

ព្រះ

អង្គកថា

ភាសាចារឹក

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយោ

ជាតក ៧

។ និមោ តស្ស ភក្តាតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

ខុទ្ទកនិកាយ

ជាតក-អដ្ឋកថា

(សត្តមោ ភាគោ)

២២. មហានិទាតោ

[៥៤៣] ៦. ភូរិទត្តជាតកវណ្ណានា

នករកណ្ណំ

យំ កិញ្ចំ រតនំ អត្ថំ តិ ឥទំ សត្តា សាវត្ថំ ឧបនិស្សយ ជេតវនេវិហារន្តោ
ឧចាសថិកេ ឧចាសកេ អារត្ត កថេសិ។ តេ កិវ ឧចាសថជិវសេ ចាតោវ
ឧចាសថំ អធិជ្ឈាយ ធានំ ធនា បច្ឆាភត្តំ គន្ធមាលាធិហត្ថា ជេតវនំ គន្ធា
ធម្មស្សវនវេលាយ ឯកមន្តំ និសីទិសុ។ សត្តា ធម្មសកំ អាគន្ធា
អលង្កតពុទ្ធាសនេ និសីទិទ្វា ភិក្ខុសង្ឃំ ឱលោកេត្វា ភិក្ខុអាទិសុ បន យេ អារត្ត
ធម្មកថា សមុជ្ឈាតិ, តេហិ សទ្ធិ តថាគតា សល្លបន្តិ, តស្មា អដ្ឋ ឧចាសកេ
អារត្ត បុព្វចរិយប្បជិសំយុត្តា ធម្មកថា សមុជ្ឈហិស្សតិ តិ ញាត្វា ឧចាសកេហិ
សទ្ធិ សល្លបន្តោ “ឧចាសថិកត្ថ, ឧចាសកា” តិ ឧចាសកេ បុច្ឆិត្វា “អាម,
ភន្តេ” តិ វុត្តេ “សាធុ, ឧចាសកា, កល្យាណំ វោ កតំ, អបិច អនច្ឆរិយំ ខោ
បនេតំ, យំ តុម្កេ មាទិសំ ពុទ្ធិ ឱវាទធាយ កំ អាចរិយំ លភន្តា ឧចាសថំ

ករយ្យាប។ ចោរណាបណ្ឌិតា បន អនាចរិយកាបិ មហន្តំយសំ បហាយ
ឧចោសថំ ករិសុយេវា”តិ វត្វា តេហិ យាចិតោ អតីតំ អាហារិ។

អតីតេ ពារណាសិយំ ព្រហ្មនត្តោ នាម រាជា រដ្ឋំ ការេន្តោ បុត្តស្ស ឧបរដ្ឋំ
ទត្វា តស្ស មហន្តំយសំ ទិស្វា “រដ្ឋម្មិ មេ គណ្ណោយ្យា”តិ ឧប្បន្នាសន្តោ “តាត,
តំ ឥតោ និក្ខមិត្វា យត្ថ តេ វុច្ឆតិ, តត្ថ វសិត្វា មម អច្ចយេន កុលសន្តកំ រដ្ឋំ
គណ្ណាហិ”តិ អាហារិ សោ “សាធ្វ”តិ សម្បជិដ្ឋិត្វា បិទំ វន្តិត្វា និក្ខមិត្វា
អនុបុព្វេន យមុនំ គន្ធា យមុនាយ ច សមុទ្ទស្ស ច បព្ពតស្ស ច អន្តរ
បណ្ណាសាលំ មាបេត្វា វនមូលជលាហារោ បដិវសតិ។ តទា សមុទ្ទស្ស ហេដ្ឋិមេ
នាគភវនេ ឯកា មតបតិកា នាគមាណាវិកា អញ្ញាសំ សបតិកានំ យសំ
ឱលោកេត្វា កិលេសំ និស្សាយ នាគភវនា និក្ខមិត្វា សមុទ្ទតិវេ វិចរន្តិ
រាជបុត្តស្ស បទវលញ្ញំ ទិស្វា បទានុសារេន គន្ធា តំ បណ្ណាសាលំ អទ្ទស។ តទា
រាជបុត្តោ ជលាជលត្ថាយ គតោ ហោតិ។ សា បណ្ណាសាលំ បរិសិត្វា
កជ្ជត្តរណាញោវ សេសបរិក្ខារេ ច ទិស្វា ចិន្តេសិ “ឥទំ ឯកស្ស បព្ពជិតស្ស
វសនដ្ឋានំ, វីមសិស្សមិ នំ ‘សទ្ធាយ បព្ពជិតោ នុ ខោ នោ’តិ, សចេ ហិ សទ្ធាយ
បព្ពជិតោ ភវិស្សតិ នេក្ខម្មាធិមុត្តោ, ន មេ អលង្កតសយនំ សាទិយិស្សតិ។
សចេ កាមាភិរតោ ភវិស្សតិ, ន សទ្ធាបព្ពជិតោ, មម សយនស្មីយេវ
និបដ្ឋិស្សតិ។ អថ នំ គហេត្វា អត្តនោ សាមិកំ កត្វា ឥធរេ វសិស្សមី”តិ។ សា
នាគភវនំ គន្ធា ទិព្ពបុច្ឆានិ ចេវ ទិព្ពគន្ធវេ ច អាហារិត្វា ទិព្ពបុប្ផសយនំ សន្នេត្វា
បណ្ណាសាលាយំ បុប្ផបហារំ កត្វា គន្ធិបុណ្ណំ វិភិវិត្វា បណ្ណាសាលំ អលង្កិត្វា
នាគភវនមេវ គតា។

រាជបុត្តោ សាយន្តសមយំ អាគន្ធា បណ្ណាសាលំ បរិដ្ឋោ តំ បរត្ថី ទិស្វា “កេន
នុ ខោ ឥមំ សយនំ សន្និទ”ន្តិ ជលាជលំ បរិភុញ្ញិត្វា “អហោ សុគន្ធានិ បុច្ឆានិ,

មនាបំ វត កត្វា សយនំ បញ្ញត្ត"ន្តិ ន សទ្ធាបព្ពជិតកាវេន សោមនស្សជាតោ
បុប្ផសយនេ បរិវត្តិត្វា និបន្នោ និទ្ធិំ ឌីក្កមិត្វា បុនទិវសេ សូរិយុគ្គមនេ ឧដ្ឋាយ
បណ្ណាសាលំ អសម្មជ្ជិត្វា ជលាជលត្ថាយ អគមាសិ។ នាគមាណាវិកា តស្មី
ខណោ អាគន្ធា មិលាតានិ បុច្ឆានិ ទិស្វា "កាមាធិមុត្តោ ឯស, ន សទ្ធាបព្ពជិតោ,
សក្កា នំ គណ្ហិតុ"ន្តិ ព្យាត្វា បុរាណបុច្ឆានិ និហិត្វា អញ្ញានិ បុច្ឆានិ អាហិត្វា
តថេវ នវបុប្ផសយនំ សន្នេត្វា បណ្ណាសាលំ អលង្កិត្វា ចង្គមេ បុច្ឆានិ វិកិត្វា
នាគកវេនមេវ គតា។ សោ តំ ទិវសម្បិ បុប្ផសយនេ សយិត្វា បុនទិវសេ ចិន្តេសិ
"កោ នុ ខោ ឥមំ បណ្ណាសាលំ អលង្ករោតី"តិ? សោ ជលាជលត្ថាយ អគន្ធា
បណ្ណាសាលតោ អវិទូរេ បដិច្ចន្នោ អជ្ជាសិ។ ឥតរាបិ ពហូ គន្ធុ ចេវ បុច្ឆានិ ច
អាធាយ អស្សមបទំ អគមាសិ។ រាជបុត្តោ ឧត្តមរូបធរំ នាគមាណាវិកំ ទិស្វាវ
បដិពទ្ធិចិត្តោ អត្តានំ អនស្សេត្វា តស្ស បណ្ណាសាលំ បរិសិត្វា សយនំ
សន្នេនកាលេ បរិសិត្វា "កាសិ ត្វ"ន្តិ បុច្ឆិ។ "អហំ នាគមាណាវិកា, សាមី"តិ។
"សសាមិកា អស្សមិកាសី"តិ។ "សាមិ, អហំ បុព្វេ សសាមិកា, ឥទានិ បន
អស្សមិកាវិធរា"។ "ត្វំ បន កត្ត វាសិកោសី"តិ? "អហំ ពារាណាសិវញ្ញោ
បុត្តោ ព្រហ្មទត្តកុមារោ នាម"។ "ត្វំ នាគកវេនំ បហាយ កស្មា ឥធវិចរសី"តិ?
"សាមិ, អហំ តត្ថ សសាមិកានំ នាគមាណាវិកានំ យសំ ឌីលោកេត្វា កិលេសំ
និស្សាយ ឧក្កណ្ឌិត្វា តតោ និក្ខមិត្វា សាមិកំ បរិយេសន្តិវិចរាមី"តិ។ "តេន ហិ
ភន្តេ, សាធុ, អហាម្បិ ន សទ្ធាយ បព្ពជិតោ, បិតរា បន មេ និហិតតត្ថា ឥធវ
វសាមិ, ត្វំ មា ចិន្តយិ, អហំ តេ សាមិកោ ភវិស្សមិ, ឧភោបិ ឥធវ សមគ្គវាសំ
វសីស្សមា"តិ។ សា "សាធុ"តិ សម្បជិច្ឆិ។ តតោ បដ្ឋាយ តេ ឧភោបិ តត្ថវ
សមគ្គវាសំ វសីសុ។ សា អត្ថនោ អានុកាវេន មហារាហំ គេហំ មាបេត្វា
មហារាហំ បល្លង្គំ អាហិត្វា សយនំ បញ្ញាបេសិ។ តតោ បដ្ឋាយ មូលជលាជលំ
ន ខាធិ, ទិព្ភអន្ធានមេវ ភុញ្ញិត្វា ជីវិកំ កប្បេសិ។

អបរកាគេ នាគមាណវិកា គង់ បដិលភិត្វា បុត្តំ វិជាយិ, សាគរតីវេ
ជាតត្តា តស្ស “សាគរព្រហ្មទត្តា” តិ នាមំ ករីសុ។ តស្ស បទសា គមនកាលេ
នាគមាណវិកា ដីតំ វិជាយិ, តស្ស សមុទ្ទតីវេ ជាតត្តា “សមុទ្ទជា” តិ នាមំ
ករីសុ។ អថេកោ ពារាណសិវាសិកោ វនបរកោ តំ ហំ បត្វា កតបដិសន្តារោ
រាជបុត្តំ សញ្ញានិទ្វា កតិចាហំ តត្ថ វសិត្វា “ទេវ, អហំ តុម្ពាកំ ឥធ វសនការំ
រាជកុលស្ស អាហេចស្សមី” តិ តំ វន្តិត្វា និក្ខមិត្វា នគរំ អគមាសិ។ តទា រាជា
កាលមកាសិ។ អមច្ឆា តស្ស សរីរកិច្ចំ កត្វា សត្តមេ ធិវសេ សន្និបតិត្វា
“អរាជកំ វន្តំ នាម ន សណ្ឋាតិ, រាជបុត្តស្ស វសនជ្ជានំ វា អត្ថិការំ វា ន ជា នាម,
ធុស្សវេ វិស្សន្តេត្វា រាជានំ គណ្ហិស្សមា” តិ មន្តយីសុ។ តស្ស ខណោ វនបរកោ
នគរំ បត្វា តំ កថំ សុត្វា អមច្ឆានំ សន្តិកំ គន្ធា “អហំ រាជបុត្តស្ស សន្តិកេ
តយោ ចត្តារោ ធិវសេ វសិត្វា អាគតោម្ហី” តិ តំ បវត្តិ អាចិត្វិ។ អមច្ឆា តស្ស
សក្ការំ កត្វា តេន មគ្គនាយកេន សន្ធិ តត្ថ គន្ធា កតបដិសន្តារោ រញ្ជោ
កាលកតការំ អាហេចត្វា “ទេវ, វន្តំ បដិបជ្ជាហី” តិ អាហំសុ។

សោ “នាគមាណវិកាយ ចិត្តំ ជានិស្សមី” តិ តំ ឧបសង្កមិត្វា “ភទ្កេ, បិតា
មេ កាលកតោ, អមច្ឆា មយ្ហំ ធន្តំ ឧស្សបេតុំ អាគតា, គច្ឆាម, ភទ្កេ, ឧភោបិ
ទ្វាទសយោជនិកាយ ពារាណសិយា វន្តំ កាវេស្សម, តុំ សោឡសន្នំ
ឥត្ថិសហស្សនំ ជេដ្ឋិកា ភវិស្សសី” តិ អាហា។ “សាមិ, ន សក្កា មយា គន្ធុ” តិ
“កីការណា” តិ? “មយំ យោវិសា ឱប្បកោចា អប្បមត្តកេនបិ កុដ្ឋាម,
សបត្តិរោសោ ច នាម ភារិយោ។ សចាហំ កិញ្ចិ ធិស្វា វា សុត្វា វា កុដ្ឋា
ឱលោកេស្សមិ, ភស្មាមុដ្ឋិវិយ វិប្បកិរិស្សតិ។ ឥមិនា ការណេន ន សក្កា
មយា គន្ធុ” តិ។ រាជបុត្តោ បុនធិវសេបិ យាចតេវ។ អថ នំ សា ឯវមាហា - “អហំ
តាវ កេនបិ បរិយាយេន ន គមិស្សមិ, ឥមេ បន មេ បុត្តា នាគកុមារា តវ
សម្ភវេន ជាតត្តា មនុស្សជាតិកា។ សចេ តេ មយិ សិនេហោ អត្ថិ, ឥមេសុ

អប្បមត្តោភវ។ ឥមេ ខោ បន ឧទកតីជកា សុខុមាលា មគ្គំ គប្បន្តា វាតាតបេន
កិលមិត្តា មរេយ្យំ, តស្មា ឯកំ នាវំ ខណ្ឌាបេត្វា ឧទកស្ស បូរាបេត្វា តាយ ទ្វេ
បុត្តកេ ឧទកកីឡំ កីឡាបេត្វា នគរេបិ អន្តោវត្ថស្មីយេវ
ចោក្ខរណីការេយ្យាសិ, ឯវំ តេ ន កិលមិស្សន្តី"តិ។

សា ឯវញ្ច បន វត្វា រាជបុត្តំ វន្តិត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បុត្តកេ អាសិទ្ធិត្វា
ជនន្តរេ និបជ្ជាបេត្វា សីសេ បុម្ភិត្វា រាជបុត្តស្ស និយ្យាទេត្វា រោទិត្វា កន្តិត្វា
តត្ថេវ អន្តរឆាយិត្វា នាគភវំនំ អគមាសិ។ រាជបុត្តោបិ ទោមនស្សប្បត្តោ
អស្សបុណ្ណាហិ នេត្តហិ និវេសនា និក្ខមិត្វា អក្ខិណំ បុញ្ញិត្វា អមច្ចេ ឧបសង្កមិ។
តេ តំ តត្ថេវ អភិសិញ្ញិត្វា "ទេវ, អម្ពាភំ នគរំ គប្បាមា"តិ វជីសុ។ តេន ហិ
សីយំ នាវំ ខណ្ឌិត្វា សកដំ អាហាបេត្វា ឧទកស្ស បូរេត្វា ឧទកបិដ្ឋេ
វណ្ណាគន្ធសម្បន្នានិ នាឆាបុត្តានិវិកិរេ, មម បុត្តា ឧទកតីជកា, តេ តត្ថ
កីឡន្តា សុខំ គមិស្សន្តី"តិ។ អមច្ចា តថា ករីសុ។ រាជា ពារាណសី បត្វា
អលង្កតនគរំ បរិសិត្វា សោឡសសហស្សហិ នាជកិត្តិហិ អមច្ចាធិហិ ច
បរិវុតោ មហាតលេ និសីទិត្វា សត្តាហំ មហាចានំ បរិវិត្វា បុត្តានំ អត្ថាយ
ចោក្ខរណី ការេសិ។ តេ និពាទ្ធិ តត្ថ កីឡីសុ។

អថេកទិវសំ ចោក្ខរណីយំ ឧទកេ បវេសិយមាទេ ឯកោ កប្បចោ
បរិសិត្វា និក្ខមនជ្ជានំ អបស្សន្តោ ចោក្ខរណីតលេ និបជ្ជិត្វា នារកានំ
កីឡនកាលេ ឧទកតោ ឧជ្ជាយ សីសំ នីហរិត្វា តេ ឱលោកេត្វា បុន ឧទកេ
និមុដ្ឋិ។ តេ តំ ទិស្វាភីតា បិតុ សន្តិកំ គន្ធា "តាត, ចោក្ខរណីយំ ឯកោ យក្ខោ
អម្ពេ តាសេតី"តិ អាហំសុ។ រាជា "គប្បេ នំ គណ្ហាថា"តិ បុរិសេ អាណាបេសិ។
តេ ជាលំ ឱបិត្វា កប្បបំ អាធាយ រញ្ជោ ទស្សេសុំ។ កុមារា តំ ទិស្វា "ឯស, តាត,
បិសាចោ"តិ វិរិសុ។ រាជា បុត្តសិទេហោន កប្បបស្ស កុដ្ឋិត្វា "គប្បេស្ស

កម្មការណ៍ ករោថា" តិ អាណាបេសិ។ តត្រ ឯកច្ឆេ "អយំ រាជវេរិកោ, ឯតំ
ឧទុក្ខលេ មុសលេហិ បុណ្ណាវិបុណ្ណំ កាតុំ វដ្តតិ" តិ អាហំសុ, ឯកច្ឆេ "តិហិ
ចាកេហិ បចិត្វា ខាទិតុំ", ឯកច្ឆេ "អផ្ការេសុ ឧត្តាបេតុំ," ឯកច្ឆេ
"អន្តោកជាហោយេវ នំ បចិតុំ វដ្តតិ" តិ អាហំសុ។ ឯកោ បន ឧទកភិរុកោ
អមច្ឆោ "ឥមំ យមុនាយ អារវដ្តេ ឱចិតុំ វដ្តតិ, សោ តត្ថ មហាវិជានំ
ចាបុណិស្សតិ។ ឯវរូចា ហិស្ស កម្មការណ៍ ឆត្តិ" តិ អាហា។ កច្ឆេចា តស្ស
កតំ សុត្វា សីសំ និហិវិត្វា ឯវមាហា - "អម្ពោ, កីតេ មយា អបរាជោ កតោ,
កេន មំ ឯវរូបំ កម្មការណ៍ វិចារេសិ។ មយា ហិ សក្កា ឥតរា កម្មការណ៍
សហិតុំ, អយំ បន អតិកក្ខណ្ឌោ, មា ឯវំ អវចា" តិ។ តំ សុត្វា រាជា "ឥមំ ឯតនេវ
កាវេតុំ វដ្តតិ" តិ យមុនាយ អារវដ្តេ ឱចាបេសិ។ បុរិសោ តថា អកាសិ។ សោ
ឯកំ នាគភវនកាមី ឧទកវាហំ បត្វា នាគភវនំ អគមាសិ។

អថ នំ តស្មី ឧទកវាហោ កីឡុន្តា ជតវជ្ជនាគរញ្ញោ បុត្តា នាគមាណាវកា
ទិស្វា "គណ្ណាថ នំ ធាស" តិ អាហំសុ។ សោ ចិន្តេសិ "អហំ ពារាណាសិរញ្ញោ ហត្ថា
មុច្ឆិត្វា ឯវរូចានំ ជរុសានំ នាគានំ ហត្ថំ បត្តោ, កេន នុ ខោ ឧចាយេន
មុច្ឆេយ្យ" តិ។ សោ "អត្ថេសោ ឧចាយោ" តិ មុសាវាទំ កត្វា "តុម្ពេ ជតវជ្ជស្ស
នាគរញ្ញោ សន្តកា ហុត្វា កស្មា ឯវំ វេនេថ, អហំ ចិត្តច្ចុឡោ នាម កច្ឆេចា
ពារាណាសិរញ្ញោ ទូតោ, ជតវជ្ជស្ស សន្តិកំ អាគតោ, អម្ពោកំ រាជា ជតវជ្ជស្ស
ជីតវំ នាតុកាមោ មំ បហិណិ, តស្ស មំ ទស្សេថា" តិ អាហា។ តេ
សោមនស្សជាតា តំ អាធាយ រញ្ញោ សន្តិកំ គន្ធា តមត្ថំ អាហោចេសុ។ រាជា
"អានេថ ន" តិ តំ បក្កោសាបេត្វា ទិស្វាវ អនត្តមនោ ហុត្វា "ឯវំ លាមកសវីរោ
ទូតកម្ពំ កាតុំ ន សក្កោតិ" តិ អាហា។ តំ សុត្វា កច្ឆេចា "កី បន, មហារាជ,
ទូតេហិ នាម តាលប្បមាលោហិ ភវិតត្ថំ, សវីរញ្ញិ ឧទ្ទកំ វា មហន្តំ វា
អប្បមាណំ, គតគតជ្ជានេ កម្មនិច្ឆាទនមេវ បមាណំ។ មហារាជ, អម្ពោកំ

រញ្ជ្រា ពហូ ទូតា។ ជលេ កម្ពុំ មនុស្សា ករោត្តិ, អាគាសេ បក្ខិនោ, ឧទកេ
អហមេវ។ អហញ្ញំ ចិត្តច្យុឡោ នាម កង្ខតោ ហំនន្តរប្បត្តោ រាជវល្លភោ, មា មំ
បរិភាសថា” តិ អត្ថនោ គុណំ វណ្ណាសិ។ អថ នំ ធនរដ្ឋោ បុច្ឆិ “កេន បនត្ថន
រញ្ជ្រា បេសិតោសី” តិ។ មហារាជ, រាជា មំ ឯវមាហា “មយា សកលជម្ពុធិបេ
រាជូហិ សទ្ធិ មិត្តធម្មោ កតោ, ឥនានិ ធនរដ្ឋន នាគរញ្ជា សទ្ធិ មិត្តធម្មំ កាតុំ
មម ធីតវំ សមុទ្ពជំ ធម្មី” តិ វត្វា មំ បហិណ្ឌិ។ “តុម្ពេ បបញ្ចំ អកត្វា មយា
សទ្ធិយេវ បុរិសំ បេសេត្វា ធិវសំ វវត្ថុបេត្វា ធារិកំ គណ្ហាថា” តិ។ សោ តុស្សិក្ខា
តស្ស សក្ការំ កត្វា តេន សទ្ធិ ចត្តារោ នាគមាណាវកេ បេសេសិ “គច្ឆថ, រញ្ជ្រា
វចនំ សុត្វា ធិវសំ វវត្ថុបេត្វា ឯថា” តិ។ តេ “សាធ្វ” តិ វត្វា កង្ខបំ គហេត្វា
នាគភវនា និក្ខមីសុ។

កង្ខតោ យមុនាយ ពារាណសិយា ច អន្តរេ ឯកំ បទុមសវំ ធិស្វា
ឯកេនុចាយេន បលាយិកុកាមោ ឯវមាហា - “ភោ នាគមាណាវកា, អម្ពាភំ
រាជា បុត្តនាមា ចស្ស មំ ឧទកេ កោចរត្តា រាជនិវេសនំ អាគតំ ធិស្វាវ បទុមាធិ
នោ ទេហិ, ភិសមូលាធិ ទេហិតិ យាចន្តិ។ អហំ តេសំ អត្ថាយ តានិ គណ្ហិស្សាមិ,
ឯត្ថ មំ វិស្សន្ទេត្វា មំ អបស្សន្តាបិ បុរេតវំ រញ្ជ្រា សន្តិកំ គច្ឆថ, អហំ វោ តត្ថេវ
បស្សិស្សាមី” តិ។ តេ តស្ស សទ្ធិហិត្វា តំ វិស្សន្ទេសុំ។ សោ តត្ថ ឯកមន្តេ
និលីយិ។ ឥតរេបិ នំ អធិស្វា “រញ្ជ្រា សន្តិកំ គតោ ភវិស្សតី” តិ
មាណាវកវណ្ណន រាជានំ ឧបសង្កមីសុ។ រាជា បជិសន្តារំ កត្វា “កុតោ
អាគតត្ថា” តិ បុច្ឆិ។ “ធនរដ្ឋស្ស សន្តិកា, មហារាជា” តិ។ “កីការណា
ឥនាគតា” តិ? “មហារាជ, មយំ តស្ស ទូតា, ធនរដ្ឋោ វោ អាហេត្វំ បុច្ឆតិ។ សបេ
យំ វោ ឥច្ឆថ, តំ នោ វទេថ។ តុម្ពាភំ កិរ ធីតវំ សមុទ្ពជំ អម្ពាភំ រញ្ជ្រា
ចាទបរិចារិកំ កត្វា ទេថា” តិ ឥមមត្តំ បកាសេន្តា បឋមំ កាថមាហំសុ -

៧៨៤.

“យំ កិញ្ចី រតនំ អត្ថិ, ធនរជ្ជនិវេសនេ;
សព្វានិ តេ ឧបយន្ត, ធីតវំ ទេហិ រាជិនោ”តិ។

តត្ថ សព្វានិ តេ ឧបយន្តតិ តស្ស និវេសនេ សព្វានិ រតនានិ តវំ និវេសនំ
ឧបយន្តន្ត។

តំ សុត្វា រាជា ទុតិយំ កាថមាហា -

៧៨៥.

“ន នោវិវាហោ នាគេហិ, កតបុត្តោ កុទាបនំ;
តំ វិវាហំ អសំយុត្តំ, កថំ អម្ពេ ករោមសេ”តិ។

តត្ថ អសំយុត្តន្តិ អយុត្តំ តិវច្ឆានេហិ សទ្ធិ សំសគ្គំ អនុច្ឆរិកំ។ អម្ពេតិ
អម្ពេ មនុស្សជាតិកា សមាធា កថំ តិវច្ឆានគតសម្ពន្ធំ ករោមាតិ។

តំ សុត្វា នាគមាណាវកា “សចេ តេ ធនរជ្ជន សទ្ធិ សម្ពន្ធនោ អនុច្ឆរិកោ,
អថ កស្មា អត្ថនោ ឧបជ្ជាកំ ចិត្តច្ចឡំ នាម កច្ចបំ ‘សមុទ្ធីនំ នាម តេ ធីតវំ
ធម្ម’តិ អម្ពាកំ រញ្ញោ បេសេសិ? ឯវំ បេសេត្វា ឥនានិ តេ អម្ពាកំ រាជានំ បរិភវំ
ករោន្តស្ស កត្តព្ភយុត្តកំ មយំ ជានិស្សាម។ មយញ្ញំ នាគមាណាវកា”តិ វត្វា
រាជានំ តន្តេន្តា ទ្វេ កាថា អភាសីសុ -

៧៨៦.

“ជីវិតំ នូន តេ ចត្តំ, រជ្ជំ វា មនុជាធិប;
ន ហិ នាគេ កុបិតម្ហិ, ចិវំ ជីវន្តិ តាធិសា។

៧៨៧.

“យោ ភ្នំ ទេវ មនុស្សាសិ, ឥន្ទ្រមន្តំ អនិទ្ធិមា;
វរុណាស្ស និយំ បុត្តំ, យាមុនំ អតិមញ្ញាសិ” តិ។

តត្ថ រជ្ជំវាតិ ឯកំសេន តយា ជីវិតំ វា រជ្ជំវា ចត្តំ។ តាទិសាតិ តុម្ពាទិសា ឯវំ
មហានុភាវេ នាកេ កុបិតេ ចិវំ ជីវិតំ ន សក្កោន្តិ, អន្តរាវ អន្តរាយន្តិ។ យោ ភ្នំ,
ទេវ, មនុស្សាសិ ទេវ, យោ ភ្នំ មនុស្សា សមាណោ។ វរុណាស្សាតិ
វរុណានាគរាជស្ស។ និយំ បុត្តន្តិ អជ្ឈតិកបុត្តំ។ យាមុនន្តិ យមុនាយ ហេដ្ឋា
ជាតិ។

តតោ រាជា ទ្វេ តាថា អភាសិ -

៧៨៨.

“នាតិមញ្ញាមិ រាជានំ, ធនរជ្ជំ យសស្សិនំ;
ធនរជ្ជោ ហិ នាគានំ, ពហូនមបិ ឥស្សរោ។

៧៨៩.

“អហិ មហានុភាវេបិ, ន មេ ធីតរមារហោ;
ខត្តិយោ ច វិទេហានំ, អភិជាតា សមុទ្ធជា” តិ។

តត្ថ ពហូនមបិ តិ បញ្ចយោជនសតិកស្ស នាគកវនស្ស ឥស្សរការំ
សន្ធាយេវមាហា។ ន មេ ធីតរមារហោតិ ឯវំ មហានុភាវេបិ បន សោ
អហិជាតិកត្តា មម ធីតរំ អរហោ ន ហោតិ។ “ខត្តិយោ ច វិទេហាន” ន្តិ ឥន្ទំ
មាតិបក្ខេ ញាតកេ ធនស្សន្តោ អាហា។ សមុទ្ធជាតិ សោ ច វិទេហារាជបុត្រោ មម
ធីតា សមុទ្ធជា ចាតិ ឧភោបិ អភិជាតា។ តេ អញ្ញាមញ្ញំ សំវាសំ អរហន្តិ។ ន
ហេសា មណ្ឌកកក្ខស្ស សប្បស្ស អនុច្ឆិកាតិ អាហា។

នាគមាណាវកា តំ តត្ថេវ នាសាវាតេន មារេតុកាមា ហុត្វាបិ “អម្ពាកំ
ធិវសំ វេត្តាបនត្ថាយ បេសិតា, ឥមំ មារេត្វា គន្ធីនយុត្តំ, គន្ធា រញ្ជោ អាចិត្តិត្វា
ជាតិស្សមា” តិ តត្ថេវ អន្តរបិវាតា “កី, តាតា, លទ្ធា វោ រាជដីតា” តិ រញ្ជោ
បុច្ឆិតា កុដ្ឋិត្វា “កី, ទេវ, អម្ពេ អការណាយត្ថ វា តត្ថ វា បេសេសិ។ សចេបិ
មារេតុកាមា, ឥធរេវ នោ មារេហិ។ សោ តុម្ពេ អក្កោសតិ បរិកាសតិ, អត្តនោ
ដីតវំ ជាតិមាទេន ឧក្ខិបតី” តិ តេន វុត្តញ្ច អវុត្តញ្ច វត្វា រញ្ជោ កោដំ
ឧប្បាទយីសុ។ សោ អត្តនោ បរិសំ សន្និចាតេតុំ អាណាបេន្តោ អាហា -

២៩០.

“កម្ពលស្សតរា ឧដ្ឋន្តុ, សព្វេ នាគេ និវេទយ;
ពារាណសី បវដ្ឋន្តុ, មា ច កញ្ចិ វិហេបយុ” តិ។

តត្ថ កម្ពលស្សតរា ឧដ្ឋន្តុ តិ កម្ពលស្សតរា នាម តស្ស មាតុបក្ខិកា
សិនេរុចាទេ វេសននាគា, តេ ច ឧដ្ឋហន្តុ។ អញ្ជោ ច ចតុសុ ទិសាសុ អនុទិសាសុ
យត្ថកា វា មយ្ហំ វេចនករា, តេ សព្វេ នាគេ និវេទយ, គន្ធា ជាតាបេថ, ទិប្បំ កិរ
សន្និចាតេថាតិ អាណាបេន្តោ វេមាហា។ តតោ សព្វេហោវ សីយំ
សន្និបតិ តេហិ “កី ករោម, ទេវ” តិ វុត្តេ “សព្វេបិ តេ នាគា ពារាណសី
បវដ្ឋន្តុ” តិ អាហា។ “តត្ថ គន្ធា កី កាតត្ថំ, ទេវ, តំ នាសាវាតប្បហារេន ភស្តុ
ករោមា” តិ ច វុត្តេ រាជដីតវិ បដិពទ្ធិចិត្តតាយ តស្ស វិជាសំ អនិច្ចន្តោ “មា ច
កញ្ចិ វិហេបយុ” តិ អាហា, តុម្ពេសុ កោចិ កញ្ចិ មា វិហេបយាតិ អត្តោ។
អយមេវ វា ចាថោ។

អថ នំ នាគា “សចេ កោចិ មនុស្សា នវិហេបេតញ្ចោ, តត្ថ គន្ធា កី
ករិស្សមា” តិ អាហំសុ។ អថ នេ “ឥនព្វិទញ្ច ករោថ, អហម្មិ ឥទំ នាម
ករិស្សមី” តិ អាចិត្តន្តោ កាថាទ្វយមាហា -

៧៩១.

“និវេសនេសុ សោព្ពេសុ, រជិយា ចច្ចវេសុ ច;
រុក្ខុគ្គេសុ ច លម្ពន្ត, វិតតា តោរណេសុ ច។

៧៩២.

“អហម្មិ សព្ពសេតេន, មហតា សុមហំ បុរំ;
បរិក្ខិបិស្សំ ភោគេហិ, កាសីនំ ជនយំ ភយ”ន្តិ។

តត្ថ សោព្ពេសូតិ ចោក្ខវណ្ណីសុ។ រជិយាតិ រជិកាយ។ វិតតាតិ វិតតសរីរា
មហាសរីរា ហុត្វា ឯតេសុ ចេវ និវេសនាទីសុ ធូរតោរណេសុ ច ឱលម្ពន្ត,
ឯត្ថកំ នាគា ករោន្ត, ករោន្តា ច និវេសនេ តាវ មញ្ចប័យំ ហោជ្ជា ច ឧបរិ ច
អន្តោកព្ពតហិកព្ពាទីសុ ច ចោក្ខវណ្ណីយំ ឧទកបិដ្ឋេ រជិកាទីនំ បស្សេសុ ចេវ
ជលេសុ ច មហន្តានិ សរីរានិ មាបេត្វា មហន្តេ ជណេ កត្វា កម្មាវគគ្គីរី វិយ
ធមមាធា “សុសូ”តិ សទ្ធិំ ករោន្តា ឱលម្ពន្ត ច និបជ្ជន្ត ច។ អត្តានំ បន
តរុណាធាវ កានំ ជរាជិណ្ណានំ គត្តិនិត្តំ សមុទ្ធជាយ ចាតិ ឥមេសំ ចតុន្នំ មា
ទស្សយិត្ត។ អហម្មិ សព្ពសេតេន មហន្តេន សរីរេន គន្ធា សុមហន្តំ កាសីបុរំ
សត្តក្ខត្តំ ភោគេហិ បរិក្ខិបិស្សំ, មហន្តេន ជណេន នំ នាទេត្វា ឯកន្ធការំ
កត្វា កាសីនំ ភយំ ជនយន្តោ “សុសូ”តិ សទ្ធិំ មុញ្ជិស្សមីតិ។

អថ សព្ពេ នាគា តថា អកំសុ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

៧៩៣.

“តស្ស តំ វេចនំ សុត្វា, ឧរកានេកវណ្ណិនោ;
ពារាណសី បរិជ្ជិសុ, ន ច កញ្ចិ វិហេបយុំ។

៧៩៤.

“និវេសនេសុ សោព្ពេសុ, វជិយា ចច្ចវេសុ ច;
វុត្តុគ្គេសុ ច លម្ពីសុ, វិតតា តោរណេសុ ច។

៧៩៥.

“តេសុ ទិស្វានលម្ពន្តេ, បុច្ឆ កង្ខីសុ នាវិយោ;
នាគេ សោណ្ឌិកតេ ទិស្វា, បស្សសន្តេ មុហំ មុហំ។

៧៩៦.

“ពារាណសី បព្វជិតា, អាតុរា សមបជ្ជេ;
ពាហា បគ្គយ្ហ បគ្គន្តំ, ដីតរំ ទេហិ រាជិនោ”តិ។

តត្ថ អនេកវណ្ណិនោតិ នីលាទិវសេន អនេកវណ្ណា។ ឯវរុចានិ ហិ តេ រុចានិ
មាបយីសុ។ បវរុច្ឆិស្វតិ អឡុវត្តសមយេ បរិសីសុ។ លម្ពីស្វតិ ធនរដ្ឋេន
វុត្តនិយាមេនេវ តេ សព្ពេសុ ហិ វេសុ មនុស្សានំ សញ្ញារំ បច្ឆិន្ទិត្វា ឱលម្ពីសុ។
ទូតា ហុត្វា អាគតា បន ចត្តារោ នាគមាណាវកា រញ្ជោ សយនស្ស ចត្តារោ
ចានេ បរិក្ខិបិត្វា ឧបរិសីសេ មហាន្តេ ជណេ កត្វា តុណ្ហោហិ សីសំ បហាវន្តា
វិយ ទាហា វិវិត្វា បស្សសន្តា អជ្ជសុ។ ធនរដ្ឋាបិ អត្តនា វុត្តនិយាមេន ធនរំ
បជិន្នាទេសិ។ បពុជ្ឈមាណា បុរិសា យតោ យតោ ហត្ថំ វា ចាទំ វា បសារេន្តិ, តត្ថ
តត្ថ សប្បេ ធុបិត្វា “សប្បោ, សប្បោ”តិ វិវរុច្ឆិ។ បុច្ឆ កង្ខីស្វតិ យេសុ គេហេសុ
ទីចា ជលន្តិ, តេសុ ឥត្តិយោ បពុទ្ធា ធូរតោរណាគាចានសិយោ ឱលោកេត្វា
ឱលម្ពន្តេ នាគេ ទិស្វា ពហូ ឯកប្បហារេនេវ កង្ខីសុ។ ឯវំ សកលនគរំ
ឯកកោលាហាលំ អហោសិ។ សោណ្ឌិកតេតិ កតជណេ។

បគ្គន្តិន្ទិវិភាតាយ វត្តិយា នាគានំ អស្សាសវាតេន សកលនគរេ
រាជនិវេសនេ ច ឧប្បាតិយមាទេវិយ ភីតា មនុស្ស “នាគរាជានោ កិស្ស នោ

វិហេវថា”តិ វត្ថា តុម្ហាកំ រាជា “ដីតំ ធន្យមី”តិ ធន្យជ្ជស្ស ទូតំ បេសេត្វា
បុន តស្ស ទូតេហិ អាគន្ធា “ធម្មា”តិ វុត្តោ អម្ហាកំ រាជានំ អក្កោសតិ
បរិភាសតិ។ “សេ អម្ហាកំ រញ្ញោ ដីតំ ន ធន្យតិ, សកលនករស្ស ជីវិតំ
នត្ថី”តិ វុត្តោ “តេន ហិ នោ, សាមិ, ឌីកាសំ ទេថ, មយំ គន្ធា រាជានំ
យាចិស្សមា”តិ យាចន្តា ឌីកាសំ លភិក្ខុ រាជទ្វារំ គន្ធា មហាន្តេន វេន
បក្កន្តិសុ។ ភវិយាយោចិស្ស អត្ថនោ អត្ថនោ គព្ពេសុ និបន្នការ “ទេវ, ដីតំ
ធន្យជ្ជរញ្ញោ ធម្មា”តិ ឯកប្បហារេន កន្តិសុ។ តេថ ចត្តារោ នាគមាណាវកា
“ធម្មា”តិ តុល្លោហិ សីសំ បហារន្តាវិយ ឆាថា វិវត្ថា បស្សសន្តា អជ្ជិសុ។

សោ និបន្នការេន ធន្យវាសីនញ្ច អត្ថនោ ច ភវិយានំ បរិទេវិតសទ្ធិ សុត្វា
ចត្វហិ ច នាគមាណាវកេហិ តជ្ជិតត្តា មរណភយភីតោ “មម ដីតំ សមុទ្ធនំ
ធន្យជ្ជស្ស ធម្មី”តិ តិក្ខុត្ថំ អវេច។ តំ សុត្វា សញ្ញេថ នាគរាជានោ តិកាវុតមត្តំ
បដិក្កមិត្វា ទេវនករំ វិយ ឯកំ នករំ មាបេត្វា តត្ថ បិតា “ដីតំ កិរ នោ
បេសេត្វ”តិ បណ្ណាការំ បហិណ្ឌិសុ។ រាជា តេហិ អាភតំ បណ្ណាការំ គហេត្វា
“តុម្ពេ គន្ធប, អហំ ដីតំ អមច្ឆានំ ហត្ថេ បហិណ្ឌិស្សមី”តិ តេ ឧយ្យោដេត្វា
ដីតំ បក្កោសាបេត្វា ឧបរិចាសាទំ អាហេបេត្វា សីហបញ្ញវំ វិវត្ថា “អម្ព,
បស្សេតំ អលង្កតនករំ, ត្វំ ឯត្ថ ឯតស្ស រញ្ញោ អគ្គមហេសី ភវិស្សសិ, ន ទូរេ
តតោ តំ នករំ, ឧក្កណ្ឌិតកាលេយេវ ឥធម អាគន្ធិ សក្កា, ឯត្ថ គន្ធព្ព”តិ
សញ្ញាបេត្វា សីសំ ម្ហាបេត្វា សញ្ញាលង្ការេហិ អលង្កិត្វា បដិច្ចន្នយោគ្ក
និសីទាបេត្វា អមច្ឆានំ ហត្ថេ ធន្យា ចាហេសិ។ នាគរាជានោ បច្ចុគ្គមនំ កត្វា
មហាសក្ការំ ករិសុ។ អមច្ឆា នករំ បរិសិក្ខា តំ តស្ស ធន្យា ពហុំ ធនំ អាទាយ
និវត្តិសុ។ តេ រាជដីតំ ចាសាទំ អាហេបេត្វា អលង្កតនិព្វសយនេ និបជ្ជាបេសុ។
តជ្ជិណញ្ញោវំ នំ នាគមាណាវិកា ឧដ្ឋាទិវេសំ គហេត្វា មនុស្សបរិចារិកា វិយ
បរិវារយីសុ។ សា ធន្យសយនេ និបន្នមត្តាវ ធន្យជ្ជស្សំ ដុសិត្វា និទ្ធិ ឌីក្កមិ។

ធនរដ្ឋា តំ គហេត្វា សទ្ធិ នាគបរិសាយ តត្ថ អន្តរហិតោ នាគភវនេយេវ
ចាតុរហោសិ។ រាជធិតា បពុជ្ឈិត្វា អលង្កតទិព្វសយនំ អញ្ញោ ច
សុវណ្ណាចាសាទមណីចាសាទាយោ ឧយ្យានចោត្តរណីយោ អលង្កតទេវនគរំ
វិយ នាគភវនំ ទិស្វា ឧជ្ឈាទិបរិចារិកាយោ បុច្ឆ “ឥទំ នគរំ អតិវិយ អលង្កតំ, ន
អម្ពាកំ នគរំ វិយ, កស្សេត” ត្ថិ។ “សាមិកស្ស តេ សន្តកំ, ទេវី, ន អប្បបុញ្ញា
ឯវុបំ សម្បត្តិ លភត្ថិ, មហាបុញ្ញតាយ តេ អយំ លទ្ធា” តិ។ ធនរដ្ឋាបិ
បញ្ចាយោជនសតិកេ នាគភវនេ ភេរី ចរាបេសិ “យោ សមុទ្ធជាយ សប្បវណ្ណំ
ទស្សេតិ, តស្ស រាជទណ្ឌោ ភវិស្សតី” តិ។ តស្មា ឯកោបិ តស្សា សប្បវណ្ណំ
ទស្សេតុំ សមត្តោ នាម នាហោសិ។ សា មនុស្សលោកសញ្ញាយ ឯវ តត្ថ តេន
សទ្ធិ សម្មាទមាណ បិយសំវាសំ វសិ។

នគរកណ្តំ និដ្ឋិតំ។

ឧបាសថកណ្តំ

សា អបរភាគេ ធនរដ្ឋំ បដិច្ច គព្ពំ បដិលភិត្វា បុត្តំ វិជាយិ, តស្ស
បិយទស្សនត្តា “សុទស្សនោ” តិ នាមំ ករីសុ។ បុនាបរំ បុត្តំ វិជាយិ, តស្ស
“ទត្តោ” តិ នាមំ អកំសុ។ សោ បន ពោធិសត្តោ។ បុនេកំ បុត្តំ វិជាយិ, តស្ស
“សុភោគោ” តិ នាមំ ករីសុ។ អបរម្បិ បុត្តំ វិជាយិ, តស្ស “អរិដ្ឋោ” តិ នាមំ
ករីសុ។ ឥតិ សា ចត្តារោ បុត្តេ វិជាយិត្វាបិ នាគភវនការំ ន ជាណាតិ។
អថេកទិវសំ តរុណានាគា អរិដ្ឋស្ស អាចិក្ខិសុ “តវ មាតា មនុស្សិត្ថិ, ន
នាគិនី” តិ។ អរិដ្ឋោ “វីមសិស្សាមិ ន” ត្ថិ ឯកទិវសំ ថនំ បិវន្តោវ សប្បសរីរំ
មាបេត្វា នង្គុដ្ឋខណ្ឌោន មាតុ បិដ្ឋិចាទេ យដ្ឋេសិ។ សា តស្ស សប្បសរីរំ ទិស្វា
ភីតតសិតា មហារំ វិត្វា តំ ភូមិយំ ឱបន្តិ នខេន តស្ស អក្ខិ ភិទ្ធិ។ តតោ
លោហិតំ បក្សិវិ។ រាជា តស្សា សទ្ធិ សុត្វា “កិស្សេសាវិវតី” តិ បុច្ឆិត្វា អរិដ្ឋេន

កតកិរិយំ សុត្វា “គណ្ណាថ, ទំ ទាសំ គហេត្វា ជីវិតក្ខយំ ចាបេថា” តិ តដ្ឋេន្តោ
អាគច្ឆិ។ រាជដីតា តស្ស កុទ្ធការំ ញាត្វា បុត្តសិទេហេន “ទេវ, បុត្តស្ស មេ អក្ខិ
ភិន្នំ, ខមថេតស្សបរាជ” ត្ថិ អាហា។ រាជា ឯតាយ ឯវំ វទន្តិយា “កី សក្កា
កាតុ” ត្ថិ ខមិ។ តំ ទិវសំ សា “ឥទំ នាគកវន” ត្ថិ អញ្ញាសិ។ តតោ ថ បដ្ឋាយ
អវិជ្ជា កាលារិជ្ជា នាម ជាតោ។ ចត្តារោមិ បុត្តា វិញ្ញតំ ចាបុណ្ណិសុ។

អថ នេសំ បិតា យោជនសតិកំ យោជនសតិកំ កត្វា រដ្ឋមទាសិ, មហាន្តោ
យសោ អហោសិ។ សោឡស សោឡស នាគកញ្ញាសហស្សនិ បរិវារយីសុ។
បិតុ ឯកយោជនសតិកមេវ រដ្ឋំ អហោសិ។ តយោ បុត្តា មាសេ មាសេ
មាតាបិតរោ បស្សិតុំ អាគច្ឆត្ថិ, ពោធិសត្តោ បន អន្ធនុមាសំ អាគច្ឆតិ។
នាគកវនេ សមុដ្ឋិតំ បញ្ចំ ពោធិសត្តោវ កថេតិ។ បិតរា សទ្ធិ
វិរូបក្ខមហារាជស្សបិ ឧបដ្ឋានំ គច្ឆតិ, តស្ស សន្តិកេ សមុដ្ឋិតំ បញ្ចម្បិ សោវ
កថេតិ។ អថេកទិវសំ វិរូបក្ខេ នាគបរិសាយ សទ្ធិ តិទសបុរំ គន្ធា សក្កំ
បរិវារេត្វា និសិន្នេ ទេវានំ អន្តរេ បញ្ចោ សមុដ្ឋាសិ។ តំ កោចិ កថេតុំ នាសក្ខិ,
បល្លង្គវរកតោ បន ហុត្វា មហាសត្តោវ កថេសិ។ អថ ទំ ទេវរាជា
ទិព្ភកន្ធបុប្ផហិ បូជេត្វា “ទត្ថ, ត្វំ បថវិសមាយ វិបុលាយ បញ្ញាយ
សមន្នាគតោ, ឥតោ បដ្ឋាយ ភ្វិទត្តោ នាម ហោហី” តិ “ភ្វិទត្តោ” តិស្ស នាមំ
អកាសិ។ សោ តតោ បដ្ឋាយ សក្កស្ស ឧបដ្ឋានំ គច្ឆត្តោ
អលង្កតវេជយន្តចាសាទំ ទេវច្ឆរាហិ អាកិណ្ណំ អតិមនោហរំ សក្កស្ស សម្បត្តិ
ទិស្វា ទេវលោកេ បិយំ កត្វា “កី មេ ឥមិនា មណ្ឌកកក្ខេន អត្តភាវេន,
នាគកវនំ គន្ធា ឧចាសថវាសំ វសិត្វា ឥមស្មី ទេវលោកេ ឧប្បត្តិការណំ
ករិស្សមី” តិ ចិន្តេត្វា នាគកវនំ គន្ធា មាតាបិតរោ អាបុច្ឆ “អម្ពតាតា, អហំ
ឧចាសថកម្ពំ ករិស្សមី” តិ។ “សាធុ, តាត, ករោហិ, ករោន្តោ បន ពហិ អគន្ធា

ឥមស្ម័ញ្ញោ នាគកវនេ ឯកស្មី សុញ្ញវិមារេ ករោហិ, ពហិគតានំ បន នាគានំ
មហាន្តកយ”ន្តិ។

សោ “សាធូ”តិ បដិស្សុណិក្ខា តត្ថេវ សុញ្ញវិមារេ រាជុយ្យានេ ឧចោសថវាសំ
វេសតិ។ អថ នំ នាគាត្វិយហត្ថា នាគកញ្ញា បរិវារេន្តិ។ សោ “ន មយ្ហំ ឥធន
វេសន្តស្ស ឧចោសថកម្មំ មត្តកំ ចាបុណិស្សតិ, មនុស្សបថំ គន្ធា ករិស្សមី”តិ
ចិន្តេត្វា និវារណកយេន មាតាបិតុនំ អនារោចត្វា អត្ថនោ ភិយាយោ
អាមន្តេត្វា “ភទ្កេ, អហំ មនុស្សលោកំ គន្ធា យមុនាតិវេ និក្រោធរុក្ខោ អត្ថិ,
តស្សវិទូវេ វម្មិកមត្តកេ ភោគេ អាភុជិត្វា ចតុរង្គ្គសមន្នាគតំ ឧចោសថំ
អធិជ្ឈាយ និបដ្ឋិត្វា ឧចោសថកម្មំ ករិស្សមិ។ មយា សត្តរត្ថំ និបដ្ឋិត្វា
ឧចោសថកម្មេ កតេ អរុណុគ្គមនវេលាយមេវ តុម្ភេ ទស ទស ឥត្ថិយោ
អាធាយ វារេន វារេន ត្វិយហត្ថា មម សន្តិកំ អាគន្ធា មំ គន្ធមិ ច បុប្ផេហិ ច
បូជេត្វា កាយិត្វា នច្ចិត្វា មំ អាធាយ នាគកវនេមេវ អាគច្ឆថា”តិ វត្វា តត្ថ គន្ធា
វម្មិកមត្តកេ ភោគេ អាភុជិត្វា “យោ មម ចម្មំ វា ញារុំ វា អដ្ឋិ វា រុហិរំ វា ឥច្ឆតិ,
សោ អាហារត្វ”តិ ចតុរង្គ្គសមន្នាគតំ ឧចោសថំ អធិជ្ឈាយ នង្គលសីសប្បមាណំ
សរិរំ មាបេត្វា និបន្នោ ឧចោសថកម្មមកាសិ។ អរុណោ ឧជ្ឈហន្តេយេវ តំ
នាគមាណវិកា អាគន្ធា យថានុសិដ្ឋំ បដិបដ្ឋិត្វា នាគកវនំ អានេន្តិ។ តស្ស
ឥមិនា និយាមេន ឧចោសថំ ករោន្តស្ស ធិយោ អន្ធា វីតិវត្តោ។

ឧចោសថខណ្ឌំ និដ្ឋិតំ។

គរុឡ្ហខណ្ឌំ

តទា ឯកោ ពារាណសិទ្ធារតាមវាសី ព្រាហ្មណោ សោមទត្ថេន នាម
បុត្តេន សទ្ធិ អរញ្ញំ គន្ធា សូលយន្តចាសវាគុរាជីហិ ឱឡេត្វា មិគេ វធិត្វា មំសំ

កាដេនាហ៊ុនត្រូវវិក្កិណាឆ្នោ ជីវីកំ កប្បសិ។ សោ ឯកទិវសំ អន្តមសោ
គោធាមត្តម្យី អលភិត្វា “តាត សោមទត្ត, សេច តុច្ឆហត្ថា គមិស្សម, មាតា
តេ កុដ្ឋិស្សតិ, យំ កិញ្ចិ គហេត្វា គមិស្សមា” តិ វត្វា ពោធិសត្តស្ស
និបន្នវម្មិកដ្ឋានភិមុខោ គន្ធា ចានីយំ ចាតុំ យមុនំ ឌីតវន្តានំ មិគានំ បទវលញ្ចំ
ទិស្វា “តាត, មិគមក្កោ បញ្ញាយតិ, តុំ បដិក្កមិត្វា តិដ្ឋាហិ, អហំ ចានីយត្ថាយ
អាគតំ មិគំវិដ្ឋិស្សមី” តិ ធនុំ អាទាយ មិគំ ឌីលោកេឆ្នោ ឯកស្មី រុក្ខមូលេ
អដ្ឋាសិ។ អថេកោ មិគោ សាយន្តសមយេ ចានីយំ ចាតុំ អាគតោ។ សោ តំ
វិដ្ឋិ។ មិគោ តត្ថ អបតិត្វា សវរេគេន តដ្ឋិតោ លោហិតេន បគ្សវន្តេន
បលាយិ។ បិតាបុត្តា នំ អនុពាទិត្វា បតិភជ្ជានេ មំសំ គហេត្វា អវញ្ញា និក្ខមិត្វា
ស្វរិយត្ថឌ្ឍមនវេលាយ តំ និគ្រោជំ បត្វា “ឥធានិ អកាលោ, ន សក្កា គន្ធី, ឥធម៌
វសិស្សមា” តិ មំសំ ឯកមន្តេ វេបេត្វា រុក្ខំ អាវុយ្យ វិជបន្តវេ និបដ្ឋិសុ។
ព្រាហ្មណោ បច្ឆសសមយេ បពុដ្ឋិត្វា មិគសទ្ធសវនាយ សោតំ ឌីទហិ។

តស្មី ខណោ នាគមាណវិកាយោ អាគន្ធា ពោធិសត្តស្ស បុច្ឆាសនំ
បញ្ញាបេសុ។ សោ អហិសរីរំ អន្តរជាបេត្វា សញ្ញាលង្គារបដិមណ្ឌិតំ ទិព្វសរីរំ
មាបេត្វា សក្កលីលាយ បុច្ឆាសនេ និសីទិ។ នាគមាណវិកាបិ នំ គន្ធាលាទិហិ
បូជេត្វា ទិព្វត្វិយានិ វាទេត្វា នច្ចគិតំ បដ្ឋបេសុ។ ព្រាហ្មណោ តំ សទ្ធី សុត្វា
“កោ នុខោ ឯស, ជានិស្សមិ ន” តិ ចិន្តេត្វា “បុត្ត, បុត្តា” តិ វត្វាបិ បុត្តំ
បពោធបតុំ អសក្កោឆ្នោ “សយតុ ឯស, កិលន្តោ ភវិស្សតិ, អហមេវ
គមិស្សមី” តិ រុក្ខា ឌីរុយ្យ តស្ស សន្តិកំ អគមាសិ។ នាគមាណវិកា តំ ទិស្វា
សទ្ធិ ត្វិយេហិ ភូមិយំ និមុដ្ឋិត្វា អត្តនោ នាគភវនមេវ គតា។ ពោធិសត្តោ
ឯកកោវ អហោសិ។ ព្រាហ្មណោ តស្ស សន្តិកំ គន្ធា បុច្ឆន្តោ កាថាទ្វយមាហា

៧៩៧.

“បុត្តាភិហារស្ស វនស្ស មជ្ឈេ, កោ លោហិតក្លោ វិតតន្តរំសោ;
កា កម្ពុកាយុរជរា សុវត្ថា, តិជ្ជន្តិ នារិយោ ទស វន្តមាណ។

៧៩៨.

“កោ ភំ ព្រហ្មពាហុ វនស្ស មជ្ឈេ, វិរោចសិ យតសិក្ខោវ អគ្គិ;
មហោសក្ខោ អញ្ញាតរោសិ យក្ខោ, ឧទាហុ នាកោសិ មហានុភារោ” តិ។

តត្ថ បុត្តាភិហារស្សតិ ពោធិសត្តស្ស បូជនត្ថាយ អាកតេន
ធិត្ថបុត្តាភិហារេន សមន្នាគតស្ស។ កោតិ កោ នាម ភំ។ លោហិតក្លោតិ
វត្តក្លោ។ វិតតន្តរំសោតិ បុប្ផលអន្តរំសោ។ កម្ពុកាយុរជរាតិ
សុវត្ថាល្អ័យជរា។ ព្រហ្មពាហុតិ មហាពាហុ។

តំ សុត្វា មហាសក្ខោ “សចេបិ ‘សក្កាធិសុ អញ្ញាតរោហមស្មី’ តិ វក្ខាមិ,
សទ្ធិហិស្សតេវាយំ ព្រាហ្មណោ, អជ្ឈ បន មយា សច្ចមេវ កថេតុំ វដ្តតិ” តិ
ចិន្តេត្វា អត្ថនោ នាគរាជការំ កថេន្តោ អាហា -

៧៩៩.

“នាកោហមស្មី ឥទ្ធិមា, តេជស្សី ទុរតិក្ខមា;
ខំសេយ្យំ តេជសា កុទ្ធោ, ជីតំ ជនបទំ អបិ។

៨០០.

“សមុទ្គជា ហិ មេ មាតា, ធលរដ្ឋោ ច មេ បិតា;
សុទស្សនកនិជ្ជាស្មី, ភូរិទត្តោតិ មំវិទូ” តិ។

តត្ថ តេជស្វីតិ វិសតេជេន តេជវា។ ទុរតិក្កមោតិ អញ្ញេន អតិក្កមិតុំ
អសក្កណោយោ។ ឌំសេយ្យន្តិ សចាបាំ កុឡោ ជិតំ ជនបទំ អបិ ឌំសេយ្យំ,
បថវិយំ មម ឆាហាយ បតិភមត្តាយ សទ្ធិំ បថវិយា មម តេជេន សោ សញ្ញោ
ជនបទោ ភស្មា ភវេយ្យាតិ វេទិតិ។ សុទស្សនកនិជ្ជាស្មីតិ អហំ មម ភាតុ
សុទស្សនស្ស កនិជ្ជា អស្មិ។ វិទូតិ ឯវំ មមំ បញ្ចាយោជនសតិកេ នាគភវនេ
ជានន្តិតិ។

ឥឡូវ បន វត្ថុ មហាសត្តោ ចិន្តេសិ “អយំ ព្រាហ្មណោ ចល្លោកា ជរុសោ,
អហិតុណ្ហិកស្ស អាហេចត្វា ឧចោសថកម្មស្ស មេ អន្តរាយម្បិ កវេយ្យ, យំ
នូនាហំ ឥមំ នាគភវនំ នេត្វា មហន្តំ យសំ ទត្វា ឧចោសថកម្មំ អទ្ធិនិយំ
កវេយ្យ”ន្តិ។ អថ នំ អាហា “ព្រាហ្មណ, មហន្តំ តេ យសំ ទស្សមិ, រមណីយំ
នាគភវនំ, ឯហិ តត្ថ គច្ឆាមា”តិ។ “សាមិ, បុត្តោ មេ អត្ថិ, តស្មី គច្ឆន្តេ
អាគមិស្សមិ”តិ។ អថ នំ មហាសត្តោ “គច្ឆ, ព្រាហ្មណ, អាណេហិ ន”ន្តិ វត្ថុ
អត្តនោ អាវាសំ អាចិត្តន្តោ អាហា -

៨០១.

“យំ គម្ពីរំ សទាវដ្ឋំ, រហទំ ភេស្មំ បេក្ខសិ;
ឯស ធិព្យោ មមាវាសោ, អនេកសតចោវិសោ។

៨០២.

“មយ្ហរកោញ្ញាភិរុទំ, នីលោទំ វេទមជ្ឈតោ;
យមុនំ បរិស មា ភីតោ, ខេមំ វត្ថុវតំ សិវ”ន្តិ។

តត្ថ សទាវដ្ឋន្តិ សទា បវត្ថំ អាវដ្ឋំ។ ភេស្មន្តិ ភយានកំ។ បេក្ខសិ តិ យំ ឯវុបំ
រហទំ បស្សសិ។ មយ្ហរកោញ្ញាភិរុទន្តិ ឧភោសុ តិវេសុ វេទយជាយំ វេសន្តេហិ

មយូរេហិ ច កោព្វេហិ ច អភិរុទំ ឧបក្ខន្តិទំ។ ដ៏លោធន្តិ ដ៏លសលីលំ។
វនមជ្ឈតោតិ វនមជ្ឈន សន្តមាណំ។ បរិស មាភីតោតិ ឯវ្យុបំ យមុនំ អភីតោ
ហុត្វា បរិស។ វត្ថុវត្ថុន្តិ វត្ថុសម្បជ្ជានំ អាចារវន្តានំ វសនភូមី បរិស, គប្ប,
ព្រាហ្មណ, បុត្តំ អានេហិតិ។

ព្រាហ្មណោ គន្ធា បុត្តស្ស តមត្ថំ អាហេថេត្វា បុត្តំ អានេសិ។ មហាសត្តោ
តេ ឧភោចិ អាធាយ យមុនាតិវំ គន្ធា តិវេ បិតោ អាហា -

៨០៣.

“តត្ថ បត្តោ សានុចរោ, សហ បុត្តេន ព្រាហ្មណ;
បូជិតោ មយ្ហំ កាមេហិ, សុខំ ព្រាហ្មណ វច្ឆសី”តិ។

តត្ថ តត្ថ បត្តោតិ ត្វំ អម្ពាភំ នាគភវនំ បត្តោ ហុត្វា។ មយ្ហន្តិ មម
សន្តកេហិ កាមេហិ បូជិតោ។ វច្ឆសីតិ តត្ថ នាគភវនេ សុខំ វសិស្សតិ។

ឯវំ វត្វា មហាសត្តោ ឧភោចិ តេ បិតាបុត្តេ អត្ថនោ អានុភាវេន នាគភវនំ
អានេសិ។ តេសំ តត្ថ ធិញ្ញោ អត្ថភារោ ចាតុភវិ។ អថ នេសំ មហាសត្តោ
ធិព្ពសម្បត្តិ ធិត្វា ចត្តារិ ចត្តារិ នាគកញ្ញាសតានិ អធាសិ។ តេ មហាសម្បត្តិ
អនុភវីសុ។ ពោធិសត្តោចិ អប្បមត្តោ ឧចាសថកម្មំ អកាសិ។ អនុឡាមាសំ
មាតាបិតុនំ ឧបជ្ជានំ គន្ធា ធម្មកថំ កថេត្វា តតោ ច ព្រាហ្មណស្ស សន្តិកំ
គន្ធា អាហេគ្យំ បុច្ឆិត្វា “យេន តេ អត្តោ, តំ វទេយ្យាសិ, អនុក្កណ្ឌាមាណោ
អភិរមា”តិ វត្វា សោមទត្ថេនបិ សទ្ធិំ បដិសន្ធាវំ កត្វា អត្ថនោ និវេសនំ អគច្ឆិ។
ព្រាហ្មណោ ឯកសំវច្ឆំ នាគភវនេ វសិត្វា មន្តុបុញ្ញតាយ ឧក្កណ្ឌិតោ
មនុស្សលោកំ គន្តុកាមោ អហោសិ។ នាគភវនមស្ស លោកន្តវនិវយោ វិយ
អលង្កតចាសាធា ពន្ធនាគារំ វិយ អលង្កតនាគកញ្ញា យក្ខិនិយោ វិយ

ឧបជ្ជហីសុ។ សោ “អហំ តាវ ឧក្កណ្ឌិតោ, សោមទត្តស្សបិ ចិត្តំ ជានិស្សមី” តិ
តស្ស សន្តិកំ គន្ធា អាហា “កី, តាត, ឧក្កណ្ឌសី” តិ? “កស្មា ឧក្កណ្ឌិស្សមិ ន
ឧក្កណ្ឌាមិ, ត្វំ បន ឧក្កណ្ឌសី, តាតា” តិ? “អាម តាតា” តិ។ “កីការណា” តិ។
“តវ មាតុ ចេវ ភាតុភគិនីនព្វា អនស្សនេន ឧក្កណ្ឌាមិ, ឯហិ, តាត សោមទត្ត,
គន្ធាមា” តិ។ សោ “ន គន្ធាមី” តិ វត្ថាបិ បុនប្បុនំ បិតរា យាចិយមាណោ “សាធូ” តិ
សម្មជិដ្ឋិ។

ព្រាហ្មណោ “បុត្តស្ស តាវ មេ មនោលទ្ធោ, សចេ បនាហំ ភូរិទត្តស្ស
‘ឧក្កណ្ឌិតោមី’ តិ វត្ថាមិ, អតិវេកតវំ មេ យសំ ទស្សតិ, ឯវំ មេ គមនំ ន
ភវិស្សតិ។ ឯកេន បន ឧទាយេន តស្ស សម្មត្ថី វណ្ណោត្វា ‘ត្វំ ឯវុបំ សម្មត្ថី
បហាយ កីការណា មនុស្សលោកំ គន្ធា ឧទោសថកម្មំ ករោសី’ តិ បុច្ឆិត្វា
‘សគ្គត្ថាយា’ តិ វុត្ថេ ‘ត្វំ តាវ ឯវុបំ សម្មត្ថី បហាយ សគ្គត្ថាយ ឧទោសថកម្មំ
ករោសី, កិមង្គំ បន មយំយេវ បរជនេន ជីវិកំ កប្បេម, អហម្មិ មនុស្សលោកំ
គន្ធា ញាតកេ ទិស្វា បព្ពជិត្វា សមណធម្មំ ភវិស្សមី’ តិ នំ សញ្ញាបេស្សមិ។
អថ មេ សោ គមនំ អនុជានិស្សតី” តិ ចិន្តេត្វា ឯកទិវសំ តេនាគន្ធា “កី,
ព្រាហ្មណ, ឧក្កណ្ឌសី” តិ បុច្ឆិតោ “តុម្ហាកំ សន្តិកា អម្ហាកំ ន កិត្យិ
បរិហាយតី” តិ កិត្យិ គមនបដិពទ្ធុ អវត្វាវ អាទិតោ តាវ តស្ស សម្មត្ថី
វណ្ណោត្ថោ អាហា -

៨០៤.

“សមា សមន្តបរិតោ, បហូតតគរា មហី;
ឥន្ទគោបកសញ្ញន្ទា, សោភតិ ហរិតុត្តមា។

៨០៥.

“រម្មានិ វនចេត្យានិ, រម្មា ហំសូបកូជិតា;

ឱបុប្ផបន្ទា តិជ្ជន្តិ, ចោក្ខវញ្ញោ សុនិម្មិតា។

៨០៦.

“អដ្ឋសា សុកតា ជម្ពា, សព្វេ វេឡិយមយា;
សហស្សជម្ពា ចាសាទា, បូរា កញ្ញាហិ ជោតវេ។

៨០៧.

“វិមានំ ឧបបន្នោសិ, ទិព្យំ បុញ្ញេហិ អត្ថនោ;
អសម្ពាធំ សិរំ រម្មំ, អច្ឆន្តសុខសំហិតំ។

៨០៨.

“មញ្ញោ សហស្សនេត្តស្ស, វិមានំ នាភិកម្ព៌សិ;
ឥទ្ធិ ហិ ត្យាយំ វិបុលា, សក្កស្សេវ ជុតីមតោ”តិ។

តត្ថ សមា សមន្តបរិតោតិ បរិសមន្តតោ សព្វទិសាភាគេសុ អយំ តវ
នាគកវនេ មហិ សុវណ្ណរជតមណី មុត្តារាលុកាបរិកិណ្ណា សមតលា។
បហូតតគរា មហិតិ ពហុកេហិ តគរគន្ធបិ សមន្នាគតា។
ឥន្ទគោបកសញ្ញាតិ សុវណ្ណឥន្ទគោបកេហិ សញ្ញា។ សោភតិ
ហិវតុត្ថមាតិ ហិវតវណ្ណទព្វតិណាសញ្ញា សោភតីតិ អត្ថោ។ វនេចត្យានីតិ
វនយជា។ ឱបុប្ផបន្ទាតិ បុប្ផិវា បតិតេហិ បទុមបត្តេហិ សញ្ញា ឧទកបិដ្ឋា។
សុនិម្មិតាតិ តវ បុញ្ញសម្បត្តិយា សុដ្ឋនិម្មិតា។ អដ្ឋសាតិ តវ វសនចាសានេសុ
អដ្ឋសា សុកតា វេឡិយមយា ជម្ពា។ តេហិ ជម្ពេហិ សហស្សជម្ពា តវ
ចាសាទា នាគកញ្ញាហិ បូរា វិជ្ជោតន្តិ។ ឧបបន្នោសីតិ វេរុបេ វិមាទេ
និព្វត្តោសីតិ អត្ថោ។ សហស្សនេត្តស្ស វិមាទន្តិ សក្កស្ស វេជយន្តចាសាទំ។ ឥទ្ធិ

ហិ ត្បាយំ វិបុលាតិ យស្មា តវាយំ វិបុលា ឥទ្ធិ, តស្មា ភ្នំ តេន ឧបោសថកម្មេន
សក្កស្ស វិមានម្បី ន បត្តសិ, អញ្ញំ តតោ ឧត្តរិ មហន្តំ ហំនំ បត្តសីតិ មញ្ញាមិ។

តំ សុត្វា មហាសត្តោ “មា ហេវំ, ព្រាហ្មណ, អវេច, សក្កស្ស យសំ បដិច្ច
អម្ពាភំ យសោ សិនេរុសន្តិកេ សាសហោវិយ, មយំ តស្ស បរិចារកេបិ ន
អក្កាមា” តិ វត្វា កាថមាហា -

៨០៩.

“មនសាបិ ន បត្តញ្ញោ, អាណុភារោ ដុតីមតោ;
បរិចារយមាណំ, សឥន្ទានំ វសវត្តិន” តិ។

តស្សត្ថោ - ព្រាហ្មណ, សក្កស្ស យសោ នាម ឯកំ ទ្វេ តយោ ចត្តារោ វា
ធិវសេ “ឯត្តកោ សិយា” តិ មនសា ចិន្តេន្តេនបិ ន អភិបត្តញ្ញោ។ យេបិ នំ ចត្តារោ
មហារាជាតោ បរិចារេន្តិ, តេសំ ទេវរាជានំ បរិចារយមាណំ ឥន្ទំ នាយកំ កត្វា
ចរន្តានំ សឥន្ទានំ វសវត្តិនំ ចតុន្ទំ លោកចាលានំ យសស្សបិ អម្ពាភំ
តិវច្ឆានកតានំ យសោ សោឡសី កលំ នក្សតីតិ។

ឯវញ្ញោ បន វត្វា “ឥទំ តេ មញ្ញោ សហស្សនេត្តស្ស វិមាន” តិ វចនំ សុត្វា អហំ
តំ អនុស្សរី។ “អហញ្ញំ វេជយន្តំ បត្តេន្តោ ឧបោសថកម្មំ ករោមី” តិ តស្ស
អត្តនោ បត្តនំ អាចិក្ខុន្តោ អាហា -

៨១០.

“តំ វិមានំ អភិជ្ឈាយ, អមរានំ សុខេសិនំ;
ឧបោសថំ ឧបវសន្តោ, សេមិ វម្មិកមុទ្ធី” តិ។

តត្ថ អភិជ្ឈាយាតិ បត្តេត្វា។ អមរាជន្តិ ទីយាយុកានំ ទេវានំ។ សុខេសិន្តិ
ឯសិតសុខានំ សុខេ បតិជ្ជិតានំ។

កំ សុត្វា ព្រាហ្មណោ “ឥនានិ មេ ឌីកាសោលន្ទោ”តិ សោមនស្សប្បត្តោ
គន្ធិំ អាបុច្ឆន្តោ កាថាទ្វយមាហា -

៨១១.

“អហញ្ច មិគមេសានោ, សបុត្តោ ចារិសី វនំ;
តំ មំ មតំ វា ជីវំ វា, នាភិវេទេន្តិញ្ញាតកា។

៨១២.

“អាមន្តយេ ភូរិទត្ថំ, កាសិបុត្តំ យសស្សិនំ;
តយា នោ សមនុញ្ញាតា, អបិ បស្សេមុញ្ញាតកេ”តិ។

តត្ថ នាភិវេទេន្តិតិ ន ជានន្តិ, កថេន្តោបិ នេសំ នត្ថិ។ អាមន្តយេតិ
អាមន្តយាមិ។ កាសិបុត្តន្តិ កាសិរាជជីតាយ បុត្តំ។

តតោ ពោធិសត្តោ អាហា -

៨១៣.

“ឯសោ ហិ វត មេ ធន្ទោ, យំ វសេសិ មមន្តិកេ;
ន ហិ ឯតាទិសា កាមា, សុលភា ហោន្តិ មាណុសេ។

៨១៤.

“សេច ភ្នំ និច្ឆសេ វត្ថុំ, មម កាមេហិ បូជិតោ;
មយា ភ្នំ សមនុញ្ញាតោ, សោត្ថី បស្សេហិញ្ញាតកេ”តិ។

មហាសន្តោ គាថាធូយំ វត្ថា ចិន្តេសិ - “អយំ មណី ទិស្សយ សុខំ ជីវន្តោ
កស្សចិ នាចិ ភ្លិស្សតិ, ឯតស្ស សត្តកាមទទំ មណី ទស្សមី” តិ។ អថស្ស តំ
ទទន្តោ អាហា -

៨១៥.

“ធារយិមំ មណី ទិព្យំ, បសុំ បុត្តេ ច វិន្ទតិ;
អរោគោ សុខិតោ ហោតិ, គប្បេវាធាយ ព្រាហ្មណា” តិ។

តត្ថ បសុំ បុត្តេ ច វិន្ទតិ តិ ឥមំ មណី ធារយមាធា ឥមស្សនុភាវេន
បសុញ្ច បុត្តេ ច អញ្ញញ្ច យំ ឥច្ឆតិ, តំ សត្តំ លភតិ។

តតោ ព្រាហ្មណោ គាថមាហា -

៨១៦.

“កុសលំ បដិទន្ទាមិ, ភូរិទត្ត វចោ តវ;
បព្ពជិស្សមិ ជិណ្ហោស្មិ, ន កាមេ អភិបត្តយេ” តិ។

តស្សតោ - ភូរិទត្ត, តវ វចនំ កុសលំ អនវដ្ឋំ, តំ បដិទន្ទាមិ ន បដិក្ខិចាមិ។
អហំ បន ជិណ្ហោ អស្មិ, តស្មា បព្ពជិស្សមិ, ន កាមេ អភិបត្តយាមិ, កី មេ
មណីនាតិ។

ពោធិសន្តោ អាហា -

៨១៧.

“ព្រាហ្មចរិយស្ស ចេ ភន្តោ, ហោតិ ភោគហិ ការិយំ;
អវិកម្មមាធា ឯយ្យាសិ, ពាហុំ ទស្សមិ តេ ធន” តិ។

តត្ថ ចេកផ្លែតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ នាម ទុក្ខរោ, អនភិវតស្ស
ព្រហ្មចរិយស្ស ចេកផ្លែ ហោតិ, តទា គិហិភូតស្ស ភោគេហិ ការិយំ ហោតិ,
ឯវ្យុបេ កាលេ តំ និរាសផ្លោ ហុត្វា មម សន្តិកំ អាគច្ឆេយ្យាសិ, ពហំ តេ ធនំ
ទស្សមីតិ។

ព្រាហ្មណោ អាហា -

៨១៨.

“កុសលំ បដិទន្ទាមិ, ភ្វិទត្ថ វចោ តវ;
បុនបិ អាគមិស្សមិ, សចេ អត្តោ ភវិស្សតី”តិ។

តត្ថ បុនបីតិ បុន អបិ, អយមេវ វា ចាថោ។

អថស្ស តត្ថ អវសិគុកាមតំ ញត្វា មហាសត្តោ នាគមាណវកេ
អាណាបេត្វា ព្រាហ្មណំ មនុស្សលោកំ ចាបេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា
អាហា -

៨១៩.

“ឥទំ វត្វា ភ្វិទត្តោ, បេសេសិ ចតុរោ ជនេ;
ឯថ គច្ឆថ ឧដ្ឋថ, ឱប្បំ ចាបេថ ព្រាហ្មណំ។

៨២០.

“តស្ស តំ វចនំ សុត្វា, ឧដ្ឋាយ ចតុរោ ជនា;
បេសិតា ភ្វិទត្តេន, ឱប្បំ ចាបេសុ ព្រាហ្មណ”ត្ថិ។

តត្ថ ចាបេស្វតិ យមុនាតោ ឧត្តារេត្វា ពារាណាសិមគ្គំ ចាបយីសុ,
ចាបយីត្វា ថ បន “តុម្ពេ គច្ឆថា”តិ វត្វា នាគភវនមេវ បច្ឆាគមីសុ។

ព្រាហ្មណ៍បិ “តាត សោមទត្ថ, ឥមស្មី ហ្វានេ មិគំវិជ្ជ័ម្ហា, ឥមស្មី សូករ”ន្តិ
បុត្តស្ស អាចិត្តន្តោ អន្តរាមគ្គ ចោក្ខវណ្ឌិ ទិស្វា “តាត សោមទត្ថ, ម្ហាយាមា”តិ
វត្វា “សាធុ, តាតា”តិ វុត្តេ ឧកោបិ ទិញ្ញាភវណានិ ចេវ ទិញ្ញវត្តានិ ច ធិមុញ្ញាត្វា
ភណ្ឌិកំ កត្វា ចោក្ខវណ្ឌិតិវេ វេបេត្វា ធិតវិត្វា ម្ហាយីសុ។ តស្មី ខណោ តានិ
អន្តរធាយិត្វា នាគភវនមេវ អគម៌សុ។ បឋមំ និវត្តកាសាវបិលោតិការំ នេសំ
សវីវេ បធិមុញ្ញីសុ, ធនុសវសត្តិយោបិ ចាកតិការំ អហោសុ។ សោមទត្ថោ
“នាសិតាម្ហា តយា, តាតា”តិ បរិទេវី។ អថ នំ បិតា “មា ចិន្តយិ, មិគេសុ សន្តេសុ
អរញ្ញោ មិគេ វធិត្វា ជីវិកំ កល្យស្សមា”តិ អស្សាសេសិ។ សោមទត្តស្ស មាតា
តេសំ អាគមនំ សុត្វា បច្ចុគ្គន្ធា យវំ នេត្វា អន្ធចានេន សន្តប្បសិ។ ព្រាហ្មណ៍
ភុញ្ញាត្វា និទ្ធិំ ធិក្កមិ។ ឥតរា បុត្តំ បុច្ឆិ “តាត, ឯត្តកំ កាលំ កុហី គតត្ថា”តិ?
“អម្ព, ភូរិទត្តនាគរាជេន អម្ពេ នាគភវនំ នីតា, តតោ ឧក្កល្លិត្វា ឥនានិ
អាគតា”តិ។ “កិត្វា បន វោ វតនំ អាភត”ន្តិ។ “នាគតំ អម្ពា”តិ។ “កី តុម្ហាកំ
តេន កិត្វា ន ទិន្ន”ន្តិ។ “អម្ព, ភូរិទត្តេន មេ បិតុ សព្វកាមទទោ មណិ ទិន្នោ
អហោសិ, ឥមិនា បន ន គហិតោ”តិ។ “កីការណា”តិ។ “បព្ពជិស្សតិ កិរា”តិ។
សា “ឯត្តកំ កាលំ ទារកេ មម ភាវំ ករោន្តោ នាគភវនេ វសិត្វា ឥនានិ កិរ
បព្ពជិស្សតិ”តិ កុដ្ឋិត្វា វិហិតញ្ញនទត្តិយា បិដ្ឋិ ចោថេន្តិ “អវេ, ទុដ្ឋព្រាហ្មណ,
បព្ពជិស្សមីតិ កិរ មណិវតនំ ន គណ្ហាសិ, អថ កស្មា អបព្ពជិត្វា ឥនាគតោសិ,
និក្ខម មម យរាសីយ”ន្តិ សន្តេសិ។ អថ នំ “ភទ្កេ, មា កុដ្ឋិ, អរញ្ញោ មិគេសុ
សន្តេសុ អហំ តំ ចោសេស្សមី”តិ វត្វា បុត្តេន សទ្ធិ អរញ្ញំ គន្ធា
បុរិមនិយាមេនេវ ជីវិកំ កល្យសិ។

តទា ទត្តិណាមហាសមុទ្ទស្ស ទិសាភាកេ សិម្ពលិវាសិ ឯកោ គរុឡោ
បក្ខវាតេហិ សមុទ្ទេ ឧទកំ វិយូហិត្វា ឯកំ នាគរាជានំ សីសេ គណ្ហិ។ តទាហិ
សុបណ្ណា នាគំ គហិតុំ អជាននកាយេវ, បច្ឆា បណ្ណាជាតកេ ជានីសុ។ សោ

បន តំ សីសេ គហត្វាបិ ឧទកេ អនោត្តរន្តោយេវ ឧត្តិបិត្វា ឱលម្ពន្តំ អាធាយ
ហិមវន្តមត្តកេន ចាយាសិ។ តទា ចេកោ កាសិវដ្ឋវាសិ ព្រាហ្មណោ ឥសិបព្ពន្ធន្តំ
បព្ពជិត្វា ហិមវន្តប្បទេសេ បណ្ណាសាលំ មាបេត្វា បជិវសតិ។ តស្ស
ចន្តមនកោជិយំ មហានិក្រោធរុក្ខោ អត្ថិ។ សោ តស្ស មូលេ ធិវាវិហារំ
ករោតិ។ សុបណ្ណោ និក្រោធមត្តកេន នាគំ ហរតិ។ នាគោ ឱលម្ពន្តោ
មោក្ខត្ថាយ នន្តរេន និក្រោធវិជបំ វេបេសិ។ សុបណ្ណោ តំ អជានន្តោវ
មហាពួលតាយ អាកាសេ បក្ខន្ធិយេវ។ និក្រោធរុក្ខោ សមូលោ ឧប្បាជិតោ។
សុបណ្ណោ នាគំ សិម្ពលិវនំ នេត្វា តុណ្ហាន បហវិត្វា កុច្ឆិ ជាលេត្វា នាគមេធំ
ខាទិត្វា សរិវំ សមុទ្ធកុច្ឆិម្ហិ ធម្មេសិ។ និក្រោធរុក្ខោ បតន្តោ មហាសទ្ធមកាសិ។
សុបណ្ណោ “កិស្ស ឯសោ សន្នោ” តិ អនោ ឱលោកេន្តោ និក្រោធរុក្ខំ ធិស្វា
“កុតោ ឯស មយា ឧប្បាជិតោ” តិ ចិន្តេត្វា “តាបសស្ស ចន្តមនកោជិយា
និក្រោធា ឯសោ” តិ តថតោ ព្យាត្វា “អយំ តស្ស ពហូបកាវេ, អកុសលំ នុ
ខោ មេ បសុតំ, ឧទាហុ នោ” តិ តមេវ បុច្ឆិត្វា ជាធិស្សមី” តិ មាណាវកវេសេន
តស្ស សន្តិកំ អគមាសិ។

តស្មី ខណោ តាបសោ តំ ឋានំ សមំ ករោតិ។ សុបណ្ណោ រាជា តាបសំ វន្តិត្វា
ឯកមន្តំ ធិសិន្នោ អជានន្តោ វិយ “កិស្ស ឋានំ, ភន្តេ, ឥទ” ត្ថិ បុច្ឆិ។ “ឧទាសក,
ឯកោ សុបណ្ណោ ភោជនត្ថាយ នាគំ ហរន្តោ នាគេន មោក្ខត្ថាយ
និក្រោធវិជបំ នន្តរេន វេបិតាយបិ អត្ថនោ មហាពួលតាយ បក្ខន្ធិត្វា គតោ,
អថ និក្រោធរុក្ខោ ឧប្បាជិតោ, ឥធំ តស្ស ឧប្បាជិតជ្ជាន” ត្ថិ។ “កី បន, ភន្តេ,
តស្ស សុបណ្ណាស្ស អកុសលំ ហោតិ, ឧទាហុ នោ” តិ? “សចេ ន ជាតាតិ,
អចេតនកម្មំ នាម អកុសលំ ន ហោតិ” តិ។ “កី នាគស្ស បន, ភន្តេ” តិ? “សោ
ឥមំ នាសេតុំ ន គណ្ហិ, មោក្ខត្ថាយ គណ្ហិ, តស្មា តស្សបិ ន ហោតិយេវា” តិ។
សុបណ្ណោ តាបសស្ស តុស្សិត្វា “ភន្តេ, អហំ សោ សុបណ្ណោ រាជា, តុម្ហាកត្តិ

បញ្ចវេយ្យាករណ៍ន តុដ្ឋោ។ តុម្ពេ អវញ្ញោ វសថ, អហញ្ញោកំ អលម្បាយនមន្តំ
ជាធាមិ, អនគ្គោ មន្តោ។ តមហំ តុម្ពោកំ អាចរិយភាគំ កត្វា ធម្មិ, បដិគ្គណ្ឌាថ
ន"ន្តិ អាហា។ "អលំ មយ្ហំ មន្តេន, គច្ឆថ តុម្ពេ"តិ។ សោ តំ បុនប្បុនំ យាចិត្វា
សម្បជ្ជិច្ឆាបេត្វា មន្តំ ធម្មា ឌីសធានិ អាចិត្វិត្វា បក្កាមិ។

គរុឡកណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

ក៏ឡនកណ្ណំ

តស្មី កាលេ ពារាណសិយំ ឯកោ ទលិទ្ធព្រាហ្មណោ ពហំ ឥណំ គហេត្វា
ឥណាសាមិកេហិ ចោទិយមាធា "កី មេ ឥធវ វាសេន, អវញ្ញំ បរិសិត្វា មតំ
សេយ្យោ"តិ និក្ខមិត្វា វនំ បរិសិត្វា អនុបុព្វេន តំ អស្សមបទំ បត្វា តាបសំ
វត្ថុសម្បទាយ អាវាធសិ។ តាបសោ "អយំ ព្រាហ្មណោ មយ្ហំ អតិរិយ
ឧបការកោ, សុបណ្ណារាជេន ទិន្នំ ទិព្វមន្តមស្ស ទស្សាមី"តិ ចិន្តេត្វា "ព្រាហ្មណ,
អហំ អលម្បាយនមន្តំ ជាធាមិ, តំ តេ ធម្មិ, គណ្ណាហិ ន"ន្តិ វត្វា "អលំ, គន្តេ, ន
មយ្ហំ មន្តេនត្ថោ"តិ វុត្តេបិ បុនប្បុនំ វត្វា និប្បិឡេត្វា សម្បជ្ជិច្ឆាបេត្វា
អធាសិយេវ។ តស្ស ច មន្តស្ស អនុច្ឆរិកានិ ឌីសធានិ ចេវ មន្តុបចារញ្ច សព្វំ
កថេសិ។ ព្រាហ្មណោ "លទ្ធា មេ ជីវិតុចាយោ"តិ កតិចាហំ វសិត្វា
"វាតាពាធា មេ, គន្តេ, ពាធវី"តិ អបទេសំ កត្វា តាបសេន វិស្សន្តិតោ តំ
វន្តិត្វា ឧមាបេត្វា អវញ្ញំ និក្ខមិត្វា អនុបុព្វេន យមុនាយ តិវំ បត្វា តំ មន្តំ
សជ្ឈាយន្តោ មហាមគ្គំ គច្ឆតិ។

តស្មី កាលេ សហស្សមត្តា ភ្វិទត្ថស្ស បរិចារិកា នាគមាណាវិកា តំ
សព្វកាមទទំ មណីរតនំ អាធាយ នាគភវនា និក្ខមិត្វា យមុនាតិវេ
វាលុករាសិម្ហិ បេត្វា តស្ស ឌីភាសេន សព្វាត្ថី ឧទកកីឡំ កីឡិត្វា

អរុណុត្តមនេ សព្វាលង្គារេន អលង្កិតា មណីរតនំ បរិវារេត្វា សិរី
 បរេសយមាធា និសីធិសុ។ ព្រាហ្មណោបិ មន្តំ សជ្ឈាយនោ តំ ឋានំ ចាបុណី។
 តា មន្តសទ្ធិំ សុត្វាវ “ឥមិនា សុបណ្ណាន ភវិតព្ព”ន្តិ មរណភយតជ្ជិតា
 មណីរតនំ អគ្គហេត្វា បថវិយំ និមុដ្ឋិតា នាគភវនំ អគមីសុ។ ព្រាហ្មណោបិ
 មណីរតនំ ធិស្វា “ឥនានេវ មេ មន្តោ សមិទ្ធោ”តិ តុដ្ឋមានសោ មណីរតនំ
 អាធាយ ចាយាសិ។ តស្មី ខណោ នេសាទព្រាហ្មណោ សោមទត្តេន សទ្ធិ
 មិគវធាយ អរញ្ញំ បរិសន្តោ តស្ស ហត្ថេ តំ មណីរតនំ ធិស្វា បុត្តំ អាហា “តាត,
 ននុ ឯសោ អម្ពាភំ ភ្វិទត្តេន ធិន្នោ មណី”តិ? “អាម, តាត, ឯសោ មណី”តិ។
 “តេន ហិស្ស អគុណំ កថេត្វា ឥមំ ព្រាហ្មណំ វព្វេត្វា គណ្ណាមេតំ
 មណីរតន”ន្តិ។ “តាត, បុព្វេ ភ្វិទត្តេន ធិយមានំ ន គណ្ហិ, ឥនានិ បនេស
 ព្រាហ្មណោ តព្វេវ វព្វេស្សតិ, តុណ្ហិ ហោហី”តិ។ ព្រាហ្មណោ “ហោតុ, តាត,
 បស្សសិ ឯតស្ស វា មម វា វព្វេនភាវ”ន្តិ អលម្បាយនេន សទ្ធិ សល្លបន្តោ អាហា

-

៨២១.

“មណី បគ្គយ្ហ មជ្ឈល្យំ, សាដុវិត្តំ មនោរម៌;
 សេលំ ព្យញ្ញនសម្បជ្ជំ, កោ ឥមំ មណីមជ្ឈតា”តិ។

តត្ថ មជ្ឈល្យន្តិ មជ្ឈលសម្មតំ សព្វកាមទទំ។ កោ ឥមន្តិ កុហី ឥមំ មណី
 អធិគតោសិ។

តតោ អលម្បាយនោ គាថមាហា -

៨២២.

“លោហិតក្ខត្តសហស្សហិ, សមន្តា បរិវារិតំ;

អង្គ កាលំ បដំ គង្គំ, អង្គ កាហំ មណី ឥម"ន្តិ។

តស្សត្ថោ - អហំ អង្គ កាលំ ចាតោវ បដំ មគ្គំ គង្គន្តោ វត្តក្ខិកាហំ
សហស្សមត្តាហំ នាគមាណវិកាហំ សមន្តា បរិវាវិតំ ឥមំ មណី អង្គ កា។ មំ
ទិស្វា ហិ សញ្ញាវ ឯតា ភយតន្តិតា ឥមំ ធម្មត្វា បលាតាតិ។

នេសាទព្រាហ្មណោ តំ វព្វោតុកាមោ មណីវតនស្ស អគុណំ បកាសេន្តោ
អត្តនា គណ្ហិតុកាមោ តិស្សោ គាថា អភាសិ -

៨២៣.

“សូបចិណ្ណោ អយំ សេលោ, អច្ចិតោ មាណីតោ សទា;
សុធារិតោ សុទិក្ខិតោ, សព្ពត្តមភិសាធយេ។

៨២៤.

“ឧបចារិបន្នស្ស, និក្ខេបេ ធារណាយ វា;
អយំ សេលោវិជាសាយ, បរិចិណ្ណោ អយោនិសោ។

៨២៥.

“ន ឥមំ អកុសលោ ទិព្យំ, មណី ធារេតុមារហោ;
បដិបដ្ឋ សតំ និក្ខំ, ទេហិមំ វតនំ មម"ន្តិ។

តត្ថ សព្ពត្តន្តិ យោ ឥមំ សេលំ សុដ្ឋ ឧបចរិតុំ អច្ចិតុំ អត្តនោ ជីវិតំ វិយ
មមាយិតុំ សុដ្ឋ ធារេតុំ សុដ្ឋ និក្ខិបិតុំ ជាតាតិ, តស្សេវ សូបចិណ្ណោ អច្ចិតោ
មាណីតោ សុធារិតោ សុទិក្ខិតោ អយំ សេលោ សព្ពំ អត្តំ សាធម្មតីតិ អត្ថោ។
ឧបចារិបន្នស្សតិ យោ បន ឧបចារិបន្នោ ហោតិ, តស្សេសោ អនុចាយេន
បរិចិណ្ណោវិជាសមេវ វហតីតិ វទតិ។ ធារេតុមារហោតិ ធារេតុំ អរហោ។

បដិបន្ត សតំ និក្ខន្តិ អម្ពាភំ គេហេ ពហូ មណី, មយមេតំ គេហតុំ ជាធាម។
អហំ តេ និក្ខសតំ ធន្យមិ, តំ បដិបន្ត, ទេហិ ឥមំ មណីរតនំ មមន្តិ។ តស្ស ហិ
គេហេ ឯកោមិ សុវណ្ណានិក្ខោ នត្ថិ។ សោ បន តស្ស មណិនោ
សត្តកាមធនការំ ជាធាតិ។ តេនស្ស ឯតទហោសិ “អហំ សសីសំ ន្ទត្វា មណី
ឧទកេន បរិច្ឆោសិត្វា ‘និក្ខសតំ មេ ទេហិ’ តិ វក្ខាមិ, អថេស មេ ធន្យតិ,
តមហំ ឯតស្ស ធន្យមី” តិ។ តស្មា សូរោ ហុត្វា ឯវមាហ។

តតោ អលម្បាយនោ កាថមាហ -

៨២៦.

“ន ច ម្យាយំ មណី កេយ្យេ, គោហិ វា រតនេហិ វា;
សេលោ ព្យញ្ញនសម្បន្នោ, នេវ កេយ្យេ មណី មមា” តិ។

តត្ថ ន ច ម្យាយន្តិ អយំ មណី មម សន្តកោ កេនចិ វិក្កិណីតញ្ចោ នាម ន
ហោតិ។ នេវ កេយ្យេតិ អយញ្ច មម មណី លក្ខណសម្បន្នោ, តស្មា នេវ
កេយ្យេ កេនចិ វត្ថុនាមិ វិក្កិណីតញ្ចោ នាម ន ហោតី តិ។

នេសាទព្រាហ្មណោ អាហា -

៨២៧.

“នោ ច តយា មណី កេយ្យេ, គោហិ វា រតនេហិ វា;
អថ កេន មណី កេយ្យេ, តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ” តិ។

អលម្បាយនោ អាហា -

៨២៨.

“យោ មេ សំសេ មហាធាតំ, តេជស្សី ធុរតិក្កមំ;

តស៊ូ ទង្គំ ឥម សេលំ, ជលន្តមីវ តេជសា”តិ។

តត្ថ ជលន្តមីវ តេជសាតិ បកាយ ជលន្តរិយ។

នេសាទព្រាហ្មណោ អាហា -

៨២៩.

“កោ នុ ព្រាហ្មណាវ ឈ្លាន, សុប ឈ្លោ បតតំ វរោ;
នាគំ ជិតិសមន្ទេសិ, អន្ទេសំ ភក្ខមត្តនោ”តិ។

តត្ថ កោ នូតិ ឥទំ នេសាទព្រាហ្មណោ “អត្តនោ ភក្ខំ អន្ទេសន្តេន គរុឡេន
ភវិតត្ថ”ន្តិ ចិន្តេត្វា ឯវមាហា។

អលម្បាយនោ ឯវមាហា -

៨៣០.

“នាហំ ទិជាធិតោ ហោមិ, អទិដ្ឋោ គរុឡោ មយា;
អាសីរិសេនវិត្តាតិ, វេជ្ជោ ព្រាហ្មណ មំវិទូ”តិ។

តត្ថ មំវិទូតិ មំ “ឯស អាសីរិសេនវិត្តកោ អលម្បាយនោ នាម វេជ្ជោ”តិ
ជានន្តិ។

នេសាទព្រាហ្មណោ អាហា -

៨៣១.

“កី នុ តុយ្ហំ ជលំ អត្ថិ, កី សិប្បំវិជ្ជតេ តវ;
កិស្មី វា ត្វំ បរត្ថន្ទោ, ឡាតំ នាបចាយសី”តិ។

តត្ថ កិស្សី វា តំ បរត្ថឆោតិ តំ កិស្សី វា ឧបត្ថឆោ ហុត្វា, កី និស្សយំ កត្វា
ឧរគំ អាសីរិសំ ន អបចាយសិ ជេដ្ឋកំ អកត្វា អវជានាសីតិ បុច្ឆតិ។

សោ អត្ថនោ ពលំ ធិបេន្តោ អាហា -

៨ក២.

“អារញ្ញិកស្ស ឥសិនោ, ចិររត្ថំ តបស្សិនោ;
សុបណ្ណោ កោសិយស្សក្ខា, វិសិទ្ធិំ អនុត្តរំ។

៨ក៣.

“តំ ភារិតត្ថញ្ញាតរំ, សម្មន្តំ បព្ពតន្តរេ;
សក្កច្ចំ តំ ឧបជ្ជាសី, វត្ថិន្ទិវមតន្តិតោ។

៨ក៤.

“សោ តទា បរិចិណ្ណោ មេ, វត្ថុវា ព្រហ្មចរិយវា;
ធិត្ថំ ចាតុក្ករំ មន្តំ, កាមសា ភគវា មម។

៨ក៥.

“ត្យាហំ មន្តេ បរត្ថឆោ, នាហំ កាយាមិ ភោគិនំ;
អាចរិយោ វិសយាតានំ, អលម្បានោតិ មំ វិទូ”តិ។

តត្ថ កោសិយស្សក្ខាតិ កោសិយគោត្តស្ស ឥសិនោ សុបណ្ណោ អាចិត្តិ។
តេន អក្ខាតការណំ បន សព្វំ វិត្តារេត្វា កថេតព្វំ។ ភារិតត្ថញ្ញាតរន្តិ
ភារិតត្ថានំ ឥសិនំ អញ្ញាតរំ។ សម្មន្តន្តិ វសន្តំ។ កាមសាតិ អត្ថនោ ឥច្ឆាយ។
មមាតិ តំ មន្តំ មយ្ហំ បកាសេសិ។ ត្យាហំ មន្តេ, បរត្ថឆោតិ អហំ តេ មន្តេ
ឧបត្ថឆោ និស្សិតោ។ ភោគិនន្តិ នាកានំ។ វិសយាតានន្តិ វិសយាតកវេជ្ជានំ។

តំ សុត្វា នេសាទព្រាហ្មណ៍ ចិន្តេសិ “អយំ អលម្បាយនោ យ្វាស្ស នាគំ
ទស្សេតិ, តស្ស មណីរតនំ ទស្សេតិ, ភ្វិទត្តមស្ស ទស្សេត្វា មណី
គណ្ហិស្សមី” តិ។ តតោ បុត្តន សទ្ធិ មន្តេន្តោ កាថមាហា -

៨៣៦.

“គណ្ហាមសេ មណី តាត, សោមទត្ត វិជានហិ;
មា ទណ្ឌាន សិរី បត្តំ, កាមសា បជហិម្ពសេ” តិ។

តត្ថ គណ្ហាមសេតិ គណ្ហាម។ កាមសាតិ អត្តនោ រុចិយា ទណ្ឌាន
បហិវិត្វា មា ជហាម។

សោមទត្តោ អាហា -

៨៣៧.

“សកំ និវេសនំ បត្តំ, យោ តំ ព្រាហ្មណ បូជយិ;
ឯវំ កល្យាណការិស្ស, កី មោហា ទុត្តិមិច្ឆសិ។

៨៣៨.

“សចេ ភ្វំ ជនកាមាសិ, ភ្វិទត្តោ បទស្សេតិ;
តមេវ គន្ធា យាចស្ស, ពហុំ ទស្សេតិ តេ ជន” ត្ថិ។

តត្ថ បូជយីតិ ទិព្ភកាមេហិ បូជយិត្ថ។ ទុត្តិមិច្ឆសីតិ កី តថារូបស្ស មិត្តស្ស
ទុត្តិកម្មំ កាតុំ ឥច្ឆសិ តាតាតិ។

ព្រាហ្មណ៍ អាហា -

៨៣៩.

“ហត្ថកតំ បត្តកតំ, និកិណ្ណំ ខាទិតុំ វរំ;
មា នោ សន្និដ្ឋិកោ អត្តោ, សោមទត្ថ ឧបច្ចតា”តិ។

តត្ថ ហត្ថកតន្តិ តាត សោមទត្ថ, ត្វំ តរុណាកោ លោកបវត្ថី ន ជាធាសី។
យញ្ញំ ហត្ថកតំ វា ហោតិ បត្តកតំ វា បុរតោ វា និកិណ្ណំ វេចិតំ, តនេវ មេ
ខាទិតុំ វរំ, ន ធូរេ វេចិតំ។

សោមទត្ថោ អាហា -

៨៤០.

“បច្ចតិ និរយេ យោវេ, មហិស្សមបិ វិវរតិ;
មិត្តទុត្តំ ហិតទ្វាគី, ជីវេវាបិ សុស្សតិ។

៨៤១.

“សចេ ត្វំ ធនកាមោសិ, ភូរិទត្ថោ បទស្សតិ;
មញ្ញោ អត្តកតំ វេរំ, ន ចិរំ វេទយិស្សសី”តិ។

តត្ថ មហិស្សមបិ វិវរតិ តាត, មិត្តទុត្តំនោ ជីវន្តស្សេវ បថី ភិដ្ឋិត្វា វិវរំ
នេតិ។ ហិតទ្វាគីតិ អត្តនោ ហិតបរិទ្វាគី។ ជីវេវាបិ សុស្សតិ ជីវមា នោវ
សុស្សតិ, មនុស្សបេតោ ហោតិ។ អត្តកតំ វេរន្តិ អត្តនា កតំ ចាបំ។ ន ចិរន្តិ ន
ចិរស្សេវ វេទយិស្សសីតិ មញ្ញាមិ។

ព្រាហ្មណោ អាហា -

៨៤២.

“មហាយញ្ញំ យជិត្វាន, ឯវំ សុដ្ឋន្តិ ព្រាហ្មណា;
មហាយញ្ញំ យជិស្សាម, ឯវំ មោក្ខាម ចាបកា”តិ។

តត្ថ សុដ្ឋន្តីតិ តាត សោមទត្ថ, តំ ទហារេ ន កិញ្ចិ ជាតាសិ, ព្រាហ្មណា
នាម យំ កិញ្ចិ ចាបំ កត្វា យញ្ញេន សុដ្ឋន្តីតិ ទស្សន្តោ វេទមាហ។

សោមទត្ថោ អាហា -

៨៤៣.

“ហន្ត ទានិ អចាយាមិ, នាហំ អន្ធិ តយា សហ;
បទម្បេកំ ន គន្ធយ្យំ, វេទំ កិញ្ចិស ការីនា”តិ។

តត្ថ អចាយាមីតិ អបគន្ធាមិ, បលាយាមីតិ អត្ថោ។

វេទំ បទ វេទា បណ្ឌិតោ មាណវោ បិតរំ អត្ថនោ វេទំ កាយាបេតុ
អសក្កោន្តោ មហាន្តេន សន្តេន ទេវតា ឧដ្ឋាបេត្វា “វេទំ បទ ចាបការីនា សន្តិ
ន គមិស្សតី”តិ បិតុ បស្សន្តស្សេវ បលាយិត្វា ហិមវន្តំ បរិសិត្វា បព្ពជិត្វា
អភិញ្ញា ច សមាបត្តិយោ ច និព្វត្តិត្វា អបរិហិនជ្ឈានោ ព្រាហ្មលោកេ ឧប្បជ្ឈិ។
តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

៨៤៤.

“ឥទំ វេទាន បិតរំ, សោមទត្ថោ ពហុស្សតោ;
ឧដ្ឋាបេត្វាន ភូតានិ, តម្ហា ហិណា អបក្កមី”តិ។

នេសាទព្រាហ្មណោ “សោមទត្ថោ វេទេត្វា អត្ថនោ គេហំ កុហំ
គមិស្សតី”តិ ចិន្តេន្តោ អលម្បាយនំ ថោកំ អនត្ថមនំ ទិស្វា “អលម្បាយន, មា
ចិន្តយិ, ទស្សេស្សមិ តេ ភូរិទត្ថ”ន្តិ តំ អាទាយ នាគរាជស្ស
ឧទាសថករណជ្ជានំ គន្ធា វេទិកមត្ថកេ ភោគេ អាភុជិត្វា និបន្នំ នាគរាជានំ
ទិស្វា អវិទូរេ វិទោ ហត្ថំ បសារេត្វា ទ្វេ កាថា អភាសិ -

៨៤៥.

“គណ្ណាហេតុ មហាឆាន់, អាហារេតុ មណី មម;
ឥន្ទគោបកវណ្ណាកោ, យស្ស លោហិតកោ សិរោ។

៨៤៦.

“កប្បាសបិបុរាសីវ, ឯសោ កាយោ បទិស្សតិ;
វម្មិកគ្គកតោ សេតិ, តំ តុំ គណ្ណាហិ ព្រាហ្មណា”តិ។

តត្ថ ឥន្ទគោបកវណ្ណាកោតិ ឥន្ទគោបកវណ្ណាវិយ អាភាសតិ។
កប្បាសបិបុរាសីវាតិ សុវិហិតស្ស កប្បាសបិបុរោ រាសិវិយ។

អថ មហាសត្តោ អក្ខិនិ ធម្មិលេត្វា នេសាទព្រាហ្មណំ ទិស្វា “អយំ
ឧចាសថស្ស មេ អន្តរាយំ ករេយ្យតិ ឥមំ នាគកវនំ នេត្វា មហាសម្មត្តិយា
បតិជ្ជាបេសី។ មយា ធីយមាណំ មណី គណ្ហិតុំ ន ឥច្ឆិ។ ឥនានិ បន អហិតុណ្ហិកំ
គហេត្វា អាគច្ឆតិ។ សចាហំ ឥមស្ស មិត្តទុព្ពិនោ កុដ្ឋិយ្យំ, សីលំ មេ ខណ្ឌំ
ភវិស្សតិ។ មយា ខោ បន បឋមញ្ជោ ចតុរដ្ឋសមន្នាគតោ ឧចាសថោ
អធិដ្ឋិតោ, សោ យថាធិដ្ឋិតោវ ហោតុ, អលម្បាយនោ មំ ធិន្ទតុ វា បចតុ វា,
សូលេន វា វិជ្ជតុ, នេវស្ស កុដ្ឋិស្សមី”តិ ចិន្តេត្វា “សចេ ខោ បនាហំ ឥមេ
ឱលោកេស្សមិ, ភស្មា ភវេយ្យំ។ មំ ចោថេន្តបិ ន កុដ្ឋិស្សមិ ន
ឱលោកេស្សមី”តិ អក្ខិនិ ធម្មិលេត្វា អធិដ្ឋានចារមី បុរេចារិកំ កត្វា
ភោគន្តវេ សីសំ បក្ខិបិត្វា ធិច្ឆលោវ ហុត្វា ធិបច្ឆិ។ នេសាទព្រាហ្មណោបិ “ភោ
អលម្បាយន, ឥមំ នាគំ គណ្ហាហិ, ទេហិ មេ មណី”ន្តិ អាហា។ អលម្បាយនោ
នាគំ ទិស្វា តុដ្ឋោ មណី កិស្មិត្វា អគណេត្វា “គណ្ហា, ព្រាហ្មណា”តិ តស្ស
ហត្ថេ ឱបិ។ សោ តស្ស ហត្ថេតោ គឡិក្ខត្វា បថវិយំ បតិ។ បតិតមត្តោវ បថវី
បរិសិត្វា នាគកវនមេវ គតោ។

ព្រាហ្មណ៍ មណីវតនតោ ភូរិទត្តន សទ្ធិ មិត្តការតោ បុត្តតោតិ តីហិ
 បរិហាយិ។ សោ “និប្បជ្ជយោ ជាតោម្ហិ, បុត្តស្ស មេ វេចនំ ន កត”ន្តិ បរិទេវន្តោ
 គេហំ អគមាសិ។ អលម្បាយនោបិ ទិព្វោសធម៌ា អត្តនោ សរីរំ មក្ខេត្វា ថោកំ
 ខាទិត្វា អត្តនោ កាយំ បរិច្ឆោសេត្វា ទិព្វមន្តំ ជប្បន្តោ ពោធិសត្តំ ឧបសង្កមិត្វា
 នន្ត្រេជ្ជ គហេត្វា អាកក្ខិត្វា សីសំ ទន្ធា កណ្ណោន្តោ មុខមស្ស វិវិត្វា ឱសធំ
 ខាទិត្វា មុខេ ខេន្ធា ឱបិ។ សុចិជាតិកោ នាគរាជា សីលភេទកយេន អកុដ្ឋិត្វា
 អក្ខិទិបិ ន ឧម្ពិលេសិ។ អថ នំ ឱសធមន្តំ កត្វា នន្ត្រេជ្ជ គហេត្វា ហេដ្ឋាសីសំ
 កត្វា សញ្ញាលេត្វា គហិតភោជនំ ធម្មាបេត្វា ភូមិយំ ទីយតោ និបដ្ឋាបេត្វា
 មស្សរកំ មន្តន្តោ វិយ ចាទេហិ មទិត្វា អដ្ឋិទិ បុណ្ណិយមាណិ វិយ អហេសុំ។ បុន
 នន្ត្រេជ្ជ គហេត្វា ទុស្សំ ចោលេន្តោ វិយ ចោលេសិ។ មហាសត្តោ ឯវុបំ ទុក្ខំ
 អនុកវន្តោបិ នេវ កុដ្ឋិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

៨៤៧.

“អថោសធម៌ា ទិព្វេហិ, ជប្បំ មន្តបទានិ ច;
 ឯវំ តំ អសក្ខិ សត្តំ, កត្វា បរិត្តមត្តនោ”តិ។

តត្ថ អសក្ខិតិ សក្ខិ។ សត្តន្តិ កណ្ណិតុំ។

ឥតិ សោ មហាសត្តំ ទុព្ពលំ កត្វា វល្លិហិ បេន្ធា សន្នេត្វា មហាសត្តំ តត្ថ
 បក្ខិបិ, សរីរស្ស មហន្តតាយ តត្ថ ន បរិសតិ។ អថ នំ បណ្ឌិយា កោដ្តេន្តោ
 បវេសេត្វា បេន្ធា អាទាយ ឯកំ កាមំ គន្ធា កាមមជ្ឈេ ឱតារេត្វា “នាគស្ស នច្ចំ
 ទដ្ឋកាមា អាកច្ឆន្ត”តិ សទ្ធមកាសិ។ សកលកាមវាសិនោ សន្និបតីសុ។ តស្មី
 ខណោ អលម្បាយនោ “និក្ខម មហានាគា”តិ អាហា។ មហាសត្តោ ចិន្តេសិ “អដ្ឋ
 មយា បរិសំ តោសេន្តេន កីឡិតុំ វដ្តតិ។ ឯវំ អលម្បាយនោ ពហុំ ជនំ លភិត្វា
 តុដ្ឋោ មំ វិស្សន្តេស្សតិ។ យំ យំ ឯស មំ កាវេតិ, តំ តំ ករិស្សមី”តិ។ អថ នំ សោ

បេឡាតា ដ៏ហ៊ាន “មហា ហោហ័” តិ អាហា។ សោ មហា អហោសិ, “ខុទ្ទកោ,
វេដ្ឋា, វិម្ពតោ, ឯកប្បណោ, ទិដ្ឋណោ, តិប្បណោ, ចតុប្បណោ, បញ្ច, ឆ, សត្ត,
អដ្ឋ, ឈ, ទស វិសតិ, តីសតិ, ចត្តាលីស, បណ្ណាសប្បណោ, សតប្បណោ, ឧទ្ទា,
ជីវោ, ទិស្សមានកាយោ, អទិស្សមានកាយោ, ទិស្សមានឧបឡកាយោ, ជីវោ,
បីតោ, លោហិតោ, ឌីនាតោ, មញ្ញដ្ឋិតោ ហោហ័, អគ្គិជាលំ វិស្សដ្ឋេហ័, ឧទកំ,
ធូម វិស្សដ្ឋេហ័” តិ។ មហាសត្តោ ឥមេសុបិ អាការេសុ វុត្តុវុត្ត អត្តភារេ
និម្មិតត្វា នច្ចំ ទស្សេសិ។ តំ ទិស្វា កោចិ អស្សនិ សន្ធាវេតុំ ឆាសក្ខិ។

មនុស្ស ពហុនិ ហិរញ្ញសុវណ្ណវត្ថាលម្ពាវាទិនិ អទំសុ។ ឥតិ តស្មី កាមេ
សហស្សមត្តំ លភិ។ សោ កិញ្ចាបិ មហាសត្តំ គណ្ណោ “សហស្សំ លភិត្វា តំ
វិស្សដ្ឋេស្សមី” តិ អាហា, តំ បន ធនំ លភិត្វា “កាមកេបិ តាវ មយា ឯត្តកំ ធនំ
លទ្ធិ, នគរេ កិរ ពហុំ លភិស្សមី” តិ ធនលោភេន តំ ន មុញ្ចិ។ សោ តស្មី កាមេ
កុដ្ឋម្ហំ សណ្ណាបេត្វា វតនមយំ បេឡំ កាវេត្វា តត្ថ មហាសត្តំ បក្ខិបិត្វា
សុខយានកំ អារុយ្ហ មហន្តេន បរិវារេន និក្ខមិត្វា តំ កាមនិគមាទិសុ
កិឡាបេន្តោ អនុបុព្វេន ពារាណសី ចាបុណី។ នាគរាជស្ស បន មធុលាដេ ទេតិ,
មណ្ឌកេ មារេត្វា ទេតិ, សោ កោចរំ ន គណ្ណាតិ អវិស្សជ្ជនកយេន។ កោចរំ
អគ្គណ្ណាន្តម្បិ បុន ទំ ចត្តារោ ទ្វារកាមេ អាទី កត្វា តត្ថ តត្ថ មាសមត្តំ
កិឡាបេសិ។ បន្ទុសឧទោសថទិវសេ បន “អដ្ឋ តុម្ហាកំ សន្តិកេ
កិឡាបេស្សមី” តិ រញ្ជោ អាហោចាបេសិ។ រាជា នគរេ ភេរី ចរាបេត្វា មហាជនំ
សន្និចាតាបេសិ។ រាជម្ព័រោ មញ្ញាតិមញ្ចំ ពន្ធិសុ។

កិឡនខណ្ឌំ និដ្ឋិតំ។

នគរបវេសនកណ្ឌំ

អលម្បាយនេន បន ពោធិសត្តស្ស កហិតទិវសេយេវ មហាសត្តស្ស
 មាតា សុបិនន្តេ អន្តរ កាឡេន វត្តក្ខិតា បុរិសេន អសិនា ធីត្តិណាពាហ៍
 ធីត្តិកា លាហិតេន បក្សវន្តេន នីយមាណំ។ សា ភីតតសិតា ឧដ្ឋាយ
 ធីត្តិណាពាហ៍ បរាមសិត្វា សុបិនភារំ ជាតិ។ អថស្សា ឯតទហោសិ “មយា
 កក្កុឡោ ចាបសុបិនោ ធីត្តោ, ចតុន្នំ វា មេ បុត្តានំ ធនវជ្ជស្ស រញ្ជោ វា មម វា
 បរិបន្តេន ភវិតត្ថ”ន្តិ។ អបិច ខោ បន មហាសត្តមេវ អារត្ត អតិរេកតវំ
 ចិន្តេសិ។ កីការណា? សេសា អត្តនោ នាគកវនេ វសន្តិ, ឥតរោ បន
 សីលជ្ឈាសយត្តា មនុស្សលោកំ គន្ធា ឧចោសថកម្មំ ករោតិ។ តស្មា “កច្ចិ នុ
 ខោ មេ បុត្តំ អហិតុណ្ហិកោ វា សុបណ្ណោ វា គណ្ណោយ្យ”តិ តស្សេវ
 អតិរេកតវំ ចិន្តេសិ។ តតោ អឱមាសេ អតិក្កន្តេ “មម បុត្តោ
 អឱមាសាតិក្កមេន មំវិនា វត្តិតុំ ន សក្កោតិ, អន្ទាស្ស កិញ្ចិ ភយំ ឧប្បន្នំ
 ភវិស្សតី”តិ ទោមនស្សប្បត្តា អហោសិ។ មាសាតិក្កមេន បនស្សា សោកេន
 អស្សនំ អបក្សវណកាលោ នាម នាហោសិ, ហធយំ សុស្សិ, អក្ខិណិ ឧបច្ឆិសុ។
 សា “ឥទានិ អាគមិស្សតិ, ឥទានិ អាគមិស្សតិ”តិ តស្សាគមនមគ្គមេវ
 ឱលោកេន្តិ និសីទិ។ អថស្សា ជេដ្ឋបុត្តោ សុទស្សនោ មាសច្ចយេន មហាតិយា
 បរិសាយ សទ្ធិ មាតាបិតុនំ ធន្សនត្ថាយ អាគតោ, បរិសំ ពហិ វបេត្វា ចាសាធំ
 អារុយ្ហ មាតវំ វត្តិតា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ សា ភូរិទត្តំ អនុសោចន្តិ តេន សទ្ធិ ន
 កិញ្ចិ សល្លបិ។ សោ ចិន្តេសិ “មយ្ហំ មាតា មយិ បុត្តោ អាគតេ តុស្សតិ, បដិសន្ធាវំ
 ករោតិ, អន្ត បន ទោមនស្សប្បត្តា, កី នុ ខោ ការណ”ន្តិ? អថ នំ បុច្ឆន្តោ អាហា

-

៨៤៨.

“មមំ ទិស្វាន អាយន្តំ, សត្តកាមសមិទ្ធិនំ;
 ឥន្ទ្រិយានិ អហដ្ឋានិ, សារំ ជាតំ មុខំ តវ។

៨៤៩.

“បង្ខំយថា ហត្ថគតំ, ចាណីនា បរិមទ្គិតំ;
សារំ ជាតំ មុខំ តុយ្ហំ, មមំ ទិស្វាន ឯទិស”ន្តិ។

តត្ថ អហដ្ឋានីតិ នវិប្បសន្នានិ។ សារន្តិ កញ្ចានានាសវណ្ណំ តេ មុខំ
បីតកាឡកំ ជាតំ។ ហត្ថគតន្តិ ហត្ថេន ទិទ្គិតំ។ ឯទិសន្តិ ឯវរុបំ មហាន្តេន
សិរិសោភគ្គេន តុម្ហាកំ ទស្សនត្ថាយ អាគតំ មំ ទិស្វា។

សា ឯវំ វុត្តបិ នេវ កថេសិ។ សុទស្សនោ ចិន្តេសិ “កី នុ ខោ កេនចិ កុទ្ធា វា
បរិពទ្ធា វា ភវេយ្យ”តិ។ អថ នំ បុច្ឆន្តោ ឥតវំ កាថមាហា -

៨៥០.

“កច្ចិ នុ តេ នាភិសសិ, កច្ចិ តេ អត្ថិ វេទនា;
យេន សារំ មុខំ តុយ្ហំ, មមំ ទិស្វាន អាគត”ន្តិ។

តត្ថ កច្ចិ នុ តេ នាភិសសីតិ កច្ចិ នុ តំ កោចិ ន អភិសសិ អក្កោសេន វា
បរិភាសាយ វា វិហីសីតិ បុច្ឆតិ។ តុយ្ហន្តិ តវ បុព្ពេ មមំ ទិស្វា អាគតំ ឯទិសំ មុខំ
ន ហោតិ។ យេន បន ការណេន អន្ធព តវ មុខំ សារំ ជាតំ, តំ មេ អាចិក្ខាតិ
បុច្ឆតិ។

អថស្ស សា អាចិក្ខន្តិ អាហា -

៨៥១.

“សុបិនំ តាត អទ្គក្ខិ, ឥតោ មាសំ អនោគតំ;
‘ទក្ខិណំ វិយ មេ ពាហុ, ធម្មា វុហិរមក្ខិតំ;
បុរិសោ អាទាយ បក្កាមិ, មម រោទន្តិយា សតិ’។

៨៥២.

“យតោហំ សុបិនមទ្គក្ខី, សុទស្សនវិជានហិ;
តតោ ទិវា វា រត្តិ វា, សុខំ មេ នោបលព្ពតិ”តិ។

តត្ថ ឥតោ មាសំ អនោគតន្តិ ឥតោ ហេដ្ឋា មាសាតិក្កន្តំ។ អដ្ឋមេ
ទិដ្ឋសុបិនស្ស មាសោ ហោតិ ទិស្សតិ។ បុរិសោតិ ឯកោ កាឡោ រត្តក្ខិ
បុរិសោ។ រោទន្តិយា សតិ រោទមាឆាយ សតិយា។ សុខំ មេ នោបលព្ពតិ មម
សុខំ នាម នវិជ្ជតិ។

ឯវញ្ច បនវត្វា “តាត, បិយបុត្តកោ មេ តវ កនិដ្ឋោ ន ទិស្សតិ, ភយេនស្ស
ឧប្បន្នេន ភវិតត្ថ”ន្តិ បរិនេវន្តិ អាហា -

៨៥៣.

“យំ បុព្ពេ បរិវរីសុ, កញ្ញា រុចិរវិគ្គហា;
ហេមជាលប្បជិច្ឆន្ទា, ភូរិទត្តោ ន ទិស្សតិ។

៨៥៤.

“យំ បុព្ពេ បរិវរីសុ, នេត្តិសវរជារិនោ;
កណិកាភារ សម្ពុល្លា, ភូរិទត្តោ ន ទិស្សតិ។

៨៥៥.

“ហន្ត ទានិ គមិស្សម, ភូរិទត្តនិវេសនំ;
ធម្មជ្ឈំ សីលសម្បជ្ឈំ, បស្សម តវ ភាតវ”ន្តិ។

តត្ថ សម្ពុល្លាតិ សុវណ្ណាវត្តាលដ្ឋាវជារិតាយ សម្ពុល្លា កណិកាភារវិយ។
ហន្តាតិ វស្សគ្គត្ថេ និបាតោ, ឯហិ, តាត, ភូរិទត្តស្ស និវេសនំ គច្ឆាមាតិ វទតិ។

ឯវញ្ច បនវត្វា តស្ស ចេវ អត្តនោ ច បរិសាយ សទ្ធិ តត្ថ អគមាសិ។
ភូរិទត្តស្ស ភរិយាយោ បន តំ វម្មិកមត្តកេ អទិស្វា “មាតុ និវេសនេ
វសិស្សតី”តិ អព្យាវជា អហោសុំ។ តា “សស្ស កិរ នោ បុត្តំ អបស្សន្តិ
អាគច្ឆតី”តិ សុត្វា បច្ឆគ្គមនំ កត្វា “អយ្យេ, បុត្តស្ស តេ អទិស្សមានស្ស អន្ធព
មាសោ អតីតោ”តិ មហាបរិទេវំ បរិទេវមាណ តស្ស ចាទមូលេ បតីសុ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

៨៥៦.

“តញ្ច ទិស្វាន អាយត្តិ, ភូរិទត្តស្ស មាតវំ;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, ភូរិទត្តស្ស ឆារិយោ។

៨៥៧.

“បុត្តំ តេយ្យេ ន ជានាម, ឥតោ មាសំ អធាគតំ;
មតំ វា យទិ វា ជីវំ, ភូរិទត្តំ យសស្សិន”ន្តិ។

តត្ថ “បុត្តំ តេយ្យេ”តិ អយំ តាសំ បរិទេវនកថា។

ភូរិទត្តស្ស មាតា សុណ្ហាហិ សទ្ធិ អន្តរវិទិយំ បរិទេវិត្វា តា អាទាយ តស្ស
ចាសាទំ អារុយ្ហ បុត្តស្ស សយនញ្ច អាសនញ្ច ឡិលោកេត្វា បរិទេវមាណ អាហា -

៨៥៨.

“សកុណី ហតបុត្តាវ, សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ;
ចិរំ ទុក្ខេន ឈាយិស្សំ, ភូរិទត្តំ អបស្សតី។

៨៥៩.

“កុរិ ហតធាចារី, សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ;

ចំរំ ធុរក្នុង ឈាយស្បែក, ភូរិទត្តំ អបស្សតី។

៨៦០.

“សា ទូន ចក្កវាគីរ, បល្លលស្មី អនោទកេ;

ចំរំ ធុរក្នុង ឈាយស្បែក, ភូរិទត្តំ អបស្សតី។

៨៦១.

“កម្មារាជំ យថា ឧក្កា, អន្តោ ឈាយតិ នោ ពហិ;

ឯវំ ឈាយាមិ សោកេន, ភូរិទត្តំ អបស្សតី”តិ។

តត្ថ អបស្សតីតិ អបស្សន្តិ។ ហត្ថាចារាវតិ ហត្ថោតការ។

ឯវំ ភូរិទត្តមាតិវិលបមាឆាយ ភូរិទត្តនិវេសនំ អណ្ណាវកុច្ឆិវិយ ឯកសទ្ធិ
អហោសិ។ ឯកោបិ សកកាវេន សណ្ឋាតុំ នាសក្ខិ។ សកលនិវេសនំ
យុគនូវវាតប្បហជំវិយ សាលវនំ អហោសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា

-

៨៦២.

“សាលាវ សម្បមជិតា, មាលុតេន បមទ្ធិតា;

សេន្តិ បុត្តា ច ទារា ច, ភូរិទត្តនិវេសនេ”តិ។

អរិដ្ឋោ ច សុភោគោ ច ឧភោបិ ភាតរោ មាតាបិតុនំ ឧបជ្ជានំ គប្បន្តា តំ
សទ្ធិ សុត្វា ភូរិទត្តនិវេសនំ បរិសិទ្ធា មាតរំ អស្សាសយីសុ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

៨៦៣.

“ឥទំ សុត្វាន និគ្យាសំ, ភូរិទត្តនិវេសនេ;

អរិដ្ឋោ ច សុគោតោ ច, បធាវីសុ អនន្តរា។

៨៦៤.

“អម្ព អស្សាស មា សោចិ, ឯវំធម្មា ហិ ចាណិនោ;
ចវន្តិ ឧបបជ្ឈន្តិ, ឯសាស្ស បរិណាមិតា”តិ។

តត្ថ ឯសាស្ស បរិណាមិតាតិ ឯសា ចុត្ថបបត្តិ អស្ស លោកស្ស
បរិណាមិតា, ឯវញ្ញំ សោ លោកោ បរិណាមេតិ។ ឯតេហិ ធ្វិហិ អង្កេហិ មុត្តោ
នាម នត្ថិតិ វេទន្តិ។

សមុទ្ធិជា អាហា -

៨៦៥.

“អហម្មិ តាត ជាតាមិ, ឯវំធម្មា ហិ ចាណិនោ;
សោកេន ច បរេតស្មិ, ភ្វិទត្តំ អបស្សតិ។

៨៦៦.

“អជ្ឈ ច មេ ឥមំ វត្ថី, សុទស្សន វិជានហិ;
ភ្វិទត្តំ អបស្សន្តិ, មញ្ញោ ហិស្សមិ ជីវិត”ន្តិ។

តត្ថ អជ្ឈ ច មេតិ តាត សុទស្សន, សច អជ្ឈ ឥមំ វត្ថី ភ្វិទត្តោ មម ទស្សនំ
នាគមិស្សតិ, អថាហំ តំ អបស្សន្តិ ជីវិតំ ជហិស្សមិតិ មញ្ញាមិ។

បុត្តា អាហំសុ -

៨៦៧.

“អម្ព អស្សាស មា សោចិ, អានយិស្សាម ភាតវំ;

ធិសោធិសំ គមិស្សម, ភាតុបរិយេសនំ ចរំ។

៨២៨.

“បព្ពតេ គិរិទុគ្គេសុ, គាមេសុ និគមេសុ ច;
ឡិវេន សត្តវត្ថុស្ស, ភាតវំ បស្ស អាគត”ន្តិ។

តត្ថ ចរន្តិ អម្ព, មយំ តយោបិ ជនា ភាតុបរិយេសនំ ចរន្តា ធិសោធិសំ
គមិស្សមាតិ នំ អស្សសេសុំ។

តតោ សុទ្ធស្សនោ ចិន្តេសិ “សចេ តយោបិ ឯកំ ធិសំ គមិស្សម, បបព្ពោ
ភវិស្សតិ, តីហិ តីណិ ហិនានិ គន្ធុវដ្តតិ - ឯកេន ទេវលោកំ, ឯកេន ហិមវន្តំ,
ឯកេន មនុស្សលោកំ។ សចេ ខោ បន កាលារិដ្ឋោ មនុស្សលោកំ គមិស្សតិ,
យត្ថេវ ភូរិទត្ថំ បស្សតិ។ តំ កាមំ វា និគមំ វា ឈាបេត្វា ឯស្សតិ, ឯស កក្កដ្យោ
ជុសោ, ន សក្កា ឯតំ តត្ថ បេសេតុ”ន្តិ។ ចិន្តេត្វា ច បន “តាត អវិជ្ជ, ភូ
ទេវលោកំ គច្ឆ, សចេ ទេវតាហិ ជម្ពុ សោតុកាមាហិ ភូរិទត្ថោ ទេវលោកំ
នីតោ, តតោ នំ អានេហិ”តិ អវិជ្ជំ ទេវលោកំ បហិណិ។ សុភោគំ បន “តាត, ភូ
ហិមវន្តំ គន្ធា បព្ពាសុ មហានទីសុ ភូរិទត្ថំ ឧបដាវេត្វា ឯហិ”តិ ហិមវន្តំ
បហិណិ។ សយំ បន មនុស្សលោកំ គន្ធកាមោ ចិន្តេសិ - “សចាហំ
មាណវកវណ្ណេន គមិស្សមិ, មនុស្សនេវ មេ បិយាយិស្សន្តិ, មយា
តាបសវេសេន គន្ធុវដ្តតិ, មនុស្សនញ្ញិ បព្ពជិតា បិយា មនាថា”តិ។ សោ
តាបសវេសំ គហេត្វា មាតវំ វន្តិត្វា និក្ខមិ។

ពោធិសត្តស្ស បន អជមុធិ នាម វេមាតិកកកិជំ អត្ថិ។ តស្ស ពោធិសត្ត
អធិមត្តោ សិនេហោ។ សា សុទ្ធស្សនំ គច្ឆន្តំ ទិស្វា អាហា - “ភាតិក, អតិរិយ
កិលមាមិ, អហម្មិ តយា សទ្ធិ គមិស្សមិ”តិ។ “អម្ព, ន សក្កា តយា គន្ធុ, អហំ

បញ្ចេញសេន គន្ធាមី"តិ។ "អហំ បន ខុទ្ទកមណ្ឌកី ហុត្វា តវ ជជន្តរេ
និបច្ឆិត្វា គមិស្សមី"តិ។ "តេន ហិ ឯហិ"តិ។ សា មណ្ឌកចោតិកា ហុត្វា តស្ស
ជជន្តរេ និបច្ឆិ។ សុទស្សនោ "មូលតោ បដ្ឋាយ វិចិនន្តោ គមិស្សមី"តិ
ពោធិសត្តស្ស ភិយាយោ តស្ស ឧចាសថករណាជ្ជានំ បុច្ឆិត្វា បឋមំ តត្ថ គន្ធា
អលម្បាយនេន មហាសត្តស្ស គហិតជ្ជានេ លោហិតញ្ច វល្លិហិ
កតបេឡដ្ឋានញ្ច ទិស្វា "ភូរិទត្តោ អហិតុណ្ហិកេន គហិតោ"តិ ញ្ញា
សមុប្បន្នសោកោ អស្សុបុណ្ណហិ នេត្តហិ អលម្បាយនស្ស គតមគ្គេនេ
បឋមំ កិឡាបិតតាមំ គន្ធា មនស្សេ បុច្ឆិ "ឯវុចោ នាម នាគោ កេន បីដ
អហិតុណ្ហិកេន កិឡាបិតោ"តិ? "អាម, អលម្បាយនេន ឥតោ មាសមត្តកេ
កិឡាបិតោ"តិ។ "កិញ្ច ធនំ តេន លទ្ធុ"ន្តិ? "អាម, ឥតេន តេន សហស្សមត្ត
លទ្ធុ"ន្តិ។ "ឥនានិ សោ កុហិ គតោ"តិ? "អសុកតាមំ នាមា"តិ។ សោ តតោ
បដ្ឋាយ បុច្ឆន្តោ អនុបុត្តេន រាជទ្វារំ អគមាសិ។

តស្មី ខណោ អលម្បាយនោ សុត្តោតោ សុវិលិត្តោ មជ្ឈសាដកំ និវាសេត្វា
រតនបេឡំ គាហាបេត្វា រាជទ្វារមេវ គតោ។ មហាជនោ សន្និបតិ, រញ្ជោ
អាសនំ បញ្ញត្តំ។ សោ អន្តោនិវេសនេ ឋិតោវ "អហំ អាគន្ធាមិ, នាគរាជានំ
កិឡាបេត្វ"តិ បេសេសិ។ អលម្បាយនោ ចិត្តត្តរណោ រតនបេឡំ ឋបេត្វា
វិវិត្វា "ឯហិ មហានាគា"តិ សញ្ញាមទាសិ។ តស្មី សមយេ សុទស្សនោបិ
បរិសន្តរេ ឋិតោ។ អថ មហាសត្តោ សីសំ និហិត្វា សញ្ញាវន្តំ បរិសំ
ឱលោកេសិ។ នាគា ហិ ទិហិ ការណោហិ បរិសំ ឱលោកេន្តិ សុបណ្ណាបរិបន្តំ វា
ញាតកេ វា ទស្សនត្ថាយ។ តេ សុបណ្ណំ ទិស្វា ភីតា ន នច្ឆន្តិ, ញាតកេ វា ទិស្វា
លទ្ធិមាណ ន នច្ឆន្តិ។ មហាសត្តោ បន ឱលោកេន្តោ បរិសន្តរេ ភាតវំ អទ្ទស។
សោ អក្ខិប្បរាជិ អស្សនិ គហេត្វា បេឡតោ និក្ខមិត្វា ភាតរាភិមុខោ
ចាយាសិ។ មហាជនោ តំ អាគន្ធាន្តំ ទិស្វា ភីតោ បដិក្កមិ, ឯកោ សុទស្សនោវ

អដ្ឋាសិ។ សោ គន្ធា តស្ស ចាធិបិដ្ឋិយំ សីសំ វេបេត្វា រោទិ, សុទស្សនោបិ
បរិទេវិ។ មហាសត្តោ រោទិត្វា និវត្តិត្វា បេឡមេវ ចារិសិ។ អលម្បាយនោបិ
“ឥមំនា នាគេន តាបសោ ឧដ្ឋោ ភវិស្សតិ, អស្សាសេស្សមិ ន”ន្តិ ឧបសង្កមិត្វា
អាហា -

៨៦៩.

“ហត្ថា បមុត្តោ ឧរកោ, ចាទេ តេ និបតី ភុសំ;
កង្ខិ នុ តំ ឧសី តាត, មា ភាយិ សុខិតោ ភវា”តិ។

តត្ថ មា ភាយីតិ តាត តាបស, អហំ អលម្បាយនោ នាម, មា ភាយិ, តវ
បដិជគ្គនំ នាម មម ភារោតិ។

សុទស្សនោ តេន សទ្ធិ កថេតុកម្សតាយ កាថមាហា -

៨៧០.

“នេវ មយ្ហំ អយំ នាគោ, អលំ ទុក្ខាយ កាយចិ;
យាវតត្ថិ អហិត្តាហោ, មយា ភិយ្យេន វិជ្ជតី”តិ។

តត្ថ កាយចីតិ កស្សចិ អប្បមត្តកស្សចិ ទុក្ខស្ស ឧប្បាទនេ អយំ មម
អសមត្តោ។ មយា ហិ សទិសោ អហិតុណ្ហិកោ នាម នត្ថិតិ។

អលម្បាយនោ “អសុកោ នាមេសោ”តិ អជានន្តោ កុដ្ឋិត្វា អាហា -

៨៧១.

“កោ នុ ព្រាហ្មណាវណ្ណេន, ទិត្តោ បរិសមាគតោ;
អភ្លាយន្តុ សុយុទ្ធន, សុណាន្តុ បរិសា មមា”តិ។

តត្ថ ធិត្តាតិ គត្តិតោ ពាលោ អន្ធព្យាណោ។ អង្គាយន្តតិ អង្គាយន្តោ,
អយមេវ វា ចាថោ។ ឥទំ វុត្ថំ ហោតិ - អយំ កោ ពាលោ ឧម្ពត្តកោវិយ មំ
សុយុទ្ធន អង្គាយន្តោ អត្តនា សទ្ធិ សមំ ករោន្តោ បរិសមាគតោ, បរិសា មម
វេចនំ សុណាន្តុ, មយ្ហំ ទោសោ នត្ថិ, មា ខោ មេ កុដ្ឋិត្តាតិ។

អថ នំ សុទស្សនោ កាថាយ អដ្ឋកាសិ -

៨៧២.

“ត្វំ មំ នាគេន អាលម្ប, អហំ មណ្ឌកធាបិយា;
ហោតុ នោ អព្ពតំ តត្ថ, អា សហស្សេហិ បញ្ចហិ”តិ។

តត្ថ នាគេនាតិ ត្វំ នាគេន មយា សទ្ធិ យុដ្ឋ, អហំ មណ្ឌកធាបិយា តយា
សទ្ធិ យុដ្ឋស្សមិ។ អា សហស្សេហិ បញ្ចហិ តស្មី នោ យុទ្ធយាវ បញ្ចហិ
សហស្សេហិ អព្ពតំ ហោតុតិ។

អលម្បាយនោ អាហា -

៨៧៣.

“អហញ្ញំ វសុមា អឡោ, ត្វំ ទលិទ្កាសិ មាលាវ;
កោ នុតេ ចាជិភោគត្ថិ, ឧបជូតញ្ច កី សិយា។

៨៧៤.

“ឧបជូតញ្ច មេ អស្ស, ចាជិភោគោ ច តាទិសោ;
ហោតុ នោ អព្ពតំ តត្ថ, អា សហស្សេហិ បញ្ចហិ”តិ។

តត្ថ កោនុតេតិ តវ បព្ពជិតស្ស កោ នុ ចាជិភោគោ អត្ថិ។ ឧបជូតញ្ចាតិ
ឥមស្មី វា ជូតេ ឧបនិក្ខេបភូតំ កី នាម តវ ធនំ សិយា, ទស្សេហិ មេតិ វេទតិ។

ឧបជ្ជតញ្ចា មេតិ មយ្ហំ បន ឆាតត្ថំ ឧបនិក្ខេបធនំ វា បេតត្ថាចាដិភោគោ វា
តាធិសោ អត្ថិ, តស្មា នោ តត្ថ យាវ បញ្ចហិ សហស្សេហិ អព្ពតំ ហោត្វតិ។

សុទស្សនោ តស្ស កថំ សុត្វា “បញ្ចហិ នោ សហស្សេហិ អព្ពតំ ហោត្វ”តិ
អភីតោ រាជនិវេសនំ អារុយ្ហ មាតុលរញ្ជោ សន្តិកេ វិតោ កាថមាហា -

៨៧៥.

“សុណោហិ មេ មហារាជ, វេចនំ ភទ្ទមត្ថុ តេ;
បញ្ចន្នំ មេ សហស្សានំ, ចាដិភោគោ ហិ កិត្តិមា”តិ។

តត្ថ កិត្តិមាតិ គុណកិត្តិសម្បន្នវិវិធកុណាចារកិត្តិសម្បន្ន។

រាជា “អយំ តាបសោ មំ អតិពហុំ ធនំ យាចតិ, កី នុ ខោ”តិ ចិន្តេត្វា
កាថមាហា -

៨៧៦.

“បេត្តិកំ វា ឥណំ ហោតិ, យំ វា ហោតិ សយំ កតំ;
កី ត្វំ ឯវំ ពហុំ មយ្ហំ, ធនំ យាចសិ ព្រាហ្មណា”តិ។

តត្ថ បេត្តិកំ វាតិ បិតរា វា គហេត្វា ខាធិតំ, អត្តនា វា កតំ ឥណំ នាម
ហោតិ, កី មម បិតរា តវ ហត្ថតោ គហិតំ អត្ថិ, ឧទាហុ មយា, កីការណា មំ
ឯវំ ពហុំ ធនំ យាចសីតិ?

ឯវំ វុត្តេ សុទស្សនោ ទ្វេ កាថា អភាសិ -

៨៧៧.

“អលម្បាយនោ ហិ នាគេន, មមំ អភិជីគីសតិ;

អហំ មណ្ឌាកធាបិយា, ឌំសយិស្សាមិ ព្រាហ្មណំ។

៨៧៨.

“តំ ត្វំ ទដ្ឋំ មហារាជ, អន្ធិ រជ្ជាភិវឌ្ឍន;
ខត្តសង្ឃបរិព្យុទ្ធោ, និយ្យាហិ អហិទស្សន”ន្តិ។

តត្ថ អភិជីគីសតីតិ យុទ្ធន្តិ ជិនិតុំ ឥច្ឆតិ។ តត្ថ សចេសោ ជីយិស្សតិ, មយ្ហំ
បញ្ចសហស្សានិ ទស្សតិ។ សចាហំ ជីយិស្សាមិ, អហាមស្ស ទស្សាមិ, តស្មា តំ
ពហុំ ធនំ យាចាមិ។ តន្តិ តស្មា ត្វំ មហារាជ, អន្ធិ អហិទស្សនំ ទដ្ឋំ និយ្យាហិតិ។

រាជា “តេន ហិ គន្ធាមា”តិ តាបសេន សទ្ធិយេវ និក្ខមិ។ តំ ទិស្វា
អលម្បាយនោ “អយំ តាបសោ គន្ធា រាជានំ គហេត្វា អាគតោ, រាជកុល្លបកោ
ភវិស្សតី”តិ ភីតោ តំ អនុវត្តន្តោ កាថមាហា -

៨៧៩.

“នេវ តំ អតិមញ្ញាមិ, សិប្បវាទេន មាណវ;
អតិមត្តោសិ សិប្បេន, ឧរគំ នាបចាយសី”តិ។

តត្ថ សិប្បវាទេនាតិ មាណវ, អហំ អត្តនោ សិប្បេន តំ នាតិមញ្ញាមិ, ត្វំ
បន សិប្បេន អតិមត្តោ ឥមំ ឧរគំ ន បូជេសិ, នាគស្ស អបចិតី ន ករោសីតិ។

តតោ សុទស្សនោ ទ្វេ កាថា អភាសិ -

៨៨០.

“អហម្មិ នាតិមញ្ញាមិ, សិប្បវាទេន ព្រាហ្មណ;
អវិសេន ច នាគេន, ភុសំ វញ្ញយសេ ជនំ។

៨៨០.

“ឃ្លៀតតំ ជនោ ជញ្ញា, យថា ជានាមិ តំ អហំ;
ន ត្វំ លភសិ អាលម្ប, ភុសមុដ្ឋី កុតោ ធន”ន្តិ។

អថស្ស អលម្បាយនោ កុដ្ឋិត្វា អាហា -

៨៨២.

“ខរាជិនោ ជជី ទុម្ពី, ទិត្តោ បរិសមាគតោ;
យោ ត្វំ ឃ្លំ គតំ នាគំ, ‘អរិសោ’ អតិមញ្ញតិ។

៨៨៣.

“អាសន្នោ ខោ នំ ជញ្ញាសិ, បុណ្ណំ ឧត្តស្ស តេជសោ;
មញ្ញោ តំ ភស្តរាសីរ, ឱប្បមេស ករិស្សតិ”តិ។

តត្ថ ទុម្ពីតិ អនញ្ញនយនោ។ អរិសោ អតិមញ្ញសីតិ និត្តសោតិ អវជានាសិ។
អាសន្នាតិ ឧបគន្ធា។ ជញ្ញាសីតិ ជានេយ្យាសិ។

អថ តេន សទ្ធិ កេឡី ករោន្តោ សុទស្សនោ កាថមាហា -

៨៨៤.

“សិយាវិសំ សិលុត្តស្ស, ទេឌ្ឍភស្ស សិលាភុនោ;
នេវ លោហិតសីសស្ស, វិសំ នាគស្ស វិជ្ជតិ”តិ។

តត្ថ សិលុត្តស្សាតិ យរសប្បស្ស។ ទេឌ្ឍភស្សាតិ ឧទកសប្បស្ស។
សិលាភុនោតិ នីលវណ្ណាសប្បស្ស។ ឥតិ និត្តសេ សប្ប ទស្សត្វា ឯតេសំ វិសំ
សិយា, នេវ លោហិតសីសស្ស សប្បស្សាតិ អាហា។

អថ នំ អលម្ពាយនោ ធ្វីហិ គាថាហិ អដ្ឋកាសិ -

៨៨៥.

“សុតមេតំ អរហតំ, សញ្ញតានំ តបស្សីនំ;
ឥធនានានិ ទត្វាន, សង្កំ កច្ឆន្តិ ឆាយកា;
ជីវន្តោ ទេហិ ធានានិ, យទិ តេ អត្ថិ ធាតវេ។

៨៨៦.

“អយំ នាកោ មហិធ្វិកោ, តេជស្សី ទុរតិក្កមោ;
តេន តំ ខំសយិស្សមិ, សោ តំ ភស្នំ ករិស្សតិ”តិ។

តត្ថ ធាតវេតិ យទិ តេ កិញ្ចិ ធាតុតំ អត្ថិ, តំ ទេហីតិ។

៨៨៧.

“មយាបេតំ សុតំ សម្ម, សញ្ញតានំ តបស្សីនំ;
ឥធនានានិ ទត្វាន, សង្កំ កច្ឆន្តិ ឆាយកា;
តូមេវ ទេហិ ជីវន្តោ, យទិ តេ អត្ថិ ធាតវេ។

៨៨៨.

“អយំ អជមុទី នាម, បុណ្ណា ឧគ្គស្ស តេជសោ;
តាយ តំ ខំសយិស្សមិ, សោ តំ ភស្នំ ករិស្សតិ។

៨៨៩.

“យា ជីតា ធលរដ្ឋស្ស, វេមាតា ភគិនី មម;
សោ តំ ខំសត្វជមុទី, បុណ្ណា ឧគ្គស្ស តេជសោ”តិ។ -

ឥមា កាថា សុទ្ធស្សនស្ស វេទនំ។ តត្ថ បុណ្ណា ឧត្តស្ស តេជសោតិ ឧត្តនវិសេន
បុណ្ណា។

ឯវញ្ច បនវត្វា “អម្ព អជមុខិ, ជជន្តរេតោ មេ និក្ខមិត្វា ចាលិម្ហិ
បតិជ្ជហា” តិ មហាជនស្ស មជ្ឈេយេវ ភគិនី បក្កោសិត្វា ហត្ថំ បសារេសិ។ សា
តស្ស សទ្ធិំ សុត្វា ជជន្តរេ និសិន្នាវ តិក្ខត្តំ មណ្ឌកវស្សីតំ វស្សិត្វា និក្ខមិត្វា
អំសក្ខុជេ និសីទិត្វា ឧប្បតិក្ខា តស្ស ហត្ថតលេ តិណិវិសតិទ្ធីនិ ចាតេត្វា បុន
តស្ស ជជន្តរេមវ ចារិសិ។ សុទ្ធស្សនោវិសំ គហេត្វា បិតោវ “នស្សីស្សតាយំ
ជនបទោ, នស្សីស្សតាយំ ជនបទោ” តិ តិក្ខត្តំ មហាសទ្ធិំ អភាសិ។ តស្ស សោ
សន្តោ ឆ្វាទសយោជនិកំ ពារាណាសី ឆាទេត្វា អដ្ឋាសិ។ អថ រាជា តំ សទ្ធិំ សុត្វា
“កិមត្ថំ ជនបទោ នស្សីស្សតី” តិ បុត្តិ។ “មហារាជ, ឥមស្សវិសស្ស
និសិញ្ចនជ្ជានំ ន បស្សមី” តិ។ “តាត, មហន្តា អយំ បថវី, បថវីយំ និសិញ្ចា” តិ។
អថ នំ “ន សក្កា បថវីយំ សិញ្ចត្ថំ, មហារាជា” តិ បដិក្ខិបន្តោ កាថមាហា -

៨៩០.

“ធម្មាយំ ចេ និសិញ្ចាស្សំ, ព្រហ្មទត្ថ វិជានហិ;
តិណាលតានិ ឌីសដ្យោ, ឧស្សស្សេយ្យំ អសំសយ” ត្ថិ។

តត្ថ តិណាលតានីតិ បថវិនិស្សីតានិ តិណានិ ច លតា ច សញ្ញោសធិយោ ច
ឧស្សស្សេយ្យំ, តស្មា ន សក្កា បថវីយំ និសិញ្ចត្ថុត្ថិ។

តេន ហិ នំ, តាត, ឧទ្ធិំ អាភាសំ ឱចាតិ។ តត្រាបិ ន សក្កាតិ ទស្សេន្តោ
កាថមាហា -

៨៩១.

“ឧទ្ធិំ ច ចាតយិស្សមិ, ព្រហ្មទត្ថ វិជានហិ;

សត្វវស្សានិយំ ទេវោ, ន វស្សេន ហិមំ បតេ”តិ។

តត្ថ ន ហិមំ បតេតិ សត្វវស្សានិ ហិមពិន្ទុមត្តម្យំ ន បតិស្សតិ។

តេន ហិ នំ តាត ឧទកេ សិញ្ញាតិ។ តត្រាបិ ន សក្កាតិ ទស្សេតុំ កាថមាហា

-

៨៩២.

“ឧទកេ បេ និសិញ្ញាស្សំ, ព្រហ្មទត្ថវិជានហិ;

យាវន្តោទកជា ចាលា, មរេយ្យំ មច្ឆកច្ឆា”តិ។

អថ នំ រាជា អាហា - “តាត, មយំ ន កិញ្ញា ជាតាម, យថា អម្ពាភំ រដ្ឋំ ន
នស្សតិ, តំ ឧចាយំ តូមេវ ជាតាហិ”តិ។ “តេន ហិ, មហារាជ, ឥមស្មី ហិ នេ
បដិចាជិយា តយោ អាវាជេ ខណ្ឌាបេថា”តិ។ រាជា ខណ្ឌាបេសិ។ សុទស្សនោ
បឋមំ អាវាជំ ឆានាកេសជ្ជានំ បូរាបេសិ, ទុតិយំ គោមយស្ស, តតិយំ
ទិញ្ញាសឆានញ្ញាវ។ តតោ បឋមេ អាវាជេ វិសពិន្ទុនិ ចាតេសិ។ តទ្ទុណញ្ញាវ
ធូមាយិត្វា ជាលា ឧដ្ឋហិ។ សា គន្ធា គោមយេ អាវាជំ គណ្ហិ។ តតោបិ ជាលា
ឧដ្ឋាយ ឥតវំ ទិញ្ញាសឆស្ស បុណ្ណំ គហេត្វា ឱសឆានិ លាបេត្វា និញ្ញាយិ។
អលម្បាយនោ តស្ស អាវាជស្ស អវិទូរេ អដ្ឋាសិ។ អថ នំ វិសឧសុមា បហិ,
សវីរច្ឆវិ ឧប្បាជេត្វា គតា, សេតកុដ្ឋិ អហោសិ។ សោ ភយតដ្ឋិតោ “នាគរាជានំ
វិស្សន្តេមី”តិ តិក្ខត្តំ វាចំ និច្ឆារេសិ។ តំ សុត្វា ពោធិសត្តោ រតនបេឡាយ
និក្ខមិត្វា សញ្ញាលត្តាវ ប្បដិមណ្ឌិតំ អត្តការំ មាបេត្វា ទេវរាជលីលាយ បិតោ។
សុទស្សនោបិ អជមុធិបិ តថេវ អដ្ឋសុ។ តតោ សុទស្សនោ រាជានំ អាហា -
“ជាតាសិ នោ, មហារាជ, កស្សេតេ បុត្តា”តិ? “ន ជាតាមី”តិ។ “តុម្ព តាវ ន
ជាតាសិ, កាសិរញ្ញោ បន ធីតាយ សមុទ្ធជាយ ធម្មរដ្ឋស្ស ទិន្នការំ ជាតាសី”តិ?

“អាម, ជាឆាមិ, មយ៉ំ សា កនិជ្ជភតិជី” តិ។ “មយំ តស្សា បុត្តា, តំ នោ មាតុលោ” តិ។

តំ សុត្វា រាជា កម្មមាណោ តេ អាលិដ្ឋិត្វា សីសេ បុម្ពិត្វា រោទិត្វា ចាសាធំ អាហេបេត្វា មហន្តំ សក្ការំ ការេត្វា ភូរិទត្តេន បដិសន្ធារំ ករោន្តោ បុច្ឆិ “តាត, តំ ឯវុបំ ឧគ្គតេជំ កថំ អលម្បាយនោ គណ្ហី” តិ។ សោ សព្ពំវិត្តារេន កថេត្វា រាជានំ ឡីវទន្តោ “មហារាជ, វញ្ញា នាម ឥមិនា និយាមេន វជ្ជំ ការេតុំ វដ្ឋតី” តិ មាតុលស្ស ធម្មំ ទេសេសី។ អថ នំ សុទស្សនោ អាហា - “មាតុល, មម មាតា ភូរិទត្តំ អបស្សន្តិ កិលមតិ, ន សក្កា អម្ពេហិ បបញ្ចំ កាតុ” តិ។ “សាធុ, តាតា, តុម្ពេ តាវ គច្ឆថ។ អហំ បន មម ភតិជី ទដ្ឋកាមោម្ពិ, កថំ បស្សិស្សមី” តិ។ “មាតុល, កហំ បន នោ អយ្យកោ កាសិរាជា” តិ។ “តាត, មម ភតិជិយាវិនា វសិតុំ អសក្កោន្តោ វជ្ជំ បហាយ បព្ពជិត្វា អសុកេ វនសណ្ណោ នាម វសតី” តិ។ “មាតុល, មម មាតា តុម្ពេ ចេវ អយ្យកញ្ច ទដ្ឋកាមា, តុម្ពេ អសុកទិវសេ មម អយ្យកស្ស សន្តិកំ គច្ឆថ, មយំ មាតរំ អាធាយ អយ្យកស្ស អស្សមបធំ អាគច្ឆស្សម។ តត្ថ នំ តុម្ពេហិ បស្សិស្សថា” តិ។ ឥតិ តេ មាតុលស្ស ទិវសំ វវត្ថុបេត្វា រាជនិវេសនា ឡីតវីសុ។ រាជា ភាគិនេយ្យ ឧយ្យោដេត្វា រោទិត្វា និវត្តិ។ តេហិ បថវិយំ និមុដ្ឋិត្វា នាគភវនំ គតា។

នគរបវេសនខណ្ឌំ និដ្ឋិតំ។

មហាសត្តស្ស បរិយេសនខណ្ឌំ

មហាសត្តេ សម្បត្តេ សកលនាគភវនំ ឯកបរិទេវសន្តំ អហោសិ។ សោបិ មាសំ បេឡាយ វសិតត្តា កិលន្តោ គិលានសេយ្យំ សយិ។ តស្ស សន្តិកំ អាគច្ឆន្តានំ នាគានំ បមាណំ នត្តិ។ សោ តេហិ សទ្ធិ កថេន្តោ កិលមតិ។

កាលារិះដ្ឋាន ទេវលោក គន្ធា មហាសត្តំ អធិស្ឋា បឋមមេវាគតោ។ អថ នំ
 “ឯស ចល្លោក ជរុសោ, សក្ខិស្សតិ នាគបរិសំ វារេតុ”ន្តិ មហាសត្តស្ស
 និសិន្នជ្ជានេ នោវារិកំ ករីសុ។ សុភោគោបិ សកលហិមវន្តំវិចរិត្វា តតោ
 មហាសមុទ្ធិញ្ច សេសនទិយោ ច ឧបធារេត្វា យមុនំ ឧបធារេន្តោ អាគច្ឆតិ។
 នេសាទព្រាហ្មណោបិ អលម្បាយនំ កុដ្ឋិទិស្វា ចិន្តេសិ “អយំ ភូរិទត្តំ
 កិលមេត្វា កុដ្ឋិជាតោ, អហំ បន តំ មយ្ហំ តាវ ពហូបការំ មណីលោភេន
 អលម្បាយនស្ស ទស្សេសី, តំ ចាបំ មម អាគមិស្សតិ។ យាវ តំ ន អាគច្ឆតិ,
 តាវទេវ យមុនំ គន្ធា បយាគតិតេត្ថ ចាបបវាហានំ ករិស្សរមី”តិ។ សោ តត្ថ គន្ធា
 “មយា ភូរិទតេត្ថ មិត្តទុព្ភិកម្មំ កតំ, តំ ចាបំ បវាហេស្សរមី”តិ វត្វា
 ឧទកោរោហានកម្មំ ករោតិ។ តស្មី ខណោ សុភោគោ តំ ហំនំ បត្តោ។ តស្ស តំ
 វចនំ សុត្វា “ឥមិនា កិរ ចាបកេន តាវ មហន្តស្ស យសស្ស ឆាយកោ មម
 ភាតា មណីរតនស្ស ការណា អលម្បាយនស្ស ទស្សិតោ, នាស្ស ជីវិតំ
 ទស្សរមី”តិ នម្ពិជ្ជេន តស្ស ចាទេសុ វេបេត្វា អាកឡិត្វា ឧទកេ ឱសីនាបេត្វា
 និរស្សរសកាលេ ថោកំ សិចិលំ អកាសិ។ សោ សីសំ ឧត្តិបិ។ អថ នំ
 បុនាកឡិត្វា ឱសីនាបេសិ។ ឯវំ ពហូ វារេ តេន កិលមិយមាធា
 នេសាទព្រាហ្មណោ សីសំ ឧត្តិបិត្វា កាថមាហា -

៨៩៣.

“លោក្សំ សជន្តំ ឧទកំ, បយាគស្មី បតិដ្ឋិតំ;
 កោ មំ អជ្ឈោហរី ភូតោ, ឱកាឡំ យមុនំ នទិ”ន្តិ។

តត្ថ លោក្សន្តិ ឯវំ ចាបវាហានសមត្ថន្តិ លោកសម្មតំ។ សជន្តន្តិ ឯវំ បំ
 ឧទកំ អភិសិញ្ញន្តំ។ បយាគស្មីន្តិ បយាគតិតេត្ថ។

អថ នំ សុភោគោ កាថាយ អជ្ឈភាសិ -

៨៩៤.

“យទេស លោកាធិបតី យសស្សី, ពារាណសី បក្រិយ សមន្តតោ;
តស្សាហ បុត្តោ ឧរគូសភស្ស, សុភោគោតិ មំ ព្រាហ្មណ វេទយន្តី” តិ។

តត្ថ យទេសាតិ យោ ឯសោ។ បក្រិយ សមន្តតោតិ បច្ចត្តិកានំ
ធុប្បហរណាសមត្ថតាយ បរិសមន្តតោ បកិរិយ សត្តំ បរិក្ខិបិត្វា ឧបរិ ជណោន
នាទេសិ។

អថ នំ ព្រាហ្មណោ “អយំ ភូរិទត្តភាតា, ន មេ ជីវិតំ ទស្សតិ, យំនូនាហំ
ឯតស្ស ចេវ មាតាបិតុនញាស្ស វណ្ណកិត្តនេន មុទុចិត្តតំ កត្វា អត្ថនោ ជីវិតំ
យាចេយ្យ” ន្តិ ចិន្តេត្វា កាថមាហា -

៨៩៥.

“សចេ ហិ បុត្តោ ឧរគូសភស្ស, កាសិស្ស វញ្ញោ អមរាធិបស្ស;
មហេសក្ខោ អញ្ញាតរោ បិតាតេ, មធ្វេសុ មាតា បនតេ អតុល្យា;
ន តាធិសោ អរហតិ ព្រាហ្មណស្ស, ធាសម្បិ ឌីហារិតុំ
មហានុភារោ” តិ។

តត្ថ កាសិស្សាតិ អបរេន នាមេន ឯវនាមកស្ស។ “កាសិករញ្ញោ” តិ បិ
បឋន្តិយេវ។ កាសិរាជជីតាយ គហិតត្ថា កាសិវជ្ជម្បិ តស្សេវ សន្តកំ កត្វា
វណ្ណាតិ។ អមរាធិបស្សាតិ ធិយាយុកតាយ អមរសង្ខាតានំ នាគានំ
អធិបស្ស។ មហេសក្ខោតិ មហានុភារោ។ អញ្ញាតរោតិ មហេសក្ខានំ
អញ្ញាតរោ។ ធាសម្បិតិ តាធិសោ ហិ មហានុភារោ អានុភារវហិតំ
ព្រាហ្មណស្ស ធាសម្បិ ឧទកេ ឌីហារិតុំ នារហតិ, បតេវ មហានុភារំ
ព្រាហ្មណន្តិ។

អថ នំ សុភោគោ “អវេ ទុដ្ឋព្រាហ្មណ, ភំ មំ វព្វោត្វា ‘មុញ្ញាស្សមី’តិ មញ្ញាសិ,
នតេ ជីវិតំ ទស្សមី”តិ តេន កតកម្មំ បកាសេន្តោ អាហា -

៨៩៦.

“រុក្ខំ និស្សាយ វិជ្ឈិតោ, ឯណោយ្យំ ចាតុមាគតំ;
សោវិទ្ធោ ទ្វរមចរិ, សវេគេន សីយវា។

៨៩៧.

“តំ ភំ បតិភមទ្គត្ថិ, អវញ្ញាស្មី ព្រហ្មារនេ;
ស មំសកាជមាឆាយ, សាយំ និក្រោធមុចាគមិ។

៨៩៨.

“សុកសាឡិកសង្ឃជ្ជំ, បិដ្ឋលំ សន្តតាយុតំ;
កោកិលាភិរុទំ រម្មំ, ធុរំ ហរិតសន្តលំ។

៨៩៩.

“តត្ថ តេ សោ ចាតុរហុ, ឥទ្ធិយា យសសា ជលំ;
មហានុភាវោ ភាតា មេ, កញ្ញាហិ បរិវារិតោ។

៩០០.

“សោ តេន បរិចិណ្ណោ ភំ, សត្តកាមេហិ តប្បិតោ;
អទុដ្ឋស្ស តុរំ ទុត្ថិ, តំ តេ វេរំ ឥធាគតំ។

៩០១.

“ទិប្បំ គីរំ បសារេហិ, នតេ ទស្សមិ ជីវិតំ;
ភាតុ បរិសរំ វេរំ, ធនេយិស្សមិ តេ សិរ”ន្តិ។

តត្ថ សាយំ និគ្រោធិបាតមីតិវិកាលេ និគ្រោធំ ឧបគតោ អសិ។ បិដ្ឋលន្តិ
បក្កានំ វណ្ណេន បិដ្ឋលំ។ សន្តតាយុតន្តិ ចារោហបរិកិណ្ឌំ។ កោកិលាភិរុទន្តិ
កោកិលាហិ អភិរុទំ។ ធុរំ ហរិតសទ្ទលន្តិ ឧទកក្ខមិយំ ជាតត្ថា និច្ចំ
ហរិតសទ្ទលំ ភូមិភាគំ។ ចាតុរហូតិ តស្មី តេ និគ្រោធនេ បិតស្ស សោ មម
ភាតា ចាកដោ អហោសិ។ ឥទ្ធិយាតិ បុញ្ញតេជេន។ សោ តេនាតិ សោ តុរំ តេន
អត្តនោ នាគភវនំ នេត្វា បរិចិណ្ណា។ បរិសរន្តិ តយា មម ភាតុ កតំ វេរំ
ចាបកម្មំ បរិសរន្តោ អនុស្សរន្តោ។ ធនយិស្សមិ តេ សិរន្តិ តវ សីសំ
ជិន្និស្សមីតិ។

អថ ព្រាហ្មណោ “ន មេស ជីវិតំ ធន្សតិ, យំ កិញ្ចិ បន វត្វា មោក្ខត្ថាយ
វាយមិតុំ វដ្ឋតិ” តិ ចិន្តេត្វា កាថមាហា -

៩០២.

“អជ្ឈាយកោ យាចយោគី, អាហុតគ្គិ ច ព្រាហ្មណោ;
ឯតេហិ តីហិ ហិណេហិ, អវជ្ឈោ ហោតិ ព្រាហ្មណោ” តិ។

តត្ថ ឯតេហិតិ ឯតេហិ អជ្ឈាយកតាធិហិ តីហិ ការណេហិ ព្រាហ្មណោ
អវជ្ឈោ, ន លត្តា ព្រាហ្មណំ វជិតុំ, កី ត្វំ វនេសិ, យោ ហិ ព្រាហ្មណំ វជេតិ, សោ
និរយេ និត្តត្ថតិ។

តំ សុត្វា សុភោគោ សំសយបក្ខន្ធា ហុត្វា “ឥមំ នាគភវនំ នេត្វា ភាតរោ
បដិបុច្ឆិត្វា ជានិស្សមី” តិ ចិន្តេត្វា ទ្វេ កាថា អភាសិ -

៩០៣.

“យំ បុរំ ធនវជ្ជស្ស, ឌីកាឡំ យមុនំ នទី;
ដោតតេ សត្តសោវណ្ណំ, គិរិមាហច្ឆ យាមុនំ។

“តត្ថ តេ បុរិសព្យគ្សា, សោធិរិយា មម ភាតរោ;
យថា តេ តត្ថ វគ្គន្តិ, តថា ហេស្សសិ ព្រាហ្មណា” តិ។

តត្ថ បុរិសនាគបុរិ។ ឡិកាឡន្តិ អនុបរិដ្ឋំ។ គិរិមាហាច្ឆ យាមុនន្តិ យមុនាតោ
អរិទ្ធវេ បិតំ ហិមវន្តំ អាហាច្ឆ ជាតតិ។ តត្ថ តេតិ តស្មី នគរេ តេ មម ភាតរោ
វសន្តិ, តត្ថ នីតេ តយិ យថា តេ វគ្គន្តិ, តថា ភរិស្សសិ។ សចេ ហិ សច្ចំ កថេសិ,
ជីវិតំ តេ អត្ថិ។ នោ ចេ, តត្ថេវ សីសំ ជិន្និស្សមី តិ។

ឥតិ នំ វត្វា សុភោគោ គីរិយំ គហេត្វា ឱបន្តោ អក្កោសន្តោ បរិភាសន្តោ
មហាសត្តស្ស ចាសាធុរំ អគមាសិ។

មហាសត្តស្ស បរិយេសនយកណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

មិច្ឆាកថា

អថ នំ នោវរិកោ ហុត្វា និសិន្នោ កាលារិដ្ឋោ តថា កិលមេត្វា
អានីយមាណំ ទិស្វា បដិមគ្គំ គន្ធា “សុភោគ, មារិហេវយិ, ព្រាហ្មណា នាម
មហាព្រហ្មនោ បុត្តា។ សចេ ហិ មហាព្រហ្មា ជានិស្សតិ, ‘មម បុត្តំ វិហេវេន្តិ’ តិ
កុដ្ឋិត្វា អម្ពាភំ សកលំ នាគភវនំ វិនាសេស្សតិ។ លោកស្មិត្តិ ព្រាហ្មណា
នាម សេដ្ឋា មហានុភាវ, ត្វំ តេសំ អានុភាវំ ន ជាតាសិ, អហំ បន ជាតាមី” តិ
អាហា។ កាលារិដ្ឋោ កិរ អតីតានន្តរកវេ យញ្ញការព្រាហ្មណោ អហោសិ,
តស្មា ឯវមាហា។ វត្វា ច បន អនុក្ខតបុត្តវសេន យជនសីលោ ហុត្វា
សុភោគញ្ច នាគបរិសញ្ច អាមន្តេត្វា “ឯថ, ភោ, យញ្ញការកានំ វោ គុណោ
វណ្ណេស្សមី” តិ វត្វា យញ្ញវណ្ណានំ អារកន្តោ អាហា -

៩០៥.

“អធិត្តរា ឥត្តរសម្បយុត្តា, យញ្ញា ច វេទា ច សុភោគ លោកេ;
តទគ្គរយ្ហញ្ញំ វិនិទ្ទមា នោ, ជហាតិ វិត្តញ្ច សតញ្ច ធម្ម”ន្តិ។

តត្ថ អធិត្តរាតិ សុភោគ ឥមស្មី លោកេ យញ្ញា ច វេទា ច អធិត្តរា ន
លាមកា មហានុភាវា, តេ ឥត្តរេហិ ព្រាហ្មណេហិ សម្បយុត្តា, តស្មា
ព្រាហ្មណាបិ អធិត្តរាវ ជាតា។ តទគ្គរយ្ហន្តិ តស្មា អការយ្ហំ ព្រាហ្មណំ
វិនិទ្ទមា នោ ធនញ្ច បណ្ឌិតានំ ធម្មញ្ច ជហាតិ។ ឥទំ កិរ សោ “ឥមីនា ភូរិទត្ថេ
មិត្តទុត្តិកម្មំ កតន្តិ វត្ថុំ នាគបរិសា មាលភន្ត”តិ អវោច។

អថ នំ កាលារិដ្ឋោ “សុភោគ ជាតាសិ បន អយំ លោកេ កេន និម្មិតោ”តិ
វត្ថា “ន ជាតាមី”តិ វុត្ថេ “ព្រាហ្មណានំ បិតាមហេន មហាព្រាហ្មនា និម្មិតោ”តិ
នស្សេតុំ ឥតវំ កាថមាហា -

៩០៦.

“អដ្ឋេនមរិយា បថវី ជនិន្ទា, វេស្សា កសី ចារិចរិយញ្ច សុទ្ធា;
ឧចាគុ បច្ឆេកំ យថាបទេសំ, កតាហុ ឯតេ វសិនាតិ អាហូ”តិ។

តត្ថ ឧចាគុតិ ឧបគតា។ ព្រាហ្មា កិរ ព្រាហ្មណាទយោ ចត្តារោ វុល្លោ
និម្មិនិត្វា អរិយេ តាវ ព្រាហ្មណោ អាហា - “តុម្ពេ អដ្ឋេនមេវ ឧបគច្ឆថ, មា អញ្ញំ
កិត្វិ ករិត្តា”តិ, ជនិន្ទេ អាហា “តុម្ពេ បថវីយេវ វិនិនថ”, វេស្សេ អាហា - “តុម្ពេ
កសីយេវ ឧបថ”, សុទ្ធតោ អាហា “តុម្ពេ តិណ្ណំ វុល្លានំ ចារិចរិយំយេវ ឧបថា”តិ។
តតោ បដ្ឋាយ អរិយា អដ្ឋេនំ, ជនិន្ទា បថវី, វេស្សា កសី, សុទ្ធតា ចារិចរិយំ
ឧចាគតាតិ វុទន្តិ។ បច្ឆេកំ យថាបទេសន្តិ ឧបគច្ឆន្តា ច ចាដិយេក្កំ អត្តនោ

កុលបទេសានុវេន ព្រាហ្មណ វុត្តនិយាមេនេវ ឧបគតា។ កតាហុ ឯតេ
វសីនាតិ អាហូតិ ឯវំ កិវ ឯតេ វសីនា មហាព្រាហ្មណ កតា អហេសុន្តិ កថេន្តិ។

ឯវំ មហាគុណា ឯតេ ព្រាហ្មណ ឆាម។ យោ ហិ ឯតេសុ ចិត្តំ បសាទេត្វា
ទានំ ទេតិ, តស្ស អញ្ញត្ថ បដិសន្ធិ នត្ថិ, ទេវលោកមេវ គច្ឆតីតិ វត្វា អាហា -

៩០៧.

“ឆាតាវិឆាតា វុរុណោ កុវេរោ, សោមោ យមោ ចន្ទិមា វាយុ សូរិយោ;
ឯតេបិ យញ្ញំ បុគ្គសោ យជិត្វា, អជ្ឈាយកានំ អថោ សត្តកាមេ។

៩០៨.

“វិកាសិតា ចាបសតានិ បញ្ច, យោ អដ្ឋនោ ពលវា ភីមសេនោ;
សហស្សពាហុ អសមោ បថព្យា, សោបិ តទា អាទហិ ជាតវេទ”ន្តិ។

តត្ថ ឯតេបីតិ ឯតេ ឆាតាទយោ ទេវរាជាទោ។ បុគ្គសោតិ អនេកប្បការំ
យញ្ញំ យជិត្វា។ អថោ សត្តកាមេតិ អថ អជ្ឈាយកានំ ព្រាហ្មណានំ សត្តកាមេ
ទត្វា ឯតានិ ហានានិ បត្តាតិ ទស្សេតិ។ វិកាសិតាតិ អាកឡិតា។ ចាបសតានិ
បញ្ចាតិ ន ធនុបញ្ចាសតានិ, បញ្ចចាបសតប្បមាណំ បន មហាធនុំ សយមេវ
អាកឡិតិ។ ភីមសេនាតិ ភយានកសេនោ។ សហស្សពាហូតិ ន តស្ស ពាហូនំ
សហស្សំ, បញ្ចន្តំ បន ធនុគ្គហសតានំ ពាហុសហស្សេន អាកឡិតព្វស្ស
ធនុនោ អាកឡនេនេវ វុត្តំ។ អាទហិ ជាតវេទន្តិ សោបិ រាជា តស្មី កាលេ
ព្រាហ្មណោ សត្តកាមេហិ សន្តប្បេត្វា អគ្គី អាទហិ បតិជ្ជាបេត្វា បរិចរិ, តេនេវ
ការណេន ទេវលោកេ និព្វត្តោ។ តស្មា ព្រាហ្មណា ឆាម ឥមស្មី លោកេ
ជេដ្ឋកាតិ អាហា។

សោ ឧត្តរិបិ ព្រាហ្មណោ វណ្ណោន្តោ កាថមាហា -

៩០៩.

“យោ ព្រាហ្មណោ ភោជយំ ធីយវត្ថំ, អន្នេន ចានេន យថានុការំ;
បសន្នចិត្តោ អនុមាទមាណោ, សុភោគ ទេវញ្ញតរោ អហោសី” តិ។

តត្ថ យោតិ យោ សោ ចោរាណាកោ ពារាណាសិរាជាតិ ទស្សេតិ។
យថានុការំន្តិ យថាពលំ យំ តស្ស អត្ថិ, តំ សព្វំ បរិច្ចដិទ្ធា ភោជេសិ។
ទេវញ្ញតរោតិ សោ អញ្ញតរោ មហោសគូទេវរាជា អហោសិ។ ឯវំ ព្រាហ្មណា
នាម អគ្គទក្ខិណោយ្យាតិ ទស្សេតិ។

អថស្ស អបរម្មី ការណំ អាហារិទ្ធា ទស្សេន្តោ កាថមាហា -

៩១០.

“មហាសនំ ទេវមនោមវណ្ណំ, យោ សប្បិទា អសក្ខិ ភោជេតុមគ្គិ;
ស យញ្ញតន្តំ វរតោ យដិទ្ធា, ទិព្វំ គតី មុចលិន្ទជ្ឈតថ្មី” តិ។

តត្ថ មហាសនន្តិ មហាភក្ខំ។ ភោជេតុន្តិ សន្តប្បេតុំ។ យញ្ញតន្តិ
យញ្ញវិទានំ។ វរតោតិ វរស្ស អគ្គិទេវស្ស យដិទ្ធា។ មុចលិន្ទជ្ឈតថ្មីតិ មុចលិន្ទោ
អធិគតោតិ។

ឯកោ កិរ បុព្វេ ពារាណាសិយំ មុចលិន្ទោ នាម រាជា ព្រាហ្មណោ
បក្កោសាបេទ្វា សគ្គមគ្គំ បុច្ឆិ។ អថ នំ តេ “ព្រាហ្មណានញ្ច
ព្រាហ្មណទេវតាយ ច សក្ការំ ករោហី” តិ វត្វា “កា ព្រាហ្មណទេវតា” តិ វុត្ត
“អគ្គិទេវោតិ តំ នវនីតសប្បិទា សន្តប្បេហី” តិ អាហំសុ។ សោ តថា អកាសិ។
តមត្ថំ បកាសេន្តោ ឯស ឥមំ កាថមាហា។

អបរម្មី ការណំ ទស្សេន្តោ កាថមាហា -

៩០០.

“មហានុភារោ វស្សសហស្សជីវី, យោ បព្ពត្តិ ធម្មនេយ្យា ឧឡារោ;
ហិត្វា អបរិយន្ត វជ្ជំ សសេនំ, រាជា ទុទ្ទិទោបិ ជគាម សគ្គ”ន្តិ។

តត្ថ បព្ពត្តិភិ បញ្ចវស្សសតានិ វជ្ជំ ការេន្តោ ព្រាហ្មណានំ សក្ការំ កត្វា
អបរិយន្តំ វជ្ជំ សសេនំ ហិត្វា បព្ពត្តិ។ ទុទ្ទិទោបិភិ សោ ទុទ្ទិទោ នាម រាជា
ព្រាហ្មណោ បូជេត្វាវ សគ្គំ គតោតិ វទតិ។ “ទុទ្ទិទោ”ភិបិ ចាថោ។

អបរាជិបិស្ស ឧទាហរណានិ ធម្មេន្តោ អាហា -

៩០២.

“យោ សាគរន្តំ សាគរោវិជិត្វា, យូបំ សុភំ សោណ្ណាមយំ ឧឡារំ;
ឧស្សេសី វេស្សនរមាធមាណោ, សុភោគ ទេវញ្ញតរោ អហោសី។

៩០៣.

“យស្សនុភារេន សុភោគ គង្គា, បវត្ថថ ទទិសន្និសិន្នំ សមុទ្ធំ;
ស លោមចាទោ បរិចរិយ មគ្គី, អង្កោ សហស្សក្ខបុរជ្ឈគង្គី”ភិ។

តត្ថ សាគរន្តំ សាគរហរិយន្តំ បថី។ ឧស្សេសីភិ ព្រាហ្មណោ សគ្គមគ្គំ
បុច្ឆិត្វា “សោវណ្ណាយូបំ ឧស្សបេហី”ភិ វុត្តោ បសុយាតនត្ថាយ ឧស្សបេសី។
វេស្សនរមាធមាណោភិ វេស្សនរំ អគ្គី អាធមាណោ។ “វេសានិ”ន្តិបិ ចាថោ។
ទេវញ្ញតរោភិ សុភោគ, សោ ហិ រាជា អគ្គី ជុហិត្វា អញ្ញតរោ មហោសក្ខទេវោ
អហោសីភិ វទតិ។ យស្សនុភារេនភិ ភោ សុភោគ, គង្គា ថ មហាសមុទ្ទោ ថ
កេន កតោតិ ជានាសីភិ។ ន ជានាមីភិ។ កី តុំ ជានិស្សេសី, ព្រាហ្មណោយេវ
ចោថេតុំ ជានាសីភិ។ អតីតស្មិញ្ចិ អង្កោ នាម លោមចាទោ ពារាណាសិរាជា
ព្រាហ្មណោ សគ្គមគ្គំ បុច្ឆិត្វា តេហិ “ភោ, មហារាជ, ហិមវន្តំ បរិសិត្វា

ព្រាហ្មណានំ សក្ការំ កត្វា អគ្គី បរិចារហី”តិ វុត្ថេ អបរិមាណា ភារិយោ ច
មហិសិយោ ច អាធាយ ហិមវន្តំ បរិសិទ្ធា តថា អកាសិ។ “ព្រាហ្មណេហិ
ភុត្តាតិវត្ថំ ជីវនធិ កី កាតព្វ”ន្តិ ច វុត្ថេ “ធម្មេថា”តិ អាហា។ តត្ថ ថោកស្ស
ជីវស្ស ធម្មិតជ្ជានេ កុន្ធទិយោ អហោសុំ, ពហុកស្ស ធម្មិតជ្ជានេ គជ្ជា បវត្ថថ។ តំ
បន ជីវំ យត្ថ ធនិ ហុត្វា សន្និសិទ្ធិំ ឋិតំ, តំ សមុទ្ធំ នាម ជាតំ។ ឥតិ សោ ឯវុបំ
សក្ការំ កត្វា ព្រាហ្មណេហិ វុត្ថវិធានេន អគ្គី បរិចារិយ សហស្សក្ខស្ស បុរំ
អជ្ឈកច្ឆិ។

ឥតិស្ស ឥទំ អតីតំ អាហារិទ្ធា ឥមំ កាថមាហា -

៩៧៤.

“មហិទ្ធិកោ ទេវវរោ យសស្សី, សេនាបតិ តិទិវេ វាសវស្ស;
សោ សោមយាគេន មលំ វិហន្តា, សុភោគ ទេវញ្ញតរោ អហោសី”តិ។

តត្ថ សោ សោមយាគេន មលំ វិហន្តាតិ ភោ សុភោគ, យោ ឥទានិ សក្កស្ស
សេនាបតិ មហាយសោ ទេវបុត្តោ, សោមិ បុព្វេ ឯកោ ពារាណសិរាជា
ព្រាហ្មណេ សគ្គមគ្គំ បុច្ឆិត្វា តេហិ “សោមយាគេន អត្តនោ មលំ បវាហេត្វា
ទេវលោកំ គជ្ជាហី”តិ វុត្ថេ ព្រាហ្មណានំ មហន្តំ សក្ការំ កត្វា តេហិ
វុត្ថវិធានេន សោមយាគំ កត្វា តេន អត្តនោ មលំ វិហន្តា ទេវញ្ញតរោ ជាតោតិ
ឥមមត្ថំ បកាសេន្តោ ឯវមាហា។

អបរាធិបិស្ស ឧទាហរណានិ ធស្សេន្តោ អាហា -

៩៧៥.

“អការយិ លោកមិមំ បរញ្ច, ភាគីរជី ហិមវន្តញ្ច គិជ្ឈិ;
យោ ឥទ្ធិមា ទេវវរោ យសស្សី, សោមិ តទា អាធិហិ ជាតវេទំ។

៩១៦.

“មាលាគីរី បិមវា យោ ច គិដ្ឋោ, សុទស្សនោ និសភោ កុវេរុ;
ឯតេ ច អញ្ចេ ច នតា មហន្តា, ចិត្យា កតា យញ្ញករេហិ មាហូ” តិ។

តត្ថ សោបិ តទា អាធិបិ ជាតវេទន្តិ ភាតិក សុភោគ, យេន មហាព្រហ្មនា
អយញ្ញ លោកោ បរោ ច លោកោ ភាគីរិចិត្តោ ច បិមវន្តបត្តតោ ច
គិដ្ឋបត្តតោ ច កតោ, សោបិ យទា ព្រហ្មបបត្តិតោ បុព្វេ មាលាវកោ
អហោសិ, តទា អគ្គិមេវ អាធិបិ, អគ្គី ជុហិត្វា មហាព្រហ្មា ហុត្វា ឥទំ
សត្តមកាសិ។ ឯវមហិទ្ធិកា ព្រាហ្មណាតិ ទស្សេតិ។

ចិត្យា កតាតិ បុព្វេ កិរេកោ ពារាណសិរាជា ព្រាហ្មណោ សគ្គមគ្គំ បុច្ឆិត្វា
“ព្រាហ្មណានំ សក្ការំ ករោហិ” តិ វុត្ថេ តេសំ មហាទានំ បដ្ឋេបេត្វា “មយ្ហំ ទានេ
កី នត្ថិ” តិ បុច្ឆិត្វា “សព្ពំ, ទេវ, អត្ថិ, ព្រាហ្មណានំ បទ អាសនានិ នប្បហោន្តិ” តិ
វុត្ថេ ឥដ្ឋកាហិ ចិនាបេត្វា អាសនានិ កាវេសិ។ តទា ចិត្យា អាសនបិបិកា
ព្រាហ្មណានំ អនុភាវេន វឡិត្វា មាលាគីរិអាធិយោ បត្តតា ជាតា។ ឯវមេតេ
យញ្ញករេហិ ព្រាហ្មណេហិ កតាតិ កថេន្តិតិ។

អថ នំ បុន អាហា “ភាតិក, ជាតាសិ បនាយំ សមុទ្ទោ កេន ការណេន
អបេយ្យោ លោណោធកោ ជាតោ” តិ? “ន ជាតាមិ, អវិជ្ជា” តិ។ អថ នំ “ត្វំ
ព្រាហ្មណោយេវ វិហិសិតុំ ជាតាសិ, សុណោហិ” តិ វត្វា កាថមាហា -

៩១៧.

“អដ្ឋាយកំ មន្តគុណ្ឌបបន្នំ, តបស្សិនំ ‘យាចយោកោ’ តិធាហុ;
តិរេ សមុទ្ធស្សនកំ សជន្តំ, តំ សាគរោដ្ឋោហិ តេនាបេយ្យោ” តិ។

តត្ថ យោគយោគោតិធាហ្វូតិ តំ ព្រាហ្មណំ យោគយោគោតិ ឥធន លោក
អាហ្ម។ ឧទកំ សជន្តតិ សោ កិរេកទិវសំ ចាបបវាហនកម្មំ ករោន្តោ តិរេ ឋត្វា
សមុទ្ធតោ ឧទកំ គហេត្វា អត្តនោ ឧបរិ សីសេ សជន្តំ អត្តកិរតិ។ អថ នំ ឯវំ
ករោន្តំ វុឡិក្វា សាគរោ អជ្ឈេហរិ។ តំ ការណំ មហាព្រហ្មា ញត្វា “ឥមិនា កិរ
មេ បុត្តោ ហតោ” តិ កុដ្ឋិក្វា “សមុទ្ធា អបេយ្យោ លោណោធកោ កវត្ថុ” តិ
វត្វា អភិសមិ, តេន ការណោន អបេយ្យោ ជាតោ។ ឯវុចា ឯតេ ព្រាហ្មណា
នាម មហានុភាវាតិ។

បុនបិ អាហា -

៩០៨.

“អាហាភវត្ថុនិ បុច្ឆ បថព្យា, សំវិជ្ជន្តិ ព្រាហ្មណា វាសវស្ស;
បុរិមំ ទិសំ បច្ឆិមំ ទក្ខិណុត្ថរំ, សំវិជ្ជមាណា ជនយន្តិ វេទ” ត្ថិ។

តត្ថ វាសវស្សាតិ បុព្វេ ព្រាហ្មណានំ ទានំ ទត្វា វាសវត្ថំ បត្តស្ស វាសវស្ស។
អាហាភវត្ថុនិ តិ បុញ្ញក្ខេត្តភូតា អគ្គទក្ខិណោយ្យា បថព្យា បុច្ឆ ព្រាហ្មណា
សំវិជ្ជន្តិ។ បុរិមំ ទិសន្តិ តេ ឥទានិបិ ចតុសុ ទិសាសុ សំវិជ្ជមាណា តស្ស វាសវស្ស
មហាន្តំ វេទំ ជនយន្តិ, បីតិសោមនស្សំ អាវហន្តិ។

ឯវំ អរិដ្ឋោ ចុទ្ធសហិ គាថាហិ ព្រាហ្មណោ ច យញ្ញោ ច វេទេ ច វណ្ណាសិ។

មិច្ឆាកថា និដ្ឋិតា។

តស្ស តំ កងំ សុត្វា មហាសត្តស្ស គិលានុបដ្ឋានំ អាគតា ពហូ នាគា
“អយំ ភូតមេវ កថេតី” តិ មិច្ឆាកាហំ គណ្ណានាការប្បត្តា ជាតា។ មហាសត្តោ
គិលានសេយ្យាយ និបន្នោវ តំ សត្តំ អស្សោសិ។ នាគាបិស្ស អាហេថេសុំ។ តតោ

មហាសន្តោ ចិន្តេសិ “អរិដ្ឋោ មិច្ឆាមគ្គំ វណ្ណេតិ, វាទមស្ស ភិទ្ធីត្វា បរិសំ
សម្មាទិដ្ឋិកំ ករិស្សមី” តិ។ សោ ឧដ្ឋាយ ទ្គត្វា សញ្ញាលង្ការប្បដិមណ្ឌិតោ
ធម្មាសនេ និសីទិត្វា សព្វំ នាគបរិសំ សន្និទាតាបេត្វា អរិដ្ឋំ បក្កោសាបេត្វា
“អរិដ្ឋ, ត្វំ អក្ខតំ វត្វា វេទេ ច យញ្ញោ ច ព្រាហ្មណោ ច វណ្ណេសិ, ព្រាហ្មណានញ្ញំ
វេទិវិជានេន យញ្ញយជនំ នាម អនិយសម្មតំ ន សក្ការហំ, តវ វាទេ អក្ខតំ
បស្សហី” តិ វត្វា យញ្ញភេទវាទំ នាម អារកន្តោ អាហា -

៩១៩.

“កលី ហិ ជីវាន កជំ មគានំ, ភវន្តិ វេទជ្ឈកតានិដ្ឋ;
មរិចិធម្មំ អសមេក្ខិតត្វា, មាយាគុណា នាតិវហន្តិ បញ្ញំ។

៩២០.

“វេទាន តាលាយ ភវន្តិ ទស្ស, មិត្តទុនោ ភូនហុនោ នវស្ស;
ន តាយតេ បរិចិណ្ណោ ច អគ្គិ, ទោសន្តរំ មច្ចមនិយកម្មំ។

៩២១.

“សព្វញ្ច មច្ឆា សធនំ សភោគំ, អាទិបិតំ នារុ តិណោន មិស្សំ;
ទហំ ន តប្ប្ប អសមត្ថតេជោ, កោ តំ សុភិក្ខុំ ទ្វិវសញ្ញ កយិរា។

៩២២.

“យថាបិ ឪរំ វិបរិណាមធម្មំ, ទទិ ភវិត្វា នវនីតម្បិ ហោតិ;
ឯវម្បិ អគ្គិវិបរិណាមធម្មោ, តេជោ សមោរោហតី យោគយុត្តោ។

៩២៣.

“ន ទិស្សតី អគ្គិ មនុប្បវិដ្ឋោ, សុក្ខេសុ កដ្ឋេសុ នវេសុ ចាបិ;
នាមត្ថមាណោ អរណីនវេន, នាកម្មនា ជាយតិ ជាតវេទោ។

៩២៤.

“សេច ហិ អគ្គិ អន្តរតោ វសេយ្យ, សុត្តេសុ កង្កេសុ នវេសុ ចាបិ;
សត្តានិ សុស្សេយ្យ វនានិ លោកេ, សុត្តានិ កង្កានិ ច បដ្ឋលេយ្យំ។

៩២៥.

“ករោតិ ច ធារុតិណោន បុញ្ញំ, ភោជំ នរោ ធូមសិទ្ធិ បតាបរំ;
អម្ពរិកា លោណាករា ច សុទា, សរីរធាហាបិ ករេយ្យ បុញ្ញំ។

៩២៦.

“អថ ចេ ហិ ឯតេ ន ករោន្តិ បុញ្ញំ, អន្លេនមគ្គី ឥធ តប្បយិទ្ធា;
នកោចិ លោកស្មី ករោតិ បុញ្ញំ, ភោជំ នរោ ធូមសិទ្ធិ បតាបរំ។

៩២៧.

“កថញ្ញា លោកាបចិតោ សមាធនោ, អមនុញ្ញាភន្តំ ពហុនំ អកន្តំ;
យនេវ មច្ឆា បរិវន្តយន្តិ, តទប្បសត្តំ ទិវសញ្ញា ភុញ្ញោ។

៩២៨.

“សិទិម្បិ ទេវេសុ វនន្តិ ហោកេ, អាបំ មិលក្ខំ បន ទេវមាហុ;
សត្តេវ ឯតេ វិតតំ ភណ្ឌន្តិ, អគ្គិ ន ទេវញ្ញតរោ ន ចាចោ។

៩២៩.

“អនិទ្រ្ទិយពទ្ធមសញ្ញាកាយំ, វេស្សានំ កម្មករំ បដានំ;
បរិចរិយ មគ្គី សុគតី កតំ វេជេ, ចាចានិ កម្មានិ បកុត្តមាធនោ។

៩៣០.

“សត្តាភិក្ខុ តាហុធ ជីវិកត្តា, អគ្គិស្ស ព្រហ្មា បរិចារិកោតិ;

សព្វានុភាវី ច វសី កិមត្ថំ, អនិម្មិតោ និម្មិតំ វន្តិតស្ស។

៩៣០.

“ហស្សំ អនិជ្ឈានក្ខមំ អតច្ចំ, សក្ការហេតុ បកិរីសុ បុព្វេ;
តេ លាភសក្ការេ អចាតុភោន្តេ, សន្ធាបិតា ជន្តិកិ សន្តិធម្មំ។

៩៣១.

“អន្លេដនមរិយា បថវី ជនិន្ទា, វេស្សា កសី ចារិចរិយញ្ច សុទ្ធា;
ឧចាតុ បច្ឆេកំ យថាបទេសំ, កតាហុ ឯតេ វសីនាតិ អាហុ។

៩៣២.

“ឯតញ្ច សច្ចំ វចនំ ភវេយ្យ, យថា ឥទំ ភាសិតំ ព្រាហ្មណេហិ;
នាខត្តិយោ ជាតុ លភេថ វន្តំ, នាព្រាហ្មណោ មន្តបទានិ សិក្ខេ;
នាញ្ញត្រ វេស្សេហិ កសី កវេយ្យ, សុទ្ធោ ន មុច្ឆេ បរេបេសនាយ។

៩៣៣.

“យស្មា ច ឯតំ វចនំ អភូតំ, មុសាវិមេ ឌីទិរិយា ភណ្ឌិន្តិ;
តទប្បបញ្ញា អភិសទ្ធិហន្តិ, បស្សន្តិ តំ បណ្ឌិតា អត្តនារ។

៩៣៤.

“ខត្យា ហិ វេស្សានំ ពលី ហរន្តិ, អាទាយ សត្តានិ ចរន្តិ ព្រាហ្មណា;
តំ តាទិសំ សន្តិកិតំ បភិន្នំ, កស្មា ព្រាហ្មា នុដ្ឋ ករោតិ លោកំ។

៩៣៥.

“សេច ហិ សោ ឥស្សរោ សព្វលោកេ, ព្រាហ្មា ពហុភូតបតី បជានំ;
កី សព្វលោកំ វិទហី អលក្ខី, កី សព្វលោកំ ន សុឌី អកាសិ។

៩៣៧.

“សេច ហិ សោ ឥស្សរោ សត្តលោកេ, ព្រហ្មា ពហុភូតបតី បដានំ;
មាយា មុសាវជ្ជមទេន ចាបិ, លោកំ អធម្មេន កិមត្ថមការិ។

៩៣៨.

“សេច ហិ សោ ឥស្សរោ សត្តលោកេ, ព្រហ្មា ពហុភូតបតី បដានំ;
អធម្មិកោ ភូតបតី អវិជ្ជ, ធម្មេ សតិ យោវិទហិ អធម្មំ។

៩៣៩.

“កីដា បដង្គា ឧរតា ច ភេកា, គន្ធា កិមី សុដ្ឋតិ មក្ខិកា ច;
ឯតេបិ ធម្មា អនិយ្យចា, កម្ពោជកានំវិតថា ពហុន”ន្តិ។

តត្ថ វេទដ្ឋកតានិវិជ្ជាតិ អវិជ្ជ, ឥមា និ វេទានិកមនានិ នាម ដីរានំ
បរាជយសន្ត្រាតោ កលិក្កាហោ, មគានំ ពាលានំ ជយសន្ត្រាតោ កដក្កាហោ។
មវិចិធម្មន្តិ ឥទព្វំ វេទត្ថយំ មវិចិធម្មំ។ តយិទំ អសមេក្ខិតត្ថា យុត្តាយុត្តំ
អជានន្តា ពាលា ឧទកសញ្ញាយ មគា មវិចិវិយ ភូតសញ្ញាយ អនវជ្ជសញ្ញាយ
អត្តនោវិនាសំ ឧបកច្ចន្តិ។ បញ្ញន្តិ ឯវុចា បន មាយាកោដ្ឋាសា បញ្ញំ
ញ្ញាណសម្មន្តំ បុរិសំ នាតិវហន្តិ ន វញ្ឆេន្តិ។ ភវន្តិ ទស្សនតិ ទ-កាហោ
ព្យញ្ញនសន្ធិមត្តំ, អស្ស ភូតហុនោ វុឡិយាតកស្ស មិត្តទុព្ពិទោ នស្ស វេទា ន
តាណាត្ថាយ ភវន្តិ, បតិដ្ឋា ហោតុំ ន សក្កោន្តិកិ អត្ថោ។ បរិចិល្លោកា ច អគ្គតិ
អគ្គិ ច បរិចិល្លោកា តិវិជេន ទុច្ឆរិតនោសេន សនោសចិត្តំ ចាបកម្មំ បុរិសំ ន
តាយតិ ន រក្ខតិ។

សត្តព្វា មច្ឆាតិ សេចបិ ហិ មច្ឆា យត្ថកំ លោកេ នារុ អត្ថិ, តំ សព្វំ សធនំ
សភោគំ អត្តនោ ធនេន ច ភោគេហិ ច សន្និ តិលោន មិស្សំ កត្វា អាទីបេយ្យំ។

ឯវំ សព្វធម៌ តំ តេហិ អាទិបិ តំ ធម្មាឆ្នោ អយំ អសមត្ថតេជោ អសទិសតេជោ
តវ អគ្គិ ន តប្បយ្យ។ ឯវំ អតប្បនិយំ, ភាតិក, ទិវសញ្ញា ទិវហិ ជិវហិ
រសជាធនសមត្ថោ កោ តំ សប្បិអាទិហិ សុភិក្ខុំ សុហិតំ កយិរា, កោ
សក្កុណោយ្យ កាតុំ។ ឯវំ អតិក្ខំ បនេតំ មហាគ្យសំ សន្តប្បត្វា កោ នាម
ទេវលោកំ គមិស្សតិ, បស្ស យាវព្វោតំ ទុក្ខជិតន្តិ។ យោគយុត្តោតិ
អរណិមថនយោគេន យុត្តោ ហុត្វា តំ បច្ចយំ លភិត្វាវ អគ្គិ សមោរោហាតិ
និព្ពត្តតិ។ ឯវំ បរវាយាមេន ឧប្បជ្ឈមាទំ អចេតនំ តំ ត្វំ “ទេវោ” តិ វទេសិ។ ឥធម្មិ
អភូតមេវ កថេសីតិ។

អគ្គិ មនុប្បវិជ្ជោតិ អគ្គិ អនុបវិជ្ជោ។ នាមត្ថមាណាតិ នាបិ អរណិហិត្តេន
នរេន អមត្តិយមាណោ និព្ពត្តតិ។ នាកម្មនា ជាយតិ ជាតវេនោតិ ឯកស្ស
កិរិយំ វិនា អត្តនោ ធម្មតាយ ឯវ ន ជាយតិ។ សុស្សេយ្យន្តិ អន្តោ អគ្គិនា
សោសិយមាណនិ វនានិ សុក្ខេយ្យំ, អល្លានេវ ន សិយុំ។ ភោជន្តិ ភោជន្តោ។
ធូមសិទ្ធិ បតាបវន្តិ ធូមសិខាយ យុត្តំ បតាបវន្តំ។ អដ្ឋារិកាតិ អដ្ឋារកម្មករា។
លោណាករាតិ លោណោទកំ បចិត្វា លោណាការកា។ សុទាតិ ភត្តការកា។
សិរីរាហាតិ មតសិរីរដ្ឋាបកា។ បុញ្ញន្តិ ឯតេហិ សព្វេ បុញ្ញមេវ ករេយ្យំ។

អដ្ឋេនមគ្គិន្តិ អដ្ឋេនអគ្គី។ ន កោចិតិ មន្តជ្ឈាយកា ព្រាហ្មណាបិ ហោន្តុ,
កោចិ នរោ ធូមសិទ្ធិ បតាបវន្តំ អគ្គិ ភោជន្តោ តប្បយិក្វាបិ បុញ្ញំ ន ករោតិ
នាម។ លោកាបចិតោ សមាណាតិ តវ ទេវោលោកស្ស អបចិតោ បូជិតោ
សមាណោ។ យទេវាតិ យំ អហិកុណាទាទី បដិកុលំ ជេតុន្តំ មច្ឆា ទូរតោ
បរិវរដ្ឋេន្តិ។ តទប្បសត្តន្តិ តំ អប្បសត្តំ, សម្ម, ទិវសញ្ញា កមំ កេន ការណេន
បរិគុញ្ញេយ្យ។ ទេវេស្វតិ ឯកេ មនុស្សា សិទ្ធិម្យិ ទេវេសុ អញ្ញាតវំ ទេវំ វទន្តិ។
មិលក្ខំ បនាតិ អញ្ញាណា បន មិលក្ខំ ឧទកំ “ទេវោ” តិ វទន្តិ។ អសញ្ញាកាយន្តិ

អនិច្ច័យពន្លឺ អចិត្តកាយញា សមាណំ ឯតំ អចេតនំ បដានំ បចនាទិកម្មករំ
វេស្សនំ អគ្គី បរិចរិត្វា ចាចានិ កម្មានិ ករោន្តោ លោកោ កមំ សុគតី
គមិស្សតិ។ ឥនំ តេ អតិវិយ ទុក្ខជិតំ។

សព្វាភិ ភូតាហុជ ជីវិតត្ថាតិ ឥមេ ព្រាហ្មណា អត្តនោ ជីវិតត្ថំ
មហាព្រហ្មា សព្វាភិភូតិ អាហំសុ, សព្វោ លោកោ តេនេវ និម្មិតោតិ វេទន្តិ។ បុន
អគ្គិស្ស ព្រហ្មា បរិចារកោតិបិ វេទន្តិ។ សោមិ កិរ អគ្គី ដុហតេវ។ សព្វានុភាវី ច
វសីតិ សោ បន យទិ សព្វានុភាវី ច វសី ច, អថ កិមត្ថំ សយំ អនិម្មិតោ ហុត្វា
អត្តនាវ និម្មិតំ វេទិតា ភវេយ្យ។ ឥនម្បិ តេ ទុក្ខជិតមេវ។ ហស្សន្តិ អវិជ្ជ
ព្រាហ្មណានំ វេទនំ នាម ហសិតត្ថយុត្តកំ បណ្ឌិតានំ ន និជ្ឈានក្ខមំ។
បកិរិស្សតិ ឥមេ ព្រាហ្មណា ឯវុបំ មុសាវាទំ អត្តនោ សក្ការហេតុ បុព្វេ
បត្តិវិសុ។ សន្ធាបិតា ជន្តិកិ សន្តិធម្មន្តិ តេ ឯត្ថកេន លាភសក្ការេ អចាតុភូតេ
ជន្តិហិ សទ្ធិ យោដេត្វា ចាណាវ ធម្មជិសំយុត្តំ អត្តនោ លទ្ធិធម្មសន្ធាតំ សន្តិធម្មំ
សន្ធាបិតា, យញ្ញសុត្ថំ នាម គន្ថយីស្សតិ អត្តោ។

ឯតញ្ច សច្ចន្តិ យទេតំ តយា “អដ្ឋេនមរិយា”តិអាទិ វុត្ថំ, ឯតញ្ច សច្ចំ
ភវេយ្យ។ នាខត្តិយោតិ ឯវំ សន្តេ អខត្តិយោ វជ្ជំ នាម នលភេយ្យ,
អព្រាហ្មណោបិ មន្តបទានិ ន សិក្ខេយ្យ។ មុសាវិមេតិ មុសាវ ឥមេ។ ឌីនិយាតិ
ឌិននិស្សិតជីវិតា, ឌិនបូរណហេតុ វា។ តទប្បបញ្ញាតិ តំ តេសំ វេទនំ
អប្បបញ្ញា។ អត្តនាវាតិ បណ្ឌិតា បន តេសំ វេទនំ “សនោស”ន្តិ អត្តនាវ
បស្សន្តិ។ តាទិសន្តិ តថាវុបំ។ សន្តិភិក្ខុន្តិ សន្តិភិក្ខុត្វា ព្រហ្មនា ឋបិតមរិយាទំ
ភិក្ខុត្វា ឋិតំ សន្តិភិក្ខុន្តំ វិភិក្ខុន្តំ លោកំ សោ តវព្រហ្មា កស្មា ឌុជំ ន ករោតិ។
អលក្ខិក្ខុ កីការណា សព្វលោកេ ទុក្ខំវិទហិ។ សុខិក្ខុ កី ទុ ឯកន្តសុខិមេវ
សព្វលោកំ ន អកាសិ, លោកវិនាសកោ ចោរោ មញ្ញេ តវ ព្រហ្មាតិ។ មាយាតិ

មាយាយ។ អធម្មន កិមត្ថមការីតិ ឥមិនា មាយាទិនា អធម្មន កីការណា
លោកំ អនត្តកិរិយាយំ សំយោជេសីតិ អត្តោ។ អវិជ្ជាតិ អវិជ្ជ, តវ ភូតបតិ
អធម្មិកោ, យោ ទសវិដេ កុសលធម្មេ សតិ ធម្មមេវ អវិទហិត្វា អធម្មំវិទហិ។
កីជាតិអាទិ ឧបយោគត្ថេ បច្ចត្ថំ។ ឯតេ កីជាទយោ ចាលោ ហន្ត្វា មច្ឆា
សុដ្ឋតីតិ ឯតេបិ កម្ពោជវជ្ជវាសីនំ ពហូនំ អនិយានំ ធម្មា, តេ បនវិតថា,
អធម្មាវ ធម្មាតិ វុត្តា។ តេហិបិ តវ ព្រហ្មនាវ និម្មិតេហិ ភវិតព្ពន្ធិ។

ឥនានិ តេសំវិតថការំ ទស្សន្តោ អាហា -

៩៤០.

“សចេ ហិ សោ សុដ្ឋតិ យោ ហនាតិ, ហតោបិ សោ សគ្គមុបេតិ ហំនំ;
កោវាទិ កោវាទិន មារយេយ្យំ, យេ ចាបិ តេសំ អភិសទ្ធិហេយ្យំ។

៩៤១.

“នេវ មិគា ន បស្ស នោបិ គាវោ, អាយាចន្តិ អត្តវធាយ កេចិ;
វិប្បន្នមាទេ ឥធ ជីវិតត្ថា, យញ្ញេសុ ចាលោ បសុមារភន្តិ។

៩៤២.

“យូបុស្សនេ បសុពន្ធវេ ច ពាលា, ចិត្តេហិ វណ្ណេហិ មុខំ នយន្តិ;
អយំ តេ យូចោ កាមទុហោ បរត្ថ, ភវិស្សតិ សស្សតោ សម្មរាយេ។

៩៤៣.

“សចេ ច យូបេ មណីសម្ពុត្ថំ, ធម្មំ ធនំ វជនំ ជាតរូបំ;
សុក្ខេសុ កង្ខេសុ នវេសុ ចាបិ, សចេ ទុហោ តិទិវេ សព្ពកាមេ;
តេវិជ្ជសង្ខារ បុច្ឆ យដេយ្យំ, អព្រាហ្មណំ កក្កំ ន យាជយេយ្យំ។

៩៤៤.

“កុតោ ច យូបេ មណីសឆ្លុមុត្តំ, ធម្មំ ធនំ រជតំ ជាតរូបំ;
សុក្ខេសុ កេដ្ឋេសុ នវេសុ ចាបិ, កុតោ ទុហោ តិទិវេ សព្វកាមេ។

៩៤៥.

“សថា ច លុទ្ធា ច បលុទ្ធពាលា, ចិត្តេហិ វណ្ណេហិ មុខំ នយន្តិ;
អាទាយ អគ្គី មម ទេហិ វិត្តំ, តតោ សុខី ហោហិសិ សព្វកាមេ។

៩៤៦.

“តមគ្គិហុត្តំ សរណំ បរិសុទ្ធ, ចិត្តេហិ វណ្ណេហិ មុខំ នយន្តិ;
ឡិរោបយិត្វា កេសមស្សំ នឧញ្ច, វេទេហិ វិត្តំ អតិកាឡ្យយន្តិ។

៩៤៧.

“កាកា ឧល្លកំវ រហោ លភិត្វា, ឯកំ សមាជំ ពហុកា សមេច្ច;
អន្នានិភុត្វា កុហកា កុហិត្វា, មុណ្ឌំ ករិត្វា យញ្ញបថោស្សជន្តិ។

៩៤៨.

“ឯវញ្ញំ សោ វញ្ញំតោ ព្រាហ្មណេហិ, ឯកោ សមាទោ ពហុកា សមេច្ច;
តេ យោគយោគេន វិលុម្បមាធា, ទិដ្ឋំ អទិដ្ឋេន ធនំ ហរន្តិ។

៩៤៩.

“អកាសិយា រាជ្ជហិវានុសិដ្ឋា, តទស្ស អាទាយ ធនំ ហរន្តិ;
តេ តាទិសា ចោរសមា អសន្តា, វជ្ឈា ន ហញ្ញន្តិ អវិជ្ជ លោកេ។

៩៥០.

“ឥន្ទស្ស ពាហារសិ ទក្ខិណាតិ, យញ្ញេសុ ជិន្ទន្តិ បលាសយដ្ឋិ;

តំ ចេបិ សទ្ធិំ មយវា ជិន្នតាហុ, កេនស្ស ឥន្ទោ អសុវេ ជិនាតិ។

៩៥០.

“តព្ភោវ តុច្ឆំ មយវា សមន្តី, ហន្តា អវជ្ឈោ បរមោ ស ទេវោ;
មន្តា ឥមេ ព្រាហ្មណា តុច្ឆរូចា, សន្តិដ្ឋិកា វព្ភោនា ឯស លោកេ។

៩៥១.

“មាលាគិវិ ហិមវា យោ ច គិដ្ឋោ, សុទស្សនោ និសកោ កុវេរុ;
ឯតេ ច អញ្ញោ ច នកា មហន្តា, ចិត្យា កតា យញ្ញករេហិ មាហុ។

៩៥២.

“យថាបកាវា និ ហិ ឥដ្ឋកានិ, ចិត្យា កតា យញ្ញករេហិ មាហុ;
ន បព្ពតា ហោន្តិ តថាបកាវា, អញ្ញា ទិសា អចលា តិដ្ឋសេលា។

៩៥៣.

“ន ឥដ្ឋកា ហោន្តិ សិលា ចិវេន, ន តត្ថ សញ្ញាយតិ អយោ ន លោហំ;
យញ្ញញ្ច ឯតំ បរិវណ្ណាយន្តា, ចិត្យា កតា យញ្ញករេហិ មាហុ។

៩៥៤.

“អដ្ឋាយកំ មន្តគុណ្ឌាបបន្នំ, តបស្សីនំ ‘យាចយោកោ’តិធាហុ;
តិវេ សមុទ្ធស្សនកំ សជន្តំ, តំ សាគរដ្ឋោហិវិ តេនាបេយ្យោ។

៩៥៥.

“បរោសហស្សម្បិ សមន្តវេទេ, មន្តបបន្នេ នទិយោ វហន្តិ;
ន តេន ព្យាបន្នវស្សនកា ន, កស្មា សមុទ្ទោ អតុលោ អបេយ្យោ។

៩៥៦.

“យេ កេចិ កូចា ឥធន ជីវលោកេ, លោណ្ឌានកា កូបខណោហិ ខាតា;
ន ព្រាហ្មណ្ឌោជ្ឈេហារណោន តេសុ, អាចោ អបេយ្យោ ធ្វិរសញ្ញា មាហុ។

៩៥៨.

“បុរេ បុរត្តា កា កស្ស ភរិយា, មនោ មនុស្សំ អជនេសិ បុត្តេ;
តេនាបិ ធម្មេន ន កោចិ ហីនោ, វេរម្បិ វេស្ស គ្គិរិកត្តមាហុ។

៩៥៩.

“ចណ្ណាលបុត្តោបិ អធិច្ច វេទេ, ភាសេយ្យ មន្តេ កុសលោ មតីមា;
ន តស្ស មុទ្ធាបិ ជលេយ្យ សត្តជា, មន្តា ឥមេ អត្តវាយ កតា។

៩៦០.

“វាចាកតា គិទ្ធិកតា គហីតា, ធុម្មោចយា កព្យបថានុបន្នា;
ពាលាន ចិត្តំ វិសមេ និវិជ្ជំ, តទប្បបញ្ញា អភិសទ្ធិហន្តិ។

៩៦១.

“សីហស្ស ព្យគ្សស្ស ច ធិបិនោ ច, នវិជ្ជតី ចោរិសិយំ ពាលេន;
មនុស្សភារោ ច ករំ បេក្ខោ, ជាតី ហិ តេសំ អសមា សមាធា។

៩៦២.

“សចេ ច រាជា បថីរិវិជិត្វា, សជីវោ អស្សវចារិសន្នោ;
សយមេវ សោ សត្តសង្ឃំ វិជេយ្យ, តស្សប្បជា និច្ចសុខំ ភវេយ្យ។

៩៦៣.

“ខត្តិយមន្តា ច តយោ ច វេទា, អត្តេន ឯតេ សមកា ភវន្តិ;
តេសញ្ចា អត្តំ អវិនិច្ឆិនិត្វា, ន ពុជ្ឈតី ឱយបថំ ជន្នំ។

៩៦៤.

“ខត្តិយមន្ត្រា ច តយោ ច វេទា, អត្តេន ឯតេ សមកា ភវន្តិ;
លាភោ អលាភោ អយសោ យសោ ច, សព្វេវ តេសំ ចតុន្ទញ្ចា ធម្មា។

៩៦៥.

“យថាបិ ឥត្តា ធនធម្មាហេតុ, កម្មានិ ករោន្តិ បុច្ឆ បដព្យា;
តេវិជ្ជសង្ឃា ច តថេវ អជ្ជ, កម្មានិ ករោន្តិ បុច្ឆ បដព្យា។

៩៦៦.

“ឥព្វេហិ យេ តេ សមកា ភវន្តិ, និច្ចស្សកា កាមគុណោសុ យុត្តា;
កម្មានិ ករោន្តិ បុច្ឆ បដព្យា, តទប្បបញ្ញា ទិវសញ្ញាវា តេ” តិ។

តត្ថ ភោវាទីតិ ព្រាហ្មណា។ ភោវាទិន មារយេយ្យន្តិ ព្រាហ្មណមេវ
មារយេយ្យំ។ យេ ចាបីតិ យេបិ ព្រាហ្មណានំ តំ វេទនំ សទ្ធិហេយ្យំ, តេ អត្តនោ
ឧបជ្ជាកេយេវ ច ព្រាហ្មណោ ច មារយេយ្យំ។ ព្រាហ្មណា បន ព្រាហ្មណោ ច
ឧបជ្ជាកេ ច អមារេត្វា នានប្បការេ តិវច្ឆានេយេវ មារេន្តិ។ ឥតិ តេសំ វេទនំ
មិច្ឆា។ កេចីតិ យញ្ញោសុ នោ មារេថ, មយំ សគ្គំ គមិស្សមាតិ អាយាចន្តា កេចិ
នត្តិ។ ចាលោ បសុមារភន្តិ មិកាធយោ ចាលោ ច បសុ ច វិប្បន្តមាធនេ
ជីវិតត្ថាយ មារេន្តិ។ មុខំ នយន្តិ ឯតេសុ យូបុស្សនេសុ បសុពាន្ទេសុ ឥមស្មី តេ
យូបេ សព្វំ មណីសង្ខមុត្តំ ធម្មំ ធនំ វេទតំ ជាត្រូបំ សន្និហិតំ, អយំ តេ យូចោ
បរត្ថ បរលោកេ កាមទុហោ ភវិស្សតិ, សស្សតការំ អារហិស្សតីតិ ចិត្រេហិ
ការណេហិ មុខំ បសាធន្តិ, តំ តំ វេត្វា មិច្ឆាគាហំ គាហេន្តិ អត្តោ។

សេច ចាតិ សេច ច យូបេ វា សេសកជ្ជេសុ វា ឯតំ មណីអាទិកំ ភវេយ្យ,
តិទិវេ វា សព្វកាមទុហោ អស្ស, តេវិជ្ជសង្ឃាវ បុច្ឆ ហុត្វា យញ្ញំ យជេយ្យំ

ពហុធនតាយ ចេវ សគ្គកាមតាយ ច, អញ្ញំ អព្រាហ្មណំ ន យាដេយ្យំ។ យស្មា
បន អត្ថនោ ធនំ បច្ឆាសីសន្តា អញ្ញម្បិ យជាបេន្តិ, តស្មា អភូតវាទិនោតិ
វេទិតញ្ច។ កុតោ ចាតិ ឯតស្មិញ្ច យូបេ វា សេសកជ្ជេសុ វា កុតោ ឯតំ
មណិអាទិកំ អវិជ្ជមានមេវ, កុតោ តិទិវេ សត្តកាមេ ទុហិស្សតិ។ សត្តថាបិ
អភូតមេវ តេសំ វេចនំ។

សថា ច លុទ្ធា ច បលុទ្ធពាលាតិ អវិជ្ជ, ឥមេ ព្រាហ្មណា នាម កេរាជីកា
ចេវ និក្ខរណា ច, តេ ពាលា លោកំ បលោភេត្វា ឧបលោភេត្វា ចិត្រហិ
ការណេហិ មុខំ បសាទេន្តិ។ សត្តកាមេតិ អគ្គី អាទាយ តូញា ជូហា, អម្ពាភញ្ច
វិត្តំ ទេហិ, តតោ សត្តកាមេ លភិត្វា សុខំ ហោហិសិ។

តមគ្គិហុត្ថំ សរណំ បវិស្សតិ តំ រាជានំ វា រាជមហាមត្ថំ វា អាទាយ
អគ្គិជុហានជ្ជានំ គេហំ បវិសិត្វា។ ឱរោបយិត្វាតិ ចិត្រានិ ការណានិ វេទន្តា
កេសមស្សំ នខេ ច ឱរោបយិត្វា។ អតិកាឡយន្តីតិ វុត្តតាយ តយោ វេទេ
និស្សាយ “ឥទំ ធាតព្ពំ, ឥទំ កត្តព្ពំ”ន្តិ វេទន្តា វេទេហិ តស្ស សន្តកំ វិត្តំ
អតិកាឡយន្តិវិនាសេន្តិវិទ្ធិសេន្តិ។

អន្នានិ ភុត្វា កុហកា កុហិត្វាតិ តេ កុហកា នានប្បការំ កុហកកម្មំ
កត្វា សមេច្ច សមាគន្ធា យញ្ញំ វណ្ណេត្វា វញ្ញេត្វា តស្ស សន្តកំ
នានគ្គរសភោជនំ ភុញ្ញិត្វា អថ នំ មុណ្ណាកំ កត្វា យញ្ញបថេ ឱស្សជន្តិ, តំ
គហេត្វា ពហិយញ្ញាវាជំ គច្ឆន្តីតិ អត្ថោ។

យោគយោគនាតិ តេ ព្រាហ្មណា តំ ឯកំ ពហុកា សមេច្ច តេន តេន
យោគេន តាយ តាយ យុត្តិយា វិលុម្បមានា ទិដ្ឋំ បច្ចក្ខំ តស្ស ធនំ អទិជ្ជេន
ទេវលោកេន អទិដ្ឋំ ទេវលោកំ វណ្ណេត្វា អាហារណជ្ជានំ កត្វា ហរន្តិ។

អកាសិយា រាជ្ជហិរានុសិដ្ឋាតិ “ឥន្ទ្រោនព្វា ពាលី គណ្ណាថា”តិ រាជ្ជហិ អនុសិដ្ឋា
អកាសិយសម្ពាតា រាជបុរិសាវិយ។ តទស្ស្ទតិ តំ អស្ស ធនំ អាធាយ ហរន្តិ។
ចោរសមាតិ អភូតពលិក្កាហកា សន្និច្ឆេទកចោរសទិសា អសប្បុរិសា។
វជ្ជាតិ វជារហា ឯវរុចា ចាបធម្មា ឧទានិ លោកេ ន ហញ្ញន្តិ។

ពាហារសីតិ ពាហា អសិ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - ឥន្ទ្រិ អវិជ្ជ, ព្រាហ្មណានំ
មុសាវាទំ បស្ស។ តេ កិរ យញ្ញេសុ មហាតី បលាសយដ្ឋី “ឥន្ទ្រស្ស ពាហា អសិ
នក្ខិណា”តិ វត្វា ជិន្ទន្តិ។ តព្វោ ឯតេសំ វចនំ សច្ចំ, អថ ជិន្នពាហុ សមាធា
កេនស្ស ពាហុពលេន ឥន្ទោ អសុរេ ជិនាតីតិ។ សមដ្ឋីតិ ពាហុសមដ្ឋី
អជិន្នពាហុ អរោគោយេវ។ ហន្តាតិ អសុរានំ ហន្តា។ បរមោតិ ឧត្តមោ
បុញ្ញិទ្ធិយា សមន្នាគតោ អញ្ញេសំ អវជ្ជោ។ ព្រាហ្មណាតិ ព្រាហ្មណានំ។
តុច្ឆរុចាតិ តុច្ឆសភាវា និប្បលា។ វញ្ញនាតិ យេ ច តេ ព្រាហ្មណានំ មន្តា នាម,
ឯសា លោកេ សន្និដ្ឋិកា វញ្ញនា។

យថាបការាជិតិ យាទិសានិ ឥដ្ឋកានិ គហេត្វា យញ្ញករេហិ ចិត្យា កតាតិ
វទន្តិ។ តិដ្ឋសេលាតិ បព្ពតា ហិ អចលា តិដ្ឋា ន ឧបចិតា ឯកគ្សនា សិលាមយា
ច។ ឥដ្ឋកានិ ចលានិ ន ឯកគ្សនានិ ន សិលាមយានិ។ បរិវណ្ណាយន្តាតិ ឯតំ
យញ្ញំ វណ្ណាន្តា ព្រាហ្មណា។

សមន្តវេទេតិ បរិបុណ្ណវេទេ ព្រាហ្មណេ។ វហន្តិតិ សោតេសុបិ អារវដ្ឋេសុបិ
បតិតេ វហន្តិ, និមុដ្ឋាបេត្វា ជីវិតក្ខយំ ចាបេន្តិ។ ន តេន ព្យាបន្នវស្សនកា នាតិ
ឯតុ ឯកោ ន-ការោ បុច្ឆនត្ថោ ហោតិ។ ននុ តេន ព្យាបន្នវស្សនកា នទិយោតិ តំ
បុច្ឆន្តោ ឯវមាហា។ កស្មាតិ កេន ការណេន តាវ មហាសមុទ្ទោវ អបេយ្យោ
កតោ, កី មហាព្រហ្មា យមុនាទីសុ នទីសុ ឧទកំ អបេយ្យំ កាតុំ ន សក្កោតិ,
សមុទ្ទេយេវ សក្កោតីតិ។ ទិវសញ្ញា មាហាតិ ទិវសញ្ញា អហុ, ជាតោតិ អត្ថោ។

បុរេ បុរត្ថាតិ ឥតោ បុរេ បុរេ បុរត្ថា បឋមកប្បិកកាលេ។ កា កស្ស
ភរិយាតិ កា កស្ស ភរិយា នាម។ តទា ហិ ឥត្ថិលិដ្ឋមេវ នត្ថិ, បច្ឆា
មេដុនធម្មវសេន មាតាបិតរោ នាម ជាតា។ មនោ មនុស្សន្តិ តទា ហិ មនោយេវ
មនុស្សំ ជនេសិ, មនោមយាវ សត្តា និព្វត្តិសូតិ អត្តោ។ តេនាបិ ធម្មនាតិ
តេនាបិ ការណេន តេន សភាវេន ន កោចិ ជាតិយា ហីនោ។ ន ហិ តទា
ខត្តិយាធិកេនោ អត្ថិ, តស្មា យំ ព្រាហ្មណាវ ទន្តិ “ព្រាហ្មណាវ ជាតិយា សេដ្ឋា,
ឥតេវ ហីនា”តិ, តំ មិច្ឆា។ ឯវម្បីតិ ឯវំ វត្ថុមាទេ លោកេ ចោរាណាកវត្តំ
ជហិត្វា បច្ឆា អត្តនា សម្មន្និត្វា កតានំ វសេន ខត្តិយាធម្មោ ចត្តារោ
កោដ្ឋាសា ជាតា, ឯវម្បី វេស្សគ្គិវិកដ្ឋមាហុ, អត្តនា កតេហិ កម្មវេស្សគ្គេហិ
តេសំ សត្តានំ ឯកច្ឆេ ខត្តិយា ជាតា, ឯកច្ឆេ ព្រាហ្មណាធម្មោតិ ឥមំ វិភាគំ
កថេន្តិ, តស្មា “ព្រាហ្មណាវ សេដ្ឋា”តិ វចនំ មិច្ឆា។

សត្តនាតិ យទិ មហាព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណានញ្ញេវ តយោ វេទា ទិន្នា, ន
អញ្ញេសំ, ចណ្ណាលស្ស មន្តេ ភាសន្តស្ស មុទ្ធា សត្តនា ជលេយ្យ, ន ច ជលតិ,
តស្មា ឥមេហិ ព្រាហ្មណេហិ អត្តវធាយ មន្តា កតា, អត្តនោយេវ នេសំ
មុសាវាទិតំ បកាសេន្តា គុណាវធំ ករេន្តិ។ វាចាកតាតិ ឯតេ មន្តា នាម
មុសាវាទេន ចិន្តេត្វា កតា។ គិទ្ធិកតា គហិតាតិ លាភគិទ្ធិកតាយ
ព្រាហ្មណេហិ គហិតា។ ទុម្ពោចយាតិ មច្ឆេន គិលិតតលិសោវិយ ទុម្ពោចយា។
កព្យបថានុបន្នាតិ កព្យាការកព្រាហ្មណានំ វចនបថំ អនុបន្នា អនុគតា។ តេ
ហិ យថា ឥច្ឆន្តិ, តថា មុសា វត្វា ពន្ធន្តិ។ ពាលានន្តិ តេសញ្ញិ ពាលានំ ចិត្តំ វិសមេ
និវិដ្ឋំ, តំ អញ្ញោ អប្បបញ្ញាវ អភិសន្នហន្តិ។

ចោរិសិយំពលេនាតិ ចោរិសិយសម្ព័ន្ធតេន ពលេន។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - យំ
ឯតេសំ សីហាធិនំ បុរិសថាមសម្ព័ន្ធតំ ចោរិសិយពលំ, តេន ពលេន

សមន្តាគតោ ព្រាហ្មណោ នាម នត្ថិ, សព្វេ ឥមេហិ តិរច្ឆានេហិបិ
ហីនាយេវាតិ។ មនុស្សភារោ ច គវ៌ បេក្ខោតិ អបិច យោ ឯតេសំ
មនុស្សភារោ, សោ គុណំវិយ បេក្ខិតត្តោ។ កីការណា? ជាតិ ហិ តេសំ អសមា
សមាជាន។ តេសញ្ញិ ព្រាហ្មណានំ ធុប្បញ្ញតាយ គោហិ សទ្ធិ សមាជជាតិយេវ
អសមា។ អញ្ញមេវ ហិ គុណំ សណ្ឋានំ, អញ្ញំ តេសន្តិ។ ឯតេន ព្រាហ្មណ
តិរច្ឆានេសុ សីហាធិហិ សមេបិ អកត្វា គោរុបសមេវ ករោតិ។

សចេ ច រាជាតិ អវិជ្ជ, យទិ មហាព្រាហ្មណ ធិន្ទភារេន ខត្តិយោវ បថវី
វិជិត្វា។ សដីវាតិ សហដីវិហិ អមច្ចេហិ សមន្តាគតោ។ អស្សវចារិសន្នោតិ
អត្តនោ ឱវាទករបរិសាវចរោវ សិយា, អថស្ស បរិសាយ យុជ្ឈិត្វា រដ្ឋំ កាតតំ
នាម នកវេយ្យ។ សយមេវ សោ ឯកកោវ សត្តសង្ឃំវិជេយ្យ, ឯវំ សតិ យុទ្ធ
ធុក្ខាភារេន តស្ស បជា និច្ចសុខី កវេយ្យ, ឯតញ្ច នត្ថិ។ តស្មា តេសំ វចនំ មិច្ឆា។

ខត្តិយមន្តាតិ រាជសត្តញ្ច តយោ ច វេទា អត្តនោ អាណាយ រុចិយា
“ឥទមេវ កត្តត្ថ”ន្តិ បវត្តត្តា អត្តេន ឯតេ សមកា កវន្តិ។ អវិនិច្ឆិនិត្វាតិ តេសំ
ខត្តិយមន្តានំ ខត្តិយោបិ វេទានំ ព្រាហ្មណោបិ អត្តំ អវិនិច្ឆិនិត្វា
អាណាវសេនេវ ឧគ្គណ្ហោ តំ អត្តំ ឧទកោយេន ធន្នមគ្គំវិយ ន ពុជ្ឈតិ។

អត្តេន ឯតេតិ វញ្ចេនត្តេន ឯតេ សមកា កវន្តិ។ កីការណា? ព្រាហ្មណាវ
សេដ្ឋា, អញ្ញោ វណ្ណា ហីនាតិ វទន្តិ។ យេ ច តេ លាភាទយោ លោកធម្មា, សព្វេវ
តេសំ ចតុន្ទម្បិ វណ្ណានំ ធម្មា។ ឯកសត្តោបិ ឯតេហិ មុត្តកោ នាម នត្ថិ។ ឥតិ
ព្រាហ្មណា លោកធម្មេហិ អបរិមុត្តាវ សមាជាន “សេដ្ឋា មយ”ន្តិ មុសា កថេន្តិ។

ឥព្ពាតិ គហបតិកា។ តេវិជ្ជសង្ឃា ចាតិ ព្រាហ្មណោបិ តថេវ បុជ្ជនិ
កសិគោរក្ខាធិនិ កម្មានិ ករោតិ។ និច្ចស្សកាតិ និច្ចំ ឧស្សក្កជាតា ធន្នជាតា។

តធិប្បញ្ញា ទិវសញ្ញា តេតិ តស្មា ភាតិក, ទិវសញ្ញា ទិប្បញ្ញា ព្រាហ្មណា,
អាវតេ ធម្មតោ។ ចោរណាកា បិ ព្រាហ្មណធម្មា ឯតរិបិ សុនខេសុ
សន្និស្សន្តិទិ។

ឯវំ មហាសត្តោ តស្ស វាទំ ភិទ្ធិត្វា អត្តនោ វាទំ បតិជ្ជាបេសិ។ តស្ស
ធម្មកថំ សុត្វា សញ្ញា នាគបរិសា សោមនស្សជាតា អហោសុំ។ មហាសត្តោ
នេសាទព្រាហ្មណំ នាគកវនា នីហារាបេសិ, បរិភាសមត្តម្បិស្ស នាកាសិ។
សាគរព្រាហ្មនត្តោបិ ឋបិ តទិវសំ អនតិក្កមិត្វា ចតុរន្តិនិយា សេនាយ សហ
បិតុ វសនជ្ជានំ អគមាសិ។ មហាសត្តោបិ “មាតុលញ្ច អយ្យកញ្ច
បស្សិស្សមី” តិ ភេរី ចរាបេត្វា មហាន្តេន សិរិសោកគ្មេន យមុនាតោ ឧត្តរិត្វា
តមេវ អស្សមបទំ អារព្ភ ចាយាសិ។ អវសេសា ភាតរោ ចស្ស មាតាបិតរោ ច
បច្ឆតោ ចាយីសុ។ តស្មី ខណោ សាគរព្រាហ្មនត្តោ មហាសត្តំ មហាតិយា
បរិសាយ អាគច្ឆន្តំ អសញ្ញានិត្វា បិតរំ បុច្ឆន្តោ អាហា -

៩៦៧.

“កស្ស ភេរី មុទិដ្ឋា ច, សម្ពា បណាវទិន្និមា;
បុរតោ បដិបន្នានិ, ហាសយន្តា រថេសកំ។

៩៦៨.

“កស្ស កញ្ចនបន្តេន, បុថុនាវិជ្ជុវណ្ណិណ;
យុវា កលាបសន្នន្ទោ, កោ ឯតិ សិរិយា ជលំ។

៩៦៩.

“ឧក្កាមុខបហជ្ជុវ, ឧទិវត្ថាវសន្និកំ;
មុខញ្ច រុចិរា ភាតិ, កោ ឯតិ សិរិយា ជលំ។

៩៧០.

“កស្ស ជម្ពោនធំ ធន្តំ, សសលាកំ មនោរម៍;
អាទិច្ឆរំសាវរណំ, កោ ឯតិ សិរិយា ជលំ។

៩៧១.

“កស្ស អង្គំ បរិគ្គយ្ហ, វាលពីជនិមុត្តម៍;
ឧភតោ វរបុញ្ញស្ស, មុទ្ធនិ ឧបរូបរិ។

៩៧២.

“កស្ស បេឡុណាហត្ថានិ, ចិត្រានិ ច មុទ្ធនិ ច;
កញ្ចានមណីនណ្ឌានិ, ចរន្តិ ឧភតោ មុខំ។

៩៧៣.

“ខនិវត្តារវណ្ណាភា, ឧក្កាមុខបហំសិសា;
កស្សេតេ កុណ្ឌាលាវត្ថុ, សោភន្តិ ឧភតោ មុខំ។

៩៧៤.

“កស្ស វាតេន ធុបិសា, និទ្ធព្ពា មុទុកាឡ កា;
សោភយន្តិ នលាជន្តំ, នភាវិជ្ជិវុត្តតា។

៩៧៥.

“កស្ស ឯតានិ អក្ខិនិ, អាយតានិ បុច្ឆនិ ច;
កោ សោភតិ វិសាលក្ខោ, កស្សេតំ ឧណ្ណាជំ មុខំ។

៩៧៦.

“កស្សេតេ លបនជាតា, សុទ្ធា សង្ខវរូបមា;

ភាសមានស្ប រសោភន្តិ, ធន្តា កុប្បិលសាទិសា។

៩៧៧.

“កស្ស លាទារសសមា, ហត្ថចាទា សុខេធិតា;
កោ សោ ពិម្ពាជ្ជសម្បជ្ជោ, ធិវា សូរិយោវ ភាសតិ។

៩៧៨.

“ហិមច្ចយេ ហិមវតិ, មហាសាលោវ បុប្ផតោ;
កោ សោ ឌីនាតចារាវោ, ជយំ ឥន្ទោវ សោភតិ។

៩៧៩.

“សុវណ្ណាបីឡ កាកិណ្ណំ, មណីនណ្ណាវិចិត្តកំ;
កោ សោ បរិសមោគយ្ហ, ព្យាសំ ខត្តំ បមុញ្ចតិ។

៩៨០.

“សុវណ្ណាវិកតា ចិត្តា, សុកតា ចិត្តសិព្ពនា;
កោ សោ ឌីមុញ្ចតេ ចាទា, នមោ កត្វា មហោសិលោ”តិ។

តត្ថ បដិបន្នានីតិ កស្សតានិ តូរិយានិ បុរតោ បដិបន្នានិ។ ហាសយន្តាតិ
ឯតំ រាជានំ ហាសយន្តា។ កស្ស កញ្ចានបដ្ឋេនាតិ កស្ស នលាជន្តេ ពន្ធន
ឧណ្ហាសបដ្ឋេនវិជ្ជយា មេយមុខំវិយ មុខំ បដ្ឋោតតីតិ បុប្ផតិ។ យុវា
កលាបសន្នន្ទោតិ តរុណោ សន្នន្ទកលាចោ។ ឧក្កាមុខបហដ្ឋំវាតិ កម្មារុទ្ធនេ
បហដ្ឋសុវណ្ណំវិយ។ ខទិវដ្ឋារសន្និកន្តិ អាទិត្តខទិវដ្ឋារសន្និកំ។ ជម្ពោននន្តិ
រត្តសុវណ្ណាមយំ។ អង្គំ បរិគ្គយាតិ ចាមរិកាហាកេន អង្គេន បរិគ្គហិតា ហុត្វា។
វាលពិជនិមុត្តមន្តិ ឧត្តមំ វាលពិជនី។ បេឡណាហត្ថានីតិ មោរិបញ្ញាហត្ថកានិ។

ចិត្រានីតិ សត្វរតនចិត្រានិ។ កញ្ចនមណីនណ្ឌានីតិ តបនីយសុវណ្ណាន ច
មណីហិ ច ខណ៌តនណ្ឌានិ។ ធុកតោ មុខន្តិ មុខស្ស ធុកយបស្សសុ ចរន្តិ។

វាតេន ធុបិតាតិ វាតបហជា។ និទុន្តាតិ សិនិទុអន្តា។ នលាជន្តន្តិ កស្សេត
ឯវរុចា កេសា នលាជន្តំ ឧបសោភេន្តិ។ នភាវិជ្ជវុគ្គតាតិ នភតោ ឧគ្គតាវិជ្ជ
វិយ។ ឧណ្ណាជន្តិ កញ្ចនាធាសោវិយ បរិបុណ្ណំ។ លបនជាតាតិ មុខជាតា។
កុប្បិលសាទិសាតិ មន្ទាលកមកុលសទិសា។ សុខេតិកាតិ សុខបរិហជា។ ជយំ
ឥន្ទោវាតិ ជយំ បត្តោ ឥន្ទោវិយ។ សុវណ្ណាបិធុកាកិណ្ឌាន្តិ សុវណ្ណាបិធុកាហិ
អាភិណ្ណំ។ មណីនណ្ឌាវិចិត្តកន្តិ មណីហិ បរុម្ពិវិចិត្តកំ។ សុវណ្ណាវិកតាតិ
សុវណ្ណាខចិតា។ ចិត្តាតិ សត្វរតនវិចិត្តា។ សុកតាតិ សុដ្ឋនិដ្ឋិតា។
ចិត្តសិព្ពនាតិ ចិត្រសិព្ពនិយោ។ កោសោ ឱមុញ្ចតេ ចាទាតិ កោ ឯស ចាទតោ
ឯវរុចា ចាទុកា ឱមុញ្ចតិ។

ឯវំ បុត្តេន សាគរព្រហ្មនត្តេន បុដ្ឋោ ឥទ្ធិមា អភិញ្ញាលាភី តាបសោ “តាត,
ឯតេ ធលតរជ្ជរញ្ញោ បុត្តា តវ ភាគិនេយ្យនាគា”តិ អាចិត្តន្តោ គាថមាហ -

៩៨០.

“ធលតរជ្ជា ហិ តេ នាគា, ឥទ្ធិមន្តោ យសស្សនោ;
សមុទ្ធាយ ឧប្បន្នា, នាគា ឯតេ មហិទ្ធិកា”តិ។

ឯវំ តេសំ កថេន្តានញ្ញោវ នាគបរិសា បត្វា តាបសស្ស ចាទេ វុទ្ធិត្វា
ឯកមន្តំ និសីទីសុ។ សមុទ្ធាយិ បិតរំ វុទ្ធិត្វា រោទិត្វា នាគបរិសាយ សទ្ធិ
នាគភវនមេវ គតា។ សាគរព្រហ្មនត្តោបិ តត្ថេវ កតិចាហំ វសិត្វា
ពារាណសិមេវ គតោ។ សមុទ្ធា នាគភវនេយេវ កាលមកាសិ។ ពោធិសត្តោ

យាវជីវំ សីលំ រក្ខិត្វា ឧបាសថកម្មំ កត្វា អាយុបរិយោសានេ សន្ធិំ បរិសាយ
សគ្គបុរំ បូរេសិ។

សត្តា ឥមំ ធម្មទេសនំ អាហរិក្ខា “ឃុំ ឧបាសកា ចោរាណកបណ្ឌិតា
អនុប្បន្នេបិ ពុទ្ធបំ ឆាម សម្បត្តិ បហាយ ឧបាសថកម្មំ ករិសុយេវា” តិ
វត្វា ជាតកំ សមោធានេសិ។ ទេសនាបរិយោសានេ ឧបាសកា
សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជហីសុ។ តទា មាតាបិតរោ មហារាជកុលានិ អហេសុំ,
នេសាទព្រាហ្មណោ ទេវទត្តោ, សោមទត្តោ អានន្ទោ, អជមុទិ ឧប្បលវណ្ណា,
សុទស្សនោ សារិបុត្តោ, សុភោគោ មោគ្គល្លានោ, កាលារិដ្ឋោ សុនក្ខត្តោ,
ភូរិទត្តោ បន អហមេវ សម្មាសម្ពុទ្ធវោ អហោសិន្តិ។

ភូរិទត្តជាតកវណ្ណានា ធម្មានិដ្ឋិតា។

[៥៤៤] ៧. ចន្ទកុមារជាតកវណ្ណានា

រាជាសិ លុទ្ធកម្មោតិ ឥទំ សត្តា គិដ្ឋក្ខេវិហរន្តោ ទេវទត្តំ អារត្ត
កថេសិ។ តស្ស វត្ថុ សង្ឃភេទកក្ខន្ធកេ អាគតមេវ។ តំ តស្ស
បព្ពជិតកាលតោ បដ្ឋាយ យាវ ពិម្ពិសារវញ្ញោ មរណា តត្ថាគតនយេនេវ
វេទិតត្ថំ។ តំ បន មារាបេត្វា ទេវទត្តោ អជាតសត្តំ ឧបសង្កមិត្វា “មហារាជ, តវ
មនោវថោ មត្តកំ បត្តោ, មម មនោវថោ តាវ ន ចាបុណាតី” តិ អាហា។ “កោ
បន តេ, ភន្តេ, មនោវថោ” តិ? “ននុ ទសពលំ មារេត្វា ពុទ្ធវោ ភវិស្សមី” តិ។
“អម្ពេហេត្ថ កី កាតត្ថ” តិ? “មហារាជ, ធនុគ្គហេ សន្និចាតាបេតុំ វដ្តតី” តិ។
“សាធុ, ភន្តេ” តិ រាជា អក្ខណាវេជំនំ ធនុគ្គហានំ បញ្ចសតានិ សន្និចាតាបេត្វា
តតោ ឯកតីស ជនេ ឧទ្ធិនិត្វា ថេរស្ស សន្និកំ ចាហេសិ។ សោ តេសំ ជេដ្ឋកំ
អាមន្តេត្វា “អារុសោ សមណោ គោតមោ គិដ្ឋក្ខេវិហរតិ, អសុកស្មី ឆាម

ទីវង្គានេ បង្គំមតិ។ ត្ង់ តត្ថ គន្ធា តំ វិសបីតេន សល្លេនវិជ្ជិត្វា ជីវិតក្ខយំ
ចារេត្វា អសុកេន នាម មគ្គេន ឯហី”តិ វត្វា បេសេត្វា តស្មី មគ្គេ ទ្វេ
ធនុគ្គហេថបេសិ “តុម្ហាកំ បិតមគ្គេន ឯកោ បុរិសោ អាគមិស្សតិ, តំ តុម្ហេ
ជីវិតា វោរោបេត្វា អសុកេន នាម មគ្គេន ឯថា”តិ, តស្មី មគ្គេ ចត្តារោ បុរិសេ
ថេបេសិ “តុម្ហាកំ បិតមគ្គេន ទ្វេ បុរិសោ អាគមិស្សន្តិ, តុម្ហេ តេ ជីវិតា
វោរោបេត្វា អសុកេន នាម មគ្គេន ឯថា”តិ, តស្មី មគ្គេ អដ្ឋជនេ ថេបេសិ
“តុម្ហាកំ បិតមគ្គេន ចត្តារោ បុរិសោ អាគមិស្សន្តិ, តុម្ហេ តេ ជីវិតា វោរោបេត្វា
អសុកេន នាម មគ្គេន ឯថា”តិ, តស្មី មគ្គេ សោឡស បុរិសេ ថេបេសិ “តុម្ហាកំ
បិតមគ្គេន អដ្ឋ បុរិសោ អាគមិស្សន្តិ, តុម្ហេ តេ ជីវិតា វោរោបេត្វា អសុកេន នាម
មគ្គេន ឯថា”តិ។

កស្មា បនេស ឯវមកាសីតិ? អត្ថនោ កម្មស្ស បដិច្ចាទនត្ថំ។ អថ សោ
ដេដ្ឋកធនុគ្គហោ វាមតោ ខត្តំ លក្ខត្វា បិដ្ឋិយា តុណ្ហំ ពន្ធិត្វា
មេណ្ឌសិដ្ឋមហាធនុំ គហេត្វា តថាគតស្ស សន្តិកំ គន្ធា “វិជ្ជិត្វា មិ ន”ន្តិ
សញ្ញាយ ធនុំ អាហេបេត្វា សំ សន្ធិយ្ហិត្វា អាគម្បិត្វា វិស្សន្តេតុំ នាសក្ខិ។ សោ
សំ ឌីរោបេតុម្បិ អសក្កោន្តោ ជាសុកា ភិដ្ឋន្តិយោ វិយ មុខតោ ខេឡេន
បក្សវន្តេន កិលន្តរោ អហោសិ, សកលសរីរំ ថទ្ធិំ ជាតំ, យន្តេន
បិដ្ឋិតាការប្បត្តំ វិយ អហោសិ។ សោ មរណភយតន្តិតោ អដ្ឋាសិ។ អថ នំ
សត្តា ទិស្វា មធុរស្សំ និច្ឆារេត្វា ឯតទវោថ “មា ភាយិ ភោ, បុរិស, ឥតោ
ឯហី”តិ។ សោ តស្មី ខណោ អារុដានិ ធម្មត្វា ភគវតោ ចាទេសុ សិរសា និបតិត្វា
“អច្ចយោ មំ, ភន្តេ, អច្ចគមា យថាពាលំ យថាម្ពុជ្ឈំ យថាអកុសលំ, ស្វាហំ
តុម្ហាកំ តុណោ អជានន្តោ អន្ធពាលស្ស ទេវទត្ថស្ស វេចនេន តុម្ហេ ជីវិតា
វោរោបេតុំ អាគតោម្ហិ, មថ មេ, ភន្តេ”តិ ខមាបេត្វា ឯកមន្តេ និសីទិ។ អថ នំ
សត្តា ធម្មំ ទេសេន្តោ សច្ចានិ បកាសេត្វា សោតាបត្តិជលេ បតិដ្ឋាបេត្វា

“អាវុសោ, ទេវទត្តន កចិត្តមគ្គំ អប្បដិបទ្ឋិទ្វា អញ្ញោន មគ្គន យាបី” តិ
ឧយ្យោជេសិ។ ឧយ្យោជេទ្វា ច បន ចង្គមា ឌីរុយ្ហ អញ្ញាតវស្មី រុក្ខមូលេ និសីទិ។

អថ តស្មី ធនុគ្គហោ អនាគច្ឆន្តេ ឥតវេ ទ្វេ ជនា “កី ទុខោ សោ ចិរាយតី” តិ
បដិមគ្គន កច្ឆន្តា ទសពលំ ទិស្វា ឧបសង្កមិទ្វា វទ្ឋិទ្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ។ សត្តា
តេសម្បំ ធម្មំ ទេសេទ្វា សច្ចានិ បកាសេទ្វា សោតាបត្តិដលេ បតិជ្ជាបេទ្វា
“អាវុសោ, ទេវទត្តន កចិត្តមគ្គំ អប្បដិបទ្ឋិទ្វា ឥមិនា មគ្គន កច្ឆថា” តិ
ឧយ្យោជេសិ។ ឥមិនា ឧចាយេន ឥតវេសុបិ អាកន្ធា និសីទ្នេសុ សោតាបត្តិដលេ
បតិជ្ជាបេទ្វា អញ្ញោន មគ្គន ឧយ្យោជេសិ។ អថ សោ បឋមមាគតោ
ជេដ្ឋកធនុគ្គហោ ទេវទត្តំ ឧបសង្កមិទ្វា “ភន្តេ, ទេវទត្ត អហំ សម្មាសម្ពុទ្ធុ ជីវិតា
វោរោបេតុំ នាសក្ខី, មហិទ្ធិកោ សោ ភគវា មហានុភាវោ” តិ អាហេចេសិ។ តេ
សព្វេបិ “សម្មាសម្ពុទ្ធុ និស្សាយ អម្ពេហិ ជីវិតំ លទ្ធុ” តិ សត្តុ សន្តិកេ បព្ពជិទ្វា
អរហត្តំ ចាបុណីសុ។ អយំ បវត្តិ ភិក្ខុសង្ឃេ ចាកជា អហោសិ។ ភិក្ខុ
ធម្មសកាយំ កថំ សមុជ្ជាបេសុំ “អាវុសោ ទេវទត្តោ កិរ ឯកស្មី តថាគតេ
វេរិចិត្តន ពហូ ជនេ ជីវិតា វោរោបេតុំ វាយាមមកាសិ, តេ សព្វេបិ សត្តារំ
និស្សាយ ជីវិតំ លភីស្វ” តិ។ សត្តា អាកន្ធា “កាយ នុត្ត, ភិក្ខុវេ, ឯតវហិ កថាយ
សន្និសិដ្ឋា” តិ បុទ្ឋិទ្វា “ឥមាយ នាមា” តិ វុត្តេ “ន, ភិក្ខុវេ, ឥទានេវ, បុព្វេបិ
ទេវទត្តោ មំ ឯកកំ និស្សាយ មយិ វេរិចិត្តន ពហូ ជនេ ជីវិតា វោរោបេតុំ
វាយាមំ អកាសិយេវា” តិ វទ្វា តេហិ យាចិតោ អតីតំ អាហរិ។

អតីតេ អយំ ពារាណសី បុប្ផវតី នាម អហោសិ។ តត្ថ វសវត្តិវញ្ញោ បុត្តោ
ឯករាជា នាម វជ្ជំ កាវេសិ, តស្ស បុត្តោ ចន្ទកុមារោ នាម ឌីបវជ្ជំ កាវេសិ។
ខណ្ឌហាលោ នាម ព្រាហ្មណោ បុរោហិតោ អហោសិ។ សោ វញ្ញោ អត្តញ្ញោ
ធម្មញ្ញោ អនុសាសិ។ តំ កិរ រាជា “បណ្ឌិតោ” តិ វិនិច្ឆយេ និសីទាបេសិ។ សោ

លញ្ឆ័ត្តកោ ហុត្វាលញ្ឆ័ត្ត គហេត្វា អសាមិកេ សាមិកេ ករោតិ, សាមិកេ ច
អសាមិកេ។ អថេកទិវសំ ឯកោ អឌ្ឍបរាជិតោ បុរិសោវិនិច្ឆយដ្ឋានា
ឧបក្កោសេន្តោ និក្ខមិត្វា រាជុបដ្ឋានំ អាគច្ឆន្តំ ចន្ទកុមារំ ទិស្វា ជារិត្វា តស្ស
ចានេសុ និបតិត្វា រោទិ។ សោ “កី, ភោ បុរិស, រោទសី” តិ អាហា។ “សាមិ,
ខណ្ឌាហាលោវិនិច្ឆយេ វិលោបំ ខាទតិ, អហំ តេន លញ្ឆ័ត្ត គហេត្វា បរាជយំ
ចាបិតោ” តិ។ ចន្ទកុមារោ “មា ភាយី” តិ តំ អស្សរសេត្វាវិនិច្ឆយំ នេត្វា
សាមិកមេវ សាមិកំ, អសាមិកមេវ អសាមិកំ អកាសិ។ មហាជនោ
មហាសន្តេន សាធុការមទាសិ។ រាជា តំ សុត្វា “កីសន្តោ ឯសោ” តិ បុច្ឆិ។
“ចន្ទកុមារេន កិរ អឌ្ឍា សុវិនិច្ឆិតោ, តត្ថេសោ សាធុការសន្តោ” តិ។ តំ សុត្វា
រាជា តុស្សិ។ កុមារោ អាគច្ឆា តំ វិនិច្ឆា ឯកមន្តំ និសីទិ។ អថ នំ រាជា “តាត,
ឯកោ កិរ តេ អឌ្ឍាវិនិច្ឆិតោ” តិ អាហា។ “អាម, ទេវា” តិ។ “តេន ហិ, តាត, ឥតោ
បដ្ឋាយ តូមេវ វិនិច្ឆយំ បដ្ឋបេហី” តិ វិនិច្ឆយំ កុមារស្ស អទាសិ។

តតោ បដ្ឋាយ ខណ្ឌាហាលស្ស អាយោ បច្ឆិដ្ឋិ។ សោ តតោ បដ្ឋាយ កុមារ
អាហា តំ ពន្ធិត្វា ឌីកាសំ គវេសន្តោ អន្តរាបេក្ខោវិចរិ។ សោ បន រាជា
មន្ទុបញ្ញោ។ សោ ឯកទិវសំ វត្តិភាគេ សុបិត្វា បច្ឆុសសមយេ សុបិនន្តេ
អលង្គតទ្វារកោដ្ឋកំ, សត្តរតនមយចាការំ,
សដ្ឋិយោជនិកសុវណ្ណាមយវាលុកមហាវីថី,
យោជនសហស្សព្ពេជវេជយន្តចាសាទបដិមណ្ឌិតំ
នន្ទនវនាទិវនរាមណោយ្យកនន្ទាចោក្ខរណិអាទិចោក្ខរណិរាមណោយ្យកស
មន្ទាគតំ អាកិណ្ណាទេវគណំ តាវតីសភវនំ ទិស្វា បពុជ្ឈិត្វា តត្ថ គន្តកាមោ
ចិន្តេសិ - “ស្វេ អាចរិយខណ្ឌាហាលស្សគមនវេលាយ ទេវលោកគាមិមគ្គំ
បុច្ឆិត្វា តេន ទេសិតមគ្គេន ទេវលោកំ គមិស្សមី” តិ ខណ្ឌាហាលាបិ ចាតោវ

ឆ្លាតា ភ័យឆ្លាតា រាជបដ្ឋានំ អាគន្ធា រាជនិវេសនំ បរិសិត្វា រញ្ជោ សុខសេយ្យំ បុច្ឆិ។
អថស្ស រាជា អាសនំ ទាហេត្វា បញ្ចំ បុច្ឆិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

៩៨២.

“រាជាសិ លុទ្ធកម្មោ, ឯករាជា បុប្ផវតីយា;
សោ បុច្ឆិ ព្រាហ្មពន្ធុំ, ខណ្ឌាហាលំ បុរោហិតំ មូឡិ។

៩៨៣.

“សក្កាន មគ្គមាចិត្ត, ត្វិសិ ព្រាហ្មណា ធម្មវិនយកុសលោ;
យថា ឥតោ វជន្តិ សុគតី, នរា បុញ្ញានិ កត្វានា”តិ។

តត្ថ រាជាសីតិ រាជា អាសិ។ លុទ្ធកម្មោតិ កក្កឡ ជរុសកម្មោ។ សក្កាន
មគ្គន្តិ សក្កានំ គមនមគ្គំ។ ធម្មវិនយកុសលោតិ សុចរិតធម្មេ ច អាចារីនយេ
ច កុសលោ។ យថាតិ យថា នរា បុញ្ញានិ កត្វា ឥតោ សុគតី គប្បន្តិ, តំ មេ
សុគតិមគ្គំ អាចិត្តាហិតិ បុច្ឆិ។

ឥមំ បន បញ្ចំ សព្វញ្ញពុទ្ធុំ វា តស្ស សាវកេ វា តេសំ អលាភេន ពោធិសត្តំ វា
បុច្ឆិតុំ វដ្ឋតិ។ រាជា បន យថា នាម សត្តាហំ មគ្គមូឡោ បុរិសោ អញ្ចំ មាសមត្ថំ
មគ្គមូឡំ មគ្គំ បុច្ឆេយ្យ, ឯវំ ខណ្ឌាហាលំ បុច្ឆិ។ សោ ចិន្តេសិ “អយំ មេ
បច្ឆាមិត្តស្ស បិដ្ឋិទស្សនកាលោ, ឥទានិ ចន្ទកុមារំ ជីវិតក្ខយំ ចាហេត្វា មម
មនោរជំ បូរេស្សមី”តិ។ អថ រាជានំ អាមន្តេត្វា តតិយំ កាថមាហា -

៩៨៤.

“អតិទានំ ទទិត្វាន, អវជ្ឈេ ទេវ យាតេត្វា;
ឯវំ វជន្តិ សុគតី, នរា បុញ្ញានិ កត្វានា”តិ។

តស៊ូរត្តោ - មហារាជ សង្កំ គន្ធន្តា នាម អតិទានំ ទទន្តិ, អវុជ្ឈេ យាតេន្តិ។
សចេបិ សង្កំ គន្ធកាមាសិ, តូម្បិ តថេវ ករោហិតិ។

អថ នំ រាជា បញ្ញស្ស អត្ថំ បុច្ឆិ -

៩៨៥.

“កី បន តំ អតិទានំ, កេ ច អវុជ្ឈា ឥមស្មី លោកស្មី;
ឯតញ្ច ខោ នោ អក្ខាហិ, យជិស្សាមិ ទទាមិ ទានានិ” តិ។

សោមិស្ស ព្យាកាសិ -

៩៨៦.

“បុត្តហិ ទេវ យជិតព្ពំ, មហោសីហិ នេគមេហិ ច;
ឧសភេហិ អាជានិយេហិ ចត្វហិ, សព្ពចតុក្កេន ទេវ យជិតព្ពំ” ត្ថិ។

រញ្ជោ បញ្ចំ ព្យាករោន្តោ ច ទេវលោកមគ្គំ បុដ្ឋោ និរយមគ្គំ ព្យាកាសិ។

តត្ថ បុត្តហិតិ អត្តនា ជាតេហិ បិយបុត្តហិ ចេវ បិយដីតាហិ ច។
មហោសីហិតិ បិយភិយាហិ។ នេគមេហិតិ សេដ្ឋីហិ។ ឧសភេហិតិ
សព្ពសេតេហិ ឧសភរាជ្ជហិ។ អាជានិយេហិតិ មជ្ឈិមស្សហិ។ ចត្វហិតិ
ឯតេហិ សព្ពេហេវ អញ្ញេហិ ច ហត្ថិអាធិហិ ចត្វហិ ចត្វហិតិ ឯវំ សព្ពចតុក្កេន,
ទេវ, យជិតព្ពំ។ ឯតេសព្ពិ ខគ្គេន សីសំ ជិទ្ធិត្វា សុវណ្ណាចាតិយា គលលោហិតំ
គហេត្វា អាវាដេ បក្ខិបិត្វា យញ្ញស្ស យជនករាជានោ សរីរេន សហ
ទេវលោកំ គន្ធន្តិ។ មហារាជ, សមណាព្រាហ្មណកបណាទិកវនិព្ពកយាចកានំ
យាសន្នាទនាទិសម្បទានំ ទានមេវ បវត្តតិ។ ឥមេ បន បុត្តដីតាទយោ មារេត្វា
តេសំ គលលោហិតេន យញ្ញស្ស យជនំ អតិទានំ នាមាតិ រាជានំ សញ្ញាបេសិ។

ឥតិ សោ “សេច ចន្ទកុមារំ ឯកញ្ជ័រ គណ្ណិស្សមិ, វេរិចិត្តេន ករណំ
មញ្ញិស្សន្តិ” តិ តំ មហាជនស្ស អន្តរេ បក្ខិបិ។ ឥទំ បនតេសំ កថេន្តានំ កថំ
សុត្វា សព្ពេ អន្តេបុរជនា ភីតតសិតា សំវិគ្គមានហធយា ឯកប្បហារេនេវ
មហារំ វិសុ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

៩៨៧.

“តំ សុត្វា អន្តេបុរេ, កុមារា មហេសិយោ ច ហញ្ញន្តុ;
ឯកោ អហោសិ និគ្សោសោ, ភិក្ខា អប្បគ្គតោ សន្នោ” តិ។

តត្ថ តន្តិ “កុមារា ច មហេសិយោ ច ហញ្ញន្តុ” តិ តំ សទ្ធិំ សុត្វា ឯកោ តិ
សកលរាជនិវេសនេ ឯកោវ និគ្សោសោ អហោសិ។ ភិក្ខា តិ ភយានកោ។
អប្បគ្គតោ តិ អតិធុគ្គតោ អហោសិ, សកលរាជកុលំ យុគន្តវាតប្បហជំវិយ
សាលវំនំ អហោសិ។

ព្រាហ្មណោ រាជានំ អាហា - “កី បន, មហារាជ, យញ្ញំ យជិតុំ សក្កោសិ, ន
សក្កោសី” តិ? “កី កថេសិ, អាចរិយ, យញ្ញំ យជិតុំ ទេវលោកំ គមិស្សមី” តិ។
“មហារាជ, ភីរុកា ធុត្តលជ្ឈាសយា យញ្ញំ យជិតុំ សមត្ថា នាម ន ហោន្តិ, តុម្ពេ
ឥធសព្ពេ សន្និទាតេជ, អហំ យញ្ញាវាជេ កម្ពំ ករិស្សមី” តិ អត្ថនោ បហោនកំ
ពលកាយំ គហេត្វា នគរា និក្ខម្ម យញ្ញាវាជំ សមតលំ ការេត្វា វតិយា
បរិក្ខិបិ។ កស្មា? ធម្មិកោ ហិ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា អាគន្ធា និវាយេយ្យា តិ
យញ្ញាវាជេ វតិយា បរិក្ខេបនំ នាម ចារិត្តន្តិ កត្វា ចោរាណកព្រាហ្មណោ ហិ
ឋបិតំ។ រាជាបិ បុរិសេ បក្កោសាបេត្វា “តាតា, អហំ អត្ថនោ បុត្តជីតរោ ច
ភរិយាយោ ច មារេត្វា យញ្ញំ យជិតុំ ទេវលោកំ គមិស្សមី, គន្ធប នេសំ
អាចិត្តិក្វា សព្ពេ ឥធានេថា” តិ បុត្តានំ តាវ អានយនត្ថាយ អាហា -

៩៨៨.

“គង្គប វ័ន្ទេ កុមារេ, ចន្ទំ សូរិយញ្ច ភទ្ទសេនញ្ច;
សូរញ្ច វាមគោត្តញ្ច, បច្ឆរា កិរ ហោជ យញ្ញត្ថាយា” តិ។

តត្ថ គង្គប វ័ន្ទេ កុមារេ តិ ចន្ទកុមារោ ច សូរិយកុមារោ ចាតិ ទ្វេ
គោតមិទេវិយា អគ្គមហេសិយា បុត្តា, ភទ្ទសេនោ ច សូរោ ច វាមគោត្តោ ច
តេសំ វេមាតិកភាតរោ។ បច្ឆរា កិរ ហោជាតិ ឯកស្មី វាជេ រាសី ហោជាតិ
អាជិក្ខជាតិ អត្ថោ។

តេ បឋមំ ចន្ទកុមារស្ស សន្និកំ គន្ធា អាហំសុ “កុមារ, តុម្ពេ កិរ មារេត្វា
តុម្ពា កំ បិតា ទេវលោកំ គន្ធកាមោ, តុម្ពា កំ គណ្ណានត្ថាយ អម្ពេ បេសេសី” តិ។
“កស្ស វ័ន្ទេន មំ គណ្ណាបេសី” តិ? “ខណ្ឌាហាលស្ស, ទេវា” តិ។ “កី សោ មញ្ញោវ
គណ្ណាបេតិ, ឧទាហុ អញ្ញេបី” តិ។ “រាជបុត្ត, អញ្ញេបិ គណ្ណាបេតិ, សព្វចតុក្កំ
កិរ យញ្ញំ យជិតុកាមោ” តិ។ សោ ចិន្តេសិ “តស្ស អញ្ញេហិ សទ្ធិ វេរំ នត្ថិ,
វិនិច្ឆយេ វិលោបំ កាតុំ នលភាមី” តិ បន មយិ ឯកស្មី វេរិចិត្តេន ពហូ
មារាបេតិ, បិតរំ ទដ្ឋំ លភទ្ទស្ស សព្វេសំ តេសំ មោចាបនំ នាម មម ភារោ” តិ។
អថ នេ រាជបុរិសេ អាហា “តេន ហិ មេ បិតុ វ័ន្ទំ ករោថា” តិ។ តេ តំ នេត្វា
រាជង្គណោ ឯកមន្តេ បេត្វា ឥតរេបិ តយោ អាមន្តេត្វា តស្សេវ សន្និកេ កត្វា
រញ្ញោ អាហេជយីសុ “អាជិតា តេ, ទេវ, បុត្តា” តិ។ សោ តេសំ វ័ន្ទំ សុត្វា “តាតា,
ឥនានិ មេ ជិតរោ អាទេត្វា តេសញ្ញេវ ភាតិកានំ សន្និកេ ករោថា” តិ ចតស្សោ
ជិតរោ អាហារាបេតុំ ឥតរំ កាជមាហា -

៩៨៩.

“កុមារិយោបិ វ័ន្ទេ, ឧបសេនំ កោកិលញ្ច មុទិតញ្ច;
នន្ទញ្ចាបិ កុមារី, បច្ឆរា កិរ ហោជ យញ្ញត្ថាយា” តិ។

តេ “ឯវំ ករិស្សរមា”តិ តាសំ សន្តិកំ គន្ធា តា រោទមាណា បរិទេវមាណា
អាណេត្វា ភាតិកានញ្ជេវ សន្តិកេ ករិសុ។ តតោ រាជា អត្តនោ ភរិយានំ
គហណាត្ថាយ ឥតវំ កាថមាហា -

៩៩០.

“វិជយម្បិ មយ្ហំ មហេសី, ឯវាវតី កេសិនីសុនន្ទញ្ច;
លក្ខណាវរូបបដ្ឋា, បច្ឆរា កិរ ហោថ យញ្ញត្ថាយា”តិ។

តត្ថ លក្ខណាវរូបបដ្ឋាតិ ឧត្តមេហិ ចតុសដ្ឋិយា ឥត្ថិលក្ខណេហិ ឧបបដ្ឋា
ឯតាបិ វទេថាតិ អត្ថោ។

តេ តាបិ បរិទេវមាណា អាណេត្វា កុមារានំ សន្តិកេ ករិសុ។ អថ រាជា ចត្តារោ
សេដ្ឋិនោ គហណាត្ថាយ អាណាបេន្តោ ឥតវំ កាថមាហា -

៩៩១.

“គហបតយោ ច វទេថ, បុណ្ណាមុទំ ភទ្ទិយំ សិដ្ឋាលញ្ច;
វង្សញ្ចាបិ គហបតី, បច្ឆរា កិរ ហោថ យញ្ញត្ថាយា”តិ។

រាជបុរិសា គន្ធា តេបិ អានយីសុ។ រញ្ជោ បុត្តនារេ គយ្ហមាណេ សកលនគរំ
ន កិញ្ចិ អវោច។ សេដ្ឋិកុលានិ បន មហាសម្ពន្ធានិ, តស្មា តេសំ គហិតកាលេ
សកលនគរំ សង្កតិក្វា “រញ្ជោ សេដ្ឋិនោ មារេត្វា យញ្ញំ យជិតុំ ន ធស្សរមា”តិ
សេដ្ឋិនោ បរិវារេត្វាវ តេសំ ញាតិវគ្គេន សង្កិ រាជកុលំ អគមិ។ អថ តេ
សេដ្ឋិនោ ញាតិគណាបរិវតា រាជានំ វង្សិក្វា អត្តនោ ជីវិតំ យាបីសុ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

៩៩២.

“តេ តត្ថ គហបតយោ, អវេចិសុំ សមាគតា បុត្តនាបរិកិណ្ណា;
សព្វេវ សិទិណោ ទេវ ករោហិ, អថ វា នោ ទាសេ សាវេហី”តិ។

តត្ថ សព្វេវ សិទិណោតិ សព្វេ អម្ពេ មត្តកេ ចូឡំ ពន្ធិត្វា អត្តនោ ចេជកេ
ករោហិ, មយំ តេ ចេជកកិច្ចំ ករិស្សម។ អថ វា នោ ទាសេ សាវេហីតិ អថ វា
នោ អសទ្ធិហន្តោ សព្វសេនិយោ សន្និទាតេត្វា រាសិមជ្ឈេ អម្ពេ ទាសេ សាវេហិ,
មយំ តេ ទាសត្ថំ បដិស្សណ៍ស្សមាតិ។

តេ ឯវំ យាចន្តាបិ ជីវិតំ លទ្ធិំ ទាសក្ខីសុ។ រាជបុរិសា សេសេ បដិក្កមាបេត្វា
តេ គហេត្វា កុមារានញ្ញេវ សន្តិកេ និសីទាបេសុ។ តតោ បន រាជា ហត្ថិអាទីនំ
គហណត្ថាយ អាណាបេន្តោ អាហា -

៩៩៣.

“អភយង្គ្រម្បិ មេ ហត្ថិ, នាឡាភិវី អច្ចុគ្គតំ វុណនន្តំ;
អាទេថ ខោ នេ ឱប្បំ, យញ្ញត្ថាយ ភវិស្សន្តិ។

៩៩៤.

“អស្សរតនម្បិ កេសី, សុរាមុខំ បុណ្ណកំ វិនតកញ្ចា;
អាទេថ ខោ នេ ឱប្បំ, យញ្ញត្ថាយ ភវិស្សន្តិ។

៩៩៥.

“ឧសភម្បិ យូថបតី អនោជំ, និសកំ កវម្បតី តេបិ មយ្ហំ អាទេថ;
សម្មហា ករោន្តុ សព្វំ, យដិស្សមិ ទទាមិ ទាទានិ។

៩៩៦.

“សព្វំ បដិយាទេថ, យញ្ញំ បន ឧគ្គតម្ហិ ស្វរិយម្ហិ;

អាណាបេជ ច កុមារ, អភិរមន្ត ឥម រត្តី។

៩៩៧.

“សត្វំ ឧបជ្ឈបេជ, យញ្ញំ បន ឧត្តតម្ពិ ស្វរិយម្ពិ;
វនេជ ធានិ កុមារ, អដ្ឋ ខោ បដ្ឋិមា រត្តី” តិ។

តត្ថ សម្មហ ករោន្ត សត្វន្តិ ន កេវលំ ឯត្តកមេវ, អវសេសម្បិ
ចតុប្បន្តណាញោវ បក្ខិគណាញា សត្វំ ចតុក្កំ កត្វា វាសី ករោន្ត, សត្វចតុក្កំ
យញ្ញំ យជិស្សមិ, យាចកក្រាហ្មណានញា ធានំ ធស្សមីតិ។ សត្វំ
បដិយាទេថាតិ ឯវំ មយា វុត្តំ អនវសេសំ ឧបជ្ឈបេជ។ ឧត្តតម្ពិ តិ អហំ បន យញ្ញំ
ឧត្តតេ ស្វរិយេ ស្មេ ចាតោវ យជិស្សមិ។ សត្វំ ឧបជ្ឈបេថាតិ សេសម្បិ សត្វំ
យញ្ញឧបករណំ ឧបជ្ឈបេថាតិ។

រញ្ជោ បន មាតាបិតារោ ជន្តិយេវ។ អថស្ស អមច្ឆា គន្ធា មាតុយា
អាហេជេសុំ “អយ្យេ, បុត្តោ វោ បុត្តនាវំ មារត្វា យញ្ញំ យជិត្តកាមោ” តិ។ សា
“កី កេជេជ, តាតា” តិ ហត្ថេន ហធយំ បហវិត្វា រោធមាធា អាគន្ធា “សច្ចំ កិរ
ឯវុចោ តេ យញ្ញោ ភវិស្សតី” តិ បុច្ឆិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

៩៩៨.

“តំតំ មាតា អវេជ, រោធន្តិ អាគន្ធាវិមានតោ;
យញ្ញោ កិរ តេ បុត្ត, ភវិស្សតិ ចត្វហិ បុត្តេហិ” តិ។

តត្ថ តំតន្តិ តំ ឯតំ រាជានំ។ វិមានតោតិ អត្តនោ វសនជ្ជានតោ។

រាជា អាហា -

៩៩៩.

“សព្វេវិ មហ្មំ បុត្តា ចត្តា, ចន្ទស្នី ហញ្ញមានស្នី;
បុត្តហិ យញ្ញំ យជិត្វាន, សុគតី សគ្គំ គមិស្សមី”តិ។

តត្ថ ចត្តាតិ ចន្ទកុមារ ហញ្ញមានេយេវ សព្វេវិ យញ្ញត្ថាយ មយា
បរិច្ចត្តា។

អថ នំ មាតា អាហ -

១០០០.

“មា តំ បុត្ត សទ្ធិហេសិ, សុគតិ កិរ ហោតិ បុត្តយញ្ញេន;
និរយានេសោ មគ្គោ, នេសោ មគ្គោ ហិ សគ្គានំ។

១០០១.

“នាធានិ ទេហិ កោណ្ឌាញ្ញ, អហីសា សព្ភក្ខតកញ្ចនំ;
ឯស មគ្គោ សុគតិយា, ន ច មគ្គោ បុត្តយញ្ញេនា”តិ។

តត្ថ និរយានេសោតិ និរស្សនេត្ថេន និរយានំ ចតុន្នំ អចាយានំ ឯស មគ្គោ។
កោណ្ឌាញ្ញាតិ រាជានំ គោត្តនាលបតិ។ ក្ខតកញ្ចនន្តិ ក្ខតានញ្ច
ភវិតព្ភសត្តានញ្ច។ បុត្តយញ្ញេនាតិ ឯវ្យុបេន បុត្តដីតរោ មារេត្វា
យជកយញ្ញេន សគ្គមគ្គោ នាម នត្ថិតិ។

រាជា អាហ -

១០០២.

“អាចរិយានំ វចនា, យាតេស្សំ ចន្ទញ្ច ស្វរិយញ្ច;
បុត្តហិ យញ្ញំ យជិត្វាន ធុច្ចដេហិ, សុគតី សគ្គំ គមិស្សមី”តិ។

តត្ថ អាចរិយានំ វចនន្តិ អម្ព, នេសា មម អត្ថនោ មតិ,
អាចារសិក្ខាបនកស្ស បនមេ ខណ្ឌាហាលាចរិយស្ស ឯតំ វចនំ, ឯសា
អនុសិដ្ឋិ។ តស្មា អហំ ឯតេ ឃាតេស្សំ, ទុច្ចដេហិ បុត្តេហិ យញ្ញំ យជិត្វា សគ្គំ
គមិស្សមីតិ។

អថស្ស មាតា អត្ថនោ វចនំ កាហាបេតុំ អសក្កាន្តិ អបគតា។ បិតា តំ
បវត្ថី បុច្ឆិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១០០៣.

“តំតំ បិតាបិ អវច, វសវត្ថី ឡិវសំ សកំ បុត្តំ;
យញ្ញោ កិរ តេ បុត្ត, ភវិស្សតិ ចត្វហិ បុត្តេហិ” តិ។

តត្ថ វសវត្ថីតិ តស្ស នាម។

រាជា អាហា -

១០០៤.

“សព្វេបិ មយ្ហំ បុត្តា ចត្វា, ចន្ទស្នី ហញ្ញាមានស្នី;
បុត្តេហិ យញ្ញំ យជិត្វាន, សុគតិ សគ្គំ គមិស្សមី” តិ។

អថ នំ បិតា អាហា -

១០០៥.

“មា តំ បុត្ត សទ្ធិហេសិ, សុគតិ កិរ ហោតិ បុត្តយញ្ញេន;
និរយានេសោ មគ្គោ, នេសោ មគ្គោ ហិ សគ្គានំ។

១០០៦.

“ធានានិ ទេហិ កោណ្ឌាញ្ញ, អហីសា សព្ពក្ខតកព្យានំ;
ឯស មគ្គោ សុគតិយា, ន ច មគ្គោ បុត្តយញ្ញោនា”តិ។

រាជា អាហា -

១០០៧.

“អាចរិយានំ វចនា, យាតេស្សំ ចន្ទញ្ច ស្វរិយញ្ច;
បុត្តេហិ យញ្ញំ យជិត្វាន ទុច្ឆដេហិ, សុគតី សគ្គំ គមិស្សមី”តិ។

អថ នំ បិតា អាហា -

១០០៨.

“ធានានិ ទេហិ កោណ្ឌាញ្ញ, អហីសា សព្ពក្ខតកព្យានំ;
បុត្តបរិវុតោ តុរំ, រដ្ឋំ ជនបទញ្ច ចាលេហី”តិ។

តត្ថ បុត្តបរិវុតោតិ បុត្តេហិ បរិវុតោ។ រដ្ឋំ ជនបទញ្ចាតិ
សកលកាសិរដ្ឋញ្ច តស្សេវ តំ តំ កោដ្ឋាសក្ខតំ ជនបទញ្ច។

សោមិ តំ អត្ថនោ វចនំ គាហាបេតុំ នាសក្ខិ។ តតោ ចន្ទកុមារោ ចិន្តេសិ
“ឥមស្ស ឯត្តកស្ស ជនស្ស ទុក្ខំ មំ ឯកំ និស្សាយ ឧប្បន្នំ, មម បិតរំ យាជិត្វា
ឯត្តកំ ជនំ មរណាទុក្ខតោ មោចេស្សមី”តិ។ សោ បិតរា សទ្ធិ សល្លបន្តោ អាហា

-

១០០៩.

“មា នោ ទេវ អវធិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
អបិ និគឡ្យពន្ធកាបិ, ហត្ថី អស្សេ ច ចាលេម។

០០១០.

“មា នោ ទេវ អវេទិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
អបិ និគឡ្យពន្ធកាបិ, ហត្ថិធកណានិ ឧដ្ឋេម។

០០១១.

“មា នោ ទេវ អវេទិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
អបិ និគឡ្យពន្ធកាបិ, អស្សធកណានិ ឧដ្ឋេម។

០០១២.

“មា នោ ទេវ អវេទិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
យស្ស ហោន្តិ តវ កាមា, អបិ វជ្ជា បញ្ចាជិតា;
ភិក្ខាចរិយំ ចរិស្សមា”តិ។

តត្ថ អបិ និគឡ្យពន្ធកាបិ តិ អបិ នាម មយំ មហានិគឡេហិ ពន្ធកាបិ
ហុត្វា។ យស្ស ហោន្តិ តវ កាមា តិ សចេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស ធាតុកាមោសិ,
តស្ស នោ ធាសេ កត្វា ទេហិ, ករិស្សមស្ស ធាសកម្មន្តិ វេទតិ។ អបិ វជ្ជា តិ
សចេ អម្ពាភំ កោចិ ធាសោ អត្ថិ, វជ្ជា នោ បញ្ចាជេហិ។ អបិ នាម វជ្ជា
បញ្ចាជិតាបិ កបណារិយ កចាលំ គហេត្វា ភិក្ខាចរិយំ ចរិស្សម, មា នោ
អវេទិ, ទេហិ នោ ជីវិតន្តិ វិលបិ។

តស្ស តំ នាធម្មការំ វិលាបំ សុត្វា រាជា ហធយជលិតប្បត្តោ វិយ
អស្សុបុណ្ណេហិ នេត្តេហិ រោធមានោ “ន មេ កោចិ បុត្តេ មារេតុំ លច្ឆតិ, ន
មមត្តោ ទេវលោកេនា” តិ សព្វេ តេ មោចេតុំ អាហា -

០០១៣.

“ធុក្ខំ ខោ មេ ជនយេ, វិលបន្តា ជីវិតស្ស កាមា ហិ;

មុព្រេង ទានិ កុមារ, អលម្បិ មេ ហោតុ បុត្តយព្រេង"តិ។

តំ រញ្ជ្រា កង់ សុត្វា រាជបុត្ត អាទិ កត្វា សត្តំ តំ បក្ខិបរិយោសានំ
ចាណគណំ វិស្សន្នេសុំ។ ខណ្ឌាហាលោមិ យញ្ញាវាជេ កម្មំ សិរីធម្មាតិ។ អថ នំ
ឯកោ បុរិសោ "អវេ ទុដ្ឋ, ខណ្ឌាហាល, រញ្ជ្រា បុត្តា វិស្សន្នីតា, តំ អត្ថនោ បុត្ត
មារត្វា តេសំ គលលោហិតេន យញ្ញំ យជស្ស"តិ អាហា។ សោ "កី នាម រញ្ជ្រា
កត"ន្តិ កប្បជ្ជានគ្គិវិយ អវត្តរន្តោ ឧដ្ឋាយ តុរិតោ ជារិទ្ធា អាហា -

៣០៧៤.

"បុព្វេវ ខោសិ មេ វុត្តោ, ទុក្កំ ទុរភិសម្ភវព្រេតំ;
អថ នោ ឧបក្ខជស្ស យញ្ញស្ស, កស្មា ករោសិ វិក្ខេបំ។

៣០៧៥.

"សព្វេ វជន្តិ សុគតី, យេ យជន្តិ យេមិ យាជន្តិ;
យេ ចាមិ អនុមោទន្តិ, យជន្តានំ ឯទិសំ មហាយញ្ញ"ន្តិ។

តត្ថ បុព្វេវាតិ មយា តំ បុព្វេវ វុត្តោ "ន តុម្ពាទិសេន ភិរុកជាតិកេន សក្កា
យញ្ញំ យជិតុំ, យញ្ញយជនំ នាមេតំ ទុក្កំ ទុរភិសម្ភវ"ន្តិ, អថ នោ ឥទានិ
ឧបក្ខជស្ស បជិយត្តស្ស យញ្ញស្ស វិក្ខេបំ ករោសិ។ "វិក្ខម្ភ"ន្តិមិ ចាហោ,
បជិសេធន្តិ អត្តោ។ មហារាជ, កស្មា ឯវំ ករោសិ។ យត្តកា ហិ យញ្ញំ យជន្តិ វា
យាជន្តិ វា អនុមោទន្តិ វា, សព្វេ សុគតិមេវ វជន្តិតិ ទស្សេតិ។

សោ អនុពាលោ រាជា តស្ស កោធវសិកស្ស កង់ គហោត្វា ធម្មសញ្ញិ ហុត្វា
បុន បុត្ត គណ្ណាបេសិ។ តតោ ចន្ទកុមារោ មិតំ អនុពោធយមា នោ អាហា -

៣០៧៦.

“អថ កិស្ស ជនោ បុត្តេ, សោត្តានំ ព្រាហ្មណោ អវាចេសិ;
អថ នោ អការណាស្មា, យញ្ញត្ថាយ ទេវ ឃាតេសិ។

១០១៧.

“បុត្តេវ នោ ធម្មា កាលេ, ន ហានេសិ ន ឃាតេសិ;
ធម្មា យោត្តនំ បត្តា, អន្ធមកា តាត ហញ្ញាម។

១០១៨.

“ហត្ថិគតេ អស្សគតេ, សន្និទ្ធេ បស្ស នោ មហារាជ;
យុទ្ធេ វា យុជ្ឈមាទេ វា, ន ហិ មាទិសា ស្វរា ហោន្តិ យញ្ញត្ថាយ។

១០១៩.

“បច្ឆន្តេ វាបិ កុបិតេ, អជីសុ វា មាទិសេ និយោជន្តិ;
អថ នោ អការណាស្មា, អភ្វិមិយំ តាត ហញ្ញាម។

១០២០.

“យាបិ ហិ តា សកុណិយោ, វសន្តិ តិណាយរាទិ កត្វាន;
តាសម្បិ បិយា បុត្តា, អថ នោ ភំ ទេវ ឃាតេសិ។

១០២១.

“មា តស្ស សន្និហេសិ, ន មំ ខណ្ឌាហាលោ ឃាតេយ្យ;
មមញ្ញំ សោ ឃាតេត្វាន, អនន្តរា តម្បិ ទេវ ឃាតេយ្យ។

១០២២.

“តាមវំ និគមវំ ទទន្តិ, ភោគម្បិស្ស មហារាជ;
អថ គ្គិបិណ្ឌិកាបិ, កុលេ កុលេ ហោតេ ភុញ្ញន្តិ។

១០២៣.

“តេសម្បី តាទិសានំ, ឥច្ឆន្តិ ទុត្តិតុំ មហារាជ;
យេតុយ្យេន ឯតេ, អកតញ្ញោនោ ព្រាហ្មណា ទេវ។

១០២៤.

“មា នោ ទេវ អវេទិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
អបិ និគឡ្យពន្ធកាបិ, ហត្ថិ អស្សេ ច ចាលេម។

១០២៥.

“មា នោ ទេវ អវេទិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
អបិ និគឡ្យពន្ធកាបិ, ហត្ថិ ធកណានិ ឧជ្ឈេម។

១០២៦.

“មា នោ ទេវ អវេទិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
អបិ និគឡ្យពន្ធកាបិ, អស្សេ ធកណានិ ឧជ្ឈេម។

១០២៧.

“មា នោ ទេវ អវេទិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
យស្ស ហោន្តិ តវ កាមា, អបិ វជ្ជា បញ្ញាជិតា;
ភិក្ខាចរិយំ ចរិស្សាមា”តិ។

តត្ថ បុព្វេតិ តាត, យទិ អហំ មារេតព្ពោ, អថ កស្មា អម្ពាភំ ញាតិជនោ
បុព្វេ មម ជាតកាលេ ព្រាហ្មណោ សោត្តានំ អវាចេសិ។ តទា កិរ
ខណ្ឌាហាលោវ មម លក្ខណានិ ឧបធាវេត្វា “ឥមស្ស កុមារស្ស នកោចិ
អន្តរាយោ ភរិស្សតិ, តុម្ពាភំ អច្ចយេន វជ្ជំ កាវេស្សតី”តិ អាហា។ ឥច្ឆស្ស
បុរិមេន បដិមំ នសមេតិ, មុសាវាទី ឯស។ អថ នោ ឯតស្ស វចនំ គហេត្វា

អការណស្នា និក្ការណាយេវ យញ្ញត្ថាយ, ទេវ, ឃាតេសិ។ មា អម្ពេ
ឃាតេសិ។ អយញ្ញិ មយំ ឯកស្មី វេវេន មហាជនំ មារេតុកាមោ, សាធុកំ
សល្លក្ខេហិ និរុទ្ធាតិ។ បុព្វេវ នោតិ មហារាជ, សចេបិ អម្ពេ មារេតុកាមោ,
បុព្វេវ នោ កស្មា សយំ វា ន បាទេសិ, អញ្ញេហិ វា ន ឃាតាបេសិ។ ឥធានិ បន
មយំ ធម្មារម្មា តរុណា, បឋមវយេ ឋិតា បុត្តជីតាហិ វឡាម, ឯវុត្តតា តរ
អន្ទុសការ៍ កីការណា ហញ្ញាមាតិ?

បស្ស នោតិ អម្ពេវ ចត្តារោ ភាតិកេ បស្ស។ យុជ្ឈមាទេតិ បច្ចុត្តិកានំ នគរំ
បរិវារេត្វា ឋិតកាលេ អម្ពាទិសេ បុត្តេ តេហិ សទ្ធិ យុជ្ឈមាទេ បស្ស។
អបុត្តកា ហិ រាជានោ អនាថា នាម ហោន្តិ។ មាទិសាតិ អម្ពាទិសា សូរា
ពលវន្តោ ន យញ្ញត្ថាយ មារេតញ្ញ ហោន្តិ។ និយោជេន្តីតិ តេសំ បច្ចាមិត្តានំ
គណ្ណានត្ថាយ បយោជេន្តិ។ អថ នោតិ អថ អម្ពេ អការណស្នា អការណោ
អភូមិយំ អនោកាសេយេវ កស្មា, តាត, ហញ្ញាមាតិ អត្ថោ។ មា តស្ស
សទ្ធិហោសីតិ មហារាជ, ន មំ ខណ្ឌាហាលោ ឃាតយេ, មា តស្ស
សទ្ធិហោយ្យាសិ។ ភោគម្បិស្សាតិ ភោគម្បិ អស្ស ព្រាហ្មណស្ស រាជានោ ទេន្តិ។
អថគ្គបិណ្ឌិកាបីតិ អថ តេ អគ្គោទកំ អគ្គបិណ្ឌំ លភន្តា អគ្គបិណ្ឌិកាបិ
ហោន្តិ។ តេសម្បីតិ យេសំ កុលេ កុញ្ញន្តិ, តេសម្បិ ឯវុចានំ បិណ្ឌាទាយកានំ
ទុត្តិតុំ ឥច្ឆន្តិ។

រាជា កុមារស្ស វិលាបំ សុត្វា -

១០២៨.

“ទុក្ខំ ខោ មេ ជនយថ, វិលបន្តា ជីវិតស្ស កាមា ហិ;
មុព្ភោថ ធានិ កុមារេ, អលម្បិ មេ ហោតុ បុត្តយញ្ញោ”តិ។ -

ឥមំ កាជំ វត្វា បុនបិ មោធនិ។ ខណ្ឌាហាលោ អាគន្ធា បុនបិ -

១០២៩.

“បុព្វេវ ខោសិ មេ វុត្តោ, ធុក្កវំ ធុរភិសម្ពុវព្វេតំ;
អថ នោ ឧបក្ខុជស្ស យញ្ញស្ស, កស្មា ករោសិ វិក្ខេបំ។

១០៣០.

“សព្វេវ វជន្តិ សុគតី, យេ យជន្តិ យេបិ យាជន្តិ;
យេ ចាបិ អនុមោទន្តិ, យជន្តានំ ឯទិសំ មហាយញ្ញ”ន្តិ។ -

ឯវំ វត្វា បុន គណ្ណាបេសិ។ អថស្ស អនុនយនត្ថំ កុមារោ អាហា -

១០៣១.

“យទិ កិវ យជិត្វា បុត្តេហិ, ទេវលោកំ ឥតោ ចុតា យន្តិ;
ព្រាហ្មណោ តាវ យជតុ, បច្ឆាបិ យជសិ តុវំ រាជ។

១០៣២.

“យទិ កិវ យជិត្វា បុត្តេហិ, ទេវលោកំ ឥតោ ចុតា យន្តិ;
ឯស្មេវ ខណ្ឌាហាលោ, យជតំ សកេហិ បុត្តេហិ។

១០៣៣.

“ឯវំ ជានន្តោ ខណ្ឌាហាលោ, កី បុត្តកេ ន ឃាតេសិ;
សត្តញ្ញា ញាតិជនំ, អត្តានញ្ញា ន ឃាតេសិ។

១០៣៤.

“សព្វេវ វជន្តិ និរយំ, យេ យជន្តិ យេបិ យាជន្តិ;
យេ ចាបិ អនុមោទន្តិ, យជន្តានំ ឯទិសំ មហាយញ្ញ”។

១០៣៥.

“សចេ ហិ សោ សុដ្ឋតិ យោ ហនាតិ, ហតោបិ សោ សគ្គមុបេតិ ហំនំ;
កោវាទិ កោវាទិន មារយេយ្យំ, យេ ចាបិ តេសំ អភិសទ្ធិហេយ្យ”ន្តិ។

តត្ថ ព្រាហ្មណោ តាវាតិ បឋមំ តាវ ខណ្ឌហាលោ យជតុ សកេហិ
បុត្តេហិ, អថ តស្មី ឯវំ យជិត្វា ទេវលោកំ គតេ បច្ឆា ភូ យជិស្សសិ។ ទេវ,
សាទុរសកោជនម្យិ ហិ ភូ អញ្ញេហិ វីមសាបេត្វា គុញ្ញសិ, បុត្តទារមារណំយេវ
កស្មា អវីមសិត្វា ករោសីតិ ជីបេន្តោ ឯវមាហា។ ឯវំ ជានន្តោតិ “បុត្តជីតរោ
មារេត្វា ទេវលោកំ គច្ឆតី”តិ ឯវំ ជានន្តោ កីការណា អត្តនោ បុត្តេ ច ញាតិ ច
អត្តានញ្ច ន ឃាតេសិ។ សចេ ហិ បរំ មារេត្វា ទេវលោកំ គច្ឆន្តិ, អត្តានំ មារេត្វា
ព្រាហ្មណោ គន្តញ្ញោ ភវិស្សតិ។ ឯវំ យញ្ញុគុណំ ជានន្តេន បរំ អមារេត្វា អត្តាវ
មារេត្តោ សិយា។ អយំ បន តថា អកត្វា មំ មារាបេតិ។ ឥមិនាបិ ការណេន
ជានាហិ, មហារាជ “យថា ឯស វិនិច្ឆយេ វិលោមំ កាតុំ អលកន្តោ ឯវំ
ករោតី”តិ។ ឯជិសន្តិ ឯវរូបំ បុត្តឃាតយញ្ញំ។

កុមារោ ឯត្ថកំ កថេន្តោបិ បិតរំ អត្តនោ វចនំ គាហាបេតុំ អសក្កោន្តោ
រាជានំ បរិវារេត្វា បិតំ បរិសំ អារត្ត អាហា -

១០៣៦.

“កថញ្ញា កិរ បុត្តកាមាយោ, គហបតយោ យរណិយោ ច;
នគរម្ពំ ន ឧបរវន្តិ រាជានំ, មា ឃាតយិ ឱរសំ បុត្តំ។

១០៣៧.

“កថញ្ញា កិរ បុត្តកាមាយោ, គហបតយោ យរណិយោ ច;
នគរម្ពំ ន ឧបរវន្តិ រាជានំ, មា ឃាតយិ អត្រជំ បុត្តំ។

១០៣៨.

“រញ្ជ្រា ចម្លើ អត្តកាមា, ហិរតា ច សព្វជនបទស្ស;
ន កោចិ អស្ស បដិយំ, មយា ជានបទោ ន បវេទេតី”តិ។

តត្ថ បុត្តកាមាយោតិ យរណីយោ សន្ធាយ វុត្តំ។ គហបតយោ បន
បុត្តកាមា នាម ហោត្តិ។ ន ឧបវវន្តិតិ ន ឧបក្កោសន្តិ ន វេទន្តិ។ អត្រជន្តិ អត្តតោ
ជាតំ។ ឯវំ វុត្តេបិ កោចិ រញ្ជ្រា សន្ធិ កថេតុំ សមត្តោ នាម នាហោសិ។ ន កោចិ
អស្ស បដិយំ មយាតិ ឥមិនា នោលញ្ជោ វា គហិរតោ, ឥស្សរិយមទេន វា ឥទំ
នាម ទុក្ខំ កតន្តិ កោចិ ឯកោចិ មយា សន្ធិ បដិយំ កត្តា នាម នាហោសិ។
ជានបទោ ន បវេទេតីតិ ឯវំ រញ្ជ្រា ច ជនបទស្ស ច អត្តកាមស្ស មម បិតរំ
អយំ ជានបទោ “គុណសម្បជ្ជោ តេ បុត្តោ”តិ ន បវេទេតិ, ន ជានាបេតីតិ
អត្តោ។

ឯវំ វុត្តេបិ កោចិ កិញ្ចំ ន កថេសិ។ តតោ ចន្ទកុមារោ អត្តនោ ភរិយាយោ
តំ យាចនត្ថាយ ឧយ្យោជេន្តោ អាហា -

១០៣៩.

“គច្ឆេ វោ យរណីយោ, តាតញ្ច វេទេ ខណ្ឌហាលញ្ច;
មា យាតេថ កុមារេ, អទ្ធិសកេ សីហសង្កាសេ។

១០៤០.

“គច្ឆេ វោ យរណីយោ, តាតញ្ច វេទេ ខណ្ឌហាលញ្ច;
មា យាតេថ កុមារេ, អបេក្ខិតេ សព្វលោកស្ស”តិ។

តា គន្ធា យាជីសុ។ តាបិ រាជា ន ឱលោកេសិ។ តតោ កុមារោ អនាថោ
ហុត្វាវិលបន្តោ -

១០៤១.

“យំនួនាបំ ជាយេយ្យំ, រថការកុលេសុ វា,
បុគ្គសកុលេសុ វា វេស្សេសុ វា ជាយេយ្យំ,
ន បាជ្ជ មំ រាជ យញ្ញោ យាតេយ្យា” តិ។ -

វេទ្យា បុន តា ភរិយាយោ ឧយ្យោជេន្តោ អាហា -

១០៤២.

“សញ្ញា សីមន្តិនិយោ គច្ឆថ, អយ្យស្ស ខណ្ឌាហាលស្ស;
ចាទេសុ និបតថ, អបរាធាហំ ន បស្សមិ។

១០៤៣.

“សញ្ញា សីមន្តិនិយោ គច្ឆថ, អយ្យស្ស ខណ្ឌាហាលស្ស;
ចាទេសុ និបតថ, កិណ្ឌេ ភណ្ឌេ មយំ អទ្ធុសេមា” តិ។

តត្ថ អបរាធាហំ ន បស្សមី តិ អហំ អាចរិយខណ្ឌាហាល អត្តនោ អបរាជំ
ន បស្សមិ។ កិណ្ឌេ ភណ្ឌេ តិ អយ្យ ខណ្ឌាហាល, មយំ តុយ្ហំ កី ទ្ធុសយិម្ហា, អថ
ចន្ទកុមារស្ស ទោសោ អត្ថិ, តំ ខមថាតិ វេទេថាតិ។

អថ ចន្ទកុមារស្ស កនិជ្ជភគិនី សេលកុមារី នាម សោកំ សន្ធាវេតុំ
អសក្កោន្តិ បិតុ ចាទម្បលេ បតិទ្វា បរិទេវី។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១០៤៤.

“កបណា វិលបតិ សេលា, ទិស្វាន ភាតវេ ឧបនីតត្ថេ;
យញ្ញោ កិរ មេ ឧក្ខិបិតោ, តាតេន សគ្គកាមេនា” តិ។

តត្ថ ឧបនីតត្ថតិ ឧបនីតសភាវេ។ ឧត្តិបិតាតិ ឧត្តិក្លោ។ សគ្គកាមេនោតិ
មម ភាតរោ មារេត្វា សគ្គំ ឥច្ឆន្តេន។ តាត, ឥមេ មារេត្វា កី សគ្គេន
ករិស្សសីតិ វិលបតិ។

រាជា តស្សបិ កេនំ ន គណ្ហិ។ តតោ ចន្ទកុមារស្ស បុត្តោ វសុលោ នាម
បិតរំ ឧត្តិតំ ទិស្វា “អហំ អយ្យកំ យាទិត្វា មម បិតុ ជីវិតំ ទាបេស្សមី”តិ
រញ្ជោ ចាទមូលេ បរិទេវិ។ តមត្ថំ បកាសេន្លោ សត្តា អាហា -

១០៤៥.

“អារត្តិ បរិវត្តិ ច, វសុលោ សម្ពុទ្ធា រញ្ជោ;
មា នោ បិតរំ អវេជិ, ធម្មារម្មា យោព្ពនំ បត្តា”តិ។

តត្ថ ធម្មារម្មា យោព្ពនំ បត្តាតិ ទេវ, មយំ តរុណានរកា, ន តាវ
យោព្ពនប្បត្តា, អម្ពេសុបិ តាវ អនុកម្មាយ អម្ពាកំ បិតរំ មា អវេជិតិ។

រាជា តស្ស បរិទេវិតំ សុត្វា ភិជ្ជមានហទយោវិយ ហុត្វា អស្សបុណ្ណេហិ
នេត្តហិ កុមារំ អាលិដ្ឋិត្វា “តាត, អស្សាសំ បជិលភ, វិស្សន្នេមិ តេ បិតរ”ត្ថិ
វត្វា កាថមាហា -

១០៤៦.

“ឯសោ តេ វសុល បិតា, សមេហិ បិតរា សហ;
ឧត្តំ ខោ មេ ជនយសិ, វិលបន្លោ អន្តេបុរស្មី;
មុព្វេថ ទានិ កុមារេ, អលម្បិ មេ ហោតុ បុត្តយញ្ជេនា”តិ។

តត្ថ អន្តេបុរស្មិត្ថិ រាជនិវេសនស្ស អន្តរេ។

បុន ខណ្ឌាហាលោ អាគន្ធា អាហា -

១០៤៧.

“បុត្តេវ ខោសិ មេ វុត្តោ, ទុក្ខំ ទុរភិសម្ពុវញ្ចតំ;
អថ នោ ឧបក្ខុជស្ស យញ្ញស្ស, កស្មា ករោសិ វិក្ខេបំ។

១០៤៨.

“សត្តេវ ជន្និ សុគតី, យេ យជន្និ យេបិ យាជន្និ;
យេ ចាបិ អនុមោទន្និ, យជន្នានំ ឯទិសំ មហាយញ្ញ”ន្តិ។

រាជា បន អន្ធពាលោ បុន តស្ស វចនេន បុត្តេ គណ្ណាបេសិ។ តតោ
ខណ្ឌាហាលោ ចិន្តេសិ - “អយំ រាជា មុទុចិត្តោ កាលេន គណ្ណាបេសិ, កាលេន
វិស្សន្នេតិ, បុនបិ ធារកានំ វចនេន បុត្តេ វិស្សន្នេយ្យ, យញ្ញាវាជញ្ញេវ នំ
នេមី”តិ។ អថស្ស តត្ថ គមនត្ថាយ កាថមាហា -

១០៤៩.

“សត្តវតនស្ស យញ្ញោ ឧបក្ខុជោ, ឯករាជ តវ បដិយត្តោ;
អភិនិក្ខមស្ស នេវ, សគ្គំ គតោ ភ្នំ បមោទិស្សសី”តិ។

តស្សត្តោ - មហារាជ, តវ យញ្ញោ សត្តវតនេហិ ឧបក្ខុជោ បដិយត្តោ,
ឥធានិ តេ អភិនិក្ខមនកាលោ, តស្មា អភិនិក្ខម, យញ្ញំ យជិត្វា សគ្គំ គតោ
បមោទិស្សសីតិ។

តតោ ពោធិសត្តំ អាធាយ យញ្ញាវាជគមនកាលេ តស្ស ឱរោធា ឯកតោវ
និក្ខេបិសុ។ តមត្តំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១០៥០.

“ធម្មា វា សត្តសតា ឯតា, ចន្ទកុមារស្ស ភវិយាយោ;

កេសេ បកិវិទ្យាន, រោទន្តិយោ មគ្គមនុយាយីសុ។

១០៥១.

“អបរា បន សោកេន, និក្ខន្តា នន្តនេវីយ ទេវា;

កេសេ បកិវិទ្យាន, រោទន្តិយោ មគ្គមនុយាយីសុ”ន្តិ។

តត្ថ នន្តនេវីយ ទេវាតិ នន្តនេវនេ ចវនទេវបុត្តំ បរិវារេត្វា និក្ខន្តទេវតាវីយ
គតា។

ឥតោ បរំ តាសំវិលាបតាថា ហោន្តិ -

១០៥២.

“កាសិកសុចិវត្ថធរា, កុណ្ណាលិនោ អគលុចន្តនវិលីត្តា;

នីយន្តិ ចន្តស្វរិយា, យញ្ញត្ថាយ ឯករាជស្ស។

១០៥៣.

“កាសិកសុចិវត្ថធរា, កុណ្ណាលិនោ អគលុចន្តនវិលីត្តា;

នីយន្តិ ចន្តស្វរិយា, មាតុ កត្វា ហនយសោកំ។

១០៥៤.

“កាសិកសុចិវត្ថធរា, កុណ្ណាលិនោ អគលុចន្តនវិលីត្តា;

នីយន្តិ ចន្តស្វរិយា, ជនស្ស កត្វា ហនយសោកំ។

១០៥៥.

“មំសរសភោជនា ម្ហាបកសុម្ហាបិតា, កុណ្ណាលិនោ អគលុចន្តនវិលីត្តា;

នីយន្តិ ចន្តស្វរិយា, យញ្ញត្ថាយ ឯករាជស្ស។

១០៥៦.

“មំសរសភោជនា ម្ហាបកសុម្ហាបិតា, កុណ្ណាលីនោ អគលុចន្ទនិលីត្តា;
និយន្តិ ចន្ទស្វរិយា, មាតុ កត្វា ហនយសោកំ។

១០៥៧.

“មំសរសភោជនា ម្ហាបកសុម្ហាបិតា, កុណ្ណាលីនោ អគលុចន្ទនិលីត្តា;
និយន្តិ ចន្ទស្វរិយា, ជនស្ស កត្វា ហនយសោកំ។

១០៥៨.

“យស្ស បុព្វេ ហត្ថិវរុដុគតេ, ហត្ថិហិ អនុវជន្តិ;
ត្បជ្ជ ចន្ទស្វរិយា, ឧភោវ បត្តិកា យន្តិ។

១០៥៩.

“យស្ស បុព្វេ អស្សវរុដុគតេ, អស្សេហិ អនុវជន្តិ;
ត្បជ្ជ ចន្ទស្វរិយា, ឧភោវ បត្តិកា យន្តិ។

១០៦០.

“យស្ស បុព្វេ រថវរុដុគតេ, រថេហិ អនុវជន្តិ;
ត្បជ្ជ ចន្ទស្វរិយា, ឧភោវ បត្តិកា យន្តិ។

១០៦១.

“យេហិស្ស បុព្វេ និយ្យំសុ, តបនីយកប្បនេហិ តុរង្កេហិ;
ត្បជ្ជ ចន្ទស្វរិយា, ឧភោវ បត្តិកា យន្តិ”តិ។

តត្ថ កាសិកសុចិវត្តធរាតិ កាសិកានិ សុចិវត្តានិ ជារយមាណា។
ចន្ទស្វរិយាតិ ចន្ទកុមារោ ច ស្វរិយកុមារោ ច។ ម្ហាបកសុម្ហាបិតាតិ

ចង្អុនចុក្លោង ឧត្តុង្គត្វា ធ្លាប់កេហ៍ កតហ៍កម្មតាយ សុដ្ឋាបិតា។ យស្ស្ទតិ
 យេ អស្ស្ទ។ អស្ស្ទតិ និចាតមត្តំ, យេ កុមារេតិ អត្ថោ។ បុព្វេតិ ឥតោ បុព្វេ។
 ហត្ថិវរុជរកតេតិ ហត្ថិវរាជំ ជុរកតេ, អលង្កតហត្ថិក្ខន្ធវរកតេតិ អត្ថោ។
 អស្ស្ទវរុជរកតេតិ អស្ស្ទវរិដ្ឋិកតេ។ រថវរុជរកតេតិ រថវរមជ្ឈកតេ។
 និយ្យំស្សតិ និក្ខមីស្ស។

ឯវំ តាសុ បរិទេវន្តិសុយេវ ពោធិសត្តំ នគរា និហរីសុ។ សកលនគរំ
សម្ពុត្តិតា និក្ខមិតុំ អារាភិ។ មហាជនេ និក្ខន្តេ ធូរាវនិ នប្បហោន្តិ។ ព្រាហ្មណោ
អតិពហុំ ជនំ ធិស្វា “កោ ជាតាតិ, កី ភរិស្សតី” តិ នគរធូរាវនិ ថកាបេសិ។
មហាជនោ និក្ខមិតុំ អលភន្តោ នគរធូរាស្ស អាសន្នជ្ជានេ ឧយ្យានំ អត្ថិ, តស្ស
សន្តិកេ មហារិវំ រិ។ តេន វេន សកុណាសន្នៀរ សម្ពុត្តិតោ អាគាសំ បក្ខន្តិ។
មហាជនោ តំ តំ សកុណី អាមន្តេត្វារិលបន្តោ អាហ -

၇၀၆၆.

“យទី សកុណី មំសមិច្ឆសិ, ឧយស្សុ បុព្វេន បុប្ផវតីយា;
យជតេត្ថ ឯករាជា, សម្មុទ្ឋោ ចត្វហិ បុត្តហិ។

၇၀၁၈၇.

“យទី សកុណី មំសមិដ្ឋសិ, ឧយស្សុ បុព្ភេន បុប្ផនតិយា;
យជតេត្ថ ឯករាជា, សម្មុទ្ឋោ ចត្វាហិ កញ្ញាហិ។

ဂဝဏ်.

“យទី សកុណី មំសមិច្ឆសិ, ឧយស្សុ បុព្វេន បុប្ផ”តិយា;
យជេតត្ត ឯករាជា, សម្មុទ្ធព ចត្វាហិ មហេសីតិ។

၇၀၆၃.

“យទិ សកុណិ មំសមិច្ឆសិ, ឧយស្ស បុព្វេន បុប្ផវតីយា;
យជតេត្ថ ឯករាជា, សម្មុទ្ឋោ ចត្វបិ កហបតីហិ។

១០២២.

“យទិ សកុណិ មំសមិច្ឆសិ, ឧយស្ស បុព្វេន បុប្ផវតីយា;
យជតេត្ថ ឯករាជា, សម្មុទ្ឋោ ចត្វបិ ហត្ថីហិ។

១០២៣.

“យទិ សកុណិ មំសមិច្ឆសិ, ឧយស្ស បុព្វេន បុប្ផវតីយា;
យជតេត្ថ ឯករាជា, សម្មុទ្ឋោ ចត្វបិ អស្សេហិ។

១០២៤.

“យទិ សកុណិ មំសមិច្ឆសិ, ឧយស្ស បុព្វេន បុប្ផវតីយា;
យជតេត្ថ ឯករាជា, សម្មុទ្ឋោ ចត្វបិ ឧសកេហិ។

១០២៥.

“យទិ សកុណិ មំសមិច្ឆសិ, ឧយស្ស បុព្វេន បុប្ផវតីយា;
យជតេត្ថ ឯករាជា, សម្មុទ្ឋោ សព្វចតុក្កេនា”តិ។

តត្ថ មំសមិច្ឆសីតិ អម្ពោ សកុណិ, សចេ មំសំ ឥច្ឆសិ, បុប្ផវតីយា បុព្វេន
បុរត្ថិមទិសាយំ យញ្ញារាជា អត្ថិ, តត្ថ គច្ឆ។ យជតេត្ថាតិ ឯត្ថ ខណ្ឌាហាលស្ស
វេចនំ គហេត្វា សម្មុទ្ឋោ ឯករាជា ចត្វបិ បុត្តេហិ យញ្ញំ យជតិ។
សេសកាថាសុបិ ឯសេវ នយោ។

ឯវំ មហាជនោ តស្មី ហ្មនេ បរិទេវិត្វា ពោធិសត្តស្ស វសនដ្ឋានំ កន្ធា
ចាសាទំ បទក្ខិណំ ករោន្តោ អន្តេបុរេ កូដាគារឧយ្យានាទិនិ បស្សន្តោ កាថាហិ
បរិទេវិ -

១០៧០.

“អយមស្ស ចាសាទោ, ឥទំ អន្តេបុរំ សុរមណីយំ;
តេទានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា។

១០៧១.

“ឥទមស្ស កូដាគារំ, សោវណ្ណំ បុប្ផមល្យវិកិណ្ណំ;
តេទានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា។

១០៧២.

“ឥទមស្ស ឧយ្យានំ, សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ វម្មំ;
តេទានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា។

១០៧៣.

“ឥទមស្ស អសោកវនំ, សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ វម្មំ;
តេទានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា។

១០៧៤.

“ឥទមស្ស កណិការវនំ, សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ វម្មំ;
តេទានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា។

១០៧៥.

“ឥទមស្ស ចាជលីវនំ, សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ វម្មំ;

តេជានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា។

១០៧៦.

“ឥទមស្ស អម្ពវនំ, សុប្បិទំ សត្តកាលិកំ វម្មំ;

តេជានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា។

១០៧៧.

“អយមស្ស ចោក្ខវណ្ណំ, សញ្ញា បទុមបុណ្ណារិកេហិ;

នាវា ច សោវណ្ណារិកតា, បុប្ផវល្លិយា ចិត្តា សុរមណីយា;

តេជានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា”តិ។

តត្ថ តេជានិ ឥតិ ឥតេ ចន្ទកុមារប្បមុខា អម្ពាភំ អយ្យបុត្តា ឯវុប្ប
ចាសាធំ ធម្មត្វា វជាយ នីយន្តិ។ សោវណ្ណារិកតា តិ សុវណ្ណាឧចិតា។

ឯត្ថកេសុ ថានេសុ វិលបន្តា បុន ហត្ថិសាលាជិនិ ឧបសង្កមិត្វា អាហំសុ -

១០៧៨.

“ឥទមស្ស ហត្ថិវតនំ, ឯវាវណោ គដោ ពលី ធន្តិ;

តេជានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា។

១០៧៩.

“ឥទមស្ស អស្សវតនំ, ឯកខុរោ អស្សោ;

តេជានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា។

១០៨០.

“អយមស្ស អស្សវថោ, សាឡិយនិគ្យោសោ សុភោ វតនិចិត្តោ;

យត្ថស្ស អយ្យបុត្តា, សោភីសុ នន្ទនេ វិយ ទេវា;

តេជានិ អយ្យបុត្តា, ចត្តារោ វជាយ និដ្ឋិតា។

៣០៨១.

“កងំ នាម សាមសមសុន្ថរេហិ, ចន្ទនមុទុកកតត្ថេហិ;
រាជា យជិស្សតេ យញ្ញំ, សម្មុទ្ពោ ចត្វហិ បុត្តេហិ។

៣០៨២.

“កងំ នាម សាមសមសុន្ថរាហិ, ចន្ទនមុទុកកតត្ថាហិ;
រាជា យជិស្សតេ យញ្ញំ, សម្មុទ្ពោ ចត្វហិ កញ្ញាហិ។

៣០៨៣.

“កងំ នាម សាមសមសុន្ថរាហិ, ចន្ទនមុទុកកតត្ថាហិ;
រាជា យជិស្សតេ យញ្ញំ, សម្មុទ្ពោ ចត្វហិ មហេសីហិ។

៣០៨៤.

“កងំ នាម សាមសមសុន្ថរេហិ, ចន្ទនមុទុកកតត្ថេហិ;
រាជា យជិស្សតេ យញ្ញំ, សម្មុទ្ពោ ចត្វហិ គហបតីហិ។

៣០៨៥.

“យថា ហោន្តិ គាមនិគមា, សុញ្ញា អមនុស្សកា ព្រហ្មារញ្ញា;
តថា ហេស្សតិ បុប្ផវតីយា, យិដ្ឋេសុ ចន្ទស្វរិយេសូ”តិ។

តត្ថ ឯវារណោតិ តស្ស ហត្ថិនោ នាមំ។ ឯកខុរោតិ អភិន្តុរោ។
សាឡិយនិគ្យោសោតិ គមនកាលេ សាឡិកានំវិយ មធុរេន និគ្យោសេន
សមន្នាគតោ។ កងំ នាមាតិ កេន នាម ការណេន។ សាមសមសុន្ថរេហិតិ
សុវណ្ណាសាមេហិ ច អញ្ញមញ្ញំ ជាតិយា សមេហិ ច និទ្ទោសតាយ សុន្ថរេហិ។

ចន្ទនមុតុកកត្តេហិតិ លោហិតចន្ទនលិត្តកត្តេហិតិ។ ព្រហ្មារញ្ញាតិ យថា តេ
តាមនិគមា សុញ្ញា និម្មនុស្សា ព្រហ្មារញ្ញា ហោន្តិ, តថា បុប្ផវតិយាបិ យញ្ញោ
យិដ្ឋេសុ រាជបុត្តេសុ សុញ្ញា អរញ្ញាសទិសា ភវិស្សតីតិ។

អថ មហាជនោ ពហិ និក្ខមិតុំ អលកន្តោ អន្តោនគរេយេវ វិចរន្តោ បរិទេវិ។
ពោធិសត្តោបិ យញ្ញារាជំ នីតោ។ អថស្ស មាតា គោតមី នាម ទេវី “បុត្តានំ មេ
ជីវិតំ ទេហិ, ទេវា” តិ រញ្ញោ ចាទមូលេ បរិវត្តិត្វា បរិទេវមាតា អាហា -

៣៨៦.

“ឧម្ពត្តិកា ភវិស្សមិ, ភូនហតា បំសុនា ច បរិកិណ្ណា;
សចេ ចន្ទវំ ហន្តិ, ចាលា មេ ទេវ រុដ្ឋន្តិ។

៣៨៧.

“ឧម្ពត្តិកា ភវិស្សមិ, ភូនហតា បំសុនា ច បរិកិណ្ណា;
សចេ ស្វរិយវំ ហន្តិ, ចាលា មេ ទេវ រុដ្ឋន្តិ” តិ។

តត្ថ ភូនហតាតិ ហតវុឡិ។ បំសុនា ច បរិកិណ្ណាតិ បំសុបរិកិណ្ណាសរិរា
ឧម្ពត្តិកា ហុត្វាវិចរិស្សមិ។

សា ឯវំ បរិទេវន្តិបិ រញ្ញោ សន្តិកា កិញ្ចិ កេបំ អលភិត្វា “មម បុត្តោ តុម្កាកំ
កុដ្ឋិត្វា គតោ ភវិស្សតិ, កិស្ស នំ តុម្កេ ន និវត្តេថា” តិ កុមារស្ស ចតស្សោ
ភរិយាយោ អាលិន្តិត្វា បរិទេវន្តិ អាហា -

៣៨៨.

“កិន្ទុមា ន រមាបេយ្យំ, អញ្ញមញ្ញំ បិយំវនា;
យដ្ឋិកា ឧបរិក្ខិ ច, ចោក្ខរណី ច ភារិកា;

ចន្ទស្វរិយេសុ នច្ឆន្តិយោ, សមា តាសំ នវិជ្ជតី”តិ។

តត្ថ កិច្ចមា ន រមាបេយ្យន្តិ កេន ការណេន ឥមា យដ្ឋិកាតិអាទិកា
ចតស្សោ អញ្ញាមញ្ញំ បិយំវេទា ចន្ទស្វរិយកុមារានំ សន្តិកេ នច្ឆន្តិយោ មម បុត្ត
ន រមាបយីសុ, ឧក្កណ្ណាបយីសុ។ សកលជម្ពូធិបស្មិញ្ញំ នច្ឆេ វា គីតេ វា សមា
អញ្ញា កាចិ តាសំ នវិជ្ជតីតិ អត្ថោ។

ឥតិ សា សុណ្ហាហិ សទ្ធិ បរិទេវិត្វា អញ្ញំ គហេតព្ពគ្គហណំ អបស្សន្តិ
ខណ្ឌាហាលំ អក្កោសមាធា អជ្ជ កាថា អភាសិ -

៣៨៩.

“ឥមំ មហ្គំ ហទយសោកំ, បដិមុញ្ញតុ ខណ្ឌាហាល តវ មាតា;
យោ មហ្គំ ហទយសោកោ, ចន្ទម្ហំ វេជាយ និជ្ជិតេ។

៣៩០.

“ឥមំ មហ្គំ ហទយសោកំ, បដិមុញ្ញតុ ខណ្ឌាហាល តវ មាតា;
យោ មហ្គំ ហទយសោកោ, ស្វរិយម្ហំ វេជាយ និជ្ជិតេ។

៣៩១.

“ឥមំ មហ្គំ ហទយសោកំ, បដិមុញ្ញតុ ខណ្ឌាហាល តវ ជាយា;
យោ មហ្គំ ហទយសោកោ, ចន្ទម្ហំ វេជាយ និជ្ជិតេ។

៣៩២.

“ឥមំ មហ្គំ ហទយសោកំ, បដិមុញ្ញតុ ខណ្ឌាហាល តវ ជាយា;
យោ មហ្គំ ហទយសោកោ, ស្វរិយម្ហំ វេជាយ និជ្ជិតេ។

៣៩៣.

“មា ច បុត្ត មា ច បតី, អន្ទក្ខិ ខណ្ឌាហាល តវ មាតា;
យោ ឃាតេសិ កុមារ, អន្ទសកេ សីហសង្កាសេ។

១០៩៤.

“មា ច បុត្ត មា ច បតី, អន្ទក្ខិ ខណ្ឌាហាល តវ មាតា;
យោ ឃាតេសិ កុមារ, អបេក្ខិតេ សព្វលោកស្ស។

១០៩៥.

“មា ច បុត្ត មា ច បតី, អន្ទក្ខិ ខណ្ឌាហាល តវ ជាយា;
យោ ឃាតេសិ កុមារ, អន្ទសកេ សីហសង្កាសេ។

១០៩៦.

“មា ច បុត្ត មា ច បតី, អន្ទក្ខិ ខណ្ឌាហាល តវ ជាយា;
យោ ឃាតេសិ កុមារ, អបេក្ខិតេ សព្វលោកស្ស”តិ។

តត្ថ ឥមំ មយ្ហន្តិ មយ្ហំ ឥមំ ហធនសោកំ ទុក្ខំ។ បដិមុញ្ញត្វតិ បរិសតុ
ចាបុណាតុ។ យោ ឃាតេសីតិ យោ ត្វំ ឃាតេសិ។ អបេក្ខិតេតិ សព្វលោកេន
ឡិលោកិតេ ទិស្សមានេ មារសីតិ អត្ថោ។

ពោធិសត្តោ យញ្ញាវាជេបិ បិតរំ យាចន្តោ អាហា -

១០៩៧.

“មា នោ ទេវ អវិជិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
អបិ និគឡ្យពន្ធកាបិ, ហត្ថិ អស្សេ ច ចាលេម។

១០៩៨.

“មា នោ ទេវ អវិជិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;

អបិ និគឡ្យពន្ធកាបិ, ហត្ថិធកណានិ ឧដ្ឋេម។

១០៩៩.

“មា នោ ទេវ អវេទិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
អបិ និគឡ្យពន្ធកាបិ, អស្សនកណានិ ឧដ្ឋេម។

១១០០.

“មា នោ ទេវ អវេទិ, ធាសេ នោ ទេហិ ខណ្ឌាហាលស្ស;
យស្ស ហោន្តិ តវ កាមា, អបិ វជ្ជា បញ្ញាជិតា;
ភិក្ខាវរិយំ ចរិស្សាម។

១១០១.

“ទិព្ភំ ទេវ ឧបយាចន្តិ, បុត្តតិកាបិ ទលិទ្ធា;
បដិកាធានិមិ ហិត្វា, បុត្តេ ន លភន្តិ ឯកច្ឆា។

១១០២.

“អាសីសិកានិ ករោន្តិ, បុត្តា នោ ជាយន្ត តតោ បបុត្តា;
អថ នោ អការណាស្មា, យញ្ញត្ថាយ ទេវ យាតេសិ។

១១០៣.

“ឧបយាចិតកេន បុត្តំ លភន្តិ, មា តាត នោ អយាតេសិ;
មា កិច្ចាលទ្ធកេហិ បុត្តេហិ, យជិត្តោ ឥមំ យញ្ញំ។

១១០៤.

“ឧបយាចិតកេន បុត្តំ លភន្តិ, មា តាត នោ អយាតេសិ;
មា កបណាលទ្ធកេហិ បុត្តេហិ, អម្ពាយ នោ វិប្បវាសេហិ”តិ។

តត្ថ ធិព្ពន្ធនិទេវ, អបុត្តិកា ទលិទ្ធាបិ នារិយោ បុត្តត្ថិកា ហុត្វា ពហុ
បណ្ណាការំ ករិត្វា បុត្តំ វា ជីតរំ វា លភាមាតិ ធិព្យំ ឧបយាចន្តិ។ បដិកាធានិបិ
ហិត្វាតិ ទោហឡានិ ធម្មត្វាបិ, អលភិត្វាបីតិ អត្ថោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ -
មហារាជ, នារីនញ្ចា ឧប្បន្នំ ទោហឡំ អលភិត្វា គញ្ញោ សុស្សិត្វា នស្សតិ។ តត្ថ
ឯកទ្វា យាចន្តាបិ បុត្តេ អលភមាធា, កាចិ លទ្ធម្មិ ទោហឡំ បហាយ
អបរិភុញ្ញិត្វា នលភន្តិ, កាចិ ទោហឡំ អលភមាធា នលភន្តិ។ មយ្ហំ បន មាតា
ឧប្បន្នំ ទោហឡំ លភិត្វា បរិភុញ្ញិត្វា ឧប្បន្នំ គព្ពំ អនាសេត្វា បុត្តេ បដិលភិ។ ឯវំ
បដិលទ្ធម មា នោ អវជីតិ យាចតិ។

អាសីសិកានីតិ មហារាជ, ឥមេ សត្តា អាសីសំ ករោន្តិ។ កិន្តិ? បុត្តា នោ
ជាយន្តតិ។ តតោ បបុត្តាតិ បុត្តានម្បិ នោ បុត្តា ជាយន្តតិ។ អថ នោ
អការណស្មាតិ អថ ភំ អម្ពេ អការណោ នយញ្ញត្ថាយ យាតេសិ។
ឧបយាចិតកេនាតិ ទេវតានំ អាយាចនេន។ កបណាលទ្ធកេហិតិ កបណា
រិយ ហុត្វា លទ្ធកេហិ។ បុត្តេហិតិ អម្ពេហិ សទ្ធិ អម្ពាកំ អម្ពាយ មា
វិប្បវាសេហិ, មា នោ មាតរា សទ្ធិវិប្បវាសំ ករីតិ វទតិ។

សោ ឯវំ វទន្តោបិ បិតុ សន្តិកា កិញ្ចិ កងំ អលភិត្វា មាតុ ចាទមូលេ
និបតិត្វា បរិទេវមា នោ អាហា -

១១០៥.

“ពហុទុក្ខា ចោសិយ ចន្ទំ, អម្ព តុវំ ជីយសេ បុត្ត;
វន្តាមិ ខោតេ ចាទេ, លភតំ តាតោ បរលោកំ។

១១០៦.

“ហន្ត ច មំ ឧបគ្វហ, ចាទេ តេ អម្ព វន្តិតុំ ទេហិ;

គន្ធាមិ ធានិ បវាសំ, យញ្ញត្ថាយ ឯករាជស្ស។

១១០៧.

“ហន្ត ច មំ ឧបគ្ចហ, ចាទេ តេ អម្ព វន្តិតុំ ទេហិ;
គន្ធាមិ ធានិ បវាសំ, មាតុ កត្វា ហធយសោកំ។

១១០៨.

“ហន្ត ច មំ ឧបគ្ចហ, ចាទេ តេ អម្ព វន្តិតុំ ទេហិ;
គន្ធាមិ ធានិ បវាសំ, ជនស្ស កត្វា ហធយសោក”ន្តិ។

តត្ថ ពហុធុត្វា ចោសិយាតិ ពហូហិ ធុត្វហិ ចោសិយ។ ចន្ទន្តិ មំ ចន្ទកុមារំ
ឯវំ ចោសេត្វា ឥធានិ, អម្ព, តុំ ជីយសេ បុត្តំ។ លភតំ តាតោ បរលោកន្តិ បិតា
មេ ភោគសម្បជ្ជំ បរលោកំ លភតុ។ ឧបគ្ចហាតិ អាសិដ្ឋ បរិស្សជ។ បវាសន្តិ
បុន អនាគមនាយ អច្ឆន្តិវិប្បវាសំ គន្ធាមិ។

អជស្ស មាតា បរិទេវន្តិ ចតស្សោ កាថា អភាសិ -

១១០៩.

“ហន្ត ច បទុមបត្តានំ, មោឡិ ពន្ធស្ស កោតមិបុត្ត;
ចម្បកធនលមិស្សយោ, ឯសា តេ ចោរាណិកា បកតិ។

១១១០.

“ហន្ត ច វិលេបនំ តេ, បច្ឆិមកំ ចន្ទនំ វិលិម្បស្ស;
យេហិ ច សុវិលិត្តោ, សោភសិ រាជបរិសាយំ។

១១១១.

“ហន្ត ច មុទុកានិ វត្តានិ, បច្ឆិមកំ កាសិកំ និវាសេហិ;

យេហិ ច សុន្តរត្ថោ, សោភសិ រាជបរិសាយំ។

១១១២.

“មុត្តាមណីកនកវិភូសិតានិ, គណ្ណាស្ស ហត្ថាភរណានិ;

យេហិ ច ហត្ថាភរណេហិ, សោភសិ រាជបរិសាយ”ន្តិ។

តត្ថ បទុមបត្តានន្តិ បទុមបត្តវេបនំ នាមេកំ បសាធនំ, តំ សន្ធាយេវមាហា។
តវវិប្បកិណ្ណំ មោឡិ ឧត្តិបិត្វា បទុមបត្តវេបនេន យោដេត្វា ពន្លាតិ អត្តោ។
គោតមិបុត្តាតិ ចន្ទកុមារំ អាលបតិ។ ចម្បកនលមិស្សាយោតិ អព្ពន្ធិមេហិ
ចម្បកនលេហិ មិស្សិតា វណ្ណាគន្ធសម្បន្នា នាធិបុប្ផមាលា បិលន្ទស្ស។ ឯសា
តេតិ ឯសា តវ ចោរាណិកា បកតិ, តមេវ គណ្ណាស្ស បុត្តាតិ បរិទេវតិ។ យេហិ
ចាតិ យេហិ លោហិតចន្ទនវិលេបនេហិ វិលិត្ថោ រាជបរិសាយ សោភសិ, តានិ
វិលិត្ថស្សតិ អត្តោ។ កាសិកន្តិ សតសហស្សគ្បនកំ កាសិកវត្ថំ។
គណ្ណាស្សតិ បិលន្ទស្ស។

ឥនានិស្ស ចន្ទា នាម អគ្គមហេសី តស្ស ចាទម្បលេ និបតិត្វា បរិទេវមាធា
អាហា -

១១១៣.

“ន ហិ នូនាយំ រដ្ឋចាលោ, ភូមិបតិ ជនបទស្ស ឆាយាទោ;

លោកិស្សរោ មហាឆោ, បុត្តេ ស្មេហំ ជនយតី”តិ។

តំ សុត្វា រាជា គាថមាហា -

១១១៤.

“មយ្ហម្បិ បិយា បុត្តា, អត្តា ច បិយោ តុម្ពេ ច ភរិយាយោ;

សគ្គញ្ច បត្តយានោ, តេនាហំ ឃាតយិស្សមី”តិ។

តស្សត្ថោ - ក៏ការណា បុត្តសិទេហំ ន ជនេមិ? ន កេវលំ គោតមិយា ឯវ,
អថ ខោ មយ្ហម្មិ បិយា បុត្តា, តថា អត្តា ច តុម្ហេ ច សុណ្ហាយោ ភិយាយោ ច
បិយាយេវ។ ឯវំ សន្តេបិ សគ្គញ្ច បត្តយានោ អហំ សគ្គំ បត្តេន្តោ, តេន
ការណោន ឯតេ ឃាតយិស្សមិ, មា ចិន្តយិត្ត, សព្វេបេតេ មយា សទ្ធិ
នេវលោកំ ឯកតោ គមិស្សន្តីតិ។

ចន្ទា អាហា -

១១១៥.

“មំ បឋមំ ឃាតេហិ, មា មេ ហនយំ ទុក្ខំ ជាលេសិ;
អលង្កតោ សុន្ទរកោ, បុត្តោ នេវ តវ សុខុមាលោ។

១១១៦.

“ហន្តយ្យ មំ ហនស្ស, បរលោកេ ចន្ទកេន ហេស្សមិ;
បុញ្ញំ ករស្ស វិបុលំ, វិចរាម ឧភោចិ បរលោកេ”តិ។

តត្ថ បឋមន្តំ នេវ, មម សាមិកតោ បឋមតវំ មំ ឃាតេហិ។ ទុក្ខន្តំ ចន្ទស្ស
មរណទុក្ខំ មម ហនយំ មា ជាលេសិ។ អលង្កតាតិ អយំ មម ឯកោវ អលំ
បរិយត្តោតិ ឯវំ អលង្កតោ។ ឯវុបំ នាម បុត្តំ មា ឃាតយិ, មហារាជាតិ
ដីបេតិ។ ហន្តយ្យាតិ ហន្ត, អយ្យ, រាជានំ អាលបន្តី ឯវមាហា។ បរលោកេ
ចន្ទកេនាតិ ចន្ទេន សទ្ធិ បរលោកេ ភិស្សមិ។ វិចរាម ឧភោចិ បរលោកេតិ
តយា ឯកតោ ឃាតិតា ឧភោចិ បរលោកេ សុខំ អនុភវន្តា វិចរាម, មា នោ
សគ្គន្តរាយមកាសីតិ។

រាជា អាហា -

១១១៧.

“មា ភ័ ចន្ទេ រុទ្ធិ មរណាំ, ពហុកា តវ ទេវរាសិសាលក្ខិ;
តេ តំ រមយិស្សន្តិ, យិដ្ឋស្មី គោតមិបុត្តេ” តិ។

តត្ថ មា ភ័ ចន្ទេ រុទ្ធិ តិ មា ភ័ អត្ថនោ មរណាំ រោចសិ។ “មា រុទ្ធិ” តិ បិ ចាថោ,
មា រោធិតិ អត្ថោ។ ទេវរាតិ បតិភាតុកា។

តតោ បរំ សត្តា -

១១១៨.

“ឃុំ រុត្តេ ចន្ទា អត្តានំ, ហន្តិ ហត្ថតលកេហិ” តិ។ - ឧបឡាសាមាហា;
តតោ បរំ តស្សាយេវ វិលាទោ ហោតិ -

“អលមេត្ត ជីវិតេន, បិស្សមិ វិសំ មរិស្សមិ។

១១១៩.

“ន ហិ នូនិមស្ស រញ្ជោ, មិត្តាមច្ឆា ច វិជ្ជេវ សុហនា;
យេ ន វឌ្ឍន្តិ រាជានំ, ‘មា ឃាតយិ ឡិរសេ បុត្តេ’។

១១២០.

“ន ហិ នូនិមស្ស រញ្ជោ, ញាតី មិត្តា ច វិជ្ជេវ សុហនា;
យេ ន វឌ្ឍន្តិ រាជានំ, ‘មា ឃាតយិ អត្រជេ បុត្តេ’។

១១២១.

“ឥមេ តេ បិ មយ្ហំ បុត្តា, គុណិនោ កាយូរធារិនោ រាជ;

តេហិបិ យជស្សុ យញ្ញំ, អថ មុញ្ញតុ កោតមិបុត្តេ។

១១២២.

“ពិលសតំ មំ កត្វាន, យជស្សុ សត្តធា មហារាជ;
មា ជេជ្ឈបុត្តមវេទិ, អន្ធិសកំ សីហសង្កាសំ។

១១២៣.

“ពិលសតំ មំ កត្វាន, យជស្សុ សត្តធា មហារាជ;
មា ជេជ្ឈបុត្តមវេទិ, អបេក្ខិតំ សព្វលោកស្ស”តិ។

តត្ថ ឯវន្តិ ឯវំ អន្ធិពាលេន ឯករាជេន វុត្តេ។ ហន្តិតិ “កី ឆាមេតំ កថេសី”តិ
វត្វា ហត្ថតលេហិ អត្តានំ ហន្តិ។ បិស្សមីតិ បិវិស្សមិ។ ឥមេ តេបីតិ
វសុលកុមារំ អាទី កត្វា សេសធារកេ ហត្ថេ គហេត្វា រញ្ជ្ជា ចាធម្មលេ បីតា
ឯវមាហា។ គុណិនោតិ មាលាគុណាអាករណេហិ សមន្នាគតា។
កាយុរធាវិនោតិ កាយុរបសាធនធរា។ ពិលសតន្តិ មហារាជ, មំ ឃាតេត្វា
កោដ្ឋាសសតំ កត្វា សត្តធា សត្តសុ ហីនេសុ យញ្ញំ យជស្សុ។

ឥតិ សា រញ្ជ្ជា សន្តិកេ ឥមាហិ គាថាហិ បរិទេវីត្វា អស្សាសំ អលកមាធា
ពោធិសត្តស្សេវ សន្តិកំ គន្ធា បរិទេវមាធា អដ្ឋាសិ។ អថ នំ សោ អាហា - “ចន្ទេ,
មយា ជីវមាធនេ តុយ្ហំ តស្មី តស្មី វត្ថុស្មី សុកណិតេ សុកចិតេ ឧច្ចាវចានិ
មណិមុត្តាធិនិ ពហូនិ អាករណានិ ធិន្នានិ, អន្ធិ បនតេ ឥទំ បច្ឆិមទានំ,
សរីរវុឌ្ឍំ អាករណំ ធម្មិ, គណ្ណាហិ ន”ន្តិ។ ឥមមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១១២៤.

“ពហុកា តវ ធិន្នាករណា, ឧច្ចាវចា សុកណិតម្ហិ;
មុត្តាមណិវេឌ្ឍរិយា, ឯតំ តេ បច្ឆិមកំ ទាន”ន្តិ។

ចន្ទាធរីមី តំ សុត្វា តតោ បរាហិ នវហិ កាថាហិវិលមិ -

១១២៥.

“យេសំ បុព្វេ ខន្ធសុ, ធុល្លា មាលាគុណាវិវត្តិសុ;
តេសជ្ជមិ សុនិសិតោ, នេត្តិសោវិវត្តិស្សតិ ខន្ធសុ។

១១២៦.

“យេសំ បុព្វេ ខន្ធសុ, ចិត្តា មាលាគុណាវិវត្តិសុ;
តេសជ្ជមិ សុនិសិតោ, នេត្តិសោវិវត្តិស្សតិ ខន្ធសុ។

១១២៧.

“អចិរំ វត នេត្តិសោ, វិវត្តិស្សតិ រាជបុត្តានំ ខន្ធសុ;
អថ មម បាធយំ ន ជលតិ, តាវ ទទ្យ្ហពន្ធិញ្ច មេ អាសិ។

១១២៨.

“កាសិកសុចិវត្តធរា, កុណ្ឌាលិនោ អគលុចន្ទនវិលិត្តា;
និយ្យាថ ចន្ទស្វរិយា, យញ្ញត្ថាយ ឯករាជស្ស។

១១២៩.

“កាសិកសុចិវត្តធរា, កុណ្ឌាលិនោ អគលុចន្ទនវិលិត្តា;
និយ្យាថ ចន្ទស្វរិយា, មាតុ កត្វា បាធយសោកំ។

១១៣០.

“កាសិកសុចិវត្តធរា, កុណ្ឌាលិនោ អគលុចន្ទនវិលិត្តា;
និយ្យាថ ចន្ទស្វរិយា, ជនស្ស កត្វា បាធយសោកំ។

១១៣១.

“មំសរសភោជនា ឆ្លាបកសុឆ្លាបិតា, កុណ្ហាលីនោ អគលុចន្ទនវិលិត្តា;
និយ្យាថ ចន្ទស្វរិយា, យញ្ញត្ថាយ ឯករាជស្ស។

០០៣២.

“មំសរសភោជនា ឆ្លាបកសុឆ្លាបិតា, កុណ្ហាលីនោ អគលុចន្ទនវិលិត្តា;
និយ្យាថ ចន្ទស្វរិយា, មាតុ កត្វា ហធយសោកំ។

០០៣៣.

“មំសរសភោជនា ឆ្លាបកសុឆ្លាបិតា, កុណ្ហាលីនោ អគលុចន្ទនវិលិត្តា;
និយ្យាថ ចន្ទស្វរិយា, ជនស្ស កត្វា ហធយសោក”ន្តិ។

តត្ថ មាលាគុណាតិ បុប្ផធាមាធិ។ តេសជ្ជាតិ តេសំ អជ្ជំ។ នេត្តិសោតិ
អសិ។ វិវត្តិស្សតីតិ បតិស្សតិ។ អចិរំ វតាតិ អចិរេន វត។ ន ជលតីតិ ន ភិជ្ជតិ។
តាវ ធម្មពន្ធុ មេ អាសីតិ អតិរិយ ជិវពន្ធនំ មេ ហធយំ ភវិស្សតីតិ អត្ថោ។
និយ្យាថាតិ កត្វថ។

ឯវំ តស្ស បរិទេវន្តិយាវ យញ្ញាវាជេ សត្តកម្មំ និដ្ឋាសិ។ រាជបុត្តំ នេត្វា គីរំ
ឱនាមេត្វា និសីទាបេសុំ។ ខណ្ឌាហាលោ សុវណ្ណាទាតី ឧបនាមេត្វា ខត្តំ អាទាយ
“តស្ស គីរំ និទ្ទិស្សមី”តិ អជ្ជាសិ។ តំ ទិស្វា ចន្ទានេវី “អញ្ញំ មេ បដិសរណំ នត្តិ,
អត្តនោ សច្ចពលេន សាមិកស្ស សោត្តិ ករិស្សមី”តិ អញ្ញាលី បគ្គយ្ហ បរិសាយ
អន្តរេ វិចរន្តិ សច្ចកិរិយំ អកាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

០០៣៤.

“សត្តស្មី ឧបក្ខេជស្មី, និសីទិតេ ចន្ទស្មី យញ្ញត្ថាយ;
បញ្ចាលរាជដីតា បញ្ចាលិកា, សត្តបរិសាយ សមនុបរិយាយិ។

១១៣៥.

“យេន សង្ខេប ខណ្ឌហាលោ, ចាបកម្ម ករោតិ ឧប្បដោ;
ឯតេន សង្ខេប, សមន្តិដ៏ សាមិកេន ហោមិ។

១១៣៦.

“យេ ឥធន្តិ អមនុស្សា, យានិ ច យក្ខក្ខតកព្យានិ;
ករោត្តមេ វេយ្យាវដិកំ, សមន្តិដ៏ សាមិកេន ហោមិ។

១១៣៧.

“យា ទេវតា ឥធាគតា, យានិ ច យក្ខក្ខតកព្យានិ;
សរណោសិដ៏ អនាថំ តាយថ មំ, យាចាមហំ បតិ មាហំ អដេយ្យ”ន្តិ។

តត្ថ ឧបក្ខេបស្ម័ន្តិ សព្វស្ម័ន្តិ យញ្ញសម្ភារេ សន្តិកេ បដិយត្តេ។ សមន្តិដ៏តិ
សម្បយុត្តា ឯកសំវាសា។ យេ ឥធន្តិ យេ ឥធអត្តិ។ យក្ខក្ខតកព្យានិ
ទេវសម្ពាតា យក្ខា ច វឿត្វា បិតសត្តសម្ពាតា ភូតា ច ឥធានិ
វឿនកសត្តសម្ពាតានិ កព្យានិ ច។ វេយ្យាវដិកន្តិ មយ្ហំ វេយ្យាវដ្ឋំ ករោត្តមេ
តាយថ មន្តិ វក្ខថ មំ។ យាចាមហន្តិ អហំ វោ យាចាមិ។ បតិ មាហន្តិ បតិ អហំ
មា អដេយ្យ។

អថ សក្កោ ទេវរាជា តស្សា បរិទេវសន្តំ សុត្វា តំ បរត្ថិ ព្រាត្វា ជលិតំ
អយក្ខេបំ អាធាយ គន្ធា រាជានំ តាសេត្វា សព្វេវិស្សន្ត្រាបេសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១១៣៨.

“តំ សុត្វា អមនុស្សា, អយោក្ខេបំ បរិព្ភមេត្វាន;
ភយមស្ស ជនយន្តោ, រាជានំ ឥធមរោច។

១១៣៩.

“ពុជ្ឈស្ស ខោ រាជកលី, មា តាហំ មត្តកំ និតាឡេសី;
មា ជេដ្ឋបុត្តមវេធិ, អទូសកំ សីហសង្កាសំ។

១១៤០.

“កោ តេ ធិដ្ឋោ រាជកលី, បុត្តភវិយាយោ បាញ្ញាមាណាយោ;
សេដ្ឋិ ច គហបតយោ, អទូសកា សគ្គកាមា ហិ។

១១៤១.

“តំ សុត្វា ខណ្ឌាហាលោ, រាជា ច អព្ពតមិទំ ធិស្វាន;
សព្វេសំ ពន្ធនានិ មោចេសុំ, យថា តំ អនុបយាតំ។

១១៤២.

“សព្វេសុ វិប្បមុត្តេសុ, យេ តត្ថ សមាគតា តទា អាសុំ;
សព្វេ ឯកេកលេខ្ពកមទំសុ, ឯស វេជោ ខណ្ឌាហាលស្ស”តិ។

តត្ថ អមនុស្សភិ សក្កោ ទេវរាជា។ ពុជ្ឈស្សតិ ជានស្ស សល្លក្ខេហិ។
រាជកលីតិ រាជកាឡកណ្ឌិ រាជលាមក។ មា តាហន្តិ ចាបរាជ, ពុជ្ឈ, មា តេ
អហំ មត្តកំ និតាឡេសី។ កោ តេ ធិដ្ឋោតិ កុហិ តយា ធិដ្ឋបុត្តោ។ សគ្គកាមា
ហិតិ ឯត្ថ ហិតិ និចាតមត្តំ, សគ្គកាមា សគ្គំ បត្តយមាណាតិ អត្ថោ។ តំ
សុត្វាតិ, ភិក្ខុវេ, តំ សក្កស្ស វេចនំ ខណ្ឌាហាលោ សុត្វា។ អព្ពតមិទន្តិ រាជា ច
ឥទំ សក្កស្ស ទស្សនំ បុព្វេ អភូតំ ធិស្វា។ យថា តន្តិ យថា អនុបយាតំ ចាលំ
មោចេន្តិ, ឯវេមេវ មោចេសុំ។ ឯកេកលេខ្ពកមទំសុតិ ភិក្ខុវេ, យត្ថកា តស្មី
យញ្ញាវាជេ សមាគតា, សព្វេ ឯកកោលាហលំ កត្វា ខណ្ឌាហាលស្ស

ឯកេកលេខុបហារំ អធិសុ។ ឯស វេនាតិ ឯសោវ ខណ្ឌាហាលស្ស វេនា
អហោសិ, តត្ថេវ នំ ជីវិតក្ខយំ ចាបេសុន្តិអត្ថោ។

តំ បន មារេត្វា មហាជនោ រាជានំ មារេតុំ អារភិ។ ពោធិសត្តោ បិតរំ
បរិស្សជិត្វា មារេតុំ ន អនាសិ។ មហាជនោ “ជីវិតំ ឯតស្ស ចាបរញ្ញោ ទេម,
ឆត្តំ បនស្ស នគរេ ច វាសំ ន ទស្សម, ចណ្ណាលំ កត្វា ពហិនគរេ
វសាបេស្សមា” តិ វត្វា រាជវេសំ ហារេត្វា កាសាវំ និវាសាបេត្វា
ហាលិទ្ធិបិលោតិកាយ សីសំ វេបេត្វា ចណ្ណាលំ កត្វា ចណ្ណាលវសនដ្ឋានំ តំ
បហិណិ។ យេ បនេតំ បសុយាតយញ្ញំ យជីសុ ចេវ យជាបេសុញ្ញា អនុមោធិសុ
ច, សព្ពេ និរយបរាយណារំ អហោសុំ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១១៤៣.

“សព្ពេ បរិដ្ឋា និរយំ, យថា តំ ចាបកំ ករិត្វាន;
ន ហិ ចាបកម្មំ កត្វា, លញ្ញា សុគតី ឥតោ គន្ធុ” ត្ថិ។

សោមិ ខោ មហាជនោ ទ្វេ កាឡ កណ្តិយោ ហារេត្វា តត្ថេវ
អភិសេកសម្ភារេ អាហារិត្វា ចន្ទកុមារំ អភិសិញ្ជិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា
អាហា -

១១៤៤.

“សព្ពេសុ វិប្បមុត្តេសុ, យេ តត្ថ សមាគតា តទា អាសុំ;
ចន្ទំ អភិសិញ្ជិសុ, សមាគតា រាជបរិសា ច។

១១៤៥.

“សព្ពេសុ វិប្បមុត្តេសុ, យេ តត្ថ សមាគតា តទា អាសុំ;
ចន្ទំ អភិសិញ្ជិសុ, សមាគតា រាជកញ្ញាយោ ច។

១១៤៦.

“សព្វេសុរិប្បមុត្តេសុ, យេ តត្ថ សមាគតា តទា អាសុំ;
ចន្ទំ អភិសិញ្ជីសុ, សមាគតា ទេវបរិសា ច។

១១៤៧.

“សព្វេសុរិប្បមុត្តេសុ, យេ តត្ថ សមាគតា តទា អាសុំ;
ចន្ទំ អភិសិញ្ជីសុ, សមាគតា ទេវកញ្ញាយោ ច។

១១៤៨.

“សព្វេសុរិប្បមុត្តេសុ, យេ តត្ថ សមាគតា តទា អាសុំ;
ចេលុក្ខេបមករុំ, សមាគតា រាជបរិសា ច។

១១៤៩.

“សព្វេសុរិប្បមុត្តេសុ, យេ តត្ថ សមាគតា តទា អាសុំ;
ចេលុក្ខេបមករុំ, សមាគតា រាជកញ្ញាយោ ច។

១១៥០.

“សព្វេសុរិប្បមុត្តេសុ, យេ តត្ថ សមាគតា តទា អាសុំ;
ចេលុក្ខេបមករុំ, សមាគតា ទេវបរិសា ច។

១១៥១.

“សព្វេសុរិប្បមុត្តេសុ, យេ តត្ថ សមាគតា តទា អាសុំ;
ចេលុក្ខេបមករុំ, សមាគតា ទេវកញ្ញាយោ ច។

១១៥២.

“សព្វេសុរិប្បមុត្តេសុ, ពហូ អានន្ទិតា អហុំ;

នង្គី បវេសិ នគរំ, ពន្ធនា មោក្ខោ អយោសិត្តា”តិ។

តត្ថ រាជបរិសា ចាតិ រាជបរិសាបិ តីហិ សង្ខេហិ អភិសិញ្ញាសុ។
រាជកញ្ញាយោ ចាតិ ខត្តិយដីតរោបិ នំ អភិសិញ្ញាសុ។ ទេវបរិសា ចាតិ សក្កោ
ទេវរាជាវិជយុត្តរសង្ខំ គហេត្វា ទេវបរិសាយ សង្ខំ អភិសិញ្ញា។ ទេវកញ្ញាយោ
ចាតិ សុជាបិ ទេវដីតរាហិ សង្ខំ អភិសិញ្ញា។ បេលុក្ខេបមករុន្តិ នាធាវណ្ណាហិ
វត្ថេហិ ធរេ ឧស្សាបេត្វា ឧត្តរិសាជកានិ អាគាសេ ឱបន្តា បេលុក្ខេបំ ករីសុ។
រាជបរិសា ច ឥតរេ តយោ កោដ្ឋាសា ចាតិ អភិសេកការកា ចត្តារោបិ
កោដ្ឋាសា ករីសុយេវ។ អាណន្តិតា អហុន្តិ អាមោទិតា អហោសុំ។ នង្គី បវេសិ
នគរុន្តិ ចន្ទកុមារស្ស ឆត្តំ ឧស្សាបេត្វា នគរំ បរិជ្ជកាលេ នគរេ អាណន្តភេរិ ចរិ។
“កី វត្វា”តិ? យថា “អម្ពាកំ ចន្ទកុមារោ ពន្ធនា មុត្តោ, ឯវមេវ សព្វេ ពន្ធនា
មុច្ឆន្ត”តិ។ តេន វុត្តំ “ពន្ធនា មោក្ខោ អយោសិត្តា”តិ។

ពោធិសត្តោ បិតុ វត្ថំ បដ្ឋេបសិ។ អន្តោនគរំ បន បរិសិតុំ នលភតិ។
បរិព្ពយស្ស ឱណកាលេ ពោធិសត្តោ ឧយ្យានកីឡាទីនំ អត្ថាយ គច្ឆន្តោ តំ
ឧបសង្កមិត្វា “បតិម្ហី”តិ ន វន្តតិ, អញ្ញាលី បន កត្វា “ចិរំ ជីវ សាមី”តិ វន្តតិ។
“កេនត្តោ”តិ វុត្ថេ អាហោចសិ។ អថស្ស បរិព្ពយំ ធាបេសិ។ សោ ធម្មេន វន្តំ
ការេត្វា អាយុបរិយោសានេ ទេវលោកំ បូរយមាធា អគមាសិ។

សត្តា ឥមំ ធម្មទេសនំ អាហរិត្វា “ន, ភិក្ខុវេ, ឥទានេវ, បុព្វេបិ ទេវទត្តោ មំ
ឯកំ និស្សាយ ពហូ មារេតុំ វាយាមមកាសី”តិ វត្វា ជាតកំ សមោធានេសិ។
តទា ខណ្ឌាហាលោ ទេវទត្តោ អហោសិ, គោតមីទេវី មហាមាយា, ចន្ទាទេវី
រាហុលមាតា, វសុលោ រាហុលោ, សេលា ឧប្បលវណ្ណា, សូរោ វាមគោត្តោ
កស្សទោ, ភន្តសេនោ មោគ្គល្លានោ, សូរិយកុមារោ សារិបុត្តោ, ចន្ទរាជា បន
អហាមេវ សម្មាសម្ពុទ្ធា អហោសិត្តិ។

ចន្ទកុមារជាតកវណ្ណានាសត្តមា។

[៥៤៥] ៨. មហាធារកស្សបជាតកវណ្ណានា

អហុ រាជារីធម្មានន្តិ ឥទំ សត្តាលង្កិវនុយ្យានេវិហរន្តោ
ឡុវេលកស្សបទមនំ អារត្ត កថេសិ។ យទា ហិ សត្តា បវត្តិវរធម្មចក្កោ
ឡុវេលកស្សបាទយោ ជដិលេ ទមេត្វា មគធរាជស្ស បដិស្សវំ លោចតុំ
បុរាណាជដិលសហស្សបវិវតោ លង្កិវនុយ្យានំ អគមាសិ។ តទា
ធ្វានសនហុតាយ បរិសាយ សទ្ធិ អាគន្ធា ទសពលំ វិទិត្វា និសិទ្ធស្ស
មគធរញ្ជោ បរិសន្តរេ ព្រាហ្មណគហបតិកានំ វិតក្កោ ឧប្បជ្ជិ “កី នុ ខោ
ឡុវេលកស្សបោ មហាសមណោ ព្រាហ្មចរិយំ ចរតិ, ឧទាហុ មហាសមណោ
ឡុវេលកស្សបេ” តិ។ អថ ខោ ភគវា តេសំ ធ្វានសនហុតានំ ចេតសា
ចេតោបរិវិតក្កមញ្ជាយ “កស្សបស្ស មម សន្តិកេ បព្ពជិតភារំ
ជាតាបេស្សមី” តិ ឥមំ កាថមាហា -

“កិមេវ ទិស្វា ឡុវេលវាសិ, បហាសិ អគ្គី កិសកោវទានោ;
បុច្ឆាមិ តំ កស្សប ឯតមត្ថំ, កថំ បហីនំ តវ អគ្គិហុត្ថ” ន្តិ។ (មហាវ.
៥៥);

ថេរោបិ ភគវតោ អធិប្បាយំ វិទិត្វា -

“រូបេ ច សទ្ធព អថោ រសេ ច, កាមិត្តិយោ ចាភិវទន្តិ យញ្ញា;
ឯតំ មលន្តិ ឧបដិសុ ញ្ញាត្វា, តស្មា ន យិដ្ឋេ ន ហុតេ អរញ្ជិ” ន្តិ។ (មហាវ.
៥៥); -

ឥម កាច់ វត្តា អត្តនោ សាវកការំ បកាសនត្ថំ តថាគតស្ស ចាធិបិដ្ឋេ សីសំ
បេបេត្វា “សត្តា មេ, ភន្តេ, ភគវា, សាវកោហមស្មី” តិ វត្តា ឯកតាលំ ទិវតាលំ
តិ តាលន្តិ យាវ សត្តតាលប្បមាណំ សត្តក្ខត្តំ វេហាសំ អពុគ្គន្ធា ឡើយ
តថាគតំ វត្តិកា ឯកមន្តំ និសីទិ។ តំ ចាធិហារិយំ ទិស្វា មហាជនោ “អហោ
មហានុភាវោ ពុទ្ធា, ឯវំ ថាមគតទិដ្ឋិកោ នាម អត្តានំ ‘អរហា’ តិ មញ្ញមាណោ
ឡុវេលកស្ស ចាធិ ទិដ្ឋិជាលំ ភិក្ខុកា តថាគតេន ទមិតោ” តិ សត្ត
គុណកថញ្ញាវ កថេសិ។ តំ សុត្វា សត្តា “អនច្ឆរិយំ ឥនានិ សព្ពញ្ញតប្បត្តេន
មយា ឥមស្ស ទមនំ, ស្វាហំ បុព្វេ សរាគកាលេបិ នារោ នាម ព្រហ្មា ហុត្វា
ឥមស្ស ទិដ្ឋិជាលំ ភិក្ខុកា ឥមំ និព្វិសេវនមកាសិ” តិ វត្តា តាយ បរិសាយ
យាចិតោ អតីតំ អាហារិ។

អតីតេ វិទេហរដ្ឋេ មិចិលាយំ អង្គតិ នាម រាជា រដ្ឋំ កាវេសិ ធម្មិកោ
ធម្មរាជា។ តស្ស រុចា នាម ធីតា អហោសិ អភិរូចា ទស្សនីយា ចាសាទិកា
កប្បសតសហស្សំ បត្តិបត្តនា មហាបុញ្ញា អគ្គមហោសិយា កុដ្ឋិស្មី និព្វត្តា។
សេសា បនស្ស សោឡសសហស្សា ឥត្តិយោ វញ្ញា អហោសុំ។ តស្ស សា ធីតា
បិយា អហោសិ មនាថា។ សោ តស្ស នាមាបុប្ផបូរេ បញ្ចវិសតិបុប្ផសមុគ្គ
អនក្សានិ សុខុមាទិ វត្តានិ ច “ឥមេហិ អត្តានំ អលង្ករោត្វ” តិ ទេវសិកំ
បហិណិ។ ខាទនីយកោជនីយស្ស បន បមាណំ នត្តិ។ អនុឡាមាសំ “ទានំ
ទេត្វ” តិ សហស្សំ សហស្សំ បេសេសិ។ តស្ស ខោ បន វិជយោ ច សុនាមោ ច
អលាតោ ចាតិ តយោ អមច្ឆា អហោសុំ។ សោ កោមុទិយា ចាតុមាសិនិយា
ឆណោ បវត្តមាណេ ទេវនករំ វិយ នគរេ ច អន្តេបុរេ ច អលង្កតេ សុន្តាតោ
សុវិលិតោ សព្ពាលង្ការប្បដិមណ្ឌិតោ ភុត្តសាយមាសោ វិវជសីហបញ្ចរេ
មហាតលេ អមច្ឆគណបរិវុតោ វិសុទ្ធិំ គគនតលំ អភិលង្ករមាណំ ចន្ទមណ្ឌលំ

ទិស្វា “រមណីយា វត កោ ទោសិនា វត្តិ, កាយ នុ ខោ អន្ទ វតិយា
អភិរមេយ្យមា” តិ អមច្ចេ បុច្ឆិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហ -

១១៥៣.

“អហុ រាជា វិទេហានំ, អង្គតិ នាម ខត្តិយោ;
បហូតយោគ្គោ ធនិមា, អនន្តពលចោវិសោ។

១១៥៤.

“សោ ច បន្ទវសី វត្តិ, បុរិមយាមេ អនាគតេ;
ចាតុមាសា កោមុទិយា, អមច្ចេ សន្និចាតយិ។

១១៥៥.

“បណ្ឌិតេ សុតសម្បន្នេ, ម្ហិតបុព្វេវិចក្ខុណោ;
វិជយញ្ច សុនាមញ្ច, សេនាបតី អលាតកំ។

១១៥៦.

“តមនុបុច្ឆិ វេទេហោ, បច្ចេកំ ព្រូជ សំ វុច្ឆិ;
ចាតុមាសា កោមុទន្ទ, ដុល្លំ ព្យបហាតំ តម៌;
កាយន្ទ វតិយា វត្តិ, វិហារេមុ ឥមំ ឧតុ” ត្ថិ។

តត្ថ បហូតយោគ្គោតិ ពហុកេន ហត្ថិយោគ្គាទិនា សមន្នាគតោ។
អនន្តពលចោវិសោតិ អនន្តពលកាយោ។ អនាគតេតិ បរិយោសានំ អប្បត្តេ,
អនតិក្កន្តេតិ អត្តោ។ ចាតុមាសាតិ ចតុន្ទំ វស្សិកមាសានំ បច្ឆិមទិវសភូតាយ
វត្តិយា។ កោមុទិយាតិ ដុល្ល កុមុទាយ។ ម្ហិតបុព្វេតិ បឋមំ សិតំ កត្វា បច្ឆា
កថនសីលេ។ តមនុបុច្ឆិតិ តំ តេសុ អមច្ចេសុ ឯកេកំ អមច្ចំ អនុបុច្ឆិ។ បច្ចេកំ
ព្រូជ សំ វុច្ឆិតិ សព្វេបិ តុម្ភេ អត្តនោ អត្តនោ អដ្ឋាសយានុវបំ វុច្ឆិ បច្ចេកំ មយំ

កថេយ្យ កោមុទន្ទាតិ កោមុទី អន្ទ្រ ដុល្លាន្ទិ ដុល្លារាយ ធិស្សយភូតំ
ចន្ទមណ្ឌលំ អពុគ្គច្ន័តិ។ ព្យបហតំ តមន្តិ តេន សត្តំ អន្ធការំ វិហតំ។ ឧតុន្តិ អន្ទ
រត្តិ ឥមំ ឯវុបំ ឧតុំ កាយរតិយា វិហរេយ្យមាតិ។

ឥតិ រាជា អមច្ចេ បុច្ឆិ។ តេន តេ បុច្ឆិតា អត្តនោ អត្តនោ អដ្ឋាសយានុវបំ
កថំ កថយីសុ។ តមន្តំ បកាសេន្នោ សត្តា អាហ -

១១៥៧.

“តតោ សេនាបតិ រស្មោ, អលាតោ ឯតទព្រិ;
‘ហជ្ជំ យោគ្គំ ពលំ សត្តំ, សេនំ សន្នាហយាមសេ។

១១៥៨.

‘ធិយ្យម ទេវ យុទ្ធាយ, អនន្តពលចោវិសា;
យេ តេ វសំ ន អាយន្តិ, វសំ ឧបនយាមសេ;
ឯសា មយ្ហំ សកា ធិជ្ជិ, អធិតំ ឌីជិនាមសេ’។

១១៥៩.

អលាតស្ស វេចា សុត្វា, សុនាមោ ឯតទព្រិ;
‘សព្ពេ តុយ្ហំ មហារាជ, អមិត្តា វសមាគតា។

១១៦០.

‘ធិក្ខិត្តសត្តា បច្ចត្តា, ធិវាតមនុវត្តវេ;
ឧត្តមោ ឧស្សវោ អន្ទ, ន យុទ្ធិ មម រុច្ឆតិ។

១១៦១.

‘អន្ទចានញ្ច ខន្ទញ្ច, ឱប្បំ អភិហរន្តុតេ;

រមស្ស ទេវ កាមេហិ, នច្ចគីតេ សុវាទិតេ។

១១៦២.

សុនាមស្ស វេចា សុត្វា, វិជយោ ឯតទព្រិវ;
'សព្វេ កាមា មហារាជ, និច្ចំ តវ' មុបដ្ឋិតា។

១១៦៣.

'ន ហេតេ ធុល្លភា ទេវ, តវ' កាមេហិ មោទិតុំ;
សទាបិ កាមា សុលភា, នេតំ ចិត្តមតំ មម។

១១៦៤.

'សមណំ ព្រាហ្មណំ វាបិ, ឧចាសេមុ ពហុស្សុតំ;
យោ នន្ទវិនយេ កង្ខំ, អត្ថធម្មវិទូ ឥសេ'។

១១៦៥.

វិជយស្ស វេចា សុត្វា, រាជា អង្គតិ មព្រិវ;
'យថាវិជយោ ភណាតិ, មយ្ហម្មេតំវ រុច្ឆតិ;

១១៦៦.

'សមណំ ព្រាហ្មណំ វាបិ, ឧចាសេមុ ពហុស្សុតំ;
យោ នន្ទវិនយេ កង្ខំ, អត្ថធម្មវិទូ ឥសេ។

១១៦៧.

'សព្វេ' សន្តា ករោជ មតី, កំ ឧចាសេមុ បណ្ឌិតំ;
យោ នន្ទវិនយេ កង្ខំ, អត្ថធម្មវិទូ ឥសេ'។

១១៦៨.

វេទេហស្ស វេទោ សុត្វា, អលាតោ ឯតទព្រាវិ;
'អត្តាយំ មិគធាយស្មី, អចេលោ ធីរសម្មតោ។

១១៦៩.

'គុណោ កស្សបកោត្តាយំ, សុតោ ចិត្រកថី គណ៌;
តំ ទេវ បយិរុចាសេមុ, សោ នោ កម្ពំវិនេស្សតិ'។

១១៧០.

"អលាតស្ស វេទោ សុត្វា, រាជា ចោទេសិ សារថី;
មិគធាយំ គមិស្សម, យុត្តំ យានំ ឥធា នយា"តិ។

តត្ថ ហដ្ឋន្តិ តុដ្ឋបហដ្ឋំ។ ឌីជីនាមសេតិ យំ នោ អជិតំ, តំ ជីនាម។ ឯសោ មម អដ្ឋាសយោតិ។ រាជា តស្ស កថំ នេវ បដិក្កាសិ, នាភិនន្តិ។ ឯតទព្រាវីតិ រាជានំ អលាតស្ស វេទនំ អនភិនន្តំ អប្បដិក្កាសន្តំ ទិស្វា "នាយំ យុទ្ធជ្ឈាសយោ, អហមស្ស ចិត្តំ គណ្ណាត្តោ កាមគុណាភិរតី វណ្ណាយិស្សមី"តិ ចិន្តេត្វា ឯតំ "សព្ពេ តុយ្ហ"ន្តិអាទិវេទនំ អព្រាវិ។

វិជយោ ឯតទព្រាវីតិ រាជា សុនាមស្សបិ វេទនំ នាភិនន្តិ, ន បដិក្កាសិ។ តតោ វិជយោ "អយំ រាជា ឥមេសំ ទ្វិន្ទម្បិ វេទនំ សុត្វា តុណ្ហិយេវ បិតោ, បណ្ឌិតា នាម ធម្មស្សវេនសោណ្ណា ហោន្តិ, ធម្មស្សវេនមស្ស វណ្ណាយិស្សមី"តិ ចិន្តេត្វា ឯតំ "សព្ពេ កាមា"តិអាទិវេទនំ អព្រាវិ។ តត្ថ តវ មុបដ្ឋិតាតិ តវ ឧបដ្ឋិតា។ មោទិតុន្តិ តវ កាមេហិ មោទិតុំ អភិរមិតុំ ឥន្ទាយ សតិ ន ហិ ឯតេ កាមា ទុល្លភា។ នេតំ ចិត្តមតំ មមាតិ ឯតំ តវ កាមេហិ អភិរមណំ មម ចិត្តមតំ ន ហោតិ, ន មេ ឯត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្តិ។ យោ នជ្ជាតិ យោ នោ អដ្ឋំ។ អត្ថធម្មវិទូតិ ចាឡិអត្ថញ្ចេវ ចាឡិធម្មញ្ច ជានន្តោ។ ឥសេតិ ឥសិ ឯសិតគុណោ។

អង្គតិ មព្រីតិ អង្គតិ អព្រី។ មយ្ហម្មេតំ រុច្ឆតិ មយ្ហម្មិ ឯតញ្ជាវ រុច្ឆតិ។
សញ្ជាវ សន្តាតិ សញ្ជាវ តុម្ពេ ឥធិវិជ្ជមាធា មតី ករោច ចិន្តេថ។ អលាតោ
ឯតព្រីតិ រញ្ជោ កង់ សុត្វា អលាតោ “អយំ មម កុលុបកោ គុណោ នាម
អាជីវកោ រាជុយ្យានេ វសតិ, តំ បសំសិទ្ធា រាជកុលុបកំ ករិស្សមី”តិ ចិន្តេត្វា
ឯតំ “អត្ថាយ”ន្តិអាធិវចនំ អព្រី។ តត្ថ ជីវសម្មតោតិ បណ្ឌិតោតិ សម្មតោ។
កស្សបគោត្តាយន្តិ កស្សបគោត្តោ អយំ។ សុតោតិ ពហុស្សុតោ។ គណីតិ
គណសត្តា។ ចោទេសីតិ អាណាបេសិ។

រញ្ជោ តំ កង់ សុត្វា សាវជីនោ តថា ករិសុ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា
អាហា -

១១៧១.

“តស្ស យានំ អយោជេសុំ, ទន្ធិ រូបិយបក្ខវំ;
សុក្កមជ្ជបរិវារំ, បណ្ណារំ ទោសិនា មុទំ។

១១៧២.

“តត្រាសុំ កុមុទាយុត្តា, ចត្តារោ សិន្ធាវា ហយា;
អនិលូបមសមុប្បាតា, សុទន្តា សោណ្ណាមាលិនោ។

១១៧៣.

“សេតច្ឆត្តំ សេតរថោ, សេតស្សា សេតពិជនី;
វេទេហោ សហមច្ឆេហិ, និយ្យំ ចន្ទោវ សោភតិ។

១១៧៤.

“តមនុយាយីសុ ពហារោ, ឥន្ទិខគ្គធរា ពលី;
អស្សបិដ្ឋិតតារីរា, នរា នរវរាធិបំ។

១១៧៥.

“សោ មុហុត្តំ យាយិទ្ធា, យាធា ឱរុយ្ហ ខត្តិយោ;
វេទេហោ សហមន្ទេហិ, បត្តិ គុណមុចាគមិ។

១១៧៦.

“យេបិ តត្ថ តទា អាសុំ, ព្រាហ្មណ៍ញា សមាគតា;
នតេ អបនយី រាជា, អកតំ ភូមិមាគតេ”តិ។

តត្ថ តស្ស យានន្តិ តស្ស រញ្ជោ រជំ យោជយីសុ។ ទន្តន្តិ ទន្តមយំ។
រូបិយបក្ករន្តិ រជតមយឧបក្ករំ។ សុក្កមជ្ជបរិវារន្តិ បរិសុទ្ធាជរុសបរិវារំ។
នោសិទា មុខន្តិ វិគតនោសាយ រត្តិយា មុខំវិយ, ចន្ទសទិសន្តិ អត្ថោ។
តត្រាសុន្តិ តត្រ អហោសុំ។ កុមុទាតិ កុមុទវណ្ណា។ សិទ្ធិវាតិ សិទ្ធិវជាតិកា។
អនិលូបមសមុប្បាតាតិ វាតសទិសវេកា។ សេតច្ឆត្តន្តិ តស្មី រថេ សមុស្សាបិ តំ
ឆត្តម្យិ សេតំ អហោសិ។ សេតរថោតិ សោបិ រថោ សេតោយេវ។ សេតស្សាតិ
អស្សាបិ សេតា។ សេតពិជន្តិ ពិជន្តិបិ សេតា។ និយ្យន្តិ តេន រថេន និគ្គច្ឆន្តោ
អមច្ចគណបរិវុតោ វេទេហារាជា ចន្ទោវិយ សោភតិ។

នរវរាធិបន្តិ នរវរានំ អធិបតី រាជាធិរាជានំ។ សោ មុហុត្តំ យាយិទ្ធាតិ សោ
រាជា មុហុត្ថេនេវ ឧយ្យានំ គន្ធា។ បត្តិ គុណមុចាគមីតិ បត្តិកោវ គុណំ
អាជីវកំ ឧចាគមិ។ យេបិ តត្ថ តទា អាសុន្តិ យេបិ តស្មី ឧយ្យានេ តទា បុរេតរំ
គន្ធា តំ អាជីវកំ បយិរុចាសមាធា និសិទ្ធា អហោសុំ។ នតេ អបនយីតិ
អម្ពាភមេវ នោសោ, យេ មយំ បច្ឆា អគមិម្ពា, តុម្ភេ មា ចិន្ទយីត្ថាតិ តេ
ព្រាហ្មណេ ច ឥព្វេ ច រញ្ជោយេវ អត្ថាយ អកតំ អកតោកាសំ ភូមិ
សមាគតេ ន ឧស្សារណំ ការេត្វា អបនយីតិ។

តាយ បន ឌីមីស្យូកបរិសាយ បរិវត្តោវ ឯកមន្តំ និសីទិត្វា
បដិសន្តារមកាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១១៧៧.

“តតោ សោ មុទុកា ភិសិយា, មុទុចិត្តកសន្តតេ;
មុទុបច្ឆតតេ រាជា, ឯកមន្តំ ឧចារិសិ។

១១៧៨.

“និសន្ត រាជា សម្មោទិ, កជំ សារណិយំ តតោ;
‘កច្ឆិ យាបនិយំ កន្តេ, វាតានមរិយគ្គតា។

១១៧៩.

‘កច្ឆិ អកសិរា វុត្តិ, លភសិ បិណ្ឌាយាបនំ;
អប្បាពាធា ចសិ កច្ឆិ, ចក្កំ ន បរិហាយតិ’។

១១៨០.

តំ គុណោ បដិសម្មោទិ, វេទេហំ វិនយេ រតំ;
‘យាបនិយំ មហារាជ, សព្ពមេតំ តទ្ធកយំ។

១១៨១.

‘កច្ឆិ តុយ្ហម្បិ វេទេហា, បច្ឆន្តា ន ពលីយវេ;
កច្ឆិ អរោគំ យោគ្គំ តេ, កច្ឆិ វហតិ វាហនំ;
កច្ឆិ តេ ព្យាធយោ នត្តិ, សរិរស្សបតាបិយា’។

១១៨២.

“បដិសម្មោទិតោ រាជា, តតោ បុច្ឆិ អនន្តរា;

អត្ថំ ធម្មញ្ញា ញាយញ្ញា, ធម្មកាមោ រថេសកោ។

១១៨៣.

‘កងំ ធម្មំ ចរេ មច្ឆោ, មាតាបិតុសុ កស្សប;
កងំ ចរេ អាចរិយេ, បុត្តទារេ កងំ ចរេ។’

១១៨៤.

‘កងំ ចរេយ្យ វុឡ្លេសុ, កងំ សមណាព្រាហ្មណោ;
កងញ្ញា ពលកាយស្មី, កងំ ជនបទេ ចរេ។’

១១៨៥.

‘កងំ ធម្មំ ចរិទ្ធាន, មច្ឆា កច្ឆន្តិ សុគ្គតិ;
កងញ្ញោកេ អធម្មជ្ជា, បតន្តិ និរយំ អថោ””តិ។’

តត្ថ មុទុកាភិសិយាតិ មុទុកាយ សុខសម្មស្សាយ ភិសិយា។
មុទុចិត្តកសន្តតេតិ សុខសម្មស្សេ ចិត្តត្តរណោ។ មុទុបច្ចត្តតេតិ មុទុនា
បច្ចត្តរណាន បច្ចត្តតេ។ សម្មោធិតិ អាជីវកេន សទ្ធិ សម្មោទនីយំ កងំ
កថេសិ។ តតោតិ តតោ និសង្ខនតោ អនន្តរមេវ សារណីយំ កងំ កថេសីតិ
អត្ថោ។ តត្ថ កង្ខិ យាបនិយន្តិ កង្ខិ តេ, ភន្តេ, សរីរំ បច្ចយេហិ យាបេតុំ សក្កោ។
វាតានមរិយគ្គតាតិ កង្ខិ តេ សរីរេ ធាតុយោ សមប្បវត្តា, វាតានំ ព្យគ្គតា នត្ថិ,
តត្ថ តត្ថ វគ្គវគ្គា ហុត្វា វាតា ន ពាធយន្តិតិ អត្ថោ។

អកសិរាតិ និទ្ធុក្ខា។ វុត្ថិតិ ជីវិតវុត្ថិ។ អប្បាពាធាតិ
ភិយាបថភញ្ញាកេនាពាធនវិរហិតោ។ ចក្ខុន្តិ កង្ខិ តេ ចក្ខុអាធិនិ ឥន្ទ្រិយានិ ន
បរិហាយន្តិតិ បុច្ឆតិ។ បដិសម្មោធិតិ សម្មោទនីយកថាយ បដិកថេសិ។ តត្ថ

សព្វមេតន្តិយំ តយា វុត្តំ វាតានមរិយគ្គតាទិ, តំ សព្វំ តថេវ។ តទុកយន្តិយម្បិ
តយា “អប្បពាដោ ចសិ កង្ខិ, ចក្ខុំ ន បរិហាយតី” តិ វុត្តំ, តម្បិ ឧកយំ តថេវ។

ន ពាលីយវេតិ នាភិកវន្តិ ន កុប្បន្តិ។ អនន្តរាតិ បដិសន្តារតោ អនន្តរា បញ្ចំ
បុច្ឆិ។ តត្ថ អត្ថំ ធម្មញ្ញា ញាយញ្ញាតិ ចាឡិអត្ថញ្ញា ចាឡិញ្ញា ការណយុត្តិញ្ញា។
សោ ហិ “កងំ ធម្មំ ចវេ” តិ បុច្ឆន្តោ មាតាបិតុអាទីសុ បដិបត្តិទីបកំ ចាឡិញ្ញា
ចាឡិអត្ថញ្ញា ការណយុត្តិញ្ញា មេ កថេថាតិ ឥមំ អត្ថញ្ញា ធម្មញ្ញា ញាយញ្ញា
បុច្ឆតិ។ តត្ថ កថញ្ញោកេ អធម្មជ្ជាតិ ឯកច្ឆេ អធម្មេ បិតា កងំ និរយញ្ញោ អថោ
សេសអចាយេ ច បតន្តិ តិ សព្វញ្ញាពុទ្ធបច្ឆេកពុទ្ធពុទ្ធសាវកមហាពោធិសត្តេសុ
បុរិមស្ស បុរិមស្ស អលាភេន បច្ឆិមំ បច្ឆិមំ បុច្ឆិតត្ថកំ មហេសក្ខបញ្ចំ រាជា
កិត្យិ អជានន្តំ នគ្គកោគ្គំ និស្សិកំ អន្ធពាលំ អាជីវកំ បុច្ឆិ។

សោ បិ ឯវំ បុច្ឆិតោ បុច្ឆានុវបំ ព្យាករណំ អទិស្វា ចរន្តំ កោណំ ធន្តោន
បហារន្តោរិយ ភត្តចាតិយំ កថវំ ឱបន្តោរិយ ច “សុណា, មហារាជា” តិ
ឱកាសំ ការេត្វា អត្ថនោ មិច្ឆាវាទំ បដ្ឋបេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា

-

១១៨៦.

“វេទេហស្ស វចោ សុត្វា, កស្សចោ ឯតទព្រិ;
‘សុណោហិ មេ មហារាជ, សច្ចំ អវិតថំ បទំ។

១១៨៧.

‘នត្ថិ ធម្មចរិតស្ស, ដលំ កល្យាណាចាបកំ;
នត្ថិ ទេវំ បរោ លោកោ, កោ តតោ ហិ ឥធាគតោ។

១១៨៨.

‘នត្ថិ ទេវំ បិតរោ វា, កុតោ មាតា កុតោ បិតា;
នត្ថិ អាចរិយោ នាម, អនន្តំ កោ ធម្មស្សតិ។’

១១៨៩.

‘សមតុល្យានិ ភូតានិ, នត្ថិ ជេដ្ឋាបចាយិ កា;
នត្ថិ ពលំ វិរិយំ វា, កុតោ ឧដ្ឋានចារិសំ;
និយតានិ ហិ ភូតានិ, យថា គោជិវិសោ តថា។’

១១៩០.

‘លទ្ធ�េយ្យំ លភតេ មន្ទោ, តត្ថ ទានជលំ កុតោ;
នត្ថិ ទានជលំ ទេវំ, អវសោ ទេវវិរិយោ។’

១១៩១.

‘ពាលេហិ ទានំ បញ្ញត្តំ, បណ្ឌិតេហិ បដិច្ចិតំ;
អវសា ទេន្តិ ជីវានំ, ពាលា បណ្ឌិតមាជិនោ””តិ។’

តត្ថ ឥធាគតោតិ តតោ បរលោកតោ ឥធាគតោ នាម នត្ថិ។ នត្ថិ ទេវំ
បិតរោ វាតិ ទេវំ, អយ្យកបេយ្យកាធយោ វា នត្ថិ, តេសុ អសន្តេសុ កុតោ
មាតា កុតោ បិតា។ យថា គោជិវិសោ តថាតិ គោជិវិសោ វុច្ចតិ បច្ឆាពន្ទោ,
យថា នាវាយ បច្ឆាពន្ទោ នាវមេវ អនុគច្ចតិ, តថា ឥមេ សត្តា និយតមេវ
អនុគច្ចតិ វុទតិ។ អវសោ ទេវវិរិយោតិ ឯវំ ទានជលេ អសតិ យោ កោចិ
ពាលោ ទានំ ទេតិ, សោ អវសោ អវិរិយោ ន អត្តនោ វសេន ពាលេន ទេតិ,
ទានជលំ បន អត្ថិតិ សញ្ញាយ អញ្ញេសំ អនុពាលានំ សទ្ធិហិត្វា ទេតិតិ ធិបេតិ។
ពាលេហិ ទានំ បញ្ញត្តិ “ទានំ ធាតត្ថ” ត្ថិ អនុពាលេហិ បញ្ញត្តំ អនុញ្ញាតំ, តំ
ទានំ ពាលាយេវ ទេន្តិ, បណ្ឌិតា បដិគ្គណ្ឌិតិ។

ឯវំ ធានស្ស និប្បលតំ វណ្ណាត្វា ឥធានិ ចាបស្ស និប្បលការំ វណ្ណាតុំ អាហា -

១១៩២.

“សត្តិមេ សស្សតា កាយា, អប្បជ្ជា អវិកោបិនោ;
តេជោ បថវី អាចោ ច, វាយោ សុខំ ទុខញ្ចិមេ;
ជីវេ ច សត្តិមេ កាយា, យេសំ ធរត្តា នវិជ្ជតិ។

១១៩៣.

“នត្តិ ហន្តាវ ធរត្តា វា, ហញ្ញោ យេវាបិ កោចិ នំ;
អន្តរេនេវ កាយានំ, សត្តានិវ័តិវត្ថវេ។

១១៩៤.

“យោ ចាបិ សិរមាធាយ, បរេសំ និសិតាសិនា;
ន សោ និន្ទតិ តេ កាយេ, តត្ថ ចាបជលំ កុតោ។

១១៩៥.

“ចុល្លាសីតិមហាកប្ប្ន, សព្វេ សុដ្ឋន្តិ សំសរំ;
អនាគតេ តម្កិ កាលេ, សញ្ញតោបិ ន សុដ្ឋតិ។

១១៩៦.

“ចរិត្វាបិ ពហុំ ភព្រំ, នេវ សុដ្ឋន្តិនាគតេ;
ចាបញ្ចេបិ ពហុំ កត្វា, តំ ខណំ នាតិវត្ថវេ។

១១៩៧.

“អនុបុព្វេន នោ សុទ្ធិ, កប្បានំ ចុល្លាសីតិយា;
និយតី នាតិវត្តាម, វេលន្តមិវ សាគរោ”តិ។

តត្ថ កាយាតិ សម្មហា។ អវិកោបិនោតិ វិកោបេតុំ ន សក្កា។ ជីវេតិ ជីវោ។
“ជីវោ”តិបិ ចាហោ, អយមេវ អត្ថោ។ សត្តិមេ កាយាតិ ឥមេ សត្ត កាយា។
ហញ្ញេ យេវាបិ កោចិ នន្តិ យោ ហញ្ញេយ្យ, សោបិ នត្ថេវ។ វីតិវត្ថុវេតិ ឥមេសំ
សត្តន្នំ កាយានំ អន្តរេយេវ ចរន្តិ, ជិន្និតុំ ន សក្កាន្តិ។ សិរមាធាយាតិ បរេសំ
សីសំ កហេត្វា។ និសិតាសិនាតិ និសិតេន អសិនា ជិន្និតិ, ន សោ ជិន្និតីតិ សោបិ
តេ កាយេ ន ជិន្និតិ, បថី បថីមេវ ឧបេតិ, អាចាធយោ អាចាធិកេ,
សុខទុក្ខជីវា អាកាសំ បក្ខន្ធន្តិតិ ធស្សេតិ។

សំសរន្តិ មហារាជ, ឥមេ សត្តា ឥមំ បថី ឯកមំសខលំ កត្វាបិ ឯត្ថកេ
កប្បេ សំសរន្តា សុដ្ឋន្តិ។ អញ្ញាត្រ ហិ សំសារា សត្តេ សោធនតុំ សមត្ថោ នាម
នត្ថិ, សព្វេ សំសារេនេវ សុដ្ឋន្តិ។ អនាគតេ តម្ហិ កាលេតិ យថាវុត្ថេ បន ឯតស្មី
កាលេ អនាគតេ អប្បត្តេ អន្តរា សញ្ញាតោបិ បរិសុទ្ធសីលោបិ ន សុដ្ឋន្តិ។ តំ
ខណ្ឌន្តិ តំ វុត្ថប្បការំ កាលំ។ អនុបុព្វេន នោ សុទ្ធិតិ អម្ហាកំ វាទេ អនុបុព្វេន
សុទ្ធិ, សព្វេសំ អម្ហាកំ អនុបុព្វេន សុទ្ធិ ភវិស្សតីតិ អត្ថោ។ ឥតិ សោ ឧច្ឆេទវាទោ
អត្តនោ ថាមេន សកវាទំ និប្បទេសតោ កថេសីតិ។

១១៩៨.

“កស្សបស្ស វាចា សុត្វា, អលាតោ ឯតទព្រិះ;

“យថា ភទន្តោ ភណាតិ, មយ្ហម្មេតំវ វុច្ឆតិ។

១១៩៩.

‘អហម្មិ បុរិមំ ជាតី, សរេ សំសរិតត្តនោ;

បិដ្ឋុលោ នាមហំ អាសី, លុទ្ធា គោយាតកោ បុរេ។

១២០០.

‘ពារាណសីយំ ដីតាយំ, ពហំ ចាបំ មយា កតំ;
ពហូ មយា ហតា ចាណា, មហីសា សូករា អជា។’

១២០១.

‘តតោ ចុតោ ឥធ ជាតោ, ឥទ្ធេ សេនាបតីកុលេ;
នត្ថិ នួន ដលំ ចាបំ, យោហំ ន និរយំ គតោ””តិ។’

តត្ថ អលាតោ ឯតទព្រឹតិ សោ កិរ កស្សបទសពលស្ស ចេតិយេ
អនោជបុប្ផនាមេន បូជំ កត្វា មរណាសមយេ អញ្ញេន កម្មេន យថានុការំ
ខិត្តោ សំសារេ សំសរេន្តោ ឯកស្ស ចាបកម្មស្ស និស្សន្ទេន គោយាតកកុលេ
និព្ពត្តិត្វា ពហំ ចាបមកាសិ។ អថស្ស មរណាកាលេ ភស្តបដិច្ចន្នោ វិយ អគ្គិ
ឯត្ថកំ កាលំ បិតំ តំ បុញ្ញកម្មំ ឌីកាសមកាសិ។ សោ តស្សនុការវេន ឥធ
និព្ពត្តិត្វា តំ វិភូតិ បត្តោ, ជាតិ សរេន្តោ បន អតីតានន្តរតោ បរំ បរិសរិតុំ
អសក្កោន្តោ “គោយាតកកម្មំ កត្វា ឥធ និព្ពត្តោស្មី”តិ សញ្ញាយ តស្ស វាធំ
ឧបត្ថម្ភេន្តោ ឥធំ “យថា ភទន្តោ ភណាតី”តិ អាទិវចនំ អព្រឹ។ តត្ថ សរេ
សំសរិតត្ថនោតិ អត្ថនោ សំសរិតំ សរាមិ។ សេនាបតីកុលេតិ
សេនាបតីកុលម្ហិ។

១២០២.

“អថេត្ថ ពិជកោ នាម, នាសោ អាសិ បដច្ឆរិ;
ឧចាសថំ ឧបវសន្តោ, គុណាសន្តិកុចាគមិ។

១២០៣.

“កស្សបស្ស វចោ សុត្វា, អលាតស្ស ច ភាសិតំ;
បស្សសន្តោ មុហំ ឧណ្ហំ, រុធំ អស្សនិវត្តយី”តិ។

តត្ថ អថេត្តាតិ អថ ឯត្ថ ឯតិស្សំ មិច្ឆិលាយំ។ បដច្ឆរីតិ ទលិទ្ធោ កបណោ
អហោសិ។ គុណាសន្តិកុចាគមីតិ គុណាស្ស សន្តិកំ កិញ្ចិទេវ ការណំ
សោស្ស្យមីតិ ឧបគតោតិ វេទិតញោ។

១២០៤.

“តមនុបុច្ឆិ វេទេហោ, ‘កិមត្ថំ សម្ម រោទសិ;
កីតេ សុតំ វា ទិដ្ឋំ វា, កី មំ វេទេសិ វេទនំ” ឆ្លឹ។

តត្ថ កី មំ វេទេសិ វេទនន្តិ កី នាម ត្វំ កាយិកំ វា ចេតសិកំ វា វេទនំ
បត្តោយំ, ឯវំ រោទន្តោ មំ វេទេសិ ជាតាបេសិ, ឧត្តានមេវ នំ កត្វា មយ្ហំ
អាចិត្តាហិតិ។

១២០៥.

“វេទេហាស្ស វេទោ សុត្វា, ពីជកោ ឯតទព្រិវិ;
‘នត្ថិ មេ វេទនា ទុក្ខា, មហារាជ សុណោហិ មេ។

១២០៦.

‘អហម្បិ បុរិមំ ជាតី, សរាមិ សុខមត្តនោ;
សាកេតាហំ បុរេ អាសី, ភាវសេដ្ឋិ គុណោ រតោ។

១២០៧.

‘សម្មតោ ព្រាហ្មណ៍ព្ពានំ, សំវិភាគរតោ សុចិ;
ន ចាបិ ចាបកំ កម្មំ, សរាមិ កតមត្តនោ។

១២០៨.

‘តតោ ចុតាហំ វេទេហា, ឥធន ជាតោ ទុរិត្តិយា;

គព្ពម្ពី កុម្មុទាសិយា, យតោ ជាតោ សុទុគ្គតោ។

១២០៩.

‘ឯវម្បី ទុគ្គតោ សន្តោ, សមចរិយំ អធិដ្ឋិតោ;
ឧបឡភាគំ ភត្តស្ស, ទទាមិ យោ មេ ឥច្ឆតិ។’

១២១០.

‘ចាតុទ្ទសី បញ្ចទសី, សទា ឧបវសាមហំ;
ន ចាបិ ភូតេ ហីសាមិ, ដេយ្យំ ចាបិ វិវដ្ឋយី។’

១២១១.

‘សព្ពមេវ ហិ នូនេតំ, សុចីណ្ណំ ភវតិ និប្បលំ;
និវត្តំ មញ្ញំ ធិសីលំ, អលាតោ ភាសតី យថា។’

១២១២.

‘កលិមេវ នូន គណ្ណាមិ, អសិប្បោ ធុត្តកោ យថា;
កដំ អលាតោ គណ្ណាតិ, កិតវោសិក្ខិតោ យថា។’

១២១៣.

‘ទ្វារំ នប្បដិបស្សាមិ, យេន គច្ឆាមិ សុគ្គតី;
តស្មា រាជ បរោទាមិ, សុត្វា កស្សបភាសិត”””ន្តិ។’

តត្ថ ភាវសេដ្ឋីតិ ឯវនាមកោ អសីតិកោជីវិតវោ សេដ្ឋី។ គុណោ រតោតិ
គុណម្ពី រតោ។ សម្មតោតិ សម្មារិកោ សំវណ្ណិតោ។ សុចីតិ សុចិកម្មោ។ ឥធន
ជាតោ ធុរិតិយាតិ ឥមស្មី មិចិលនគរេ ទលិទ្ធិយា កបណាយ កុម្មុទាសិយា
កុដ្ឋម្ពី ជាតោស្មីតិ។ សោ កិវ បុព្វេ កស្សបពុទ្ធកាលេ អរោហេ នដ្ឋំ ពលិតេន្តំ

គេសមាធា ឯកេន មគ្គមុឡេន ភិក្ខុនា មគ្គំ បុដ្ឋា តុណ្ហំ ហុត្វា បុន តេន
បុច្ឆិតោ កុដ្ឋិត្វា “សមណ, ធាសា នាម មុខរា ហោត្តិ, ធាសេន តយា ភវិតំ,
អតិមុខរោសី” តិ អាហា។ តំ កម្មំ តទាវិចាកំ អនត្វា ភស្តុដ្ឋន្នោ វិយ ចាវកោ
បិតំ។ មរណសមយេ អញ្ញំ កម្មំ ឧបជ្ជាសី។ សោ យថាកម្មំ សំសារេ សំសរន្តោ
ឯកស្ស កុសលកម្មស្ស ពលេន សាកេតេ វុត្តប្បកា រោសេដ្ឋិ ហុត្វា ធានាធិនិ
បុញ្ញានិ អកាសី។ តំ បនស្ស កម្មំ បដវិយំ និហិតនិធិវិយ បិតំ ធិកាសំ លភិត្វា
វិចាកំ ធន្សតិ។ យំ បន តេន តំ ភិក្ខុំ អក្កោសន្តេន កតំ ចាបកម្មំ, តមស្ស
តស្មី អត្តភារេ វិចាកំ អធាសី។ សោ អជានន្តោ “ឥតរស្ស កល្យាណកម្មស្ស
ពលេន កុម្មធាសិយា កុច្ឆិម្ហំ និព្ពត្តាស្មី” តិ សញ្ញាយ ឯវមាហា។ យតោ ជាតោ
សុទុគ្គតោតិ សោហំ ជាតកាលតោ បដ្ឋាយ អតិទុគ្គតោតិ ធិបេតិ។

សមចរិយមធិដ្ឋិតោតិ សមចរិយាយមេវ បតិដ្ឋិតោម្ហិ។ នូនេតន្តិ ឯកំសេន
ឯតំ។ មញ្ញំ ធិសីលន្តិ ទេវ, ឥទំ សីលំ នាម និវត្តកំ មញ្ញេ។ អលាតោតិ យថា
អយំ អលាតសេនាបតិ “មយា បុរិមភវេ ពហុំ ចាណាតិចាតកម្មំ កត្វា
សេនាបតិជ្ជានំ លទ្ធ” តិ ភាសតិ, តេន ការណេនាហំ និវត្តកំ សីលន្តិ មញ្ញាមិ។
កលិមេវាតិ យថា អសិប្បា អសិក្ខិតោ អក្ខុត្តោ បរាជយក្កាហំ គណ្ហាតិ,
តថា នូន គណ្ហាមិ, បុរិមភវេ អត្តនោ សាបតេយ្យំ នាសេត្វា ឥទានិ ទុក្ខំ
អនុភវាមិ។ កស្សបភាសិតន្តិ កស្សបកោត្តស្ស អបេលកស្ស ភាសិតំ
សុត្វាតិ វេទតិ។

១២១២.

“ពិជកស្ស វចោ សុត្វា, រាជា អម្ពតិ មព្រិវ;
‘នត្ថិ ទ្វារំ សុគតិយា, និយតី កម្ពុពិជក។’

១២១៣.

‘សុខំ វា យទិ វា ទុក្ខំ, និយតិយា កិរ លត្តតិ;
សំសារសុទ្ធិសញ្ញេសំ, មា តុរិត្តោ អនាគតេ។’

១២១៦.

‘អហម្មិ បុត្តេ កល្យាណោ, ព្រាហ្មណ៍ព្រេសុ ព្យាវដោ;
វោហារមនុសាសន្តោ, រតិហីនោ តទន្តរា’”តិ។

តត្ថ អង្គតិ មព្រឹតិ បឋមមេវ ឥតវេសំ ទិដ្ឋំ, បច្ឆា ពីជកស្សតិ តិណ្ណំ វចនំ
សុត្វា ទន្ធា មិច្ឆាទិដ្ឋិ គហេត្វា ឯតំ “នត្ថិ ធូរា” ត្ថិអាទិវចនមព្រឹតិ។ និយតិ កម្ពុតិ
សម្ម ពីជក, និយតិមេវ ឌីលោកេហិ។ ចុល្លាសីតិមហាកប្បប្បមាលោ
កាលោយេវ ហិ សត្តេ សោធនតិ, តុំ អតិតុរិតោតិ អធិប្បាយេនេវមាហ។
អនាគតេតិ តស្មី កាលេ អសម្បត្តេ អន្តរាវ នេវលោកំ គច្ឆាមីតិ មា តុរិត្តោ។
ព្យាវដោតិ ព្រាហ្មណេសុ ច គហបតិកេសុ ច តេសំយេវ
កាយវេយ្យាវច្ឆនាទិកម្មករណោន ព្យាវដោ អហោសី។ វោហារត្ថិ
វិទិច្ចយដ្ឋានេ និសីទិត្វា រាជកិច្ចំ វោហារំ អនុសាសន្តោវ។ រតិហីនោ តទន្តរាតិ
ឯត្ថកំ កាលំ កាមគុណាតិយា បរិហីនោតិ។

ឯវញ្ច បន វត្វា “ភន្តេ កស្សប, មយំ ឯត្ថកំ កាលំ បមជ្ជិម្ហា, ឥនាទិ បន
អម្ពេហិ អាចរិយោលទ្វោ, ឥតោ បដ្ឋាយ កាមរតិមេវ អនុភវិស្សម, តុម្ហាកំ
សន្តិកេ ឥតោ ឧត្តរិ ធម្មស្សវនម្មិ នោ បបញ្ចោ ភវិស្សតិ, តិដ្ឋថ តុម្ពេ, មយំ
គមិស្សមា”តិ អាបុច្ឆន្តោ អាហា -

១២១៧.

“បុនបិ ភន្តេ ទក្ខេមុ, សង្កតិ ច ភវិស្សតិ”តិ។

តត្ថ សង្កតិ ចេតិ ឯកស្មី ហ្មនេ ចេ នោ សមាគមោ ភវិស្សតិ,នោ ចេ, អសតិ
បុញ្ញជលេ កី តយា ធិដ្ឋេនាតិ។

“ឥទំ វត្ថាន វេទេហោ, បច្ចកា សនិវេសន”ន្តិ;

តត្ថ សនិវេសនន្តិ ភិក្ខុវេ, ឥទំ វចនំ វេទេហា រាជា វត្ថា វចំ អភិរុយ្ហ អត្ថនោ
និវេសនំ ចន្ទកថាសាធិតលមេវ បដិគតោ។

រាជា បឋមំ គុណសន្តិកំ គន្ធា តំ វន្តិត្វា បញ្ចំ បុច្ឆិ។ អាគច្ឆន្តោ បន
អវន្តិត្វាវ អាគតោ។ គុណោ អត្ថនោ អគុណតាយ វន្តនម្បិ នាលត្ថ,
បិណ្ឌាធិកំ សក្ការំ កិមេវ លច្ឆតិ។ រាជាបិ តំ វត្ថី វីតិនាមេត្វា បុនទិវសេ អមច្ចេ
សន្និចាតេត្វា “កាមគុណោ មេ ឧបជ្ឈាបេថ, អហំ ឥតោ បជ្ឈាយ
កាមគុណសុខមេវ អនុភវិស្សាមិ, ន មេ អញ្ញានិ កិច្ចានិ អាហោចតញ្ញានិ,
វិនិច្ឆយកិច្ចំ អសុកោ ច អសុកោ ច ករោត្ត”តិ វត្ថា កាមវតិមត្ថោ អហោសិ។
តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១២១៨.

“តតោ វត្សាវិវសានេ, ឧបជ្ឈានម្ហិ អង្គតិ;
អមច្ចេ សន្និចាតេត្វា, ឥទំ វចនមព្រាវិ។

១២១៩.

‘ចន្ទកេ មេ វិមានស្មី, សទា កាមេ វិធន្តមេ;
មា ឧបគច្ឆំ អត្ថេសុ, គុយ្ហប្បកាសិយេសុ ច។

១២២០.

វិជយោ ច សុនាមោ ច, សេនាបតិ អលាតកោ;

ឯតេ អត្ថេ និសីទន្ត, វេហារកុសលា តយោ។

១២២១.

“ឥទំ វត្វាន វេទេហោ, កាមេវ ពហុមញ្ញាថ;
ន ចាបិ ព្រាហ្មណ៍ត្ថេសុ, អត្ថេ កិស្សិញ្ចា ព្យាវដា”តិ។

តត្ថ ឧបជ្ឈានម្ពីតិ អត្ថនោ ឧបជ្ឈានជ្ជានេ។ ចន្ទកេ មេតិ មម សន្តកេ
ចន្ទកថាសាទេ។ វិទេន្ត មេតិ និច្ចំ មយ្ហំ កាមេ សំវិទហន្ត ឧបជ្ឈបេន្ត។
គុយ្យប្បកាសិយេស្វតិ គុយ្យេសុបិ បកាសិយេសុបិ អត្ថេសុ ឧប្បន្នេសុ មំ កេចិ
មា ឧបគច្ចំ។ អត្ថេតិ អត្ថករណេវិនិច្ឆយជ្ជានេ។ និសីទន្តតិ មយា
កត្តត្ថកិច្ចស្ស ករណាត្ថំ សេសអមច្ចេហិ សទ្ធិ និសីទន្តតិ។

១២២២.

“តតោ ទ្វេសត្តវត្តស្ស, វេទេហស្សត្រជា បិយា;
រាជធីតា រុចា នាម, ធាតិមាតវមព្រាវិ។

១២២៣.

“អលង្ករោថ មំ ទិប្បំ, សទិយោ ចាលង្ករោន្ត មេ;
សុវេ បន្ទរសោ ធិព្យោ, គច្ចំ ឥស្សរសន្តិកេ។

១២២៤.

“តស្សា មាល្យំ អភិហរីសុ, ចន្ទនញ្ចា មហារហំ;
មណិសង្កមុត្តារតនំ, នាធារត្ថេ ច អម្ពរេ។

១២២៥.

“តញ្ចា សោណ្ណាមយេ បីថេ, និសិទ្ធិំ ពហុកិត្តិយោ;

បរិក្ខារ អសោភ័ណ្ឌ, រុច្ច រុច្ចវណ្ណិន្ទ្យ

តត្ថ តតោតិ តតោ រញ្ជោ កាមបង្កេតតតិវសតោ បដ្ឋាយ។
ធូសត្តវត្តស្សាតិ បុទ្ធសមេ ធូសេ។ ធូតិមាតរមព្រ័តិ បិតុ សន្តិកំ គន្ធកាមា
ហុត្វា ធូតិមាតរមាហា។ សា កិរ ចាតុទ្ធសេ ចាតុទ្ធសេ បញ្ចសតកុមារិកាហិ
បរិវត្តា ធូតិគណំ អាធាយ មហាន្តេន សិរិវិលាសេន អត្តនោ សត្តភូមិកា
រតិវឌ្ឍនចាសាធា ឡើយ បិតុ ធូស្សនត្ថំ បន្តកចាសាធំ គប្បតិ។ អថ មំ បិតា
ធូស្វា តុដ្ឋមាធសោ ហុត្វា មហាសក្ការំ ការេត្វា ឧយ្យោដេន្តោ “អម្ព, ធូនំ
ធូហិ” តិ សហស្សំ ធូត្វា ឧយ្យោដេតិ។ សា អត្តនោ ធូវេសនំ អាគន្ធា បុនធូវេសេ
ឧចាសថិកា ហុត្វា កបណាទ្ធិកវណ្ណិត្តយាចកានំ មហាធូនំ ធូតិ។ រញ្ជោ
កិរស្សា ឯកោ ជនបធូចិ ធូន្តោ។ តតោ អាយេន សត្តកិច្ចាធូ ករោតិ។ តធូ
បន “រញ្ជោ កិរ គុណំ អាជីវកំ ធូស្សយ មិច្ឆាធូស្សនំ គហិត” ធូ សកលនគរេ
ឯកកោលាហលំ អហោសិ។ តំ បរិវត្តិ រុច្ចាយ ធូតិយោ សុត្វា រាជធូតាយ
អាហេយេសុ “អយ្យេ, បិតរា កិរ តេ អាជីវកស្ស កថំ សុត្វា មិច្ឆាធូស្សនំ
គហិតំ, សោ កិរ បតុសុ នគរធូរេសុ ធូនសាលាយោវិទ្ធិសាបេត្វា
បរិវត្តិហិតា ឥត្តិយោ ប កុមារិកាយោ ប បសយ្ហការេន គណ្ឌិតុ
អាណាបេតិ, រន្ធី នវិចារេតិ, កាមមត្តោយេវ កិរ ជាតោ” តិ។ សា តំ កថំ សុត្វា
អនត្តមនា ហុត្វា “កថញ្ញំ នាម មេ តាតោ អបគតសុក្កធូម្ពំ និល្លជ្ជំ នគ្គកោត្តំ
ឧបសង្កមិត្វា បញ្ចំ បុច្ឆិស្សតិ, ននុ ធូម្ពិកសមណាព្រាហ្មណោ កម្មវាធូនោ
ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆិតញ្ញោ សិយា, បេត្វា ខោ បន មំ អញ្ជោ មយ្ហំ បិតរំ
មិច្ឆាធូស្សនា អបនេត្វា សម្មាធូស្សនេ បតិជ្ជាបេតុំ សមត្តោ នាម នត្តិ។ អហញ្ញំ
អតីតា សត្ត, អនាគតា សត្តាតិ បុទ្ធស ជាតិយោ អនុស្សរាមិ, តស្មា បុព្វេ មយា
កតំ ចាបកម្ពំ កថេត្វា ចាបកម្មស្ស ជលំ ធូស្សន្តិ មម បិតរំ មិច្ឆាធូស្សនា
មោចេស្សាមិ។ សចេ បន អជ្ជេវ គមិស្សាមិ, អថ មំ បិតា ‘អម្ព, ត្វំ បុព្វេ

អឌ្ឍមាសេ អាគច្ឆសិ, អដ្ឋ កស្មា ឯវំ លហុ អាគតាសី'តិ វ'ក្ខតិ។ តត្រ សចេ
អហំ 'តុម្ពេហិ កិរ មិច្ឆាទស្សនំ គហិតន្តិ សុត្វា 'អាគតម្ពី'តិ វ'ក្ខាមិ, ន មេ វ'ចនំ
គរុំ កត្វា កល្យាណស្សតិ, តស្មា អដ្ឋ អគន្ធា តេតោ ចុទ្ធសមេ ទិវសេ
កាឡបក្ខេយេវ កិញ្ចិ អជានន្តិវិយ បុព្វេ គមនាការេន្តេវ គន្ធា
អាគមនកាលេ ធានវត្តត្ថាយ សហស្សំ យាទិស្សមិ, តទា មេ បិតា ទិដ្ឋិយា
គហិតភារំ កថេស្សតិ។ អថ នំ អហំ អត្ថនោ ពលេន មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឆន្ទាបេស្សមី"តិ
ចិន្តេសិ។ តស្មា ចុទ្ធសមេ ទិវសេ បិតុ សន្តិកំ គន្ធកាមា ហុត្វា ឯវមាហ។

តត្ថ សទិយោ ចាតិ សហាយិកាយោបិ មេ បញ្ចាសតា កុមារិកាយោ
ឯកាយេកំ អសទិសំ កត្វា នាណលង្ការេហិ នាណវណ្ណេហិ
បុប្ផគន្ធិវិលេបនេហិ អលង្ករេន្តតិ។ ទិព្យោតិ ទិព្វសទិសោ,
ទេវតាសន្និចាតបដិមណ្ឌិតោតិបិ ទិព្ពោ។ គច្ឆន្តិ មម ធានវត្តំ អាហារាបេតុ
វិទេហិស្សរស្ស បិតុ សន្តិកំ គមិស្សមីតិ។ អភិហរីស្វតិ សោឡសហិ
គន្ធាទកយដេហិ ម្ហាបេត្វា មណ្ឌានត្ថាយ អភិហរីសុ។ បរិកិរិយាតិ បរិវារេត្វា។
អសោភីស្វតិ សុដំ បរិវារេត្វា បិតា ទេវកញ្ញាវិយ តំ ទិវសំ អតិវិយ
អសោភីស្វតិ។

១២២៦.

“សា ច សទិមជ្ឈិតតា, សញ្ញាភវណភូសិតា;
សតេរតា អព្ពមិវ, ចន្ទកំ ចារិសី រុចា។

១២២៧.

“ឧបសង្កមិត្វា វេទេហំ, វន្តិត្វាវិនយេ រតំ;
សុវណ្ណាឧចិតេ បីលេ, ឯកមន្តំ ឧចារិសី"តិ។

តត្ថ ឧបាសិកា បិតុ វសនដ្ឋានំ ចន្ទកថាសាទំ បាសិ។ សុវណ្ណាឧបិតតិ
សត្តរតនឧបិតេ សុវណ្ណាមយេ បីបេ។

១២២៨.

“តញ្ចា ទិស្វាន វេទេហោ, អប្បរាជំ សង្កម៌;
រុចំ សឱមជ្ឈកតំ, ឥទំ វចនមព្រាវិ។

១២២៩.

“កង្ខិ រមសិ ចាសាទេ, អន្តោចោក្ខរណី បតិ;
កង្ខិ ពហុវិធំ ខន្ធិ, សទា អភិហរន្តិ តេ។

១២៣០.

‘កង្ខិ ពហុវិធំ មាល្យំ, ឌីចិនិត្វា កុមារិយោ;
យរកេ ករោថ បច្ឆេកំ, ឱឡារតិរតា មុហុ។

១២៣១.

‘កេន វា វិកលំ តុយ្ហំ, កី ឱប្បំ អាហារន្តិ តេ;
មនោ ករស្សុ កុឡមុឌី, អបិ ចន្ទសមម្ហីបី”តិ។

តត្ថ សង្កមន្តិ អប្បរាជំ សង្កម វិយ សមាគមំ ទិស្វា។ ចាសាទេតិ អម្ព មយា
តុយ្ហំ វេជយន្តសទិសោ រតិវឡនចាសាទោ ការតោ, កង្ខិ តត្ថ រមសិ។
អន្តោចោក្ខរណី បតិ អន្តោវត្ថស្មិញ្ញោវ តេ មយា
នន្តោចោក្ខរណីបដិភាគាចោក្ខរណី ការតា, កង្ខិ តំ ចោក្ខរណី បដិច្ច
ឧទកកីឡំ កីឡន្តិ រមសិ។ មាល្យន្តិ អម្ព, អហំ តុយ្ហំ ទេវសិកំ បញ្ចវិសតិ
បុប្ផសមុគ្គេ បហិណាមិ, កង្ខិ តុម្ភេ សព្វាបិ កុមារិកាយោ តំ មាល្យំ ឌីចិនិត្វា
គន្តិត្វា អភិណ្ណំ ឱឡារតិរតា ហុត្វា បច្ឆេកំ យរកេ ករោថ, “ឥទំ សុន្ទរំ, ឥទំ

សុន្ទរតរ”ន្តិ ចាដិយេក្កំ សារម្តេន វាយបុប្ផយរកានិ បុប្ផគព្ភេ ច
បុប្ផាសនបុប្ផសយនានិ ច កង្ខិ ករោថាតិ បុប្ផតិ។

វិកលន្តិ វេកល្លំ។ មនោ ករស្សតិ ចិត្តំ ឧប្បាទេហិ។ កុឡមុខិតិ
សាសបកក្កេហិ បសាទិតមុខតាយ តំ ឯវមាហា។ ឥតិយោ ហិ មុខវណ្ណំ
បសាទេន្តិយោ ឧដ្ឋលោហិតមុខទូសិតបីឡ កាហារណាត្ថំ បឋមំ សាសបកក្កេន
មុខំវិលីម្បន្តិ, តតោ លោហិតស្ស សមករណាត្ថំ មត្តិកាកក្កេន, តតោ
ធិបសាទនត្ថំ តិលកក្កេន។ ចន្ទសមម្ពីបតិ ចន្ទតោ ឧល្លភតរោ នាម នត្ថិ,
តាធិសេបិ រុច្ចិ កត្វា មមាចិត្ត, សម្បាទេស្សមិ តេតិ។

១២ក២.

“វេទេហស្ស វេចោ សុត្វា, រុចា បិតរ មព្រិវ;
‘សព្ពមេតំ មហារាជ, លព្ពតិស្សរសន្តិកេ។

១២ក៣.

‘សុវេ បន្ទរសោ ធិព្យោ, សហស្សំ អាហារន្តុ មេ;
យថាធិន្ទញ្ច ធស្សមិ, ធានំ សព្ពវណ្ណិស្វហា”ន្តិ។

តត្ថ សព្ពវណ្ណិស្វហន្តិ សព្ពវណ្ណត្ថកេសុ អហំ ធស្សមិ។

១២ក៤.

“រុចាយ វេចនំ សុត្វា, រាជា អន្តតិ មព្រិវ;
‘តេហំ វិធាសិតំវិត្តំ, និវត្តំ អដលំ តយា។

១២ក៥.

‘ឧចោសថេ វសំ និច្ចំ, អន្ទចានំ ន ភុញ្ញាសិ;

និយតេតំ អភុត្តព្ពំ, នត្តិ បុព្វំ អភុញ្ញតោ””តិ។

តត្ថ អង្គតិ មព្រីតិ ភិក្ខុវេ, សោ អង្គតិរាជា បុព្វេ អយាចិតោបិ “អម្ព, ទានំ ទេហី”តិ សហស្សំ ទត្វា តំ ទិវសំ យាចិតោបិ មិច្ឆាទស្សនស្ស កហិតត្តា អទត្វា ឥទំ “ពហំ វិធាសិត”ន្តិអាទិវចនំ អព្រី។ និយតេតំ អភុត្តព្ពំន្តិ ឯតំ និយតិវសេន តយា អភុញ្ញតព្ពំ ភវិស្សតិ, ភុញ្ញន្តានម្បិ អភុញ្ញន្តានម្បិ បុព្វំ នត្តិ។ សព្វេ ហិ បុល្លាសីតិមហាកប្បេ អតិក្កមិត្វាវ សុដ្ឋន្តិ។

១២៣៦.

“ពីជកោបិ ហិ សុត្វាន, តទា កស្សបភាសិតំ;
‘បស្សសន្តោ មុហំ ឧល្លំ, រុទំ អស្សនិ វត្តយិ។

១២៣៧.

‘យាវ រុច ជីវមាណ, មា ភត្តមបនាមយិ;
នត្តិ ភទ្កេ បរោ លោកោ, កី និវត្តំ វិហញ្ញសី””តិ។

តត្ថ ពីជកោបិ ពីជកោបិ បុព្វេ កល្យាណកម្មំ កត្វា តស្ស និស្សន្ទេន ធាសិកុច្ឆិយំ និព្ពត្តោតិ ពីជកវត្ថុម្បិស្សា ឧទាហរណត្ថំ អាហរិ។ នត្តិ ភទ្កេតិ ភទ្កេ, គុណាចរិយោ ឯវមាហ “នត្តិ អយំ លោកោ, នត្តិ បរោ លោកោ, នត្តិ មាតា, នត្តិ បិតា, នត្តិ សត្វា ឱបទាតិកា, នត្តិ លោកេ សមណាព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា”តិ។ បរលោកេ ហិ សតិ ឥធិលោកោបិ នាម ភវេយ្យ, សោយេវ ច នត្តិ។ មាតាបិតុសុ សន្តេសុ បុត្តជីតរោ នាម ភវេយ្យំ, តេយេវ ច នត្តិ។ ធម្មេ សតិ ធម្មិកសមណាព្រាហ្មណា ភវេយ្យំ, តេយេវ ច នត្តិ។ កី ទានំ ទេន្តី សីលំ វក្ខន្តី និវត្តំ វិហញ្ញសីតិ។

១២៣៨.

“វេទេហស្ស វេហា សុត្វា, រុចា រុចិវវណ្ណិនិ;
ជានំ បុញ្ញបរំ ធម្មំ, បិតរំ ឯតទព្រិ។

១២៣៩.

‘សុតមេវ’ បុរេ អាសិ, សក្ខិ ទិដ្ឋមិទំ មយា;
ពាលូបសេវី យោ ហោតិ, ពាលោវ សមបជ្ជថ។

១២៤០.

‘មូឡោ ហិ មូឡាមាគម្ម, ភិយ្យោ មោហំ និកច្ឆតិ;
បតិវុបំ អលាតេន, ពិជកេន ច មុយ្ហិតុ”ន្តិ។

តត្ថ បុញ្ញបរំ ធម្មន្តិ ភិក្ខុវេ, បិតុ វចនំ សុត្វា រុចា រាជជីតា អតីតេ
សត្តជាតិវសេន បុព្វធម្មំ, អនាគតេ សត្តជាតិវសេន អនាគតធម្មញ្ញា ជានន្តិ
បិតរំ មិច្ឆាទិដ្ឋិតោ មោចេតុកាមា ឯតំ “សុតមេវ” តិអាទិមាហា។ តត្ថ
សមបជ្ជថាតិ យោ បុគ្គលោ ពាលូបសេវី ហោតិ, សោ ពាលោវ សមបជ្ជតីតិ
ឯតំ មយា បុព្វេ សុតមេវ, អជ្ជ បន បច្ចក្ខតោ ទិដ្ឋំ។ មូឡោតិ មគ្គមូឡំ អាគម្ម
មគ្គមូឡោវិយ ទិដ្ឋិមូឡំ អាគម្ម ទិដ្ឋិមូឡោបិ ឧត្តរិ មោហំ និកច្ឆតិ, មូឡាតរោ
ហោតិ។ អលាតេនាតិ ទេវ, តុម្ហេហិ
ជាតិកោត្តកុលបទេសស្សរិយបុញ្ញបញ្ញាហីនេន អលាតសេនាបតិណ
អច្ឆន្តហីនេន ទុប្បញ្ញេន ពិជកេនាសេន ច កាមទារកសទិសំ អហិរិកំ ពាលំ
គុណំ អាជីវកំ អាគម្ម មុយ្ហិតុ បតិវុបំ អនុច្ឆិកំ។ កីតេ ន មុយ្ហិស្សន្តិតិ?

ឯវំ តេ ឧភោបិ គរហិត្វា ទិដ្ឋិតោ មោចេតុកាមតាយ បិតរំ វណ្ណន្តិ អាហា -

១២៤១.

“ត្វញ្ច ទេវាសិ សប្បញ្ញោ, ដីរោ អត្ថស្ស កោវិទោ;

កង ពាលេភិ សទិសំ, ហ៊ីនទិដ្ឋី ឧបាគមិ។

១២២២.

“សចេបិ សំសារបថេន សុដ្ឋិតិ, និវត្តិយា បព្ពដ្ឋា គុណាសុរ;
កីដោវ អក្កី ជលិតំ អចាបតំ, ឧបបដ្ឋិតិ មោហមូឡោ នគ្គការំ។

១២២៣.

“សំសារសុដ្ឋិតិ បុរេ និវិដ្ឋា, កម្មំ វិទូសេន្តិ ពហូ អជានំ;
បុព្វេ កលី ទុគ្គហិតោវនត្ថា, ទុម្មោចយា ពលីសា អម្ពុដោវា”តិ។

តត្ថ សប្បញ្ញោតិ

យសវយបុញ្ញាតិត្តាវាសយោនិសោមនសិការសាកញ្ញាវសេនលទ្ធាយ
បញ្ញាយ សប្បញ្ញោ, តេនេវ ការណោន ដីរោ, ដីរតាយ អត្ថានត្ថស្ស
ការណាការណាស្ស កោវិទោ។ ពាលេភិ សទិសន្តិ យថា តេ ពាលា ឧបគតា,
តថា កង ត្វំ ហ៊ីនទិដ្ឋី ឧបគតោ។ អចាបតន្តិ អបិ អាបតំ, បតន្តោតិ អត្តោ។
ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - តាត, សំសារេន សុដ្ឋិតិ លទ្ធិយា សតិ យថា បដ្ឋកីដោ
វត្តិភាគេ ជលិតំ អក្កី ទិស្វា តប្បច្ចយំ ទុក្ខំ អជានិត្វា មោហេន តត្ថ បតន្តោ
មហាទុក្ខំ អាបដ្ឋិតិ, តថា គុណោបិ បញ្ច កាមគុណោ បហាយ មោហមូឡោ
និវស្សានំ នគ្គការំ ឧបបដ្ឋិតិ។

បុរេ និវិដ្ឋាតិ តាត, សំសារេន សុដ្ឋិតិ កស្សចិ វចនំ អសុត្វា បឋមមេវ
និវិដ្ឋា នត្តិ, សុកតទុក្ខដានំ កម្មានំ ជលន្តិ គហិតត្តា ពហូ ជនា អជានន្តា កម្មំ
វិទូសេន្តា កម្មជលម្បិវិទូសេន្តិយេវ, ឯវំ តេសំ បុព្វេ គហិតោ កលី
បរាជយគាហោ ទុគ្គហិតោវ ហោតីតិ អត្តោ។ ទុម្មោចយា ពលីសា អម្ពុដោវាតិ
តេ បន ឯវំ អជានន្តា មិច្ឆាទស្សនេន អនត្តំ គហិត្វា បីតា ពាលា យថា នាម

ពលីសំ គិលីត្វា ឋិតោ មន្ទោ ពលីសា ទុម្ពោចយោ ហោតិ, ឯវំ តម្ពា អនត្តា
ទុម្ពោចយា ហោតិ។

ឧត្តរិបិ ឧទាហរណំ អាហារន្តិ អាហា -

១២៤៤.

“ឧបមំ តេ ករិស្សមិ, មហារាជ តវត្តិយា;
ឧបមាយ មិធកេច្ឆេ, អត្ថំ ជានន្តិ បណ្ឌិតា។

១២៤៥.

“វាលីជានំ យថា នាវា, អប្បមាណាភរា គរុ;
អតិការំ សមាធាយ, អណ្ណាវេ អវសីទតិ។

១២៤៦.

“ឯវេ មេវ នរោ ចាបំ, ថោកំ ថោកម្មិ អាចិនំ;
អតិការំ សមាធាយ, និរយេ អវសីទតិ។

១២៤៧.

“ន តាវ ភារោ បរិបូរោ, អលាតស្ស មហីបតិ;
អាចិនាតិ ច តំ ចាបំ, យេន គច្ឆតិ ទុគ្គតី។

១២៤៨.

“បុព្ភេស្ស កតំ បុញ្ញំ, អលាតស្ស មហីបតិ;
តស្សេវ ទេវ និស្សន្នោ, យព្ភោសោលភតេ សុខំ។

១២៤៩.

“ជីយតេ ចស្ស តំ បុញ្ញំ, តថា ហិ អគុណោ រតោ;

ឧដុមគ្គំ អវហាយ, កុម្មគ្គមនុជារតិ។

១២៥០.

“តុលាយថា បគ្គហិតា, ឌីហិតេ តុលមណ្ឌលេ;
ឧន្ទមេតិ តុលាសីសំ, ភាវេ ឌីរោបិតេ សតិ។

១២៥១.

“ឯវមេវ នរោ បុញ្ញំ, ថោកំ ថោកម្មិ អាចិនំ;
សគ្គាតិមាណោ ទាសោវ, ពីជកោ សាតវេ រតោ”តិ។

តត្ថ និរយេតិ អជ្ជវិធិ មហានិរយេ, សោឡសវិធិ ឧស្សទិនិរយេ,
លោកន្តរនិរយេ ច។ ភារោតិ តាត, ន តាវ អលាតស្ស អកុសលភារោ បូរតិ។
តស្សេវាតិ តស្ស បុព្វេ កតស្ស បុញ្ញស្សេវ និស្សន្នោ, យំ សោ
អលាតសេនាបតិ អជ្ជ សុខំ លភតិ។ ន ហិ តាត, ឯតំ គោយាតកកម្មស្ស
ជលំ។ ចាបកម្មស្ស ហិ នាម វិចារកោ ឥដ្ឋោ កន្តោ ភវិស្សតីតិ អជ្ជានមេតំ។
អគុណោ រតោតិ តថាហេស ឥទានិ អកុសលកម្មេ រតោ។ ឧដុមគ្គន្តិ
ទសកុសលកម្មបថមគ្គំ។ កុម្មគ្គន្តិ និរយកាមិអកុសលមគ្គំ។

ឌីហិតេ តុលមណ្ឌលេតិ ភណ្ឌបដិច្ចនត្ថាយ តុលមណ្ឌលេ លគ្គត្វា
បរិបិតេ។ ឧន្ទមេតិ ឧទ្ធុ ឧក្ខិបតិ។ អាចិន្តិ ថោកំ ថោកម្មិ បុញ្ញំ អាចិន្តោ
ចាបភារំ ឌីតារេត្វា នរោ កល្យាណកម្មស្ស សីសំ ឧក្ខិបិត្វា ទេវលោកំ គច្ឆតិ។
សគ្គាតិមាណោតិ សគ្គ អតិមាណោ សគ្គសម្បាបកេ សាតជលេ កល្យាណកម្មេ
អភិរតោ។ “សគ្គាតិមាណោ”តិបិ ចាថោ, សគ្គំ អធិការំ កត្វា បិតចិត្តោតិ
អត្តោ។ សាតវេ រតោតិ ឯស ពីជកទាសោ សាតវេ មជ្ជវិចារកេ

កុសលធម្មយេវ រតោ។ សោ ឥមស្ស ចាបកម្មស្ស ជីណាកាលេ,
កល្យាណកម្មស្ស ជលេន ទេវលោកេ និព្វត្តិស្សតិ។

យព្វោស ឥនានិ ទាសត្ថំ ឧបគតោ, ន តំ កល្យាណកម្មស្ស ជលេន។
ទាសត្ថសំវត្ថុនិកញ្ចិស្ស បុព្វេ កតំ ចាបំ ភវិស្សតីតិ និដ្ឋមេត្ថ គន្ធព្ពន្ធិ ឥមមត្ថំ
បកាសេន្តិ អាហា -

១២៥២.

“យមជ្ឈ ពិជកោ ទាសោ, ទុក្ខំ បស្សតិ អត្ថនិ;
បុព្វេស្ស កតំ ចាបំ, តមេសោ បដិសេវតិ។

១២៥៣.

“ជីយតេ ចស្ស តំ ចាបំ, តថា ហិរិនយេ រតោ;
កស្សបញ្ចា សមាបជ្ឈ, មា ហេវុប្បជមាគមា”តិ។

តត្ថ មា ហេវុប្បជមាគមាតិ តាត, ត្វំ ឥមំ នក្កំ កស្សចាជីវកំ ឧបគន្ធា មា
ហេវ និរយតាមី ឧប្បជំ អគមា, មា ចាបមកាសីតិ បិតរំ ឱវនតិ។

ឥនានិស្ស ចាប្ចបសេវនាយ ទោសំ កល្យាណមិត្តបសេវនាយ ច គុណំ
ទស្សេន្តិ អាហា -

១២៥៤.

“យំ យញ្ញំ រាជ ភជតិ, សន្តំ វា យទិ វា អសំ;
សីលវន្តំវិសីលំ វា, វសំ តស្សេវ គច្ឆតិ។

១២៥៥.

“យាទិសំ កុរុតេ មិត្តំ, យាទិសំ ច្ចបសេវតិ;

សោមី តាទិសកោ ហោតិ, សហវាសោ ហិ តាទិសោ។

១២៥៦.

“សេវមាណោ សេវមាណំ, សម្ពុជ្ជោ សម្ពុសំ បរំ;
សរោ ទិទ្ធោ កលាបំវ, អលិត្តមុបលិម្បតិ;
ឧបលេបកយា ជីរោ, នេវ ចាបសខា សិយា។

១២៥៧.

“បូតិមជ្ជំ កុសគ្គន, យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ;
កុសាបិ បូតិ វាយន្តិ, វេរំ ពាលូបសេវនា។

១២៥៨.

“តត្រញោ បលាសេន, យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ;
បន្តាបិ សុរតិ វាយន្តិ, វេរំ ជីរូបសេវនា។

១២៥៩.

“តស្មា បត្តបុជស្សេវ, ញាត្វា សម្មាកមត្តនោ
អសន្តោ នោបសេវេយ្យ, សន្តោ សេវេយ្យ បណ្ឌិតោ;
អសន្តោ និរយំ នេន្តិ, សន្តោ ចាបេន្តិ សុគ្គតិ”ន្តិ។

តត្ថ សន្តំ វាតិ សប្បុរិសំ វា។ យទិ វា អសន្តិ អសប្បុរិសំ វា។ សរោ ទិទ្ធោ
កលាបំវាតិ មហារាជ, យថា នាម ហាលាហាលវិសលិត្តោ សរោ សរកលាបេ
ទិត្តោ សព្វំ តំ វិសេន អលិត្តម្យិ សរកលាបំ លិម្បតិ, វិសទិទ្ធមេវ ករោតិ,
វេរមេវ ចាបមិត្តោ ចាបំ សេវមាណោ អត្តានំ សេវមាណំ បរំ, តេន សម្ពុជ្ជោ តំ
សម្ពុសំ អលិត្តំ ចាបេន បុរិសំ អត្តនា ឯកជ្ឈាសយំ ករោន្តោ ឧបលិម្បតិ។ បូតិ
វាយន្តិតិ តស្ស តេ កុសាបិ ទុគ្គន្ធា វាយន្តិ។ តត្រញោតិ តត្រញោ អញ្ញញោ

គន្ធសម្បជ្ជំ គន្ធជាតំ។ ឯវន្តិ ឯវរូចា ជីវបសេវនា។ ជីវេហ ហិ អត្តានំ សេវមាណំ
ជីវមេវ ករោតិ។

តស្មា បត្តបុជស្សេវាតិ យស្មា តករាទិបលិវេវមាណនិ បណ្ណានិបិ
សុគន្ធានិ ហោន្តិ, តស្មា បលាសបត្តបុជស្សេវ បណ្ណិតុបសេវនេន អហម្មិ
បណ្ណិតោ ភវិស្សមីតិ ឯវំ។ ញត្វា សម្មាកមត្តនោតិ អត្តនោ បរិចាកំ
បណ្ណិតការំ បរិមាណំ ញត្វា អសន្តេ បហាយ បណ្ណិតេ សន្តេ សេវេយ្យ។
“និរយំ នេន្តិ”តិ ឯត្ថ ទេវទត្តាទិហិ និរយំ, “ចាបេន្តិ សុគតិ”ន្តិ ឯត្ថ
សាវិបុត្តត្ថេវាទិហិ សុគតី នីតានំ វសេន ឧទាហរណានិ អាហរិតញ្ញានិ។

ឯវំ រាជជីតា ធម្មា កាថាហិ បិតុ ធម្មំ កថេត្វា ឥន្ទានិ អតីតេ អត្តនា
អនុក្ខតំ ទុក្ខំ ទស្សន្តិ អាហ -

១២៦០.

“អហម្មិ ជាតិយោ សត្ត, សវេ សំសរិតត្តនោ;
អនាគតាបិ សត្តេវ, យា គមិស្សំ ឥតោ ចុតា។

១២៦១.

“យា មេ សា សត្តមី ជាតិ, អហុ បុត្តេ ជនាទិប;
កម្មាបុត្តោ មគទេសុ, អហំ រាជគហេ បុរេ។

១២៦២.

“ចាបំ សហាយមាគម្ម, ពហុំ ចាបំ កតំ មយា;
បរទារស្ស ហេវេន្តោ, ចរិម្ហា អមរាវិយ។

១២៦៣.

“តំ កម្មំ និហិតំ អជ្ជា, ភស្តុត្រូវ ចាវកោ;
អថ អញ្ញេហិ កម្មហិ, អជាយី វិសគ្គមិយំ។

១២៦៤.

“កោសម្ពិយំ សេដ្ឋិកុលេ, ឥន្ទ្រេ ដីតេ មហាទ្វេន;
ឯកបុត្តោ មហារាជ, និច្ចំ សក្កតបូជិតោ។

១២៦៥.

“តត្ថ មិត្តំ អសេវិស្សំ, សហាយំ សាតវេ វតំ;
បណ្ឌិតំ សុតសម្បជ្ជំ, សោ មំ អត្ថេ និវេសយិ។

១២៦៦.

“ចាតុទ្ទសី បញ្ចទសី, ពហុំ វត្ថី ឧចាវសី;
តំ កម្មំ និហិតំ អជ្ជា, និដីវ ឧទកក្ខិកេ។

១២៦៧.

“អថ ចាចាន កម្មានំ, យមេតំ មគធេ កតំ;
ជលំ បរិយាគ មំ បន្ទា, ភុត្វា ទុដ្ឋវិសំ យថា។

១២៦៨.

“តតោ ធុតាហំ វេទេហា, រោរុវេ និរយេ ចិវំ;
សកម្មនា អបច្ឆិស្សំ, តំ សរំ ន សុខំ លភេ។

១២៦៩.

“ពហុវស្សគណោ តត្ថ, ខេបយិ ត្វា ពហុំ ទុខំ;
ភិក្ខាគតេ អហុំ រាជ, ធនលោ ឧទ្ធព្វលោ”តិ។

តត្ថ សត្តាតិ មហារាជ, ឥន្ទលោកបរលោកា នាម សុកតទុក្ខជាតិ
ដល់ នាម អត្ថិ។ ន ហិ សំសារោ សត្តេ សោធនុំ សក្កាតិ, សកម្មនា ឯវ សត្តា
សុដ្ឋន្តិ។ អលាតសេនាបតិ ច ពិជកនាសោ ច ឯកមេវ ជាតិ អនុស្សវន្តិ។ ន
កេវលំ ឯតេវ ជាតិ សវន្តិ, អហម្មិ អតីតេ សត្ត ជាតិយោ អត្តនោ សំសរិតំ
សរាមិ, អនាគតេបិ ឥតោ គន្ធាស្តា សត្តេវ ជាតាមិ។ យា មេ សាតិ យា សា មម
អតីតេ សត្តមិ ជាតិ អាសិ។ កម្មាបុត្តាតិ តាយ ជាតិយា អហំ មគធេសុ
រាជគហនគវេ សុវណ្ណការបុត្តា អហោសី។

បរទារស្ស ហេថេន្តាតិ បរទារំ ហេថេន្តា បរេសំ វត្តិតកោបិតេ វរកណ្ណោ
អបរជ្ឈន្តា។ អជ្ជាតិ តំ តទា មយា កតំ ចាបកម្មំ ឌីកាសំ អលភិក្ខា ឌីកាសេ
សតិ វិចាកាយកំ ហុត្វា ភស្តបដិច្ចន្នោ អត្ថិវិយ និហិតំ អជ្ជាសិ។
វំសក្ខមិយន្តិ វំសរជ្ជេ។ ឯកបុត្តាតិ អសីតិកោជិវិកវេ សេដ្ឋិកុលេ អហំ
ឯកបុត្តកោវ អហោសី។ សាតវេ វតន្តិ កល្យាណកម្មេ អភិវតំ។ សោ មន្តិ សោ
សហាយកោ មំ អត្តេ កុសលកម្មេ បតិជ្ជាបេសិ។

តំ កម្មន្តិ តម្បិ មេ កតំ កល្យាណកម្មំ តទា ឌីកាសំ អលភិក្ខា ឌីកាសេ
សតិ វិចាកាយកំ ហុត្វា ឧទកន្តិកេ និធិវិយ និហិតំ អជ្ជាសិ។ យមេតន្តិ អថ
មម សន្តកេសុ ចាបកម្មេសុ យំ ឯតំ មយា មគធេសុ បរទារិកកម្មំ កតំ, តស្ស
ដលំ បច្ឆា មំ បរិយាគំ ឧបគតន្តិ អត្តោ។ យថា កី? ភុត្វា ទុដ្ឋិវិសំ យថា, យថា
សវិសំ កោជនំ ភុញ្ញាត្វា បិតស្ស តំ ទុដ្ឋំ កក្កុឡំ ហលាហលំ វិសំ កុប្បតិ, តថា
មំ បរិយាគតន្តិ អត្តោ។ តតោតិ តតោ កោសម្ពិយំ សេដ្ឋិកុលតោ។ តំ សវន្តិ តំ
តស្មី និរយេ អនុភូតទុក្ខំ សវន្តិ ចិត្តសុខំ នាម នលភាមិ, ភយមេវ មេ
ឧប្បជ្ជតិ។ ភិណ្ឌាគតេតិ ភិណ្ឌាគតេ នាម រជ្ជេ។ ឧទ្ធតប្បលោតិ ឧទ្ធតពិដោ។

សោ បន ឆកលកោ ពលសម្បជ្ជោ អហោសិ។ បិដ្ឋិយំ អភិរុយ្ហិ ទំ
វាហយីសុ, យានកេបិ យោជយីសុ។ ឥមមត្ថំ បកាសេន្តិ អាហា -

១២៧០.

“សាតបុត្តា មយាវ្យុជ្ជា, បិដ្ឋិយា ច វេជន ច;
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្នោ, បរទារគមនស្ស មេ”តិ។

តត្ថ សាតបុត្តាតិ អមច្ចបុត្តា។ តស្ស កម្មស្សាតិ ទេវ, វេរុវេ មហានិរយេ
បច្ឆនញ្ច ឆកលកកាលេ ពិជុប្បាជនញ្ច បិដ្ឋិវាហនយានកយោជនានិ ច
សញ្ញោបេស តស្ស និស្សន្នោ បរទារគមនស្ស មេតិ។

តតោ បន ចរិត្វា អវញ្ញោ កបិយោនិយំ បដិសន្ធិ គណ្ហិ។ អថ ទំ ជាតទិវសេ
យូថបតិនោ ទស្សេសុំ។ សោ “អានេថ មេ, បុត្ត”ន្តិ ទន្ធិ គហេត្វា តស្ស វិវរុត្តស្ស
ទន្តេហិ ជលានិ ឧប្បាជេសិ។ ឥមត្ថំ បកាសេន្តិ អាហា -

១២៧១.

“តតោ ចុតាហំ វេទេហា, កបិ អាសី ព្រហ្មាវនេ;
និលុត្ថិតជលោយេវ, យូថបេន បគត្តិនា;
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្នោ, បរទារគមនស្ស មេ”តិ។

តត្ថ និលុត្ថិតជលោយេវាតិ តត្រចាហំ បគព្ពេន យូថបតិនា លុត្ថិត្វា
ឧប្បាជិតជលោយេវ អហោសិន្តិ អត្ថោ។

អថ អបរាបិ ជាតិយោ ទស្សេន្តិ អាហា -

១២៧២.

“តតោ ចុតាហំ វេទេហា, ទស្សនេសុ បស្ស អហំ;

និលុត្តិកោ ជវោ ភក្រោ, យោគ្គំ វុឡ្គំ ចិរំ មយា;
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្នោ, បរទារគមនស្ស មេ។

១២៧៣.

“តតោ ចុតាហំ វេទេហ, វជ្ជីសុ កុលមាគមា;
នេវិត្ថំ ន បុមា អាសី, មនុស្សត្ថេ សុទុល្លភេ;
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្នោ, បរទារគមនស្ស មេ។

១២៧៤.

“តតោ ចុតាហំ វេទេហ, អជាយី នន្ទនេ វនេ;
ភវនេ តាវតីសាហំ, អច្ឆរា កាមវណ្ណិនី។

១២៧៥.

“វិចិត្រវត្តាភរណា, អាមុត្តមណិកុណ្ឌាលា;
កុសលា នច្ចគីតស្ស, សក្កស្ស បរិចារិកា។

១២៧៦.

“តត្ថ ឋិតាហំ វេទេហ, សរាមិ ជាតិយោ ឥមា;
អនាគតាបិ សត្តេវ, យា គមិស្សំ ឥតោ ចុតា។

១២៧៧.

“បរិយាគតំ តំ កុសលំ, យំ មេ កោសម្ពិយំ កតំ;
ទេវេ ចេវ មនុស្សេ ច, សន្ធាវិស្សំ ឥតោ ចុតា។

១២៧៨.

“សត្ត ជន្នោ មហារាជ, និច្ចំ សក្កតបូជិតា;

ដីកាវាបិ ន មុច្ឆិស្សំ, ធម្មា និគតិយោ ឥមា។

១២៧៩.

“សត្តមី ច គតិ ទេវ, ទេវបុត្តោ មហិទ្ធិកោ;
បុមា ទេវោ ភវិស្សាមិ, ទេវកាយស្មិមុត្តមោ។

១២៨០.

“អជ្ជាបិ សន្តានមយំ, មាលំ គន្ថេន្តំ នន្ទនេ;
ទេវបុត្តោ ជវោ នាម, យោ មេ មាលំ បដិច្ចតិ។

១២៨១.

“មុបុត្តោវិយ សោ ទិព្យោ, ឥធ វស្សានិ សោឡស;
វត្ថិន្តិវោ ច សោ ទិព្យោ, មាទុសី សរទោសតំ។

១២៨២.

“ឥតិ កម្មានិ អន្ធន្តិ, អសង្ខេយ្យាបិ ជាតិយោ;
កល្យាណំ យទិ វា ចាបំ, ន ហិ កម្មំ វិនស្សតី”តិ។

តត្ថ ទស្សនេសូតិ ទស្សនវដ្ឋេសុ។ បសូតិ គោណោ អហោសី។
និលុញ្ចិតោតិ វច្ឆកាលេយេវ មំ ឯវំ មនាចោ ភវិស្សតីតិ និព្វិជកមកំសុ។
សោហំ និលុញ្ចិតោ ឧទ្ទតតីជា ជវោ ភក្រោ អហោសី។ វដ្ឋីសុ កុលមាគមាតិ
គោយោនិតោ ចវិត្វា វដ្ឋីវដ្ឋេ ឯកស្មី មហាកោគកុលេ និព្វត្តិន្តិ ទស្សេតិ។ នេវិត្ត
ន បុមាតិ នប្បុសកត្តំ សន្ធាយ អាហា។ ភវនេ ភាវតីសាហាន្តិ ភាវតីសភវនេ
អហំ។

តត្ថ បីតាបាំ, វេទេហ, សរាមិ ជាតិយោ ឥមាតិ សា កិរ តស្មី ទេវលោកេ
បីតា “អបាំ ឯវ្យុបំ ទេវលោកំ អាគច្ឆន្តិ កុតោ នុ ខោ អាគតា” តិ ឡិលោកេន្តិ
វជ្ជិរដ្ឋ មហាកោគកុលេ នបុំសកត្ថការតោ ចរិត្វា តត្ថ និព្វត្ថការំ បស្សិ។
តតោ “កេន នុ ខោ កម្មេន ឯវ្យុបេ រមណីយេ ថានេ និព្វត្ថាម្ហិ” តិ ឡិលោកេន្តិ
កោសម្ហិយំ សេដ្ឋិកុលេ និព្វត្ថិត្វា កតំ ធានាធិកុសលំ ទិស្វា “ឯតស្ស ជលេន
និព្វត្ថាម្ហិ” តិ ព្រាហ្ម “អនន្តរាតីតេ នបុំសកត្ថការេ និព្វត្ថមាណា កុតោ
អាគតាម្ហិ” តិ ឡិលោកេន្តិ ទស្សនវដ្ឋេសុ គោយោនិយំ មហាទុក្ខស្ស
អនុក្ខតការំ អញ្ញាសិ។ តតោ អនន្តំ ជាតិ អនុស្សរមាណា វាណយោនិយំ
ឧទ្ធពលការំ អនុស។ តតោ អនន្តំ អនុស្សរន្តិ ភិណ្ឌាគតេ ធលកយោនិយំ
ឧទ្ធពលការំ អនុស្សរិ។ តតោ បរំ អនុស្សរមាណា ពេរេវ និព្វត្ថការំ អនុស្សរិ។

អថស្សា និរយេ តិរច្ឆានយោនិយញ្ច អនុក្ខតំ ទុក្ខំ អនុស្សរន្តិយា ភយំ
ឧប្បជ្ជិ។ តតោ “កេន នុ ខោ កម្មេន ឯវ្យុបំ ទុក្ខំ អនុក្ខតំ មយា” តិ ធម្មំ ជាតិ
ឡិលោកេន្តិ តាយ ជាតិយា កោសម្ហិនគរេ កតំ កល្យាណកម្មំ ទិស្វា សត្តមំ
ឡិលោកេន្តិ មគធរដ្ឋ ចាបសហាយំ និស្សាយ កតំ បរទារិកកម្មំ ទិស្វា
“ឯតស្ស ជលេន មេ តំ មហាទុក្ខំ អនុក្ខត” តិ អញ្ញាសិ។ អថ “ឥតោ ចរិត្វា
អនាគតេ កុហី និព្វត្ថិស្សមិ” តិ ឡិលោកេន្តិ “យាវតាយុកំ បត្វា បុន
សក្កស្សេវ បរិចារិកា ហុត្វា និព្វត្ថិស្សមិ” តិ អញ្ញាសិ។ ឯវំ បុនប្បុនំ
ឡិលោកយមាណា “តតិយេបិ អត្ថការេ សក្កស្សេវ បរិចារិកា ហុត្វា
និព្វត្ថិស្សមិ, តថា ចតុត្ថេ, បញ្ចមេ បន តស្មីយេវ ទេវលោកេ ជវនទេវបុត្តស្ស
អគ្គមហេសី ហុត្វា និព្វត្ថិស្សមិ” តិ ព្រាហ្ម តតោ អនន្តំ ឡិលោកេន្តិ “ធរដ្ឋ
អត្ថការេ ឥតោ តាវតីសភវនតោ ចរិត្វា អដ្ឋតិរញ្ញោ អគ្គមហេសីយា កុច្ឆិម្ហិ
និព្វត្ថិស្សមិ, ‘រុចា’ តិ មេ នាមំ ភវិស្សតី” តិ ព្រាហ្ម “តតោ អនន្តរា កុហី
និព្វត្ថិស្សមិ” តិ ឡិលោកេន្តិ “សត្តមាយ ជាតិយា តតោ ចរិត្វា តាវតីសភវនេ

មហិទ្ធិកោ ទេវបុត្តោ ហុត្វា និព្ពត្តិស្សមិ, ឥត្តិការតោ មុច្ឆិស្សមី”តិ អញ្ញាសិ។
តស្មា -

“តត្ថ បិតាបាំ វេទេហ, សរាមិ សត្ត ជាតិយោ;
អនាគតាបិ សត្តេវ, យា គមិស្សំ ឥតោ ចុតា”តិ។ - អាធិមាហ;

តត្ថ បរិយាកតន្តិ បរិយាយេន អត្តនោ វាវេន អាគតំ។ សត្ត ជន្មាតិ វដ្តិវដ្ឋ
នប្បុសកជាតិយា សទ្ធិ ទេវលោកេ បញ្ច, អយញ្ច ធម្មាតិ សត្ត ជាតិយោតិ
វុច្ឆន្តិ។ ឯតា សត្ត ជាតិយោ និច្ចំ សក្កតប្បជិតា អហោសិន្តិ ទស្សេតិ។ ធម្មា
និកតិយោតិ ទេវលោកេ បន បញ្ច, អយញ្ច ឯកាតិ ឥមា ធម៌ គតិយោ ឥត្តិការាវេន
មុច្ឆិស្សន្តិ វេទិតិ។ សត្តមី ចាតិ ឥតោ ចរិត្វា អនន្តរំ។ សន្តានមយន្តិ
ឯកតោវណ្ណាកាធិវសេន កតសន្តានំ។ គន្លេន្តិតិ យថា សន្តានមយា ហោន្តិ, ឯវំ
អន្តបិ មម បរិចារិកា នន្តរំវេន មាលំ គន្លេន្តិយេវ។ យោ មេ មាលំ បដិច្ចតីតិ
មហារាជ, អនន្តរជាតិយំ មម សាមិកោ ជវេ ឆាម ទេវបុត្តោ យោ វុត្តតោ
បតិបតិបតិ មាលំ បដិច្ចតិ។

សោឡសាតិ មហារាជ, មម ជាតិយា ឥមាធិ សោឡស វស្សនិ, ឯត្តកោ
បន កាលោ ទេវានំ ឯកោ មុហុត្តោ, តេន តា មម ចុតការម្បិ អជានន្តា
មមត្ថាយ មាលំ គន្លេន្តិយេវ។ មាណុសិន្តិ មនុស្សានំ វស្សកណានំ អាគម្ម ឯស
សរទោសតំ វស្សសតំ ហោតិ, ឯវំ ធីយាយុកា ទេវា។ ឥមិនា បន ការណេន
បរលោកស្ស ច កល្យាណាចាបកានញ្ច កម្មានំ អត្តិតំ ជាធាហិ, ទេវាតិ។

អន្លេន្តិតិ យថា មំ អនុពន្ធិសុ, ឯវំ អនុពន្ធិ។ ន ហិ កម្មំ វិនស្សតីតិ
ធិដ្ឋធម្មវេទនីយំ តស្មីយេវ អត្តការេ, ឧបបដ្ឋវេទនីយំ អនន្តរកវេ វិចាកំ ទេតិ,
អបរាបរិយវេទនីយំ បន វិចាកំ អនត្វា ន នស្សតិ។ តំ សន្ធាយ “ន ហិ កម្មំ

វិនិច្ឆ័យតិ” តិវត្ថា “ទេវ, អបំ បរទារិកកម្មស្ស និស្សន្ទេន និរយេ ច
តិរច្ឆានយោនិយញ្ច មហន្តំ ទុក្ខំ អនុភវី។ សចេ បន តុម្កេបិ ឥទានិ គុណស្ស
កមំ គហេត្វា ឯវំ ករិស្សថ, មយា អនុភូតសទិសមេវ ទុក្ខំ អនុភវិស្សថ, តស្មា
ឯវំ មា ករិត្តា” តិ អាហា។

អថស្ស ឧត្តរិ ធម្មំ ទេសេន្តិ អាហា -

១២៨៣.

“យោ ឥន្ទេ បុរិសោ ហោតុំ, ជាតី ជាតី បុនប្បុនំ;
បរទារិវិវដ្តេយ្យ, ឆោតចាឆោវ កទ្គមំ។

១២៨៤.

“យោ ឥន្ទេ បុរិសោ ហោតុំ, ជាតី ជាតី បុនប្បុនំ;
សាមិកំ អបចាយេយ្យ, ឥន្ទុវ បរិចារិកា។

១២៨៥.

“យោ ឥន្ទេ ធិព្យភោគញ្ច, ធិត្តមាយុំ យសំ សុខំ;
ចាចានិ បរិវដ្តេត្វា, តិវិធំ ធម្មមាចរេ។

១២៨៦.

“កាយេន វាចា មនសា, អប្បមត្តោវិចក្ខណោ;
អត្តនោ ហោតិ អត្តាយ, ឥត្តិ វា យទិ វា បុមា។

១២៨៧.

“យេ កេចិមេ មាទុជា ជីវលោកេ, យសស្សិនោ សត្តសមន្តភោគា;
អសំសយំ តេហិ បុរេ សុចិណ្ឌំ, កម្មស្សកាសេ បុទុ សត្តសត្តា។

១២៨៨.

“ឥឡូវនុបិន្តសិ សយម្បី ទេវ, កុតោនិទានា តេ ឥមា ជនិន្ទ;
យា តេ ឥមា អប្បរាសន្តិកាសា, អលង្គតា កញ្ចានជាលធន្នា” តិ។

តត្ថ ហោតុន្តិ ភវិតំ។ សត្វសមន្តរោកាតិ បរិបុណ្ណាសត្វរោកា។ សុបិន្តាន្តិ
សុដ្ឋ បិន្តាំ កល្យាណកម្មំ កតំ។ កម្មស្សកាសេតិ កម្មស្សកា អត្តនា
កតកម្មស្សវិចាកបដិសំវេទិនោ។ ន ហិ មាតាបិតុហិ កតំ កម្មំ បុត្តដីតានំ
វិចាកំ ទេតិ, ន តាហិ បុត្តដីតាហិ កតំ កម្មំ មាតាបិតុនំ វិចាកំ ទេតិ។
សេសេហិ កតំ សេសានំ កិមេវ ទស្សតិ? ឥឡូវតិ ចោទនត្ថេ និចាតោ។
អនុបិន្តសិ តិ បុនប្បនំ បិន្តយ្យាសិ។ យា តេ ឥមា តិ យា ឥមា
សោឡសសហស្សា ឥត្តិយោ តំ ឧបជ្ឈហន្តិ, ឥមា តេ កុតោនិទានា, កំ និបដ្ឋិត្វា
និឡាយន្តេន លទ្ធា, ឧទាហុ បន្តទូសនសន្ធិច្ឆេទានីនិ ចាចានិ កត្វា, អនុ
កល្យាណកម្មំ និស្សយ លទ្ធាតិ ឥទំ តាវ អត្តនាបិ បិន្តយ្យាសិ, ទេវាតិ។

ឯវំ សា បិតវំ អនុសាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១២៨៩.

“ឥច្ឆេវំ បិតវំ កញ្ញា, រុចា តោសេសិ អង្គតី;
មូឡ្យស្ស មគ្គមាចិត្តិ, ធម្មមក្ខាសិ សុត្តតា” តិ។

តត្ថ ឥច្ឆេវន្តិ ភិក្ខុវេ, ឥតិ ឥមេហិ ឯវុបេហិ មធុរេហិ វចនេហិ រុចាកញ្ញា
បិតវំ តោសេសិ, មូឡ្យស្ស មគ្គំ វិយ តស្ស សុគតិមគ្គំ អាចិត្តិ, ធានានយេហិ
សុចរិតធម្មំ អក្ខាសិ។ ធម្មំ កថេន្តិយេវ សា សុត្តតា សុន្ទរតា អត្តនោ
អតីតជាតិយោបិ កថេសិ។

ឯវំ បុព្វល្លាតោ បដ្ឋាយ សព្វវត្ថុ បិតុ ធម្មំ ទេសេត្វា “មា, ទេវ, នគ្គស្ស
មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស វចនំ គណ្ហិ, ‘អត្ថិ អយំ លោកោ, អត្ថិ បរលោកោ, អត្ថិ
សុកដទុក្កជកម្មានំ ជល’ន្តិ វទន្តស្ស មាទិសស្ស កល្យាណមិត្តស្ស វចនំ
គណ្ហា, មា អតិវុត្តន បក្ខន្ធិ” តិ អាហា។ ឯវំ សន្តេបិ បិតរំ មិច្ឆាទស្សនា មោចេតុ
នាសត្ថិ។ សោ ហិ កេវលំ តស្សា មធុរវចនំ សុត្វា តុស្សិ។ មាតាបិតរោ ហិ
បិយបុត្តានំ វចនំ បិយាយន្តិ, ន បន តំ មិច្ឆាទស្សនំ វិស្សន្នេសិ។ នគរេបិ “រុចា
កិរ រាជដីតា បិតុ ធម្មំ ទេសេត្វា មិច្ឆាទស្សនំ វិស្សន្នាបេសី” តិ
ឯកកោលាហលំ អហោសិ។ “បណ្ឌិតា រាជដីតា អន្ធិ បិតរំ មិច្ឆាទស្សនា
មោចេត្វា នគរវាសីនំ សោត្ថិការំ ករិស្សមី” តិ មហាជនោ តុស្សិ។ សា បិតរំ
ពោធិតុំ អសក្កោន្តិ វិរិយំ អវិស្សន្នេត្វា “យេន កេនចិ ឧចាយេន បិតុ
សោត្ថិការំ ករិស្សមី” តិ សិរស្មី អញ្ចលី បតិជ្ឈបេត្វា ទសទិសា នមស្សិត្វា
“ឥមស្មី លោកេ លោកសន្ធារកា ធម្មិកសមណាព្រាហ្មណា នាម
លោកចាលទេវតា នាម មហាព្រហ្មនោ នាម អត្ថិ, តេ ឥធាគន្ធា អត្តនោ
ពលេន មម បិតរំ មិច្ឆាទស្សនំ វិស្សន្នាបេន្ត, ឯតស្ស គុណោ អសតិបិ មម
គុណេន មម សីលេន មម សច្ចេន ឥធាគន្ធា ឥមំ មិច្ឆាទស្សនំ វិស្សន្នាបេត្វា
សកលលោកស្ស សោត្ថិ ករោន្ត” តិ អធិជ្ឈហិត្វា នមស្សិ។

តទា ពោធិសត្តោ នារទោ នាម មហាព្រហ្មា អហោសិ។ ពោធិសត្តា ច នាម
អត្តនោ មេត្តាការំ នាយ អនុទ្ធុយាយ មហន្តការេន សុប្បជិបន្នុធុប្បជិបន្នេ
សត្តេ ទស្សនត្ថំ កាលានុកាលំ លោកំ ឱលោកេន្តិ។ សោ តំ ទិវសំ លោកំ
ឱលោកេន្តោ តំ រាជដីតរំ បិតុ មិច្ឆាទិដ្ឋិមោចនត្ថំ លោកសន្ធារកេនេវតាយោ
នមស្សមាទំ ទិស្វា, “ឯបេត្វា មំ អញ្ជោ ឯតំ រាជានំ មិច្ឆាទស្សនំ វិស្សន្នាបេតុ
សមត្តោ នាម នត្ថិ, អន្ធិ មយា រាជដីតុ សង្កហំ, រញ្ជោ ច សបរិជនស្ស
សោត្ថិការំ កត្វា អាគន្ធា វដ្តតិ, កេន នុខោ វេសេន គមិស្សមី” តិ បិណ្ឌេត្វា

“មនុស្សនំ បព្ពជិតា បិយា ចេវ គរុនោ ច អាទេយ្យវចនា ច, តស្មា
បព្ពជិតវេសេន គមិស្សមី” តិ សន្និដ្ឋានំ កត្វា ចាសាទិកំ សុវណ្ណាវណ្ណំ
មនុស្សត្ថការំ មាបេត្វា មនុញ្ញំ ជជាមណ្ឌលំ ពន្ធិត្វា ជជន្តវេ កញ្ចានស្វបី
ឌីនហិត្វា អន្តោ រត្តបដំ ឧបរិ រត្តវាកចំរំ និវាសេត្វា ចារុបិ ត្វា សុវណ្ណាតារាខចិតំ
រជតមយំ អជិនចម្ពំ ឯកំសេ កត្វា មុត្តាសិក្កាយ បក្ខិត្តំ សុវណ្ណមយំ
ភិក្ខុភាជនំ អាទាយ តីសុ ហិរានេសុ ឌីនតំ សុវណ្ណកាជំ ខន្ធេ កត្វា
មុត្តាសិក្កាយ ឯវ បវាឡ កមណ្ឌលុំ អាទាយ ឥមិនា ឥសិវេសេន គគនតលេ
ចន្ទោរិយ រិរោចមាណោ អាគាសេន អាគន្ធា អលង្កតចន្ទកចាសាទមហាតលំ
បរិសិត្វា រញ្ជោ បុរតោ អាគាសេ អដ្ឋាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១២៩០.

“អថាគមា ព្រហ្មលោកា, នារនោ មាណសី បដិ;
ជម្ពុទីបំ អវេក្ខន្តោ, អន្ធា រាជានមង្គតី។

១២៩១.

“តតោ បតិដ្ឋា ចាសាទេ, វេទេហស្ស បុរតតោ;
តញ្ចា ទិស្វានាមុប្បត្តំ, រុចា ឥសិមវន្តថា” តិ។

តត្ថ អន្ធាតិ ព្រហ្មលោកេ បិតោវ ជម្ពុទីបំ អវេក្ខន្តោ គុណាជីវកស្ស
សន្តិកេ គហិតមិច្ឆាទស្សនំ រាជានំ អង្គតី អន្ធាស, តស្មា អាគតោតិ អត្តោ។
តតោ បតិដ្ឋាតិ តតោ សោ ព្រហ្មា តស្ស រញ្ជោ អមច្ចគណបរិវុតស្ស
និសិន្នស្ស បុរតោ តស្មី ចាសាទេ អបទេ បទំ ទស្សន្តោ អាគាសេ បតិដ្ឋហិ។
អនុប្បត្តន្តិ អាគតំ។ ឥសិន្តិ ឥសិវេសេន អាគតត្តា សត្តា “ឥសិ” ត្តិ អាហា។
អវន្តថាតិ “មមាណុគ្គហេន មម បិតរិ ការុញ្ញំ កត្វា ឯកោ ទេវរាជា អាគតោ

ភរិស្សតី”តិ ហដ្ឋបហដ្ឋា វាតាភិហជា សុវណ្ណាកនលី វិយ ឌីនមិត្តា
នារទព្រហ្មានំ អវន្តិ។

រាជាបិ តំ ទិស្វាវ ព្រហ្មតេជេន តជ្ជិតោ អត្តនោ អាសនេ សណ្ឋាតុំ
អសក្កោន្តោ អាសនា ឌីរុយ្ហ ភូមិយំ ឋត្វា អាគតជ្ជានញ្ច នាមគោត្តញ្ច បុច្ឆិ។
តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១២៩២.

“អថាសនម្ហា ឌីរុយ្ហ, រាជា ព្យបិតមានសោ;
នារទំ បរិបុច្ឆន្តោ, ឥទំ វចនមព្រវិ។

១២៩៣.

‘កុតោ នុ អាគច្ឆសិ ទេវវណ្ណិ, ឌីភាសយំ សព្ពទិសា ចន្ទិមាវ;
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ នាមគោត្ថំ, កថំ តំ ជានន្តិ មនុស្សលោកេ””តិ។

តត្ថ ព្យបិតមានសោតិ ភីតចិត្តោ។ កុតោ នូតិ កច្ឆិ នុ ខោវិជ្ជាជរោ
ភវេយ្យតិ មញ្ញមាណោ អវន្តិគ្វាវ ឯវំ បុច្ឆិ។

អថ សោ “អយំ រាជា ‘បរលោកោ នត្ថី’តិ មញ្ញតិ, បរលោកមេវស្ស តាវ
អាចិត្តិស្សមី”តិ ចិន្តត្វា កាថមាហា -

១២៩៤.

“អហញ្ញិ ទេវតោ ឥទានិ ឯមិ, ឌីភាសយំ សព្ពទិសា ចន្ទិមាវ;
អក្ខាមិ តេ បុច្ឆិតោ នាមគោត្ថំ, ជានន្តិ មំ នារទោ កស្សទោ ចា”តិ។

តត្ថ ទេវតោតិ ទេវលោកតោ។ នារទោ កស្សទោ ចាតិ មំ នាមេន នារទោ,
គោត្តេន កស្សទោតិ ជានន្តិ។

អថ រាជា “ឥមំ បច្ឆាមិ បរលោកំ បុច្ឆិស្សមិ, ឥទ្ធិយា លទ្ធការណំ តាវ
បុច្ឆិស្សមី” តិ ចិន្តត្វា កាថមាហា -

១២៩៥.

“អច្ឆេរុបំ តវ យាទិសញ្ច, វេហាយសំ គច្ឆសិ តិជ្ជសី ច;
បុច្ឆាមិ តំ នារទ ឯតមត្ថំ, អថ កេន វណ្ណេន តវាយមិទ្ធី” តិ។

តត្ថ យាទិសញ្ចាតិ យាទិសញ្ចា តវ សណ្ឋានំ, យញ្ច ត្វំ អាគាសេ គច្ឆសិ
តិជ្ជសី ច, ឥទ្ធិ អច្ឆរិយជាតំ។

នារទោ អាហា -

១២៩៦.

“សច្ចញ្ច ធម្មោ ច ទមោ ច ចាគោ, គុណា មមេតេ បកតា បុរាណា;
តេហូវ ធម្មហិ សុសេវិតេហិ, មនោជលោ យេន កាមំ គតោស្មី” តិ។

តត្ថ សច្ចន្តិ មុសាវាទិវិហិតំ វចីសច្ចំ។ ធម្មាតិ តិវិធសុចរិតធម្មោ ចេវ
កសិណាបរិកម្មឈានធម្មោ ច។ ទមោតិ ស្ម័គ្រិយទមនំ។ ចាគោតិ
កិលេសបរិច្ចាគោ ច ធម្មេយ្យធម្មបរិច្ចាគោ ច។ មមេតេ គុណាតិ មម ឯតេ
គុណាសម្បយុត្តា គុណាសហគតា។ បកតា បុរាណាតិ មយា បុរិមភវេ
កតាតិ ទស្សេតិ។ “តេហូវ ធម្មហិ សុសេវិតេហិ” តិ តេ សព្វេ គុណា
សុសេវិតេ បរិចារិតេ ទស្សេតិ។ មនោជវោតិ ឥទ្ធិយា ការណេន បដិលទ្ធោ។
យេន កាមំ គតោស្មីតិ យេន ទេវជ្ឈានេ ច មនុស្សជ្ឈានេ ច គន្ធុ ឥច្ឆនំ, តេន
គតោស្មីតិ អត្ថោ។

រាជា ឯវំ តស្មី កថេន្តេបិ មិច្ឆាទស្សនស្ស គហិតត្តា បរលោកំ
អសទ្ធិហន្តោ “អត្ថំ នុ ខោ បុញ្ញវិចារកោ”តិ វត្វា គាថមាហា -

១២៩៧.

“អន្នេរមាចិត្តសិ បុញ្ញសិទ្ធិ, សចេ ហិ ឯតេហិ យថា វនេសិ;
បុច្ឆាមិ តំ នារទ ឯតមត្ថំ, បុដ្ឋោ ច មេ សាធុវិយាករោហី”តិ។

តត្ថ បុញ្ញសិទ្ធិន្តិ បុញ្ញានំ សិទ្ធិ ជលនាយកត្ថំ អាចិត្តន្តោ អន្នេរយំ
អាចិត្តសិ។

នារទោ អាហា -

១២៩៨.

“បុច្ឆស្ស មំ រាជ តវេស អត្តោ, យំ សំសយំ កុរុសេ ភូមិចាល;
អហំ តំ និស្សំសយតំ គមេមិ, នយេហិ ញាយេហិ ច ហេតុភី ចា”តិ។

តត្ថ តវេស អត្តោតិ បុច្ឆិតត្ថកោ នាម តវ ឯស អត្តោ។ យំ សំសយន្តិ យំ
កិស្មិញ្ចានេវ អត្តេ សំសយំ ករោសិ, តំ មំ បុច្ឆ។ និស្សំសយតន្តិ អហំ តំ
និស្សំសយការំ គមេមិ។ នយេហិតិ ការណាវចនេហិ។ ញាយេហិតិ
ញាលោហិ។ ហេតុភីតិ បច្ឆយេហិ, បដិញ្ញាមត្តេនេវ អវត្វា ញាលោន
បរិច្ឆិទ្ធិត្វា ការណាវចនេន ច តេសំ ធម្មានំ សមុដ្ឋាបកបច្ឆយេហិ ច តំ
និស្សំសយំ ករិស្សាមីតិ អត្តោ។

រាជា អាហា -

១២៩៩.

“បុច្ឆាមិ តំ នារទ ឯតមត្ថំ, បុដ្ឋោ ច មេ នារទ មា មុសា ភណិ;

អត្ថិ នុទេវា បិតរោ ធុ អត្ថិ, លោកោ បរោ អត្ថិ ជនោ យមាហូ"តិ។

តត្ថ ជនោ យមាហូតិ យំ ជនោ ឯវមាហា - "អត្ថិ នេវា, អត្ថិ បិតរោ, អត្ថិ បរោ លោកោ"តិ, តំ សត្វំ អត្ថិ នុ ខោតិ បុច្ឆតិ។

នារនោ អាហា -

១៣០០.

"អត្ថេវ នេវា បិតរោ ធុ អត្ថិ, លោកោ បរោ អត្ថិ ជនោ យមាហូ;
កាមេសុ គិធា ធុ នរា បម្មធឿ, លោកំ បរំ នវិទូ មោហយុត្តា"តិ។

តត្ថ អត្ថេវ នេវាតិ មហារាជ, នេវា ធុ បិតរោ ធុ អត្ថិ, យម្បិ ជនោ
បរលោកមាហា, សោបិ អត្ថេវ។ នវិទូតិ កាមគិធា បនមោហម្មធឿ ជនា
បរលោកំ នវិទន្តិ ន ជានន្តិតិ។

តំ សុត្វា រាជា បរិហាសំ ករោន្តោ ឯវមាហា -

១៣០១.

"អត្ថិតិ ចេ នារទ សទ្ធិហាសិ, និវេសនំ បរលោកេ មតានំ;
តេជេវ មេ បញ្ចា សតានិ ទេហិ, ទស្សមិ តេ បរលោកេ សហស្ស"ន្តិ។

តត្ថ និវេសនន្តិ និវាសជ្ជានំ។ បញ្ចា សតានីតិ បញ្ចា កហាបលាសតានិ។

អថ នំ មហាសត្តោ បរិសមជ្ឈេយេវ គរហន្តោ អាហា -

១៣០២.

"ទន្លេមុ ខោ បញ្ចា សតានិ ភោតោ, ជញ្ញាមុ ចេ សីលវន្តំ វទញ្ចំ;
លុទ្ធី តំ ភោន្តំ និរយេ វសន្តំ, កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ។

១៣០៣.

“ឥធរ យោ ហោតិ អធម្មសីលោ, ចាចាចារោ អលសោលុទ្ធកម្មោ;
ន បណ្ឌិតា តស្មី ឥណំ ទទន្តិ, ន ហិ អាគមោ ហោតិ តថាវិធម្មា។

១៣០៤.

“ទក្ខញ្ច ចោសំ មនុជារិទិទ្វា, ឧដ្ឋានកំ សីលវន្តំ វទញ្ចំ;
សយមេវ កោគេហិ និមន្តយន្តិ, កម្មំ ករិទ្ធា បុន មាហាវេសី” តិ។

តត្ថ ជញ្ញាមុ ចេតិ យទិ មយំ ភវន្តំ “សីលវា ឯស វទញ្ចំ,
ធម្មិកសមណាប្រាហ្មណានំ ឥមស្មី កាលេ ឥមិនា នាមត្ថោតិ ជានិទ្វា តស្ស
តស្ស កិច្ចស្ស ការកោ វទញ្ចំ” តិ ជានេយ្យម។ អថ តេ វឡិយា បញ្ច សតានិ
ទទេយ្យម, តុំ បនលុទ្ធា សាហាសិកោ មិច្ឆាទស្សនំ គហេត្វា ធានសាលំ
វិទ្ធីសេត្វា បរទារេសុ អបរជ្ឈសិ, ឥតោ ចុតោ និរយេ ឧប្បន្និស្សសិ, ឯវំ លុទ្ធី តំ
និរយេ វសន្តំ កោន្តំ តត្ថ គន្ធា កោ “សហស្សំ មេ ទេហី” តិ ចោទេស្សតិ។
តថាវិធម្មាតិ តាទិសា បុរិសា ទិន្នស្ស ឥណាស្ស បុន អាគមោ នាម ន ហោតិ។
ទក្ខន្តិ ធនុប្បាទនកុសលំ។ បុន មាហាវេសីតិ អត្ថនោ កម្មំ ករិទ្ធា ធំ
ឧប្បាទេត្វា បុន អម្ពា កំ សន្តកំ អាហារេយ្យសិ, មា និក្កម្មោ វេសីតិ សយមេវ
កោគេហិ និមន្តយន្តិ តិ។

ឥតិ រាជា តេន និគ្គយ្ហមា នោ អប្បជិកា នោ អហោសិ។ មហាជនោ
ហជ្ជតុដ្ឋា ហុត្វា “មហិទ្ធិកោ ទេវោបិ អន្ធព រាជានំ មិច្ឆាទស្សនំ
វិស្សជ្ជាបេស្សតី” តិ សកលនគរំ ឯកកោលាហលំ អហោសិ។
មហាសត្តស្សនុភារេន តទា សត្តយោជនិកាយ មិថីលាយ តស្ស ធម្មទេសនំ
អស្សុណាន្តោ នាម នាហោសិ។ អថ មហាសត្តោ “អយំ រាជា អតិរិយ ទន្ធា
មិច្ឆាទស្សនំ គល្លា, និរយភយេន នំ សន្តជ្ជេត្វា មិច្ឆាទិដ្ឋិវិស្សជ្ជាបេត្វា បុន

ទេវលោកេន អស្សាសេស្សមី"តិ ចិន្តេត្វា "មហារាជ, សេច ទិដ្ឋី ន
វិស្សន្នេស្សសិ, ឯវំ អនន្តទុក្ខំ និរយំ គមិស្សសី"តិ វត្វា និរយកមំ បដ្ឋេបសិ -

១៣០៥.

“តេតោ ចុតោ ទក្ខសិ តត្ថ រាជ, កាកោលសង្ឃេហិ វិកស្សមាណំ;
តំ ខន្ធមាណំ និរយេ វសន្តំ, កាកេហិ គិដ្ឋេហិ ច សេនកេហិ;
សញ្ញិន្ទគត្តំ រុហិវំ សវន្តំ, កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្ស”ន្តិ។

តត្ថ កាកោលសង្ឃេហិតិ លោហតុណ្ហេហិ កាកសង្ឃេហិ។
វិកស្សមាណន្តិ អត្តានំ អាកង្ខិយមាណំ តត្ថ និរយេ បស្សិស្សសិ។ តន្តិ តំ ភវន្តំ។

តំ បន កាកោលនិរយំ វណ្ណេត្វា “សេចបិ ឯត្ថ ន និព្ពត្តិស្សសិ,
លោកន្តរនិរយេ និព្ពត្តិស្សសី”តិ វត្វា តំ និរយំ ទស្សេតុំ កាថមាហា -

១៣០៦.

“អន្ធតមំ តត្ថ ន ចន្ទស្វរិយា, និរយោ សទា តុមុលោ ឃោរូចោ;
សា នេវ វត្តិ ន ទិវា បញ្ញាយតិ, តថាវិជេ កោវិចរេ ធនត្ថិកោ”តិ។

តត្ថ អន្ធតមន្តិ មហារាជ, យម្ហំ លោកន្តរនិរយេ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា និព្ពត្តន្តិ, តត្ថ
ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ឧប្បត្តិនិវរណំ អន្ធតមំ។ សទា តុមុលោតិ សោ និរយោ និច្ចំ
ពហលន្ទកាវោ។ ឃោរូចោតិ ភីសនកជាតិកោ។ សា នេវ វត្តិ យា ឥធ វត្តិ
ទិវា ច, សា នេវ តត្ថ បញ្ញាយតិ។ កោវិចរេតិ កោ ឧទ្ធារំ សោធន្តោវិចរិស្សតិ។

តម្បិស្ស លោកន្តរនិរយំ វិត្តារេន វណ្ណេត្វា “មហារាជ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ
អវិស្សន្នេន្តោ ន កោវលំ ឯតទេវ, អញ្ញម្បិ ទុក្ខំ អនុភវិស្សសី”តិ ទស្សេន្តោ
កាថមាហា -

១៣០៧.

“សតលោ ច សាមោ ច ធុរេ សុវាណា, បរេទ្ធកាយា ពលិនោ មហន្តា;
ខានន្តិ ធន្តេហិ អយោមយេហិ, ឥតោ បណ្ណន្តំ បរលោកបត្ត”ន្តិ។

តត្ថ ឥតោ បណ្ណន្តន្តិ ឥមម្ហា មនុស្សលោកា ចុតំ។ បរតោ និរយេសុបិ
ឯសេវ នយោ។ តស្មា សព្វានិ តានិ និរយដ្ឋានានិ និរយចាលានំ ឧបក្កមេហិ សន្តិ
ហេដ្ឋា វុត្តនយេនេវ វិត្តាវេត្វា តាសំ តាសំ កាថានំ អនុត្តានានិ បទានិ
វណ្ណោតព្វានិ។

១៣០៨.

“តំ ខន្ធមានំ និរយេ វសន្តំ, លុទ្ធមហិ វាឡេហិ អយម្មិគេហិ ច;
សព្វិន្ទគត្តំ វុហិវំ សវន្តំ, កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្ស”ន្តិ។

តត្ថ លុទ្ធមហិតិ ធាវុណេហិ។ វាឡេហិតិ ធុដ្ឋេហិ។ អយម្មិគេហិតិ
អយាវហេហិ មិគេហិ, ធុក្ខាវហេហិ សុនខេហិតិ អត្ថោ។

១៣០៩.

“ឧស្សហិ សត្តិហិ ច សុនិសិតាហិ, ហានន្តិ វិជ្ឈន្តិ ច បច្ចមិត្តា;
កាឡ្យបកាឡា និរយម្ហិ យោវេ, បុព្វេ នវំ ធុក្កជកម្មការិ”ន្តិ។

តត្ថ ហានន្តិវិជ្ឈន្តិ ចាតិ ជលិតាយ អយបថវិយំ ចាតេត្វា សកលសវីរំ
ធិន្ទាវធិន្តំ ករោត្តា បហវន្តិ ចេវ វិជ្ឈន្តិ ច។ កាឡ្យបកាឡាតិ ឯវំនាមកា
និរយចាលា។ និរយម្ហិតិ តស្មី តេសញ្ញេវ វសេន កាឡ្យបកាឡាសម្ពាតេ
និរយេ។ ធុក្កជកម្មការិន្តិ មិច្ឆាទិដ្ឋិវសេន ធុក្កជានំ កម្មានំ ការកំ។

១៣១០.

“តំ ហញ្ញមានំ និរយេ វជន្តំ, កុច្ឆិស្មី បស្សស្មី វិជ្ជាលិត្តទវ;
សញ្ញិន្ទកត្តំ រុហិរំ សវន្តំ, កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្ស”ន្តិ។

តត្ថ តន្តិ តំ ភវន្តំ តត្ថ និរយេ តថា ហញ្ញមានំ។ វជន្តន្តិ ឥតោ ចិតោ ច
ជារន្តំ។ កុច្ឆិស្មីន្តិ កុច្ឆិយញ្ច បស្សេ ច ហញ្ញមានំ វិជ្ជិយមានន្តិ អត្ថោ។

១៣១១.

“សត្តិ ឧស្ស តោមរកិណ្ឌិវាលា, វិវិជារុជារ វស្សន្តិ តត្ថ ទេវា;
បតន្តិ អដ្ឋារមិវច្ឆិមន្តោ, សិលាសនិ វស្សតិ លុទ្ធកម្មេតិ។

តត្ថ អដ្ឋារមិវច្ឆិមន្តោតិ ជលិតអដ្ឋារា វិយ អច្ឆិមន្តា អារុជរិសេសា បតន្តិ។
សិលាសនិតិ ជលិតសិលាសនិ។ វស្សតិ លុទ្ធកម្មេតិ យថា នាម ទេវេ វស្សន្តោ
អសនិ បតតិ, ឯវមេវ អាកាសេ សមុជ្ឈាយ ចិច្ចិដាយមានំ ជលិតសិលាវស្សំ
តេសំ លុទ្ធកម្មានំ ឧបរិ បតតិ។

១៣១២.

“ឧណ្ហោ ច វាតោ និរយម្ហិ ទុស្សហោ, ន តម្ហិ សុខំ លព្ពតិ ឥត្តរម្មិ;
តំ តំ វិជារន្តមលេនមាតុរំ, កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្ស”ន្តិ។

តត្ថ ឥត្តរម្មិតិ បរិត្តកម្មិ។ វិជារន្តន្តិ វិវិជា ជារន្តំ។

១៣១៣.

“សន្ធាវមានម្មិ រថេសុ យុត្តំ, សដោតិភូតំ បថវី កមន្តំ;
បតោទលដ្ឋិហិ សុចោទយន្តំ, កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្ស”ន្តិ។

តត្ថ រថេសុ យុត្តន្តិ វារេន វារំ តេសុ ជលិតលោហារថេសុ យុត្តំ។ កមន្តន្តិ
អក្កមមានំ។ សុចោទយន្តន្តិ សុដ្ឋុចោទយន្តំ។

១៣១៤.

“តមារុហន្តំ ខុរសញ្ចិតំ គីរី, វិគីសនំ បដ្ឋលិតំ ភយានកំ;
សញ្ញិតត្ថំ រុហិរំ សវន្តំ, កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្ស”ន្តិ។

តត្ថ តមារុហន្តិន្តិ តំ ភវន្តំ ជលិតារុជបហារេ អសហិត្វា ជលិតខុរេហិ
សញ្ចិតំ ជលិតលោហបត្តតំ អារុហន្តិ។

១៣១៥.

“តមារុហន្តំ បព្ពតសន្និកាសំ, អដ្ឋារវាសី ជលិតំ ភយានកំ;
សុទឡតត្ថំ កបណំ រុទន្តំ, កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្ស”ន្តិ។

តត្ថ សុទឡតត្ថិន្តិ សុដ្ឋ ឧឡសរីរំ។

១៣១៦.

“អព្ពក្ខុជសមា ឧច្ឆា, កណ្តាកនិច្ចិតា ធុមា;
អយោមយេហិ តិក្ខេហិ, នរលោហិតចាយិតី”តិ។

តត្ថ កណ្តាកនិច្ចិតាតិ ជលិតកណ្តាកេហិ ចិតា។ “អយោមយេហិ”តិ ៩ទំ
យេហិ កណ្តាកេហិ អចិតា, តេ ធស្សេតុ រុត្តិ។

១៣១៧.

“តមារុហន្តិ ឆារិយោ, នរា ច បរទារគូ;
ចោទិតា សត្តិហត្ថេហិ, យមនិទ្ទេសការិកី”តិ។

តត្ថ តមារុហន្តិតិ តំ ឯវ្យុបំ សិម្ពលិរុក្ខំ អារុហន្តិ។ យមនិទ្ទេសការិកីតិ
យមស្ស វេទនករេហិ, និរយចាលេហិតិ អត្ថោ។

១៣១៨.

“តមារុហន្តំ និរយំ, សិម្ពលី រុហិរមក្ខិតំ;
វិទឡកាយំ វិតថំ, អាតុរំ កាឡវេទនំ។

១៣១៩.

“បស្សសន្តំ មុហុំ ឧណ្ហំ, បុព្វកម្មាបរាធិកំ;
ធុមគ្គេ វិតថំ គត្តំ, កោ តំ យាចេយ្យ តំ ធន”ន្តិ។

តត្ថ វិទឡកាយន្តិ វិហីសិតកាយំ។ វិតថន្តិ បម្មមំសានំ ជិទ្ហាវជិទ្ហំ ជិន្នតាយ
កោវិទ្យាវបុប្ផំ វិយ កីសុកបុប្ផំ វិយ ថ។

១៣២០.

“អព្ពក្ខជសមា ឧទ្ធា, អសិបត្តាចិតា ធុមា;
អយោមយេហិ តិក្ខេហិ, នរលោហិតចាយិភី”តិ។

តត្ថ អសិបត្តាចិតាតិ អសិមយេហិ បត្តេហិ ចិតា។

១៣២១.

“តមារុហន្តំ អសិបត្តចាធិបំ, អសីហិ តិក្ខេហិ ថ ជិន្នមាណំ;
សញ្ញិន្ទគត្តំ រុហិរំ សវន្តំ, កោ ចោធិយេ បរលោកេ សហស្ស”ន្តិ។

តត្ថ តមារុហន្តន្តិ តំ ភវន្តំ និរយចាលានំ អាវុធបហារេ អសហិតា
អារុហន្តំ។

១៣២២.

“តតោ និក្ខន្ធមត្តំ តំ, អសិបត្តាចិតា ធុមា;
សម្បតិ តំ វេតរណី, កោ តំ យាចេយ្យ តំ ធន”ន្តិ។

តត្ថ សម្បត្តិវត្ថុ បតិវត្ថុ។

១៣២៣.

“ខរា ខារោទិកា តត្ថា, ធុត្ថា វេតរណី នន្តិ;
អយោចោក្ខរសញ្ញា, តិក្ខា បត្តេហិ សន្តតិ”។

តត្ថ ខរាតិ ជរុសា។ អយោចោក្ខរសញ្ញាតិ អយោមយេហិ
តិទិណបរិយន្តេហិ ចោក្ខរបត្តេហិ សញ្ញា។ បត្តេហិតិ តេហិ បត្តេហិ សា នន្តិ
តិក្ខា ហុត្វា សន្តតិ។

១៣២៤.

“តត្ថ សញ្ញាតត្ថំ តំ, វុយ្ហន្តំ វុហិរមក្ខិតំ;
វេតរញ្ជោ អនាលម្ពេ, កោ តំ យាចេយ្យ តំ ជន”ន្តិ។

តត្ថ វេតរញ្ជោតិ វេតរណីឧទកេ។

ឥមំ បន មហាសត្តស្ស និរយកមំ សុត្វា រាជា សិរីគ្គហនយោ
មហាសត្តញ្ជោវ តាណាគវេសី ហុត្វា អាហា -

១៣២៥.

“វេធាមិ វុក្ខោវិយ ធិជ្ជមាណោ, ធិសំ ន ជាធាមិ បម្ពឡសញ្ជោ;
ភយានុតប្បាមិ មហា ច មេ ភយា, សុត្វាន កថា តវ ភាសិតា ឥសេ។

១៣២៦.

“អាទិត្តេ វារិមជ្ឈំវ, ធិបំរោយេ មហាណ្ហាវេ;
អន្ធការេវ បដ្ឋោតោ, ត្វំ នោសិ សរណំ ឥសេ។

១៣២៧.

“អត្តញ្ញា ធម្មំ អនុសាស មំ ឥសេ, អតីតមទ្ធា អបរាជិតំ មយា;
អាចិត្ត មេ នារទ សុទ្ធិមគ្គំ, យថា អហំ នោ និរយំ បតេយ្យ”ន្តិ។

តត្ថ កយានុតប្បាមីតិ អត្តនា កតស្ស ចាបស្ស កយេន អនុតប្បាមិ។
មហា ច មេ កយាតិ មហាន្តញ្ញា មេ និរយកយំ ឧប្បន្នំ។ ធិបំរោយេតិ ធិបំរ ធិយេ។
ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - អាទិត្ត កាលេ វារិមជ្ឈំ វិយ ភិន្ននាវានំ ធិយេ អណ្ណាវេ បតិដ្ឋំ
អលកមាណំ ធិបំ វិយ អន្ធការកតានំ បដ្ឋោតោ វិយ ច ត្វំ នោ ឥសេ សរណំ
ភវ។ អតីតមទ្ធា អបរាជិតំ មយាតិ ឯកំសេន មយា អតីតំ កម្មំ អបរាជិតំ
វិរាជិតំ, កុសលំ អតិក្កមិត្វា អកុសលមេវ កតន្តិ។

អថស្ស មហាសត្តោ វិសុទ្ធិមគ្គំ អាចិត្តតុំ សម្មាបដិបន្នេ
ចោរាណករាជានោ ឧទាហរណាវសេន ទស្សេន្តោ អាហា -

១៣២៨.

“យថា អហូ ធម្មរដ្ឋោ, វេស្សមិត្តោ អដ្ឋកោ យាមតត្ថិ;
ឧសិន្ធុរោ ចាបិ សិរី ច រាជា, បរិចារកា សមណាព្រាហ្មណានំ។

១៣២៩.

“ឯតេ ចញ្ញោ ច រាជានោ, យេ សគ្គវិសយំ គតា;
អធម្មំ បរិវេន្តត្វា, ធម្មំ ចរ មហីបតិ។

១៣៣០.

“អន្ធហត្ថា ច តេ ព្យម្ភេ, យោសយន្ត បុរេ តវ;
កោធាតោ កោ ច តសិតោ, កោ មាលំ កោ វិលេបនំ;
នាណាត្ថានំ វត្ថានំ, កោ នក្កោ បរិទហិស្សតិ។

១៣៣១.

‘កោ បន្ថេ ធន្តមាណេតិ, ចាទុកា ច មុទ្ធ សុកា’;
ឥតិ សាយញ្ច ចាតោ ច, យោសយន្ត បុរេ តវ។

១៣៣២.

“ជីណ្ហំ ចោសំ គវាស្សញ្ច, មាស្ស យុញ្ច យថា បុរេ;
បរិហារញ្ច ទដ្ឋាសិ, អធិការកតោ ពលី”តិ។

តត្ថ ឯតេ ចាតិ យថា ឯតេ ច ធន្តរដ្ឋោ វេស្សមិត្តោ អដ្ឋកោ យាមតត្ថិ
ឧសិន្ធុរោ សិរីតិ ធរាជានោ អញ្ញោ ច ធម្មំ ចរិត្វា សគ្គវិសយំ គតា, ឯវំ តូម្បិ
អធម្មំ បរិវេន្តត្វា ធម្មំ ចរ។ កោ ធាតោតិ មហារាជ, តវ ព្យម្ពេ បុរេ រាជនិវេសនេ
ចេវ នគរេ ច អន្តហត្ថា បុរិសា “កោ ធាតោ, កោ តសិតោ”តិ តេសំ
ធាតុកាមតាយ យោសេន្ត។ កោ មាលន្តិ កោ មាលំ ឥច្ឆតិ, កោ វិលេបនំ
ឥច្ឆតិ, ធានាវត្ថានំ វត្ថានំ យំ យំ ឥច្ឆតិ, តំ តំ កោ នក្កោ បរិទហិស្សតីតិ
យោសេន្ត។ កោ បន្ថេ ធន្តមាណេតីតិ កោ បន្ថេ ធន្តំ ធារយិស្សតិ។ ចាទុកា ចាតិ
ឧចាហនា ច មុទ្ធ សុកា កោ ឥច្ឆតិ។

ជីណ្ហំ ចោសន្តិ យោ តេ ឧបជ្ជាកេសុ អមទ្វា វា អញ្ញោ វា បុព្វេ កតូបកាហេ
ជរាជីណ្ហាកាលេ យថា ចោរាណាកាលេ កម្មំ កាតុំ ន សក្កោតិ, យេបិ តេ
គវាស្សនយោ ជីណ្ហាតាយ កម្មំ កាតុំ ន សក្កោន្តិ, តេសុ ឯកម្បិ បុព្វេវិយ
កម្មេសុ មា យោជយិ។ ជីណ្ហាកាលស្មិត្តោ តេ តានិ កម្មានិ កាតុំ ន សក្កោន្តិ។
បរិហារញ្ចាតិ ឥធម្មំ បរិវារោ “បរិហារោ”តិ វុត្តោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - យោ ច តេ
ពលី ហុត្វា អធិការកតោ បុព្វេ កតូបកាហេ ហោតិ, តស្ស ជរាជីណ្ហាកាលេ
យថា ចោរាណាបរិវារំ ទទេយ្យាសិ។ អសប្បវិសា ហិ អត្ថនោ ឧបការកានំ
ឧបការំ កាតុំ សមត្ថកាលេយេវ សម្មានំ ករោន្តិ, សមត្ថកាលេ បន ន

ឡើយកេតិក្ខណ្ឌ។ សប្បវិសា បន អសមត្ថកាលេបិ តេសំ តថេវ សក្ការំ ករោតិ,
តស្មា តុវម្បី ឯវំ ករេយ្យាសីតិ។

ឥតិ មហាសត្តោ រញ្ជោ ធានកថញ្ច សីលកថញ្ច កថេត្វា ឥធានិ យស្មា
អយំ រាជា អត្ថនោ អត្ថកាវេ រថេន ឧបមេត្វា វណ្ណិយមាណេ តុស្សិស្សតិ,
តស្មាស្ស សព្ពកាមធុហរថោបមាយ ធម្មំ នេសេន្តោ អាហា -

១៣៣៣.

“កាយោ តេ រថសញ្ញាតោ, មនោសារថិកោលហុ;
អវិហីសាសារិតតោ, សិរិភាគបដិច្ចនោ។

១៣៣៤.

“ចាទសញ្ញាមនេមិយោ, ហត្ថសញ្ញាមបក្ខរោ;
កុច្ឆិសញ្ញាមនព្ពន្តោ, វាចាសញ្ញាមក្ខជនោ។

១៣៣៥.

“សច្ចវាក្យសមត្ថដ្ឋោ, អបេសុញ្ញសុសញ្ញតោ;
គិរាសខិលនេលដ្ឋោ, មិត្តភាណិសិលេសិតោ។

១៣៣៦.

“សទ្ធាលោភសុសទ្ធារោ, និវាតញ្ញលិកុត្តរោ;
អថទ្ធតានតីសាកោ, សីលសំវរនន្ទនោ។

១៣៣៧.

“អក្កោធនមនុក្សាតិ, ធម្មបណ្ណាវនត្ថកោ;
ពាហុសច្ចមចាលម្ពោ, បិតចិត្តមុចាធិយោ។

១៣៣៨.

“កាលញ្ញតាចិត្តសារោ, វេសារដ្ឋតិទណ្ឌាកោ;
និវាតវុត្តិយោត្តកោ, អនតិមានយុគោលហុ។

១៣៣៩.

“អលីនចិត្តសន្តារោ, វុទ្ធិសេវី រដោហតោ;
សតិបតោនោ ជីវស្ស, ធិតិ យោគោ ច វស្សិយោ។

១៣៤០.

“មនោ ទន្ធិ បថំ នេតិ, សមទន្តេហិ វាហិតិ;
ឥច្ឆា លោភោ ច កុម្មុគ្គោ, ឧដុមគ្គោ ច សំយមោ។

១៣៤១.

“រូបេ សន្នេ វសេ គន្ធន្ធោ, វាហនស្ស បដាវតោ;
បញ្ញា អាគោជនី រាជ, តត្ថ អត្តាវ សារថិ។

១៣៤២.

“សេច ឯតេន យានេន, សមចរិយា ទទ្ខា ធិតិ;
សត្តកាមទុហោ រាជ, ន ជាតុ និរយំ វេជេ”តិ។

តត្ថ រថសញ្ញាតោតិ មហារាជ, តវ កាយោ វថោតិ សញ្ញាតោ ហោតុ។
មនោសារថិកោតិ មនស្ស្វាតេន កុសលចិត្តេន សារថិនា សមន្នាគតោ។
លហូតិ វិគតចិនមិទ្ធតាយ សល្លហុកោ។ អវិហ័សាសារិតក្ខោតិ
អវិហ័សាមយេន សារិតេន សុដ្ឋ បរិនិដ្ឋិតេន អក្ខេន សមន្នាគតោ។
សិរិភាគបដិច្ចនោតិ ធានសិរិភាគមយេន បដិច្ចនេន សមន្នាគតោ។
ចានសញ្ញាមនេមិយោតិ ចានសំយមមយាយ នេមិយា សមន្នាគតោ។

ហត្ថសញ្ញាមបក្ខរោតិ ហត្ថសំយមមយេន បក្ខវេន សមន្មាគតោ។
កុច្ឆិសញ្ញាមនព្វន្តោតិ កុច្ឆិសំយមសង្ខារេន មិត្តភោជនមយេន តេលេន
អព្ពន្ធា។ “អព្ពន្ធាតព្ពន្ធ នាភិ ហោតូ” តិបិ ចាហៅ។ វាចាសញ្ញាមក្ខណោតិ
វាចាសំយមេន អក្ខណោ។

សច្ចវាក្យសមត្ថដ្ឋោតិ សច្ចវាក្យេន បរិបុណ្ណអដ្ឋោ អខណ្ឌាវចនោ។
អបេសុញ្ញសុសញ្ញតោតិ អបេសុញ្ញេន សុដ្ឋសញ្ញតោ សមុស្សិតោ។
គិរាសខិលនេលដ្ឋោតិ សខិលាយ សណ្ឋាវាចាយ និទ្ទាសដ្ឋោ មជ្ឈវចនោ។
មិត្តភាណិសិលេសិតោ មិត្តភាណាសង្ខារេន សិលេសេន សុដ្ឋសម្ពន្ធា។
សទ្ធាលោកសុសង្ខារោតិ កម្មជលសទ្ធិបាទសទ្ធាមយេន ច អលោកមយេន ច
សុន្ទវេន អលដ្ឋាវេន សមន្មាគតោ។ និវាតញ្ញាលិកុត្តរោតិ សីលវន្តានំ
និវាតមយេន ចេវ អញ្ញាលិកម្មមយេន ច កុត្តវេន សមន្មាគតោ។
អថទូតានតីសាកោតិ សខិលសម្មោទការៈសង្ខារតាយ អថទូតាយ
អនតព្ពន្ធា, ថោកនតព្ពន្ធាតិ អត្ថោ។ សីលសំវរនន្ធនោតិ
អខណ្ឌាបញ្ចសីលចក្កុន្ទ្រិយាទិសំវរសង្ខារតាយ នន្ធនវដ្ឋយា សមន្មាគតោ។

អក្កោជនមនុគ្សាតីតិ អក្កោជនការៈសង្ខារេន អនុគ្សារេន
សមន្មាគតោ។ ធម្មបណ្ណាវ-ធម្មកោតិ ធនកុសលធម្មសង្ខារេន បណ្ណាវច្ឆត្តន
សមន្មាគតោ។ ពាហុសច្ចមចាលម្ពោតិ អត្ថសន្និស្សិតពហុស្សុតការៈមយេន
អចាលម្ពេន សមន្មាគតោ។ វិតចិត្តមុចាធិយោតិ លោកធម្មេហិ
អវិកម្មនភាវេន សុដ្ឋ វិតឯកគ្គការៈប្បត្តចិត្តសង្ខារេន ឧចាធិនា
ឧត្តរត្តរណេន វា រាជាសនេន សមន្មាគតោ។ កាលញ្ញតាចិត្តសារោតិ “អយំ
ធានស្ស ទិន្នកាលោ, អយំ សីលស្ស រក្ខនកាលោ” តិ ឯវំ
កាលញ្ញតាសង្ខារេន កាលំ ជាតិក្ខា កតេន ចិត្តេន កុសលសារេន

សមន្មាគតោ។ ឥទ្ធិវុត្តំ ហោតិ - យថា, មហាវាជ, រជស្សៈ នាម អាណី អាធិ
កត្វា ធិត្ថសម្ពារជាតំ បរិសុទ្ធិសារមយញ្ច ឥច្ឆិតតំ, វេស្តិ សោ រថោ
អន្ធានក្ខមោ ហោតិ, វេស្តិ តវ កាយរថោ កាលំ ជាតិត្វា កតេន ចិត្តេន
បរិសុទ្ធន ធានាធិកុសលសារេន សមន្មាគតោ ហោតូតិ។
វេសាវជ្ជតិទណ្ឌាកោតិ បរិសមជ្ឈេ កថេន្តស្សបិ វិសារទការសម្ព័ន្ធតេន
តិទណ្ឌេន សមន្មាគតោ។ និវាតវុត្តិយោត្តកោតិ ឱវាទេ បវត្តនសម្ព័ន្ធតេន
មុទុនា ធុរយោត្តេន សមន្មាគតោ។ មុទុនា ហិ ធុរយោត្តេន ពន្ធរចំ សិន្ធុវា សុខំ
វហន្តិ, វេស្តិ តវ កាយរថោបិ បណ្ឌិតានំ ឱវាទប្បវត្តិតាយ អាពោន្នោ សុខំ យាតូតិ
អត្តោ។ អនតិមានយុគោលហូតិ អនតិមានសម្ព័ន្ធតេន លហុកេន យុគេន
សមន្មាគតោ។

អលីនចិត្តសន្តារោតិ យថា រថោ នាម ធន្តមយេន ឧទ្យារេន សន្តារេន
សោភតិ, វេស្តិ តវ កាយរថោបិ ធានាធិនា អលីនអសង្កតិចិត្តសន្តារោ
ហោតុ។ វុទ្ធិសេវី រដោហតោតិ យថា រថោ នាម វិសមេន រជ្ជជ្ជានមគ្គេន
គច្ឆន្តោ រដោកិល្លោ ន សោភតិ, សមេន វិរជេន មគ្គេន គច្ឆន្តោ សោភតិ, វេស្តិ
តវ កាយរថោបិ បញ្ញាវុទ្ធិសេវិតាយ សមតលំ ឧដុមគ្គំ បដិបទ្ធិត្វា ហតរដោ
ហោតុ។ សតិបតោទោ ជីវស្សាតិ បណ្ឌិតស្ស តវ តស្មី កាយរថោ
សុបតិជ្ជិតសតិបតោទោ ហោតុ។ ធិតិ យោគោ ច រស្មីយោតិ
អញ្ចោច្ឆន្ទវិរយសម្ព័ន្ធតា ធិតិ ច ហិតប្បដិបត្តិយំ យុញ្ញនភាវសម្ព័ន្ធតោ យោគោ
ច តវ តស្មី កាយរថោ វដ្តិតា ចិរា រស្មីយោ ហោន្តុ។ មនោ ធន្តំ បដំ នេតិ,
សមធន្តេហិ វាហិតីតិ យថា រថោ នាម វិសមធន្តេហិ សិន្ធុវេហិ ឧប្បដំ យាតិ,
សមធន្តេហិ សមសិក្ខិតេហិ យុត្តោ ឧដុបថមេវ អន្ធនិ, វេស្តិ មនោបិ ធន្តំ
និព្វិសេវនំ កុម្មគ្គំ បហាយ ឧដុមគ្គំ គណ្ហាតិ។ តស្មា សុធន្តំ អាចារសម្បន្នំ ចិត្តំ
តវ កាយរថស្ស សិន្ធុវកិច្ចំ សាធមតុ។ ឥន្ទ្រាលោកោ ចាតិ អប្បត្តេសុ វត្ថុសុ

ឥឡូវ, បុត្រសុ លោកោតិ អយំ ឥឡូវ ច លោកោ ច កុម្មុត្តោ នាម។ កុដិលោ
អនុជុមត្តោ អចាយមេវ នេតិ។ ធនកុសលកម្មបថវសេន បន
អដ្ឋង្គិកមគ្គវសេន វា បវត្តោ សីលសំយមោ ឧដ្ឋមត្តោ នាម។ សោ តវ
កាយវេស្ស មត្តោ ហោតុ។

វូបេតិ ឯតេសុ មនាបិយេសុ វូចាធិសុ កាមគុណេសុ និមិត្តំ គហេត្វា
ធាវន្តស្ស តវ កាយវេស្ស ឧប្បជំ បដិបន្នស្ស រាជវេស្ស សិន្ធុវេ អាគោដេត្វា
និវារណាបតោធយដ្ឋិវិយ បញ្ញា អាគោដនី ហោតុ។ សា ហិ តំ ឧប្បថគមនតោ
និវារេត្វា ឧដ្ឋំ សុចរិតមគ្គំ អាហេបេស្សតិ។ តត្ថ អត្តាវ សារជីតិ តស្មី បន តេ
កាយវេ អញ្ញោ សារជី នាម នត្ថិ, តវ អត្តាវ សារជី ហោតុ។ សចេ ឯតេន
យានេនាតិ មហារាជ, យស្សេតំ ឯវុបំ យានំ សចេ អត្ថិ, ឯតេន យានេន។
សមចរិយា ធន្នា ធីតីតិ យស្ស សមចរិយា ច ធីតិ ច ធន្នា ហោតិ ជិរា, សោ
ឯតេន យានេន យស្មា ឯស រថោ សត្តកាមទុហោ រាជ, យថាធិប្បេតេ
សត្តកាមេ នេតិ, តស្មា ន ជាតុ និរយំ វេជេ, ឯកំសេនេតំ ធារេហិ, ឯវុបេន
យានេន និរយំ ន គច្ឆសីតិ អត្តោ។ ឥតិ ខោ, មហារាជ, យំ មំ អវេច “អាចិត្ត មេ,
នារទ, សុទ្ធិមគ្គំ, យថា អហំ នោ និរយេ បតេយ្យ”ន្តិ, អយំ តេ សោ មយា
អនេកបរិយាយេន អក្ខោតោតិ។

ឯវេស្ស ធម្មំ នេសេត្វា មិច្ឆាធិដ្ឋី ជហាបេត្វា សីលេ បតិដ្ឋាបេត្វា “ឥតោ
បដ្ឋាយ ចាបមិត្តេ បហាយ កល្យាណមិត្តេ ឧបសម្ព័ន្ធ, និច្ចំ អប្បមត្តោ
ហោហី”តិ ឱវាទំ ធន្នា រាជធីតុ គុណំ វណ្ណេត្វា រាជបរិសាយ ច រាជោរោជានញ្ច
ឱវាទំ ធន្នា មហាន្តេនានុកាវេន តេសំ បស្សន្តានញ្ញោវ ព្រហ្មលោកំ គតោ។

សត្តា ឥមំ ធម្មនេសនំ អាហរិក្ខា “ន, ភិក្ខុវេ, ឥន្ទានេវ, បុព្វេបិ មយា
ទិដ្ឋិជាលំ ភិក្ខុត្វា ឡុវេលកស្សចោ ទមិតោយេវា” តិ វត្ថា ជាតកំ
សមេធានេន្តោ ឥមា កាថា អភាសិ -

១៣៤៣.

“អលាតោ នេវទត្តាសិ, សុនាមោ អាសិ ភទ្គជិ;
វិជយោ សារិបុត្តាសិ, មេគ្គល្លានោសិ តីជកោ។

១៣៤៤.

“សុនក្ខត្តោ លិច្ឆវិបុត្តោ, គុណោ អាសិ អចេលកោ;
អានន្តោ សារុចា អាសិ, យា រាជានំ បសាទយិ។

១៣៤៥.

“ឡុវេលកស្សចោ រាជា, ចាបទិដ្ឋិ តទា អហុ;
មហាព្រហ្មា ពោធិសត្តោ, វេរំ ធារេថ ជាតក” ត្ថិ។

មហានារទកស្សបជាតកវណ្ណានា អដ្ឋមា។

[៥៤៦] ៩. វិគុរជាតកវណ្ណានា

ចតុចោសថកណ្ណំ

បណ្ណុ កិសិយាសិ ទុព្ពលាតិ ឥទំ សត្តា ជេតវនេវិហារន្តោ អត្ថនោ
បញ្ញាចារមី អារត្ត កថេសិ។ ឯកទិវសញ្ញិ ភិក្ខុ ធម្មសភាយំ កថំ សមុដ្ឋាបេសុំ
“អាវុសោ, សត្តា មហាបញ្ញោ បុដ្ឋបញ្ញោ គម្ពីរបញ្ញោ ជវនបញ្ញោ ហាសបញ្ញោ
តិក្ខុបញ្ញោ និព្វេធិកបញ្ញោ បរហ្មវាទមទ្គនោ, អត្ថនោ បញ្ញានុភាវេន
ខត្តិយបណ្ឌិតាធិហិ អភិសង្ខតេ សុខុមបញ្ញោ ភិក្ខុត្វា តេ ទមេត្វា និព្វិសេវនេ

កត្វា តីសុ សរណេសុ ចេវ សីលេសុ ច បតិជ្ជាបេត្វា អមតតាមិមគ្គំ
បដិចាទេសី"តិ។ សត្តា អាគន្ធា "កាយ នុត្ត, ភិក្ខុវេ, ឯតរហិ កថាយ
សន្និសិដ្ឋា"តិ បុច្ឆិត្វា "ឥមាយ នាមា"តិ វុត្តេ "អនច្ឆរិយំ, ភិក្ខុវេ, យំ តថាគតោ
បរមាភិសម្ពោធិប្បត្តោ បរហ្មវាទំ ភិន្និត្វា ខត្តិយាធយោ ធមេយ្យ។
បុរិមភវស្មិត្តោ ពោធិញ្ញាណំ បរិយេសន្តោបិ តថាគតោ បញ្ញាវា
បរហ្មវាទមន្តនោយេវ។ តថា ហិ អហំ វិធុរកាលេ សដ្ឋិយោជនុព្ពេធ
កាឡបព្ពតមុទ្ធនិ បុណ្ណកំ នាម យក្ខសេនាបតី អត្តនោ ញ្ញាណពលេនេវ
ធមេត្វា និព្វិសេវនំ កត្វា បញ្ចសីលេសុ បតិជ្ជាបេត្តោ អត្តនោ ជីវិតំ ទាបេសី"ន្តិ
វត្វា តេហិ យាចិតោ អតីតំ អាហរិ។

អតីតេ កុរុរដ្ឋេ ឥន្ទបត្តនគរេ ធនញ្ចយកោរព្យោ នាម រាជា វដ្ឋំ កាវេសិ។
វិធុរបណ្ឌិតោ នាម អមច្ឆោ តស្ស អត្តធម្មានុសាសកោ អហោសិ។ សោ
មធុរកថោ មហាធម្មកថិកោ សកលជម្ពុទីបេ រាជានោ ហត្ថិកន្តវិណាសវេន
បលុទ្ធហត្ថិនោ វិយ អត្តនោ មធុរធម្មទេសនាយ បលោកេត្វា តេសំ
សកសករជ្ជានិ គន្ធី អននមាណោ ពុទ្ធលីលាយ មហាជនស្ស ធម្មំ ទេសេន្តោ
មហាន្តេន យសេន តស្មី នគរេ បដិវសិ។

តទា ហិ ពាវាណសិយម្បិ គិហិសហាយកា ចត្តារោ
ព្រាហ្មណមហាសាលា មហាល្អកកាលេ កាមេសុ អាធិនំ ទិស្វា ហិមវន្តំ
បរិសិត្វា ឥសិបព្ពដ្ឋំ បព្ពជិត្វា អភិញ្ញា ច សមាបត្តិយោ ច និព្វត្តេត្វា
វេនមូលដលាហារា តត្ថេវ ចិវំ វសិត្វា លោណម្ពិលសេវនត្ថាយ ចារិកំ ចរមាណ
អង្គរដ្ឋេ កាលចម្បានគរំ បត្វា រាជុយ្យានេ វសិត្វា បុនទិវសេ ភិក្ខុយ នគរំ
បរិសីសុ។ តត្ថ ចត្តារោ សហាយកា កុដ្ឋម្ពិកា តេសំ ឥរិយាបថេសុ បសីទិត្វា
វន្តិត្វា ភិក្ខុភាជនំ គហេត្វា ឯកេកំ អត្តនោ និវេសនេ និសីទាបេត្វា

បណ្ឌិតន អាហារនេ បរិវិសិត្វា បដិញ្ញំ តាហាបេត្វា ឧយ្យានេយេវ
វាសាបេសុំ។ តេ ចត្តារោ តាបសា ចតុន្នំ កុដ្ឋម្ហិកានំ គេហេសុ និពាទ្ធី កុដ្ឋិត្វា
ទិវាវិហារត្ថាយ ឯកោ តាបសោ តាវតីសកវនំ គច្ឆតិ, ឯកោ នាគកវនំ, ឯកោ
សុបណ្ណាកវនំ, ឯកោ កោរព្យវញ្ញោ មិគាជិនឧយ្យានំ គច្ឆតិ។ តេសុ យោ
នេវលោកំ គន្ធា ទិវាវិហារំ ករោតិ, សោ សក្កស្ស យសំ ឡិលោកេត្វា អត្តនោ
ឧបជ្ជាកស្ស តមេវ វណ្ណេតិ។ យោ នាគកវនំ គន្ធា ទិវាវិហារំ ករោតិ, សោ
នាគរាជស្ស សម្មត្ថី ឡិលោកេត្វា អត្តនោ ឧបជ្ជាកស្ស តមេវ វណ្ណេតិ។ យោ
សុបណ្ណាកវនំ គន្ធា ទិវាវិហារំ ករោតិ, សោ សុបណ្ណារាជស្ស វិភូតី ឡិលោកេត្វា
អត្តនោ ឧបជ្ជាកស្ស តមេវ វណ្ណេតិ។ យោ ធនញ្ចយកោរព្យរាជស្ស ឧយ្យានំ
គន្ធា ទិវាវិហារំ ករោតិ, សោ ធនញ្ចយកោរព្យវញ្ញោ សិរិសោភក្កំ ឡិលោកេត្វា
អត្តនោ ឧបជ្ជាកស្ស តមេវ វណ្ណេតិ។

តេ ចត្តារោបិ ជនា តំ តនេវ ហំនំ បត្តេត្វា ទានាទីនិ បុញ្ញានិ កត្វា
អាយុបរិយោសានេ ឯកោ សក្កោ ហុត្វា និព្ពត្តិ, ឯកោ សបុត្តទារោ នាគកវនេ
នាគរាជា ហុត្វា និព្ពត្តិ, ឯកោ សុបណ្ណាកវនេ សិម្ពលិវិមា នេ សុបណ្ណារាជា ហុត្វា
និព្ពត្តិ។ ឯកោ ធនញ្ចយកោរព្យវញ្ញោ អគ្គមហេសិយា កុដ្ឋម្ហិ និព្ពត្តិ។ តេបិ
តាបសា អបរិហ័នជ្ឈនា កាលំ កត្វា ព្រហ្មលោកេ និព្ពត្តិសុ។
កោរព្យកុមារោ វុឡិមន្ទាយ បិតុ អច្ចយេន វន្នេ បតិជ្ឈហិត្វា ធម្មេន សមេន វន្នំ
កាវេសិ។ សោ បន ជូតវិត្តកោ អហោសិ។ សោ វិជុបណ្ហិតស្ស ឡិវាទេ បត្វា
ទានំ ទេតិ, សីលំ វក្ខតិ, ឧចោសថំ ឧបវសតិ។

សោ ឯកទិវសំ សមាទិន្ទុចោសថោ “វិវេកមនុព្រហ្មស្សមី”តិ ឧយ្យានំ គន្ធា
មនុញ្ញដ្ឋានេ និសីទិត្វា សមណធម្មំ អកាសិ។ សក្កោបិ សមាទិន្ទុចោសថោ
“នេវលោកេ បលិពោធា ហោតី”តិ មនុស្សលោកេ តមេវ ឧយ្យានំ អាគន្ធា

ឯកស្មី មនុញ្ញដ្ឋានេ និសីទិត្វា សមណធម្មំ អកាសិ។ វុរុណាគរាជាបិ
សមាទិន្ទុចាសថោ “នាគកវនេ បលិពោធា ហោតិ”តិ តត្ថេវាគន្ធា ឯកស្មី
មនុញ្ញដ្ឋានេ និសីទិត្វា សមណធម្មំ អកាសិ។ សុបណ្ណារាជាបិ
សមាទិន្ទុចាសថោ “សុបណ្ណាកវនេ បលិពោធា ហោតិ”តិ តត្ថេវាគន្ធា ឯកស្មី
មនុញ្ញដ្ឋានេ និសីទិត្វា សមណធម្មំ អកាសិ។ តេបិ ចត្តារាពេ ជនា
សាយន្តសមយេ សកដ្ឋានេហិ និក្ខមិត្វា មជ្ឈលចោក្ខរណីតិវេ សមាគន្ធា
អញ្ញមញ្ញំ ឱលោកេត្វា បុព្វសិនេហាវសេន សមគ្គា សម្មោទមាណ ហុត្វា
អញ្ញមញ្ញំ មេត្តចិត្តំ ឱបជ្ឈបេត្វា មជ្ជបដិសន្តារំ ករីសុ។ តេសុ សក្កោ
មជ្ឈលសិលាបដ្ឋេ និសីទិ, ឥតវេបិ អត្ថនោ អត្ថនោ យុត្តាសនំ ញាត្វា និសីទីសុ។
អថ នេសក្កោ អាហា “មយំ ចត្តារាបិ រាជានោវ, អម្ពេសុ បន កស្សុ សីលំ
មហន្ត”ន្តិ? អថ នំ វុរុណាគរាជា អាហា “តុម្ហាកំ តិណ្ណំ ជនានំ សីលតោ មយំ
សីលំ មហន្ត”ន្តិ។ “កិមេត្ត ការណា”ន្តិ? “អយំ សុបណ្ណារាជា អម្ហាកំ ជាតានម្បិ
អជាតានម្បិ បច្ឆាមិត្តោវ, អហំ ឯវុរុបំ អម្ហាកំ ជីវិតក្ខយកំ បច្ឆាមិត្តំ ទិស្វាបិ
កោដំ ន ករោមិ, ឥមីនា ការណេន មម សីលំ មហន្ត”ន្តិ វត្វា ឥទំ
ទសកនិចាតេ ចតុចាសថជាតកេ បឋមំ តាថមាហា -

“យោ កោបនេយ្យេ ន ករោតិ កោបំ, ន កុដ្ឋតិ សប្បរិសោ កទាចិ;
កុទ្ទោបិ សោ នារិករោតិ កោបំ, តំ វេ នំ សមណាមាហុ លោកេ”តិ។
(ជា. ១.១០.២៤);

តត្ថ យោតិ ខត្តិយាទីសុ យោ កោចិ។ កោបនេយ្យេតិ កុដ្ឋតិ តព្វយុត្តកេ
បុគ្គលេ ខត្តិយាទីតាបសោវិយ កោបំ ន ករោតិ។ កទាចិតិ យោ កិស្មិញ្ចិ កាលេ
ន កុដ្ឋតេវ។ កុទ្ទោបិតិ សចេ បន សោ សប្បរិសោ កុដ្ឋតិ, អថ កុទ្ទោបិ តំ
កោបំ នារិករោតិ ចូឡពោធិតាបសោវិយ។ តំ វេ នន្តិ មហារាជានោ តំ វេ

បុរិសំ សមិតចាបតាយ លោកេ បណ្ឌិតា “សមណ”ន្តិ កថេន្តិ។ ឥមេ បន
គុណា មយិ សន្តិ, តស្មា មមេវ សីលំ មហាន្តន្តិ។

តំ សុត្វា សុបណ្ណាវាជា “អយំ នាគោ មម អគ្គភក្ខោ, យស្មា បនាហំ ឯវុបំ
អគ្គភក្ខំ ទិស្វាបិ ខុទំ អធិវាសេត្វា អាហារហេតុ ចាបំ ន ករោមិ, តស្មា មមេវ
សីលំ មហាន្ត”ន្តិ វត្វា ឥមំ កាថមាហា -

“ឧន្ទទរោ យោ សហេតេ ជិយន្តំ, ទន្លោ តបស្សី មិតចានភោជនោ;
អាហារហេតុ ន ករោតិ ចាបំ, តំ វេ នំ សមណាមាហុ លោកេ”តិ។ (ជា.
១.១០.២៥);

តត្ថ ទន្លោតិ ឥន្ទ្រិយទមនេន សមន្នាគតោ។ តបស្សីតិ តបនិស្សិតកោ។
អាហារហេតុតិ អតិជិយច្ចបិធឿតោបិ យោ ចាបំ លាមកកម្មំ ន ករោតិ
ធម្មសេនាបតិសារិបុត្តត្ថេរោវិយ។ អហំ បន្ទដ្ឋ អាហារហេតុ ចាបំ ន ករោមិ,
តស្មា មមេវ សីលំ មហាន្តន្តិ។

តតោ សក្កោ ទេវវាជា “អហំ នានប្បការំ សុខបទដ្ឋានំ ទេវលោកសម្បត្តិ
បហាយ សីលវគ្គណត្ថាយ មនុស្សលោកំ អាគតោ, តស្មា មមេវ សីលំ
មហាន្ត”ន្តិ វត្វា ឥមំ កាថមាហា -

“ខិទ្ធី វតី វិប្បជហិត្វាន សព្ពំ, ន ចាលិកំ ភាសតិ កិញ្ចិ លោកេ;
វិភូសដ្ឋានាវិរតោ មេធុនស្មា, តំ វេ នំ សមណាមាហុ លោកេ”តិ។ (ជា.
១.១០.២៦);

តត្ថ ខិទ្ធីន្តិ កាយិកវាចសិកខិទ្ធី។ វតីន្តិ ទិព្ពកាមគុណាវតី។ កិញ្ចិតិ
អប្បមត្តកម្មិ។ វិភូសដ្ឋានាតិ មំសវិភូសា ធិវិភូសាតិ ទ្វេវិភូសា។ តត្ថ

អង្គ្រាហរណ៍យាហារោ មំសវិភូសា នាម, មាលាគន្ធាធីនិ ជវិភូសា នាម, យេន
អកុសលចិត្តន ជារីយតិ, តំ តស្ស ហំនំ, តតោវិរតោ មេដុនសេវនតោ ច
យោ បជីវិតោ។ តំ វេ នំ សមណាមាហុ លោកេតិ អហំ អន្ធនេវច្ឆរាយោ
បហាយ ឥធាគន្ធា សមណាធម្មំ ករោមិ, តស្មា មមេវ សីលំ មហាន្តន្តិ។ វេ
សក្កោបិ អត្តនោ សីលមេវ វណ្ណេតិ។

តំ សុត្វា ធនញ្ចាយរាជា “អហំ អន្ធនំ មហាន្តំ បរិគ្គហំ
សោឡសសហស្សនាជកិត្តិបរិបុណ្ណំ អន្តេបុរំ ចជិត្វា ឧយ្យានេ សមណាធម្មំ
ករោមិ, តស្មា មមេវ សីលំ មហាន្ត”ន្តិ វត្វា ឥមំ កាថមាហា -

“បរិគ្គហំ លោកធម្មញ្ច សត្តំ, យោ វេ បរិញ្ញាយ បរិច្ឆេតិ;
ទន្តំ បិតត្តំ អមមំ និរាសំ, តំ វេ នំ សមណាមាហុ លោកេ”តិ។ (ជា.
១.១០.២៧);

តត្ថ បរិគ្គហន្តិ នាធម្មការំ វត្ថុកាមំ។ លោកធម្មន្តិ តស្មី ឧប្បជ្ឈនតណ្ហំ។
បរិញ្ញាយាតិ ញាតបរិញ្ញា, តីរណាបរិញ្ញា, បហានបរិញ្ញាតិ ឥមាហិ តីហិ
បរិញ្ញាហិ បរិជាជិត្វា។ តត្ថ ខន្ធាធីនំ ទុក្ខាទិសការំ ជាធនំ ញាតបរិញ្ញា, តេសុ
អគុណំ ឧបធាវេត្វា តីរណំ តីរណាបរិញ្ញា, តេសុ ទោសំ ទិស្វា
ធន្តរាគស្សបកឡនំ បហានបរិញ្ញា។ យោ ឥមាហិ តីហិ បរិញ្ញាហិ ជាជិត្វា
វត្ថុកាមកិលេសកាមេ បរិច្ឆេតិ, ធម្មេត្វា គច្ឆតិ។ ទន្តន្តិ និព្វិសេវនំ។ បិតត្ថន្តិ
មិច្ឆាវិតក្កាការេន បិតសការំ។ អមមន្តិ អហន្តិ មមាយនតណ្ហារហិតំ។
និរាសន្តិ បុត្តនាវាទិសុ និច្ឆន្តរាគំ។ តំ វេ នន្តិ តំ វេ បុគ្គលំ “សមណ”ន្តិ
វេទន្តិ។

ឥតិ តេ សព្វេបិ អត្ថនោ អត្ថនោ សីលមេវ មហន្តន្តិ វណ្ណាត្វា សក្កាទយោ
ធនញ្ចយំ បុច្ឆីសុ “អត្ថិ បន, មហារាជ, កោចិ តុម្ហាកំ សន្តិកេ បណ្ឌិតោ, យោ
នោ ឥមំ កង្ខំវិនោទេយ្យា” តិ។ “អាម, មហារាជានោ មម អត្ថធម្មានុសាសកោ
មហាបញ្ញោ អសមធុរោ វិជុរបណ្ឌិតោ នាម អត្ថិ, សោ នោ ឥមំ កង្ខំ
វិនោទេស្សតិ, តស្ស សន្តិកំ គច្ឆាមា” តិ។ អថ តេ សព្វេ “សាធូ” តិ សម្បជិច្ឆីសុ។
អថ សព្វេបិ ឧយ្យាណិនិក្ខមិត្វា ធម្មសកំ គន្ធា បល្លង្គំ អលង្ការាបេត្វា
ពោធិសត្តំ បល្លង្គំវេរមជ្ឈេ និសីទាបេត្វា បដិសន្ធារំ កត្វា ឯកមន្តំ និសិទ្ធា
“បណ្ឌិត, អម្ហាកំ កង្ខំ ឧប្បន្នា, តំ នោវិនោទេហី” តិ វត្វា ឥមំ កាថមាហំសុ -

“បុច្ឆាម កត្តារមនោមបញ្ញំ, កថាសុ នោវិគ្គហោ អត្ថិ ជាតោ;
និទ្ទដ្ឋ កង្ខំវិចិត្តិតានិ, តទដ្ឋ កង្ខំវិតវេមុ សព្វេ” តិ។ (ជា. ១.១០.២៨);

តត្ថ កត្តារន្តិ កត្តព្ពយុត្តកការកំ។ វិគ្គហោ អត្ថិ ជាតោតិ ឯកោ
សីលវិគ្គហោ សីលវិវាទោ ឧប្បន្នោ អត្ថិ។ និទ្ទដ្ឋាតិ អម្ហាកំ តំ កង្ខំ តានិ ច
វិចិត្តិតានិ វជិរេន សិទេរុំ បហរន្តោវិយ អដ្ឋ និទ្ទ។ វិតវេមុតិ វិតវេយ្យម។

បណ្ឌិតោ តេសំ កថំ សុត្វា “មហារាជានោ តុម្ហាកំ សីលំ និស្សាយ ឧប្បន្តំ
វិវាទកថំ សុកថិតទុក្កថិតំ ជានិស្សមី” តិ វត្វា ឥមំ កាថមាហា -

“យេ បណ្ឌិតា អត្ថទសា ភវន្តិ, ភាសន្តិ តេ យោនិសោ តត្ថ កាលេ;
កថំ នុ កថាធំ អភាសិតាធំ, អត្ថំ នយេយ្យំ កុសលា ជនិទ្ធា” តិ។ (ជា.
១.១០.២៩);

តត្ថ អត្ថទសាតិ អត្ថទស្សនសមត្ថា។ តត្ថ កាលេតិ តស្មីវិគ្គហោ
អាហេទិតេ យុត្តប្បយុត្តកាលេ តេ បណ្ឌិតា តមត្ថំ អាទិក្ខន្តា យោនិសោ
ភាសន្តិ។ អត្ថំ នយេយ្យំ កុសលាតិ កុសលា នេកាបិ សមាណា អភាសិតាធំ

កថាដំ កថំ នុ អត្ថំ ព្យាណោន នយេយ្យំ ឧបបរិក្ខេយ្យំ។ ជនិទ្ធាតិ រាជាណោ
អាលបតិ។ តស្មា ឥទំ តាវ មេ វេទេថ។

“កថំ ហវេ ភាសតិ នាគរាជា, គរុឡោ បន វេនតេយ្យោ កិមាហា;
គន្ធព្ពរាជា បន កី វេទេតិ, កថំ បន កុរុនំ រាជសេដ្ឋោ”តិ។ (ជា. ១.១០.៣០);

តត្ថ គន្ធព្ពរាជាតិ សក្កំ សន្ធាយាហា។

អថស្សតេ ឥមំ កាថមាហំសុ -

“ខន្តី ហវេ ភាសតិ នាគរាជា, អប្បាហារំ គរុឡោ វេនតេយ្យោ;
គន្ធព្ពរាជា វតិវិប្បហានំ, អកិញ្ចានំ កុរុនំ រាជសេដ្ឋោ”តិ។ (ជា.
១.១០.៣១);

តស្សត្តោ - បណ្ឌិត, នាគរាជា តាវ កោបនេយ្យេបិ បុគ្គលេ
អកុប្បនសម្ពាតំ អធិវាសនខន្តី វណ្ណោតិ, គរុឡោ អប្បាហារតាសម្ពាតំ
អាហារហេតុ ចាបស្ស អករណំ, សក្កោ បញ្ចកាមគុណាវតីនំ វិប្បហានំ,
កុរុរាជា និប្បលិពោធភារំ វណ្ណោតីតិ។

អថ តេសំ កថំ សុត្វា មហាសត្តោ ឥមំ កាថមាហា -

“សព្ពានិ ឯតានិ សុភាសិតានិ, ន ហេត្ថ ធុញ្ញាសិតមត្តិ កិញ្ចិ;
យស្មិញ្ញា ឯតានិ បតិដ្ឋិតានិ, អរាវ នាគ្យា សុសមោហិតានិ;
ចតុត្ថិ ធម្មេហិ សមដ្ឋិត្វតំ, តំ វេ នំ សមណាមាហុ លោកេ”តិ។ (ជា.
១.១០.៣២);

តត្ថ ឯតានីតិ ឯតានិ ចត្តាវិចិ គុណជាតានិ យស្មី បុគ្គលេ សកជនាភិយំ
សុដ្ឋ សមោហិតានិ អរាវិយ បតិដ្ឋិតានិ, ចត្វាហិបេតេហិ ធម្មហិ សមន្តាគតំ
បុគ្គលំ បណ្ឌិតា “សមណ”ន្តិ អាហុ លោកេតិ។

ឯវំ មហាសត្តោ ចតុន្ទម្បិ សីលំ ឯកសមមេវ អកាសិ។ តំ សុត្វា ចត្តារោបិ
រាជានោ តស្ស តុដ្ឋា ធុតី ករោន្តា ឥមំ កាថមាហំសុ -

“តុវញ្ញា សេដ្ឋោ តូមនុត្តរោសិ, តុំ ធម្មត្វ ធម្មវិទូ សុមេធា;
បញ្ញាយ បញ្ញំ សមធិគ្គហេត្វា, អន្ធូច្ឆិ ដីរោវិចិកិច្ចិតានិ;
អន្ធូច្ឆិ កង្ខំវិចិកិច្ចិតានិ, ធុន្ទោ យថា នាគទន្តំ ខរេនា”តិ។ (ជា. ១.១០.៣៣)។

តត្ថ តូមនុត្តរោសីតិ តុំ អនុត្តរោ អសិ, នត្តិ តយា ឧត្តវិតរោ នាម។ ធម្មត្វតិ
ធម្មស្ស គោបកោ ចេវ ធម្មញ្ញ ច។ ធម្មវិទូតិ ចាកជធម្មោ។ សុមេធាតិ
សុន្ទរបញ្ញោ បញ្ញាយាតិ អត្តនោ បញ្ញាយ អម្ពាភំ បញ្ញំ សុដ្ឋ អធិគណ្ឌិត្វា
“ឥនមេត្ត ការណា”ន្តិ យថាភូតំ ញត្វា។ អន្ធូច្ឆិ តុំ ដីរោ អម្ពាភំវិចិកិច្ចិតានិ
ជិន្និ, ឯវំ ជិន្នន្តោ ច “ជិន្នន្ត កង្ខំវិចិកិច្ចិតានី”តិ ឥទំ អម្ពាភំ អាយាចនំ
សម្មាទេន្តោ អន្ធូច្ឆិ កង្ខំវិចិកិច្ចិតានិ។ ធុន្ទោ យថា នាគទន្តំ ខរេនាតិ យថា
ទន្តការោ កកចេន ហត្ថិទន្តំ ជិន្នេយ្យ, ឯវំ ជិន្និតិ អត្តោ។

ឯវំ តេ ចត្តារោបិ រាជានោ តស្ស បញ្ញាញាករណេន តុដ្ឋមានសា អហោសុំ។
អថ នំ សក្កោ ធិត្តុកូលេន បូជេសិ, គរុន្ទោ សុវណ្ណាមាលាយ, វុរុណោ
នាគរាជា មណីនា, ធនញ្ញាយរាជា គវសហស្សរាជីហិ បូជេសិ។ តេនេវាហា -

“នីលុប្បលាភំ វិមលំ អនគ្សំ, វត្ថំ ឥទំ ធូមសមាទវណ្ណំ;
បញ្ញាស្ស វេយ្យាករណេន តុដ្ឋោ, ទទាមិ តេ ធម្មបូជាយ ដីរ។

“សុវណ្ណាមាល សតបត្តដុល្លិតំ, សកេសរំ រត្នសហស្សមណ្ឌិតំ;
បញ្ញាស្ស វេយ្យាករណេន តុដ្ឋោ, ទទាមិ តេ ធម្មបូជាយ ជីវេ។

“មណី អនក្ខំ រុចិរំ បភស្សរំ, កណ្ណាវសត្តំ មណិភូសិតំ មេ;
បញ្ញាស្ស វេយ្យាករណេន តុដ្ឋោ, ទទាមិ តេ ធម្មបូជាយ ជីវេ។

“គរំ សហស្សំ ឧសភញ្ច នាគំ, អាជញ្ញយុត្តេ ច រាជេ ទស ឥមេ;
បញ្ញាស្ស វេយ្យាករណេន តុដ្ឋោ, ទទាមិ តេ គាមវរាទិ សោឡសា”តិ។
(ជា. ១.១០.៣៤-៣៧);

ឯវំ សក្កាធម្មោ មហាសត្តំ បូជេត្វា សកដ្ឋានមេវ អភមីសុ។

ចតុចោសថកណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

នោបាឡកណ្ណំ

តេសុ នាគរាជស្ស ភរិយាវិមលាទេវី នាម។ សា តស្ស គីរាយ
បិឡ្យន្ទនមណី អបស្សន្តី បុច្ឆិ “ទេវ, កហំ បន តេ មណី”តិ? “ភទ្កេ,
ចន្ទព្រាហ្មណបុត្តស្ស វិធុរបណ្ឌិតស្ស ធម្មកថំ សុត្វា បសន្នចិត្តោ អហំ តេន
មណីនា តំ បូជេសី។ ន កេវលញ្ច អហមេវ, សក្កោបិ តំ ទិព្វទុក្ខលេន បូជេសិ,
សុបណ្ណារាជា សុវណ្ណាមាលាយ, ធនញ្ចយរាជា គវស្សសហស្សាធិបិ
បូជេសី”តិ។ “ធម្មកថិកោ សោ, ទេវា”តិ។ “ភទ្កេ, កី វទេសិ, ជម្ពុធិបតលេ
ពុទ្ធប្បនោវិយ បវត្តតិ, សកលជម្ពុធិបេ ឯកសតរាជានោ តស្ស
មធុរធម្មកថាយ ពជ្ឈិត្វា ហត្ថិកន្តវិណាសវេន បលុទ្ធមត្តវារណាវិយ
អត្តនោ អត្តនោ រជ្ជានិ គន្ធនំ ឥច្ឆន្តិ, ឯវរូចោ សោ មធុរធម្មកថិកោ”តិ តស្ស
គុណំ វណ្ណេសិ។ សាវិធុរបណ្ឌិតស្ស គុណកថំ សុត្វា តស្ស ធម្មកថំ

សោតុកាមា ហុត្វា ចិន្តេសិ “សចាហំ វុត្តាមិ ‘ទេវ, តស្ស ធម្មកថំ សោតុកាមា,
ឥធនំ អានេហិ’តិ, ន មេតំ អានេស្សតិ។ យំនូនាហំ ‘តស្ស មេ ហធយេ
ទោហឡោ ឧប្បន្នោ’តិ គិលានាលយំ ករេយ្យ”ន្តិ។ សា តថា កត្វា សិរគព្ពំ
បរិសិទ្ធា អត្តនោ បរិចារិកានំ សញ្ញំ ទត្វា សិរិសយនេ និបទ្ទិ។ នាគរាជា
ឧបជ្ជានវេលាយ តំ អបស្សន្តោ “កហំ វិមលា”តិ បរិចារិកាយោ បុច្ឆិត្វា
“គិលានា, ទេវា”តិ វុត្តេ ឧជ្ជាយាសនា តស្ស វសន្តិកំ គត្វា សយនបស្សេ
និសីទិត្វា សរិរំ បរិមជ្ឈន្តោ បឋមំ កាថមាហា -

១៣៤៦.

“បណ្ណុ កិសិយាសិ ទុព្ពលា, វណ្ណារូបំ ន តវេទិសំ បុរេ;
វិមលេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតា, កិទិសី តុយ្ហំ សរិរវេទនា”តិ។

តត្ថ បណ្ណុតិ បណ្ណុបលាសវណ្ណា។ កិសិយាតិ កិសា។ ទុព្ពលាតិ
អប្បថាមា។ វណ្ណារូបំ ន តវេទិសំ បុរេតិ តវ វណ្ណាសម្ពាតំ រូបំ បុរេ ឯទិសំ ន
ហោតិ, និទ្ទោសំ អនវដ្ឋំ, តំ ឥទានិ បរិវត្តិត្វា អមនុញ្ញសភារំ ជាតំ។ វិមលេតិ តំ
អាលបតិ។

អថស្ស សា អាចិត្តន្តិ ទុតិយំ កាថមាហា -

១៣៤៧.

“ធម្មោ មនុជេសុ មាតីនំ, ទោហឡោ នាម ជនិន្ទវុច្ឆតិ;
ធម្មាហដំ នាគកុញ្ញវ, វិធុរស្ស ហធយាភិបត្តយេ”តិ។

តត្ថ ធម្មោតិ សភាវោ។ មាតីនន្តិ ឥត្ថីនំ។ ជនិន្ទាតិ នាគជនស្ស ឥន្ទ។
ធម្មាហដំ នាគកុញ្ញវ, វិធុរស្ស ហធយាភិបត្តយេតិ នាគសេដ្ឋ, អហំ ធម្មេន
សមេន អសាហសិកកម្មេន អាហដំ វិធុរស្ស ហធយំ អភិបត្តយាមិ, តំ មេ

លក្ខណៈនាយ ជីវិត អត្តិ, អលក្ខណៈនាយ ឥរិយាបថ មរណៈន្ត តស្ស បញ្ញា
សន្ធាយេវមាហា -

តំ សុត្វា នាគរាជា តតិយំ គាថមាហា -

១៣៤៨.

“ចន្ទំ ខោ ត្វំ ទោហឡាយសិ, សូរិយំ វា អថ វាបិ មាលុត្ថ;
ទុល្លភញ្ញា វិធុរស្ស ទស្សនំ, កោ វិធុរមិធ មាណយិស្សតី” តិ។

តត្ថ ទុល្លភញ្ញា វិធុរស្ស ទស្សនន្តិ អសមធុរស្ស វិធុរស្ស ទស្សនមេវ ទុល្លភំ។
តស្ស ហិ សកលជម្ពុជីវេ រាជានោ ធម្មិកំ វត្តាវរណគុត្តិ បច្ចុប្បដ្ឋាបេត្វា
វិចរន្តិ, បស្សិតុម្បី នំ កោចិ នលកតិ, តំ កោ ឥធ អាណយិស្សតីតិ វទតិ។

សា តស្ស វចនំ សុត្វា “អលក្ខណៈនាយ មេ ឥរិយាបថ មរណៈ”ន្តិ បរិវត្តិត្វា បិដ្ឋិ
ទត្វា សាឡកកក្កោន មុខំ បិទហិត្វា និបដ្ឋិ។ នាគរាជា អនត្តមនោ សិរិកត្តំ
បរិសិត្វា សយនបិដ្ឋេ និសិដ្ឋោ “វិមលា វិធុរបណ្ឌិតស្ស ហធម៌មំសំ
អាហារាបេតី” តិ សញ្ញា ហុត្វា “បណ្ឌិតស្ស ហធម៌ អលក្ខណៈនាយ វិមលាយ ជីវិតំ
នត្តិ, កថំ នុ ខោ តស្ស ហធម៌មំសំ លភិស្សមី” តិ ចិន្តេសិ។ អថស្ស ជីតា
ឥវន្តតិ នាម នាគកញ្ញា សញ្ញាលង្ការបដិមណ្ឌិតា មហាន្តេន សិរិវិលាសេន បិតុ
ឧបដ្ឋានំ អាគន្ធា បិតរំ វន្តិត្វា ឯកមន្តំ បិតា, សា តស្ស ឥន្ទ្រិយវិការំ ទិស្វា
“តាត, អតិរិយ ទោមនស្សប្បត្តោសិ, កី នុ ខោ ការណា”ន្តិ បុច្ឆន្តិ ឥមំ
គាថមាហា -

១៣៤៩.

“កី នុ តាត តុរំ បដ្ឋាយសិ, បទុមំ ហត្ថគតំវតេ មុខំ;
កី នុ ទុម្ពន្ធហោសិ ឥស្សរ, មា ត្វំ សោចិ អមិត្តតាបនា” តិ។

តត្ថ បដ្ឋាយសីតិ បុណ្យប្បនំ ចិន្តេសិ។ ហត្ថកតត្ថិ ហត្ថេន បរិមន្តិតំ បទុមំ
វិយ តេ មុខំ ជាតំ។ ឥស្សរាតិ បញ្ចយោជនសតិកស្ស មន្ទិរនាគកវនស្ស,
សាមីតិ។

ដ៏តុ វចនំ សុត្វា នាគរាជា តមត្ថំ អាហោចន្តោ អាហា -

១៣៥០.

“មាតា ហិ តវ ឥវន្តតិ, វិជ្ជុស្ស ហនយំ ជនិយតិ;
ទុល្លភញ្ញិ វិជ្ជុស្ស ទស្សនំ, កោវិជ្ជុមិធ មាណស្សតី”តិ។

តត្ថ ជនិយតីតិ បត្តតិ ឥច្ឆតិ។

អថ នំ នាគរាជា “អម្ព, មម សន្តិកេវិជ្ជុំ អានេតុំ សមត្តោ នត្ថិ, ត្វំ មាតុ
ជីវិតំ ទេហិ, វិជ្ជុំ អានេតុំ សមត្ថំ កត្តារំ បរិយេសាហី”តិ ឧយ្យោជន្តោ
ឧបឡាតាមាហា -

១៣៥១.

“តស្ស ភត្តបរិយេសនំ ចរ, យោវិជ្ជុមិធ មាណស្សតី”តិ។
តត្ថ ចរាតិ វិចរ។

ឥតិ សោ កិលេសាភិវត្តកាវេន ដ៏តុ អនន្តរិកំ កថំ កថេសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

“បិតុនោ ច សា សុត្វាន វាក្យំ, វត្ថំ និក្ខម្ម អវស្សតី ចរី”តិ។

តត្ថ អវស្សតិទ្ធិ ភិក្ខុវេ, សា នាគមាណាវិកា បិតុ វចនំ សុត្វា បិតរំ
អស្សាសេត្វា មាតុ សន្តិកំ គន្ធា តម្បិ អស្សាសេត្វា អត្ថនោ សិរិគត្តំ គន្ធា

សព្វាលង្គារេហិ អត្តានំ អលង្គិវត្វា ឯកំ កុសុម្ភត្តវត្ថំ និវាសេត្វា ឯកំ ឯកំសេ
កត្វា តមេវ រត្ថំ ឧទកំ ទិដ្ឋា កត្វា នាគភវនតោ និក្ខម្ម ហិមវន្តប្បទេសេ
សមុទ្ធតីវេ វិចិតំ សង្ខិយោជនុព្វេធំ ឯកគ្យំ កាឡបព្ពតំ នាម អញ្ញនគីរី គន្ធា
អវស្សតី ចរិ កិលេសអវស្សតី ភត្តបរិយេសនំ ចរិតិ អត្ថោ។

ចរន្តិ ច យានិ ហិមវន្តេ វណ្ណគន្ធសម្បន្នានិ បុច្ឆានិ, តានិ អាហារិវត្វា
សកលបព្ពតំ មណីអគ្គិយំ វិយ អលង្គិវត្វា ឧបរិតលេ បុប្ផសន្ធាវំ កត្វា
មនោរមេនាការេន នច្ឆិវត្វា មធុរគីតំ កាយន្តិ សត្តមំ កាថមាហា -

១៣៥២.

“កេ គន្ធព្ពោ រក្ខសេ ច នាគេ, កេ កិម្មរិសេ ចាបិ មាណុសេ;
កេ បណ្ឌិតេ សព្ពកាមទទេ, ធីយរត្ថំ ភត្តា មេ ភវិស្សតី” តិ។

តត្ថ កេ គន្ធព្ពោ រក្ខសេ ច នាគេតិ កោ គន្ធព្ពោ វា រក្ខសោ វា នាគោ វា។ កេ
បណ្ឌិតេ សព្ពកាមទទេតិ កោ ឯតេសុ គន្ធព្ពាធិសុ បណ្ឌិតោ សព្ពកាមំ ធាតុ
សមត្ថោ, សោ វិធុរស្ស ហធយមំសនោហធឿនិយា មម មាតុ មនោរមំ មត្តកំ
ចាបេត្វា មយ្ហំ ធីយរត្ថំ ភត្តា ភវិស្សតីតិ។

តស្មី ខណោ វេស្សវណមហារាជស្ស ភាគិនេយ្យោ បុណ្ណាកោ នាម
យក្ខសេនាបតិ តិការុតប្បមាណំ មនោមយសិន្ធវំ អភិរុយ្ហ
កាឡបព្ពតមត្តកេន យក្ខសមាគមំ គច្ឆន្តោ តំ តាយ គីតសទ្ធិំ អស្សោសិ។
អនន្តរេ អត្តភារេ អនុភូតបុព្វាយ ឥត្តិយា គីតសន្តោ តស្ស ធិរិអាធិនិ ធិន្តិវត្វា
អជ្ជិមញ្ញំ អាហាច្ឆ អជ្ជាសិ។ សោ តាយ បដិពទ្ធិចិត្តោ ហុត្វា និវត្តិវត្វា សិន្ធវរិប្ប
និសិន្នាវ “ភទ្កេ, អហំ មម បញ្ញាយ ធម្មេន សមេន វិធុរស្ស ហធយំ អានេតុ
សមត្ថោម្ហិ, ត្វំ មា ចិន្តយី” តិ តំ អស្សាសេន្តោ អជ្ជមំ កាថមាហា -

១៣៥៣.

“អស្សាស ហេស្សាមិ តេ បតិ, ភត្តា តេ ហេស្សាមិ អនិទ្ទលោចនេ;
បញ្ញា ហិ មមំ តថាវិជា, អស្សាស ហេស្សាសិ ភរិយា មមា”តិ។

តត្ថ អនិទ្ទលោចនេតិ អនិទ្ទតព្ពលោចនេ។ តថាវិជាតិ វិជ្ជាស្ស បាធយមំសំ
អាហារណាសមត្តា។

អថ នំ ឥវន្ទតី “តេន ហិ ឯហិ, គច្ឆាម មេ បិតុ សន្តិកេ”ន្តិ អាណេសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៣៥៤.

“អវចាសិ បុណ្ណាកំ ឥវន្ទតី, បុព្ពបថានុគតេន ចេតសា;
ឯហិ គច្ឆាម បិតុ មមន្តិកេ, ឯសោវ តេ ឯតមត្ថំ បវក្ខតី”តិ។

តត្ថ បុព្ពបថានុគតេនាតិ អនន្តរេ អត្តកាវេ ភូតបុព្ពសាមិកេ តស្មី
បុព្ពបថេនេវ អនុគតេន។ ឯហិ គច្ឆាមាតិ ភិក្ខុវេ, សោ យក្ខុសេនាបតិ ឯវំ វត្វា
“ឥមំ អស្សបិដ្ឋិ អាហេបេត្វា នេស្សាមិ”តិ បព្ពតមត្តកា ឌីតវិត្វា តស្សា
គហណាត្ថំ ហត្ថំ បសារេសិ។ សា អត្តនោ ហត្ថំ គណ្ហិតុំ អទត្វា តេន
បសាវិតហត្ថំ សយំ គហេត្វា “សាមិ, នាហំ អនាថា, មយ្ហំ បិតា វុរុណោ នាម
នាគរាជា, មាតា វិមលា នាម ទេវី, ឯហិ មម បិតុ សន្តិកំ គច្ឆាម, ឯសោ ឯវ តេ
យថា អម្ពាកំ មជ្ឈលកិរិយាយ ភរិតព្ពំ, ឯវំ ឯតមត្ថំ បវក្ខតី”តិ អវចាសិ។

ឯវំ វត្វា សា យក្ខុ គហេត្វា បិតុ សន្តិកំ អគមាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ
សត្តា អាហា -

១៣៥៥.

“អលង្កតា សុវសនា, មាលីនី ចន្ទនុស្សនា;
យក្ខំ ហត្ថេត្ត គហេត្វាន, បិតុសន្តិកុចារមី”តិ។

តត្ថ បិតុសន្តិកុចារមីតិ អត្តនោ បិតុនោ នាគរញ្ញោ សន្តិកំ ឧចារមី។

បុណ្ណាកោបិ យក្ខោ បដិហរិត្វា នាគរាជស្ស សន្តិកំ គន្ធា ឥវន្ទតី យាចន្តោ
អាហា -

១៣៥៦.

“នាគវរ វេចា សុណោហិ មេ, បតិរូបំ បដិបជ្ជេ សុន្តិយំ;
បត្តេមិ អហំ ឥវន្ទតី, តាយ សមន្តិ ករោហិ មំ តុវំ។

១៣៥៧.

“សតំ ហត្ថិ សតំ អស្សា, សតំ អស្សតីវរថា;
សតំ វលភិយោ បុណ្ណា, នាណាវត្ថស្ស កេវលា;
តេ នាគ បដិបជ្ជេស្ស, ជីតវំ ទេហិវន្ទតិ”ន្តិ។

តត្ថ សុន្តិយន្តិ អត្តនោ កុលបទេសានុរូបំ ជិតុ សុន្តិ ជនំ បដិបជ្ជេ គណ្ណា។
សមន្តិ ករោហិតិ មំ តាយ សន្តិ សមន្តិភូតំ ករោហិ។ វលភិយោតិ
គណ្ណាសកដិយោ។ នាណាវត្ថស្ស កេវលាតិ នាណាវតនស្ស សកលបរិបុណ្ណា។

អថ នំ នាគរាជា អាហា -

១៣៥៨.

“យាវ អាមន្តយេ ញាតិ, មិត្តេ ច សុហទដ្ឋនេ;
អនាមន្ត កតំ កម្មំ, តំ បច្ឆា អនុតប្បតិ”តិ។

តត្ថ យាវ អាមន្តយេ ញាតីតិ កោ យក្ខសេនាបតិ, អហំ តុយ្ហំ ជីតរំ ទេមិ,
នោ នទេមិ, ថោកំ បន អាគមេហិ, យាវ ញាតកេបិ ជាតាបេមិ។ តំ បច្ឆា
អនុតប្បតីតិ ឥត្ថិយោ ហិ គតតតជ្ជានេ អភិរមន្តិបិ អនភិរមន្តិបិ,
អនភិរតិកាលេ ញាតកាធយោ អម្ពេហិ សទ្ធិ អនាមន្តេត្វា កតំ កម្មំ នាម
ឯវរូបំ ហោតីតិ ឧស្សុក្កំ ន ករោន្តិ, ឯវំ តំ កម្មំ បច្ឆា អនុតាបំ អាវហតីតិ។

ឯវំ វត្វា សោ ភរិយាយ វសនជ្ជានំ គន្ធា តាយ សទ្ធិ សល្លបិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៣៥៩.

“តតោ សោ វុរុណោ នាតោ, បរិសិទ្ធា និវេសនំ;
ភរិយំ អាមន្តយិទ្ធាន, ឥទំ វចនមព្រិវិ។

១៣៦០.

“អយំ សោ បុណ្ណាកោ យក្ខោ, យាចតី មំ ឥវន្ទតី;
ពហុនាវិត្តលាកេន, តស្ស ទេម បិយំ មម”ន្តិ។

តត្ថ បរិសិទ្ធាតិ វុរុណោ បុណ្ណាកំ តត្ថវ ឋបេត្វា សយំ ឧជ្ជាយ យត្ថស្ស
ភរិយា និបច្ឆា, តំ និវេសនំ បរិសិទ្ធា។ បិយំ មមន្តិ មម បិយំ ជីតរំ តស្ស ពហុនា
វិត្តលាកេន ទេមាតិ បុច្ឆតិ។

វិមលា អាហា -

១៣៦១.

“ន ធនេន នវិត្តេន, លញ្ញា អម្ពំ ឥវន្ទតី;
សចេ ច ខោ ហធយំ បណ្ឌិតស្ស, ធម្មេនលទ្ធា ឥធមាហវេយ្យ;

ឯតេនវិត្តេន កុមារិលញ្ចា, ជាញ្ចំ ជនំ ឧត្តរិ បត្តយាមា"តិ។

តត្ថ អម្ពំ ឥវន្ទតីតិ អម្ពាកំ ជីតា ឥវន្ទតី។ ឯតេនវិត្តេនាតិ ឯតេន
តុដ្ឋិការណេន។

សោ តាយ សទ្ធិ មន្តេត្វា បុននេវ បុណ្ណាកេន សទ្ធិ មន្តេសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៣៦២.

“តតោ សោ វុរុណោ នាគោ, និក្ខមិត្វា និវេសនា;
បុណ្ណាកាមន្តយិត្វាន, ឥទំ វចនមព្រាវិ។

១៣៦៣.

“ន ជនេន នវិត្តេន, លញ្ចា អម្ពំ ឥវន្ទតី;
សចេ តុរំ ហធយំ បណ្ឌិតស, ជម្មេន លទ្ធា ឥធមាហវេសិ;
ឯតេនវិត្តេន កុមារិលញ្ចា, ជាញ្ចំ ជនំ ឧត្តរិ បត្តយាមា"តិ។

តត្ថ បុណ្ណាកាមន្តយិត្វាតិ បុណ្ណាកំ អាមន្តយិត្វា។

បុណ្ណាកោ អាហា -

១៣៦៤.

“យំ បណ្ឌិតោត្យកេ វទន្តិ លោកេ, តមេវ ពាលោតិ បុនាហុ អញ្ជេ;
អក្ខាហិ មេវិប្បវទន្តិ ឯត្ថ, កំ បណ្ឌិតំ នាគ តុរំ វទេសិ"តិ។

តត្ថ យំ បណ្ឌិតោត្យកេតិ សោ កិវ “ហធយំ បណ្ឌិតស្ស"តិ សុត្វា
ចិន្តេសិ “យំ ឯកេ បណ្ឌិតោតិ វទន្តិ, តមេវ អញ្ជេ ពាលោតិ កថេន្តិ។ កិញ្ចាបិ

មេ ឥន្ទ្រតិយាវិបុលោតិ អក្ខតំ, តថាបិ តថតោ ជានិតុំ បុច្ឆិស្សមិន"ន្តិ។ តស្មា
ឯវមាហ។

នាគរាជា អាហ -

១៣៦៥.

“កោរព្យរាជស្ស ធនញ្ចយស្ស, យទិ តេ សុតោវិបុលោ នាម កត្តា;
អានេហិ តំ បណ្ឌិតំ ធម្មលទ្ធា, ឥន្ទ្រតិ បទចរាតេ ហោតូ”តិ។

តត្ថ ធម្មលទ្ធាតិ ធម្មនលភិទ្ធា។ បទចរាតិ ចាទបរិចារិកា។

តំ សុត្វា បុណ្ណាកោ សោមនស្សប្បត្តោ សិទ្ធវំ នយនត្ថាយ ឧបជ្ជាកំ
អាណាបេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហ -

១៣៦៦.

“ឥន្ទ្រា សុត្វា វុណស្ស វាក្យំ, ឧជ្ជាយ យក្ខោ បរមប្បតិកោ;
តត្ថេវ សន្តោ បុរិសំ អសំសិ, អានេហិ អាជញ្ញមិធសេ យុត្ត”ន្តិ។

តត្ថ បុរិសំ អសំសិតិ អត្ថនោ ឧបជ្ជាកំ អាណាបេសិ។ អាជញ្ញន្តិ
ការណាការណាជាននកសិទ្ធវំ។ យុត្តន្តិ កប្បិតំ។

១៣៦៧.

“ជាត្រូបមយា កណ្ណា, កាចម្ពិចមយា ឡរ;
ជម្ពោនទស្ស ចាកស្ស, សុវណ្ណស្ស ឧវច្ឆនោ”តិ។

តត្ថ ជាត្រូបមយា កណ្ណាតិ តមេវ សិទ្ធវំ វណ្ណោនោ អាហ។ តស្ស ហិ
មនោមយស្ស សិទ្ធវស្ស ជាត្រូបមយា កណ្ណា, កាចម្ពិចមយា ឡរ, តស្ស ឡរ

រត្នមណ្ឌិមយាតិ អត្តោ។ ជម្ពោនទស្ស ចាកស្សាតិ ជម្ពោនទស្ស បក្កស្ស
រត្នសុវណ្ណស្ស ឧរុដ្ឋដោ។

សោ បុរិសោ តាវនេវ តំ សិន្ធូរំ អានេសិ។ បុណ្ណាកោ តំ អភិរុយ្ហ អាកាសេន
វេស្សវណស្ស សន្តិកំ គន្ធា នាគកវនំ វណ្ណាត្វា តំ បវត្តី អាហោចេសិ។
តស្សត្ថស្ស បកាសនត្ថំ ឥទំ វុត្ថំ -

១៣៦៨.

“នេវវាហាវហំ យានំ, អស្សមារុយ្ហ បុណ្ណាកោ;
អលង្កតោ កប្បិតកេសមស្ស, បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខោ។

១៣៦៩.

“សោ បុណ្ណាកោ កាមរាគេន គិឡោ, ឥវន្ទតី នាគកញ្ចំ ជិគីសំ;
គន្ធាន តំ ភូតបតី យសស្សី, ឥច្ឆព្រីវី វេស្សវណំ កុវេរី។

១៣៧០.

“កោគវតី នាម មន្ទិរេ, វាសា ហិរញ្ញវតីតិ វុច្ឆតិ;
នគរេ និម្មិតេ កញ្ចានមយេ, មណ្ឌលស្ស ឧរុគស្ស និដ្ឋិតំ។

១៣៧១.

“អដ្ឋាលកា ឌីដ្ឋគីរិយោ, លោហិតផ្កស្ស មសារគល្លិនោ;
ចាសាទេត្ថ សិលាមយា, សោវណ្ណាតនេហិ នាទិតា។

១៣៧២.

“អម្ពា តិលកា ច ជម្ពុយោ, សត្តបណ្ណា មុច្ឆលិន្ទកេតកា;
បិយដ្ឋំ ឧទ្ទាលកា សហា, ឧបរិភទ្ទកា សិន្ធូរាវកា។

១៣៧៣.

“ចម្បើយ្យកា នាគមល្លិកា, ភគិនីមាលា អថ មេត្ត កោលិយា;
ឯតេ ធុមា បរិណាមិតា, សោភយន្តិ ឧរុគស្ស មន្ទិរំ។

១៣៧៤.

“ខន្ធកេតុ សីលាមយា, សោវណ្ណាធុវបុប្ផតា ពហូ;
យត្ថ វសតោបចាតិកោ, នាគរាជា វរុណោ មហិទ្ធិកោ។

១៣៧៥.

“តស្ស កោមារិកា ភរិយា, វិមលា កញ្ចនវេល្លិវិគ្គហា;
កាលា តរុណាវ ឧគ្គតា, បុច្ឆមន្ទត្ថនី ចារុធស្សនា។

១៣៧៦.

“លាខាវសវត្តសុច្ឆរិ, កណ៌ិកាវាវ និវាតបុប្ផតា;
តិទិវោកចរាវ អច្ឆរា, វិជ្ជវព្ពយនាវិនិស្សជា។

១៣៧៧.

“សា នោហឡិនី សុវិម្ពិតា, វិធុរស្ស ហធយំ ធនិយតិ;
តំ តេសំ ធម៌ ឥស្សរ, តេន តេ ធន្តិ ឥវន្ទតិ មម”ន្តិ។

តត្ថ នេវវាហាវហំ យានន្តិ វហិតញោតិ វាហោ, នេវសង្ខាតំ វាហំ វហិតិ
នេវវាហាវហំ។ យន្តិ ឯតេនាតិ យានំ។ កប្បិតកេសមស្សតិ មណ្ឌានវសេន
សុសំវិហិតកេសមស្ស។ នេវានំ បន កេសមស្សករណាកម្មំ នាម នត្ថិ,
វិចិត្តកថិកេន បន កថិតំ។ ជិតិសន្តិ បត្តយន្តោ។ វេស្សវណន្តិ វិសាលាយ
រាជធានិយា ឥស្សររាជានំ។ កុវេរន្តិ ឯវំនាមកំ។ ភោគវតី នាមាតិ
សម្បន្នភោគតាយ ឯវំលទ្ធីនាមំ។ មន្ទិរេតិ មន្ទិរំ, កវនន្តិ អត្តោ។ វាសា

ហ៊ារញ្ជាវតីតិ នាគរាជស្ស វសនជ្ជានត្តា វាសាតិ ច, កញ្ចនវតីយា
សុវណ្ណាចាការេន បរិក្ខិតត្តា ហ៊ារញ្ជាវតីតិ ច វុច្ចតិ។ នគរេ និម្មិតេតិ នគរំ
និម្មិតំ។ កញ្ចនមយេតិ សុវណ្ណាមយំ។ មណ្ឌលស្សាតិ ភោគមណ្ឌលេន
សមន្មាគតស្ស។ និដ្ឋិតន្តិ ករណបរិនិដ្ឋិតំ។ ឌីដ្ឋតិវិយោតិ ឌីដ្ឋតិវាសណ្ណានេន
កតា រត្តមណីមសារគល្លមយា អដ្ឋាលកា។ ចាសាទេត្តាតិ ឯត្ត នាគភវនេ
ចាសាទា។ សិលាមយាតិ មណីមយា។ សោវណ្ណាវតនេហិតិ សុវណ្ណាសម្ពាតេហិ
វតនេហិ, សុវណ្ណិដ្ឋកាហិ នាទិតាតិ អត្ថោ។ សហាតិ សហាការា។
ឧបរិកទ្ធកាតិ ឧទ្ធាលកជាតិកាយេវ វុក្ខា។ ចម្បយ្យកា នាគមល្លិកាតិ
ចម្បកា ច នាគា ច មល្លិកា ច។ ភគិនីមាលា អថ មេត្ត កោលិយាតិ
ភគិនីមាលា ចេវ អថ ឯត្ត នាគភវនេ កោលិយា នាម វុក្ខា ច។ ឯតេ ធុមា
បរិណាមិតាតិ ឯតេ បុប្ផបគដល្លបគវុក្ខា អញ្ញមញ្ញំ សង្ឃជ្ជសាខតាយ
បរិណាមិតា អាគុលសមាគុលា។ ឧដ្ឋវេត្តាតិ ឧដ្ឋវុក្ខា ឯត្ត។ សិលាមយាតិ
ឥន្ទនីលមណីមយា។ សោវណ្ណាធុវបុប្ផិតាតិ តេ បន សុវណ្ណាបុប្ផេហិ
និច្ចបុប្ផិតា។ យត្ត វសតោបចាតិកោតិ យត្ត នាគភវនេ ឌីបចាតិកោ
នាគរាជា វសតិ។ កញ្ចនវេល្លិវិគ្គហាតិ សុវណ្ណាវាសិសស្សិវិកសរិរា។ កាលា
តវុណាវ ឧគ្គតាតិ វិលាសយុត្តតាយ មន្តវាតេវិតា កាលវល្លិបល្លវា វិយ
ឧគ្គតា។ បុចិមន្តត្ថនីតិ និម្មជលសណ្ណានច្ចុកា។ លាខាវសវត្តសុច្ឆរិតិ
ហត្ថចាទតលធវី សន្ធាយ វុត្តំ។ តិទិវោកចរាតិ តិទសភវនចរា។ វិជ្ជវព្ពយនាតិ
អព្ពយនវលាហកន្តរតោ និស្សជាវិជ្ជលតាវិយ។ តំ តេសំ ទេមីតិ តំ តស្ស
ហធយំ អហំ តេសំ ទេមិ, ឯវំ ជានស្ស។ ឥស្សរាតិ មាតុលំ អាលបតិ។

ឥតិ សោ វេស្សវណេន អនុញ្ញតោ គន្ធី អវិសហិត្វា តំ អនុជានាបេតុ
ឯតា ឯត្តកា គាថា កថេសិ។ វេស្សវណោ បន តស្ស កថំ ន សុណាតិ។
កីការណា? ធូន្នំ ទេវបុត្តានំ វិមានអខ្ពំ បរិច្ឆិន្ទតីតិ។ បុណ្ណាកោ អត្តនោ

វេទនស្ស អស្សុតការំ ញាត្វា ជិនកនេវបុត្តស្ស សន្តិកេ អដ្ឋាសិ។ វេស្សវណោ
អន្ទុវិនិច្ឆ័និច្ចា បរាជិតំ អនុដ្ឋាបេត្វា ឥតរំ “គច្ឆ តុំ, តវវិមាទេវសាហី”តិ
អាហា។ បុណ្ណាកោ “គច្ឆ តុ”ន្តិ វុត្តក្ខណោយេវ “មយ្ហំ មាតុលេន មម បេសិតការំ
ជាតាថា”តិ កតិបយនេវបុត្ត សក្ខី កត្វា ហេជ្ជា វុត្តនយេនេវ សិន្ធពំ
អាហារាបេត្វា អភិរុយ្ហ បក្កាមិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៣៧៨.

“សោ បុណ្ណាកោ ភូតបតី យសស្សី, អាមន្តយ វេស្សវណំ កុវេរំ;
តត្ថេវ សន្តោ បុរិសំ អសំសិ, អាទេហិ អាជញ្ញមិទេវ យុត្តំ។

១៣៧៩.

“ជាត្របមយា កណ្ណា, កាចម្ពិចមយា ខុរា;
ជម្ពោនទស្ស ចាកស្ស, សុវណ្ណាស្ស ឧវច្ឆនោ។

១៣៨០.

“ទេវវាហាវហំ យានំ, អស្សមារុយ្ហ បុណ្ណាកោ;
អលន្តតោ កប្បិតកេសមស្ស, បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ”តិ។

តត្ថ អាមន្តយាតិ អាមន្តយិត្វា។

សោ អាកាសេន គច្ឆន្តោយេវ ចិន្តេសិ “វិជុវបណ្ឌិតោ មហាបរិវារោ, ន
សក្កា តំ គណ្ហិតុំ, ធនញ្ចយកោរព្យោ បន ជូតវិត្តកោ, តំ ជូតេន ជិនិត្វាវិជុវំ
គណ្ហិត្យមិ, យវេ បនស្ស ពហូនិ រតនានិ, អប្បគ្យនលក្ខេន ជូតំ ន
កិឡិស្សតិ, មហាគ្យរតនំ ហរិតុំ វដ្តតិ, អញ្ញំ រតនំ រាជា ន គណ្ហិត្យតិ,
រាជគហស្ស សាមន្តា វេបុល្លបព្ពតព្ពន្ធរេ ចក្កវត្តិរញ្ញោ បរិភោគមណីរតនំ

អត្ថិ មហានុភារំ, តំ គហេត្វា តេន រាជានំ បលោកេត្វា ជិនិស្សមី”តិ។ សោ
តថា អកាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៣៨១.

“សោ អគ្គមា រាជគហំ សុរម្មំ, អង្គស្ស រញ្ជោ នគរំ ទុរាយុតំ;
បហូតភក្ខំ ពហុអន្ធានំ, មសក្កសារំ វិយ វាសវស្ស។

១៣៨២.

“មយ្ហរកោញ្ញាគណាសម្មយុដ្ឋំ, ទិជានិយុដ្ឋំ ទិជសង្ឃសេវិតំ;
នាធាសកុន្តាភិរុទំ សុវដ្តណំ, បុច្ឆាភិកិណ្ណំ ហិមវំ បព្ពតំ។

១៣៨៣.

“សោ បុណ្ណាកោ វេបុលមាភិរូហិ, សិលុច្ឆយំ កិម្មវិសានុចិណ្ណំ;
អន្ធមាធា មណីរតនំ ឧឡារំ, តមទ្គសា បព្ពតក្ខុជមជ្ឈេ”តិ។

តត្ថ អង្គស្ស រញ្ជោតិ តថា អង្គស្ស រញ្ជោរ មគធ្វរដ្ឋំ អហោសិ។ តេន វុត្ថំ -
“អង្គស្ស រញ្ជោ នគរ”ន្តិ។ ទុរាយុតន្តិ បច្ឆតិកេហិ ទុរាយុត្ថំ។ មសក្កសារំ វិយ
វាសវស្សតិ មសក្កសារសម្ព័ន្ធតេ សិនេរុបព្ពតមត្ថកេ មាបិតត្ថា
“មសក្កសារ”ន្តិ លទ្ធិនាមំ វាសវស្ស ភវនំ វិយ។ ទិជានិយុដ្ឋន្តិ អញ្ជោហិ ច
បក្ខិហិ អភិសង្ឃដ្ឋំ ទិដ្ឋាទិទំ។ នាធាសកុន្តាភិរុទន្តិ មធុរស្សវេន កាយន្តេហិ
វិយ នាធាវិធមហិ សកុណេហិ អភិរុទំ, អភិគីតន្តិ អត្ថោ។ សុវដ្តណាន្តិ
សុន្ទរអង្គណំ មនុញ្ញាតលំ។ ហិមវំ បព្ពតន្តិ ហិមវន្តបព្ពតំ វិយ។
វេបុលមាភិរូហិតិ ភិក្ខុវេ, សោ បុណ្ណាកោ ឯវរុបំ វេបុលបព្ពតំ អភិរូហិ។
បព្ពតក្ខុជមជ្ឈេតិ បព្ពតក្ខុជអន្តរេ តំ មណី អទ្គស។

១៣៨៤.

“ធិស្វា មណី បកស្សនំ ជាតិមន្តំ, មនោហរំ មណីរតនំ ឧឡារំ;
ឧទ្ធអ្លមាណំ យសសា យសស្សនំ, ឱភាសតី វិជ្ជុវិវន្តលិក្ខេ។”

១៣៨៥.

“តមគ្គហី វេជ្ជុវិយំ មហាគ្យំ, មនោហរំ នាម មហានុភារំ;
អាជញ្ញមារុយ្ហ មនោមវណ្ណោ, បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ” តិ។

តត្ថ មនោហរន្តិ មនសាភិបត្តិតស្ស ធនស្ស អាហារណាសមត្ថំ។
ឧទ្ធអ្លមាណន្តិ ឧទ្ធអ្លមាណំ។ យសសាតិ បរិវារមណីគណេន។ ឱភាសតីតិ តំ
មណីរតនំ អាគាសេ វិជ្ជុវិវ ឱភាសតិ។ តមគ្គហីតិ តំ មណីរតនំ អគ្គហេសិ។
តំ បន មណីរតនំ កុម្មិរោ នាម យក្ខោ កុម្មណ្ណាសហស្សបរិវារោ រក្ខតិ។ សោ
បន តេន កុដ្ឋិទ្វា ឱលោកិតមត្តេនេវ ភីតតសិតោ បលាយិទ្វា ចក្កវាឡបព្ពតំ
បទ្វា កម្មមាណោ ឱលោកេន្តោ អដ្ឋាសិ។ ឥតិ តំ បលាបេទ្វា បុណ្ណាកោ
មណីរតនំ អគ្គហេសិ។ មនោហរំ នាមាតិ មនសា ចិន្តិតំ ធនំ អាហារិតុំ
សក្កោតីតិ វិវលទ្ធនាមំ។

ឥតិ សោ តំ គហេទ្វា អាគាសេន គច្ឆន្តោ តំ នគរំ បត្តោ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៣៨៦.

“សោ អគ្គមា នគរមិន្ទបត្ថំ, ឱរុយ្ហចាគច្ឆិ សភំ កុរុនំ;
សមាគតេ ឯកសតំ សមគ្គេ, អប្បេត្ថ យក្ខោ អវិកម្មមាណោ។

១៣៨៧.

“កោ និធជ រញ្ញំ វរមាភិជេតិ, កមាភិជេយ្យាម វរទ្ធនេន;
កមនុត្តរំ រតនវរំ ជិនាម, កោ វាបិ នោ ជេតិ វរទ្ធនេនា” តិ។

តត្ថ ឡើយចាតច្នៃសកំ កុរុនន្តិភិក្ខុវេ, សោ បុណ្ណាកោ អស្សបិដ្ឋិតោ ឡើយ
អស្សំ អទិស្សមានរូបំ បេហ្វា មាណាវកវណ្ណោន កុរុនំ សកំ ឧបគតោ។
ឯកសតន្តិ ឯកសតរាជាណោ អនម្ពិតោ ហុត្វា “កោ នីធា” តិអាទីនិ វេទន្តោ
ជូតេន អប្បេត្ត។ កោ នីធាតិ កោ នុ ឥមស្មី រាជសមាគមេ។ រញ្ញន្តិ រាជ្ជនំ អន្តរេ។
វរមាភិជេតីតិ អម្ពាភំ សន្តកំ សេដ្ឋវតនំ អភិជេតិ, “អហំ ជីនាមី” តិ វត្ថុ
ឧស្សហតិ។ កមាភិជេយ្យមាតិ កំ វា មយំ ជិនេយ្យម។ វរទូនេនាតិ
ឧត្តមធនេន។ កមនុត្តរន្តិ ជិនេន្តោ ច កតវំ រាជានំ អនុត្តរំ វតនវំ ជីនាម។ កោ
វាបិ នោជេតីតិ អថ វា កោ នាម រាជា អម្ពេ វរធនេន ជេតិ។ ឥតិ សោ ចត្វហិ
បទេហិ កោរព្យមេវ យដ្ឋេតិ។

អថ រាជា “មយា ឥតោ បុព្វេ ឯវំ សូរោ ហុត្វា កថេន្តោ នាម ន ទិដ្ឋបុព្វោ,
កោ នុ ខោ ឯសោ” តិ ចិន្តេត្វា បុច្ឆន្តោ កាថមាហា -

១៣៨៨.

“កុហំ នុ រដ្ឋេ តវំ ជាតិភូមិ, ន កោរព្យស្សេវ វចោ តវេទំ;
អភីតោសិ នោ វណ្ណានិកាយ សព្វេ, អក្ខាហិ មេ នាមញ្ញា ពានុវេ ចា” តិ។

តត្ថ ន កោរព្យស្សេវាតិ កុរុរដ្ឋវាសិកស្សេវ តវំ វចនំ ន ហោតិ។

តំ សុត្វា ឥតរោ “អយំ រាជា មម នាមំ បុច្ឆតិ, បុណ្ណាកោ ច នាម ធាសោ
ហោតិ។ សចាហំ ‘បុណ្ណាកោស្មី’ តិ វក្ខាមិ, ‘ឯស ធាសោ, តស្មា មំ បគព្ភតាយ
ឯវំ វេទេតី’ តិ អវមញ្ញិស្សតិ, អនន្តរាតីតេ អត្តកាវេ នាមមស្ស កថេស្សមី” តិ
ចិន្តេត្វា កាថមាហា -

១៣៨៩.

“កច្ចាយនោ មាណាវកោស្មី រាជ, អនូននាមោ ឥតិ មហ្មយន្តិ;

អង្គេសុ មេ ញាតយោ ពន្ធា ច, អក្ខន ទេវស្មី ឥណ្ឌបុត្តា” តិ។

តត្ថ អន្ធននាមាតិ ន ឧននាមា។ ឥមិនា អត្ថនោ បុណ្ណាកនាមមេវ បដិច្ចន្នំ
កត្វា កថេតិ។ ឥតិ ម្បយន្តិ ឥតិ មំ អ្បយន្តិ បក្កោសន្តិ។ អង្គេសុតិ អង្គរដ្ឋ
កាលចម្បានគរេ វសន្តិ។ អក្ខន ទេវស្មីតិ ទេវ, ជូតកីឡនត្ថន ឥធ
អនុប្បុត្តាស្មី។

អថ រាជា “មាណវ, ត្វំ ជូតេន ជិតោ កី ទស្សសិ, កី តេ អត្ថិ” តិ បុច្ឆន្តោ
កាថមាហា -

១៣៩០.

“កី មាណវស្ស រតនានិ អត្ថិ, យេ តំ ជិនន្តោ ហរេ អក្ខេត្តោ;
ពហ្វនិ រញ្ជោ រតនានិ អត្ថិ, តេ ត្វំ ទលិទ្ធោ កថម្បយេសី” តិ។

តស្សត្តោ - កិត្តកានិ ភោតោ មាណវស្ស រតនានិ អត្ថិ, យេ តំ ជិនន្តោ
អក្ខេត្តោ “អាហារ” តិ វត្វា ហរេយ្យ។ រញ្ជោ បន និវេសនេ ពហ្វនិ រតនានិ អត្ថិ,
តេ រាជានោ ឯវំ ពហុជនេ ត្វំ ទលិទ្ធោ សមាទោ កថំ ជូតេន អ្បយេសីតិ។

តតោ បុណ្ណាកោ កាថមាហា -

១៣៩១.

“មនោហរោ នាម មណី មមាយំ, មនោហរំ មណីរតនំ ឧឡារំ;
ឥមញ្ច អាជញ្ញមមិត្តតាបនំ, ឯតំ មេ ជិនិត្វា ហរេ អក្ខេត្តោ” តិ។

ចាឡិចោត្តកេសុ បន “មណី មមវិជ្ជតិ លោហិតត្រ័យ” តិ លិខិតំ។ សោ បន
មណី វេឡិវិយោ, តស្មា ឥទមេវ សមេតិ។

តត្ថ អាជញ្ញន្តិ ឥមំ អាជានីយស្សញ្ញា មណីញ្ញាតិ ឯតំ មេ ឧកយំ ហរេយ្យ
អក្ខុធុត្តាតិ អស្សំ ទស្សេត្វា ឯវមាហា។

តំ សុត្វា រាជា គាថមាហា -

១៣៩២.

“ឯកោ មណី មាលាវ កី ករិស្សតិ, អាជានីយេកោ បន កី ករិស្សតិ;
ពហ្វនិ រញ្ញោ មណីរតនានិ អត្ថិ, អាជានីយា វាតជវា អនប្បកា”តិ។

ទោហឡ កណ្ហំ និដ្ឋិតំ។

មណីកណ្ហំ

សោ រញ្ញោ កងំ សុត្វា “មហារាជ, កី នាម ឯតំ វេទេ, ឯកោ អស្សេត្វា
អស្សសហស្សំ លក្ខំ ហោតិ, ឯកោ មណី មណីសហស្សំ លក្ខំ ហោតិ។ ន ហិ
សព្វេ អស្សា ឯកសធិសា, ឥមស្ស តាវ ជំ បស្សថា”តិ វត្វា អស្សំ អភិរុហិត្វា
ចាការមត្តកេន បេសេសិ។ សត្តយោជនិកំ នគរំ អស្សេហិ គីវាយ គីរំ
បហរន្តេហិ បរិក្ខិត្តំ វិយ អហោសិ។ អថានុក្កមេន អស្សេហិ ន បញ្ញាយិ,
យក្ខេហិ ន បញ្ញាយិ, ឧទេ ពន្ធរត្តបដោវ បញ្ញាយិ។ សោ អស្សតោ ឱរុយ្ហ
“ទិដ្ឋោ, មហារាជ, អស្សស្ស វេកោ”តិ វត្វា “អាម, ទិដ្ឋោ”តិ វុត្ត “ឥទានិ បុន
បស្ស, មហារាជា”តិ វត្វា អស្សំ អន្តោនគរេ ឧយ្យានេ ចោក្ខរណីយា ឧទកបិដ្ឋេ
បេសេសិ, ឧរុគ្គានិ អតេមេន្តោវ បក្ខន្ធិ។ អថ នំ បទុមបត្តេសុ វិចរាបេត្វា ចាលី
បហរិត្វា ហត្ថំ បសារេសិ, អស្សេត្វា អាគន្ធា ចាលីតលេ បតិដ្ឋាសិ។ តតោ
“វដ្តតេ ឯវរុបំ អស្សរតនំ នវិន្ទា”តិ វត្វា “វដ្តតី”តិ វុត្ត “មហារាជ, អស្សរតនំ
តាវ តិដ្ឋតុ, មណីរតនស្ស មហានុការំ បស្ស”តិ វត្វា តស្សានុការំ
បកាសេន្តោ អាហា -

១៣៩៣.

“ឥន្ទញ្ច មេ មណីរតនំ, បស្ស ភ្នំ ទ្វីបទុត្តម;
ឥត្ថិនំវិគ្គហា ចេត្ត, បុរិសានញ្ចាវិគ្គហា។

១៣៩៤.

“មិគានំវិគ្គហា ចេត្ត, សកុណានញ្ចាវិគ្គហា;
នាគរាជា សុបណ្ណា ច, មណីម្ហិ បស្ស និម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ ឥត្ថិនន្តិ ឯតស្មិញ្ច មណីរតនេ អលង្កតបដិយត្តា អនេកា ឥត្ថិវិគ្គហា
បុរិសវិគ្គហា នានប្បការា មិគបក្ខិសង្ឃា សេនដ្ឋានិនិ ច បញ្ញាយន្តិ, តានិ
ឧស្សេន្តោ ឯវមាហា។ និម្មិតន្តិ ឥទំ ឯវរូបំ អន្តរកំ មណីម្ហិ និម្មិតំ បស្ស។

“អបរម្មិ បស្សហី”តិ វត្វា គាថា អាហា -

១៣៩៥.

“ហត្ថានីកំ រថានីកំ, អស្សេ បត្តិ ច វម្មិនេ;
ចតុរង្គិនិមំ សេនំ, មណីម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៣៩៦.

“ហត្ថារោហេ អនីកដ្ឋេ, រថិកេ បត្តិការកេ;
ពលគ្គានិវិយូទ្គានិ, មណីម្ហិ បស្ស និម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ ពលគ្គានីតិ ពលានេវ។ វិយូទ្គានីតិ ព្យាហវសេន បីតានិ។

១៣៩៧.

“បុរំ ឧទ្ធាបសម្បន្នំ, ពហុចាការតោរណំ;
សិដ្ឋាជកេ សុភូមិយោ, មណីម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៣៩៨.

“ឯសិកា បរិទាយោ ច, បលិខំ អគ្គឡានិ ច;
អដ្ឋាលកេ ច ទ្វារេ ច, មណិម្ហិ បស្ស ធិម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ បុរន្តិ នគរំ។ ឧទ្ទាបសម្បន្នន្តិ ចាការវត្ថុនា សម្បន្នំ។
ពហុចាការតោរណាន្តិ ឧច្ឆចាការតោរណានគរទ្វារេន សម្បន្នំ។ សិដ្ឋាដកេតិ
វីចិចតុក្កានិ។ សុភូមិយោតិ នគរូបចារេ វិចិត្តា រមណីយភូមិយោ។ ឯសិកាតិ
នគរទ្វារេសុ ឧដ្ឋាបិតេ ឯសិកត្តម្ភេ។ បលិខន្តិ បលិយំ, អយមេវ វា ចាថោ។
អគ្គឡានិតិ នគរទ្វារកវាជានិ។ ទ្វារេ ចាតិ គោបុរានិ ច។

១៣៩៩.

“បស្ស តោរណាមគ្គេសុ, នាធាធិជគណា ពហូ;
បាំសា កោព្វា មយូរា ច, ចក្កវាកា ច កុក្កហា។

១៤០០.

“កុណាលកា ពហូ ចិត្រា, សិខន្ធា ជីវជីវកា;
នាធាធិជគណាកិណ្ណំ, មណិម្ហិ បស្ស ធិម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ តោរណាមគ្គេសូតិ ឯតស្មី នគរេ តោរណាគ្គេសុ។ កុណាលកាតិ
កាឡកោកិលា។ ចិត្រាតិ ចិត្របត្តកោកិលា។

១៤០១.

“បស្ស នគរំ សុចាការំ, អព្ពតំ លោមហាំសនំ;
សមុស្សិតធនំ រម្មំ, សោណ្ណាវាលុកសន្តតំ។

១៤០២.

“បស្សេត្ត បណ្ណាសាលាយោ, វិភត្តា ភាគសោមិតា;
និវេសនេ និវេសេ ច, សន្និព្យហោ បថទ្ធិយោ”តិ។

តត្ថ សុចាការន្តិ កញ្ចនចាការបរិក្ខិតំ។ បណ្ណាសាលាយោតិ
នាណភណ្ឌាបុណ្ណោ អាបណោ។ និវេសនេ និវេសេ ចាតិ គេហានិ ចេវ គេហាវត្ថុនិ
ច។ សន្និព្យហោតិ យរសន្និយោ ច អនិព្ពិទ្ធវច្ឆា ច។ បថទ្ធិយោតិ និព្ពិទ្ធវិចីយោ។

១៤០៣.

“ចាណាការេ ច សោណ្ណោ ច, សូនា ឌីននិយា យរា;
វេសី ច គណិកាយោ ច, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៤០៤.

“មាលាការេ ច រជកេ, គន្ធិកេ អថ ទុស្សិកេ;
សុវណ្ណាការេ មណិការេ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៤០៥.

“អាឡារិកេ ច សូនេ ច, នដនាជកកាយិនោ;
ចាណិស្សវេ កុម្ភជ្ជនិកេ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ សោណ្ណោ ចាតិ អត្ថនោ អនុរូបេហិ កណ្ណាកណ្ណាបិលន្ធនេហិ
សមន្នាគតេ អាចានភូមី សង្កេត្វា និសិន្នេ សុរាសោណ្ណោ ច។ អាឡារិកេតិ
បូរចាកេ។ សូនេតិ ភត្តការកេ។ ចាណិស្សវេតិ ចាណិប្បហារេន កាយន្តេ។
កុម្ភជ្ជនិកេតិ យដទន្ធវិវាទកេ។

១៤០៦.

“បស្ស ភេរី មុទិដ្ឋា ច, សដ្ឋា បណាវទិន្និមា;

សត្តញ្ច តាឡាវចរំ, មណិម្ហិ បស្ស ធិម្មិតំ។

១៤០៧.

“សម្មតាលញ្ចាវីណាញា, នច្ចគីតំ សុវាទិតំ;
ត្វិយតាឡិកសង្ក្កជ្ជំ, មណិម្ហិ បស្ស ធិម្មិតំ។

១៤០៨.

“លង្កិកា មុដ្ឋិកា ចេត្ត, មាយាការា ច សោភិយា;
វេតាលិកេ ច ជល្លេ ច, មណិម្ហិ បស្ស ធិម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ សម្មតាលញ្ចាតិ ខទិរាទិសម្មញ្ញោវ កំសតាលញ្ចា។
ត្វិយតាឡិកសង្ក្កជ្ជន្តិ ធានាត្វិយានំ តាឡិកេហិ សង្ក្កជ្ជំ។ មុដ្ឋិកាតិ
មុដ្ឋិកមល្លា។ សោភិយាតិ នគរសោភនា ឥត្ថី ច សម្បន្ន្រចា បុរិសា ច។
វេតាលិកេតិ វេតាលឧដ្ឋាបកេ។ ជល្លេតិ មស្សនិ ករោន្តេ ម្ហាបិកេ។

១៤០៩.

“សមដ្ឋា ចេត្ត វត្តន្តិ, អាកិណ្ណា នរនាវិភិ;
មញ្ញាតិមញ្ញោ ភូមិយោ, មណិម្ហិ បស្ស ធិម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ មញ្ញាតិមញ្ញោតិ មញ្ញានំ ឧបរិ ពន្ធមញ្ញោ។ ភូមិយោតិ រមណីយា
សមដ្ឋភូមិយោ។

១៤១០.

“បស្ស មល្លេ សមដ្ឋស្មី, ដោដេន្តេ ទិគុណំ ភុជំ;
និហតេ និហតមាទេ ច, មណិម្ហិ បស្ស ធិម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ សមជ្ជស្មិន្តិ មល្លរដ្ឋំ។ និហតេតិ និហនិត្វា ជិនិត្វា បិតេ។
និហតមាទេតិ បរាជិតេ។

១៤១១.

“បស្ស បព្ពតទាទេសុ, នាធាមិគគណា ពហុ;
សីហា ព្យគ្យា វរាហា ច, អដ្ឋកោកតវដ្ឋយោ។

១៤១២.

“បលាសាធា គវជា ច, មហីសា រោហិតា វុរុ;
ឯណាយ្យា ច វរាហា ច, គណីនោ នីកស្វករា។

១៤១៣.

“កធលិមិគា ពហុ ចិត្រា, ពិឡារា សសកណ្តាកា;
នាធាមិគគណាកិណ្ណំ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ បលាសាធាតិ ខគ្គមិគា។ “បលតា”តិបិ ចាហោ។ គវជាតិ គវយា។
វរាហាតិ ឯកា មិគជាតិកា។ តថា គណីនោ ចេវ នីកស្វករា ច។ ពហុ ចិត្រាតិ
នាធម្យកាវា ចិត្រា មិគា។ ពិឡារាតិ អវញ្ញពិឡារា។ សសកណ្តាកាតិ សសា ច
កណ្តាកា ច។

១៤១៤.

“នដ្ឋាយោ សុប្បតិត្តាយោ, សោណ្ណាវាលុ កសន្តតា;
អដ្ឋា សវន្តិ អម្ពនិ, មដ្ឋគុម្ពនិសេវិតា។

១៤១៥.

“កុម្ពីលា មករា ចេត្ថ, សុសុមារា ច កដ្ឋថា;

ចាបីនា ចារុសា មជ្ជា, ពលជា មុញ្ញារោហិតា”តិ។

តត្ថ នន្ទាយោតិ ននិយោ។ សោណ្ណាវាលុកសន្តតាតិ សុវណ្ណាវាលុកាយ
សន្តតតលា។ កុម្មីលាតិ ឥមេ ឯវ្យចា ជលចរា អន្តោននិយំ វិចរន្តិ, តេបិ
មណិម្ព័ បស្សហិតិ។

១៤១៦.

“នាណាទិជគណាកិណ្ណា, នាណាទុមគណាយុតា;
វេឡ្យិយករោនាយោ, មណិម្ព័ បស្ស និម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ វេឡ្យិយករោនាយោតិ វេឡ្យិយចាសាលោ បហវិត្វា សន្តំ
ករោន្តិយោ ឯវ្យចា នន្ទាយោតិ។

១៤១៧.

“បស្សេត្ត ចោក្ខរណិយោ, សុវិតត្វា ចតុទ្ទិសា;
នាណាទិជគណាកិណ្ណា, បុដុលោមនិសេវិតា។

១៤១៨.

“សមន្តោទកសម្បន្នំ, មហី សាគរកុណ្ណាលំ;
ឧបេតំ វនរាជេហិ, មណិម្ព័ បស្ស និម្មិត”ន្តិ។

តត្ថ បុដុលោមនិសេវិតាតិ មហាមន្ទេហិ និសេវិតា។ វនរាជេហិតិ
វនរាជីហិ, អយមេវ វា ចាថោ។

១៤១៩.

“បុរតោវិទេហោ បស្ស, គោយានិយេ ច បន្ទតោ;
កុរុយោ ជម្ពុទីបញ្ចា, មណិម្ព័ បស្ស និម្មិតំ។

១៤២០.

“បស្ស ចន្ទំ សូរិយញ្ច, ឌីកាសន្តេ ចតុទ្ទិសា;
សិនេរុំ អនុបរិយន្តេ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៤២១.

“សិនេរុំ ហិមវន្តញ្ច, សាករញ្ច មហាតលំ;
ចត្តារោ ច មហារាជេ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៤២២.

“អារាមេ វនគុម្ភេ ច, ចាជិយេ ច សិលុច្ឆយេ;
រម្មេ កិម្មុរិសាកិល្លោ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៤២៣.

“ជារុសកំ ចិត្តលតំ, មិស្សកំ នន្ទនំ វនំ;
វេជយន្តញ្ច ចាសាធំ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៤២៤.

“សុធម្មំ តាវតីសញ្ច, ចារិធត្តញ្ច បុប្ផិតំ;
ឯរាវណំ នាគរាជំ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៤២៥.

“បស្សេត្ត ទេវកញ្ញាយោ, នភាវិជ្ជិវុគ្គតា;
នន្ទនេ វិចរន្តិយោ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៤២៦.

“បស្សេត្ត ទេវកញ្ញាយោ, ទេវបុត្តបលោកិនី;

នេវបុត្ត រមមាណេ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិត"ន្តិ។

តត្ថ វិទេហតិ បុព្វវិទេហទីបំ។ កោយានិយេតិ អបរកោយានទីបំ។
កុរុយោតិ ឧត្តរកុរុ ច ធឹក្ខណតោ ជម្ពុទីបញ្ច។ អនុបរិយន្តេតិ ឯតេ
ចន្ទិមស្វរិយេ សិនេរុំ អនុបរិយាយន្តេ។ វាជិយេតិ បត្តិវត្វា ឋបិតេ វិយ
បិដ្ឋិចាសាលោ។

១៤២៧.

“បរោសហស្សចាសាទេ, វេឡ្យិយជលសន្តតេ;
បដ្ឋលន្តេ ច វណ្ណាន, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៤២៨.

“តាវតីសេ ច យាមេ ច, តុសិតេ ចាបិ និម្មិតេ;
បរនិម្មិតវសវត្តិនោ, មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។

១៤២៩.

“បស្សត្ថ ចោក្ខរណិយោ, វិប្បសន្នោទិកា សុចិ;
មន្ទាលកេហិ សញ្ញា, បទុមុប្បលកេហិ ចា"តិ។

តត្ថ បរោសហស្សន្តិ តាវតីសកវនេ អតិរេកសហស្សចាសាទេ។

១៤៣០.

“ធសេត្ត វាជិយោ សេតា, ធស នីលា មនោរមា;
ឆ បិដ្ឋលា បន្ទវស, ហលិទ្ធា ច ចតុទ្ទស។

១៤៣១.

“វីសតិ តត្ថ សោវណ្ណា, វីសតិ វជតាមយា;

ឥន្ទគោបកវណ្ណាកា, តាវ ទិស្សន្តិ តីសតិ។

១៤៣២.

“ធនេសត្ថ កាឡិយោ ធម្ម, មញ្ញេជ្ជា បន្ទវីសតិ;
មិស្សា ពន្ទកបុប្ផហិ, នីលុប្បលវិចិត្តិកា។

១៤៣៣.

“ឃីរំ សព្ពុត្ថសម្មន្នំ, អច្ចិមន្តំ បកស្សរំ;
ឌីធិសុត្ថំ មហារាជ, បស្ស ភ្នំ ទិបទុត្តមា”តិ។

តត្ថ ធនេសត្ថ រាជិយោ សេតាតិ ឯតស្មី មណិក្ខន្ធន្ទ ធន សេតរាជិយោ។ ធម៌ផ្កលា បន្ទវសាតិ ធម្ម បន្ទវស ចាតិ ឯកវីសតិ បិដ្ឋលរាជិយោ។ ហាលិទ្ធាតិ ហាលិទ្ធវណ្ណា ចតុទ្ទស។ តីសតីតិ ឥន្ទគោបកវណ្ណាកា តីស រាជិយោ។ ធន ធម្មាតិ ធន ធម្ម ធម្ម សោឡស កាឡរាជិយោ។ បន្ទវីសតិ បញ្ចវីសតិ មញ្ញេជ្ជវណ្ណា បកស្សរា។ មិស្សា ពន្ទកបុប្ផហិ កាឡមញ្ញេជ្ជវណ្ណារាជិយោ ឯតេហិ មិស្សាវិចិត្តិកា បស្ស។ ឯត្ថ ហិ កាឡរាជិយោ ពន្ទដីវកបុប្ផហិ មិស្សា, មញ្ញេជ្ជរាជិយោ នីលុប្បលេហិវិចិត្តិកា។ ឌីធិសុត្ថន្ទិ សុត្ថកោដ្ឋាសំ។ យោ មំ ជូតេ ជិនិស្សតិ, តស្សីមំ សុត្ថកោដ្ឋាសំ បស្សតិ វទតិ។ អជ្ឈកថាយំ បន “ហោតុ សុត្ថំ, មហារាជា”តិបិ ចាថោ។ តស្សត្ថោ - ទិបទុត្តម បស្ស ភ្នំ ឥមំ ឃីរុបំ មណិក្ខន្ធន្ទ, ឥន្ទមេវ, មហារាជ, សុត្ថំ ហោតុ។ យោ មំ ជូតេ ជិនិស្សតិ, តស្សីទំ ភវិស្សតីតិ។

មណិក្ខណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

អក្ខកណ្ណំ

ឯវំ វត្វា បុណ្ណាកោ “មហារាជ, អហំ តាវ ជូតេ បរាជិតោ ឥមំ មណីរតនំ
ធនុរាមិ, តុំ បន កី ធនុរសី” តិ អាហា។ “តាត, មម សរីរញ្ច ទេវិញ្ច សេតច្ចត្តញ្ច
វេបេត្វា សេសំ មម សន្តកំ សុត្តំ ហោតូ” តិ។ “តេន ហិ, ទេវ, មា ចិរាយិ, អហំ
ទូរាគតោ, ឱប្បំ ជូតមណ្ឌលំ សន្នាបេហី” តិ។ រាជា អមច្ឆេ អាណាបេសិ។ តេ
ឱប្បំ ជូតមណ្ឌលំ សន្នេត្វា រញ្ជោ វរទោត្តកត្តរណំ សន្តិវត្វា សេសរាជ្យនញ្ចាបិ
អាសនានិ បញ្ញាបេត្វា បុណ្ណាកស្សបិ បតិវ្វបំ អាសនំ បញ្ញាបេត្វា រញ្ជោ កាលំ
អាហេយីសុ។ តតោ បុណ្ណាកោ រាជានំ គាថាយ អដ្ឋកាសិ -

១៤៣៤.

“ឧទាគតំ រាជ មុបេហិលក្ខំ, នេតាធិសំ មណីរតនំ តវត្ថិ;
ធម្មេន ជិស្សាម អសាហាសេន, ជិតោ ច នោ ឱប្បមវាករោហិ” តិ។

តស្សត្ថោ - មហារាជ, ជូតសាលាយ កម្មំ ឧទាគតំ និដ្ឋិតំ, ឯតាធិសំ
មណីរតនំ តវ នត្ថិ, មា បបញ្ចំ ករោហិ, ឧបេហិលក្ខំ អក្ខេហិ កីឡនដ្ឋានំ
ឧបគច្ច។ កីឡន្តា ច មយំ ធម្មេន ជិស្សាម, ធម្មេនេវ នោ អសាហាសេន ជយោ
ហោតុ។ សចេ បន តុំ ជិតោ ភវិស្សតិ, អថ នោ ឱប្បមវាករោហិ, បបញ្ចំ
អកត្វាវ ជិតោ ធនំ ធនេយ្យាសីតិ វុត្ថំ ហោតិ។

អថ នំ រាជា “មាណាវ, តុំ មំ ‘រាជា’ តិ មា ភាយិ, ធម្មេនេវ នោ អសាហាសេន
ជយបរាជយោ ភវិស្សតិ” តិ អាហា។ តំ សុត្វា បុណ្ណាកោ “អម្ពាភំ ធម្មេនេវ
ជយបរាជយភារំ ជាតាថា” តិ តេហិ រាជានោ សក្ខី ករោត្តោ កាថមាហា -

១៤៣៥.

“បញ្ចាល បច្ចុគ្គត សូរសេន, មច្ឆា ច មច្ឆា សហ កេកកេតិ;
បស្សន្តុ នោតេ អសវេន យុទ្ធី, ន នោ សភាយំ ន ករោត្ត កិញ្ចី” តិ។

តត្ថ បច្ចុគ្គតាតិ ឧគ្គតត្ថា បញ្ញាតត្ថា ចាកដត្ថា
បញ្ញាលរាជានមេវាលបតិ។ មច្ឆា ចាតិ ត្វញ្ច, សម្ម មច្ឆរាជ។ មច្ឆាតិ មច្ឆរាជ។
សហ កេកកេភីតិ កេកកេភីនាមេន ជនបទេន សហ
វត្ថុមានកេកកេភីរាជ, ត្វញ្ច។ អថ វា សហសទ្ធិ “កេកកេភី”តិ បទស្ស
បច្ឆតោ វេបេត្វា បច្ចុគ្គតសទ្ធិញ្ច សូរសេនវិសេសនំ កត្វា
បញ្ញាលបច្ចុគ្គតសូរសេន មច្ឆា ច មច្ឆា ច កេកកេភី សហ សេសរាជានោ
ចាតិ ឯវមេត្ថ អត្ថោ ទដ្ឋញ្ច។ បស្សន្តុ នោតេតិ អម្ពាភំ ទិដ្ឋំ ឯតេ រាជានោ
អសវេន អក្ខយុទ្ធិ បស្សន្តុ។ ន នោ សភាយំ ន ករោន្តិ កិញ្ចីតិ ឯត្ថ នោតិ
និចាតមត្តំ, សភាយំ កិញ្ចី សក្ខី ន ន ករោន្តិ, ខត្តិយេបិ ព្រាហ្មណេបិ
ករោន្តិយេវ, តស្មា សចេ កិញ្ចី អការណំ ឧប្បជ្ជតិ, “ន នោ សុតំ, ន នោ ទិដ្ឋ”ន្តិ
វត្ថុ ន លភិស្សថ, អប្បមត្តា ហោថាតិ។

ឯវយក្ខេសេនាបតិ រាជានោ សក្ខី អកាសិ។ រាជាបិ ឯកសតរាជបរិវត្តោ
បុណ្ណកំ គហេត្វា ជូតសាលំ ចារិសិ។ សព្វេបិ បតិវចាសនេសុ និសីទីសុ,
រាជតជលកេ សុវណ្ណាចាសកេ វេបយីសុ។ បុណ្ណាកោ តុវិតតុវិតោ អាហា
“មហារាជ, ចាសកេសុ អាយា នាម មាលិកំ សាវដ្ឋំ ពហុលំ សន្តិកប្រាទយោ
ចតុវិសតិ, តេសុ តុម្ពេ អត្ថនោ រុច្ឆនកំ អាយំ គណ្ណថា”តិ។ រាជា “សាធ្វ”តិ
ពហុលំ គណ្ណិ។ បុណ្ណាកោ សាវដ្ឋំ គណ្ណិ។ អថ នំ រាជា អាហា “តេន ហិ តាវ
មាណាវ, ចាសកេ ចាតេហិ”តិ។ “មហារាជ, បឋមំ មម វារោ ន ចាបុណាតិ,
តុម្ពេ ចាតេថា”តិ វុត្តេ រាជា “សាធ្វ”តិ សម្បជិដ្ឋិ។ តស្ស បន តតិយេ អត្ថភាវេ
មាតុភូតបុញ្ញា អារក្ខនេវតា, តស្ស អានុភាវេន រាជា ជូតេ ជិនាតិ។ សា តស្ស
អវិទូរេ វិតា អហោសិ។ រាជា ទេវជីតវំ អនុស្សវិត្វា ជូតគីតំ កាយន្តោ ឥមា
គាថា អាហា -

“សព្វា នធិ វង្គតតិ, សព្វេ កជ្ជមយា វនា;
សត្តិតិយោ ករេ ចាបំ, លភមាទេ និវាតកេ។ (ជា. ២.២១.៣០៨);

“អថ បស្សតុ មំ អម្ព, វិជយំ មេ បទិស្សតុ;
អនុកម្មាហិ មេ អម្ព, មហន្តំ ជយមេស្សតុ។

“ទេវតេ តូច្ឆ វក្ខ ទេវិ, បស្ស មា មំ វិភាវេយ្យ;
អនុកម្មកា បតិជ្ជា ច, បស្ស ភទ្រានិ វក្ខតុំ។

“ជម្ពោនទមយំ ចាសំ, ចតុរំសមជ្ជផ្តលិ;
វិភាតិ បរិសមជ្ឈេ, សព្វកាមទទោ ភវ។

“ទេវតេ មេ ជយំ ទេហិ, បស្ស មំ អប្បភាគិនំ;
មាតានុកម្មកោ ចោសោ, សទា ភទ្រានិ បស្សតិ។

“អជ្ជកំ មាលិកំ វុត្តំ, សាវដ្ឋញ្ច ធកំ មតំ;
ចតុក្កំ ពហុលំ ព្រាយ្យំ, ទ្ធិពិន្ទុសន្តិភទ្រកំ;
ចតុរិសតិ អាយា ច, មុនិន្ទេន បកាសិតា”តិ។

រាជា ឃុំ ជូតគីតំ កាយិក្ខា ចាសកេ ហត្ថេន បរិវត្តត្វា អាគាសេ ឱបិ។
បុណ្ណាកស្ស អានុភាវេន ចាសកា រញ្ជេ បរាជយាយ ភស្សន្តិ។ រាជា
ជូតសិប្បម្ពិ អតិកុសលតាយ ចាសកេ អត្ថនោ បរាជយាយ ភស្សន្តេ ព្រាត្វា
អាគាសេយេវ សង្កឡន្តោ គហេត្វា បុន អាគាសេ ឱបិ។ ទុតិយម្បិ អត្ថនោ
បរាជយាយ ភស្សន្តេ ព្រាត្វា តថេវ អគ្គហេសិ។ តតោ បុណ្ណាកោ ចិន្តេសិ “អយំ
រាជា មាទិសេន យក្ខេន សទ្ធិ ជូតំ កីឡន្តោ ភស្សមាទេ ចាសកេ សង្កឡិត្វា
គណ្ហាតិ, កី នុ ខោ ការណា”ន្តិ។ សោ ឡិលោកេន្តោ ភស្ស អារក្ខទេវតាយ

អានុភាវំ ញត្វា អក្ខិនិ ឧម្ព័លេត្វា កុទ្ធាវិយ នំ ឌីលោកេសិ។ សាភីតតសិតា
បលាយិត្វា ចក្កវាឡបត្តតមត្ថកំ បត្វា កម្មមាណ ឌីលោកេត្វា អដ្ឋាសិ។ រាជា
តតិយម្បិ ចាសកេ ឱបិត្វា អត្តនោ បរាជយាយ ភស្សន្តេ ញត្វាបិ
បុណ្ណាកស្សនុភារេន ហត្ថំ បសារេត្វា គណ្ហិតុំ នាសក្ខិ។ តេ រញ្ជោ បរាជយាយ
បតីសុ។ អថស្ស បរាជិតភាវំ ញត្វា បុណ្ណាកោ អត្តោដេត្វា មហាន្តេន សន្តេន
“ជិតំ មេ”តិ តិក្ខត្តំ សីហនាទំ នទិ។ សោសន្តោ សកលជម្ពុទីបំ ជិវិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៤៣៦.

“តេ ចារិសុំ អក្ខមទេន មត្តា, រាជា កុរុនំ បុណ្ណាកោ ចាបិ យក្ខោ;
រាជា កលី វិច្ឆិនមគ្គហេសិ, កជំ អគ្គហិតិ បុណ្ណាកោ នាម យក្ខោ។

១៤៣៧.

“តេ តត្ថ ជូតេ ឧភយេ សមាគតេ, រញ្ជំ សកាសេ សឌីនញ្ចា មជ្ឈេ;
អជេសិ យក្ខោ នរីរសេជ្ជំ, តត្ថប្បនាទោ តុមុលោ ពភ្វា”តិ។

តត្ថ ចារិសុន្តិ ជូតសាលំ បរិសីសុ។ វិច្ឆិនន្តិ រាជា ចតុរិសតិយា អាយេសុ
វិចិនន្តោ កលី បរាជយក្ខាហំ អគ្គហេសិ។ កជំ អគ្គហិតិ បុណ្ណាកោ នាម
យក្ខោ ជយក្ខាហំ គណ្ហិ។ តេ តត្ថ ជូតេ ឧភយេ សមាគតេតិ តេ តត្ថ ជូតេ
សមាគតា ឧភា ជូតំ កិឡិស្វតិ អត្តោ។ រញ្ជន្តិ អថ តេសំ ឯកសតរាជ្ជនំ
សកាសេ អវសេសានញ្ចា សឌីនំ មជ្ឈេ សោ យក្ខោ នរីរសេជ្ជំ រាជានំ អជេសិ។
តត្ថប្បនាទោ តុមុលោ ពភ្វាតិ តស្មី ជូតមណ្ឌលេ “រញ្ជោ បរាជិតភាវំ ជានាថ,
ជិតំ មេ, ជិតំ មេ”តិ មហាន្តោ សន្តោ អហោសិ។

រាជា បរាជិតោ អនត្តមនោ អហោសិ។ អថ នំ សមស្សសេន្តោ បុណ្ណាកោ
កាថមាហា -

១៤៣៨.

“ជយោ មហារាជ បរាជយោ ច, អាយុហតំ អញ្ញាតរស្ស ហោតិ;
ជនិន្ទ ជីនោសិ វរទ្ធនេន, ជិតោ ច មេ ទិប្បមវាករោហិ”តិ។

តត្ថ អាយុហតន្តិ ទ្វិន្ទ វាយាមមាណំ អញ្ញាតរស្ស វេហោតិ, តស្មា
“បរាជិតោម្ហី”តិ មា ចិន្ទយិ។ ជីនោសីតិ បរិហីនោសិ។ វរទ្ធនោតិ បរមជនេន។
ទិប្បមវាករោហិតិ ទិប្បំ មេ ជយំ ជនំ ទេហិតិ។

អថ នំ រាជា “គណ្ណា, តាតា”តិ វេន្តោ កាថមាហា -

១៤៣៩.

“ហត្ថី គវាស្ស មណីកុណ្ណាលា ច, យញ្ញាបិ មយ្ហំ រតនំ បដព្យា;
គណ្ណាហិ កច្ឆាន វំ ជនានំ, អាទាយ យេនិច្ឆសិ តេន គច្ឆា”តិ។

បុណ្ណាកោ អាហា -

១៤៤០.

“ហត្ថី គវាស្ស មណីកុណ្ណាលា ច, យញ្ញាបិ តុយ្ហំ រតនំ បដព្យា;
តេសំ វារោវិជុរោ នាម កត្តា, សោ មេ ជិតោ តំ មេ អវាករោហិ”តិ។

តត្ថ សោ មេ ជិតោ តំ មេតិ មយា ហិ តវវិជិតេ ឧត្តមំ រតនំ ជិតំ, សោ ច
សញ្ញាតនានំ វារោវិជុរោ, តស្មា, ទេវ, សោ មយា ជិតោ នាម ហោតិ, តំ មេ
ទេហិតិ។

រាជា អាហា -

១៤៤១.

“អត្តា ច មេ សោ សរណំ គតី ច, ធិតោ ច លេណោ ច បរាយណោ ច;
អសន្តុលេយ្យោ មម សោ ធនេន, ចាណេន មេ សាធិសោ ឯស កត្តា”តិ។

តត្ថ អត្តា ច មេ សោតិ សោ មយ្ហំ អត្តា ច, មយា ច “អត្តានំ ឋបេត្វា សេសំ
ធស្សមី”តិ វុត្តំ, តស្មា តំ មា គណ្ហិ។ ន កេវលញ្ច អត្តាវ, អថ ខោ មេ សោ
សរណញ្ច គតី ច ធិតោ ច លេណោ ច បរាយណោ ច។ អសន្តុលេយ្យោ មម
សោ ធនេនាតិ សត្តវិជេន រតនេន សទ្ធិ ន តុលេតញ្ចោតិ។

បុណ្ណាកោ អាហា -

១៤៤២.

“ចំវិវាទោ មម តុយ្ហញ្ចស្ស, កាមញ្ច បុច្ឆាម តមេវ គន្ធា;
ឯសោវ នោវិវតុ ឯតមត្តំ, យំ វក្ខតិ ហោតុ កថា ឧភិន្ន”តិ។

តត្ថ វិវតុ ឯតមត្តន្តិ “សោ តវ អត្តា វា ន វា”តិ ឯតមត្តំ ឯសោវ
បកាសេតុ។ ហោតុ កថា ឧភិន្នន្តិ យំ សោ វក្ខតិ, សាយេវ នោ ឧភិន្នំ កថា
ហោតុ, តំ បមាណំ ហោតុតិ អត្តោ។

រាជា អាហា -

១៤៤៣.

“អន្ធា ហិ សទ្ធិ ភណសិ, ន ច មាណាវ សាហាសំ;
តមេវ គន្ធា បុច្ឆាម, តេន តុស្សមុកោ ជនា”តិ។

តត្ថ ន ច មាណវ សាហសន្តិ មឃ្ហំ បសឃ្ហ សាហសិកវចនំ ន ច ភណសិ។

ឯវំ វត្វា រាជា ឯកសតរាជាឆោ បុណ្ណាកញ្ច គហេត្វា តុដ្ឋមានសោ វេកេន
ធម្មសកំ អគមាសិ។ បណ្ឌិតោបិ អាសនា ឱរុយ្ហ រាជានំ វត្ថុត្វា ឯកមន្តំ អជ្ជាសិ។
អថ បុណ្ណាកោ មហាសត្តំ អាមន្តេត្វា “បណ្ឌិត, ‘ត្វំ ធម្មេ បិតោ ជីវិតហេតុបិ
មុសាវាទំ ន ភណសិ’ តិ កិត្តិសន្នោ តេ សកលលោកេ ដុដោ, អហំ បន តេ អន្ធទ្ធ
ធម្មេ បិតការំ ជានិស្សរមី” តិ វត្វា កាថមាហា -

១៤៤៤.

“សច្ចំ នុ ទេវាវិទហូ កុរុនំ, ធម្មេ បិតំ វិជុរំ នាមមច្ច្ហ;
ធាសោសិ រញ្ជោ ឧទ វាសិ ញាតិ, វិជុរោតិ សន្ន្វា កតមាសិ លោកេ” តិ។

តត្ថ សច្ចំ នុ ទេវាវិទហូ កុរុនំ, ធម្មេ បិតំ វិជុរំ នាមមច្ច្ហន្តិ “កុរុនំ រដ្ឋេវិជុរោ
នាម អមន្តោ ធម្មេ បិតោ ជីវិតហេតុបិ មុសាវាទំ ន ភណសិ” តិ ឯវំ ទេវាវិទហូ
វិទហន្តិ កថេន្តិ បកាសេន្តិ, ឯវំ វិទហមាធា តេ ទេវា សច្ចំ នុ វិទហន្តិ, ឧទាហូ
អភូតវាធាយេវេតេតិ។ វិជុរោតិ សន្ន្វា កតមាសិ លោកេតិ យា ឯសា តវ
“វិជុរោ” តិ លោកេ សន្ន្វា បញ្ញត្តិ, សា កតមា អាសិ, ត្វំ បកាសេហិ, កី នុ រញ្ជោ
ធាសោ និចតរជាតិកោ, ឧទាហូ សមោ វា ឧត្តវិតរោ វា ញាតិ តិ វេទំ តាវ មេ
អាចិត្ត, ធាសោសិ រញ្ជោ, ឧទ វាសិ ញាតិ តិ។

អថ មហាសត្តោ “អយំ មំ ឯវំ បុច្ឆតិ, អហំ ខោ បនេតំ ‘រញ្ជោ ញាតិ’ តិបិ
‘រញ្ជោ ឧត្តវិតរោ’ តិបិ ‘រញ្ជោ ន កិត្តោ ហោមី’ តិបិ សញ្ញាបេតុំ សក្កោមិ, ឯវំ
សន្តេបិ វេមស្មី លោកេ សច្ចសមោ អវស្សយោ នាម នត្ថិ, សច្ចមេវ កថេតុំ
វត្ថុតិ” តិ ចិន្តេត្វា “មាណវ, ទេវាហំ រញ្ជោ ញាតិ, ន ឧត្តវិតរោ, ចតុន្តំ បន
ធាសានំ អញ្ញាតរោ” តិ ទស្សេតុំ កាថាទ្វយមាហា -

១៤៤៥.

“អាមាយធាសាបិ ភវន្តិ ហេកេ, ធនេន កីតាបិ ភវន្តិ ធាសា;
សយម្បិ ហេកេ ឧបយន្តិ ធាសា, ភយា បណ្តាឆ្មាបិ ភវន្តិ ធាសា។

១៤៤៦.

“ឯតេ នរានំ ចតុរោវ ធាសា, អធា ហិ យោនិតោ អហម្បិ ជាតោ;
ភវោ ច រញ្ជោ អភវោ ច រញ្ជោ, ធាសាហំ ទេវស្ស បរម្បិ គន្ធា;
ធម្មេន មំ មាណាវ តុយ្ហ ទដ្ឋា”តិ។

តត្ថ អាមាយធាសាតិ ធាសិយា កុច្ឆិម្ហិ ជាតធាសា។ សយម្បិ ហេកេ
ឧបយន្តិ ធាសាតិ យេ កេចិ ឧបដ្ឋាកជាតិកា, សព្វេ តេ សយំ ធាសភាវំ
ឧបគតា ធាសា នាម។ ភយា បណ្តាឆ្មាតិ រាជកយេន វា ចោរកយេន វា អត្ថនោ
វសនដ្ឋានតោ បណ្តាឆ្មា ករមរា ហុត្វា បរិសយំ គតាបិ ធាសាយេវ នាម។
អធា ហិ យោនិតោ អហម្បិ ជាតោតិ មាណាវ, ឯកំសេនេវ អហម្បិ ចតុសុ
ធាសយោនីសុ ឯកតោ សយំ ធាសយោនិតោ និព្ពត្តធាសោ។ ភវោ ច រញ្ជោ
អភវោ ច រញ្ជោតិ រញ្ជោ វុឡិ វា ហោតុ អវុឡិ វា, ន សក្កា មយា មុសា ភាសិតុំ។
បរម្បិ តិ ទិវំ គន្ធាបិ អហំ ទេវស្ស ធាសាយេវ។ ទដ្ឋាតិ មំ រាជា ជយធនេន
ខណ្ឌោត្វា តុយ្ហំ ទេន្តោ ធម្មេន សភាវេន ទទេយ្យាតិ។

តំ សុត្វា បុណ្ណាកោ ហដ្ឋតុដ្ឋា បុន អត្តោជេត្វា កាថមាហា -

១៤៤៧.

“អយំ ទុតិយោវិជយោ មមជ្ឈ, បុដ្ឋោ ហិ កត្តាវិវរេត្ថ បញ្ចំ;
អធម្មរូចោ វត រាជសេដ្ឋោ, សុភាសិតំ នានុជាតាសិ មយ្ហ”ន្តិ។

តត្ថ រាជសេដ្ឋាតិ អយំ រាជសេដ្ឋា អធម្មរូបោ វត្ថុ។ សុភាសិតន្តិ
វិធុរបណ្ឌិតេន សុកចិតំ សុវិនិច្ឆ័តំ។ ឆានុជាឆាសិ មយ្ហន្តិ ឥធានេតំ វិធុរបណ្ឌិតំ
មយ្ហំ កស្មា ឆានុជាឆាសិ, កិមត្ថំ ន ទេសីតិ វទតិ។

តំ សុត្វា រាជា អនត្តមនោ ហុត្វា “បណ្ឌិតោ មាទិសំ យសនាយកំ
អនោលោកេត្វា ឥធានិ ទិដ្ឋំ មាណវំកំ ឱលោកេតី” តិ មហាសត្តស្ស កុដ្ឋិត្វា
“មាណវ, សចេ សោ ធាសោ មេ ភវេយ្យ, តំ គហេត្វា គច្ឆា” តិ វត្វា កាថមាហា -

១៤៤៨.

“ឯវំ ចេ នោ សោវិវរេត្ថ បញ្ចំ, ធាសោហមស្មិ ន ច ខោស្មិ ញាតិ;
គណ្ហាហិ កច្ឆាន វំ ធជានំ, អាទាយ យេនិច្ឆសិ តេន គច្ឆា” តិ។

តត្ថ ឯវំ ចេ នោ សោវិវរេត្ថ បញ្ចន្តិ សចេ សោ អម្ពាភំ បញ្ចំ
“ធាសោហមស្មិ, ន ច ខោស្មិ ញាតី” តិ ឯវំ វិវរិ ឯត្ថ បរិសមណ្ឌលេ, អថ កី
អច្ឆសិ, សកលលោកេ ធជានំ វំ ឯតំ គណ្ហា, គហេត្វា ច បនយេន ឥច្ឆសិ,
តេន គច្ឆាតិ។

អក្ខកណ្ហំ និដ្ឋិតំ។

យរាវាសបញ្ចា

ឯវំញា បនវត្វា រាជា ចិន្តេសិ “បណ្ឌិតំ គហេត្វា មាណវោ យថារុចិ
គមិស្សតិ, តស្ស គតកាលតោ បជ្ជាយ មយ្ហំ មធុរធម្មកថា ទុល្លភា ភវិស្សតិ,
យំនូនាហំ ឥមំ អត្តនោ ហិនេ វេហេត្វា អលង្ក័តធម្មាសនេ និសីទេហេត្វា
យរាវាសបញ្ចំ បុច្ឆេយ្យ” តិ។ អថ នំ រាជា ឯវំមាហា “បណ្ឌិត, តុម្ពាភំ គតកាលេ
មម មធុរធម្មកថា ទុល្លភា ភវិស្សតិ, អលង្ក័តធម្មាសនេ និសីទេហេត្វា អត្តនោ

ថានេ ឋត្វា មយ្ហំ យរាវាសបញ្ចំ កថេថា”តិ។ សោ “សាធ្វ”តិ សម្មជិដ្ឋិត្វា
អលង្កតធម្មាសនេ និសីទិត្វា រញ្ញោ បញ្ចំ បុដ្ឋោវិស្សន្នេសិ។ តត្រាយំ បញ្ញោ -

១៤៤៩.

“វិជ្ជា វសមាទស្ស, គហជ្ឈស្ស សកំ យរំ;
ខេមា វុត្តិ កថំ អស្ស, កថំ នុ អស្ស សង្កហោ។

១៤៥០.

“អព្យាពជ្ឈំ កថំ អស្ស, សច្ចវាទី ច មាណវោ;
អស្មា លោកា បរំ លោកំ, កថំ បេច្ច ន សោចតី”តិ។

តត្ថ ខេមា វុត្តិ កថំ អស្សាតិ កថំ យរាវាសំ វសន្តស្ស គហជ្ឈស្ស ខេមា
និព្វយា វុត្តិ ភវេយ្យ។ កថំ នុ អស្ស សង្កហោតិ ចតុត្ថិជោ សង្កហវត្ថុសម្ពាតោ
សង្កហោ តស្ស កថំ ភវេយ្យ។ អព្យាពជ្ឈន្តិ និទុក្ខតា។ សច្ចវាទី ចាតិ កថំ នុ
មាណវោ សច្ចវាទី នាម ភវេយ្យ។ បេច្ចាតិ បរលោកំ គន្ធា។

តំ សុត្វា បណ្ឌិតោ រញ្ញោ បញ្ចំ កថេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៤៥១.

“តំ តត្ថ គតិមា ជិតិមា, មតិមា អត្ថទស្សិមា;
សម្ពាតា សត្តធម្មានំ, វិជុរោ ឯតទព្រវិ។

១៤៥២.

“ន សាធារណធារស្ស, ន ភុញ្ញោ សាទុមេកកោ;
ន សេវេ លោកាយតិកំ, នេតំ បញ្ញាយ វឡ្លនំ។

១៤៥៣.

“សីលវា វត្តសម្បជ្ជោ, អប្បមត្តោ វិចិត្តលោក;
និវាតវុត្តិ អត្តទ្វោ, សុរតោ សទិលោ មុទុ។

១៤៥៤.

“សង្កហេតា ច មិត្តានំ, សីរិភាគី វិធានវា;
តប្បយ្យ អន្ធានេន, សទា សមណាព្រាហ្មណេ។

១៤៥៥.

“ធម្មកាមោ សុតាធារោ, ភវេយ្យ បរិបុច្ឆកោ;
សក្កច្ចំ បយិរុទាសេយ្យ, សីលវន្តេ ពហុស្សតេ។

១៤៥៦.

“យរមាវសមាទស្ស, គហជ្ឈស្ស សកំ យរំ;
ខេមា វុត្តិ សិយា ឯវំ, ឯវំ នុ អស្ស សង្កហោ។

១៤៥៧.

“អព្យាពជ្ឈំ សិយា ឯវំ, សច្ចវាទី ច មាណវោ;
អស្មា លោកា បរំ លោកំ, ឯវំ បេច្ច ន សោចតី”តិ។

តត្ថ តំ តត្ថាតិ ភិក្ខុវេ, តំ រាជានំ តត្ថ ធម្មសភាយំ ញាណគតិយា គតិមា,
អញ្ញោច្ឆិន្ទីវិរយេន ធិតិមា, ភ្ជួរិសមាយ វិបុលាយ បញ្ញាយ មតិមា,
សណ្ឋាសុខុមត្តទស្សីនា ញាណេន អត្តទស្សីមា, បរិច្ឆិន្ទិត្វា
ជាននញាណសម្ពាតាយ បញ្ញាយ សព្វធម្មានំ សម្ពាតា, វិធុរបណ្ឌិតោ ឯតំ “ន
សាធារណធារស្សា”តិអាធិវចនំ អព្រិវិ។ តត្ថ យោ បរេសំ ធារេសុ អបរជ្ឈតិ,
សោ សាធារណធារោ នាម, តាទិសោ ន អស្ស ភវេយ្យ។ ន ភុញ្ញោ
សាទុមេកកោតិ សាទុរសំ បណីតភោជនំ អញ្ញោសំ អទត្វា ឯកកោវ ន

កុញ្ចោយ្យ។ លោកាយតិកន្តិ អនត្ថនិស្សិតំ សគ្គមគ្គានំ អនាយកំ អនិយ្យានិកំ
វិតណ្ណាសន្តាបំ លោកាយតិកវាទំ ន សេវេយ្យ។ នេតំ បញ្ញាយ វឌ្ឍនន្តិ ន ហិ
ឯតំ លោកាយតិកំ បញ្ញាយ វឌ្ឍនំ។ សីលវាតិ អឧណ្ណេហិ បញ្ចហិ សីលេហិ
សមន្មាគតោ។ វត្ថុសម្បជ្ជោតិ យរាវាសវត្ថុន វា រាជវត្ថុន វា សមន្មាគតោ។
អប្បមត្តោតិ កុសលធម្មេសុ អប្បមត្តោ។ និវាតវុត្តិ អតិមាទំ អកត្វា
នីចវុត្តិ ឱវាទានុសាសនិបដិច្ចកោ។ អត្ថទ្វោតិ ជន្មមច្ឆរិយវិវហិតោ។ សុរតោតិ
សោរជ្ជន សមន្មាគតោ។ សឱលោតិ បេមនីយវចនោ។ មុទ្ធាតិ
កាយវាចាចិត្តេហិ អជរុសោ។

សង្គហោតា ច មិត្តានន្តិ កល្យាណមិត្តានំ សង្គហាករោ។ ធានាទិសុ យោ
យេន សង្គហំ ឥច្ឆតិ, តស្ស តេនេវ សង្គាហាកោ។ សំវិភាគីតិ
ធម្មិកសមណាព្រាហ្មណានព្វោវ កបណាទិកវណិព្ពកយាចកាទិនព្វា
សំវិភាគករោ។ វិជានវាតិ “ឥមស្មី កាលេ កសិភំ វដ្ឋតិ, ឥមស្មី កាលេ វបិភំ
វដ្ឋតិ” តិ ឯវំ សព្ពកិច្ចេសុ វិជានសម្បជ្ជោ។ តប្បេយ្យាតិ
គហិតគហិតភាជនានិ បូរេត្វា ទទមាទោ តប្បេយ្យ។ ធម្មកាមោតិ
បវេណិធម្មម្បិ សុចរិតធម្មម្បិ កាមយមាទោ បត្តយមាទោ។ សុតាធារោតិ
សុតស្ស អាធារក្ខតោ។ បរិបុច្ឆកោតិ ធម្មិកសមណាព្រាហ្មណោ ឧបសង្គមិត្វា
“កី, ភន្តេ, កុសល” ត្ថិអាទិវចនេហិ បរិបុច្ឆនសីលោ។ សក្កច្ឆន្តិ ការវេន។ ឯវំ នុ
អស្ស សង្គហោតិ សង្គហោបិស្ស ឯវំ កតោ នាម ភវេយ្យ។ សច្ចវាទីតិ ឯវំ
បដិបន្នោយេវ សភាវវាទី នាម សិយា។

ឯវំ មហាសត្តោ រញ្ជោ យរាវាសបញ្ចំ កថេត្វា បល្លង្គា ឱរុយ្ហ រាជានំ វន្តិ។
រាជាបិស្ស មហាសក្ការំ កត្វា ឯកសតរាជ្ជហិ បរិវុតោ អត្ថនោ និវេសនមេវ
គតោ។

យរាវាសបញ្ញា និដ្ឋិតា។

លក្ខណកណ្តំ

មហាសត្តោ បន បដិវត្តោ។ អថ នំ បុណ្ណាកោ អាហា -

១៤៥៨.

“ឯហិ ធានិ គមិស្សម, ទិដ្ឋោ នោ ឥស្សរេន មេ;
មមេវត្ថំ បដិបដ្ឋ, ឯស ធម្មោ សនន្តនោ”តិ។

តត្ថ ទិដ្ឋោ នោតិ ឯត្ថ នោតិ និចាតមត្ថំ, ត្ថំ ឥស្សរេន មយ្ហំ ទិដ្ឋោតិ អត្តោ។
សនន្តនោតិ មម អត្ថំ បដិបដ្ឋន្តេន ហិ តយា អត្តនោ សាមិកស្ស អត្តោ
បដិបដ្ឋោ ហោតិ។ យញ្ចេតំ សាមិកស្ស អត្តករណំ នាម, ឯស ធម្មោ សនន្តនោ
ចោរាណកបណ្ឌិតានំ សភាវោតិ។

វិជ្ជុបណ្ឌិតោ អាហា -

១៤៥៩.

“ជាតាមិ មាណវ៍ តយាហមស្មិ, ទិដ្ឋោហមស្មិ តវ ឥស្សរេន;
តីហញ្ច តំ វាសយេមុ អការេ, យេនទុនា អនុសាសេមុ បុត្ត”តិ។

តត្ថ តយាហមស្មិតិ តយាលទ្ធោហមស្មិតិ ជាតាមិ, លភន្តេន ច ន អញ្ញោ
លទ្ធោ។ ទិដ្ឋោហមស្មិ តវ ឥស្សរេនាតិ មម ឥស្សរេន រញ្ញា អហំ តវ ទិដ្ឋោ។
តីហំ ចាតិ មាណវ៍, អហំ តវ ពហូបកាវេ, វាជានំ អនោលោកេត្វា សច្ចមេវ
កថេសី, តេនាហំ តយាលទ្ធោ, ត្ថំ មេ មហន្តគុណភាវំ ជាតាហិ, មយំ តីណិបិ
ធិវសានិ អត្តនោ អការេ វាសេមុ, តស្មា យេនទុនា យត្តកេន កាលេន មយំ
បុត្តាធាវេ អនុសាសេមុ, តំ កាលំ អធិវាសេហិតិ។

តំ សុត្វា បុណ្ណាកោ “សច្ចំ បណ្ឌិតោ អាហា, ពហូបកា រោ ឯស មម,
‘សត្តាបាម្បិ អឱមាសម្បិ និសីទាបី’តិ វុត្តេ អធិវាសេតព្ពមេវ”តិ ចិន្តេត្វា
កាជមាហា -

១៤៦០.

“តំ មេ តថា ហោតុ វសេមុ តីហំ, កុរុតំ ភវន្ត យវេសុ កិច្ចំ;
អនុសាសតំ បុត្តនារេ ភវន្ត, យថា តយី បេច្ច សុខី ភវេយ្យ”តិ។

តត្ថ តំ មេតិ យំ ត្វំ វនេសិ, សព្ពំ តំ មម តថា ហោតុ។ ភវន្តាតិ ភវំ អន្ត
បដ្ឋាយ តីហំ អនុសាសតុ។ តយី បេច្ឆាតិ យថា តយី គតេ បច្ឆា តវ បុត្តនារោ
សុខី ភវេយ្យ, ឯវំ អនុសាសតុ។

ឯវំ វត្វា បុណ្ណាកោ មហាសត្តេន សទ្ធិយេវ តស្ស និវេសនំ ចារិសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៤៦១.

“សាធ្ចតិ វត្វាន បហូតកាមោ, បក្កាមិ យក្ខោវិធុវេន សទ្ធិ;
តំ កុញ្ញរាជញ្ញបាយានុចិណ្ឌំ, ចាវេក្ខិ អន្តេបុរមរិយសេដ្ឋា”តិ។

តត្ថ បហូតកាមោតិ មហាកោកោ។ កុញ្ញរាជញ្ញបាយានុចិណ្ឌន្តិ
កុញ្ញវេហិ ច អាជញ្ញបាយេហិ ច អនុចិណ្ឌំ បរិបុណ្ណំ។ អរិយសេដ្ឋាតិ
អាចារអរិយេសុ ឧត្តមោ បុណ្ណាកោ យក្ខោ បណ្ឌិតស្ស អន្តេបុរំ ចារិសិ។

មហាសត្តស្ស បន តិណ្ឌំ ឧត្តនំ អត្ថាយ តយោ ចាសាទា អហោសុំ។ តេសុ
ឯកោ កោញ្ញោ នាម, ឯកោ មយ្ហោ នាម, ឯកោ បិយកេតោ នាម។ តេ
សន្ធាយ អយំ កាថា វុត្តា -

១៤៦២.

“កោញ៉ា មយូរញ៉ា បិយញ៉ា កេតំ, ឧចាគមី តត្ថ សុរម្មរូបំ;
បហូតកក្ខំ ពហុអន្ទបាណំ, មសក្កសារំ វិយ វាសវស្សា” តិ។

តត្ថ តត្ថាតិ តេសុ តីសុ ចាសាទេសុ យត្ថ តស្មី សមយេ អត្ថនា វសតិ, តំ
សុរម្មរូបំ ចាសាណំ បុណ្ណាកំ អាទាយ ឧចាគមិ។

សោ ឧបគន្ធា ច បន អលង្កតចាសាទស្ស សត្តមាយ ភូមិយា
សយនគត្តញ្ចោវ មហាតលញ្ច សន្និបេត្វា សិរិសយនំ បញ្ញាបេត្វា សត្តំ
អន្ទបាណាទិវីធី ឧបជ្ឈបេត្វា ទេវកញ្ញាយោ វិយ បញ្ចសតា ឥត្ថិយោ “ឥមា តេ
ចាទបរិចារិកា ហោន្តុ, អនុក្កល្លាឆ្នោ ឥធន វសាហី” តិ តស្ស និយ្យាទេត្វា
អត្ថនោ វសនជ្ជានំ គតោ។ តស្ស គតកាលេ តា ឥត្ថិយោ នាណត្វិយានិ
គហេត្វា បុណ្ណាកស្ស បរិចរិយាយ នច្ឆាធិនិ បជ្ឈបេសុំ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ
សត្តា អាហា -

១៤៦៣.

“តត្ថ នច្ឆន្តិ កាយន្តិ, អរ្មយន្តិ វរាវរំ;
អច្ឆរាវិយ ទេវេសុ, នារិយោ សមលង្កតា” តិ។

តត្ថ អរ្មយន្តិ វរាវរន្តិ វរតោ វំ នច្ឆញ្ច គីតញ្ច ករោន្តិយោ បក្កោសន្តិ។

១៤៦៤.

“សមន្តិកត្វា បមទាហិ យក្ខំ, អន្នេន ចានេន ច ធម្មចាលោ;
អត្ថត្ថមេវាណុវិចិន្តយន្តោ, ចាវេក្ខិ ភរិយាយ តទា សកាសេ” តិ។

តត្ថ បមទាហិតិ បមទាហិ ចេវ អន្ធានេហិ ច សមង្កិកត្វា។ ធម្មចាលោតិ
ធម្មស្ស ចាលកោ គោបកោ។ អត្ថត្ថមេវាតិ អត្ថក្ខតមេវ អត្ថំ។ ភរិយាយាតិ
សត្វជេដ្ឋិកាយ ភរិយាយ។

១៤៦៥.

“តំ ចន្ទនគន្ធវសានុលីត្ថំ, សុវណ្ណាជម្ពានននិក្ខសាទិសំ;
ភរិយំវេទា វេហិ សុណោហិ ភោតិ, បុត្តានិ អាមន្តយ តម្កនេត្ថ” តិ។

តត្ថ ភរិយំវេទាតិ ជេដ្ឋភរិយំ អវេច។ អាមន្តយាតិ បក្កោស។

១៤៦៦.

“សុត្វាន វាក្យំ បតិនោ អនុជ្ជា, សុណិសំ វេច តម្កនធិ សុនេត្ថំ;
អាមន្តយ វម្មជរានិ ចេតេ, បុត្តានិ ឥន្ទីវបុប្ផសាមេ” តិ។

តត្ថ អនុជ្ជាតិ វេរំនាមិកា។ សុណិសំវេច តម្កនធិ សុនេត្ថន្តិ សា តស្ស វេចនំ
សុត្វា អស្សមុធិ រោទមាទា “សយំ គន្ធា បុត្តេ បក្កោសិតុំ អយុត្ថំ, សុណិសំ
បេសេស្សមី” តិ តស្ស និវាសជ្ជានំ គន្ធា តម្កនធិ សុនេត្ថំ សុណិសំ អវេច។
វម្មជរានីតិ វម្មជរេ សូរេ, សមត្ថេតិ អត្ថោ, អាភរណាភណ្ឌាមេវ វា ឥធ “វម្ម” ន្តិ
អធិប្បតំ, តស្មា អាភរណាជរេតិបិ អត្ថោ។ ចេតេតិ តំ នាមេនាលបតិ,
បុត្តានីតិ មម បុត្តេ ច ធីតរោ ច។ ឥន្ទីវបុប្ផសាមេតិ តំ អាលបតិ។

សា “សាធ្វ” តិ សម្បជិដ្ឋិត្វា ចាសាទា ឱរុយ្ហ អនុវិចរិត្វា “បិតា វោ ឱវាទំ
ទាតុកាមោ បក្កោសតិ, ឥទំ កិរ វោ តស្ស បដិមទស្សន” ន្តិ សត្វមេវស្ស
សុហទជនញ្ច បុត្តធីតរោ ច សន្និចាតេសិ។ ធម្មចាលកុមារោ បន តំ វេចនំ
សុត្វាវ រោទន្តោ កនិដ្ឋភាតិកគណាបរិវតោ បិតុ សន្តិកំ អគមាសិ។ បណ្ឌិតោ
តេ ទិស្វាវ សកភាវេន សណ្ឋាតុំ អសក្កោន្តោ អស្សបុណ្ណោហិ នេត្ថេហិ

អាសីទ្គិក្ខា សីសេ ធុម្ពិក្ខា ជេដ្ឋបុត្តំ មុហុត្តំ ហធយេ និងបដ្ឋាបេត្វា ហធយា
ឌីតារេត្វា សិរិគព្ភតោ និក្ខម្ម មហាតលេ បល្លង្គមជ្ឈេ និសីទិក្ខា
បុត្តសហស្សស្ស ឌីវាទំ អធាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៤៦៧.

“តេ អាគតេ មុទ្ធនិ ធម្មចាលោ, ធុម្ពិក្ខា បុត្ត អវិកម្មមាណោ;
អាមន្តយិត្វាន អវោច វាក្យំ, ទិន្នាហំ រញ្ញា ឥធម មាណាវស្ស។

១៤៦៨.

“តស្សជ្ឈហំ អត្តសុខីវិវេយ្យោ, អាធាយ យេនិច្ឆតិ តេន គច្ឆតិ;
អហញ្ញោ វោ សាសិតុមាគតោស្មិ, កងំ អហំ អបរិត្តាយ គច្ឆេ។

១៤៦៩.

“សេច វោ រាជា កុរុរជ្ឈវាសី, ជនសន្ធា បុច្ឆេយ្យ បហូតកាមោ;
កិមាភិជាឆាថ បុរេ បុរាណំ, កី វោ បិតា បុរត្តា។

១៤៧០.

“សមាសនា ហោថ មយាវ សព្ពេ, កោនីធ រញ្ញោ អព្ពតិកោ មនុស្សោ;
តមញ្ញាលី ករិយ វទេថ ឯវំ, មា ហេវំ ទេវ ន បិ ឯស ធម្មោ;
វិយគ្យរាជស្ស និហីនជច្ឆោ, សមាសនោ ទេវ កងំ ភវេយ្យ”តិ។

តត្ថ ធម្មចាលោតិ មហាសត្តោ។ ទិន្នាហន្តិ អហំ ជយធនេន ខណ្ឌោត្វា រញ្ញា
ទិន្នោ។ តស្សជ្ឈហំ អត្តសុខីវិវេយ្យោតិ អជ្ឈ បដ្ឋាយ តីហមត្ថំ អហំ ឥមិនា
អត្តនោ សុខេន អត្តសុខី, តតោ បរំ បន តស្ស មាណាវស្សហំ វិវេយ្យោ
ហោមិ។ សោ បិ ឥតោ ចតុត្ថ ទិវសេ ឯកំសេន មំ អាធាយ យត្តិច្ឆតិ, តត្ថ
គច្ឆតិ។ អបរិត្តាយាតិ តុម្ហាកំ បរិត្ថំ អកត្វា កងំ គច្ឆេយ្យន្តិ អនុសាសិតុំ

អាគតោស្មិ។ ជនសន្តោតិ មិត្តពន្ធនេន មិត្តជនស្ស សន្តានករោ។ បុរេ បុរាណាន្តិ
តតោ បុព្ពេ តុម្ពេ កី បុរាណការណំ អភិជាតាថ។ អនុសាសេតិ អនុសាសិ។ ឯវំ
តុម្ពេ រញ្ញោ បុជ្ជា “អម្ពាភំ បិតា ឥមញ្ញមញ្ញា ឡំវាទំ អនាសី”តិ កថេយ្យោថ។
សមាសនា ហោថាតិ សថ វោ រាជា មយា ទិន្នស្ស ឡំវាទស្ស កថិតកាលេ “ឯថ
តុម្ពេ, អដ្ឋ មយា សទ្ធិ សមាសនា ហោថ, ឥធ រាជកុលេ តុម្ពេហិ អញ្ញោ កោ នុ
រញ្ញោ អព្ពតិកោ មនុស្សោ”តិ អត្ថនោ អាសនេ និសីទាបេយ្យ, អថ តុម្ពេ
អញ្ញាលី កត្វា តំ រាជានំ ឯវំ វទេយ្យោថ “ទេវ, ឯវំ មា អវច។ ន ហិ អម្ពាភំ
ឯសបវេណីធម្មោ។ វិយគ្សរាជស្ស កេសរសីហស្ស និហ័នជន្ទោ ជរសិដ្ឋាលោ,
ទេវ, កថំ សមាសនោ កវេយ្យ។ យថា សិដ្ឋាលោ សីហស្ស សមាសនោ ន
ហោតិ, តថេវ មយំ តុម្ពាក”ន្តិ។

ឥមំ បនស្ស កថំ សុត្វា បុត្តដីតរោ ច ញាតិសុហដ្ឋាទយោ ច
ទាសកម្មករចោរិសា ច តេ សព្វេ សកភាវេន សណ្ឋាតុំ អសក្កោន្តា មហាវិវំ
វិរិសុ។ តេសំ មហាសត្តោ សញ្ញាបេសិ។

លក្ខណកណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

រាជវសតិកណ្ណា

អថ នេ បណ្ឌិតោ បុត្តដីតរោ ច ញាតយោ ច ឧបសម្ព័ន្ធមិត្វា តុណ្ហិភូតេ
ទិស្វា “តាតា, មា ចិន្តយិត្ត, សព្វេ សម្ពាហ អនិច្ចា, យសោ នាម
វិបត្តិបរិយោសានោ, អបិច តុម្ពាភំ រាជវសតី នាម យសបដិលាភការណំ
កថេស្សមិ, តំ ឯកគ្គចិត្តា សុណាថា”តិ ពុទ្ធលីលាយ រាជវសតី នាម
បដ្ឋបេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

“សោ ច បុត្ត អមច្ចេ ច, ញាតយោ សុហទដ្ឋនេ;
អលីនមនសន្ត្តេប្បា, វិធុរោ ឯតទព្រវិ។

១៤៧២.

“ឯបយេហ រាជវសតី, និសីទិត្វា សុណាថ មេ;
យថា រាជកុលំ បត្តោ, យសំ ចោសោ និគច្ឆតី”តិ។

តត្ថ សុហទដ្ឋនេតិ សុហទយជនេ។ ឯបយេហតិ ឯប, អយេហ។
បិយសមុទាទារេន បុត្ត អាលបតិ។ រាជវសតិន្តិ មយា វុច្ចមានំ រាជចារិចរិយំ
សុណាថ។ យថាតិ យេន ការណេន រាជកុលំ បត្តោ ឧបសន្តមន្តោ រញ្ជោ
សន្តិកេ ចរន្តោ ចោសោ យសំ និគច្ឆតិ លភតិ, តំ ការណំ សុណាថាតិ អត្តោ។

១៤៧៣.

“ន ហិ រាជកុលំ បត្តោ, អញ្ញាតោ លភតេ យសំ;
នាស្សរោ នាបិ ទុម្មេនោ, នប្បមត្តោ កុទាចនំ។

១៤៧៤.

“យទាស្ស សីលំ បញ្ញញ្ច, សោចេយ្យំ ចាធិគច្ឆតិ;
អថវិស្សសតេ ឡម្ហិ, គុយ្ហញ្ចស្ស ន រក្ខតិ”តិ។

តត្ថ អញ្ញាតោតិ អចាកជគុណោ អវិទិតកម្មាវទានោ។ នាស្សរោតិ ន
អស្សរោ ភីរុកជាតិកោ។ យទាស្ស សីលន្តិ យទា អស្ស សេវកស្ស រាជា
សីលញ្ច បញ្ញញ្ច សោចេយ្យញ្ច អធិគច្ឆតិ, អាចារសម្បត្តិញ្ច ញ្ញាណាលញ្ច
សុចិការញ្ច ជាតាតិ។ អថវិស្សសតេ ឡម្ហិតិ អថ រាជា តម្ហិវិស្សសតេ វិស្សាសំ
ករោតិ, អត្តនោ គុយ្ហញ្ចស្ស ន រក្ខតិ ន គូហតិ។

១៤៧៥.

“តុលា យថា បគ្គហិតា, សមទណ្ឌា សុធាវិតា;
អង្គីដ្ឋោ នវិកម្មេយ្យ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៧៦.

“តុលា យថា បគ្គហិតា, សមទណ្ឌា សុធាវិតា;
សព្វានិ អភិសម្ពោនោ, ស រាជវសតី វសេ”តិ។

តត្ថ តុលា យថា តិ យថា ឯសា វុត្តប្បការា តុលា ន ឱនមតិ ន ឧន្ទមតិ,
ឯវមេវ រាជសេវកោ កិស្មិញ្ចិទេវ កម្មេ រញ្ញា “ឥទំ នាម ករោហី”តិ អង្គីដ្ឋោ
អាណាត្តោ ធម្មាទិអភតិវសេន នវិកម្មេយ្យ, សព្វកិច្ចេសុ បគ្គហិតតុលាវិយ
សមោ ភវេយ្យ។ ស រាជវសតិន្តិ សោ ឯវរូចោ សេវកោ រាជកុលេ វាសំ វសេយ្យ,
រាជានំ បរិចរេយ្យ, ឯវំ បរិចរេន្តោ បន យសំ លកេយ្យាតិ អត្តោ។ សព្វានិ
អភិសម្ពោនោតិ សព្វានិ រាជកិច្ចានិ ករោនោ។

១៤៧៧.

“ទិវា វា យទិ វា វត្ថី, រាជកិច្ចេសុ បណ្ឌិតោ;
អង្គីដ្ឋោ នវិកម្មេយ្យ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៧៨.

“ទិវា វា យទិ វា វត្ថី, រាជកិច្ចេសុ បណ្ឌិតោ;
សព្វានិ អភិសម្ពោនោ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៧៩.

“យោ ចស្ស សុកតោ មគ្គោ, រញ្ញោ សុប្បជិយាទិតោ;
នតេន វុត្តោ គច្ឆេយ្យ, ស រាជវសតី វសេ”តិ។

តត្ថ នវិកម្មេយ្យាតិ អវិកម្មមាណោ តានិ កិច្ចានិ ករេយ្យ។ យោ ចស្សាតិ
យោ ច រញ្ជោ ធម្មនមគ្គោ សុកតោ អស្ស សុប្បជិយាទិតោ សុមណ្ឌិតោ,
“ឥមនា មគ្គេន គច្ឆា”តិ វុត្តាបិ តេន ន គច្ឆេយ្យ។

១៤៨០.

“ន រញ្ជោ សទិសំ វុត្តោ, កាមភោគេ កុទាចនំ;
សព្ពត្ថ បច្ឆតោ គច្ឆេ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៨១.

“ន រញ្ជោ សទិសំ វុត្តំ, ន មាលំ នវិលេបនំ;
អាកប្បំ សរកុត្តិ វា, ន រញ្ជោ សទិសមាចរេ;
អញ្ញំ ករេយ្យ អាកប្បំ, ស រាជវសតី វសេ”តិ។

តត្ថ ន រញ្ជោតិ រញ្ជោ កាមភោគេន សមំ កាមភោគំ ន វុត្តេយ្យ។
តាទិសស្ស ហិ រាជា កុដ្ឋតិ។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពេសុ រូចាទិសុ កាមគុណេសុ រញ្ជោ
បច្ឆតោវ គច្ឆេយ្យ, ហីនតរមេវ សេវេយ្យាតិ អត្ថោ។ អញ្ញំ ករេយ្យាតិ រញ្ជោ
អាកប្បតោ សរកុត្តិតោ ច អញ្ញមេវ អាកប្បំ ករេយ្យ។

១៤៨២.

“កីឡេ រាជា អមច្ចេហិ, ភរិយាហិ បរិវារិតោ;
នាមន្ទោ រាជភរិយាសុ, ភាវំ កុព្ពេថ បណ្ឌិតោ។

១៤៨៣.

“អនុទ្ធតោ អចបលោ, និបកោ សំវុត្តិត្រិដ្ឋយោ;
មនោបណិធិសម្បន្នោ, ស រាជវសតី វសេ”តិ។

តត្ថ ភាវន្តិវិស្សាសវសេន អធិប្បាយំ។ អធិបលោតិ អមណ្ឌានសីលោ។
និបកោតិ បរិបក្កញ្ញាលោ។ សំរុតិទ្រិយោតិ បិហិតនធិទ្រិយោ រញ្ញោ វា
អង្គបច្ចុដ្ឋានិ ឌីរោធន វាស្ស ន ឌីលោកេយ្យ។ មនោបណិធិសម្បន្នោតិ
អធិបលេន សុដ្ឋ ឋបិតេន ចិត្តេន សមន្នាគតោ។

១៤៨៤.

“នាស្ស ភរិយាហិ កីឡេយ្យ, ន មន្តេយ្យ រហោគតោ;
នាស្ស កោសា ធនំ គណ្ណោ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៨៥.

“ន និទ្ធី ពហុ មញ្ញេយ្យ, ន មនាយ សុរំ បិវេ;
នាស្ស ធាយេ មិគេ ហាញ្ញោ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៨៦.

“នាស្ស បីហំ ន បល្លង្គំ, ន កោដ្ឋំ ន នាវំ វជំ;
សម្មតោម្ពីតិ អារុហោ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៨៧.

“នាតិទ្វិវេ ភជេ រញ្ញោ, នច្វាសន្នេវិចក្កុលោ;
សម្មុទ្ទេស្ស តិដ្ឋេយ្យ, សន្និស្សន្តោ សភត្តនោ។

១៤៨៨.

“ន វេ រាជា សខា ហោតិ, ន រាជា ហោតិ មេដ្ឋនោ;
ឱប្បំ កុដ្ឋន្តិ រាជានោ, សូកេនក្ខីវ យដ្ឋិតំ។

១៤៨៩.

“ន បូជិតោ មញ្ញមាណោ, មេធាវី បណ្ឌិតោ នរោ;
ជរុសំ បតិមន្តេយ្យ, រាជានំ បរិសំគត” ឆ្លឹក។

តត្ថ ន មន្តេយ្យាតិ តស្ស រញ្ជោ ភរិយាហិ សទ្ធិនេវ កីឡេយ្យ, ន រហោ
មន្តេយ្យ។ កោសា ជនន្តិ រញ្ជោ កោសា ជនំ ថេនេត្វា ន គណ្ណេយ្យ។ ន
មនាយាតិ តាតា, រាជសេវកោ នាម មនត្ថាយ សុរំ ន បិវេយ្យ។ នាស្ស នាយេ
មិគេតិ អស្ស រញ្ជោ ទិន្នាកយេ មិគេ ន ហញ្ញេយ្យ។ កោឆន្តិ ភទ្ទបិបំ។
សម្មតោម្ពីតិ អហំ សម្មតោ ហុត្វា វេ ករោមីតិ ន អារុហេយ្យ។ សម្មុទ្សាស្ស
តិដ្ឋេយ្យាតិ អស្ស រញ្ជោ បុរតោ ខុទ្ទកមហន្តកថាសវនដ្ឋានេ តិដ្ឋេយ្យ។
សន្និស្សន្តោ សភត្តនោតិ យោ រាជសេវកោ តស្ស ភត្តនោ ទស្សនដ្ឋានេ
តិដ្ឋេយ្យ។ សូកេនាតិ អក្ខិម្ពិ បតិទេន វីហិសូកាទិនា យដ្ឋិតំ អក្ខិ
បកតិសភារំ ជហន្តំ យថា កុដ្ឋតិ នាម, វេ កុដ្ឋន្តិ, ន តេសុ វិស្សាសោ
កាតព្វោ។ បូជិតោ មញ្ញមាណោតិ អហំ រាជបូជិតោម្ពីតិ មញ្ញមាណោ។ ជរុសំ
បតិមន្តេយ្យាតិ យេន សោ កុដ្ឋតិ, តថាវុបំ ន មន្តេយ្យ។

១៤៩០.

“លទ្ធខារោ លកេ ធារំ, នេវ រាជ្យសុវិស្សសេ;
អគ្គីវ សំយតោ តិដ្ឋេ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៩១.

“បុត្តំ វា ភាតរំ វា សំ, សម្មគ្គណ្ណាតិ ខត្តិយោ;
តាមេហិ និគមេហិ វា, រដ្ឋេហិ ជនបទេហិ វា;
តុណ្ហីភូតោ ឧបេក្ខេយ្យ, ន ភណោ ឆេកចាបក” ឆ្លឹក។

តត្ថ លទ្ធារាហេលកេ ឆ្វាវន្តិ អហំ និប្បជិហារាហេលទ្ធារាតិ
អប្បជិហារេត្វា ន បរិសេយ្យ, បុនចិ ឆ្វាវ លកេយ្យ, បជិហារេត្វាវ បរិសេយ្យាតិ
អត្ថោ។ សំយតោតិ អប្បមត្តោ ហុត្វា។ ភាតវំ វា សន្តិ សកំ ភាតវំ វា។
សម្មគ្គណ្ហាតីតិ “អសុកកាមំ វា អសុកនិគមំ វា អស្ស ទេមា”តិ យទា
សេវកេហិ សទ្ធិ កថេតិ។ ន ភណោ ធរកថាបកន្តិ តទា គុណំ វា អគុណំ វា ន
ភណោយ្យ។

១៤៩២.

“ហត្ថារាហេ អនីកដ្ឋេ, វជិកេ បត្តិការកេ;
តេសំ កម្មាវទានេន, រាជា វឡេតិ វេតនំ;
ន តេសំ អន្តរា គច្ឆេ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៩៣.

“ចាចោវុទ្ធខរោ ដីរោ, វំសោវាមិ បកម្បយេ;
បជិលោមំ ន វត្ថុយ្យ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៩៤.

“ចាចោវុទ្ធខរោ អស្ស, មច្ឆោវស្ស អជ្ឈីវា;
អប្បាសី និបកោ ស្វរោ, ស រាជវសតី វសេ”តិ។

តត្ថ ន តេសំ អន្តរា គច្ឆេតិ តេសំ លាភស្ស អន្តរា ន គច្ឆេ, អន្តរាយំ ន
ករេយ្យ។ វំសោវាមិ តិ យថា វំសគុម្ពតោ ឧគ្គតវំសោ វាតេន បហដកាលេ
បកម្បតិ, ឯវំ រញ្ញា កថិតកាលេ បកម្បយ្យ។ ចាចោវុទ្ធខរោតិ យថា ចាចោ
មហោឧរោ ន ហោតិ, ឯវំ មហោឧរោ ន សិយា។ អជ្ឈីវាតិ យថា មច្ឆោ

អង្គីតាយ ន កថេតិ, តថា សេវកោ មន្តកថតាយ អង្គីវា ភវេយ្យ។
អប្បាសីតិ ភោជនមត្តញ្ច។

១៤៩៥.

“ន ពាឡ្យំ ឥត្ថី គន្ធយ្យ, សម្បស្សំ តេជសម្ព័យំ;
កាសំ សាសំ ទរំ ពាល្យំ, ខីណមេធា និគច្ឆតិ។

១៤៩៦.

“នាតិវេលំ បកាសេយ្យ, ន តុណ្ហី សត្តនា សិយា;
អរិកិណ្ណំ មិតំ វាចំ, បត្ត កាលេ ឧទីរយេ។

១៤៩៧.

“អក្កោធនោ អសង្ឃដ្ឋោ, សង្ខា សណ្ណោ អបេសុណោ;
សម្ពំ គិរំ ន ភាសេយ្យ, ស រាជវសតី វសេ។

១៤៩៨.

“មាតាបេត្តិភរោ អស្ស, កុលេ ជេដ្ឋាបចាយិកោ;
សណ្ណោ សទិលសម្ភាសោ, ស រាជវសតី វសេ”តិ។

តត្ថ ន ពាឡ្យន្តិ បុនប្បុនំ កិលេសវសេន ន គន្ធយ្យ។ តេជសម្ព័យន្តិ ឯវំ
គច្ឆន្តោ ហិ បុរិសោ តេជសម្ព័យំ គច្ឆតិ ចាបុណាតិ, តំ សម្បស្សន្តោ ពាឡ្យំ ន
គន្ធយ្យ។ ទរន្តិ កាយទរមំ។ ពាល្យន្តិ ទុព្ពលភារំ។ ខីណមេធាតិ បុនប្បុនំ
កិលេសវតិវសេន ខីណាបញ្ញោ បុរិសោ ឯតេ កាសាទយោ និគច្ឆតិ។
នាតិវេលន្តិ តាតា រាជ្ជនំ សន្តិកេ បមាណាតិក្កន្តំ ន ភាសេយ្យ។ បត្ត
កាលេតិ អត្ថនោ វចនកាលេ សម្បត្តេ។ អសង្ឃដ្ឋាតិ បរំ អសង្ឃដ្ឋន្តោ។
សម្ពន្តិ និវត្តកំ។ គិរន្តិ វចនំ។

១៤៩៩.

“វិជិតោ សិប្បវា ធន្តោ, កតត្តោ និយតោ មុទុ;
អប្បមត្តោ សុចិ ធន្តោ, ស រាជវសតី វសេ។

១៥០០.

“និវាតវុត្តិ វុទ្ធសុ, សប្បតិស្សោ សគារវោ;
សុរតោ សុខសំវាសោ, ស រាជវសតី វសេ។

១៥០១.

“អារកា បរិវេជ្ជយ្យ, សហិតុំ បហិតុំ ជនំ;
ភត្តារញ្ញេវុទិក្ខយ្យ, ន ច អញ្ញស្ស រាជិនោ”តិ។

តត្ថ វិជិតោតិ អាចារសម្មន្នោ។ សិប្បវាតិ អត្តនោ កុលេ
សិក្ខិតត្ថសិប្បន សមន្នាគតោ។ ធន្តោតិ ធនុ ធារេសុ និព្វិសេវនោ។ កតត្តោតិ
សម្មាទិគត្តោ។ និយតោតិ យសាធិនិ និស្សាយ អចលសភារោ។ មុទុតិ
អនតិមាជី។ អប្បមត្តោតិ កត្តត្ថកិក្ខេសុ បមាទវហិតោ។ ធន្តោតិ ឧបជ្ឈានេ
ធរកោ។ និវាតវុត្តិ ជីវុត្តិ។ សុខសំវាសោតិ គរុសំវាសសីលោ។ សហិតុំ
បតិវត្តិ បរាជ្ជហិ សករញ្ញោ សន្តិកំ គុយ្យរក្ខណាវសេន វា
បជិច្ឆន្ទចាកជករណាវសេនវា បេសិតំ។ តថាវុបេន ហិ សទ្ធិ កថេន្តោបិ រញ្ញោ
សម្មាវា កថេយ្យ។ ភត្តារញ្ញេវុទិក្ខយ្យតិ អត្តនោ សាមិកមេវ ឱលោកេយ្យ។
ន ច អញ្ញស្ស រាជិនោតិ អញ្ញស្ស រញ្ញោ សន្តកោ ន ភវេយ្យ។

១៥០២.

“សមណោ ព្រាហ្មណោ ចាបិ, សីលវន្តេ ពហុស្សតេ;
សក្កច្ចំ បយិរុចាសេយ្យ, ស រាជវសតី វសេ។

១៥០៣.

“សមណោ ព្រាហ្មណោ ចាបិ, សីលវន្តោ ពហុស្សតេ;
សក្កច្ចំ អនុវាសេយ្យ, ស រាជវសតី វសេ។

១៥០៤.

“សមណោ ព្រាហ្មណោ ចាបិ, សីលវន្តោ ពហុស្សតេ;
តប្បេយ្យ អន្ធានេន, ស រាជវសតី វសេ។

១៥០៥.

“សមណោ ព្រាហ្មណោ ចាបិ, សីលវន្តោ ពហុស្សតេ;
អាសន្នំ បញ្ញោ សេវេជ, អាកក្ខំ វុទ្ធិមត្តនោ”តិ។

តត្ថ សក្កច្ចំ បយិរុចាសេយ្យាតិ ការវេន បុនប្បនំ ឧបសង្កមេយ្យ។
អនុវាសេយ្យាតិ ឧចាសជវាសំ វសន្តោ អនុវត្តេយ្យ។ តប្បេយ្យាតិ យាវទត្ថំ
នានេន តប្បេយ្យ។ អាសន្នាតិ ឧបសង្កមិត្វា។ បញ្ញាតិ បណ្ឌិតេ, អាសន្នបញ្ញា
វា, អសន្នមានបញ្ញាតិ អត្ថោ។

១៥០៦.

“ទិន្ទុបុត្តំ ន ហារេយ្យ, នាទំ សមណាព្រាហ្មណោ;
ន ច កិញ្ចំ និវរេយ្យ, នានកាលេ វណិព្ពកេ។

១៥០៧.

“បញ្ញាវា ពុទ្ធិសម្មន្នោ, វិធានវិធិកោវិធាន;
កាលញ្ញំ សមយញ្ញំ ច, ស រាជវសតី វសេ។

១៥០៨.

“ឧដ្ឋាតា កម្មុធយេសុ, អប្បមត្តាវិចក្ខណា;
សុសីហិតកម្មុន្តោ, ស រាជវសតី វសេ” តិ។

តត្ថ ទិន្នបុព្ពន្ធិ បកតិបដិយត្ថំ ទានវត្ថុ។ សមណាព្រាហ្មណេតិ សមណោ វា
ព្រាហ្មណោ វា។ វណ៌ព្ពកេតិ ទានកាលេ វណ៌ព្ពកេ អាគតេ ទិស្វា កិត្យំ ន
និវាយេយ្យ។ បញ្ញាវាតិ វិចារណាបញ្ញាយ យុត្តោ។ ពុទ្ធិសម្មន្នោតិ
អវេកល្លពុទ្ធិសម្មន្នោ។ វិធានវិធីកោវិទោតិ នាធម្មការេសុ
ទាសកម្មករចោវិសាធិនំ សំវិទហនកោដ្ឋាសេសុ ធរកោ។ កាលញ្ញតិ “អយំ
ទានំ ទាតុំ, អយំ សីលំ វត្ថុតុំ, អយំ ឧបោសថកម្មំ កាតុំ កាលោ” តិ ជានេយ្យ។
សមយញ្ញតិ “អយំ កសនសមយោ, អយំ វបនសមយោ, អយំ
វោហារសមយោ, អយំ ឧបដ្ឋានសមយោ” តិ ជានេយ្យ។ កម្មុធយេសុតិ
អត្ថនោ កត្តព្ពកម្មេសុ។

១៥០៩.

“ខលំ សាលំ បសុំ ខេត្តំ, គន្តា ចស្ស អភិក្ខណំ;
មិតំ ធម្មំ និធាបេយ្យ, មិតំវ ចាចយេ យវេ។

១៥១០.

“បុត្តំ វា ភាតវំ វា សំ, សីលេសុ អសមាហិតំ;
អនុត្តរំ ហិតេ ពាលា, យថា បេតា តថេវ តេ;
ចោឡ្យព្វា នេសំ បិណ្ឌាព្វា, អាសីនានំ បទាបយេ។

១៥១១.

“ទាសេ កម្មករេ បេស្សេ, សីលេសុ សុសមាហិតេ;
ធកេ ឧដ្ឋានសម្មន្នោ, អាធិបច្ឆម្ហំ វាបយេ” តិ។

តត្ថ បសុំ ខេត្តន្ត កោកុលព្រៅ សស្សដ្ឋានញា។ គន្ធាតិ គមនសីលោ។
 មិត្តន្ត មិត្តា ឯត្តកន្ត ញាត្វា កោដ្ឋេសុ និដាបេយ្យ។ យវេតិ យវេបិ បរិជនំ
 គណេត្វា មិត្តមេវ បទាបេយ្យ។ សីលេសុ អសមាហិតន្ត ឯវុបំ ទុស្សីលំ
 អនាចារំ កិស្មិញ្ចិ អាធិបច្ឆដ្ឋានេ ន ឋបេយ្យាតិ អត្តោ។ អនុត្តរា ហិតេ ពាលាតិ
 “អង្គមេតំ មនុស្សនំ, ភាតា លោកេ បវុច្ឆតី” តិ (ជា. ១.៤.៥៨) កិញ្ចាបិ
 ជេដ្ឋកនិដ្ឋភាតរោ អង្គសមាណតាយ “អង្គ” ត្តិវុត្តា, តមេ បន ទុស្សីលា, តស្មា
 អង្គសមាណ ន ហោន្តិ។ យថា បន សុសានេ ធម្មិតា បេតា មតា, តថេវ តេ។
 តស្មា តាធិសា អាធិបច្ឆដ្ឋានេ ន ឋបេតញ្ចា។ កុដ្ឋម្ពញ្ចិ តេ វិនាសេន្តិ,
 វិនដ្ឋកុដ្ឋម្ពស្ស ច ទលិទ្ធស្ស រាជវសតិ នាម ន សម្បជ្ជតិ។ អាសីនានន្តិ អាគន្ធា
 និសិន្នានំ បុត្តភាតានំ មតសត្តានំ មតកកត្តំ វិយ ទេន្តោ ឃាសន្នាទនមត្តមេវ
 បទាបេយ្យ។ ឧដ្ឋានសម្បន្នេតិ ឧដ្ឋានវីរិយេន សមន្នាគតេ។

១៥១២.

“សីលវា ច អលោលោ ច, អនុរក្ខោ ច រាជិនោ;
 អារីរហោ ហិតោ តស្ស, ស រាជវសតី វសេ។

១៥១៣.

“ធនុញ្ច រាជិនោ ចស្ស, ចិត្តដ្ឋោ អស្ស រាជិនោ;
 អសង្កសកវុត្តិស្ស, ស រាជវសតី វសេ។

១៥១៤.

“ឧន្នាទយេ ច ម្លាបយេ, ឆោវេ ចាទេ អឆោសិវំ;
 អាហតោបិ ន កុប្បយ្យ, ស រាជវសតី វសេ” តិ។

តត្ថ អលោលោតិ អលុទ្ធោ។ ចិត្តជ្ជាតិ ចិត្ត ឋិតោ, រាជចិត្តវសិកោតិ
អត្ថោ។ អសង្កសកវុត្តិស្សតិ អប្បដិលោមវុត្តិ អស្ស។ អធាសិវន្តិ ចានេ
ជោវន្តោបិ អធាសិវំ កត្វា ហេដ្ឋាមុខោវ ជោវេយ្យ, ន រញ្ជោ មុខំ
ឧល្លោកេយ្យតិ អត្ថោ។

១៥១៥.

“កុម្មម្បញ្ញលី កវិយា, ចាជញ្ញាបិ បទក្ខិណំ;
កិមេវ សត្តកាមាណំ, ធាតាវំ ធីរមុត្តមំ។

១៥១៦.

“យោ ទេតិ សយនំ វុត្តំ, យានំ អាវសថំ យវំ;
បដ្ឋុន្នោវិវ ភូតានិ, កោកេហិ អភិវស្សតិ។

១៥១៧.

“ឯសយេ្យា រាជវសតិ, វុត្តមាឆោ យថា នរោ;
អាវាធយតិ រាជានំ, បូជំ លភតិ ភត្តស្វ”តិ។

តត្ថ កុម្មម្បញ្ញលី កវិយា, ចាជញ្ញាបិ បទក្ខិណាន្តិ វុទ្ធិ បច្ឆាសីសន្តោ
បុរិសោ ឧទកប្បវតំ កុម្មំ ទិស្វា តស្ស អញ្ញលី កវេយ្យ, ចាជញ្ញា សកុណំ
បទក្ខិណំ កវេយ្យ។ អញ្ញលី វា បទក្ខិណំ វា ករោន្តស្ស តេ កិញ្ចិ ធាតុំ ន
សក្កោន្តិ។ កិមេវាតិ យោ បន សត្តកាមាណំ ធាតា ធីរេ ច, តំ រាជានំ កីការណា
ន នមស្សេយ្យ។ រាជាយេវ ហិ នមស្សិតត្តោ ច អាវាធតត្តោ ច។ បដ្ឋុន្នោវិវាតិ
មេយោ វិយ។ ឯសយេ្យា រាជវសតិ តិ អយេ្យា យា អយំ មយា កចិតា, ឯសា
រាជវសតិ នាម រាជសេវកានំ អនុសាសនី។ យថាតិ យាយ រាជវសតិយា
វុត្តមាឆោ នរោ រាជានំ អាវាធតិ, រាជ្ជនញ្ញា សន្តិកា បូជំ លភតិ, សា ឯសាតិ។

ឯវំ អសមធុរោវិធុរបណ្ឌិតោ ពុទ្ធលីលាយ រាជវសតី កថេសិ;

រាជវសតីកណ្ឌំ និដ្ឋិតំ។

អន្តរបេយ្យាលំ

ឯវំ បុត្តទារព្យាតិមិត្តសុបាជ្ជាធយោ អនុសាសន្តស្សេវ តស្ស តយោ ទិវសា
ជាតា។ សោ ទិវសស្ស ចារិប្បវិ ព្យាតា ចាតោវ ន្ទត្វា នានគ្គវសភោជនំ ភុញ្ញត្វា
“រាជានំ អបលោកេត្វា មាណវេន សទ្ធិ គមិស្សមី”តិ ព្យាតិគណាបវិវុតោ
រាជនិវេសនំ គន្ធា រាជានំ វន្ទិត្វា ឯកមន្តំ បិតោ វត្តព្ពយុត្តកំ វចនំ អវោច។
តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៥១៨.

“ឯវំ សមនុសាសិត្វា, ព្យាតិសង្ឃំ វិចក្ខុណោ;
បរិកិណ្ណោ សុបាទេហិ, រាជានមុបសង្គមី។

១៥១៩.

“វន្ទិត្វា សិរសា ចាទេ, កត្វា ច នំ បទក្ខិណំ;
វិធុរោ អវច រាជានំ, បគ្គហេត្វាន អញ្ជលី។

១៥២០.

“អយំ មំ មាណវោ នេតិ, កត្តកាមោ យថាមតិ;
ព្យាតិនត្ថំ បវត្តាមិ, តំ សុណោហិ អវិន្ទម។

១៥២១.

“បុត្ត ច មេ ឧទិក្ខេសិ, យញ្ច មញ្ញំ យវេ ជនំ;
យថា បេច្ច ន ហាយេថ, ព្យាតិសង្ឃោ មយី គតេ។

១៥២២.

“យលេវ ខលតិ ភូម្យា, ភូម្យាយេវ បតិជ្ជតិ;
ឯវេតំ ខលិតំ មយ្ហំ, ឯតំ បស្សមិ អច្ចយ”ន្តិ។

តត្ថ សុហនេហិតិ សុហនយេហិ ញាតិមិត្តាធិហិ។ យញ្ច មញ្ញន្តិ យញ្ច មេ
អញ្ញំ តយា លេវ អញ្ញេហិ ច រាជ្ជហិ ធិន្តំ យវេ អបរិមាណំ ធនំ, តំ សព្វំ ត្វមេវ
ឱលោកេយ្យាសិ។ បេច្ឆាតិ បច្ឆាកាលេ។ ខលតិ បក្កលតិ។ ឯវេតន្តិ ឯវំ ឯតំ។
អហញ្ញំ ភូមិយំ ខលិត្វា តត្ថេវ បតិជ្ជិតបុរិសោវិយ តុម្ពេសុ ខលិត្វា
តុម្ពេសុយេវ បតិជ្ជហាមិ។ ឯតំ បស្សមិតិ យោ ឯស “កី តេ រាជា ហោតី”តិ
មាណវេន បុជ្ជស្ស មម តុម្ពេ អនោលោកេត្វា សច្ចំ អបេក្ខិត្វា
“នាសោហាមស្មី”តិ វេទន្តស្ស អច្ចយោ, ឯតំ អច្ចយំ បស្សមិ, អញ្ញោ បន មេ
នោសោ នត្ថិ, តំ មេ អច្ចយំ តុម្ពេ ខមថ, ឯតំ ហនយេ កត្វា បច្ឆា មម
បុត្តនារេសុ មា អបរជ្ជិត្វាតិ។

តំ សុត្វា រាជា “បណ្ឌិត, តវ គមនំ មយ្ហំ ន រុច្ឆតិ, មាណវំ ឧចាយេន
បក្កោសាបេត្វា យាតេត្វា កិលញ្ឆេន បដិច្ឆានេតុំ មយ្ហំ រុច្ឆតិ”តិ ធិបេន្តោ
កាថមាហា -

១៥២៣.

“សក្កា ន គន្ធិំ ឥតិ មយ្ហំ ហោតិ, ធម្មា វធិត្វា ឥធ កាតិយានំ;
ឥធមេវ ហោហី ឥតិ មយ្ហំ រុច្ឆតិ, មា ត្វំ អកា ឧត្តមភូរិបញ្ញា”តិ។

តត្ថ ធម្មាតិ ឥធមេវ រាជគេហេ តំ ចោថេត្វា មារេត្វា បដិច្ឆានេស្សមិតិ។
តំ សុត្វា មហាសត្តោ “នេវ, តុម្ពា កំ អជ្ឈាសយោ ឯវុចោ ហោតិ, សោ
តុម្ពេសុ អយុត្តោ”តិ វត្វា អាហា -

១៥២២.

“មាហោវេស្ស មនំ បណ្ឌិតហិ, អត្ថេ ច ធម្មេ ច យុត្តោ ភវស្ស;
ធិរត្ត កម្មំ អកុសលំ អនិយំ, យំ កត្វា បច្ឆា និរយំ វជេយ្យ។

១៥២៣.

“នេវេស ធម្មា ន បុនេត កិច្ចំ, អយិរោ ហិ ធាសស្ស ជនិន្ទ ឥស្សរោ;
យាតេតុំ ឈាបេតុំ អថោបិ ហន្តំ, ន ច មយ្ហ កោដត្តិ វជាមិ ចាហ”ន្តិ។

តត្ថ មាហោវេស្ស មនំ បណ្ឌិតហិតិ អធម្មេសុ អនត្ថេសុ អយុត្តេសុ តវ
ចិត្តំ មាហោវេ បណ្ឌិតហិតិ អត្ថោ។ បច្ឆាតិ យំ កម្មំ កត្វាបិ អជរាមរោ ន
ហោតិ, អថ ខោ បច្ឆា និរយមេវ ឧបបន្លេយ្យ។ ធិរត្ត កម្មន្តិ តំ កម្មំ ករហិតំ
អត្ត អស្ស ភវេយ្យ។ នេវេសាតិ នេវ ឯស។ អយិរោតិ សាមិកោ។ យាតេតុន្តិ
ឯតានិ យាតាធិនិ កាតុំ អយិរោ ធាសស្ស ឥស្សរោ, សព្វានេតានិ កាតុំ លភតិ,
មយ្ហំ មាណវេ អប្បមត្តកោបិ កោធា នត្តិ, ទិន្ទកាលតោ បជ្ជាយ តវ ចិត្តំ
សន្ធាវេតុំ វជ្ជតិ, វជាមិ អហំ និរន្តាតិ អាហា -

ឯវំ វត្វា មហាសត្តោ រាជានំ វន្តិត្វា រញ្ជោ ឡិរោធនេ ច បុត្តទារេ ច
រាជបរិសញ្ញា ឡិវនិទិត្វា តេសុ សកភាវេន សណ្ឋាតុំ អសក្កណិទិត្វា មហាវិវំ
វិវរន្តេសុយេវ រាជនិវេសនា និត្តមិ។ សកលនគរវាសិនោបិ “បណ្ឌិតោ កិរ
មាណវេន សទ្ធិ គមិស្សតិ, ឯច, បស្សិស្សាម ន”ន្តិ មន្តយិត្វា រាជផ្កុលោយេវ នំ
បស្សីសុ។ អថ នេ មហាសត្តោ អស្សាសេត្វា “តុម្ពេ មា ចិន្តយិត្ត, សព្វេ សន្ធារា
អនិច្ចា, សរីរំ អន្ទរំ, យសោ នាម វិបត្តិបរិយោសានោ, អបិច តុម្ពេ ធានាធិសុ
បុញ្ញេសុ អប្បមត្តា ហោថា”តិ តេសំ ឡិវានំ ទត្វា និវត្តាបេត្វា អត្តនោ
គេហាភិមុខោ ចាយាសិ។ តស្មី ខណោ ធម្មចាល កុមារោ ភាតិកគណាបរិវុតោ
“បិតុ បច្ចុគ្គមនំ ករិស្សាមី”តិ និត្តន្តោ និវេសនទ្វារេយេវ បិតុ សម្មុខោ

អហោសិ។ មហាសត្តោ តំ ទិស្វា សកកាវេន សណ្ឋាតុំ អសក្កោន្តោ ឧបគុយ្ហ
ឧវេ និបជ្ជាបេត្វា និវេសនំ ចារិសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៥២៦.

“ជេដ្ឋបុត្តំ ឧបគុយ្ហ, វិនេយ្យ ហធម្មេ ធនំ;
អស្សុបុណ្ណេហិ នេត្តេហិ, ចារិសី សោ មហាយរ”ន្តិ។

យវេ បនស្ស សហស្សបុត្តា, សហស្សដីតរោ, សហស្សភិរិយាយោ, ច
សត្តវណ្ណាធាសិសតានិ ច សន្តិ, តេហិ ចេវ
អវសេសធាសិធាសកម្មករញ្ញាតិមិត្តសុហជ្ជាធិហិ ច សកលនិវេសនំ
យុគន្តវាតាភិយាតបតិ តេហិ សាលេហិ សាលវនំ វិយ និវន្តំ អហោសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៥២៧.

“សាលាវ សម្មបតិតា, មាលុតេន បមទ្ធិតា;
សេន្តិ បុត្តា ច ធារា ច, វិជុវស្ស និវេសនេ។

១៥២៨.

“ឥត្ថិសហស្សំ ភិរិយានំ, ធាសិសត្តសតានិ ច;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, វិជុវស្ស និវេសនេ។

១៥២៩.

“ឱរោធា ច កុមារា ច, វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, វិជុវស្ស និវេសនេ។

១៥៣០.

“ហត្ថារោហា អនីកជ្ជា, រជិតា បត្តិការកា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, វិជុរស្ស និវេសនេ។

០៥៣០.

“សមាគតា ជានបទា, នេគមា ច សមាគតា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, វិជុរស្ស និវេសនេ។

០៥៣១.

“ឥត្ថិសហស្សំ ភរិយានំ, ទាសិសត្តសតានិ ច;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, កស្មា នោវិជហិស្សសី។

០៥៣២.

“ឱរោធា ច កុមារា ច, វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, កស្មា នោវិជហិស្សសី។

០៥៣៣.

“ហត្ថារោហា អនីកជ្ជា, រជិតា បត្តិការកា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, កស្មា នោវិជហិស្សសី។

០៥៣៤.

“សមាគតា ជានបទា, នេគមា ច សមាគតា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, កស្មា នោវិជហិស្សសី”តិ។

តត្ថ សេន្និតិ មហាតលេ ធិន្ទបាទាវិយ បតិតា អារត្តន្តា បរិវត្តន្តា សយន្តិ។
ឥត្ថិសហស្សំ ភរិយានន្តិ ភរិយានមេវ ឥត្ថំនំ សហស្សំ។ កស្មា នោ
វិជហិស្សសីតិ កេន ការណេន អម្ពេវិជហិស្សសីតិ បរិទេវីសុ។

មហាសន្តោសតំ មហាជនំ អស្សាសេត្វា យវេ អវសេសកិច្ចានិ កត្វា
អន្តោជនញ្ច ពហិជនញ្ច ឌីវទិត្វា អាចិក្ខិតព្ពយុត្តកំ សត្តំ អាចិក្ខិត្វា
បុណ្ណាកស្ស សន្តិកំ កត្វា អត្ថនោ និដ្ឋិតកិច្ចតំ អាហោចសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ
សត្វា អាហា -

១៥៣៦.

“កត្វា យវេសុ កិច្ចានិ, អនុសាសិត្វា សកំ ជនំ;
មិត្តាមច្ឆេ ច ភច្ឆេ ច, បុត្តទារេ ច ពន្ធវេ។

១៥៣៧.

“កម្មន្តំ សិរិដេត្វាន, អាចិក្ខិត្វា យវេ ជនំ;
និធិញ្ច ឥណទានញ្ច, បុណ្ណាកំ ឯតទព្រឹ។

១៥៣៨.

“អវសី តុវំ មយ្ហ តីហំ អគារេ, កតានិ កិច្ចានិ យវេសុ មយ្ហំ;
អនុសាសិតា បុត្តទារា មយា ច, ករោម កច្ចាន យថាមតី តេ”តិ។

តត្ថ កម្មន្តំ សិរិដេត្វានាតិ “ឯវញ្ច កាតុំ វដ្ឋតី”តិ យវេ កត្តព្ពយុត្តកំ កម្មំ
សិរិទហិត្វា។ និធិន្តំ និទហិត្វា បបិតជនំ។ ឥណទានន្តំ ឥណាវសេន
សំយោជិតជនំ។ យថាមតី តេតិ ឥទានិ តវ អដ្ឋាសយានុប្បំ ករោមាតិ វទតិ។

បុណ្ណាកោ អាហា -

១៥៣៩.

“សចេ ហិ កត្តេ អនុសាសិតា តេ, បុត្តា ច ទារា អនុជីវិនោ ច;
ហន្តេហិ ទានី តវមានុចោ, ធីយោ ហិ អទ្ធាបិ អយំ បុរត្តា។

១៥២០.

“អធម្មិតោ គណ្ហាហិ, អាជានេយ្យស្ស វាលធិ;
ឥទំ បដិមកំ តុយ្ហំ, ជីវលោកស្ស ទស្សន”ន្តិ។

តត្ថ កត្តតិ សោមនស្សប្បត្តោ យក្ខោ មហាសត្តំ អាលបតិ។ ជីយោ ហិ
អធម្មិតិ គន្ធព្ពមគ្គោបិ ជីយោ។ “អធម្មិតោវា”តិ ឥទំ សោ ហោជ្ជាចាសាទំ
អនោតរិក្ខា តតោវ គន្ធកាមោ ហុត្វា អវេច។

អថ នំ មហាសត្តោ អាហា -

១៥២១.

“សោហំ កិស្ស នុ ភាយិស្សំ, យស្ស មេ នត្តិ ទុក្ខជំ;
កាយេន វាចា មនសា, យេន គន្ធយ្យ ទុក្ខតិ”ន្តិ។

តត្ថ សោហំ កិស្ស នុ ភាយិស្សន្តិ ឥទំ មហាសត្តោ “អធម្មិតោ
គណ្ហាហិ”តិ វុត្ថត្តា ឯវមាហា។

ឯវំ មហាសត្តោ សីហនាទំ នទិត្វា អធម្មិតោ កេសរសីហោវិយ និព្ពយោ
ហុត្វា “អយំ សាជកោ មម អរុចិយា មា មុច្ឆតូ”តិ អធិជ្ជានចារមី បុរេចារិកំ
កត្វា ទន្ធាំ និវាសេត្វា អស្សស្ស វាលធិវិយ្យហិត្វា ឧភោហិ ហត្ថហិ ទន្ធាំ
វាលធិ គហេត្វា ធ្វិហិ ចាទេហិ អស្សស្ស ឡុសុ បលិវេថេត្វា “មាណាវ, គហិតោ
មេ វាលធិ, យថារុចិ យាហិ”តិ អាហា។ តស្មី ខណោ បុណ្ណាកោ
មនោមយសិន្ធរស្ស សញ្ញំ អធាសិ។ សោ បណ្ឌិតំ អាធាយ អាកាសេ បក្ខន្តិ។
តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៥២២.

“សោ អស្សរាជារីធុរំ វហន្តោ, បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ;
សាខាសុ សេលេសុ អសដ្ឋមាណោ, កាឡាគីរី ឱប្បមុចាគមាសី”តិ។

តត្ថ សាខាសុ សេលេសុ អសដ្ឋមាណោតិ បុណ្ណាកោ កិរ ចិន្តេសិ “ទ្វរំ
អគន្ធាវ ឥមំ ហិមវន្តប្បទេសេ វុក្ខេសុ បព្ពតេសុ ច ចោដេត្វា មាវេត្វា
ហធយមំសំ អាធាយ កឡេវរំ បព្ពតន្តរេ ធម្មេត្វា នាគកវនមេវ គមិស្សមី”តិ។
សោ វុក្ខេ ច បព្ពតេ ច អបរិហរិត្វា តេសំ មជ្ឈេនេវ អស្សំ បេសេសិ។
មហាសត្តស្សនុភាវេន វុក្ខាបិ បព្ពតាបិ សីរីរតោ ឧភោសុ បស្សេសុ រតនមត្តំ
បដិក្កមន្តិ។ សោ “មតោ វា, នោ វា”តិ បរិវត្តិត្វា មហាសត្តស្ស មុខំ ឱលោកេន្តោ
កញ្ចនាធាសមិវ វិប្បសន្ធិ ទិស្វា “អយំ ឯវំ ន មរតិ”តិ បុនបិ
សកលហិមវន្តប្បទេសេ វុក្ខេ ច បព្ពតេ ច តិក្ខុត្តំ ចោដេន្តោ បេសេសិ។ ឯវំ
ចោដេន្តោបិ តថេវ វុក្ខបព្ពតា ទ្វរមេវ បដិក្កមន្តិយេវ។ មហាសត្តោ បន
កិលន្តកាយោ អហោសិ។ អថ បុណ្ណាកោ “អយំ នេវ មរតិ, ឥធានិ វាតក្ខន្ធន្ទ
បុណ្ណារីបុណ្ណំ ករិស្សមី”តិ កោធាភិក្ខុតោ សត្តមំ វាតក្ខន្ធន្ទ បក្ខន្ធិ។
ពោធិសត្តស្សនុភាវេន វាតក្ខន្ធន្ទ ទិដា ហុត្វា ពោធិសត្តស្ស ឱកាសំ អកាសិ។
តតោ វេរម្ពវាតេហិ បហារាបេសិ, វេរម្ពវាតាបិ សតសហស្សអសនិសន្នោ វិយ
ហុត្វា ពោធិសត្តស្ស ឱកាសំ អទំសុ។ សោ បុណ្ណាកោ តស្ស អន្តរាយាភាវំ
បស្សន្តោ តំ អាធាយ កាឡបព្ពតំ អគមាសិ។ តេន វុត្តំ -

“សោ អស្សរាជារីធុរំ វហន្តោ, បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ;
សាខាសុ សេលេសុ អសដ្ឋមាណោ, កាឡាគីរី ឱប្បមុចាគមាសី”តិ។

តត្ថ អសដ្ឋមាណោតិ អលគ្គមាណោ អប្បដិហញ្ញមាណោ វិធុរបណ្ឌិតំ វហន្តោ
កាឡបព្ពតមត្តកំ ឧបាគតោ។

ឯវំ បុណ្ណកស្ស មហាសត្តំ គហេត្វា គតកាលេ បណ្ឌិតស្ស
បុត្តទារាទយោ បុណ្ណកស្ស វសនជ្ជានំ គន្ធា តត្ថ មហាសត្តំ អទិស្វា ជិន្នចាទា
វិយ បតិទ្វា អបរាបរំ បរិវត្តមាទា មហាសន្ទេន បរិទេវីសុ។ តមត្តំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៥៤៣.

“ឥត្ថិសហស្សំ ភរិយានំ, ទាសិសត្តសតានិ ច;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, ‘យក្ខោ ព្រាហ្មណាវណ្ណេន;
វិជុរំ អាទាយ គច្ឆតិ’។

“ឌីរោទា ច កុមារា ច, វេសិយាទា ច ព្រាហ្មណា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, ‘យក្ខោ ព្រាហ្មណាវណ្ណេន;
វិជុរំ អាទាយ គច្ឆតិ’។

“ហត្ថារោហា អនិកជ្ជា, រថិកា បត្តិការកា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, ‘យក្ខោ ព្រាហ្មណាវណ្ណេន;
វិជុរំ អាទាយ គច្ឆតិ’។

១៥៤៤.

“សមាគតា ជានបទា, នេគមា ច សមាគតា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, ‘យក្ខោ ព្រាហ្មណាវណ្ណេន;
វិជុរំ អាទាយ គច្ឆតិ’។

១៥៤៥.

“ឥត្ថិសហស្សំ ភរិយានំ, ទាសិសត្តសតានិ ច;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, ‘បណ្ឌិតោ សោ កុហី គតោ’។

“ឡើយ ឯ កុមារា ឯ, វេសិយាឯ ច ព្រាហ្មណ៍;
ពាហា បគ្គយ្ហ បគ្គន្តំ, ‘បណ្ឌិតោ សោ កុហី គតោ’។

“ហត្ថាពាហា អនិកជ្ជា, រជិកា បត្តិការកា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បគ្គន្តំ, ‘បណ្ឌិតោ សោ កុហី គតោ’។

១៥៤៦.

សមាគតា ជានបទា, នេគមា ច សមាគតា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បគ្គន្តំ, ‘បណ្ឌិតោ សោ កុហី គតោ’”តិ។

ឯវំ បគ្គន្តិត្វា ច បនតេ សព្វេបិ សកលនគរវាសីហិ សទ្ធិ រោទិត្វា រាជទ្វារំ
អគម៌សុ។ រាជា មហន្តំ បរិទេវសទ្ធិ សុត្វា សីហបញ្ញំ វិវិត្វា “តុម្ពេ កស្មា
បរិទេវថា”តិ បុច្ឆិ។ អថស្សតេ “ទេវ, សោ កិវ មាណវោ ន ព្រាហ្មណ៍, យត្វោ
បន ព្រាហ្មណ៍ វណ្ណន អាគន្ធា បណ្ឌិតំ អាទាយ គតោ, តេនវិទា អម្ពា កំ ជីវិតំ
នត្ថិ។ សចេ សោ តតោ សត្តមេ ទិវសេ នាគមិស្សតិ, សកជសតេហិ
សកជសហស្សេហិ ច ទារុនិ សង្កត្តិត្វា សព្វេ មយំ អគ្គី ឧជ្ឈាលេត្វា
បរិសិស្សាមា”តិ ឥមមត្ថំ អាហេចន្តា ឥមំ កាថមាហំសុ -

១៥៤៧.

“សចេ សោ សត្តរត្តេន, នាគប្បិស្សតិ បណ្ឌិតោ;
សព្វេ អគ្គី បវេក្ខាម, នត្ថត្ថោ ជីវិតេន នោ”តិ។

សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បរិនិព្វតកាលេបិ “មយំ អគ្គី បរិសិស្សាមា មរិស្សាមា”តិ
វត្ថាហេ នាម នាហេសុំ។ អហោ សុភាសិតំ មហាសត្តេ នាគវេហិតិ។ រាជា តេសំ
កម៌ សុត្វា “តុម្ពេ មា ចិន្តយិត្ថ, មា សោចិត្ថ, មា បរិទេវិត្ថ, មជ្ជរកថោ បណ្ឌិតោ
មាណវំ ធម្មកថាយ បលោកេត្វា អត្ថនោ ចាទេសុ ចាតេត្វា

សកលនគរវាសីនំ អស្សុមុខំ ហាសយន្តោ ន ចិរស្សេវ អាគមិស្សតី" តិ
អស្សសេន្តោ គាថមាហា -

១៥៤៨.

“បណ្ឌិតោ ច វិយត្តោ ច, វិភាវី ច វិចក្ខុណោ;
ឱប្បំ មោចិយ អត្តានំ, មា ភាយិត្តាគមិស្សតី" តិ។

តត្ថ វិយត្តោតិ វេយ្យត្តិយាវិចារណាបញ្ញាយ សមន្នាគតោ។ វិភាវីតិ
អត្តានត្ថំ ការណាការណំ វិភាវេត្វា ឧស្សេត្វា កថេតុំ សមត្តោ។
វិចក្ខុណោតិ តដ្ឋណោយេវ ឋានុប្បត្តិកាយ ការណាចិន្តនបញ្ញាយ យុត្តោ។ មា
ភាយិត្តាតិ មា ភាយថ, អត្តានំ មោចេត្វា ឱប្បំ អាគមិស្សតីតិ អស្សសេតិ។

នាគរាបិ “បណ្ឌិតោ កិរ រញ្ជោ កថេត្វា គតោ ភវិស្សតី" តិ អស្សសំ
បដិលភិត្វា អត្តនោ គេហានិ បក្កមីសុ។

អន្តរបេយ្យាលោ និដ្ឋិតោ។

សាធុនរធម្មកណ្ឌំ

បុណ្ណាកោបិ មហាសត្តំ កាឡាគិរិមត្តកេ ឋបេត្វា “ឥមស្មី ជីវេន មយ្ហំ
វុឡិ នាម នត្ថិ, ឥមំ មារេត្វា ហធយមំសំ គហេត្វា នាគភវំ គន្ធាវិមលាយ
ធឪ្វា ឥវន្ទតី គហេត្វា ទេវលោកំ គមិស្សមី" តិ ចិន្តេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ
សត្តា អាហា -

១៥៤៩.

“សោ តត្ថ គន្ធានវិចិន្តយន្តោ, ឧទ្ធាវចា ចេតនកា ភវន្តិ;
នយិមស្ស ជីវេន មមត្ថិ កិញ្ចិ, ហន្តានិមំ ហធយមាធយិស្ស" តិ។

តត្ថ សោតិ សោ បុណ្ណាកោ។ តត្ថ គន្ធានាតិ គន្ធា តត្ថ កាឡាតិវិមត្ថកេ
បិតោ។ ឧច្ចាវចា ចេតនកា ភវន្តិ ខណោ ខណោ ឧប្បជ្ឈមាណ ចេតនា ឧច្ចាបិ
អវចាបិ ឧប្បជ្ឈន្តិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ, យំ មមេតស្ស ជីវិតទានចេតនាបិ
ឧប្បជ្ឈយ្យាតិ។ ឥមស្ស បន ជីវិតេន តហិ នាគភវនេ មម អប្បមត្តកម្មិ កិញ្ចា
កិច្ចំ នត្ថិ, ឥធម៌មំ មារេត្វា អស្ស ហធយំ អានយិស្សមីតិ សន្និដ្ឋានមកាសីតិ
អត្ថោ។

តតោ បុន ចិន្តេសិ “យំនូនាហំ ឥមំ សហត្ថេន អមារេត្វា ភេរវរូបទស្សនេន
ជីវិតក្ខយំ ចាបេយ្យ”ន្តិ។ សោ ភេរវយក្ខរូបំ និម្មិនិត្វា មហាសត្តំ តជ្ជេន្តោ
អាគន្ធា តំ ចាតេត្វា ធាឋានំ អន្តរេ កត្វា ខាធិតុកាមោ វិយ អហោសិ,
មហាសត្តស្ស លាមហំសនមត្តម្មិ នាហោសិ។ តតោ សីហារូបេន
មត្តមហាហត្ថិរូបេន ច អាគន្ធា ធាឋាហិ ចេវ ទន្តេហិ ច វិជ្ជិតុកាមោ វិយ
អហោសិ។ តថាបិ អកាយន្តស្ស ឯកទោណិកនាវប្បមាណំ មហន្តំ សប្បវណ្ណំ
និម្មិនិត្វា អស្សសន្តោ បស្សសន្តោ “សុស្ស”តិ សទ្ធិំ ករោន្តោ អាគន្ធា
មហាសត្តស្ស សកលសរីរំ វេបេត្វា មត្តកេ ដណំ កត្វា អជ្ជាសិ, តស្ស
សារជ្ជមត្តម្មិ នាហោសិ។ អថ “នំ បព្ពតមត្តកេ វេបេត្វា ចាតេត្វា បុណ្ណវិបុណ្ណំ
កិរិស្សមី”តិ មហាវាតំ សមុដ្ឋាបេសិ។ សោ តស្ស កេសគ្គមត្តម្មិ ចាលេតុំ
នាសក្ខិ។ អថ នំ តត្ថេវ បព្ពតមត្តកេ វេបេត្វា ហត្ថិ វិយ ខន្ធាវុក្ខំ បព្ពតំ
អបរាបរំ ចាលេសិ, តថាបិ នំ វិតជ្ជានតោ កេសគ្គមត្តម្មិ ចាលេតុំ នាសក្ខិ។

តតោ “សទ្ធិសន្តាសេនស្ស ហធយដាលនំ កត្វា មារេស្សមី”តិ
អន្តោបព្ពតំ បរិសិត្វា បថវិញ្ច នភញ្ច ឯកនិដ្ឋានំ ករោន្តោ មហានានំ នទិ,
ឯវម្មិស្ស សារជ្ជមត្តម្មិ នាហោសិ។ ជាតាតិ ហិ មហាសត្តោ
“យក្ខសីហហត្ថិនាគរាជវេសេហិ អាគតោបិ មហាវាតវុដ្ឋិ សមុដ្ឋាបកោបិ

បញ្ចតចលនំ ករោនោបិ អនោបព្ពតំ បរិសិទ្ធា នាទំ វិស្សន្ទេនោបិ
មាណវោយេវ, ន អញ្ញោ”តិ។ តតោ បុណ្ណាកោ ចិន្តេសិ “នាហំ ឥមំ
ពាហិរុបក្កមេន មារេតុំ សក្កាមិ, សហត្ថេនេវ នំ មារេស្សមី”តិ។ តតោ
យក្ខោ មហាសត្តំ បព្ពតមុទ្ធនិ ឋបេត្វា បព្ពតចាទំ គន្ធា មណីក្ខន្ធន្ទ បណ្ណុសុត្តំ
បវេសេន្តោវិយ បព្ពតំ បរិសិទ្ធា តាសេន្តោ វគ្គន្តោ អនោបព្ពតេន ឧគ្គន្ធា
មហាសត្តំ ចាទេ ទទ្ធា គហេត្វា បរិវត្តេត្វា អធាសិរំ កត្វា អនាលម្ពេ
អាគាសេ វិស្សន្ទេសិ។ តេន វុត្តំ -

១៥៥០.

“សោ តត្ថ គន្ធា បព្ពតន្តវស្មី, អនោ បរិសិទ្ធាន បទុជ្ជចិត្តោ;
អសំវុតស្មី ជគតិប្បទេសេ, អធាសិរំ ធារយិ កាតិយានោ”តិ។

តត្ថ សោ តត្ថ គន្ធាតិ សោ បុណ្ណាកោ បព្ពតមត្តកា បព្ពតចាទំ គន្ធា តត្ថ
បព្ពតន្តវេ ឋត្វា តស្ស អនោ បរិសិទ្ធា បព្ពតមត្តកេ បិតស្ស ហេជ្ជា
បញ្ញាយមាណោ អសំវុតេ ភូមិបទេសេ ធារេសីតិ។ ន អាទិតោវ ធារេសិ, តត្ថ
បន តំ ឱបិត្វា បន្ទវសយោជនមត្តំ ភជ្ជកាលេ បព្ពតមុទ្ធនិ បិតោវ ហត្ថំ វឿត្វា
អធាសិរំ ភស្សន្តំ ចាទេសុ គហេត្វា អធាសិរមេវ ឧត្តិបិត្វា មុខំ ឱលោកេន្តោ
“ន មរតី”តិ ព្រាត្វា ទុតិយម្បិ ឱបិត្វា តីសយោជនមត្តំ ភជ្ជកាលេ តថេវ
ឧត្តិបិត្វា បុន តស្ស មុខំ ឱលោកេន្តោ ជីវន្តមេវ ទិស្វា ចិន្តេសិ “សចេ ឥនានិ
សដ្ឋិយោជនមត្តំ ភស្សិត្វា ន មរិស្សតិ, ចាទេសុ នំ គហេត្វា បព្ពតមុទ្ធនិ
ចោថេត្វា មារេស្សមី”តិ អថ នំ តតិយម្បិ ឱបិត្វា សដ្ឋិយោជនមត្តំ ភជ្ជកាលេ
ហត្ថំ វឿត្វា ចាទេសុ គហេត្វា ឧត្តិបិ។ តតោ មហាសត្តោ ចិន្តេសិ “អយំ មំ
បឋមំ បន្ទវសយោជនដ្ឋានំ ឱបិ, ទុតិយម្បិ តីសយោជនំ, តតិយម្បិ
សដ្ឋិយោជនំ, ឥនានិ បុន មំ ន ឱបិស្សតិ, ឧត្តិបន្តោយេវ បព្ពតមុទ្ធនិ បហិវិត្វា

មានស្បែក, យាវ មំ ឧត្តិបិត្វា បព្ពតមុទ្ធនិ ន ចោយេតិ, តាវ នំ អធាសិរោ ហុត្វា
ឡិលម្ពន្តោវ មានណាការណំ បុច្ឆិស្សមី”តិ។ ឯវំ ចិន្តេត្វា ច បនសោ អធិតោ
អសន្តសន្តោ តថា អកាសិ។ តេន វុត្តំ “ធារយិ កាតិយាឆោ”តិ, តិក្ខុត្ថំ ឱបិត្វា
ធារយិ តិ អត្តោ។

១៥៥១.

“សោ លម្ពមាឆោ នរកេ បចាតេ, មហាញយេ លោមហំសេ វិធុគ្គេ;
អសន្តសន្តោ កុរុនំ កត្តសេដ្ឋោ, ឥច្ចព្រាវី បុណ្ណកំ នាម យក្ខំ។

១៥៥២.

“អរិយាវកាសោសិ អនិយរូចោ, អសញ្ញតោ សញ្ញតសន្និកាសោ;
អច្ចាហិតំ កម្មំ ករោសិ លុទ្រំ, ភាវេ ច តេ កុសលំ នត្ថិ កិញ្ចិ។

១៥៥៣.

“យំ មំ បចាតស្មី បចាតុមិច្ឆសិ, កោនុ តវត្ថោ មរណោ មយ្ហំ;
អមាណុសស្សេវ តវជ្ជំ វណ្ណោ, អាចិក្ខុ មេ ត្វំ កតមាសិ ទេវតាតិ។

តត្ថ សោ លម្ពមាឆោតិ សោ កុរុនំ កត្តសេដ្ឋោ តតិយវារេ លម្ពមាឆោ។
អរិយាវកាសោតិ រូបេន អរិយសធិសោ ទេវវណ្ណោ ហុត្វា ចរសិ។
អសញ្ញតោតិ កាយាធិហិ អសញ្ញតោ ធុស្សីលោ។ អច្ចាហិតន្តិ ហិតាតិក្ខន្តំ,
អតិអហិតំ វា។ ភាវេ ច តេតិ តវ ចិត្តេ អប្បមត្តកម្មិ កុសលំ នត្ថិ។
អមាណុសស្សេវ តវជ្ជំ វណ្ណោតិ អជ្ជ តវ ឥទំ ការណំ អមាណុសស្សេវ។
កតមាសិ ទេវតាតិ យក្ខានំ អន្តរេ កតរយក្ខោ នាម ត្វំ។

បុណ្ណាកោ អាហា -

១៥៥៤.

“យទិតេ សុតោ បុណ្ណាកោ នាម យត្ថោ, រញ្ជោ កុវេរស្ស ហិ សោ
សជិត្តោ;

ភូមិន្ទរោ វុរុណោ នាម នាគោ, ព្រហ្មា សុចី វណ្ណាពលូបបន្នោ។

១៥៥៥.

“តស្សនុជំ ធីតរំ កាមយាមិ, ឥវន្ទតិ នាម សា នាគកញ្ញា;

តស្ស សុមជ្ឈាយ បិយាយ ហេតុ, បតារយី តុយ្ហ វឆាយ ធីរា”តិ។

តត្ថ សជិត្តោតិ សជីវោ អមន្ទោ។ ព្រហ្មាតិ អាហោបរិណាហាសម្បន្នោ
ឧដ្ឋាបិតកញ្ញានុបសទិសោ។ វណ្ណាពលូបបន្នោតិ សរីរវណ្ណាន ច កាយពលេន
ច ឧបគតោ។ តស្សនុជន្តិ តស្ស អនុជាតំ ធីតរំ។ បតារយីន្តិ ចិត្តំ បវត្ថេសី,
សន្និដ្ឋានមកាសិន្តិ អត្តោ។

តំ សុត្វា មហាសត្តោ “អយំ លោកេ ទុគ្គហិតេន នស្សតិ, នាគមាណវិកំ
បត្តន្តស្ស មម មរណេន កី បយោជនំ, តថតោ ការណំ ជានិស្សាមី”តិ ចិន្តេត្វា
កាថមាហា -

១៥៥៦.

“មា ហេវ ភ្នំ យក្ខ អហោសិ មូឡោ, នដ្ឋា ពហូ ទុគ្គហិតេន លោកេ;

កី តេ សុមជ្ឈាយ បិយាយ កិច្ចំ, មរណេន មេ ឥដ្ឋ្យ សុណោមិ សត្ត”ន្តិ។

តំ សុត្វា តស្ស អាចិត្តន្តោ បុណ្ណាកោ អាហា -

១៥៥៧.

“មហានុភាវស្ស មហោរគស្ស, ធីតុកាមោ ញាតិភតោហមស្មិ;

តំ យាចមានំ សសុរោ អរោច, យថា មមញ្ញីសុ សុកាមនីតំ។

១៥៥៨.

“ធន្នេមុ ខោតេ សុតនុំ សុនេត្តំ, សុចិម្ពីតំ ចន្ទនលីត្តកត្តំ;
សេច តុរំ ហនយំ បណ្ឌិតស្ស, ធម្មនលទ្ធា ឥធមាហរេសី;
ឯតេនវិត្តេន កុមារិ លញ្ញា, នញ្ញំ ជនំ ឧត្តរិ បត្តយាម។

១៥៥៩.

“ឯវំ ន ម្លឡោស្មី សុណោហិ កត្តេ, ន ចាបិ មេ ទុគ្គហិតត្ថិ កិញ្ចិ;
ហនយេន តេ ធម្មលទ្ធន នាគា, ឥវន្ទតិ នាគកញ្ញំ ទទន្ទិ។

១៥៦០.

“តស្មា អហំ តុយ្ហំ វជាយ យុត្តោ, ឯវំ មមត្តោ មរណោ តុយ្ហំ;
ឥវេវ តំ នរកេ ចាតយិត្វា, ហន្តាន តំ ហនយេនយិស្ស”ន្តិ។

តត្ថ ធីតុកាមោតិ ធីតវំ កាមេមិ បត្តេមិ, ធីតុ អត្ថាយ វិចរាមិ។
ញាតិភតោហមស្មីតិ តស្មា តស្ស ញាតិភតកោ នាម អហំ អម្ពិ។ តន្តិ តំ
នាគកញ្ញំ។ យាចមានន្តិ យាចន្តំ មំ។ យថា មន្តិ យស្មា មំ។ អញ្ញីសុតិ ជានីសុ។
សុកាមនីតន្តិ សុដ្ឋុ ឯស កាមេន នីតោតិ សុកាមនីតោ, តំ សុកាមនីតំ។ តស្មា
សសុរោ ‘ធន្នេមុ ខោតេ’ តិអាទិមរោច។ តត្ថ ធន្នេមុតិ ទទេយ្យម។ សុតនុំន្តិ
សុន្ទរសរីរំ។ ឥធមាហរេសីតិ ឥធម នាគភវនេ ធម្មនលទ្ធា អាហរេយ្យាសីតិ។

តស្ស តំ កថំ សុត្វា មហាសត្តោ ចិន្តេសិ “វិមលាយ មម ហនយេន កិច្ចំ
នត្ថិ, វុរុណានាគរាជេន មម ធម្មកថំ សុត្វា មណីនា មំ បូជេត្វា តត្ថ គតេន មម
ធម្មកថិកភារោ វុណ្ឌិតោ ភវិស្សតិ, តតោវិមលាយ មម ធម្មកថាយ
នោហឡោ ឧប្បន្នោ ភវិស្សតិ, វុរុណោ ទុគ្គហិតំ គហេត្វា បុណ្ណាកោ

អាណាត្រា ភរិស្សតិ, ស្វាយ អត្តនា ទុក្ខហិតេន មំ មារេតុំ ឯវេរបំ ទុក្ខំ ចាបេសិ,
មម បណ្ឌិតភារោ ឋានុប្បត្តិការណាចិន្តនសមត្ថតា ឥមស្មី មំ មារេន្តេ កី
ភរិស្សតិ, ហន្តាហំ សញ្ញាបេស្សមិ ន"ន្តិ។ ចិន្តេត្វា ច បន "មាណវ, សាធុនរជ្ជម្ហំ
នាម ជាតាមិ, យាវាហំ ន មរាមិ, តាវ មំ បព្ពតមុទ្ធនិ និសីទាបេត្វា សាធុនរជ្ជម្ហំ
នាម សុណោហិ, បច្ឆា យំ ឥច្ឆសិ, តំ ករេយ្យាសី"តិ វេត្វា សាធុនរជ្ជម្ហំ វណ្ណេត្វា
អត្តនោ ជីវិតំ អាហារាបេន្តោ សោ អធាសិរោ ឱលម្ពន្តោវ កាថមាហា -

១៥៦១.

“ឱប្បំ មមំ ឧទ្ធករ កាតិយាន, ហនយេន មេ យទិ តេ អត្ថិ កិច្ចំ;
យេ កេចិមេ សាធុនរស្ស ធម្មា, សព្ពេវ តេ ចាតុករោមិ អជ្ជា"តិ។

តំ សុត្វា បុណ្ណាកោ “អយំ បណ្ឌិតេន ទេវមនុស្សានំ អកចិតបុព្ពោ ធម្មោ
ភរិស្សតិ, ឱប្បមេវំ នំ ឧទ្ធករិត្វា សាធុនរជ្ជម្ហំ សុណីស្សមី"តិ ចិន្តេត្វា មហាសត្តំ
ឧក្ខិបិត្វា បព្ពតមុទ្ធនិ និសីទាបេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៥៦២.

“សោ បុណ្ណាកោ កុរំ កត្តុសេដ្ឋំ, នកមុទ្ធនិ ឱប្បំ បតិជ្ឈបេត្វា;
អស្សត្ថមាសីនំ សមេក្ខិយាន, បរិបុច្ឆិ កត្តាវមនោមបញ្ញំ។

១៥៦៣.

“សមុទ្ធជោ មេសិ តុវំ បចាតា, ហនយេន តេ អជ្ជ មមត្ថិ កិច្ចំ;
យេ កេចិមេ សាធុនរស្ស ធម្មា, សព្ពេវ មេ ចាតុករោហិ អជ្ជា"តិ។

តត្ថ អស្សត្ថមាសីនន្តិ លទ្ធស្សានំ ហុត្វា និសីន្តិ។ សមេក្ខិយាធាតិ ទិស្វា។
សាធុនរស្ស ធម្មាតិ នរស្ស សាធុធម្មា, សុន្ទរធម្មាតិ អត្តោ។

តំ សុត្វា មហាសត្តោ អាហា -

១៥៦៤.

“សមុទ្ធជោ ត្យស្មី អហំ បចាតា, បាធយេន មេ យទិតេ អត្ថិ កិច្ចំ;
យេ កេចិមេ សាធុនស្ស ធម្មា, សព្វេវ តេ ចាតុករោមិ អជ្ជា” តិ។

តត្ថ ត្យស្មី តិ តយា អស្មី។

អថ នំ មហាសត្តោ “កិលិដ្ឋគត្តាម្ហិ, ត្តាយាមិ តាវា” តិ អាហា។ យក្ខោបិ
“សាធ្វ” តិ ត្តាឆោធកំ អាហាវិទ្យា ត្តាតកាលេ មហាសត្តស្ស
ទិព្វទុស្ស គន្ធមាលាទីនិ ទត្វា អលង្កតប្បជ័យត្តកាលេ ទិព្វភោជនំ អទាសិ។
អថ មហាសត្តោ ភុត្តភោជនោ កាឡាគិរិមត្តកំ អលង្ការាបេត្វា អាសនំ
បញ្ញាបេត្វា អលង្កតធម្មាសនេ និសីទិត្វា ពុទ្ធលីលាយ សាធុនធម្មំ ទេសេត្តោ
កាថមាហា -

១៥៦៥.

“យាតានុយាយី ច ភវាហិ មាណាវ, អល្លញ្ញា ចាណី បរិវជ្ឈយស្ស;
មា ចស្ស មិត្តេសុ កធាចិ ទុត្តិ, មា ច វសំ អសតីនំ និគច្ឆេ” តិ។

តត្ថ អល្លញ្ញា ចាណី បរិវជ្ឈយស្ស តិ អល្លំ តិទ្ធី ចាណី មា ទហិ មា
ឈាបេហិ។

យក្ខោ សំខិត្តេន ភាសិតេ ចត្តារោ សាធុនធម្មេ ពុជ្ឈីតុំ អសក្ខោត្តោ
វិត្តារេន បុច្ឆត្តោ កាថមាហា -

១៥៦៦.

“កថំ នុ យាតំ អនុយាយី ហោតិ, អល្លញ្ញា ចាណី ទហតេ កថំ សោ;

អសតី ច កាកោ បន មិត្តទុព្ភោ, អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ត"ន្តិ។

មហាសត្តោបិស្ស កថេសិ -

១៥៦៧.

“អសន្តុតំ នោបិ ច ទិដ្ឋបុត្តំ, យោ អាសនេនាបិ និមន្តយេយ្យ;
តស្សេវ អត្ថំ បុរិសោ ករេយ្យ, យាតានុយាយីតិ តមាហុ បណ្ឌិតា។

១៥៦៨.

“យស្សេករត្តម្មិ យវេ វសេយ្យ, យត្ថន្នចានំ បុរិសោ លភេយ្យ;
ន តស្ស ចាបំ មនសាបិ ចិន្តយេ, អទុព្ភចាណី ធិហតេ មិត្តទុព្ភោ។

១៥៦៩.

“យស្ស វុក្ខស្ស នាយាយ, និសីទេយ្យ សយេយ្យ វា;
ន តស្ស សាខំ ភញ្ញេយ្យ, មិត្តទុព្ភោ ហិ ចាបកោ។

១៥៧០.

“បុណ្ណាម្មិ ចេមំ បថី ធនេន, ទដ្ឋិតិយា បុរិសោ សម្មតាយ;
លទ្ធា ខណំ អតិមញ្ញេយ្យ តម្មិ, តាសំ វសំ អសតីនំ ន គច្ឆេ។

១៥៧១.

“ឯវំ ខោ យាតំ អនុយាយិ ហោតិ,
អល្ហញ្ច ចាណី ធិហតេ បុនេវ;
អសតី ច សាសោ បន មិត្តទុព្ភោ,
សោ ធម្មិកោ ហោហិ ជហស្សុ អធម្ម"ន្តិ។

តត្ថ អសន្តតន្តិ ឯកាហធិបាម្បិ ឯកតោ អវុត្តបុត្តំ។ យោ អាសនេនាបីតិ
យោ ឯវរូបំ បុគ្គលំ អាសនមត្តនបិ និមន្តយេយ្យ, បកេវ អន្ធានាធិហិ។
តស្សេវាតិ តស្ស បុព្ពការិស្ស អត្ថំ បុរិសោ ករោតេវ។ យាតានុយាយីតិ
បុព្ពការិតាយ យាតស្ស បុគ្គលស្ស អនុយាយី។ បឋមំ ករោត្តោ ហិ យាយី
នាម, បច្ឆា ករោត្តោ អនុយាយី នាមាតិ ឯវំ បណ្ឌិតា កថេន្តិ។ អយំ នេវរាជ,
បឋមោ សាធុនរាជម្មោ។ អទុព្ពចាណិន្តិ អទុព្ពកំ អត្ថនោ ភុព្វនហត្ថមេវ
ធម្មាត្តោ ហិ មិត្តទុព្ពំ នាម ហោតិ។ ឥតិ អល្លហត្ថស្ស អជ្ឈាបនំ នាម អយំ
ទុតិយោ សាធុនរាជម្មោ។ ន តស្សាតិ តស្ស សាខំ វា បត្តំ វា ន ភព្វេយ្យ។
កីការណា? មិត្តទុព្ពោ ហិ ចាបកោ។ ឥតិ បរិភុត្តន្តាយស្ស អចេតនស្ស
រុក្ខស្សបិ ចាបំ ករោត្តោ មិត្តទុព្ពំ នាម ហោតិ, កិមជ្ជំ បន មនុស្សភូតស្សាតិ។
ឯវំ មិត្តសុ អទុព្ពនំ នាម អយំ តតិយោ សាធុនរាជម្មោ។ ទន្ធិតិយាតិ ទទេយ្យ
ឥតិយា។ សម្មតាយាតិ “អហមេវ តស្សាបិយោ, ន អញ្ញោ, មញ្ញោវ សា ឥច្ឆតិ” តិ
ឯវំ សុដ្ឋ មតាយ។ លទ្ធា ខណ្ឌិន្តិ អតិចារស្ស ឱកាសំ លភិត្វា។ អសតីនន្តិ
អសទ្ធម្មសមន្មាគតានំ ឥតីនំ។ ឥតិ មាតុកាមំ និស្សាយ ចាបស្ស អករណំ
នាម អយំ ចតុត្តោ សាធុនរាជម្មោ។ សោ ធម្មិកោ ហោហីតិ នេវរាជ, សោ ភូ
តមេហិ ចតុហិ សាធុនរាជម្មហិ យុត្តោ ហោហីតិ។

ឯវំ មហាសត្តោ យក្ខស្ស ចត្តារោ សាធុនរាជម្ម ពុទ្ធលីលាយ កថេសិ។

សាធុនរាជម្មកណ្ណំ និដ្ឋិតំ។

កាឡាតិកកណ្ណំ

តេ ធម្មេ សុណាន្តោយេវ បុណ្ណាកោ សល្លក្ខេសិ “ចតុសុបិ ថានេសុ
បណ្ឌិតោ អត្ថនោ ជីវិតមេវ យាចតិ, អយំ ខោ មយ្ហំ បុព្ព អសន្តតស្សេវ”

សក្ការមកាសិ, អហមស្ស និវេសនេ តីហំ មហន្តំ យសំ អនុកវន្តោ វសី,
អហញ្ចិមំ ចាបកម្មំ ករោន្តោ មាតុកាមំ និស្សាយ ករោមិ, សត្តថាបិ អហមេវ
មិត្តទុត្តិ។ សចេ បណ្ឌិតំ អបរជ្ជាមិ, ន សាធុនរធម្មេ វត្តិស្សាមិ នាម, តស្មា កី
មេ នាគមាណវិកាយ, ឥន្ទបត្តនករវាសីនំ អស្សុមុខានិ ហាសេន្តោ ឥមំ វេគេន
តត្ថ នេត្វា ធម្មសកាយំ ឌីតារស្សាមី” តិ ចិន្តេត្វា កាថមាហា -

១៥៧២.

“អវសី អហំ តុយ្ហ តីហំ អគារេ, អន្នេន ចានេន ឧបដ្ឋិតាស្មិ;
មិត្តោ មមាសី វិសជ្ជាមហំ តំ, កាមំ យំ ឧត្តមបញ្ញា គន្ធិ។

១៥៧៣.

អបិ ហាយតុ នាគកុលា អត្តោ, អលម្បិ មេ នាគកញ្ញាយ ហោតុ;
សោ ភ្នំ សកេនេវ សុភាសិតេន, មុត្តាសិ មេ អជ្ជ វជាយ បញ្ញា” តិ។

តត្ថ ឧបដ្ឋិតាស្មិ តិ តយា ឧបដ្ឋិតាស្មិ។ វិសជ្ជាមហំ តត្ថិ វិស្សន្នេមិ អហំ តំ។
កាមន្តិ ឯកំសេន។ វជាយា តិ វជតោ។ បញ្ញា តិ បញ្ញាវន្ត។

អថ នំ មហាសត្តោ “មាណវ, ភ្នំ តាវ មំ អត្តនោ យំ មា បេសេហិ,
នាគកវនមេវ មំ នេហី” តិ វនន្តោ កាថមាហា -

១៥៧៤.

“ហន្ត តុរំ យក្ខ មមម្បិ នេហិ, សសុរំ តេ អត្ថំ មយិ ចរស្ស;
មយញ្ច នាគាធិបតី វិមាណំ, ធកេមុ នាគស្ស អធិជ្ជបុត្ត” តិ។

តត្ថ ហឆ្មាតិ វេស្សគ្គត្ថេ និហតោ។ សសុរំតេ អត្ថំ មយំ ចរស្សតិ តវ
សសុរស្ស សន្តកំ អត្ថំ មយំ ចរ មា នាសេហិ។ នាគាធិបតី វិមានន្តិ អហម្មិ
នាគាធិបតីញា វិមានញាស្ស អធិដ្ឋបុព្វំ បស្សេយ្យំ។

តំ សុត្វា បុណ្ណាកោ អាហា -

១៥៧៥.

“យំ វេ នរស្ស អហិតាយ អស្ស, ន តំ បញ្ញោ អរហតិ ទស្សនាយ;
អថ កេន វណ្ណេន អមិត្តកាមំ, តុវមិច្ឆសិ ឧត្តមបញ្ញា ភន្តុ”ន្តិ។

តត្ថ អមិត្តកាមន្តិ អមិត្តស្ស វេសនជ្ជានំ, អមិត្តសមាគមន្តិ អត្ថោ។

អថ នំ មហាសត្តោ អាហា -

១៥៧៦.

“អន្ធា បជាធាមិ អហម្មិ ឯតំ, ន តំ បញ្ញោ អរហតិ ទស្សនាយ;
ចាបញ្ច មេ នត្តិ កតំ កុហិញ្ចិ, តស្មា ន សន្តេ មរណាគមាយា”តិ។

តត្ថ មរណាគមាយាតិ មរណស្ស អាគមាយ។

អបិច, នេវរាជ, តាទិសោ យក្ខោ កក្ខដ្ឋោ មយា ធម្មកថាយ បលោភេត្វា
មុទុកតោ, ឥធានេវ មំ “អលំ មេ នាគមាណវិកាយ, អត្ថនោ យរំ យាហី”តិ
វេនេសិ, នាគរាជស្ស មុទុករណំ មម ភាវេ, នេហិយេវ មំ តត្ថាតិ។ តស្ស តំ
វេចនំ សុត្វា បុណ្ណាកោ “សាធូ”តិ សម្មជិដ្ឋិត្វា តុដ្ឋចិត្តោ អាហា -

១៥៧៧.

“ហន្ត ច ហំនំ អតុលានុការំ, មយា សហ ទក្ខសិ ឯហិ កត្តេ;

យត្តច្ន័តិ នច្ន័តិភេហិ នាគោ, រាជា យថា វេស្សវេណា នធឿញ្ញំ។

១៥៧៨.

“នំ នាគកញ្ញា ចរិតំ គណេន, និក្ខិធឿតំ និច្ចមហោ ច វត្ថិ;
បហូតមាល្យំ ពហុបុប្ផន្នំ, ឱភាសតិ វិជ្ជិវន្តលិក្ខេ។

១៥៧៩.

“អន្នេន ចានេន ឧបេត្រូបំ, នច្នេហិ ភីតេហិ ច វាទិតេហិ;
បរិបូរំ កញ្ញាហិ អលង្កតាហិ, ឧបសោភតិ វត្ថុបិលន្ធនេនា”តិ។

តត្ថ ហន្ត ចាតិ និចាតមត្តមេវ។ ហ្មនន្តិ នាគរាជស្ស វេសនជ្ជានំ។ នធឿញ្ញន្តិ
នធឿនិយំ នាម រាជធានិយំ។ ចរិតំ គណេនាតិ តំ នាគកញ្ញានំ គណេន ចរិតំ។
និក្ខិធឿតន្តិ និច្ចំ អហោ ច វត្ថិញ្ញ នាគកញ្ញាហិ កិធឿតានុកិធឿតំ។

ឯវញ្ញ បន វត្វា បុណ្ណាកោ មហាសត្តំ អស្សបិដ្ឋំ អាហេបេត្វា តត្ថ នេសិ។
តមត្តំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៥៨០.

“សោ បុណ្ណាកោ កុរុនំ កត្តសេដ្ឋំ, និសីទយី បច្ឆតោ អាសនស្មី;
អាធាយ កត្តាវមនោមបញ្ញំ, ឧចានយី ភវនំ នាគរញ្ញោ។

១៥៨១.

“បត្វាន ហ្មនំ អតុលានុការំ, អជ្ជាសិ កត្តា បច្ឆតោ បុណ្ណាកស្ស;
សាមគ្គិបេក្ខមាណេ នាគរាជា, បុព្វេវ ជាមាតរមជ្ឈភាសថា”តិ។

តត្ថ សោ បុណ្ណាកោតិ ភិក្ខុវេ, សោ ឯវំ នាគភវនំ វណ្ណេត្វា បណ្ឌិតំ អត្តនោ
អាជញ្ញំ អាហេបេត្វា នាគភវនំ នេសិ។ ហ្មនន្តិ នាគរាជស្ស វេសនជ្ជានំ។ បច្ឆតោ

បុណ្ណាកស្សតិ បុណ្ណាកស្ស កិវ ឯតទហោសិ “សច្ចេ នាគរាជា បណ្ឌិតំ ទិស្វា
មុទុច្ឆិត្តា ភវិស្សតិ, ឥន្ទ្រតំ កុសលំ។ នោ ចេ, តស្ស តំ អបស្សន្តស្សេវ សិទ្ធកំ
អាហេបេត្វា អាទាយ កមិស្សមី”តិ។ អថ នំ បច្ឆតោ ឋបេសិ។ តេន វុត្តំ “បច្ឆតោ
បុណ្ណាកស្ស”តិ។ សាមគ្គិបេក្ខមាណោតិ សាមគ្គី អបេក្ខមាណោ។ “សាម
អបេក្ខ”តិបិ ចាថោ, អត្តនោ ជាមាតរំ បស្សិត្វា បឋមតរំ សយមេវ
អជ្ឈកាសថាតិ អត្តោ។

នាគរាជា អាហា -

១៥៨២.

“យន្ត តុរំ អគមា មច្ឆលោកំ, អន្ទេសមាណោ ហទយំ បណ្ឌិតស្ស;
កង្ខិ សមិទ្ធន ឥធានុបត្តោ, អាទាយ កត្តាវមនោមបញ្ញ”ន្តិ។

តត្ថ កង្ខិ សមិទ្ធនាតិ កង្ខិ តេ មនោវេន សមិទ្ធន និប្បន្នេន
ឥធាកតោសីតិ បុច្ឆតិ។

បុណ្ណាកោ អាហា -

១៥៨៣.

“អយញ្ញំ សោ អាគតោ យំ ភូមិច្ឆសិ, ធម្មេន លទ្ធោ មម ធម្មចាលោ;
តំ បស្សេយ សម្មា ភាសមាណំ, សុខោ ហវេ សប្បវិសេហិ សង្គមោ”តិ។

តត្ថ យំ ភូមិច្ឆសីតិ យំ ភូ ឥច្ឆសិ។ “យន្ត មិច្ឆសិ”តិបិ ចាថោ។ សម្មា
ភាសមាណន្តិ តំ លោកសក្កតំ ធម្មចាលំ ឥទានិ មជ្ជវេន សវេន ធម្មំ ភាសមាណំ
សម្មាវ បស្សេយ, សប្បវិសេហិ ឯកជ្ជានេ សមាគមោ ហិ នាម សុខោ
ហោតីតិ។

កាណ្ឌាគិរិកណ្ឌំ និដ្ឋិតំ។

តតោ នាគរាជា មហាសត្តំ ទិស្វា កាថមាហា -

១៥៨៤.

“អធិជ្ជបុព្វំ ទិស្វាន, មច្ឆា មច្ឆកយដ្ឋិតោ;
ព្យម្ពិតោ នាគិវាទេសិ, នយិទំ បញ្ញាវតាមិវា”តិ។

តត្ថ ព្យម្ពិតោតិ ភីតោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - បណ្ឌិត, តុំ អធិជ្ជបុព្វំ នាគភវនំ
ទិស្វា មរណភយេន អដ្ឋិតោ ភីតោ ហុត្វា យំ មំ នាគិវាទេសិ, ឥទំ ការណំ
បញ្ញាវត្ថានំ ន ហោតីតិ។

ឯវំ វន្តនំ បច្ឆាសីសន្តំ នាគរាជានំ មហាសត្តោ “ន តុំ មយា វន្តិតញោ”តិ
អវត្វាវ អត្ថនោ ព្យាណាវន្តតាយ ឧបាយកោសលេន “អហំ វជ្ឈប្បត្តកាវេន ទំ
តំ វន្តាមី”តិ វទន្តោ កាថាទ្វយមាហា -

១៥៨៥.

“ន ចម្ពិតោ នាគ, ន ច មច្ឆកយដ្ឋិតោ;
ន វជ្ឈោ អភិវាទេយ្យ, វជ្ឈំ វា នាគិវាទេយេ។

១៥៨៦.

“កេជំ នោ អភិវាទេយ្យ, អភិវាទាបយេជ វេ;
យំ នរោ ហន្តមិច្ឆេយ្យ, តំ កម្មំ នុបបជ្ជតី”តិ។

តស្សត្ថោ - នេវាហំ, នាគរាជ, អធិជ្ជបុព្វំ នាគភវនំ ទិស្វា ភីតោ, ន
មរណភយដ្ឋិតោ។ មាទិសស្ស ហិ មរណភយំ នាម នត្ថិ, វជ្ឈោ បន អភិវាទេតុំ,
វជ្ឈំ វា អវជ្ឈាបិ អភិវាទាបេតុំ ន លភតិ។ យញ្ញិ នរោ ហន្តមិច្ឆេយ្យ, សោ តំ

កង់ ឬ អភិវឌ្ឍន៍, កង់ វា តែង អត្តន៍ អភិវឌ្ឍន៍ យេង វេ។ តស៊ូ ហ៊ី តំ កម្ពុ
ន ឧបបន្ទីតិ។ តូញ ក៏ មំ មារាបេតុំ ឥមំ អាណាបេសិ, កថាហំ តំ វន្តាធិតិ។

តំ សុត្វា នាគរាជា មហាសត្តស្ស ធុតី ករោន្តោ ទ្វេ កាថា អភាសិ -

១៥៨៧.

“ឯវមេតំ យថា ព្រូសិ, សង្ខំ ភាសសិ បណ្ឌិត;
ន វន្តោ អភិវឌ្ឍន៍, វន្តំ វា នាគិវាធយេ។

១៥៨៨.

កង់ នោ អភិវឌ្ឍន៍, អភិវឌ្ឍន៍ យេង វេ;
យំ នរោ ហន្តមិធយេ, តំ កម្ពុ ឧបបន្ទីតិ”តិ។

ឥនាធិ មហាសត្តោ នាគរាជេន សង្ខំ បដិសន្តារំ ករោន្តោ អាហា -

១៥៨៩.

“អសស្សតំ សស្សតំ ធុ តវយំធំ, ឥធុ ធុតី ពលវីរិយូបបត្តិ;
បុច្ឆាមិ តំ នាគរាជេតមត្ថំ, កង់ ធុ តេ លទ្ធិមិធំ វិមានំ។

១៥៩០.

“អធិច្ចលទ្ធិ បរិណាមជំ តេ, សយំ កតំ ឧទាហុ ទេវេហិ ធិន្ន;
អក្ខាហិ មេ នាគរាជេតមត្ថំ, យេវ តេ លទ្ធិមិធំ វិមាន”តិ។

តត្ថ តវយំធំ ឥធំ តវ យសជាតំ, វិមានំ វា អសស្សតំ សស្សតសធិសំ,
“មា ខោ យសំ និស្សយ ចាបមកាសិ”តិ ឥមិនា បទេន អត្តនោ ជីវិតំ យាបតិ។
ឥធុតិ នាគឥធុ ឬ នាគធុតិ ឬ កាយពលញ្ច ចេតសិកវីរិយញ្ច នាគភវនេ
ឧបបត្តិ ឬ យញ្ច តេ ឥធំ វិមានំ, បុច្ឆាមិ តំ នាគរាជ, ឯតមត្ថំ, កង់ ធុ តេ ឥធំ

សត្តំលទ្ធន្តិ។ អធិច្ចលទ្ធន្តិ កី នុ តយា ឥទំវិមានំ ឯវំ សម្បទ្ធន្តំ អធិច្ច អការណោន
លទ្ធន្តំ, ឧទាហុ ឧតុបរិណាមជំតេ ឥទំ, ឧទាហុ សយំ សហត្ថេនេវ កតំ, ឧទាហុ
ទេវេហិ តេ ទិន្នំ, យថេវ តេ ឥទំលទ្ធន្តំ, ឯតំ មេ អត្ថំ អក្ខាហិតិ។

តំ សុត្វា នាគរាជា អាហា -

១៥៩១.

“នាធិច្ចលទ្ធន្តំ ន បរិណាមជំ មេ, ន សយំកតំ នាបិ ទេវេហិ ទិន្នំ;
សកេហិ កម្មេហិ អចាបកេហិ, បុញ្ញេហិ មេ លទ្ធមិទំវិមាន”ន្តិ។

តត្ថ អចាបកេហិតិ អលាមកេហិ។

តតោ មហាសត្តោ អាហា -

១៥៩២.

“កី តេ វតំ កី បន ព្រហ្មចរិយំ, កិស្ស សុចិណ្ឌាស្ស អយំ វិចាកោ;
ឥទ្ធិ ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ, ឥទញ្ច តេ នាគ មហាវិមាន”ន្តិ។

តត្ថ កី តេ វតន្តំ នាគរាជ, បុរិមភវេ តវ កី វតំ អហោសិ, កោ បន
ព្រហ្មចរិយវាសោ, កតវស្ស សុចរិតស្សេវេស ឥទ្ធិអាទិកោ វិចាកោតិ។

តំ សុត្វា នាគរាជា អាហា -

១៥៩៣.

“អហញ្ច ភរិយា ច មនុស្សលោកេ, សទ្ធា ឧកោ ទានបតី អហុម្ហា;
ឱចានភ្នំតំ មេ យវំ តទាសិ, សន្តប្បិតា សមណាព្រាហ្មណា ច។

១៥៩៤.

“មាលព្វា គន្ធព្វា វិលេបនព្វា, បដិបិយំ សេយ្យមុបស្សយព្វា;
អន្ធានំ សាយនមន្ទចានំ, សក្កច្ច ធានានិ អនម្ព តត្ថ។

១៥៩៥.

“តំ មេ វតំ តំ បន ព្រាហ្មចរិយំ, តស្ស សុចិណ្ឌាស្ស អយំ វិចាកោ;
ឥទ្ធិ ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ, ឥទព្វា មេ ជីវ មហាវិមាន”ន្តិ។

តត្ថ មនុស្សលោកេតិ អន្តរជ្ជេ កាលចម្បានករេ។ តំ មេ វតន្តំ តំ សក្កច្ចំ
ទិន្ននាមេវ មយ្ហំ វត្ថុសមាធានព្វា ព្រាហ្មចរិយព្វា អហោសិ, តស្សេវ
សុចរិតស្ស អយំ ឥទ្ធានិកោ វិចាកោតិ។

មហាសត្តោ អាហា -

១៥៩៦.

“ឃំ ចេ តេ លទ្ធិមិទំ វិមានំ, ជានាសិ បុញ្ញានំ ជលូបបត្តិ;
តស្មា ហិ ធម្មំ ចរ អប្បមត្តោ, យថា វិមានំ បុន មាវសេសី”តិ។

តត្ថ ជាតាសីតិ សចេ តយា ធានានុកាវេន តំ លទ្ធិ, ឃំ សន្តេ ជាតាសិ នាម
បុញ្ញានំ ជលព្វា បុញ្ញជលេន និព្ពត្តំ ឧបបត្តិព្វា។ តស្មា ហិតិ យស្មា បុញ្ញេហិ
តយា ឥទំ លទ្ធិ, តស្មា។ បុន មាវសេសីតិ បុនបិ យថា ឥមំ នាគកវនំ
អជ្ឈាវសេសិ, ឃំ ធម្មំ ចរ។

តំ សុត្វា នាគរាជា អាហា -

១៥៩៧.

“នយិធិ សន្តិ សមណាព្រាហ្មណា ច, យេសន្ទចានានិ ធនេមុ កត្តេ;
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្តំ, យថា វិមានំ បុន មាវសេមា”តិ។

មហាសត្តោ អាហា -

១៥៩៨.

“ភោគី ហិ តេ សន្តិ ឥធូបបដ្ឋា, បុត្តា ច ទាហា អនុជីវិនោ ច;
តេសុ តុវំ វេចសា កម្មនា ច, អសម្បទុដ្ឋោ ច ភវាហិ និច្ចំ។

១៥៩៩.

“ឯវំ តុវំ នាគ អសម្បទោសំ, អនុចាលយ វេចសា កម្មនា ច;
ឯត្វា ឥធូ យាវតាយុកំ វិមាណេ, ឧទ្ទំ ឥតោ គច្ឆសិ ទេវលោក”ន្តិ។

តត្ថ ភោគីតិ ភោគិនោ, នាគាតិ អត្តោ។ តេស្វតិ តេសុ បុត្តទាហាធិសុ
ភោគីសុ វាចាយ កម្មន ច និច្ចំ អសម្បទុដ្ឋោ ភវំ។ អនុចាលយាតិ ឯវំ
បុត្តាធិសុ ចេវ សេសសត្តេសុ ច មេត្តចិត្តសម្ពាទំ អសម្បទោសំ អនុភូ។ ឧទ្ទំ
ឥតោតិ ឥតោ នាគភវនតោ បុត្តោ ឧបវិទេវលោកំ គមិស្សតិ។ មេត្តចិត្តញ្ចិ
ទានតោ អតិវេកតវំ បុញ្ញន្តិ។

តតោ នាគរាជា មហាសត្តស្ស ធម្មកថំ សុត្វា “ន សក្កា បណ្ឌិតេន ពហិ
បបញ្ចំ កាតុំ, វិមលាយ ទស្សេត្វា សុភាសិតំ សាវេត្វា ទោហឡំ
បដិប្បស្សម្តេត្វា ធនញ្ចយរាជានំ ហាសេន្តោ បណ្ឌិតំ បេសេតុំ វដ្តតិ”តិ ចិន្តេត្វា
គាថមាហា -

១៦០០.

“អធ្វា ហិ សោ សោចតិ រាជសេដ្ឋោ, តយាវិនាយស្ស តុវំ សជិត្តោ;
ទុក្ខបដិសោចិ តយា សមេច្ច, វិន្តេយ្យ ចោសោ សុខមាតុរោមី”តិ។

តត្ថ សជិត្តោតិ សជីវោ អមន្ទោ។ សមេន្ទាតិ តយា សហ សមាគន្ធា។
អាតុរោបីតិ ពាឡ្យតិលានោបិ សមាសោ។

តំ សុត្វា មហាសត្តោ នាគរាជស្ស ដុតី ករោន្តោ ឥតរំ គាថមាហា -

១៦០១.

“អន្ទា សតំ ភាសសិ នាគ ធម្មំ, អនុត្តរំ អត្ថបទំ សុចិណ្ណំ;
ឯតាទិសិយាសុ ហិ អាបនាសុ, បញ្ញាយតេ មាទិសានំ វិសេសោ”តិ។

តត្ថ អន្ទា សតន្តិ ឯកំសេន សន្តានំ បណ្ឌិតានំ ធម្មំ ភាសសិ។ អត្ថបទន្តិ
ហិតកោដ្ឋាសំ។ ឯតាទិសិយាសូតិ ឯវុចាសុ អាបនាសុ ឯតាទិសេ ភយេ
ឧបជ្ជិតេ មាទិសានំ បញ្ញាវន្តានំ វិសេសោ បញ្ញាយតិ។

តំ សុត្វា នាគរាជា អតិរេកតរំ តុដ្ឋោ តមេវ បុច្ឆន្តោ គាថមាហា -

១៦០២.

“អក្ខាហិ នោ តាយំ មុធា នុលទ្ធោ, អក្ខេហិ នោ តាយំ អជេសិ ជូតេ;
ធម្មេនលទ្ធោ ឥតិ តាយមាហា, កជំ នុ ត្វំ ហត្ថមិមស្ស មាគតោ”តិ។

តត្ថ អក្ខាហិ នោតិ អាចិត្ត អម្ពាភំ។ តាយន្តិ តំ អយំ។ មុធា នុលទ្ធោតិ កី
នុខោ មុធា អម្ពលកេនេវ លភិ, ឧទាហុ ជូតេ អជេសិ។ ឥតិ តាយមាហាតិ
អយំ បុណ្ណាកោ “ធម្មេន មេ បណ្ឌិតោលទ្ធោ”តិ វេទតិ។ កជំ នុ ត្វំ ហត្ថមិមស្ស
មាគតោតិ ត្វំ កជំ ឥមស្ស ហត្ថំ អាគតោសិ។

មហាសត្តោ អាហា -

១៦០៣.

“យោ មិស្សរោ តត្ថ អហោសិ រាជា, តមាយមក្ខេហិ អជេសិ ជូតេ;
សោ មំ ជិតោ រាជា ឥមស្សនាសិ, ធម្មេន លទ្ធោស្មិ អសាហសេនា”តិ។

តត្ថ យោ មិស្សរោតិ យោ មំ ឥស្សរោ។ ឥមស្សនាសីតិ ឥមស្ស បុណ្ណកស្ស
អនាសិ។

តំ សុត្វា នាគរាជា តុដ្ឋោ អហោសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៦០៤.

“មហោរកោ អត្ថមនោ ឧទក្កោ, សុត្វាន ធិរស្ស សុភាសិតានិ;
ហត្ថេ គហេត្វាន អនោមបញ្ញំ, ចារេក្ខិ ភវិយាយ តទា សកាសេ។

១៦០៥.

“យេន ភ្នំ វិមលេ បណ្ណា, យេន ភត្ថំ ន រុច្ឆតិ;
ន ច មេតាធិសោ វណ្ណោ, អយមេសោ តមោនុទោ។

១៦០៦.

“យស្ស តេ ហនយេនត្ថោ, អាគតាយំ បភដ្ឋរោ;
តស្ស វាក្យំ និសាមេហិ, ទុល្លភំ ទស្សនំ បុនា”តិ។

តត្ថ ចារេក្ខិតិ បរិដ្ឋោ។ យេនាតិ ភន្តេ វិមលេ, យេន ការណេន ភ្នំ បណ្ណា
ចេវ, ន ច តេ ភត្ថំ រុច្ឆតិ។ ន ច មេតាធិសោ វណ្ណាតិ បជរិតលេ វា ទេវលោកេ វា
ន ច តាធិសោ វណ្ណោ អញ្ញស្ស កស្សចិ អត្ថិ, យាធិសោ ឯតស្ស គុណវណ្ណោ
បត្តដោ។ អយមេសោ តមោនុទោតិ យំ និស្សាយ តវ ទោហន្តោ ឧប្បន្នោ,
អយមេវ សោ សត្តលោកស្ស តមោនុទោ។ បុនាតិ បុន ឯតស្ស ទស្សនំ នាម
ទុល្លភន្តិ វរិតិ។

វិមលាបិ តំ ទិស្វា បដិសន្ធារំ អកាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហ -

១៦០៧.

“ទិស្វាន តំ វិមលា ភូរិបញ្ញំ, ធនុដ្ឋលី អញ្ញាលី បគ្គហេត្វា;
ហដ្ឋេន ភាវេន បតីតរូចា, ឥច្ចព្រាវ កុរុនំ កត្តសេដ្ឋ”ន្តិ។

តត្ថ ហដ្ឋេន ភាវេនាតិ បហដ្ឋេន ចិត្តេន។ បតីតរូចាតិ សោមនស្សជាតា។

ឥតោ បរំ វិមលាយ ច មហាសត្តស្ស ច វេចនប្បដិវេចនកាថា -

១៦០៨.

“អទិដ្ឋបុព្វំ ទិស្វាន, មន្ទោ មច្ចុកយដ្ឋិតោ;
ព្យម្ពិតោ នាភិវាទេសិ, នយិទំ បញ្ញាវតាមិវ។

១៦០៩.

“ន ចម្ពិ ព្យម្ពិតោ នាភិ, ន ច មច្ចុកយដ្ឋិតោ;
ន វជ្ជោ អភិវាទេយ្យ, វជ្ជំ វា នាភិវាទេយេ។

១៦១០.

“កងំ នោ អភិវាទេយ្យ, អភិវាទាបយេជ វេ;
យំ នរោ ហន្តមិច្ឆេយ្យ, តំ កម្មំ នុបបដ្ឋតិ។

១៦១១.

“ឯវមេតំ យថា ព្រាសិ, សច្ចំ ភាសសិ បណ្ឌិត;
ន វជ្ជោ អភិវាទេយ្យ, វជ្ជំ វា នាភិវាទេយេ។

១៦១២.

“កង់ នោ អភិវាទេយ្យ, អភិវាទាបយេជ វេ;
យំ នរោ ហន្តមិឆ្មេយ្យ, តំ កម្មំ នុបបជ្ជតិ។

១៦១៣.

“អសស្សតំ សស្សតំ នុ តវយំទំ, ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ;
បុច្ឆាមិ តំ នាគកញ្ញោតមត្តំ, កង់ នុ តេ លទ្ធិមិទំវិមានំ។

១៦១៤.

“អធិច្ឆលទ្ធិំ បរិណាមជំតេ, សយំកតំ ឧទាហុ ទេវេហិ ទិន្នំ;
អក្កាហិ មេ នាគកញ្ញោតមត្តំ, យថេវ តេ លទ្ធិមិទំវិមានំ។

១៦១៥.

“នាធិច្ឆលទ្ធិំ ន បរិណាមជំមេ, ន សយំកតំ នាបិ ទេវេហិ ទិន្នំ;
សកេហិ កម្មេហិ អចាបកេហិ, បុញ្ញេហិ មេ លទ្ធិមិទំវិមានំ។

១៦១៦.

“កី តេ វតំ កី បន ព្រហ្មចរិយំ, កិស្ស សុចិណ្ឌាស្ស អយំវិចាគោ;
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ, ឥទ្ធិ តេ នាគិ មហាវិមានំ។

១៦១៧.

“អហព្វា ខោ សាមិកោ ចាបិ មយ្ហំ, សទ្ធា ឧកោ ទានបតី អហុម្ហា;
ឱចានភូតំ មេ យវំ តទាសិ, សន្តប្បតា សមណព្រាហ្មណា ច។

១៦១៨.

“មាលព្វា គន្ធព្វា វិលេបនព្វា, បទីបិយំ សេយ្យមុបស្សយព្វា;
អច្ឆាននំ សាយនមន្ទចានំ, សក្កច្ឆ ទានានិ អទម្ព តត្ថ។

១៦១៩.

“តំ មេ វតំ តំ បន ព្រហ្មចរិយំ, តស្ស សុចិណ្ឌស្ស អយំ វិចាគោ;
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ, ឥទព្វា មេ ជីវ មហាវិមាណំ។

១៦២០.

“ឃំ ចេ តេ លទ្ធិមិទំ វិមាណំ, ជាតាសិ បុញ្ញានំ ជលូបបត្តិ;
តស្មា ហិ ធម្មំ ចរ អប្បមត្តា, យថា វិមាណំ បុន មាវសេសិ។

១៦២១.

“នយិធិ សន្តិ សមណាព្រាហ្មណា ច, យេសន្នចាតានិ ធនេមុ កត្តេ;
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្តំ, យថា វិមាណំ បុន មាវសេម។

១៦២២.

“កោគី ហិ តេ សន្តិ ឥធូបបដ្ឋា, បុត្តា ច ទារា អនុជីវិនោ ច;
តេសុ តុរំ វចសា កម្មនា ច, អសម្បទុដ្ឋា ច ភវាហិ និច្ចំ។

១៦២៣.

“ឃំ តុរំ នាគិ អសម្បទោសំ, អនុចាលយ វចសា កម្មនា ច;
បត្វា ឥធិ យាវតាយុកំ វិមាណេ, ឧទ្ធី ឥតោ គច្ឆសិ ទេវលោកំ។

១៦២៤.

“អទ្ធា ហិ សោ សោចតិ រាជសេដ្ឋោ, តយាវិនា យស្ស តុរំ សជិត្តោ;
ទុក្ខបនិតោបិ តយា សមេច្ឆ, វិន្ទេយ្យ ចោសោ សុខមាតុរោបិ។

១៦២៥.

“អទ្ធា សតំ ភាសសិ នាគិ ធម្មំ, អនុត្តរំ អត្ថបទំ សុចិណ្ឌំ;

ឯតាទិសិយាសុ ហិ អាបទាសុ, បញ្ញាយតេ មាទិសានំវិសេសោ។

១៦២៦.

“អក្ខាហិ នោ តាយំ មុធានុលទ្ធោ, អក្ខហិ នោ តាយំ អជេសិ ជូតេ;
ធម្មនលទ្ធោ ឥតិ តាយមាហ, កជំ នុ តំ ហត្ថមិមស្ស មាគតោ។

១៦២៧.

“យោ មិស្សរោ តត្ថ អហោសិ រាជា, តមាយមក្ខហិ អជេសិ ជូតេ;
សោ មំ ជិតោ រាជា ឥមស្សទាសិ, ធម្មនលទ្ធោស្មិ អសាហសេនា”តិ។

ឥមាសំ តាថានំ អត្ថោ ហេជ្ជា វុត្តនយេនេវ វេទិតញោ។

មហាសត្តស្ស វចនំ សុត្វា អតិរេកតវំ តុជ្ជាវិមលា មហាសត្តំ គហេត្វា
សហស្សគន្ធនាធិកយដេហិ ម្ហាបេត្វា ម្ហានកាលេ មហាសត្តស្ស
ទិព្ពទុស្សទិព្ពគន្ធមាលាទីនិ ទត្វា អលង្គតប្បជិយត្ថកាលេ ទិព្ពភោជនំ
ភោជេសិ។ មហាសត្ថោ ភុត្ថភោជនោ អលង្គតាសនំ បញ្ញាបេត្វា
អលង្គតធម្មាសនេ និសីទិត្វា ពុទ្ធលីលាយ ធម្មំ ទេសេសិ។ តមត្តំ បកាសេន្តោ
សត្តា អាហា -

១៦២៨.

“យថេវ វុរុណោ នាគោ, បញ្ចំ បុច្ឆិត្ថ បណ្ឌិតំ;
តថេវ នាគកញ្ញាបិ, បញ្ចំ បុច្ឆិត្ថ បណ្ឌិតំ។

១៦២៩.

“យថេវ វុរុណំ នាគំ, ដីរោ តោសេសិ បុច្ឆិតោ;
តថេវ នាគកញ្ញាម្បិ, ដីរោ តោសេសិ បុច្ឆិតោ។

១៦៣០.

“ឧកោបិ តេ អត្តមនេវិធិត្វា, មហោរគំ នាគកញ្ញញ្ច ដីរោ;
អធម្មី អភីតោ អលោមហាដ្ឋោ, ឥច្ចព្រីវី វុរុណំ នាគរាជានំ។

១៦៣១.

“មា រោធយី នាគ អាយាហមស្មី, យេន តវត្ថោ ឥទំ សរីរំ;
ហនយេន មំសេន ករោហិ កិច្ចំ, សយំ ករិស្សមិ យថាមតិ តេ”តិ។

តត្ថ អធម្មីតិ និក្ខម្យោ។ អលោមហាដ្ឋោតិ ភយេន អហដ្ឋលោមោ។
ឥច្ចព្រីវីតិ វីមំសនវសេន ឥតិ អព្រីវី។ មា រោធយីតិ “មិត្តទុត្តិកម្មំ ករោមី”តិ មា
ភាយិ, “កដំ នុ ខោ ឥមំ ឥទានិ មារេស្សមី”តិ វា មា ចិន្តយិ។ នាគាតិ វុរុណំ
អាលបតិ។ អាយាហមស្មីតិ អាយោ អហំ អស្មី, អយមេវ វា ចាថោ។ សយំ
ករិស្សមីតិ សចេ ត្វំ “ឥមស្ស សន្តិកេ ឥទានិ ធម្មោ មេ សុតោ”តិ មំ មារេតុំ ន
វិសហសិ, អហមេវ យថា តវ អដ្ឋាសយោ, តថា សយំ ករិស្សមីតិ។

នាគរាជា អាហ -

១៦៣២.

“បញ្ញា ហវេ ហនយំ បណ្ឌិតានំ, តេ ត្យម្ហ បញ្ញាយ មយំ សុតុដ្ឋា;
អន្ទននាមោ លភតដ្ឋ ទារំ, អន្ទេវ តំ កុរុយោ ចាបយាតូ”តិ។

តត្ថ តេ ត្យម្ហាតិ តេ មយំ តវ បញ្ញាយ សុតុដ្ឋា។ អន្ទននាមោតិ
សម្មុណ្ឌនាមោ បុណ្ណាកោ យក្ខសេនាបតិ។ លភតដ្ឋ ទារន្តិ លភតុ អន្ទ ទារំ,
ទនាមិ អស្ស ដីតរំ ឥវន្ទតី។ ចាបយាតូតិ អន្ទេវ តំ កុរុរដ្ឋំ បុណ្ណាកោ ចាបេតុ។

ឯវត្តា បន វត្តា វុណោ នាគរាជា ឥន្ទតី បុណ្ណាកស្ស អនាសិ។ សោ តំ
លភិក្ខុ តុដ្ឋចិត្តោ មហាសត្តេន សង្ខី សល្លបិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហ

-

១៦៣៣.

“ស បុណ្ណាកោ អត្ថមនោ ឧទត្តោ, ឥន្ទតី នាគកញ្ចំ លភិក្ខុ;
ហដ្ឋេន ភាវេន បតីត្រូចោ, ឥច្ចព្រិ កុរុនំ កត្តសេដ្ឋំ។

១៦៣៤.

“ភិរិយាយ មំ ត្វំ អករិ សមដ្ឋី, អហញ្ច តេវិជ្ជុរ ករោមិ កិច្ចំ;
ឥន្ទញ្ច តេ មណីរតនំ ឧទាមិ, អដ្ឋេវ តំ កុរុយោ ចាបយាមី”តិ។

តត្ថ មណីរតនន្តិ បណ្ឌិត, អហំ តវ គុណោសុ បសន្នោ អរហាមិ តវ
អនុច្ឆរិកំ កិច្ចំ កាតុំ, តស្មា ឥមញ្ច តេ ចក្កវត្តិបរិភោគំ មណីរតនំ ធម៌, អដ្ឋេវ
តំ ឥន្ទបត្តំ ចាបេមីតិ។

អថ មហាសត្តោ តស្ស ធុតី ករោន្តោ ឥតវំ កាថមាហា -

១៦៣៥.

“អដេយ្យមេសា តវ ហោតុ មេត្តិ, ភិរិយាយ កច្ចាន បិយាយ សង្ខី;
អាណន្តិវិត្តោ សុមនោ បតីតោ, ឧត្វា មណី មញ្ច នយិន្ទបត្ត”ន្តិ។

តត្ថ អដេយ្យមេសាតិ ឯសា តវ ភិរិយាយ សង្ខី បិយសំវាសមេត្តិ អដេយ្យ
ហោតុ។ “អាណន្តិវិត្តោ”តិអាធិបា បីតិសមដ្ឋីការមេវស្ស វេទតិ។ នយិន្ទបត្តន្តិ
នយ ឥន្ទបត្តំ។

តំ សុត្វា បុណ្ណាកោ តថា អកាសិ។ តេន វុត្តំ -

១៦៣៦.

“ស បុណ្ណាកោ កុរុនំ កត្តសេដ្ឋំ, និសីទយី បុរតោ អាសនស្មី;
អាទាយ កត្តាវមនោមបញ្ចំ, ឧបាទយី នគរំ ឥន្ទបត្តំ។

១៦៣៧.

“មនោ មនុស្សស្ស យថាបិ គច្ឆេ, តតោបិស្ស ឱប្បតរំ អហោសិ;
ស បុណ្ណាកោ កុរុនំ កត្តសេដ្ឋំ, ឧបាទយី នគរំ ឥន្ទបត្តំ។

១៦៣៨.

“ឯតិន្ទបត្តំ នគរំ បទិស្សតិ, រម្មានិ ច អម្ពរនានិ ភាគសោ;
អហញ្ចា ភរិយាយ សមន្តិភូតោ, តុវញ្ច បត្តោសិ សកំ និកេត”ន្តិ។

តត្ថ យថាបិ គច្ឆេតិ មនោ នាម កិញ្ចាបិ ន គច្ឆតិ, ទូរេ អារម្មណំ កណ្ណោន្តោ
បន គតោតិ វុច្ឆតិ, តស្មា មនុស្ស អារម្មណគ្គហណាតោបិ ឱប្បតរំ តស្ស
មនោមយសិន្ធរស្ស គមនំ អហោសីតិ ឯវមេត្ត អត្តោ ទដ្ឋព្រោ។ ឯតិន្ទបត្តន្តិ
អស្សបិដ្ឋេ និសិទ្ធនោយេវស្ស ទស្សេន្តោ ឯវមាហា។ សកំ និកេតន្តិ តូញ អត្តនោ
និវេសនំ សម្បត្តោតិ អាហា។

តស្មី បន ទិវសេ បច្ឆុសកាលេ រាជា សុបិនំ អន្ទុស។ ឯវរុចោ សុបិនោ
អហោសិ - រញ្ជោ និវេសនទ្វារេ បញ្ញាក្ខន្ធនោ សីលមយសាខា
បញ្ចោគោរសដលោ អលង្កតហត្ថិគវាស្សបដិច្ឆន្នោ មហារុក្ខោ បិតោ។
មហាជនោ តស្ស សក្ការំ កត្វា អញ្ចលី បគ្គយ្ហ នមស្សមនោ អដ្ឋាសិ។
អថេកោ កណ្ណាបុរិសោ ជរុសោ រត្តសាជកនិវត្តោ រត្តបុប្ផកណ្ណាធរោ
អាវុធហត្ថោ អាគន្ធា មហាជនស្ស បរិទេវន្តស្សេវ តំ រុក្ខំ សម្ងលំ ជិន្និត្វា
អាកឡន្តោ អាទាយ គន្ធា បុន តំ អាហរិត្វា បកតិជ្ជានេយេវ វេបេត្វា

បក្កាមីតិ។ រាជា តំ សុបិនំ បរិគ្គណ្ណោន្តោ “មហារុក្ខោវិយ ន អញ្ញោ កោចិ,
 វិធុរបណ្ឌិតោ។ មហាជនស្ស បរិទេវន្តស្សេវ តំ សម្បលំ ជិន្និត្វា អាទាយ
 គតបុរិសោវិយ ន អញ្ញោ កោចិ, បណ្ឌិតំ គហេត្វា គតមាណវោ។ បុន តំ
 អាហរិត្វា បកតិជ្ជានេយេវ វេបេត្វា គតោវិយ សោ មាណវោ បុន តំ បណ្ឌិតំ
 អានេត្វា ធម្មសកាយ ទ្វារេ វេបេត្វា បក្កមិស្សតិ។ អទ្ធា អន្ធម្មំ បណ្ឌិតំ
 បស្សិស្សមា” តិ សន្និដ្ឋានំ កត្វា សោមនស្សបត្តោ សកលនគរំ
 អលង្ការេត្វា ធម្មសកំ សង្ខារេត្វា អលង្កតរតនមណ្ឌបេ ធម្មាសនំ
 បញ្ញាបេត្វា ឯកសតរាជអមច្ចគណនគរវាសិជានបទបរិវត្តោ “អន្ធម្មំ តុម្ហេ
 បណ្ឌិតំ បស្សិស្សេ, មា សោចិត្តា” តិ មហាជនំ អស្សាសេត្វា បណ្ឌិតស្ស
 អាគមនំ ឌីលោកេន្តោ ធម្មសកាយំ និសីទិ។ អមច្ឆាទយោបិ និសីទិសុ។ តស្មី
 ខណោ បុណ្ណាកោចិ បណ្ឌិតំ ឌីតារេត្វា ធម្មសកាយ ទ្វារេ បរិសមជ្ឈេយេវ
 វេបេត្វា វេន្ធតី អាទាយ ទេវនគរមេវ គតោ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា

-

១៦៣៩.

“ន បុណ្ណាកោ កុរុនំ កត្តសេដ្ឋំ, ឌីរោចិយ ធម្មសកាយ មជ្ឈេ;
 អាជញ្ញាមារុយ្ហ អនោមវល្លោក, បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ។

១៦៤០.

“តំ ទិស្វា រាជា បរមប្បតីតោ, ឧដ្ឋាយ ពាហាហិ បលិស្សជិត្វា;
 អវិកម្មយំ ធម្មសកាយ មជ្ឈេ, និសីទយី បមុខមាសនស្មី” ត្ថិ។

តត្ថ អនោមវល្លោកិ អហ័នវល្លោក ឧត្តមវល្លោក។ អវិកម្មយន្តិ ភិក្ខុវេ,
 សោ រាជា បណ្ឌិតំ បលិស្សជិត្វា មហាជនមជ្ឈេ អវិកម្មន្តោ

អនោលីយន្តោយេវ ហត្ថ គហេត្វា អត្ថនោ អភិមុខំ កត្វា អលង្ក័តធម្មាសនេ
និសីទាបេសិ។

អថ រាជា តេន សទ្ធិ សម្មាទិក្ខា មធុរបដិសន្តារំ ករោន្តោ គាថមាហា -

១៦៤១.

“ត្វំ នោ វិនេតាសិ រថំ នទ្ធិ, នន្ទន្តិ តំ កុរុយោ ទស្សនេន;

អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ, កថំ បមោក្ខោ អហុ មាណាវស្សា”តិ។

តត្ថ នន្ទន្តិ យថា នទ្ធិ រថំ សារថិ វិនេតិ, ឯវំ ត្វំ អម្ពាភំ ការណេន នយេន
ហិតកិរិយាសុ វិនេតា។ នន្ទន្តិ តន្តិ តំ ទិស្វាវ ឥមេ កុរុរជ្ឈវាសិនោ តវ ទស្សនេន
នន្ទន្តិ។ មាណាវស្សាតិ មាណាវស្ស សន្តិកា កថំ តវ បមោក្ខោ អហោសិ? យោ
វា តំ មុញ្ញន្តស្ស មាណាវស្ស បមោក្ខោ, សោ កេន ការណេន អហោសីតិ
អត្តោ។

មហាសត្តោ អាហា -

១៦៤២.

“យំ មាណាវោត្យាភិវទី ជនិន្ទ, ន សោ មនុស្សោ នវីរសេដ្ឋ;

យទិ តេ សុតោ បុណ្ណាកោ នាម យក្ខោ, រញ្ជោ កុវេរស្ស ហិ សោ
សជិត្តោ។

១៦៤៣.

“ភូមិន្ទរោ វុរុណោ នាម នាគោ, ព្រហ្មា សុចី វណ្ណាពលូបបន្នោ;

តស្សនុជំ ដីតវំ កាមយានោ, ឥវន្ទតិ នាម សា នាគកញ្ញា។

១៦៤៤.

“តស៊ូ សុមជ្ឈាយ បិយាយ ហេតុ, បតារយិត្ត មរណាយ មយ្ហ័;
សោ ចេវ ភរិយាយ សមន្តិក្ខតោ, អហព្វា អនុញ្ញាតោ មណី ច
លទ្ធោ” តិ។

តត្ថ យំ មាណវោត្យាភិវឌ្ឍនី ជនិន្ទ យំ ត្វំ “មាណវោ” តិ អភិវឌ្ឍនី។
ភូមិន្ទរោតិ ភូមិន្ទរោតកវនវាសី។ សា នាគកញ្ញាតិ យំ នាគកញ្ញា សោ
បត្តយមាណោ មម មរណាយ បតារយិត្ត បរត្ថេសិ, សា នាគកញ្ញា វេន្ទតិ
នាម។ បិយាយ ហេតុតិ មហារាជ, សោ ហិ នាគរាជា
ចតុប្បាសចិកបញ្ញាវិស្សន្តនេ បសន្នោ មំ មណីនា បូជេត្វា នាគកវនំ គតោ
វិមលាយ នាម ទេវិយា តំ មណី អធិស្វា “ទេវ, កុហី មណី” តិ បុច្ឆិតោ មម
ធម្មកថិកការំ វណ្ណាសិ។ សា មយ្ហំ ធម្មកថំ សោតុកាមា ហុត្វា មម ហធយេ
នោហឡំ ឧប្បាទេសិ។ នាគរាជា ធុគ្គហិតេន បន ជិតរំ វេន្ទតិ អាហា - “មាតា,
តេ វិធុរស្ស ហធយមំសេ នោហឡិនី, តស្ស ហធយមំសំ អាហរិតុំ សមត្ថំ
សាមិកំ បរិយេសាហី” តិ។ សា បរិយេសន្តិ វេស្សវណស្ស ភាគិនេយ្យំ បុណ្ណកំ
នាម យក្ខំ ធិស្វា តំ អត្ថនិ បដិពទ្ធិចិត្តំ ព្យាត្វា បិតុ សន្តិកំ នេសិ។ អថ នំ សោ
“វិធុរបណ្ឌិតស្ស ហធយមំសំ អាហរិតុំ សក្កោន្តោ វេន្ទតិ លភិស្សសី” តិ
អាហា។ បុណ្ណាកោ វេបុល្លបព្ពតតោ ចក្កវត្តិបរិភោគំ មណីវតនំ អាហរិត្វា
តុម្ពេហិ សទ្ធិ ជូតំ កើឡិក្ខា មំ ជិនិត្វា លភិ។ អហព្វា មម និវេសនេ តីហំ
វេសាបេត្វា មហន្តំ សក្ការំ អកាសី។ សោបិ មំ អស្សវាលធិ កាហាបេត្វា
ហិមវន្តេ រុក្ខេសុ ច បព្ពតេសុ ច ចោបេត្វា មារេតុំ អសក្កោន្តោ សត្តមេ
វាតក្ខន្ធវេ វេម្ពវាតមុខេ ច បក្ខន្ធិត្វា អនុបុព្វេន សដ្ឋិយោជនុព្ពេជេ
កាឡាភិវត្តកេ វេបេត្វា សីហវេសាធិវេសេន ឥន្ទ្រិទព្វា រូបំ កត្វាបិ មារេតុំ
អសក្កោន្តោ មយា អត្ថនោ មារណាការណំ បុដ្ឋោ អាចិត្តិ។ អថស្សហំ
សាធុនរាជម្មេ កថេសី។ តំ សុត្វា បសន្តចិត្តោ មំ ឥធម អានេតុកាមោ អហោសិ។

អថាហំ តំ អាទាយ នាគកវនំ គន្ធា នាគរញ្ជោ ច វិមលាយ ច ធម្មំ
 ធនេសសី។ តតោ នាគរាជា ច វិមលា ច សព្ពនាគបរិសា ច បសីទីសុ។ នាគរាជា
 តត្ថ មយា នាហំ វុត្តកាលេ វេនន្ទតី បុណ្ណាកស្ស អទាសិ។ សោ តំ លភិត្វា
 បសន្នចិត្តោ ហុត្វា មំ មណីរតនេន បូជេត្វា នាគរាជេន អាណាត្តោ
 មនោមយសិន្ធរំ អាហេបេត្វា សយំ មជ្ឈិមាសនេ និសីទិត្វា វេនន្ទតី បច្ឆិមាសនេ
 និសីទាបេត្វា មំ បុរិមាសនេ និសីទាបេត្វា វេនន្ទត្វា បរិសមជ្ឈេ ឌីតារេត្វា
 វេនន្ទតី អាទាយ អត្តនោ នគរមេវ គតោ។ ឯវំ, មហារាជ, សោ បុណ្ណាកោ តស្សា
 សុមជ្ឈាយ បិយាយ ហេតុ បតារយិត្ត មរណាយ មយ្ហំ។ អថេវំ មំ និស្សាយ សោ
 ចេវ ភរិយាយ សមឌីត្វតោ, មម ធម្មកថំ សុត្វា បសន្នេន នាគរាជេន អហព្វា
 អនុញ្ញាតោ, តស្ស បុណ្ណាកស្ស សន្តិកា អយំ សព្ពកាមទទោ
 ចក្កវត្តិបរិភោគមណិ ច លទ្ធោ, គណ្ណេ, ទេវ, វេនន្ទ មណិន្ទិ រញ្ជោ រតនំ
 អទាសិ។

តតោ រាជា បច្ឆសកាលេ អត្តនា ទិដ្ឋសុបិនំ នគរវាសិនំ កថេតុកាមោ
 “កោន្តោ, នគរវាសិនោ អដ្ឋ មយា ទិដ្ឋសុបិនំ សុណាថា” តិ វត្វា អាហា -

១៦៤៥.

“វុត្តោ ហិ មយ្ហំ បទ្វារេ សុជាតោ, បញ្ញាក្ខន្ធា សីលមយស្ស សាខា;
 អត្តេ ច ធម្មេ ច បិតោ និចាកោ, កវច្ចលោ ហត្ថិកវាស្សធន្នោ។

១៦៤៦.

“នច្ចគីតត្វិរិយាភិណាទិតេ, ឧច្ឆិជ្ជេ សេនំ បុរិសោ អហាសិ;
 សោ នោ អយំ អាគតោ សន្និកេតំ, វុត្តស្សិមស្សាបចិត្តិ ករោថ។

១៦៤៧.

“យេ កេចិ វិត្តា មម បច្ឆយេន, សព្វេវ តេ ចាតុកកោនុ អដ្ឋ;
តិព្ពានិ កត្វាន ឧបាយនានិ, រុក្ខស្សិមស្សបចិទី កកោថ។

១២៤៨.

“យេ កេចិ ពន្ធា មម អត្ថិ រដ្ឋេ, សព្វេវ តេ ពន្ធនា មោធយន្ត;
យថេវយំ ពន្ធនស្មា បមុត្តោ, វេរមេតេ មុញ្ញេវ ពន្ធនស្មា។

១២៤៩.

“ឧន្ទុត្ថលា មាសមិមំ កកោនុ, មំសោធនំ ព្រាហ្មណា ភក្ខយន្ត;
អមជ្ជថា មជ្ជេហា បិវន្ត, បុណ្ណាហិ ថាលាហិ បលិស្សតាហិ។

១២៥០.

“មហាបជំ និច្ច សម្បយន្ត, តិព្ពញ្ច រក្ខំវិទហន្ត រដ្ឋេ;
យថាញ្ញមញ្ញំ នវិហេវយេយ្យំ, រុក្ខស្សិមស្សបចិទី កកោថា”តិ។

តត្ថ សីលមយស្ស សាខាតិ ឯតស្ស រុក្ខស្ស សីលមយា សាខា។ អត្ថេ ច
ធម្មេចាតិ វុទ្ធិយញ្ច សកាវេ ច។ ឋិតោ និចាគោតិ សោ បញ្ញាមយរុក្ខោ
បតិដ្ឋិតោ។ កវប្បលោតិ បញ្ញាវិធកោរសដលោ។ ហត្ថិកវាស្សឆន្នោតិ
អលង្កតហត្ថិកវាស្សេហិ សញ្ញោ។ នច្ចគីតត្វិយាភិណាទិតេតិ អថ តស្ស
រុក្ខស្ស បូជំ កកោនេន មហាជនេន តស្មី រុក្ខេ ឯតេហិ នច្ចាទីហិ អភិណាទិតេ។
ឧទ្ធិដ្ឋ សេនំ បុរិសោ អហាសីតិ ឯកោ កណ្តាបុរិសោ អាគន្ធា តំ រុក្ខំ ឧទ្ធិដ្ឋ
បរិវារេត្វា ឋិតំ សេនំ បលាបេត្វា អហាសិ គហេត្វា គតោ។ បុន សោ រុក្ខោ
អាគន្ធា អម្ពាភំ និវេសនន្ទារយេវ ឋិតោ។ សោ នោ អយំ រុក្ខសទិសោ បណ្ឌិតោ
សន្និកេតំ អាគតោ។ ឥនានិ សព្វេវ តុម្ពេ រុក្ខស្ស ឥមស្ស អបចិទី កកោថ,
មហាសក្ការំ បវត្តេថ។

មម បច្ចុយេនាតិ អម្ពោ, អមច្ចា យេ កេចិ មំ និស្សយ លទ្ធន យសេន វិត្តា
តុដ្ឋចិត្តា, តេ សព្ពេ អត្តនោ វិត្តំ ចាតុករោនុ។ តិព្ពានីតិ ពហាលានិ មហន្តានិ។
ឧបាយនានីតិ បណ្ណាការេ។ យេ កេចិតិ អន្តមសោ កីឡនត្ថាយ ពទ្ធ
មិគប ក្ខិណោ ឧបាយេ។ មុញ្ញវេតិ មុញ្ញនុ។ ឧន្ទុដ្ឋលា មាសមិមំ ករោន្តុតិ ឥមំ
មាសំ កសននដ្ឋលានិ ឧស្សបេត្វា ឯកមន្តេ បេត្វា នគរេ កេរី ចរាបេត្វា
សព្ពេ មនុស្ស មហាឆណំ ករោនុ។ ភក្ខយន្តុតិ ភុញ្ញនុ។ អមជ្ជចាតិ ឯត្ត អ-
កាវេ និចាតមត្តំ, មជ្ជចា បុរិសា មជ្ជវហា អត្តនោ អត្តនោ អាចានជ្ជានេសុ
និសិន្នា បិវន្តុតិ អត្តោ។ បុណ្ណាហិ ថាលាហិតិ បុណ្ណាហិ ថាលេហិ។
បលិស្សតាហិតិ អតិបុណ្ណត្ថា បគ្សរមាទេហិ។ មហាបទំ និច្ច សម្បយន្តុតិ
អន្តោនគរេ អលង្កតមហាបទំ រាជមគ្គំ និស្សយ បិតា វេសិយា និច្ចកាលំ
កិលេសវសេន កិលេសត្ថិកំ ជនំ អដ្ឋយន្តុតិ អត្តោ។ តិព្ពន្ធិ កាឡំ។ យថាតិ
យថា រក្ខស្ស សុសរិហិតត្ថា ឧន្ទុដ្ឋលា ហុត្វា រុក្ខស្សិមស្ស អបចិតី ករោន្តា
អញ្ញមញ្ញំ នវិហេបយេយ្យំ, ឯវំ រក្ខំ សរិទហន្តុតិ អត្តោ។

ឯវំ រញ្ញា វុត្ថេ -

១៦៥១.

“ឱរោធា ច កុមារា ច, វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា;
ពហុំ អន្ធព្វា ចានព្វា, បណ្ឌិតស្សាភិហារយុំ។

១៦៥២.

“ហត្ថាវេហា អនីកជ្ជា, រជិកា បត្តិការកា;
ពហុំ អន្ធព្វា ចានព្វា, បណ្ឌិតស្សាភិហារយុំ។

១៦៥៣.

“សមាគតា ជានបទា, នេគមា ច សមាគតា;
ពហុំ អន្តញ្ច ចានញ្ច, បណ្ឌិតស្សតិហារយុំ។

១៦៥៤.

“ពហុជនោ បសន្នោសិ, ទិស្វា បណ្ឌិតមាគតេ;
បណ្ឌិតម្ហី អនុប្បត្តេ, ចេលុក្ខេចា បវត្តថា”តិ។

តត្ថ អភិហារយុន្តិ ឯវំ រញ្ញា អាណត្តា មហាធនំ បដិយានេត្វា សព្វេ
សត្តេ ពន្ធនា មោចេត្វា ឯតេ សព្វេ ឌីរោធានយោ នានប្បការំ បណ្ណាការំ
សង្ឃិត្វា តេន សទ្ធិំ អន្តញ្ច ចានញ្ច បណ្ឌិតស្ស បេសេសុំ។ បណ្ឌិតមាគតេតិ
បណ្ឌិតេ អាគតេ តំ បណ្ឌិតំ ទិស្វា ពហុជនោ បសន្នោ អហោសិ។

ធលោក មាសេន ឌីសានំ អគមាសិ។ តតោ មហាសត្តោ ពុទ្ធកិច្ចំ សាធន្តោ
វិយ មហាជនស្ស ធម្មំ ទេសេន្តោ រាជានញ្ច អនុសាសន្តោ ធានាទីនិ បុញ្ញានិ
កត្វា យាវតាយុកំ វត្វា អាយុបរិយោសានេ សគ្គបរាយណោ អហោសិ។
រាជានំ អាទិ កត្វា សព្វេបិ នគរវាសិនោ បណ្ឌិតស្សរាជេ វត្វា ធានាទីនិ
បុញ្ញានិ កត្វា អាយុបរិយោសានេ សគ្គបុរំ បូរយីសុ។

សត្តា ឥមំ ធម្មទេសនំ អាហរិត្វា “ន, ភិក្ខុវេ, ឥនានេវ, បុព្វេបិ តថាគតោ
បញ្ញាសម្បន្នោ ឧចាយកុសលោយេវា”តិ វត្វា ជាតកំ សមោធានេសិ - “តទា
បណ្ឌិតស្ស មាតាបិតរោ មហារាជកុលានិ អហោសុំ, ជេដ្ឋភរិយា រាហុលមាតា,
ជេដ្ឋបុត្តោ រាហុលោ, វិមលា ឧប្បលវណ្ណោ, វរុណនាគរាជា សារិបុត្តោ,
សុបណ្ណារាជា មោគ្គល្លានោ, សក្កោ អនុរុទ្ធោ, ជនញ្ចយកោរព្យរាជា អានន្តោ,
បុណ្ណាកោ ធន្តោ, បរិសា ពុទ្ធបរិសា, វិធុរបណ្ឌិតោ បន អហាមេវ សម្មាសម្ពុទ្ធោ
អហោសិ”ន្តិ។

វិធីរាជាកកវណ្ណានា នវមា។

[៥៤៧] ១០. វេស្សន្តរាជាកកវណ្ណានា

ធនវរកថាវណ្ណានា

ដុស្សតី វរវណ្ណារកេតិ ឥទំ សត្តា កបិលវត្ថុំ ឧបនិស្សាយ និក្រោធារាមេ
វិហារន្តោ ចោក្ខវស្សំ អារត្ត កថេសិ។ យទា ហិ សត្តា បវត្តិតវរធម្មចក្កោ
អនុក្កមេន រាជគហំ គន្ធា តត្ថ ហេមន្តំ វីតីនាមេត្វា ឧទាយិត្តេវេន
មគ្គនេសកេន វីសតិសហស្សឡីណាសវបរិវត្តោ បឋមគមនេន កបិលវត្ថុំ
អគមាសិ, តទា សក្យរាជានោ “មយំ អម្ពាភំ ញាតិសេដ្ឋំ បស្សិស្សមា” តិ
សន្និបតិទ្វា ភគវតោ វសនជ្ជានំ វីមំសមាធា “និក្រោធសក្កស្សារាមោ
រមណីយោ” តិ សល្លកេត្វា តត្ថ សព្ពំ បដិជគ្គនិវិធិ កត្វា គន្ធបុប្ផាធិហត្ថា
បច្ចុគ្គមនំ ករោន្តា សញ្ញាលង្គារប្បជិមណ្ឌិតេ ធម្មារធមារេ នាគរនារកេ ច
នាគរនារិកាយោ ច បឋមំ បហិណ្ឌិសុ, តតោ រាជកុមារេ ច រាជកុមារិកាយោ
ច។ តេសំ អន្តរា សាមំ គន្ធបុប្ផបុណ្ណាធិហិ សត្តារំ បូជេត្វា ភគវន្តំ គហេត្វា
និក្រោធារាមមេវ អគមីសុ។ តត្ថ ភគវា វីសតិសហស្សឡីណាសវបរិវត្តោ
បញ្ញត្តវរពុទ្ធាសនេ និសីទិ។ តទា ហិ សាកិយា មានជាតិកា មានត្ថទ្វា។ តេ
“អយំ សិទ្ធត្ថកុមារោ អម្ពេហិ ធម្មារតោ, អម្ពាភំ កនិជ្ជោ ភាគិនេយ្យោ បុត្តោ
នត្តា” តិ ចិន្តេត្វា ធម្មារធមារេ រាជកុមារេ ច រាជកុមារិកាយោ ច អាហំសុ
“តុម្ពេ ភគវន្តំ វន្តថ, មយំ តុម្ពាភំ បិដ្ឋិតោ និសីទិស្សមា” តិ។

តេសុ ឯវំ អវទ្ធិទ្វា និសិន្នេសុ ភគវា តេសំ អន្លាសយំ ឱលោកេត្វា “ន មំ
ញាតយោ វន្តន្តិ, ហន្ត ឥទានេវ វន្តាបេស្សមី” តិ អភិញ្ញាទាធកំ ចតុត្ថជ្ឈានំ
សមាបន្និទ្វា តតោ វុដ្ឋាយ អាកាសំ អពុគ្គន្ធា តេសំ សីសេ ចាទបំសុ

ឡើងមកដោយ កណ្តាប់រុក្ខមូល យមកចាត់ហារិយសទិសំ ចាត់ហារិយំ
អកាសិ។ រាជា សុខោទនោ តំ អច្ឆរិយំ ទិស្វា អាហា “ភន្តេ, តុម្កាកំ ជាតទិវសេ
កាឡិទេវលស្ស វន្តនត្ថំ ឧបនីតានំ វោ ចាទេ បរិវត្តិត្វា ព្រាហ្មណស្ស មត្តកេ
បិតេ ទិស្វា អហំ តុម្កាកំ ចាទេ វន្តិ, អយំ មេ បឋមវន្តនា។ បុនបិ
វប្បមជ្ឈលទិវសេ ជម្ពុជ្ជាយាយ សិរិសយនេ និសិន្នានំ វោ ជម្ពុជ្ជាយាយ
អបរិវត្តនំ ទិស្វាបិ អហំ តុម្កាកំ ចាទេ វន្តិ, អយំ មេ ទុតិយវន្តនា។ ឥទានិ ឥមំ
អទិជ្ជបុព្វំ ចាត់ហារិយំ ទិស្វាបិ តុម្កាកំ ចាទេ វន្តាមិ, អយំ មេ តតិយវន្តនា” តិ។
វញ្ញា បន វន្តិតេ អវន្តិត្វា ហាតុំ សមត្តោ នាម ឯកសាកិយោបិ នាហោសិ, សព្វេ
វន្តិសុយេវ។

ឥតិ ភគវា ញាតយោ វន្តាបេត្វា អាកាសតោ ឡើងត្វា បញ្ញត្តវតុទ្វាសនេ
និសីទិ។ និសិន្នេ ច ភគវតិ សិខាបត្តោ ញាតិសមាគមោ អហោសិ, សព្វេ
ឯកគ្គចិត្តា ហុត្វា និសីទិសុ។ តតោ មហាមេយោ ឧជ្ជហិត្វា ចោក្ខវវស្សំ វស្សិ,
តម្កវណ្ណំ ឧទកំ ហេជ្ជាវិវន្តំ គច្ឆតិ។ យេ តេមេតុកាមា, តេ តេមេន្ទិ។
អតេមេតុកាមស្ស សរីរេ ឯកពិន្ទុមត្តម្មំ ន បតតិ។ តំ ទិស្វា សព្វេ
អច្ឆរិយព្ពតចិត្តជាតា អហោសុំ។ “អហោ អច្ឆរិយំ អហោ អព្ពតំ អហោ ពុទ្ធានំ
មហានុភាវតា, យេសំ ញាតិសមាគមេ ឯវរូបំ ចោក្ខវវស្សំ វស្សិ” តិ ភិក្ខុ កបំ
សមុជ្ជាបេសុំ។ តំ សុត្វា សត្តា “ន, ភិក្ខុវេ, ឥទានេវ, បុព្វេបិ មម
ញាតិសមាគមេ មហាមេយោ ចោក្ខវវស្សំ វស្សិយេវ” តិ វត្វា តេហិ យាចិតោ
អតីតំ អាហារិ។

អតីតេ សិរិវដ្ឋេ ជេតុត្តវនគរេ សិរិមហារាជា នាម វន្តំ ការន្តោ សញ្ញាយំ
នាម បុត្តំ បដិលភិ។ សោ តស្ស វយប្បត្តស្ស មទ្ធអជីតំ ជុស្សតី នាម
រាជកញ្ញំ អានេត្វា វន្តំ និយ្យានេត្វា ជុស្សតី អគ្គមហោសី អកាសិ។ តស្ស អយំ

បុត្តយោគោ - ឥតោ ឯកនុតិកប្បវិបស្សី នាម សត្តា លោកេ ឧទទាទិ។ តស្មី
ពន្ធមតិនគរំ និស្សាយ ខេមេ មិគទាយេ វិហារន្តេ ឯកោ រាជា រញ្ជោ ពន្ធមស្ស
អនគ្រ្យន ចន្ទនសារេន សទ្ធិ សតសហស្សគ្រនិកំ សុវណ្ណមាលំ បេសេសិ។
រញ្ជោ បនទ្វេ ធីតរោ អហេសុំ។ សោ តំ បណ្ណាការំ តាសំ ទាតុកាមោ ហុត្វា
ចន្ទនសារំ ជេដ្ឋិកាយ អទាសិ, សុវណ្ណមាលំ កនិជ្ជាយ អទាសិ។ តា ឧកោចិ “ន
មយំ ឥមំ អត្តនោ សរីរេ បិឡិទ្ធិស្សម, សត្តារមេវ បូជេស្សមា” តិ ចិន្តត្វា
រាជានំ អាហំសុ “តាត, ចន្ទនសារេន ច សុវណ្ណមាលាយ ច ទសពលំ
បូជេស្សមា” តិ។ តំ សុត្វា រាជា “សាធ្វ” តិ សម្មជិច្ឆិ។ ជេដ្ឋិកា សុខុមចន្ទនចុណ្ណំ
ការេត្វា សុវណ្ណសមុគ្គំ បូរេត្វា គណ្ណាបេសិ។ កនិជ្ជភគិនី បន សុវណ្ណមាលំ
ឧវច្ឆនមាលំ ការាបេត្វា សុវណ្ណសមុគ្គេន គណ្ណាបេសិ។ តា ឧកោចិ
មិគទាយវិហារំ គន្ធា ជេដ្ឋិកា ចន្ទនចុណ្ណេន ទសពលស្ស សុវណ្ណវណ្ណំ សរីរំ
បូជេត្វា សេសចុណ្ណានិ គន្ធកុដិយំ វិគិរិត្វា “ភន្តេ, អនាគតេ តុម្ហាទិសស្ស
ពុទ្ធស្ស មាតា ភវេយ្យ” តិ បត្តនំ អកាសិ។ កនិជ្ជភគិនីបិ តថាគតស្ស
សុវណ្ណវណ្ណំ សរីរំ សុវណ្ណមាលាយ កតេន ឧវច្ឆនេន បូជេត្វា “ភន្តេ, យាវ
អរហត្តប្បត្តិ, តាវ ឥទំ បសាធនំ មម សរីរា មាវិគតំ ហោតូ” តិ បត្តនំ
អកាសិ។ សត្តាបិ តាសំ អនុមោទនំ អកាសិ។

តា ឧកោចិ យាវតាយុកំ បត្វា ទេវលោកេ និព្វត្តិសុ។ តាសុ ជេដ្ឋភគិនី
ទេវលោកតោ មនុស្សលោកំ, មនុស្សលោកតោ ទេវលោកំ សំសរន្តិ
ឯកនុតិកប្បវសានេ អម្ពាភំ ពុទ្ធប្បាទកាលេ ពុទ្ធមាតា មហាមាយាទេវី
នាម អហោសិ។ កនិជ្ជភគិនីបិ តថេវ សំសរន្តិ កស្សបទសពលស្ស កាលេ
កិកិស្ស រញ្ជោ ធីតា ហុត្វា និព្វត្តិ។ សា ចិត្តកម្មកតាយ វិយ ឧវច្ឆនមាលាយ
អលង្កិតេន ឧវេន ជាតត្តា ឧវច្ឆនា នាម កុមារិកា ហុត្វា
សោឡសវស្សិកកាលេ សត្តុ ភត្តានុមោទនំ សុត្វា សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជាយ

អបរភាគេ ភត្តានុមោទនំ សុណាន្តេនេវ បិតរា សោតាបត្តិជលំ បត្តទិវសេយេវ
អរហត្តំ បទ្វា បព្ពតិទ្វា បរិនិព្វាយិ។ កិកិរាជាបិ អញ្ញា សត្ត ដីតរោលភិ។
តាសំ នាមាធិ -

“សមណី សមណគុត្តា ច, ភិក្ខុនី ភិក្ខុនាយិកា;
ធម្មា ចេវ សុធម្មា ច, សង្ឃនាសី ច សត្តមី”តិ។

តា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បនេ -

“ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច, បជាបារា ច គោតមី;
ធម្មទិន្នា មហាមាយា, វិសាខា ចាបិ សត្តមី”តិ។

តាសុ ដុស្សតិ សុធម្មា នាម ហុត្វា ធានាធិនិ បុញ្ញានិ កត្វា
វិបស្សិសម្មាសម្ពុទ្ធស្ស កតាយ ចន្ទនចុណ្ណាបូជាយ ជលេន
រត្តចន្ទនវសបរិច្ឆោសិតេនវិយ សរីរេន ជាតត្តា ដុស្សតិ នាម កុមារិកា ហុត្វា
ទេវេសុ ច មនុស្សេសុ ច សំសរន្តី អបរភាគេ សក្កស្ស ទេវវញ្ញោ អគ្គមហេសី
ហុត្វា និព្ពត្តិ។ អថស្ស យាវតាយុកំ វត្វា បញ្ចាសុ បុព្ពនិមិត្តេសុ ឧប្បន្នេសុ
សក្កោ ទេវរាជា តស្ស បរិក្ខិណាយុកតំ ញាត្វា មហាន្តេន យសេន តំ អាទាយ
នន្ទនវនុយ្យានំ គត្វា តត្ថ តំ អលង្កតសយនបិដ្ឋេ និសិទ្ធិសយំ សយនបស្សេ
និសិទ្ធិទ្វា ឯតទរោច “ភទ្ទេ ដុស្សតិ, តេ ទស វេ ទម្មិ, តេ គណ្ណាស្ស”តិ វទន្តោ
ឥមស្មី កាថាសហស្សបដិមណ្ឌិតេ មហាវេស្សន្តរជាតកេ បឋមំ កាថមាហា -

១៦៥៥.

“ដុស្សតិ វេវណ្ណាកេ, វេស្ស ទសធា វេ;
បថព្យា ចារុបុព្ពត្តិ, យំ តុយ្ហំ មនសោ បិយ”តិ។

ឯវមេសា មហាវេស្សន្តរធម្មទេសនា ទេវលោកេ បតិជ្ជាបិតា នាម ហោតិ។

តត្ថ ជុស្សតីតិ តំ នាមេនាលបតិ។ វវវណ្ណាកេតិ វរាយ វណ្ណាកាយ
សមន្នាគតេ។ ទសនាតិ ទសវិធរេ។ បថព្យាតិ បថវិយំ គហោតព្ពេ កត្វា វវស្ស
គណ្ណាស្សតិ វទតិ។ ចារុបុព្ពង្គីតិ ចារុនា បុព្ពង្គេន វវលក្ខណេន សមន្នាគតេ។
យំ តុយ្ហំ មនសោ បិយន្តិ យំ យំ តវ មនសា បិយំ, តំ តំ ទសហិ កោដ្ឋាសេហិ
គណ្ណាហិ វទតិ។

សា អត្តនោ ចវនធម្មតំ អជាទន្តិ បមត្តា ហុត្វា ទុតិយគាថមាហា -

១៦៥៦.

“ទេវរាជ នមោ ត្យត្ថុ, កី ចាបំ បកតំ មយា;
រម្មា ចាវេសិ មំ ហំនា, វាតោវ ធរណីរុហ”ន្តិ។

តត្ថ នមោ ត្យត្ថុតិ នមោ តេ អត្ថុ។ កី ចាបន្តិ កី មយា តវ សន្តិកេ ចាបំ
បកតន្តិ បុច្ឆតិ។ ធរណីរុហន្តិ រុក្ខំ។

អថស្សា បមត្តការំ ព្រាត្វា សក្កោ ទ្វេ គាថា អភាសិ -

១៦៥៧.

“នចេវ តេ កតំ ចាបំ, ន ច មេ តូមសិ អប្បិយា;
បុញ្ញញ្ច តេ បរិក្ខីណំ, យេន តេវំ វនាមហំ។

១៦៥៨.

“សន្តិកេ មរណំ តុយ្ហំ, វិជាការោ ភវិស្សតិ;
បដិគ្គណ្ណាហិ មេ ឯតេ, វវេ ទស បវេច្ឆតោ”តិ។

តត្ថ យេនតេវន្តិ យេនតេ ឯវំ វេនាមិ។ តុយ្ហំ វិណាការោតិ តវ អម្ពេហិ សទ្ធិ
វិយោគោភវិស្សតិ។ បវេច្ឆតោតិ ធនមានស្ស។

សាសក្កស្ស វេនំ សុត្វា និច្ឆយេន អត្ថនោ មរណំ ញត្វា វំ គណ្ហាន្តិ អាហ

-

១៦៥៩.

“វំ ចេ មេ អនោសក្ក, សព្វក្ខតានមិស្សវ;
សិរិរាជស្ស ភទ្ទន្តេ, តត្ថ អស្សំ និវេសនេ។

១៦៦០.

“នីលនេត្តា នីលភមុ, នីលក្ខិ ច យថា មិគ្គិ;
ដុស្សតី នាម នាមេន, តត្ថបស្សំ បុរិន្ទន។

១៦៦១.

“បុត្តំ លភេជ វេនំ, យាចយោគំ អមច្ឆរិ;
បូជិតំ បដិរាជ្ជហិ, កិត្តិមន្តំ យសស្សិនំ។

១៦៦២.

“គព្ពំ មេ ធារយន្តិយា, មជ្ឈិមង្គំ អនុន្ទតំ;
កុច្ឆិ អនុន្ទតោ អស្ស, ចាបំវេ លិខិតំ សមំ។

១៦៦៣.

“ថនា មេ នប្បបតេយ្យំ, បលិតា ន សន្តំ វាសវ;
កាយេ រដោ ន លិម្បេថ, វជ្ឈញ្ញាបិ បមោចយេ។

១៦៦៤.

“មយូរកោញាភិរុទេ, ឆារីវរគណាយុតេ;
ខុដ្ឋបេលាបកាកិណ្ណោ, សូតមាគធរណ្ឌិតេ។

១៦៦៥.

“ចិត្រគ្គឡេរុយុសិតេ, សុរាមំសបពោធនេ;
សិរិរាជស្ស ភទ្ទន្តេ, តត្ថស្សំ មហេសី បិយា”តិ។

តត្ថ សិរិរាជស្សាតិ សា សកលជម្ពូនីបតលំ ឱលោកេន្ទ្រ អត្តនោ អនុច្ឆិកំ
សិរិរញ្ញោ និវេសនំ ធិស្វា តត្ថ អគ្គមហេសីការំ បត្តន្តី ឯវមាហា។ យថា មិត្តិតិ
ឯកវស្សិកា ហិ មិត្តចោតិកា នីលនេត្តា ហោតិ, តេនេវមាហា។ តត្ថបស្សន្តិ
តត្ថបិ ឥមិនាវ នាមេន អស្សំ។ លកេថាតិ លកេយ្យំ។ វរទន្តិ
អលង្កតសីសអក្ខិយុគលហធយមំសុរុធិរសេតច្ឆត្តបុត្តនាវេសុ
យាចិតយាចិតស្ស វរកណ្ឌាស្ស ឆាយកំ។ កុច្ឆិតិ “មជ្ឈិមជ្ឈ”ន្តិ វុត្តំ សរូបតោ
ធស្សេតិ។ លិខិតន្តិ យថា ធរកេន ធនុកាវេន សម្មា លិខិតំ ធនុ អនុន្តតមជ្ឈិ
តុលាវដ្ឋំ សមំ ហោតិ, ឯវរុចោ មេ កុច្ឆិ ភវេយ្យ។

នប្បបតេយ្យន្តិ បតិគ្វាលម្ហា នភវេយ្យំ។ បលិតា នសន្តុ វាសវាតិ វាសវ
នេវសេដ្ឋ, បលិតានិបិ មេ សិរស្មី នសន្តុ មា បញ្ញាយីសុ។ “បលិតានិ
សិរោរុហា”តិបិ ចាហោ។ វជ្ឈញ្ញាបីតិ កិត្តិសការកំ រាជាបរាជិកំ
វជ្ឈប្បត្តចោរំ អត្តនោ ពលេន មោចេតុំ សមត្ថា ភវេយ្យំ។ ឥមិនា អត្តនោ
ឥស្សរិយការំ ធិបេតិ។ ភូតមាគធរណ្ឌិតេតិ ភោជនកាលាធិសុ ជុតិវសេន
កាលំ អាហារេន្តេហិ សូតេហិ ចេវ មាគធរកេហិ ច វណ្ណិតេ។
ចិត្រគ្គឡេរុយុសិតេតិ បញ្ញាខ្ចីកត្វិយសទ្ធិសធិសំ មនោរមំ វរំ វរន្តេហិ
សត្តរតនិវិចិត្តេហិ ធូរកវាជេហិ ឧគ្សាសិតេ។ សុរាមំសបពោធនេតិ “បិវេថ,

ខាងដាវ"តិ សុរាម៌សេហិ បពោធិយមានជនេ ឯវ្យាបេ សិរិរាជស្ស និវេសនេ
តស្ស អគ្គមហេសី ភវេយ្យន្តិ ឥមេ ទស វរេ គណ្ហិ។

តត្ថ សិរិរាជស្ស អគ្គមហេសីភារោ បឋមោ វរោ, នីលនេត្តតា ធុតិយោ,
នីលភមុកតា តតិយោ, ជុស្សតីតិ នាមំ ចតុត្ថោ, បុត្តបដិលាភោ បញ្ចមោ,
អនុន្ទតកុច្ឆិតា ធរដ្ឋោ, អលម្ពត្តនតា សត្តមោ, អបលិតភារោ អដ្ឋមោ,
សុខុមច្ឆរិភារោ នវមោ, វជ្ឈប្បមោចនសមត្តតា ទសមោ វរោតិ។

សក្កោ អាហា -

១៦៦៦.

“យេ តេ ទស វរា ទិន្នា, មយា សព្ពេត្ថសោភនេ;
សិរិរាជស្ស វិជិតេ, សព្ពេតេ លច្ឆសី វរេ”តិ។

អថស្សា សក្កោ ទេវរាជា ជុស្សតិយា ទស វរេ អនាសិ, ទត្វា ច បន “ភទ្ទ
ជុស្សតិ, តវ សព្ពេតេ សមិជ្ឈន្ត”តិ វត្វា អនុមោទិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា
អាហា -

១៦៦៧.

“ឥទំ វត្វាន មយវា, ទេវរាជា សុជម្បតិ;
ជុស្សតិយា វំ ទត្វា, អនុមោទិត្ត វាសវោ”តិ។

តត្ថ អនុមោទិត្តាតិ “សព្ពេតេ លច្ឆសី វរេ”តិ ឯវំ វរេ ទត្វា បមុទ្ទិតោ
តុដ្ឋមានសោ អហោសីតិ អត្តោ។

ទសវរកថា និដ្ឋិតា។

ហាមវន្តវណ្ណា

ឥតិ សាវរេ គហេត្វា តតោ បុតា មន្ទរញ្ជ្រា អគ្គមហេសីយា កុច្ឆិម្ហំ និព្វត្តិ។
ជាយមាណា ច ចន្ទនបុណ្ណាបរិកិណ្ណានវិយ សរីរេន ជាតា។ តេនស្ស
នាមគ្គហណាទិវសេ “ដុស្សតី”ត្រូវ នាមំ ករីសុ។ សា មហាន្តេន បរិវារេន វឡិក្ខា
សោឡសវស្សកាលេ ឧត្តមរូបធរា អហោសិ។ អថ នំ សិរីមហារាជា បុត្រស្ស
សញ្ញាយកុមារស្ស អត្ថាយ អានេត្វា តស្ស ធន្តំ ឧស្សាបេត្វា សោឡសន្តំ
ឥត្តិសហស្សានំ ជេដ្ឋិកំ កត្វា អគ្គមហេសីជ្ជានេ ឋបេសិ។ តេន វុត្ថំ -

“តតោ បុតា សា ដុស្សតី, ធន្តិយេ ឧបបជ្ជថ;
ជេតុត្តរម្ហំ នគរេ, សញ្ញាយេន សមាគមី”តិ។

សា សញ្ញាយស្ស បិយា មនាថា អហោសិ។ អថ នំ សក្កោ អារជ្ជមាណោ
“មយា ដុស្សតិយា ទិន្ទវេសុ នវ វរា សមិទ្ធា”តិ ទិស្វា “ឯកោ បន បុត្រវរោ ន
តាវ សមិជ្ឈតិ, តម្បិស្សា សមិជ្ឈាបេស្សមី”តិ ចិន្តេសិ។ តថា មហាសត្តោ
តាវតីសនេវលោកេ វសតិ, អាយុ ចស្ស បរិក្ខិណំ អហោសិ។ តំ ញត្វា សក្កោ
តស្ស សន្តិកំ កត្វា “មារិស, តយា មនុស្សលោកំ កន្តុំ វដ្ដតិ, តត្ថ សិរីរញ្ជ្រា
អគ្គមហេសីយា កុច្ឆិម្ហំ បដិសន្ធិ កណ្ហាតុំ វដ្ដតី”តិ វត្វា តស្ស ចេវ អញ្ជោសញ្ច
ចវេនធម្មានំ សជ្ជិសហស្សានំ នេវបុត្តានំ បដិញ្ចំ គហេត្វា សកជ្ជានមេវ គតោ។
មហាសត្តោបិ តតោ ចរិត្វា តត្ថបបន្នោ, សេសនេវបុត្តាបិ សជ្ជិសហស្សានំ
អមច្ចានំ គេហេសុ និព្វត្តិសុ។ មហាសត្តេ កុច្ឆិកតេ ដុស្សតី ទោហឡិដិ ហុត្វា
ចត្វសុ នគរទ្វារេសុ នគរមជ្ឈេ រាជិនីវេសនទ្វារេ ចាតិ ធនុ ឋានេសុ ធន
ទានសាលាយោ កាវាបេត្វា ទេវសិកំ ធន សតសហស្សានិ វិស្សន្តេត្វា មហាទានំ
ទាតុកាមា អហោសិ។

រាជា តស្សន្ត ទោហឡំ សុត្វា នេមិត្តកេ ព្រាហ្មណោ បក្កោសាបេត្វា បុច្ឆិ។
នេមិត្តកា - “មហារាជ, ទេវិយា កុច្ឆិម្ហំ ទានាភិរតោ សត្តោ ឧប្បន្នោ, ទានេន
តិត្ថំ ន គមិស្សតី” តិ វេទីសុ។ តំ សុត្វា រាជា តុដ្ឋមានសោ ហុត្វា ធន
ទានសាលាយោ កាវាបេត្វា វុត្តប្បការំ ទានំ បដ្ឋបេសិ។ ពោធិសត្តស្ស
បដិសន្ធិគ្គហណាកាលតោ បដ្ឋាយ រញ្ជោ អាយស្ស បមាណំ នាម នាហោសិ។
តស្ស បុញ្ញានុភាវេន សកលជម្ពុទីបរាជានោ បណ្ណាការំ បហិណ្ឌីសុ។ ទេវី
មហាន្តេន បរិវារេន គត្តំ ធាវេន្តំ ទសមាសេ បរិបុណ្ណោ នគរំ ទដ្ឋកាមា ហុត្វា
រញ្ជោ អាហោចេសិ។ រាជា នគរំ ទេវនគរំ វិយ អលង្ការាបេត្វា ទេវី រថវរំ
អាហោចេត្វា នគរំ បទក្ខិណំ កាវេសិ។ តស្ស វេស្សនំ វិជិយា វេមជ្ឈំ
សម្បត្តកាលេ កម្មជវាតា ចលីសុ។ អថ អមច្ឆា រញ្ជោ អាហោចេសុំ។ តំ សុត្វា
វេស្សវិជិយំយេវ តស្ស សូតិយំ កាវាបេត្វា វាសំ គណ្ណាបេសិ។ សា តត្ថ បុត្តំ
វិជាយិ។ តេន វុត្តំ -

“ទស មាសេ ធាវយិត្វាន, ករោន្តី បុរំ បទក្ខិណំ;
វេស្សនំ វិជិយា មជ្ឈេ, ជនេសិ ដុស្សតី មម” ត្ថិ។ (ចរិយា. ១.៧៦);

មហាសត្តោ មាតុ កុច្ឆិតោ និក្ខន្តោយេវ វិសទោ ហុត្វា អក្ខិណិ ឧម្ពិលេត្វា
និក្ខមិ។ និក្ខន្តោយេវ ច មាតុ ហត្ថំ បសារេត្វា “អម្ព, ទានំ ទស្សមិ, អត្ថិ កិត្យិ
តេ ធន” ត្ថិ អាហា។ អថស្ស មាតា “តាត, យថាអជ្ឈាសយេន ទានំ ទេហី” តិ
បសាវិតហត្ថេ សហស្សត្ថិកំ វេបេសិ។ មហាសត្តោ ហិ ឧមជ្ឈជាតកេ ឥមស្មី
ជាតកេ បច្ឆិមត្ថកាវេតិ តីសុ ហិទេសុ ជាតមត្ថេយេវ មាតរា សទ្ធិ កថេសិ។
អថស្ស នាមគ្គហណាទិវសេ វេស្សវិជិយំ ជាតត្តា “វេស្សន្តរោ” តិ នាមំ ករីសុ។

តេន វុត្តំ -

“ន មយ្ហំ មត្តិកំ នាមំ, នបិ បេត្តិកសម្ភវំ;
ជាតោម្ហិ វេស្សវីជីយំ, តស្មា វេស្សន្តរោ អហុ”ន្តិ។ (ចរិយា. ១.៧៧);

ជាតទិវសេយេវ បនស្ស ឯកា អាកាសចារិនី ករេណុកា
អភិមជ្ឈលសម្មតំ សព្វសេតំ ហត្ថិចោតកំ អានេត្វា មជ្ឈលហត្ថិជ្ជានេ វេបេត្វា
បក្កាមិ។ តស្ស មហាសត្តំ បច្ចយំ កត្វា ឧប្បន្នត្វា “បច្ចយោ”ត្វេវ នាមំ កវីសុ។
តំ ទិវសមេវ អមច្ចគេហសុ សជ្ជិសហស្សកុមារកា ជាយីសុ។ រាជា
មហាសត្តស្ស អតិទីយាទិនោសេ វិវដ្ឋេត្វា អលម្ពជនិយោ មជ្ជវិរាមោ
ចតុសជ្ជិ ឆាតិយោ ឧបជ្ជាបេសិ។ តេន សទ្ធិំ ជាតានញ្ច សជ្ជិទារកសហស្សានំ
ឯកេកា ឆាតិយោ ឧបជ្ជាបេសិ។ សោ សជ្ជិសហស្សេហិ ទារកេហិ សទ្ធិំ
មហាន្តេន បរិវារេន វឌ្ឍតិ។ អថស្ស រាជា សតសហស្សគ្បនកំ កុមារបិឡន្ទនំ
កាវាបេសិ។ សោ ចតុប្បញ្ញវស្សិកកាលេ តំ ឌីមុញ្ចិត្វា ឆាតីនំ ទត្វា បុន តាហិ
ជីយមានម្មិ ន គណ្ហិ។ តា រញ្ជោ អារាមយីសុ។ រាជា តំ សុត្វា “មម បុត្តេន ទិន្នំ
ព្រហ្មទេយ្យមេវ ហោតូ”តិ អបរម្មិ កាវេសិ។ កុមារោ តម្មិ អនាសិយេវ។ ឥតិ
ទារកកាលេយេវ ឆាតីនំ នវ វារេ បិឡន្ទនំ អនាសិ។

អជ្ជវស្សិកកាលេ បន ចាសាទវគតោ សិរិសយនបិដ្ឋេនិសិដ្ឋោវ ចិន្តេសិ
“អហំ ពាហិរកនានមេវ ទេមិ, តំ មំ ន បរិតោសេតិ, អជ្ជត្តិកនានំ
នាតុកាមោម្ហិ, សេច មំ កោចិ សីសំ យាចេយ្យ, សីសំ ជិន្និត្វា តស្ស ទទេយ្យំ។
សេចបិ មំ កោចិ ហទយំ យាចេយ្យ, ឡំ ភិន្និត្វា ហទយំ និហិរិត្វា ទទេយ្យំ។
សេច អក្ខិនិ យាចេយ្យ, អក្ខិនិ ឧប្បាដេត្វា ទទេយ្យំ។ សេច សរីរមំសំ យាចេយ្យ,
សកលសរីរតោ មំសំ ជិន្និត្វា ទទេយ្យំ។ សេចបិ មំ កោចិ វុធិរំ យាចេយ្យ, វុធិរំ
គហេត្វា ទទេយ្យំ។ អថ វាបិ កោចិ ‘នាសោ មេ ហោហី’តិ វទេយ្យ, អត្តានមស្ស
សាវេត្វា ទាសំ កត្វា ទទេយ្យ”ន្តិ។ តស្សវំ សកាវំ ចិន្តេន្តស្ស

ចតុនហុតាធិកន្ទិយោជនសតសហស្សពហុលា អយំ មហាបថី
មត្តវរវារណារិយ គន្ធមាណ កម្មី។ សិរេនុបត្តតរាជា សុសេទិតវេត្តន្តរោ រិយ
ឡិនមិត្វា ជេតុត្តវនគរាភិមុខោ អជ្ជាសិ។ បថីសន្ទេន ទេវា គន្ធន្តោ ខណ្ឌិកវស្ស
វស្សី, អកាលវិជ្ជុលតា និច្ឆវីសុ, សាគរោ សន្តុតិ។ សក្កោ ទេវរាជា អច្ឆោជេសិ,
មហាព្រហ្មា សាធុការមនាសិ។ បថីតលតោ បដ្ឋាយ យាវ ព្រហ្មលោកា
ឯកកោលាហលំ អហោសិ។

វុត្តម្បី ចេតំ -

“យទាហំ ធារកោ ហោមិ, ជាតិយា អជ្ជវស្សីកោ;
តទា និសន្ន ចាសាទេ, ទានំ ទាតុំ វិចិត្តយី។

“ហទយំ ទទេយ្យំ ចក្កំ, មំសម្បី រុធិរម្បី ច;
ទទេយ្យំ កាយំ សាវេត្វា, យទិ កោចិ យាចយេ មមំ។

“សកាវំ ចិន្តយន្តស្ស, អកម្មីតមសណ្ឌិតំ;
អកម្មី តត្ថ បថី, សិរេនុវនំជំសកា”តិ។ (ចរិយា. ១.៧៨-៨០);

ពោធិសត្តោ សោឡសវស្សីកកាលយេវ សត្តសិប្បសុ និប្បត្តិ ចាបុណិ។
អថស្ស បិតា រន្ទំ ទាតុកាមោ មាតរា សទ្ធិ មន្តេត្វា មន្តរាជកុលតោ
មាតុលដីតំ មទ្ធិ នាម រាជកញ្ញំ អាទេត្វា សោឡសន្នំ ឥត្ថិសហស្សនំ ជេដ្ឋិកំ
អគ្គមហេសី កត្វា មហាសត្តំ រន្ទេ អភិសិញ្ចី។ មហាសត្តោ រន្ទេ
បតិដ្ឋិតកាលតោ បដ្ឋាយ ទេវសិកំ ធន សតសហស្សនិវិស្សន្តេន្តោ មហាទានំ
បវត្តេសិ។ អបរកាកេ មទ្ធិទេវី បុត្តំ វិជាយិ។ តំ កញ្ចានជាលេន សម្បជិច្ឆិសុ,
តេនស្ស “ជាលីកុមារោ”ត្វេវ នាមំ កវីសុ។ តស្ស បទសា គមនកាលេ ដីតំ
វិជាយិ។ តំ កណ្ណាជិនេន សម្បជិច្ឆិសុ, តេនស្ស “កណ្ណាជិនា”ត្វេវ នាមំ

កើសុ។ មហាសត្តោ មាសស្ស ឆក្ខុត្ថំ អលង្កិតហត្ថិក្ខន្ធវរកតោ ឆ
ធានសាលាយោ ឌីលោកេសិ។ តទា កាលិវ្ក្ករដ្ឋ ធុត្ថុដ្ឋិកា អហោសិ, សស្សនិ ន
សម្បជ្ជីសុ, មនុស្សនំ មហន្តំ ឆាតកយំ បវត្ថិ។ មនុស្សា ជីវិតំ
អសក្កោន្តាចារកម្មំ ករោត្តិ។ ធុត្ថិក្ខុបិធុតា ជានបទា រាជង្គុលោ សន្និបតិទ្វា
រាជានំ ឧបក្កោសីសុ។ តំ សុត្វា រញ្ជ្ជា “កី, តាតា” តិ វុត្ថេ តមត្ថំ អាហេយីសុ។
រាជា “សាធុ, តាតា, ទេវំ វស្សាបេស្សមី” តិ តេ ឧយ្យោដេទ្វា សមាធិន្នសីលោ
ឧចាសថវាសំ វសន្តោបិ ទេវំ វស្សាបេតុំ ឆាសក្ខិ។ សោ នាគរេ សន្និចាតេទ្វា
“អហំ សមាធិន្នសីលោ សត្វាហំ ឧចាសថវាសំ វសន្តោបិ ទេវំ វស្សាបេតុំ
ឆាសក្ខិ, កី នុ ខោ កាតព្វ” តិ បុច្ឆិ។ សេច, ទេវ, ទេវំ វស្សាបេតុំ ន សក្កោសិ,
ឯស ជេតុត្តរនគរេ សញ្ញយស្ស រញ្ជ្ជា បុត្តោ វេស្សន្តរោ នាម ធានាភិរតោ។
តស្សំ កិរ សព្ពសេតោ មង្គលហត្ថិ អត្ថិ, តស្ស គតគតជ្ជានេ ទេវោ វស្សិ។
ព្រាហ្មណោ បេសេទ្វា តំ ហត្ថិ យាចាបេតុំ វដ្ឋតិ, អាណាបេថាតិ។

សោ “សាធុ” តិ សម្បជ្ជិទ្វា ព្រាហ្មណោ សន្និចាតេទ្វា តេសុ
គុណវណ្ណាសម្បន្នេ អដ្ឋជនេវិចិនិទ្វា តេសំ បរិព្ពយំ ទទ្វា “គប្បថ, តុម្ហេ
វេស្សន្តរំ ហត្ថិ យាចិទ្វា អានេថា” តិ បេសេសិ។ ព្រាហ្មណា អនុបុព្វេន
ជេតុត្តរនគរំ គន្ធា ធានគ្គេ ភត្ថំ បរិភុញ្ញិទ្វា អត្ថនោ សរីរំ រដោបរិកិណ្ណំ
បំសុមក្ខិតំ កត្វា បុណ្ណាមទិវសេ រាជានំ ហត្ថិ យាចិតុកាមា ហុត្វា រញ្ជ្ជា
ធានគ្គំ អាគមនកាលេ ចាចីនទ្វារំ អគមំសុ។ រាជាបិ “ធានគ្គំ ឌីលោកេស្សមី” តិ
ចាតោវ ន្ទទ្វា នាគគ្គរសភោជនំ ភុញ្ញិទ្វា អលង្កិទ្វា អលង្កិតហត្ថិក្ខន្ធវរកតោ
ចាចីនទ្វារំ អគមាសិ។ ព្រាហ្មណា តត្ថោកាសំ អលភិទ្វា ធុត្ថិណទ្វារំ គន្ធា
ឧន្ទតបទេសេ វទ្វា រញ្ជ្ជា ចាចីនទ្វារេ ធានគ្គំ ឌីលោកេទ្វា
ធុត្ថិណទ្វារាគមនកាលេ ហត្ថេ បសាវេទ្វា “ជយតុ ភរំ វេស្សន្តរោ” តិ តិក្ខុត្ថំ

អាហំសុ។ មហាសត្តោ តេ ព្រាហ្មណោ ធិស្វា ហត្ថី តេសំ បិតតជ្ជានំ បេសេត្វា
ហត្ថិត្វន្ទេ និសិដ្ឋោ បឋមំ កាថមាហា -

១៦៦៨.

“បរូទ្យ្យ កង្កនខលោមា, បង្គំទន្តា រជស្សិរា;
បគ្គយ្ហ ទក្ខិណំ ពាហុំ, កី មំ យាចន្តិ ព្រាហ្មណា”តិ។

ព្រាហ្មណា អាហំសុ -

១៦៦៩.

“រតនំ ទេវ យាចាម, សិរីនំ រជ្ជវឌ្ឍន;
ធនាហិ បរំ ឆាគំ, ព្យាសាទន្តំ ឡូឡ្យ”ន្តិ។

តត្ថ ឡូឡ្យន្តិ ឧត្តាហនសមត្ថំ។

តំ សុត្វា មហាសត្តោ “អហំ សីសំ អាធិ កត្វា អជ្ឈត្ថិ កនានំ ធាតុកាមោម្ហិ,
ឥមេ បន មំ ពាហិរកនានមេវ យាចន្តិ, បូរេស្សមិ តេសំ មនោរថ”ន្តិ ចិន្តេត្វា
ហត្ថិត្វន្ទវគតោ តតិយំ កាថមាហា -

១៦៧០.

“ធនាមិ នវិកម្យាមិ, យំ មំ យាចន្តិ ព្រាហ្មណា;
បភិន្នំ កុញ្ញំ ទន្តី, ឡិបវយ្ហំ គុដុត្ថម”ន្តិ។

បដិជានិត្វា ច បន -

១៦៧១.

“ហត្ថិត្វន្ទតោ ឡិវុយ្ហ, រាជា ចាកាធិមាណសោ;

ព្រាហ្មណានំ អនា ធានំ, សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនោ"តិ។

តត្ថ ឱបវយ្យន្តិ រាជវាហនំ។ ចាកាធិមានសោតិ ចាកេន អធិកមានសោ
រាជា។ ព្រាហ្មណានំ អនា ធានន្តិ សោ វារណស្ស អនលង្គតជ្ជានំ ឱលោកនត្ថំ
តិក្ខត្ថំ បទក្ខិណំ កត្វា អនលង្គតជ្ជានំ អធិស្វា
កុសុមមិស្ស កសុកន្ទោទកប្បិកំ សុវណ្ណភិដ្ឋារំ គហេត្វា "ឥតោ ឯថា"តិ វត្វា
អលង្គតរជតនាមសធិសំ ហត្ថិសោណ្ណំ គហេត្វា តេសំ ហត្ថេ ឋេបេត្វា ឧទកំ
ចាកេត្វា អលង្គតវារណំ ព្រាហ្មណានំ អនាសិ។

តស្ស ចត្វសុ ចាកេសុ អលង្គារោ ចត្តារិ សតសហស្សនិ អគ្គតិ, ឧកោសុ
បស្សេសុ អលង្គារោ ទ្វេ សតសហស្សនិ, ហេដ្ឋា ឧទរេ កម្ពលំ សតសហស្សំ,
បិដ្ឋិយំ មុត្តជាលំ មណិជាលំ កញ្ចនជាលន្តិ តីណិ ជាលានិ តីណិ
សតសហស្សនិ, ឧកោសុ កណ្តោសុ អលង្គារោ ទ្វេ សតសហស្សនិ, បិដ្ឋិយំ
អត្តរណកម្ពលំ សតសហស្សំ, កុម្ភាលង្គារោ សតសហស្សំ, តយោ វជំសកា
តីណិ សតសហស្សនិ, កណ្តាច្ឆឡាលង្គារោ ទ្វេ សតសហស្សនិ, ទ្វិន្នំ ទន្តានំ
អលង្គារោ ទ្វេ សតសហស្សនិ, សោណ្ណាយ សោវត្ថិកាលង្គារោ សតសហស្សំ,
នង្គុដ្ឋាលង្គារោ សតសហស្សំ, អាហោហានិស្សេណិ សតសហស្សំ,
ភុញ្ញនកជាហំ សតសហស្សំ, ឋេបេត្វា អនគ្គំ ភណ្ឌំ កាយារុទ្ធិបសាធនំ
ទ្វារីសតិ សតសហស្សនិ។ ឯវំ តាវ ឯត្ថកំ ធនំ ចតុរិសតិសតសហស្សនិ
អគ្គតិ។ ធត្ថបិណ្ឌិយំ បន មណិ, ច្ឆឡាមណិ, មុត្តាហារេ មណិ, អង្គុសេ មណិ,
ហត្ថិកណ្តោ វេឋនមុត្តាហារេ មណិ, ហត្ថិកុម្ភេ មណិ ឥមាធិ ធន អនគ្គានិ,
ហត្ថិបិ អនគ្គាយេវាតិ ហត្ថិនា សទ្ធិ សត្វ អនគ្គានិ តិ សញ្ញានិ តានិ
ព្រាហ្មណានំ អនាសិ។ តថា ហត្ថិនោ បរិចារកានិ បញ្ច កុលសតានិ

ហត្ថិមេណ្ឌហត្ថិគោបកេហិ សទ្ធិ អនាសិ។ សហ ទានេនេវស្ស ហេដ្ឋា
វុត្តនយេនេវ ភូមិកម្មាធយោ អហេសុំ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហ -

១២៧២.

“តទានិ យំ ភីសនកំ, តទានិ លោមហំសនំ;
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ, មេទនិ សម្មកម្មជ។

១២៧៣.

“តទានិ យំ ភីសនកំ, តទានិ លោមហំសនំ;
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ, ខុភិត្ត នគរំ តទា។

១២៧៤.

“សមាគុលំ បុរំ អាសិ, យោសោ ច វិបុលោ មហា;
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ, សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនេ”តិ។

តត្ថ តទានិ តិ តទា អាសិ។ ហត្ថិនាគេ តិ ហត្ថិសម្ពាគេ នាគេ។ ខុភិត្ត នគរំ
តទា តិ តទា ជេតុត្តរនគរំ សង្កតិ តំ អហោសិ។

ព្រាហ្មណ កិវ ធិក្ខណាធាវេ ហត្ថិ លភិត្វា ហត្ថិបិដ្ឋេ និសីទិត្វា
មហាជនបរិវាវា នគរមជ្ឈេន ចាយីសុ។ មហាជនោ តេ ទិស្វា “អម្ពោ
ព្រាហ្មណ, អម្ពោកំ ហត្ថិ អាវុឌ្ឋា កុតោ វោ ហត្ថិ លទ្ធា”តិ អាហា។ ព្រាហ្មណ
“វេស្សន្តរមហារាជេន នោ ហត្ថិ ទិដ្ឋោ, កេ តុម្ពេ”តិ មហាជនំ ហត្ថិវិការាធិហិ
យដ្ឋេន្តា នគរមជ្ឈេន គន្ធា ឧត្តរទ្វារេន និក្ខមីសុ។ នាគរា ទេវតាវដ្ឋនេន
ពោធិសត្តស្ស កុទ្ធា រាជទ្វារេ សន្និបតិក្ខា មហន្តំ ឧបក្កោសមកំសុ។ តេន វុត្ថំ -

“សមាគុលំ បុរំ អាសិ, យោសោ ច វិបុលោ មហា;

ហត្ថិនាកេ បទិន្នម្ហិ, សិរីនំ រជ្ជវង្សនេ។

“អថេត្ថ វត្ថុតិ សន្នោ, តុមុលោ ភេរវោ មហា;

ហត្ថិនាកេ បទិន្នម្ហិ, ឧភិត្ត នករំ តទា។

“អថេត្ថ វត្ថុតិ សន្នោ, តុមុលោ ភេរវោ មហា;

ហត្ថិនាកេ បទិន្នម្ហិ, សិរីនំ រជ្ជវង្សនេ”តិ។

តត្ថ យោសោតិ ឧបក្កោសនសន្នោ បត្តជត្តាវិបុលោ, ឧទ្ទំ គតត្តា មហា។
សិរីនំ រជ្ជវង្សនេតិ សិរីរជ្ជស្ស វុទ្ធិករេ។

អថស្ស ទានេន សម្ពុត្តិតចិត្តា ហុត្វា នករវាសិនោ រញ្ជោ អាហោចសុំ។ តេន
វុត្ថំ -

១២៧៥.

“ឧត្តា ច រាជបុត្តា ច, វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា;

ហត្តារោហា អនីកដ្ឋា, រថិកា បត្តិការកា។

១២៧៦.

“កេវលោ ចាបិ និគមោ, សិវយោ ច សមាគតា;

ទិស្វា នាគំ នីយមានំ, តេ រញ្ជោ បជីវេនយុំ។

១២៧៧.

“វិធមំ ទេវ តេ រជ្ជំ, បុត្តោ វេស្សន្តរោ តវ;

កថំ នោ ហត្ថិនំ ធម្មា, នាគំ រជ្ជស្ស បូជិតំ។

១២៧៨.

“កង់ នោ កុញ្ញវំ ទដ្ឋា, ឦសានន្តំ ឧរុញ្ញវំ;
ខេត្តញ្ញំ សព្វយុទ្ធានំ, សព្វសេតំ គតុត្ថមំ។

១៦៧៩.

“បណ្ណាកម្មលសញ្ញាន្តំ, បភិន្នំ សត្តមទ្ទនំ;
ទន្តិ សវាលពីជនី, សេតំ កេលាសសាទិសំ។

១៦៨០.

“សសេតច្ចត្តំ សឧចាធម្មយ្យំ, សាថព្ពនំ សហត្ថិបំ;
អគ្គយានំ រាជវាហី, ព្រាហ្មណានំ អនា គជ”ន្តិ។

តត្ថ ឧត្តាតិ ឧត្តតា បញ្ញាតា។ និគមោតិ នេគមកុដ្ឋម្ហិកជនោ។ វិធមំ នេវ
តេ រដ្ឋន្តិ នេវ, តេ រដ្ឋវិធមំ។ កង់ នោ ហត្ថិនំ ទដ្ឋាតិ កេន ការណេន អម្ពាគំ
ហត្ថិនំ អភិមជ្ឈលសម្មតំ កាលិដ្ឋវដ្ឋវាសីនំ ព្រាហ្មណានំ ទទេយ្យ។ ខេត្តញ្ញំ
សព្វយុទ្ធានន្តិ សព្វយុទ្ធានំ ខេត្តក្ខមិសីសជាននសមត្ថំ។ ទន្តិន្តិ
មនោរមទន្តយុត្តំ។ សវាលពីជនិន្តិ សហវាលពីជនី។ សឧចាធម្មយ្យន្តិ
សអត្តរណំ។ សាថព្ពនន្តិ សហត្ថិវេជ្ជំ។ សហត្ថិបន្តិ ហត្ថិបរិចារកានំ បញ្ញាន្តំ
កុលសតានំ ហត្ថិមេណ្ឌាហត្ថិកោបកានញ្ច វសេន សហត្ថិបំ។

ឯវញ្ច បន វត្វា បុនបិ អាហំសុ -

១៦៨១.

“អន្តំ ចានញ្ច យោ ទដ្ឋា, វត្ថុសេនាសនានិ ច;
ឯតំ ខោ ទានំ បតិរូបំ, ឯតំ ខោ ព្រាហ្មណារហំ។

១៦៨២.

“អយំ តេ វំសរាជា នោ, សិរីនំ វជ្ជវង្សនោ;
កងំ វេស្សន្តរោ បុត្តោ, គជំ ភាជេតិ សញ្ញយ។

១៦៨៣.

“សចេ ភំ ន ករិស្សសិ, សិរីនំ វចនំ ឥទំ;
មញ្ញោ ភំ សហ បុត្តន, សិរី ហត្ថ ករិស្សវេ”តិ។

តត្ថ វំសរាជាតិ បវេណិយា អាគតោ មហារាជា។ ភាជេតិ ទេតិ។ សិរី
ហត្ថ ករិស្សវេតិ សិរីវជ្ជវាសិនោ សហ បុត្តន ភំ អត្តនោ ហត្ថ ករិស្សន្តីតិ។

ភំ សុត្វា រាជា “ឯតេ វេស្សន្តរំ មារាបេតុ ឥច្ឆន្តី”តិ សញ្ញាយ អាហា -

១៦៨៤.

“កាមំ ជនបទោ មាសិ, វជ្ជញ្ញាបិ វិនស្សតុ;
នាហំ សិរីនំ វចនា, រាជបុត្តំ អទ្ធិសកំ;
បញ្ញាជេយ្យំ សកា វជ្ជា, បុត្តោ ហិ មម ឱរសោ។

១៦៨៥.

“កាមំ ជនបទោ មាសិ, វជ្ជញ្ញាបិ វិនស្សតុ;
នាហំ សិរីនំ វចនា, រាជបុត្តំ អទ្ធិសកំ;
បញ្ញាជេយ្យំ សកា វជ្ជា, បុត្តោ ហិ មម អត្រដោ។

១៦៨៦.

“ន ចាហំ តស្មី ទុព្ភេយ្យំ, អរិយសីលវតោ ហិ សោ;
អសិលោកោបិ មេ អស្ស, ចាបញ្ច បសវេ ពហុ;
កងំ វេស្សន្តរំ បុត្តំ, សត្តន ឃាតយាមសេ”តិ។

តត្ថ មាសីតិ មា អាសិ, មា ហោតូតិ អត្ថោ។ អរិយសីលវតោតិ អរិយេន
សីលវតេន អរិយាយ ច អាចារសម្បត្តិយា សមដ្ឋាគតោ។ ឃាតយាមសេតិ
ឃាតយិស្សាម។

តំ សុត្វា សិវយោ អវោជំ -

១៦៨៧.

“មា នំ ឧណ្ហាន សត្តេន, ន ហិ សោ ពន្ធនាហោ;
បញ្ញាជេហិ ច នំ រជ្ជា, វង្កេ វសតុ បញ្ចតេ”តិ។

តត្ថ មា នំ ឧណ្ហាន សត្តេនាតិ ទេវ, តុម្ពេ តំ ឧណ្ហាន វា សត្តេន វា មា
ឃាតយិត្ថ។ ន ហិ សោ ពន្ធនាហោតិ សោ ពន្ធនាហោមិ ន ហោតិយេវ។

រាជា អាហា -

១៦៨៨.

“ឯសោ ចេ សិវីនំ ធន្នោ, ធន្នំ ន បនុធាមសេ;
ឥមំ សោ វសតុ វត្ថី, កាមេ ច បរិគុញ្ញតុ។

១៦៨៩.

“តតោ វត្សា វិវសានេ, ស្វរិយស្សក្កមនំ បតិ;
សមគ្គា សិវយោ ហុត្វា, រជ្ជា បញ្ញាជយន្ត ន”ន្តិ។

តត្ថ វសតូតិ បុត្តនាវស្ស ឡិវាធំ ធនមាណោ វសតុ, ឯកវត្ថិញ្ញស្ស ឡិកាសំ
ទេវាតិ វទតិ។

តេ “ឯកវត្តិមត្តំ វេសតូ” តិ រញ្ជោរ វេសនំ សម្បជិដ្ឋិសុ។ អថ រាជា នេ
ឧយ្យោជេត្វា បុត្តស្ស សាសនំ បេសេន្តោ កត្តារំ អាមន្តេត្វា តស្ស សន្តិកំ
បេសេសិ។ សោ “សាធ្វ” តិ សម្បជិដ្ឋិត្វា វេស្សន្តរស្ស និវេសនំ គន្ធា តំ បវត្តិ
អាហោចេសិ។ តមត្តំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៦៩០.

“ឧដ្ឋេហិ កត្តេ តរមាឆោ, គន្ធា វេស្សន្តរំ វេន;
សិវយោ នេវ តេ កុទ្ធា, នេកមា ច សមាគតា។

១៦៩១.

“ឧត្តា ច រាជបុត្តា ច, វេសិយាឆា ច ព្រាហ្មណៈ;
ហត្ថាហោហា អនិកជ្ជា, វចិកា បត្តិការកា;
កេវលោ ចាបិ និគមោ, សិវយោ ច សមាគតា។

១៦៩២.

“អស្មា វត្សា វិវេសានេ, ស្វិរយស្សគ្គមនំ បតិ;
សមគ្គា សិវយោ ហុត្វា, វជ្ជា បញ្ចជយន្តិ តំ។

១៦៩៣.

“ស កត្តា តរមាឆោវ, សិវិរាជេន បេសិតោ;
អាមុត្តហត្ថាភរណោ, សុវត្ថោ ចន្ទនក្ខសិតោ។

១៦៩៤.

“សីសំ ម្ហាតោ ឧទកេ សោ, អាមុត្តមណីកុណ្ឌាលោ;
ឧចាគមិ បុរំ វម្មំ, វេស្សន្តរនិវេសនំ។

១៦៩៥.

“តត្ថទ្ទស កុមារំ សោ, រមមាណំ សកេ បុរេ;
បរិកិណ្ណំ អមច្ចេហិ, តិទសានំ វាសវំ។

១៦៩៦.

“សោ តត្ថ គន្ធា តរមាណោ, កត្តា វេស្សន្តរំ ព្រិវិ;
‘ទុក្ខំ តេ វេទយិស្សមិ, មា មេ កុដ្ឋិ រថេសក’។

១៦៩៧.

“វន្តិទ្វា រោទមាណោ សោ, កត្តា រាជានម ព្រិវិ;
ភត្តា មេសិ មហារាជ, សព្ពកាមរសាហារោ។

១៦៩៨.

“ទុក្ខំ តេ វេទយិស្សមិ, តត្ថ អស្សសយន្ត មំ;
សិវយោ ទេវ តេ កុដ្ឋា, នេកមា ច សមាគតា។

១៦៩៩.

“ឧត្តា ច រាជបុត្តា ច, វេសិយាណា ច ព្រាហ្មណា;
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា, រថិកា បត្តិការកា;
កេវលោ បាបិ និគមោ, សិវយោ ច សមាគតា។

១៧០០.

“អស្មា រត្យា វិវសានេ, ស្វិយស្សគ្គមនំ បតិ;
សមគ្គា សិវយោ ហុត្វា, រដ្ឋា បញ្ចជយន្តិ ត”ន្តិ។

តត្ថ កុមារន្តិ មាតាបិតានុំ អត្ថិតាយ “កុមារោ”ត្រូវ សង្ខំ គតំ រាជានុំ។
រមមានន្តិ អត្ថនា ទិន្ននាស្ស វណ្ណំ កថយមានំ សោមនស្សប្បត្តំ ហុត្វា
និសិន្នំ។ បរិកិណ្ណំ អមច្ចេហិតិ អត្ថនា សហជាតេហិ សង្ខិសហស្សេហិ
អមច្ចេហិ បរិវុតំ សមុស្សិតសេតច្ចត្ត រាជានេន និសិន្នំ។ វេទយិស្សាមីតិ
កថយិស្សាមិ។ តត្ថ អស្សាសយន្ត មន្តិ តស្មី ទុក្ខស្សាសនាពោចនេ កថេតុំ
អវិសហវសេន កិលន្តំ មំ, ទេវ, តេ ចាទា អស្សាសយន្ត, វិស្សត្តោ កថេហិតិ មំ
វេទថាតិ អធិប្បាយេនេវមាហ។

មហាសត្តោ អាហា -

១៧០១.

“កិស្មី មេ សិវយោ កុទ្ធា, ឆាហំ បស្សមិ ទុក្ខជំ;
តំ មេ កត្តេ វិយាចិត្ត, កស្មា បព្ពាជយន្តិ ម”ន្តិ។

តត្ថ កិស្មិន្តិ កតវស្មី ការណោវិយាចិត្តាតិ វិត្តារតោ កថេហិ។

កត្តា អាហា -

១៧០២.

“ឧត្តា ច រាជបុត្តា ច, វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា;
ហត្ថាពោហា អនិកជ្ជា, រថិកា បត្តិការកា;
នាគនានេន ទិយ្យន្តិ, តស្មា បព្ពាជយន្តិ ត”ន្តិ។

តត្ថ ទិយ្យន្តិ កុដ្ឋន្តិ។

តំ សុត្វា មហាសត្តោ សោមនស្សប្បត្តោ ហុត្វា អាហា -

១៧០៣.

“ហឫទ័យ ចក្ខុម្បហំ ទន្ធិ, ក៏ មេ ពាហ៍រកំ ជនំ;
ហ៊ានញ៉ាំ វា សុវណ្ណំ វា, មុត្តា វេជ្ជុរិយា មណី។

១៧០៤.

“ឧត្តិណំ វាបហំ ពាហុំ, ធិស្វា យាចកមាគតេ;
ឧទេយ្យំ នវិកម្មេយ្យំ, ធានេ មេ រមតេ មនោ។

១៧០៥.

“កាមំ មំ សិវយោ សព្វេ, បញ្ញាជេន្ទុ ហនន្ត វា;
នេវ ធានាវិរមិស្សំ, កាមំ ជិន្ទន្តុ សត្តជា”តិ។

តត្ថ យាចកមាគតេតិ យាចកេ អាគតេ តំ យាចកំ ធិស្វា។ នេវ ធានា
វិរមិស្សន្ត នេវ ធានាវិរមិស្សមិ។

តំ សុត្វា កត្តា នេវ រញ្ញា ធិន្ទំ ន ឆាគវេហិ ធិន្ទំ អត្តនោ មតិយា ឯវ អបរំ
សាសនំ កថេន្តោ អាហា -

១៧០៦.

“ឯវំ តំ សិវយោ អាហុ, នេគមា ច សមាគតា;
កោន្តិមារាយ តីវេន, គិរិមារញ្ញំ បតិ;
យេន បញ្ញាជិតា យន្តិ, តេន គប្បតុ សុព្ពតោ”តិ។

តត្ថ កោន្តិមារាយាតិ កោន្តិមារាយ នាម នធិយា តីវេន។ គិរិមារញ្ញំ បតីតិ
អារញ្ញំ នាម គិរី អភិមុខោ ហុត្វា។ យេនាតិ យេន មគ្គេន រជ្ជា បញ្ញាជិតា

រាជាណា គង្គន្តិ, តេន សុព្ពតោ វេស្សន្តរោបិ គង្គតូតិ ឯវំ សិវយោ កថេន្តិ តិ
អាហា។ ឥទំ កិរ សោ ទេវតាធិគ្គហិតោ ហុត្វា កថេសិ។

តំ សុត្វា ពោធិសត្តោ “សាធុ ទោសការកានំ គតមគ្គេន គមិស្សមិ, មំ ខោ
បន នាគរា ន អញ្ញេន ទោសេន បញ្ញាជេន្តិ, មយា ហត្ថិស្ស ទិន្នត្វា បញ្ញាជេន្តិ។ ឯវំ
សន្តេបិ អហំ សត្តសតកំ មហាទានំ ទស្សមិ, នាគរា មេ ឯកទិវសំ ទានំ ទាតុំ
ឡិកាសំ ទេន្ត, ស្វេ ទានំ ទត្វា តតិយទិវសេ គមិស្សមិ” តិ វត្វា អាហា -

១៧០៧.

“សោហំ តេន គមិស្សមិ, យេន គង្គន្តិ ទូសកា;
វត្ថិន្តិវំ មេ ខមថ, យាវ ទានំ ទទាមហា” តិ។

តំ សុត្វា កត្វា “សាធុ, ទេវ, នាគរានំ វត្តាមី” តិ វត្វា បក្កាមិ។ មហាសត្តោ
តំ ឧយ្យោជេត្វា មហាសេនគុត្តំ បក្កោសាបេត្វា ‘តាត, អហំ ស្វេ សត្តសតកំ
នាម មហាទានំ ទស្សមិ, សត្ត ហត្ថិសតានិ, សត្ត អស្សសតានិ, សត្ត
រថសតានិ, សត្ត ឥត្ថិសតានិ, សត្ត ជេនុសតានិ, សត្ត ទាសសតានិ, សត្ត
ទាសិសតានិ ច បដិយាទេហិ, នាធម្មការាទិ ច អន្ធហាទាទិ អន្ធមសោ សុរម្បិ
សត្តំ ទាតព្ពយុត្តកំ ឧបជ្ឈបេហី” តិ សត្តសតកំ មហាទានំ វិចារេត្វា អមច្ចេ
ឧយ្យោជេត្វា ឯកកោវ មទ្ធិយា វសនដ្ឋានំ គត្វា សិវិសយនបិដ្ឋេ និសីទិត្វា
តាយ សទ្ធិ កថំ បវត្តេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៧០៨.

“អាមន្តយិត្ត រាជានំ, មទ្ធិ សព្ពដ្ឋសោភនំ;
យំ តេ កិញ្ចិ មយា ទិន្នំ, ធនំ ធម្មញ្ញាវិជ្ជតិ។

១៧០៩.

“ហ៊ានញ៉ាំ វា សុវណ្ណាំ វា, មុត្តា វេជ្ជរិយា ពហូ;
សត្តំ តំ និទហោយ្យាសិ, យញ្ច តេ បេត្តិកំ ជន”ន្តិ។

តត្ថ និទហោយ្យាសិតិ និដី កត្វា វេយ្យាសិ។ បេត្តិកន្តិ បិតិតោ អាគតំ។

១៧១០.

“តមព្រាវី រាជបុត្តី, មទ្ធិ សព្ពដ្ឋសោភនា;
កុហី នេវ និទហាមិ, តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ”តិ។

តត្ថ តមព្រាវីតិ “មយ្ហំ សាមិកេន វេស្សន្តរេន ឯត្ថកំ កាលំ ‘ជនំ និទហី’តិ
ន វុត្ថបុត្តំ, ឥទានេវ វេទតិ, កុហី នុ ខោ និទេតត្ថំ, បុច្ឆិស្សាមិ ន”ន្តិ ចិន្តេត្វា តំ
អព្រាវី។

វេស្សន្តរោ អាហា -

១៧១១.

“សីលវន្តេសុ ទដ្ឋាសិ, ទានំ មទ្ធិ យថាវហំ;
ន ហិ ទានា បរំ អត្ថិ, បតិជ្ជា សព្ពចាលីន”ន្តិ។

តត្ថ ទដ្ឋាសីតិ ភទ្កេ, មទ្ធិ កោដ្ឋាធិសុ អនិទហិត្វា អនុតាមិកនិដី
និទហាមាណា សីលវន្តេសុ ទដ្ឋេយ្យាសិ។ ន ហិ ទានា បរន្តិ ទានតោ ឧត្តរិតរំ
បតិជ្ជា ឆាម ន ហិ អត្ថិ។

សា “សាធ្វ”តិ តស្ស វេចនំ សម្មជិន្និ។ អថ នំ ឧត្តរិបិ ឡីវនន្តោ អាហា -

១៧១២.

“បុត្តេសុ មទ្ធិ ឈយេសិ, សស្សយា សសុរម្ហិ ច;

យោ ច តំ ភត្តា មញ្ញោយ្យ, សក្កច្ចំ តំ ឧបជ្ឈហេ។

១៧១៣.

“នោ ច តំ ភត្តា មញ្ញោយ្យ, មយាវិប្បវសេន តេ;
អញ្ញំ ភត្តារំ បរិយេស, មា កិសិទ្ធោ មយាវិណា”តិ។

តត្ថ ធរយេសីតិ ធរយំ មេត្តំ ករេយ្យាសិ។ យោ ច តំ ភត្តា មញ្ញោយ្យាតិ ភទ្កេ,
យោ ច មយិ គតេ “អហំ តេ ភត្តា ភវិស្សមី”តិ តំ មញ្ញាស្សតិ, តម្បិ សក្កច្ចំ
ឧបជ្ឈហេយ្យាសិ។ មយាវិប្បវសេន តេតិ មយា សទ្ធិ តវ វិប្បវសេន សច
កោចិ “អហំ តេ ភត្តា ភវិស្សមី”តិ តំ ន មញ្ញោយ្យ, អថ សយមេវ អញ្ញំ ភត្តារំ
បរិយេស។ មា កិសិទ្ធោ មយាវិណាតិ មយាវិណា ហុត្វា មា កិសា ភវិ, មា
កិលមីតិ អត្ថោ។

អថ នំ មទ្ធិ “កី នុ ខោ ឯស ឯវ្រូបំ វចនំ មំ ភណាតី”តិ ចិន្តេត្វា “កស្មា, ទេវ,
ឥមំ អយុត្តំ កថំ កថេសី”តិ បុច្ឆិ។ មហាសត្តោ “ភទ្កេ, មយា ហត្ថិស្ស ទិន្នត្តា
សិវេយោ កុទ្ធា មំ វជ្ជា បញ្ញាជេន្តិ, ស្វេ អហំ សត្តសតកំ មហាធានំ ទត្វា
តតិយទិវសេ នគរា និក្ខមិស្សមី”តិ វត្វា អាហា -

១៧១៤.

“អហញ្ញំ វនំ គច្ឆាមិ, យោវំ វាឡមិគាយុតំ;
សំសយោ ជីវិតំ មយ្ហំ, ឯកកស្ស ព្រហារវេន”តិ។

តត្ថ សំសយោតិ អនេកបច្ឆត្តិកេ ឯកកស្ស សុខុមាលស្ស មម វេន
វសតោ កុតោ ជីវិតំ, និច្ឆយេន មវិស្សមីតិ អធិប្បាយេនេវ អាហា។

១៧១៥.

“តមព្រី រាជបុត្តី, មន្ទី សព្ទផ្កសោភណៈ;
អភុម្មេ កថំ នុកណាសិ, ចាបកំ វត ភាសសិ។

១៧១៦.

“នេស ធម្មោ មហារាជ, យំ ភូ គន្ធយ្យ ឯកកោ;
អហម្មិ តេន គច្ឆាមិ, យេន គច្ឆសិ ខត្តិយ។

១៧១៧.

“មរណំ វា តយា សន្និ, ជីវិតំ វា តយា វិនា;
តទេវ មរណំ សេយ្យោ, យំ ចេ ជីវេ តយា វិនា។

១៧១៨.

“អគ្គី ឧជ្ឈាលយិ ត្វាន, ឯកជាលសមាហិតំ;
តត្ថ មេ មរណំ សេយ្យោ, យំ ចេ ជីវេ តយា វិនា។

១៧១៩.

“យថា អារញ្ញកំ នាគំ, ទន្តី អន្ទេតិ ហត្ថិនិ;
ជេស្សន្តំ គិរិទុគ្គេសុ, សមេសុ វិសមេសុ ច។

១៧២០.

“ឃំ ភំ អនុគច្ឆាមិ, បុត្តោ អាធាយ បច្ឆតោ;
សុភរា តេ ភវិស្សាមិ, ន តេ ហេស្សាមិ ទុព្ភរា”តិ។

តត្ថ អភុម្មេតិ អភូតំ វត មេ កថេយ្យាសិ។ នេស ធម្មាតិ ន ឯសោ សភាវោ,
នេតំ ការណំ។ តទេវាតិ តយា សន្និ យំ មរណំ អត្ថិ, តទេវ មរណំ សេយ្យោ។
តត្ថាតិ តស្មី ឯកជាលក្ខតេ ធារុចិតកេ។ ជេស្សន្តន្តិ វិចរន្តំ។

ឯវញ្ញោ បន វត្វា សា បុន ទិដ្ឋបុត្តំ វិយ ហិមវន្តប្បទេសំ វណ្ណាន្តី អាហា -

១៧២១.

“ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ, មញ្ញុកេ បិយភាណិនេ;
អាសីនេ វនគុម្ភស្មី, ន វជ្ជស្ស សវិស្សសិ។

១៧២២.

“ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ, មញ្ញុកេ បិយភាណិនេ;
កិឡន្តេ វនគុម្ភស្មី, ន វជ្ជស្ស សវិស្សសិ។

១៧២៣.

“ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ, មញ្ញុកេ បិយភាណិនេ;
អស្សមេ វមណីយម្ហិ, ន វជ្ជស្ស សវិស្សសិ។

១៧២៤.

“ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ, មញ្ញុកេ បិយភាណិនេ;
កិឡន្តេ អស្សមេ វម្មេ, ន វជ្ជស្ស សវិស្សសិ។

១៧២៥.

“ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ, មាលធាវី អលង្គតេ;
អស្សមេ វមណីយម្ហិ, ន វជ្ជស្ស សវិស្សសិ។

១៧២៦.

“ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ, មាលធាវី អលង្គតេ;
កិឡន្តេ អស្សមេ វម្មេ, ន វជ្ជស្ស សវិស្សសិ។

១៧២៧.

“យដា ធន្តិសិ នច្ចន្តេ, កុមារេ មាលជារិនេ;
អស្សមេ រមណីយម្ហិ, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧២៨.

“យដា ធន្តិសិ នច្ចន្តេ, កុមារេ មាលជារិនេ;
កិឡន្តេ អស្សមេ រម្មេ, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧២៩.

“យដា ធន្តិសិ មាតដ្ឋំ, កុញ្ញរំ សដ្ឋិហាយនំ;
ឯកំ អរញ្ញេ ចរន្តំ, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧៣០.

“យដា ធន្តិសិ មាតដ្ឋំ, កុញ្ញរំ សដ្ឋិហាយនំ;
សាយំ ចាតោវិចរន្តំ, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧៣១.

“យដា ករេណុសឡ្ហស្ស, យូថស្ស បុរតោ វជំ;
កោញំ កាហតិ មាតដ្ឋំ, កុញ្ញរោ សដ្ឋិហាយនោ;
តស្ស តំ ននតោ សុត្វា, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧៣២.

“ឌុកតោ វនវិកាសេ, យដា ធន្តិសិ កាមនោ;
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណោ, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧៣៣.

“មិគំ ទិស្វាន សាយន្តំ, បញ្ចមាលិនមាគតំ;

កិម្មរិសេ ច នច្ចន្ត, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧ក២.

“យទា សោស្សសិ និគ្យាសំ, សន្ទមាឆាយ សិទ្ធិយា;
គីតំ កិម្មរិសានព្វា, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧ក៣.

“យទា សោស្សសិ និគ្យាសំ, គិរិគព្ភាចារិនោ;
វស្សមាណស្សលូកស្ស, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧ក៤.

“យទា សីហស្ស ព្យគ្សស្ស, ខគ្គស្ស គវយស្ស ច;
វនេ សោស្សសិ វាឡានំ, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧ក៥.

“យទា មោរីហិ បរិកិណ្ណំ, ពរិហីនំ មត្តកាសិនំ;
មោរំ ធខត្តិសិ នច្ចន្តំ, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧ក៦.

“យទា មោរីហិ បរិកិណ្ណំ, អណ្ណាជំ ចិត្របក្ខិនំ;
មោរំ ធខត្តិសិ នច្ចន្តំ, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧ក៧.

“យទា មោរីហិ បរិកិណ្ណំ, ដីលគីរំ សិខណ្ឌិនំ;
មោរំ ធខត្តិសិ នច្ចន្តំ, ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ។

១៧ក៨.

“យនា ធន្តិសិ ហេមន្តេ, បុប្ផិតេ ធរណីរុហេ;
សុរតី សម្បវាយន្តេ, ន វន្តស្ស សរិស្សសិ។

១៧៤១.

“យនា ហេមន្តិកេ មាសេ, ហរិតំ ធន្តិសិ មេធនី;
ឥន្ទគោបកសញ្ញន្នំ, ន វន្តស្ស សរិស្សសិ។

១៧៤២.

“យនា ធន្តិសិ ហេមន្តេ, បុប្ផិតេ ធរណីរុហេ;
កុដជំ ពិម្ពជាលញ្ច, បុប្ផិតំ លោឡបទ្វកំ;
សុរតី សម្បវាយន្តេ, ន វន្តស្ស សរិស្សសិ។

១៧៤៣.

“យនា ហេមន្តិកេ មាសេ, វនំ ធន្តិសិ បុប្ផិតំ;
ឌីបុច្ឆានិ ច បទ្វានិ, ន វន្តស្ស សរិស្សសី”តិ។

តត្ថ មញ្ញកេតិ មធុរកថេ។ ករណសង្ឃស្សាតិ ហត្ថិនិយដាយ។
យូថស្សាតិ ហត្ថិយូថស្ស បុរតោ វជន្តោ គច្ឆន្តោ។ ធុកតោតិ ឧភយបស្សេសុ។
វនិកាសេតិ វនយជាយោ។ កាមនោតិ មហ្មំ សត្តកាមនោ។ សិន្ទុយាតិ
នទិយា។ វស្សមានស្សលូកស្សាតិ ឧលូកសកុណស្ស វស្សមានស្ស។ វាឡានន្តិ
វាឡមិគានំ។ តេសញ្ញា សាយន្តសមយេ សោសន្តោ បញ្ចន្តិកត្វិយសន្តោវិយ
ភរិស្សតិ, តស្មា តេសំ សទ្ធិំ សុត្វា វន្តស្ស ន សរិស្សសីតិ វនតិ, ពិហីនន្តិ
កលាបសញ្ញន្នំ។ មត្តកាសិនន្តិ និច្ចំ បព្ពតមត្តកេ និសិន្នំ។ “មត្តកាសិន”ន្តិបិ
ចាហោ, កាមមទមត្តំ ហុត្វា អាសីនន្តិ អត្តោ។ ពិម្ពជាលន្តិ វត្តន្តុរុក្ខំ។ ឌីបុច្ឆានិ
ឌីលម្ពកបុច្ឆានិ បតិបុច្ឆានិ។

ឯវំ មជ្ឈិមំ ហិមវន្តវាសិនីវិយ ឯត្ថកាហិ កាថាហិ ហិមវន្តំ វណ្ណាសីតិ។

ហិមវន្តវណ្ណាធា និដ្ឋិតា។

ធានកណ្ណវណ្ណាធា

ដុស្សតីបិ ខោ ទេវី “បុត្តស្ស មេ កដុកសាសនំ គតំ, កី ទុខោ ករោតិ, គន្ធា ជានិស្សាមី” តិ បដិច្ចន្ទយោគ្កន គន្ធា សិរិគព្ពទ្វារេ បីតា តេសំ តំ សល្លាបំ សុត្វា កលុនំ បរិទេវី។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្វា អាហា -

១៧៤៤.

“តេសំ លាលប្បីតំ សុត្វា, បុត្តស្ស សុណិសាយ ច;
កលុនំ បរិទេវេសិ, រាជបុត្តិ យសស្សិនី។

១៧៤៥.

“សេយ្យោវិសំ មេ ខាយីតំ, បចាតា បបតេយ្យហំ;
រជ្ជយា ពជ្ឈ មិយ្យហំ, កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ;
បញ្ចាដេន្តិ អទ្ទសកំ។

១៧៤៦.

“អជ្ឈាយកំ ធានបតី, យាចយោកំ អមច្ឆរិ;
បូជិតំ បដិរាជ្ជហិ, កិត្តិមន្តំ យសស្សិនំ;
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ, បញ្ចាដេន្តិ អទ្ទសកំ។

១៧៤៧.

“មាតាបេត្តិភរំ ជន្តំ, កុលេ ដេជ្ជាបចាយិកំ;
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ, បញ្ចាដេន្តិ អទ្ទសកំ។

១៧៤៨.

“រញ្ជោ ហិតំ ទេវីហិតំ, ញាតិនំ សឱនំ ហិតំ;
ហិតំ សព្វស្ស រជ្ជស្ស, កស្មា វេស្សន្តំ បុត្តំ;
បញ្ចាជេន្តិ អទ្ធិសក”ន្តិ។

តត្ថ រាជបុត្តិតិ ធុស្សតិ មទ្ធកាជដីតា។ បបតេយ្យហន្តិ បបតេយ្យំ អហំ។
រជ្ជុយា ពជ្ឈ មិយ្យហន្តិ រជ្ជុយា គីរំ ពន្ធាត្វា មរេយ្យំ អហំ។ កស្មាតិ ឯរំ
អមតាយមេវ មយំ កេន ការណេន មម បុត្តំ អទ្ធិសកំ រជ្ជា បញ្ចាជេន្តិ។
អជ្ឈាយកន្តិ តិណ្ណំ វេទានំ ចារដ្ឋតំ, នាធាសិប្បេសុ ច និប្បត្តិ បត្តំ។

ឥតិ សា កលុនំ បរិទេវិត្វា បុត្តញ្ច សុណិសញ្ច អស្សាសេត្វា រញ្ជោ សន្តិកំ
គន្ធា អាហា -

១៧៤៩.

“មជ្ជនិវ បលាតានិ, អម្ពាវ បតិកា ធម្មា;
ឯរំ ហេស្សតិ តេ រជ្ជំ, បញ្ចាជេន្តិ អទ្ធិសកំ។

១៧៥០.

“ហំសោ និធិណាបត្តោវ, បល្លលស្មី អន្ធទកេ;
អបរិទ្ធោ អមច្ចេហិ, ឯកោ រាជាវិហិយ្យសិ។

១៧៥១.

“តំ តំ ព្រូមិ មហារាជ, អត្ថោ តេ មា ឧបច្ចតា;
មា នំ សិរីនំ វេទនា, បញ្ចាជេសិ អទ្ធិសក”ន្តិ។

តត្ថ បលាតានីតិ បលាតមក្ខិកានិ មជ្ជនិវិយ។ អម្ពាវ បតិកា ធមាតិ
ភូមិយំ បតិកាអម្ពបក្កានិវិយ។ ឯវំ មម បុត្ត បញ្ញាជិតេ តវ រដ្ឋំ សព្វសាធារណំ
ភវិស្សតីតិ ធិបេតិ។ និឡាបត្តោវាតិ បក្កវិតបត្តោវិយ។ អបវិទ្ធោ
អមច្ចេហិតិ មម បុត្តន សហជាតេហិ សង្ឃិសហស្សេហិ អមច្ចេហិ ធម្មតោ
ហុត្វា។ វិហាយ្យសីតិ កិលមិស្សសិ។ សិវីនំ វេទនាតិ សិវីនំ វេទនេន មា នំ
អន្ទុសកំ មម បុត្តំ បញ្ញាជេសីតិ។

តំ សុត្វា រាជា អាហា -

១៧៥២.

“ធម្មស្សាបចិត្តី កុម្មិ, សិវីនំវិនយំ ធនំ;
បញ្ញាជេមិ សកំ បុត្តំ, ចាណា បិយតរោ ហិ មេ”តិ។

តស្សត្ថោ - ភទ្កេ, អហំ សិវីនំ ធនំ វេស្សន្តរំ កុមារំវិនយន្តោ បញ្ញាជេន្តោ
សិវីរដ្ឋេចោរាណាករាជ្ជនំ បវេណីធម្មស្ស អបចិត្តី កុម្មិ ករោមិ, តស្មា សចេបិ
មេ ចាណា បិយតរោ សោ, តថាបិ នំ បញ្ញាជេមីតិ។

តំ សុត្វា សា បរិទេវមាតា អាហា -

១៧៥៣.

“យស្ស បុត្តេ ធនគ្គានិ, កណិការាវ បុប្ផតា;
យាយន្តមនុយាយន្តិ, ស្វដ្ឋេកោវ គមិស្សតិ។

១៧៥៤.

“យស្ស បុត្តេ ធនគ្គានិ, កណិការាវនានិវ;
យាយន្តមនុយាយន្តិ, ស្វដ្ឋេកោវ គមិស្សតិ។

១៧៥៥.

“យស្ស បុត្តេ អនីកានិ, កណិការាវ បុប្ផិតា;
យាយន្តមនុយាយន្តិ, សូន្នេកោវ គមិស្សតិ។

១៧៥៦.

“យស្ស បុត្តេ អនីកានិ, កណិការាវនានិវ;
យាយន្តមនុយាយន្តិ, សូន្នេកោវ គមិស្សតិ។

១៧៥៧.

“ឥន្ទគោបកវណ្ណាភា, គន្ធារា បណ្ណាកម្ពលា;
យាយន្តមនុយាយន្តិ, សូន្នេកោវ គមិស្សតិ។

១៧៥៨.

“យោ បុត្តេ ហត្ថិនា យាតិ, សិរិកាយ រថេន ច;
សូន្នេវេស្សន្តរោ រាជា, កថំ គច្ឆតិ បត្តិកោ។

១៧៥៩.

“កថំ ចន្ទនលិត្តុដ្ឋោ, នច្ចគីតប្បពោធនោ;
ខុរាជិនំ ជរសុញ្ញោ, ខារិកាជញ្ញោ ហាហិតិ។

១៧៦០.

“កស្មា នាភិហរិស្សន្តិ, កាសាវា អជីនានិ ច;
បរិសន្តំ ព្រហ្មារញ្ញំ, កស្មា ចំរំ នពជ្ឈរេ។

១៧៦១.

“កថំ នុ ចំរំ ធារេន្តិ, រាជបព្វជិតា ជនា;

កង កុសមយំ ជីវំ, មទ្គី បរិទហិស្សតិ។

១៧៦២.

“កាសិយានិ ច ធារេត្វា, ខោមកោដុម្ពរាជិ ច;
កុសជីវានិ ធារេន្តិ, កង មទ្គី ករិស្សតិ។

១៧៦៣.

“វយ្ហាហិ បរិយាយិត្វា, សិរិកាយ រថេន ច;
សា កថជ្ជ អនុជ្ឈង្គី, បថំ គច្ឆតិ បត្តិកា។

១៧៦៤.

“យស្ស មុទុតលា ហត្ថា, ចរណា ច សុខេធិតា;
សា កថជ្ជ អនុជ្ឈង្គី, បថំ គច្ឆតិ បត្តិកា។

១៧៦៥.

“យស្ស មុទុតលា ចាទា, ចរណា ច សុខេធិតា;
ចាទុកាហិ សុវណ្ណាហិ, បិឡមាណាវ គច្ឆតិ;
សា កថជ្ជ អនុជ្ឈង្គី, បថំ គច្ឆតិ បត្តិកា។

១៧៦៦.

“យាស្ស ឥត្ថិសហស្សានំ, បុរតោ គច្ឆតិ មាលិនី;
សា កថជ្ជ អនុជ្ឈង្គី, វនំ គច្ឆតិ ឯកិកា។

១៧៦៧.

“យាស្ស សិរាយ សុត្វាន, មុហំ ឧត្តសតេ បុរេ;
សា កថជ្ជ អនុជ្ឈង្គី, វនំ គច្ឆតិ ភិរុកា។

១៧៦៨.

“យាស្ស ឥន្ទសគោត្តស្ស, ឧល្លកស្ស បវស្សតោ;
សុត្វាន ននតោភីតា, វារុណីវ បវេជតិ;
សា កថជ្ជ អនុជ្ឈង្គី, វនំ គច្ឆតិ ភីរុកា។

១៧៦៩.

“សកុណី ហតបុត្តាវ, សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ;
ចិវំ ធុក្ខេន ឈាយិស្សំ, សុញ្ញំ អាគម្មិមំ បុរំ។

១៧៧០.

“សកុណី ហតបុត្តាវ, សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ;
កិសា បណ្ណាភវិស្សាមិ, បិយេ បុត្តេ អបស្សតី។

១៧៧១.

“សកុណី ហតបុត្តាវ, សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ;
តេន តេន បដាវិស្សំ, បិយេ បុត្តេ អបស្សតី។

១៧៧២.

“កុរិវី ហតធាចារី, សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ;
ចិវំ ធុក្ខេន ឈាយិស្សំ, សុញ្ញំ អាគម្មិមំ បុរំ។

១៧៧៣.

“កុរិវី ហតធាចារី, សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ;
កិសា បណ្ណាភវិស្សាមិ, បិយេ បុត្តេ អបស្សតី។

១៧៧៤.

“កុរី ហតធាចារ, សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ;
តេន តេន បដាវិស្សំ, បិយេ បុត្តេ អបស្សតី។

១៧៧៥.

“សា ទូន ចក្កវាកីវ, បល្លលស្មី អន្ធទកេ;
ចិវំ ទុក្ខេន ឈាយិស្សំ, សុញ្ញំ អាគម្មិមំ បុរំ។

១៧៧៦.

“សា ទូន ចក្កវាកីវ, បល្លលស្មី អន្ធទកេ;
កិសា បណ្ណា ភវិស្សាមិ, បិយេ បុត្តេ អបស្សតី។

១៧៧៧.

“សា ទូន ចក្កវាកីវ, បល្លលស្មី អន្ធទកេ;
តេន តេន បដាវិស្សំ, បិយេ បុត្តេ អបស្សតី។

១៧៧៨.

“ឃំ មេវិលបន្តិយា, រាជា បុត្តំ អន្ធសកំ;
បញ្ចាដេសិ វនំ រជ្ជា, មញ្ញោ ហិស្សាមិ ជីវិត”ន្តិ។

តត្ថ កណ៌កាវាវតិ សុវណ្ណាភរណសុវណ្ណាវត្ថបជិមណ្ឌិតត្ថា សុបុប្ផតា
កណ៌កាវារិយ។ យាយន្តមនុយាយន្តិតិ ឧយ្យានវនកីឡាទីនំ អត្ថាយ គច្ឆន្តំ
វេស្សន្តំ អនុគច្ឆន្តិ។ សុដ្ឋេកោវាតិ សោ អដ្ឋ ឯកោវ ហុត្វា គមិស្សតិ។
អនិកានីតិ ហត្ថានិកានីតិ។ គន្ធារា បណ្ណាកម្ពលាតិ គន្ធាររដ្ឋេ ឧប្បន្នា
សតសហស្សគ្យនកា សេនាយ ចារុតា វត្តកម្ពលា។ ហាហិតីតិ ខន្ធភ កត្វា
ហិស្សតិ។ បរិសន្តន្តិ បរិសន្តស្ស។ កស្មា ចិវំ ន ពជ្ឈរេតិ កស្មា ពន្ធតុំ ជានន្តា

វាក៏ដំរំ ន ពន្លឺ។ រាជបព្វជិតាតិ រាជានោ ហុត្វា បព្វជិតា។ ខោមកោដុម្ពរាជិតិ
ខោមរដ្ឋកោដុម្ពររដ្ឋ ឧប្បន្នានិ សាជកានិ។

សា កថជ្ជាតិ សា កថំ អន្ធម្មំ អនុជ្ឈង្គិតិ អគរហិតអង្គិ។ បីឡមាណាវ
គច្ឆតិ កម្មិត្វា កម្មិត្វា តិជ្ឈន្តិវិយ គច្ឆតិ។ យាស្ស ឥតិសហស្សនន្តិអាទិសុ
អស្សតិ និចាតោ, យាតិ អត្ថោ។ “យា សា”តិបិ ចាហោ។ សិវាយាតិ សិដ្ឋាលិយា។
បុរេតិ បុព្វេ នគរេ វសន្តិ។ ឥន្ទសកោត្តស្សតិ កោសិយកោត្តស្ស។ វារុណីវាតិ
នេវតាបវិជ្ជា យក្ខនាសិវិយ។ ទុក្ខនាតិ បុត្តវិយោគសោកទុក្ខេន។ អាគម្មំ មំ
បុរន្តិ ឥមំ មម បុត្តេ គតេ បុត្តនិវេសនំ អាគន្ធា។ បិយេ បុត្តេតិ វេស្សន្តរព្ភោវ
មទ្ធិញ្ច សន្ធាយាហា។ ហតនាចាតិ ហតចោតកា។ បញ្ចាជេសិ វនំ រជ្ជាតិ យទិ នំ
រជ្ជា បញ្ចាជេសិតិ។

នេវិយា បរិនេវិតសទ្ធិំ សុត្វា សព្វា សញ្ញាយស្ស សិវិកញ្ញា សមាគតា
បក្កន្តិសុ។ តាសំ បក្កន្តិតសទ្ធិំ សុត្វា មហាសត្តស្សបិ និវេសនេ តថេវ
បក្កន្តិសុ។ ឥតិ ទ្វិសុ រាជកុលេសុ កេចិ សកភាវេន សណ្ឋាតុំ អសក្កោន្តា
វាតវេគេន បមទ្ធិតា សាលាវិយ បតិត្វា បរិវត្តមាណា បរិនេវីសុ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៧៧៩.

“តស្សា លាលប្បិតំ សុត្វា, សព្វា អន្តេបុរេ ពហុ;
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្តំ, សិវិកញ្ញា សមាគតា។

១៧៨០.

“សាលាវ សម្មមជិតា, មាលុតេន បមទ្ធិតា;
សេន្តិ បុត្តា ច ឆារា ច, វេស្សន្តរនិវេសនេ។

១៧៨១.

“ឌីរោធា ច កុមារា ច, វេសិយានា ច ព្រាហ្មណៈ;
ពាហា បគ្គយ្ហ បគ្គន្តំ, វេស្សន្តរនិវេសនេ។

១៧៨២.

“ហត្ថារោហា អនីកជ្ជា, រថិកា បត្តិការកា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បគ្គន្តំ, វេស្សន្តរនិវេសនេ។

១៧៨៣.

“តតោ រត្យា វិវេសានេ, ស្វរិយស្សគ្គមនំ បតិ;
អថ វេស្សន្តរោ រាជា, ទានំ ទាតុំ ឧទាគមិ។

១៧៨៤.

“វត្តានិ វត្តកាមានំ, សោណ្ណានំ ទេថ វារុណី;
ភោជនំ ភោជនត្ថិនំ, សម្មទេវ បវេច្ឆថ។

១៧៨៥.

“មា ច កញ្ចិ វនិព្ពកេ, ហេដ្ឋយិត្ត ឥធាគតេ;
តប្បេថ អន្ទទានេន, គច្ឆន្តុ បដិបូជិតា។

១៧៨៦.

“អថេត្ត វត្តតី សន្នោ, តុមុលោ ភេរវោ មហា;
ទានេន តំ និហរន្តិ, បុន ទានំ អទា តុវំ។

១៧៨៧.

“តេ សុ មត្តា កិលន្តាវ, សម្បត្តិ វនិព្ពកា;

និក្ខមន្តេ មហារាជេ, សិរីនំ រជ្ជវង្សនេ។

១៧៨៨.

“អប្បេន្ទ្រំ វត កោ វុក្ខំ, ឆានាជលធរំ ធុម៌;
យថា វេស្សន្តរំ រជ្ជា, បញ្ចេន្តិ អទ្ធិសកំ។

១៧៨៩.

“អប្បេន្ទ្រំ វត កោ វុក្ខំ, សព្វកាមទទំ ធុម៌;
យថា វេស្សន្តរំ រជ្ជា, បញ្ចេន្តិ អទ្ធិសកំ។

១៧៩០.

“អប្បេន្ទ្រំ វត កោ វុក្ខំ, សព្វកាមវសាហរំ;
យថា វេស្សន្តរំ រជ្ជា, បញ្ចេន្តិ អទ្ធិសកំ។

១៧៩១.

“យេ វុឡា យេ ច ធិហរា, យេ ច មជ្ឈិមចោរិសា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បគ្គន្ទំ, និក្ខមន្តេ មហារាជេ;
សិរីនំ រជ្ជវង្សនេ។

១៧៩២.

“អតិយក្ខា វស្សវរា, ឥត្តាគារា ច រាជិនោ;
ពាហា បគ្គយ្ហ បគ្គន្ទំ, និក្ខមន្តេ មហារាជេ;
សិរីនំ រជ្ជវង្សនេ។

១៧៩៣.

“បិយោបិ តត្ថ បគ្គន្ទំ, យា តម្ពិ នគរេ អហុ;

និក្ខមន្តេ មហារាជេ, សិរីនំ វជ្ជវង្សនេ។

១៧៩៤.

“យេ ព្រាហ្មណា យេ ច សមណា, អញ្ញោ វាបិ វនិព្ពកា;
ពាហា បគ្គយ្ហ បគ្គន្នំ, ‘អធម្មោ កិរ ភោ’ ឥតិ។

១៧៩៥.

“យថា វេស្សន្តរោ រាជា, យជមាធនោ សកេ បុរេ;
សិរីនំ វេចនត្ថេន, សម្មា វជ្ជា និវដ្ឋតិ។

១៧៩៦.

“សត្ត ហត្ថិសតេ ទត្វា, សព្ពាលម្ព័រភូសិតេ;
សុវណ្ណាកច្ឆេ មាតង្គេ, ហេមកប្បនវាសសេ;

១៧៩៧.

“អារុទ្ធូ កាមណីយេហិ, តោមវង្គ័សចាណិភិ;
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា, សម្មា វជ្ជា និវដ្ឋតិ។

១៧៩៨.

“សត្ត អស្សសតេ ទត្វា, សព្ពាលម្ព័រភូសិតេ;
អាជានីយេវ ជាតិយា, សិន្ធុវេ សីយវាហានេ។

១៧៩៩.

“អារុទ្ធូ កាមណីយេហិ, ឥន្ទ្រិយាបាបធាវិភិ;
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា, សម្មា វជ្ជា និវដ្ឋតិ។

១៨០០.

“សត្វ រថសតេ ទត្វា, សន្នេទ្ធ ឧស្ស័តទ្ធជេ;
ធិបេ អថេបិ វេយគ្យេ, សព្ពាលង្ការក្ខសិតេ។

១៨០១.

“អារុទ្ទេ កាមណីយេហិ, ចាបហត្ថហិ វម្ពិតិ;
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា, សម្ពា រជ្ជា និរជ្ជតិ។

១៨០២.

“សត្វ ឥត្ថិសតេ ទត្វា, ឯកមេកា រថេ បិតា;
សន្នេទ្ធា និក្ខរជ្ជហិ, សុវណ្ណេហិ អលង្កតា។

១៨០៣.

“បីតាលង្ការា បីតវសនា, បីតាករណាក្ខសិតា;
អាឡារបម្ពា ហសុលា, សុសញ្ញា តនុមជ្ឈិមា;
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា, សម្ពា រជ្ជា និរជ្ជតិ។

១៨០៤.

“សត្វ ធនុសតេ ទត្វា, សព្ពា កំសុបធារណា;
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា, សម្ពា រជ្ជា និរជ្ជតិ។

១៨០៥.

“សត្វ ទាសិសតេ ទត្វា, សត្វ ទាសសតានិ ច;
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា, សម្ពា រជ្ជា និរជ្ជតិ។

១៨០៦.

“ហត្ថី អស្សរថេ ទត្វា, ឆារិយោ ច អលង្កតា;

ឯស វេស្សន្តរោ រាជា, សម្ពា រជ្ជា និរដ្ឋតិ។

១៨០៧.

“តទាសិ យំ ភីសនកំ, តទាសិ លោមហំសនំ;
មហាទានេ បទិន្នម្ហិ, មេទនី សម្បកម្ម្យថ។

១៨០៨.

“តទាសិ យំ ភីសនកំ, តទាសិ លោមហំសនំ;
យំ បញ្ចលិកតោ រាជា, សម្ពា រជ្ជា និរដ្ឋតិ”តិ។

តត្ថ សិរិកញ្ញាតិ ភិក្ខុវេ, ធុស្សតិយា បរិទេវិតសទ្ធិំ សុត្វា សញ្ញាបិ
សញ្ញាយស្ស សិរិញ្ញោ ឥត្ថិយោ សមាគតា ហុត្វា បក្កន្តំ បរិទេវីសុ។
វេស្សន្តរិវេសនេតិ តត្ថ ឥត្ថំនំ បក្កន្តិតសទ្ធិំ សុត្វា វេស្សន្តរស្សបិ និវេសនេ
តថេវ បក្កន្តិត្វា ទ្វីសុ រាជកុលេសុ កេចិ សកកាវេន សណ្ឋាតុំ អសក្កោន្តា
វាតវេគេន សម្បមជិតា សាលារិយ បតិត្វា បរិវត្តន្តា បរិទេវីសុ។ តតោ រត្យា
វិវេសនេតិ ភិក្ខុវេ, តតោ តស្ស រត្ថិយា អច្ចយេន ស្វរិយេ ឧគ្គតេ
ទានវេយ្យវតិកា “ទានំ បជិយាទិត”ន្តិ រញ្ញោ អាហេយីសុ។ អថ វេស្សន្តរោ
រាជា ចាតោវ ន្តត្វា សញ្ញាលង្ការប្បជិមណ្ឌិតោ សាទុរសភោជនំ ភុញ្ញិត្វា
មហាជនបរិវុតោ សត្តសតកំ មហាទានំ ទាតុំ ទានគ្គំ ឧទាគមិ។

ទេថាតិ តត្ថ គន្ធា សជ្ជិសហស្សអមច្ឆេ អាណាបេន្តោ ឯវមាហា។ វារុណិន្តិ
“មជ្ជទានំ ឆាម និប្បល”ន្តិ ជាតាតិ, ឯវំ សន្តេបិ “សុរាសោណ្ណា ទានគ្គំ បត្វា
‘វេស្សន្តរស្ស ទានគ្គេ សុរំ នលភិម្ហា’តិ វត្ថុំ មាលភន្ត”តិ ទាបេសិ។ វនិព្ពកេតិ
វនិព្ពកជនេសុ កញ្ចិ ឯកម្ម្យ មាវិហេបយិត្ត។ បជិប្បជិតាតិ មយា ប្បជិតា ហុត្វា
យថា មំ ថោមយមាណ គច្ឆន្តិ, តថា តុម្ហេ ករោថាតិ វេទតិ។

ឥតិ សោ សុវណ្ណាលង្ការាណំ សុវណ្ណាធជានំ ហេមជាលប្បដិច្ចដ្ឋានំ ហត្ថិនំ
សត្តសតានិ ច, តថាវុចានញ្ញោវ អស្សានំ សត្តសតានិ ច, សីហចម្មាធិហិ
បរិក្ខិត្តានំ នាណាតនវិចិត្រានំ សុវណ្ណាធជានំ រថានំ សត្តសតានិ,
សញ្ញាលង្ការប្បដិមណ្ឌិតានំ ឧត្តមរូបធរាណំ ខត្តិយកញ្ញាធិនំ ឥត្ថិនំ
សត្តសតានិ, សុវិនិត្តានំ សុសិក្ខិត្តានំ ធាសានំ សត្តសតានិ, តថា ធាសីនំ
សត្តសតានិ, វេសុភរេដ្ឋកានំ កុណ្ឌោបទោហិនំ ធម្មនំ សត្តសតានិ,
អបរិមាណានិ ចានកោដនានីតិ សត្តសតកំ មហាធានំ អធាសិ។ តស្មី ឯវំ
ធានំ ធនមាណេ ជេតុត្តរនគរវាសិនោ ខត្តិយព្រាហ្មណវេស្សសុទ្ធាធម្មោ “សាមិ,
វេស្សន្តរ សិរីវជ្ជវាសិនោ តំ ‘ធានំ ទេតី’ តិ បញ្ចាជេន្តិ, តុំ បុន ធានមេវ ទេសី” តិ
បរិទេវីសុ។ តេន វុត្ថំ -

១៨០៩.

“អថេត្ត វុត្ថតី សន្នោ, តុមុលោ ភេរវោ មហា;
ធានេន តំ និហរន្តិ, បុន ធានំ អធា តុវ” តិ។

ធានបដិក្កាហកា បន ធានំ គហេត្វា “ឥធានិ កិរ វេស្សន្តរោ រាជា អម្ពេ
អនាថេ កត្វា អរញ្ញំ បរិសិស្សតិ, ឥតោ បដ្ឋាយ កស្ស សន្តិកំ គមិស្សមា” តិ
និដ្ឋចាធារិយ បតន្តា អាវុត្តន្តា បរិវុត្តន្តា មហាសន្នេន បរិទេវីសុ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៨១០.

“តេ សុ មត្តា កិលន្តាវ, សម្មតន្តិ វិនិព្វកា;
និក្ខមន្តេ មហារាជេ, សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនេ” តិ។

តត្ថ តេ សុ មត្តាតិ សុ-កាវេ និបាតមត្តោ, តេ វេនិព្ពកាតិ អត្តោ។ មត្តា
កិលន្តាវាតិ មត្តាវិយ កិលន្តាវិយ ច ហុត្វា។ សម្មតន្តិ បរិវត្តិត្វា ភូមិយំ
បតន្តិ។ អប្បេន្ទំ វតាតិ ធិន្ទិសុ, វតាតិ និបាតមត្តំ។ យថាតិ យេន ការណេន។
អតិយក្ខាតិ ភូតវិជ្ជា ឥក្ខណិកាបិ។ វស្សវរាតិ ឧទ្ធចពីជា ឌីរោធជាលកា។
វេនតេនាតិ វេនការណេន។ សម្មា រដ្ឋា និវដ្ឋតិ អត្តនោ រដ្ឋា និគ្គតិ។
តាមណីយេហិ តិ ហត្ថាចរិយេហិ។ អាជានិយេវាតិ ជាតិសម្មន្នេ។
តាមណីយេហិ តិ អស្សាចរិយេហិ។ ឥន្ទ្រយាចាបធាវិភិ ឥន្ទ្រិយញ្ច ចាបញ្ច
ធារេន្តេហិ។ ធិបេ អថេបិ វេយ្យក្សេតិ ធិបិចម្បក្សេតិ ចម្បបិក្ខត្តេ។ ឯកមេកា
រថេ វិភាតិ សោ កិរ ឯកមេកំ ឥត្តិវតនំ រថេ វេបេត្វា អដ្ឋអដ្ឋវណ្ណានាសិហិ
បរិវុតំ កត្វា អនាសិ។

និក្ខរដ្ឋហិ តិ សុវណ្ណសុត្តមយេហិ ចាមន្តេហិ។ អាឡារបម្ពាតិ
វិសាលក្ខិត្តណា។ ហសុលាតិ ម្ហិតបុព្ពង្គមកថា។ សុសញ្ញាតិ សុស្សោណិយោ។
តនុមជ្ឈិមាតិ ករតលមិវ តនុមជ្ឈិមភាគា។ តនា បន ទេវតាយោ
ជម្ពុធិបតលេ រាជ្ជនំ “វេស្សន្តរោ រាជា មហាទានំ ទេតី” តិ អាហេយីសុ, តស្មា
តេ ខត្តិយា ទេវតានុភាវេនាគន្ធា តា គណ្ហិត្វា បក្កមីសុ។ កំសុបធារណាតិ
ឥធ កំសន្តិ រជតស្ស ឆាមំ, រជតមយេន ឡិវបជិច្ឆនកាជនេន សទ្ធិញ្ញោវ
អនាសីតិ អត្តោ។ បទិន្នម្ហិតិ ធិយមាទេ។ សម្មកម្មថាតិ ទានតេជេន កម្មិត្ត។
យំ បញ្ចលិកតោតិ យំ សោ វេស្សន្តរោ រាជា មហាទានំ ទត្វា អញ្ចលី បក្កយ្ហ
អត្តនោ ទានំ នមស្សមាទោ “សព្ពញ្ញតញ្ញាណស្ស មេ ឥទំ បច្ឆយោ ហោតូ” តិ
បញ្ចលិកតោ អហោសិ, តទាបិ ភីសនកមេវ អហោសិ, តស្មី ខណោ បថីវី
កម្មិត្តាតិ អត្តោ។ និវដ្ឋតិ ឯវំ កត្វា និគ្គតិយេវ, ន កោចិ នំ និវារេតីតិ
អត្តោ។

អបិច ខោ តស្ស ទានំ ទទន្តស្សេវ សាយំ អហោសិ។ សោ អត្ថនោ
និវេសនមេវ គន្ធា “មាតាបិតារា វន្តិត្វា សេ គមិស្សមី” តិ ចិន្តិត្វា
អលង្គតរេវេន មាតាបិតុនំ វេសនជ្ជានំ គតោ។ មជ្ជិទេវីបិ “អហំ សាមិនា សទ្ធិ
គន្ធា មាតាបិតារា អនុជាតាបេស្សមី” តិ តេនេវ សទ្ធិ គតា។ មហាសន្តោ បិតរំ
វន្តិត្វា អត្ថនោ គមនការំ កថេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៨១១.

“អាមន្តយិត្ត រាជានំ, សញ្ញាយំ ធម្មិនំ វរំ;
អវុទ្ធសិ មំ ទេវ, វន្តំ គន្ធាមិ បព្ពតំ។

១៨១២.

“យេ ហិ កេចិ មហារាជ, ភូតាយេ ច ភវិស្សរេ;
អតិត្តាយេវ កាមេហិ, គច្ឆន្តិ យមសាធនំ។

១៨១៣.

“ស្វាហំ សកេ អភិស្សសី, យជមាតោ សកេ បុរេ;
សីរីនំ វេចនត្ថេន, សម្ពា វជ្ជា និវដ្ឋហំ។

១៨១៤.

“អយំ តំ បដិសេវិស្សំ, វេនេ វាឡមិកាកិណ្ណោ;
ខត្តធិបិនិសេវិតេ, អហំ បុញ្ញានិ ករោមិ;
តុម្ពេ បង្គម្ពិ សីទថា” តិ។

តត្ថ ធម្មិនំ វេន្តិ ធម្មិករាជ្ជនំ អន្តរេ ឧត្តមំ។ អវុទ្ធសិតិ វជ្ជា នីហរសិ។
ភូតាតិ អតីតា។ ភវិស្សរេតិ យេ ច អនាគតេ ភវិស្សន្តិ, បច្ចុប្បន្នេ ច និព្ពត្តា។
យមសាធន្តិ យមរញ្ញោ អាណាបវត្តិជ្ជានំ។ ស្វាហំ សកេ អភិស្សសិន្តិ សោ

អហំ អត្តនោ នករវាសិនោយេវ បីឡេសី។ កី ករោន្តោ? យជមាណោ សកេ
បុរេតិ។ ចាឡិយំ បន “សោ អហា”ន្តិ លិខិតំ។ និរដ្ឋហន្តិ និក្ខន្តោ អហំ។ អយំ តន្តិ
យំ អរញ្ញោ វសន្តេន បដិសេវិតតំ ទុក្ខំ, តំ បដិសេវិស្សាមិ។ បង្គុយតិ តុម្ពេ បន
កាមបង្គុយតិ សីទថាតិ វេទតិ។

ឥតិ មហាសត្តោ ឥមាហិ ចត្វាហិ កាថាហិ បិទរា សទ្ធិ កថេត្វា មាតុ
សន្តិកំ កត្តា វន្តិត្វា បព្ពដ្ឋំ អនុជាតាបេន្តោ ឯវមាហា -

១៨១៥.

“អនុជាតាហិ មំ អម្ព, បព្ពដ្ឋា មម វុច្ចតិ;
ស្វាហំ សកេ អភិស្សសី, យជមាណោ សកេ បុរេ;
សីវិនំ វេទនត្ថេន, សម្ពា វដ្ឋា និរដ្ឋហំ។

១៨១៦.

“អយំ តំ បដិសេវិស្សំ, វេនេ វាឡិមិកាកិណ្ណោ;
ខត្តធិបិនិសេវិតេ, អហំ បុញ្ញានិ ករោមិ;
តុម្ពេ បង្គុយតិ សីទថា”តិ។

តំ សុត្វា ដុស្សតិ អាហា -

១៨១៧.

“អនុជាតាមិ តំ បុត្ត, បព្ពដ្ឋា តេ សមិជ្ឈតុ;
អយញ្ច មទ្ធិ កល្យាណី, សុសញ្ញា តនុមជ្ឈិមា;
អច្ចតំ សហ បុត្តេហិ, កី អរញ្ញោ ករិស្សតី”តិ។

តត្ថ សមិជ្ឈត្តតិ ឈានេន សមិទ្ធា ហោតុ។ អដ្ឋតន្តិ អដ្ឋតុ, ឥដេវ ហោត្តតិ
វេទិតិ។

វេស្សន្តរោ អាហា -

១៨១៨.

“ឆាហំ អកាមា ធាសិម្មិ, អរញ្ញំ នេតុមុស្សហេ;
សចេ ឥច្ឆតិ អន្ធមតុ, សចេ និច្ឆតិ អច្ឆតុ”តិ។

តត្ថ អកាមាតិ អម្ព, កី ឆាមេតំ កថេយ្យ, អហំ អនិច្ឆាយ ធាសិម្មិ នេតុំ ន
ឱស្សហាមីតិ។

តតោ បុត្តស្ស កថំ សុត្វា រាជា សុណ្ណំ យាចិត្តំ បដិបដ្ឋិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៨១៩.

“តតោ សុណ្ណំ មហារាជា, យាចិត្តំ បដិបដ្ឋេយ្យ;
មា ចន្ទនសមាចារេ, រដោជល្លំ អធារយិ។

១៨២០.

“មា កាសិយានិ ធារេត្វា, កុសីនំ អធារយិ;
ធុត្តោ វាសោ អរញ្ញស្មី, មា ហិ ត្វំ លក្ខណោ គមី”តិ។

តត្ថ បដិបដ្ឋថាតិ ភិក្ខុវេ, បុត្តស្ស កថំ សុត្វា រាជា សុណ្ណំ យាចិត្តំ បដិបដ្ឋិ។
ចន្ទនសមាចារេតិ លោហិតចន្ទនេន បរិកិណ្ឌាសីវេ។ មា ហិ ត្វំ លក្ខណោ
គមីតិ សុភលក្ខណេន សមន្នាគតេ មា ត្វំ អរញ្ញំ គមីតិ។

១៨២១.

“តមព្រាវី រាជបុត្តី, មន្ទី សព្ទផ្កសោភណា;
នាហំ តំ សុខមិច្ឆេយ្យំ, យំ មេ វេស្សន្តរំ វិនា” តិ។

តត្ថ តមព្រាវីតិ តំ សសុរំ អព្រាវី។

១៨២២.

“តមព្រាវី មហារាជា, សិរីនំ រជ្ជវង្សនោ;
ឥឡ្យ មន្ទី និសាមេហិ, វនេ យេ ហោន្តិ ធុស្សហា។

១៨២៣.

“ពហូ កិដា បដង្គា ច, មកសា មធុមក្ខិកា;
តេហិ តំ តត្ថ ហិ សេយ្យំ, តំ តេ ធុក្ខតំ សិយា។

១៨២៤.

“អបវេ បស្ស សន្តាបេ, នទីនុបនិសេវិតេ;
សប្បា អជគរា នាម, អវិសា តេ មហាព្ពលា។

១៨២៥.

“តេ មនុស្សំ មិគំ វាហិ, អហិ មាសន្នមាគតំ;
ហិក្ខិហិត្វា ភោគេហិ, វសមា នេន្តិ អត្តនោ។

១៨២៦.

“អញ្ជោហិ កណ្ណាជជិនោ, អន្ធា នាម អយម្មិកា;
ន តេហិ បុរិសោ ធិដ្ឋោ, រុក្ខមារុយ្ហ មុច្ចតិ។

១៨២៧.

“សង្ឃដ្ឋយន្តា សិដ្ឋានិ, តិក្ខុគ្គាតិប្បហារិនោ;
មហីសាវិចរន្តេត្ថ, នទី សោតុម្ពរំ បតិ។

១៨២៨.

“ធិស្វា មិកានំ យូថានំ, ករំ សញ្ញាតំ វនេ;
ធម្មំ វច្ឆតិធ្វារំ, កថំ មទ្ធិ ករិស្សសិ។

១៨២៩.

“ធិស្វា សម្មតិភេ យោវេ, ធុមគ្គេសុ ប្បវត្តមេ;
អទេត្ថញ្ញាយ ភេ មទ្ធិ, ភរិស្សតេ មហាព្ពយំ។

១៨៣០.

“យា ភំ សិវាយ សុត្វាន, មុហំ ឧត្តសយី បុវេ;
សា ភំ វត្តមនុប្បត្តា, កថំ មទ្ធិ ករិស្សសិ។

១៨៣១.

“បិភេ មជ្ឈន្តិកេ កាលេ, សន្និសិន្នេសុ បក្ខិសុ;
សណេតេវ ព្រហ្មារញ្ញំ, តត្ថ កី គន្ធមិច្ឆសី”តិ។

តត្ថ តមព្រាវីតិ តំ សុណ្ហំ អព្រាវី។ អបវេ បស្ស សន្តាបេតិ អញ្ញេបិ សន្តាបេ
ភយជនកេ បេក្ខ។ នទីនុបនិសេវិតេតិ នទីនំ ឧបនិសេវិតេ អាសន្នជ្ជានេ,
នទីកូលេ វសន្តេតិ អត្ថោ។ អវិសាតិ និព្វិសា។ អបិ មាសន្នន្តិ អាសន្នំ អត្តនោ
សវីរសម្មស្សំ អាគតន្តិ អត្ថោ។ អយម្មិកាតិ អយករា មិគា, ធុក្ការហា មិគាតិ
អត្ថោ។ នទី សោតុម្ពរំ បតីតិ សោតុម្ពរាយ នាម នទិយា តីវេ។ យូថានន្តិ យូថានិ,
អយមេវ វា ចាថោ។ ធម្មំ វច្ឆតិធ្វារំ តវ ធារកេ អបស្សន្តី វច្ឆតិធ្វា ធម្មវិយ
កថំ ករិស្សសិ។ វ-កាហេ បនេត្ថ និចាតមត្តោវ។ សម្មតិភេតិ សម្មតន្តេ។

យោវេតិ ភីសនកេវិរូបេ។ ប្បវត្តមេតិ មក្កដេ។ អទេត្តញ្ញាយាតិ
អរញ្ញាភូមិអកុសលតាយ។ ភវិស្សតេតិ ភវិស្សតិ។ សិវាយ សុត្វានាតិ
សិដ្ឋាលិយា សទ្ធិ សុត្វា។ មុហុន្តិ បុនប្បុនំ។ ឧត្តសយីតិ ឧត្តសសិ។ សណេតវាតិ
នទតិ វិយ សណាន្តិវិយ ភវិស្សតិ។

១៨ក២.

“តមព្រាវិ រាជបុត្តិ, មទ្ធិ សព្ពត្ថសោភនា;
យានិ ឯតានិ អក្ខាសិ, វេនេ បជិកយានិ មេ;
សព្ពានិ អភិសម្ពោស្សំ, គច្ឆញ្ញោវ វេសេសក។

១៨ក៣.

“កាសំ កុសំ ចោជកិលំ, ឧសិរំ មុញ្ចបព្ពជំ;
ឧរសា បនុទហិស្សាមិ, នស្ស ហេស្សាមិ ទុន្ទយា។

១៨ក៤.

“ពហូហិ វេត ចរិយាហិ, កុមារី វិទូតេ បតី;
ឧទរស្សបរោធន, គោហនុវេវេនេន ច។

១៨ក៥.

“អគ្គិស្ស ចារិចរិយាយ, ឧទកុម្មដ្ឋនេន ច;
វេជព្យំ កដុកំ លោកេ, គច្ឆញ្ញោវ វេសេសក។

១៨ក៦.

“អបិស្សា ហោតិ អប្បត្តោ, ឧច្ឆិដ្ឋមបិ ភុញ្ញិតុំ;
យោ នំ ហេតុ គហេត្វាន, អកាមំ បរិកឡតិ;
វេជព្យំ កដុកំ លោកេ, គច្ឆញ្ញោវ វេសេសក។

១៨ក៧.

“កេសគ្គហណមុក្ខេចា, ភូម្យា ច បរិសុម្ពុតា;
ទត្វា ច នោ បក្កមតិ, ពហំ ទុក្ខំ អនប្បកំ;
វេធស្យំ កដុកំ លោកេ, គច្ឆញ្ញោវ វថេសក។

១៨ក៨.

“សុក្កច្ឆរី វេធសោ, ទត្វា សុភគមាធិនោ;
អកាមំ បរិកឡន្តិ, ឧលូកញ្ញោវ វាយសា;
វេធស្យំ កដុកំ លោកេ, គច្ឆញ្ញោវ វថេសក។

១៨ក៩.

“អបិ ញ្ញាតិកុលេ ជីតេ, កំសបន្នោតនេ វសំ;
នេវាតិវាក្យំ នលកេ, ភាតូហិ សធិធិហិបិ;
វេធស្យំ កដុកំ លោកេ, គច្ឆញ្ញោវ វថេសក។

១៨២០.

“នគ្គា នទី អនុទកា, នគ្គំ វជ្ជំ អរាជកំ;
ឥត្ថិបិ វិធវា នគ្គា, យស្សាបិ ទស ភាតរោ;
វេធស្យំ កដុកំ លោកេ, គច្ឆញ្ញោវ វថេសក។

១៨២១.

“ធជោ វថស្ស បញ្ញាណំ, ធូមោ បញ្ញាណមគ្គិនោ;
រាជា វជ្ជស្ស បញ្ញាណំ, ភត្តា បញ្ញាណមិត្តិយា;
វេធស្យំ កដុកំ លោកេ, គច្ឆញ្ញោវ វថេសក។

១៨២២.

“យា ធលិទ្ធី ធលិទ្ធស្ស, អឌ្ឍា អឌ្ឍស្ស កិត្តិមា;
តំ វេ ធម្មា បសំសន្តិ, ទុក្ខរត្នា ករោតិ សា។

១៨៤៣.

“សាមិកំ អនុពន្ធិស្សំ, សទា កាសាយវាសិនី;
បដេស្សាបិ អភិជ្ជន្ត្រា, វេធាប្បំ កដុកិត្តិយា។

១៨៤៤.

“អបិ សាគរបរិយន្តំ, ពហុវិត្ថធរំ មហី;
នាណាវតនបរិបូរំ, និច្ឆេ វេស្សន្តរំ វិណា។

១៨៤៥.

“កដំ ទុតាសំ បាធយំ, សុខរាវត ឥត្តិយោ;
យា សាមិកេ ទុក្ខិតម្ហិ, សុខមិច្ឆន្តិ អត្តនោ។

១៨៤៦.

“និក្ខមន្តេ មហារាជេ, សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនេ;
តមហំ អនុពន្ធិស្សំ, សត្តកាមទទោ ហិ មេ”តិ។

តត្ថ តមព្រាវីតិ ភិក្ខុវេ, មទ្ធី រញ្ជោ វចនំ សុត្វា តំ រាជានំ អព្រាវិ។
អភិសម្ពោស្សន្តិ សហិស្សមិ អធិវាសេស្សមិ។ ចោដកិលន្តិ ចោដកិលតិណំ។
បនុទហិស្សមីតិ ទ្វេធា កត្វា វេស្សន្តរស្ស បុរតោ គមិស្សមិ។
ឧទរស្សបរោធនាតិ ឧបវាសេន ទុទាធិវាសេន។ គោហនុវេឃនេន ចាតិ
វិសាលកដិយោ ឌីនតបស្ស ច ឥត្តិយោ សាមិកំ លភន្តីតិ កត្វា គោហនុនា
កដិជលកំ កោដ្ឋាបេត្វា វេឃនេន ច បស្សនិ ឌីនាមេត្វា គុមារិកា បតិ
លភតិ។ កដុកិត្តិ អសាតំ។ គច្ឆញ្ញោវាតិ គមិស្សមិយេវ។

អបិស្ស ហោតិ អប្បត្តោតិ តស្ស វិជវាយ ឧច្ឆិដ្ឋកម្មី ភុញ្ញតុំ
អនុច្ឆរិការ។ យោ នន្តិ យោ នីចជេន្ទា តំ វិជំ អនិច្ចមានញ្ជៅ ហត្ថេ គហេត្វា
កឡតិ។ កេសគ្គហណមុក្ខេចា, ភូម្យា ច បរិសុម្ពនាតិ អសាមិកំ ឥត្ថិ
ហត្ថេចាទេហិ កេសគ្គហណំ, ឧក្ខេចា, ភូមិយំ ចាតនន្តិ ឯតានិ អវមញ្ញនានិ
កត្វា អតិក្កមន្តិ។ ទត្វា ចាតិ អសាមិកាយ ឥត្ថិយា ឯវុបំ ពហុំ អនប្បកំ ទុក្ខំ
បរហុរិសោ ទត្វា ច នោ បក្កមតិ និវាសន្តោ ឱលោកេន្តោ តិដ្ឋតិ។

សុក្កច្ឆរិតិ ម្នាសិយចុណ្ណេន ឧដ្ឋាបិ តច្ឆរិវណ្ណា។ វេជវេរាតិ វិជរិត្តិកាមា
បុរិសា។ ទត្វាតិ កិញ្ចិទេវ អប្បមត្តកំ ជនំ ទត្វា។ សុភគមាជិនោតិ មយំ
សុភគាតិ មញ្ញមាជា។ អកាមន្តិ តំ វិជំ អសាមិកំ អកាមំ។ ឧលូកញ្ជៅ
វាយសាតិ កាកាវិយឧលូកំ បរិកឡន្តិ។ កំសបន្នោតនេតិ
សុវណ្ណភាជនាកាយ បន្នោតន្តេ។ វសន្តិ ឯវុបេបិ ញាតិកុលេ វសមាជា។
នេវាតិវាក្យំ នលភេតិ “អយំ ឥត្ថិ និស្សមិកា, យាវជីវំ អម្ពាញ្ជៅ ភារោ
ជាតោ” តិអាជិនិ វចនានិ វនន្តេហិ ភាតូហិបិ សឱជិហិបិ អតិវាក្យំ គរហាវចនំ
នេវ នលភេតិ។ បញ្ញាណន្តិ ចាកជការការណំ។

យា ទលិទ្ធិ ទលិទ្ធស្សាតិ នេវ, កិត្តិសម្បជ្ជា យា ឥត្ថិ អត្ថនោ សាមិកស្ស
ទលិទ្ធស្ស ទុក្ខប្បត្តកាលេ សយម្បិ ទលិទ្ធិ សមាជា ទុក្ខាវ ហោតិ, តស្ស
អឡកាលេ តេនេវ សទ្ធិ អឡា សុខប្បត្តា ហោតិ, តំ វេ នេវា បសំសន្តិ។
អភិជ្ឈន្យាតិ អភិជ្ឈន្តិយា។ សចេបិ ហិ ឥត្ថិយា សកលបថី នភិជ្ឈតិ, តាយ
សកលាយ បថីយា សាវ ឥស្សរា ហោតិ, តថាបិ វេជញ្ចំ កដុកមេវាតិ អត្តោ។
សុខរា វត ឥត្ថិយោតិ សុដ្ឋុ ខរា វត ឥត្ថិយោ។

១៨៤៧.

“តមព្រាវិ មហារាជា, មទ្ធិ សត្តន្តសោភនំ;

ឥមេ តេ ធម្មា បុត្តា, ជាលី កណ្ណាជីនា បុត្តោ;
និក្ខិប្ប លក្ខណោ គច្ឆ, មយំ តេ ចោសយាមសេ”តិ។

តត្ថ ជាលី កណ្ណាជីនា បុត្តោតិ ជាលី ច កណ្ណាជីនា ចាតិ ឧត្តោ។
និក្ខិប្បាតិ ឥមេ និក្ខិបិត្វា គន្ធាហិតិ។

១៨៤៨.

“តមព្រាវី រាជបុត្តី, មទ្ធិ សព្ពដ្ឋសោភនា;
បិយាមេ បុត្តកា ទេវ, ជាលី កណ្ណាជីនា បុត្តោ;
ត្បម្ហំ តត្ថ រមេស្សន្តិ, អរញ្ញោ ជីវសោកិន”ន្តិ។

តត្ថ ត្បម្ហន្តិ តេ នារកា អម្ពាភំ តត្ថ អរញ្ញោ។ ជីវសោកិនន្តិ
អវិគតសោកានំ ហធយំ រមយិស្សន្តិតិ អត្ថោ។

១៨៤៩.

“តមព្រាវី មហារាជា, សិរីនំ រជ្ជវឌ្ឍនោ;
សាលីនំ ឌីននំ ភុត្វា, សុចី មំសូបសេចនំ;
រុក្ខុដលានិ ភុញ្ញន្តា, កថំ កាហន្តិ នារកា។

១៨៥០.

“ភុត្វា សតបលេ កំសេ, សោវណ្ណោ សតរាជិកេ;
រុក្ខុបត្តេសុ ភុញ្ញន្តា, កថំ កាហន្តិ នារកា។

១៨៥១.

“កាសិយានិ ច ធាវេត្វា, ខោមកោដុម្ពរាជិ ច;
កុសជីរាជិ ធាវេត្តា, កថំ កាហន្តិ នារកា។

១៨៥២.

“វិញ្ញាហិ បរិយាយិ ត្វា, សិរិកាយ រថេន ច;
បត្តិកា បរិដាវន្តា, កងំ កាហន្តិ ធារកា។

១៨៥៣.

“ក្ខជាតារេ សយិ ត្វាន, និវាតេ ដុសិតគ្គឿ;
សយន្តា រុក្ខមូលស្មី, កងំ កាហន្តិ ធារកា។

១៨៥៤.

“បល្លេង្គេសុ សយិ ត្វាន, គោនកេ ចិត្តសន្តេត;
សយន្តា តិណាសន្តារេ, កងំ កាហន្តិ ធារកា។

១៨៥៥.

“គន្ធកេន វិលិម្បិ ត្វា, អគរុបន្តនេន ច;
រដោជល្លានិ ធារេន្តា, កងំ កាហន្តិ ធារកា។

១៨៥៦.

“ចាមរមោរហាត្ថហិ, ពីជិតផ្កា សុខេធិតា;
ដុដ្ឋា ខំសេហិ មកសេហិ, កងំ កាហន្តិ ធារកា” តិ។

តត្ថ បលសតេ កំសេតិ បលសតេន កតាយ កញ្ចនចាតិយា។ គោនកេ
ចិត្តសន្តេតិ មហាបិដ្ឋយំ កាឡកោជវេ ចេវវិចិត្តកេ សន្តេ ច។
ចាមរមោរហាត្ថហិ តិ ចាមរហិ ចេវ មោរហាត្ថហិ ច ពីជិតផ្កា។

ឯវំ តេសំ សល្លបន្តានញ្ញេវ វត្តិ វិកាយិ, សូរិយោ ឧគ្គញ្ញិ។ មហាសត្តស្ស
ចតុសិន្ធុវយុត្តំ អលង្កតរថំ អានេត្វា រាជទ្វារេ វបយីសុ។ មឌីបិ សស្សុសសុរេ

វង្សត្វា សេសិត្តិយោ អបលោកេត្វា ទ្វេ បុត្ត អាធាយ វេស្សន្តរតោ បឋមតវំ
គន្ធា រថ អដ្ឋាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៨៥៧.

“តមព្រាវិ រាជបុត្តិ, មទ្ធិ សព្ពដ្ឋសោភនា;
មា ទេវ បរិទេវេសិ, មា ច ត្វំ វិមនោ អហុ;
យថា មយំ ភវិស្សាម, តថា ហេស្សន្តិ ទារកា។

១៨៥៨.

“ឥទំ វត្វាន បក្កាមិ, មទ្ធិ សព្ពដ្ឋសោភនា;
សិរិមគ្គេន អន្ទេសិ, បុត្ត អាធាយ លក្ខណា”តិ។

តត្ថ សិរិមគ្គេនាតិ សិរិរញ្ញោ គន្ធព្ពមគ្គេន។ អន្ទេសិតិ តំ អគមាសិ,
ចាសាទា ឌុតវត្វា រថ អភិរុហិតិ អត្ថោ។

១៨៥៩.

“តតោ វេស្សន្តរោ រាជា, ទានំ ទត្វាន ខត្តិយោ;
បិតុ មាតុ ច វង្សត្វា, កត្វា ច នំ បទក្ខិណំ។

១៨៦០.

“ចតុវាហី រថ យុត្តំ, សិយមារុយ្ហ សន្ននំ;
អាធាយ បុត្តទារព្វា, វង្សំ ចាយាសិ បព្ពត”ន្តិ។

តត្ថ តតោតិ ភិក្ខុវេ, តស្សា មទ្ធិយា រថ អភិរុហិត្វា បិតកាលេ។ ទត្វាតិ
ហិយេ្យា ទានំ ទត្វា។ កត្វា ច នំ បទក្ខិណាន្តិ បទក្ខិណាញោ កត្វា។ នន្តិ
និចាតមត្ថំ។

១៨៦១.

“តតោ វេស្សន្តរោ រាជា, យេនាសិ ពហុកោ ជនោ;
អាមន្តខោ តំ គច្ឆាម, អរោតា ហោន្តញ្ញាតយោ” តិ។

តស្សត្ថោ - ភិក្ខុវេ, តតោ វេស្សន្តរោ រាជា យត្ថ “វេស្សន្តរំ រាជានំ
បស្សិស្សាមា” តិ ពហុកោ ជនោ បិតោ អាសិ, តត្ថ រមំ បេសេត្វា មហាជនំ
អាមុច្ឆន្តោ “អាមន្តខោ តំ គច្ឆាម, អរោតា ហោន្តញ្ញាតយោ” តិ អាហា។ តត្ថ
តន្តិ និចាតមត្តំ។ ភិក្ខុវេ, តតោ វេស្សន្តរោ រាជា ញ្ញាតកេ អាហា - “តុម្ពេ
អាមន្តេត្វា មយំ គច្ឆាម, តុម្ពេ សុខិតា ហោជ និទុក្ខា” តិ។

ឯវំ មហាសត្ថោ មហាជនំ អាមន្តេត្វា “អប្បមត្តា ហោជ, ធានាធិនិ បុញ្ញានិ
ករោថា” តិ តេសំ ឡីវទិត្វា បក្កាមិ។ គច្ឆន្តេ បន ពោធិសត្ថេ មាតា “បុត្តោ មេ
ធានវិត្ថកោ ធានំ ទេត្វ” តិ អាករណេហិ សទ្ធិ សត្តរតនបូរានិ សកដានិ
ឧភោសុ បស្សេសុ បេសេសិ។ សោមិ អត្ថនោ កាយារុទ្ធិមេវ អាករណាភណ្ឌំ
ឡីមុញ្ញិត្វា សម្បត្តយាជកានំ អជ្ឈាស វារេ ទត្វា អវសេសំ សត្តំ អធាសិ។ សោ
នគរា និក្ខមិត្វា ច និវត្តិត្វា ឡីលោកេតុកាមោ អហោសិ។ អថស្ស មនំ បដិច្ច
រថប្បមាណជ្ជានេ មហាបថវី ភិក្ខិត្វា កុលាលចក្កំ វិយ បរិវត្តិត្វា រមំ
នគរាភិមុខំ អកាសិ។ សោ មាតាបិតុនំ វសនជ្ជានំ ឡីលោកេសិ។ តេន
ការណេន បថវីកម្យោ អហោសិ។ តេន វុត្ថំ -

“និក្ខមិត្វាន នគរា, និវត្តិត្វា វិលោកិតេ;
តធាបិ បថវី កម្មិ, សិនេវុវនវជំសកា” តិ។ (ចរិយា. ១.៩៣);

សយំ បន ឡីលោកេត្វា មទ្ធិម្បិ ឡីលោកាបេតុំ កាជមាហា -

១៨៦២.

“ឥឡូវ មន្ទីរនិសាមេហ៍, រដ្ឋប្បវេណី ទិស្សតិ;
អាវាស សិរីសេដ្ឋស្ស, បេត្តិកំភវនំ មហា” តិ។

តត្ថ និសាមេហ៍ ឌីលោកេហ៍។

អថ មហាសត្តោ សហជាតេ សង្ឃិសហស្សអមច្ឆេ ច សេសជនញ្ច
និវត្តាបេត្វា រថំ ចាដេន្តោ មន្ទីរ អាហា - “ភន្តេ, សចេ បច្ឆតោ យាចកា អាគច្ឆន្តិ,
ឧបទាវេយ្យាសី” តិ។ សាបិ ឌីលោកេន្តិ និសីទិ។ អថស្ស សត្តសតកំ មហាទានំ
សម្មាបុណ្ហតុំ អសក្កោន្តា ចត្តារោ ព្រាហ្មណា នគរំ អាគន្ធា “កុហី វេស្សន្តរោ
រាជា” តិ បុច្ឆិត្វា “ទានំ ទត្វា គតោ” តិ វុត្តេ “កិញ្ចី គហេត្វា គតោ” តិ បុច្ឆិត្វា
“រថេន គតោ” តិ សុត្វា “អស្សេ ទំ យាចិស្សរាមា” តិ អនុពន្ធិសុ។ អថ មន្ទីរតេ
អាគច្ឆន្តេ ទិស្វា “យាចកា អាគច្ឆន្តិ, ទេវា” តិ អាហោចេសិ។ មហាសត្តោ រថំ
វេបេសិ។ តេ អាគន្ធា អស្សេ យាចិសុ។ មហាសត្តោ អស្សេ អទាសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៨៦៣.

“តំ ព្រាហ្មណា អន្ធកមុំ, តេ ទំ អស្សេ អយាចិសុ;
យាចិតោ បដិចាទេសិ, ចតុន្នំ ចតុរោ ហាយេ” តិ។

អស្សេសុ បន ទិន្នេសុ រថេជុំ អាភាសេយេវ អដ្ឋាសិ។ អថ ព្រាហ្មណេសុ
គតមត្តេសុយេវ ចត្តារោ ទេវបុត្តា រោហិច្ឆមិគវណ្ណេន អាគន្ធា រថេជុំ
សម្មជិត្តិត្វា អគម៌សុ។ មហាសត្តោ តេសំ ទេវបុត្តភារំ ញត្វា ឥមំ គាថមាហា -

១៨៦៤.

“ឥឡូវ មន្ទីរនិសាមេហ៍, ចិត្តរូបំ ទិស្សតិ;
មិគរោហិច្ឆវណ្ណេន, ទក្ខិណាស្សា វហន្តិ ម” តិ។

តត្ថ ឧត្តិណស្សតិ សុសិក្ខតា អស្សវិយ មំ វហន្តិ។

អថ នំ ឯវំ កច្ចន្តំ អបរោ ព្រាហ្មណោ អាគន្ធា វជំ យាចិ។ មហាសន្តោ
បុត្តទារំ ឌីតាវេត្វា តស្ស វជំ អនាសិ។ វេថ បន ធិន្នេ ទេវបុត្តា អន្តរឆាយីសុ។
វេស្ស ធិន្នភារំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៨៦៥.

“អថេត្ថ បញ្ចមោ អាតា, សោ តំ វេមយាចថ;
តស្ស តំ យាចិតោនាសិ, ន ចស្សបហតោ មនោ។

១៨៦៦.

“តតោ វេស្សន្តរោ រាជា, ឌីរោបេត្វា សកំ ជនំ;
អស្សាសយី អស្សវេជំ, ព្រាហ្មណស្ស ធនេសិនោ”តិ។

តត្ថ អថេត្តាតិ អថ តស្មី វេនេ។ ន ចស្សបហតោ មនោតិ ន ចស្ស មនោ
ឌីលីនោ។ អស្សាសយីតិ បរិតោសេន្តោ និយ្យទេសិ។

តតោ បដ្ឋាយ បន តេ សព្វេបិ បត្តិការំ អហេសុំ។ អថ មហាសន្តោ មទ្ធ្ថ
អវោច -

១៨៦៧.

“ត្វំ មទ្ធ្ថ កណ្ណំ កណ្ណាហិ, លហុ ឯសា កនិដ្ឋិកា;
អហំ ជាលី គហេស្សមិ, គរុកោ ភាតិកោ ហិ សោ”តិ។

ឯវញ្ច បន វេត្វា ឧភោបិ ខត្តិយា ទ្វេ ទារកេ អន្តោនាឆាយ បក្កមីសុ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៨៦៨.

“រាជា កុមារមាឆាយ, រាជបុត្តី ច ទារិក៍;
សម្មោទមាឆា បក្កាមុំ, អញ្ញាមញ្ញំ បិយំវេទា” តិ។

ទានកណ្តាវណ្ណាឆា និដ្ឋិតា។

វេនបវេសនកណ្តាវណ្ណាឆា

តេ បដិបថំ អាគច្ឆន្តេ មនុស្សេ ទិស្វា “កុហី វុត្តបព្ពតោ” តិ បុច្ឆន្តិ។ មនុស្សា
“ទូរេ” តិ វុត្តន្តិ។ តេន វុត្តំ -

១៨៦៩.

“យទិ កេចិ មនុជា ឯន្តិ, អនុមគ្គេ បដិបថេ;
មគ្គំ តេ បដិបុច្ឆាម, ‘កុហី វុត្តបព្ពតោ’ ។

១៨៧០.

“តេ តត្ថ អម្ពេ បស្សិត្វា, កលុនំ បរិទេវយុំ;
ទុក្ខំ តេ បដិវេទន្តិ, ទូរេ វុត្តបព្ពតោ” តិ។

មគ្គស្ស ឧភោសុ បស្សេសុ វិវិធដលធារិនោ វុក្ខេ ទិស្វា ទាវកា កណ្តន្តិ។
មហាសត្តស្សនុកាវេន ជលធារិនោ វុក្ខា ឱនមិត្វា ហត្ថសម្ពស្សំ អាគច្ឆន្តិ។
តតោ សុបក្កដលាដលានិ ឧច្ឆិទិត្វា តេសំ ទេតិ។ តំ ទិស្វា មទ្ធិ អច្ឆរិយំ
បវេទេសិ។ តេន វុត្តំ -

១៨៧១.

“យទិ បស្សន្តិ បវេនេ, ទាវកា ជលិនេ ទុមេ;
តេសំ ជលានំ ហេតុម្ហិ, ឧបរោទន្តិ ទាវកា។

១៨៧២.

“រោទន្តេ ធារកេ ទិស្វា, ឧត្តិទ្វារិបុលា ធុមា;
សយមេវោនមិទ្ធាន, ឧបគច្ឆន្តិ ធារកេ។

១៨៧៣.

“ឥទំ អច្ឆេរកំ ទិស្វា, អព្ពតំ លោមហំសនំ;
សាធុការំ បវត្តេសិ, មជ្ឈិមសព្ពដ្ឋសោភនា។

១៨៧៤.

“អច្ឆេរំ វត លោកស្មី, អព្ពតំ លោមហំសនំ;
វេស្សន្តវស្ស តេជេន, សយមេវោនតា ធុមា”តិ។

ជេតុត្តរនគរតោ សុវណ្ណគិរីតាលោ នាម បព្ពតោ បញ្ចយោជនានិ, តតោ
កោត្តិមារា នាម នទី បញ្ចយោជនានិ, តតោ អញ្ចរគិរី នាម បព្ពតោ បញ្ច
យោជនានិ, តតោ ធុន្ទិវិជ្ជព្រាហ្មណគាមោ នាម បញ្ចយោជនានិ, តតោ
មាតុលនគរំ ធន យោជនានិ។ ឥតិ តំ មគ្គំ ជេតុត្តរនគរតោ ភីសយោជនំ
ហោតិ។ ទេវតា តំ មគ្គំ សំខិបីសុ។ តេ ឯកទិវសេនេវ មាតុលនគរំ
ចាបុណីសុ។ តេន វុត្តំ -

១៨៧៥.

“សន្ធិបីសុ បបំយក្ខា, អនុកម្មាយ ធារកេ;
និក្ខន្តទិវសេនេវ, ចេតវជ្ជំ ឧចាគមុ”ន្តិ។

ឧបគច្ឆន្តា ច បន ជេតុត្តរនគរតោ ចាតវាសសមយេ និក្ខមិទ្ធា
សាយន្តសមយេ ចេតវជ្ជំ មាតុលនគរំ បត្តា។ តមគ្គំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហ

១៨៧៦.

“តេ គន្ធា ធិយមធ្វានំ, ចេតវដ្ឋំ ឧចាគម្មំ;
ឥទ្ធិំ ជីតំ ជនបទំ, ពហុមំសសុរោទន”ន្តិ។

តថា មាតុលនគរេ សដ្ឋិ ខត្តិយសហស្សនិ វសន្តិ។ មហាសត្តោ អន្តោនគរំ
អបរិសិទ្ធា នគរទ្វារេយេវ សាលាយំ និសីទិ។ អថស្ស មទ្ធិ ពោធិសត្តស្ស
ចាទេសុ វជំ បុញ្ញត្វា ចាទេ សម្ពាហិត្វា “វេស្សន្តវស្ស អាគតការំ
ជាតាបេស្សមី”តិ សាលាតោ និក្ខមិត្វា តស្ស ចក្កបថេ សាលាទ្វារេ អជ្ជាសិ។
នគរំ បរិសន្តិយោ ច និក្ខមន្តិយោ ច ឥត្តិយោ តំ ទិស្វា បរិវារេសុំ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៨៧៧.

“ចតិយោ បរិវារីសុ, ទិស្វា លក្ខណមាគតំ;
សុខុមាលី វត អយ្យា, បត្តិកា បរិធាវតិ។

១៨៧៨.

“វយ្ហាហិ បរិយាយិត្វា, សិរិកាយ វថេន ច;
សាជ្ជ មទ្ធិ អវញ្ញស្មី, បត្តិកា បរិធាវតិ”តិ។

តត្ថ លក្ខណមាគតន្តិ លក្ខណសម្បជ្ជំ មទ្ធិ អាគតំ។ បរិធាវតិ ឯវំ
សុខុមាលី ហុត្វា បត្តិការំវិចរតិ។ បរិយាយិត្វាតិ ជេតុត្តវនគរេ វិចរិត្វា។
សិរិកាយាតិ សុវណ្ណសិរិកាយ។

មហាជនោ មទ្ធិញ្ច វេស្សន្តវញ្ច ទ្វេ បុត្តេ ចស្ស អនាថាគមនេន អាគតេ
ទិស្វា គន្ធា រាជ្យនំ អាចិត្តិ។ សដ្ឋិសហស្ស រាជានោ រោទន្តា បរិទេវន្តា តស្ស
សន្តិកំ អាគមំសុ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៨៧៩.

“តំ ធិស្វា ចេតចាមោក្ខា, រោធិមាធិ ឧចាគម្មំ;
កង្ខិ នុ ទេវ កុសលំ, កង្ខិ ទេវ អនាមយំ;
កង្ខិ បិតា អរោគោតេ, សិរីនព្វា អនាមយំ។

១៨៨០.

“កោតេ ពលំ មហារាជ, កោនុតេ រជមណ្ឌលំ;
អនស្សកោ អរជកោ, ធិយមទ្ធានមាគតោ;
កង្ខាមិត្តេហិ បកតោ, អនុប្បត្តោសិមំ ធិស”ន្តិ។

តត្ថ ធិស្វាតិ ទូរតោវ បស្សិត្វា។ ចេតចាមោក្ខាតិ ចេតរាជាណោ។
ឧចាគម្មន្តិ ឧបសង្កមីសុ។ កុសលន្តិ អាហេត្យំ។ អនាមយន្តិ និទ្ទក្ខភារំ។ កោតេ
ពលន្តិ កុហិ តវ ពលកាយោ។ រជមណ្ឌលន្តិ យេនាសិ រជេន អាគតោ, សោ
កុហិន្តិ បុច្ឆន្តិ។ អនស្សកោតិ អស្សរិវហិតោ។ អរជកោតិ អយានកោ។
ធិយមទ្ធានមាគតោតិ ធិយមគ្គំ អាគតោ។ បកតោតិ អភិក្ខតោ។

អថ នេសំ មហាសត្តោ អត្តនោ អាគតការណំ កថេន្តោ អាហា -

១៨៨១.

“កុសលញ្ជោវ មេ សម្មា, អថោ សម្មា អនាមយំ;
អថោ បិតា អរោគោ មេ, សិរីនព្វា អនាមយំ។

១៨៨២.

“អហញ្ញំ កុញ្ញំ ទន្ធិ, ព្យាសាទន្តំ ឧរុទ្ធារំ;
ខេត្តញ្ញំ សព្ពយុទ្ធានំ, សព្ពសេតំ គដ្តត្ថមំ។

១៨៨៣.

“បណ្ណាកម្ពុលសញ្ញាដ្ឋំ, បភិដ្ឋំ សត្តមទ្ធីនំ;
ធន្តី សវាលពិជនី, សេតំ កេលាសសាទិសំ។

១៨៨៤.

“សសេតច្ឆត្តំ សឧទាធយ្យំ, សាធិព្ពនំ សហត្ថិបំ;
អគ្គយានំ រាជវាហី, ព្រាហ្មណានំ អនាសហំ។

១៨៨៥.

“តស្មី មេ សិវយោ កុដ្ឋា, បិតា ធុបហតោមនោ;
អវុទ្ធីសិ មំ រាជា, វុត្តំ គច្ឆាមិ បព្ពតំ;
ឱកាសំ សម្មា ជានាថ, វនេ យត្ថ វសាមសេ”តិ។

តត្ថ តស្មី មេតិ តស្មី ការណោ មយ្ហំ សិវយោ កុដ្ឋា។ ឧបហតោមនោតិ
ឧបហតចិត្តោ កុដ្ឋោវ មំ វជ្ជា បព្ពាជេសិ។ យត្ថាតិ យស្មី វនេ មយំ វសេយ្យាម,
តត្ថ វសនោកាសំ ជានាថាតិ។

តេ រាជានោ អាហំសុ -

១៨៨៦.

“ស្វាគតំ តេ មហារាជ, អថោតេ អនុរាគតំ;
ឥស្សរោសិ អនុប្បត្តោ, យំ ឥធនតិ បវេទយ។

១៨៨៧.

“សាកំ ភិសំ មជ្ជំ មំសំ, សុទ្ធិំ សាលីនមោទនំ;
បរិគុញ្ញ មហារាជ, ចាហុនោ នោសិ អាគតោ”តិ។

តត្ថ បវេទយាតិ កថេហិ, សត្តំ បដិយាទេត្វា ទស្សាម។ ភិសន្តិ ភិសម្មលំ,
យំ កិញ្ចិ កន្ទជាតំ វា។

វេស្សន្តរោ អាហា -

១៨៨៨.

“បដិគ្គហិតំ យំ ទិន្នំ, សត្តស្ស អគ្គិយំ កតំ;
អវុទ្ធិសិ មំ រាជា, វុទ្ធិ កច្ឆាមិ បព្ពតំ;
ឌីកាសំ សម្មា ជាតាថ, វនេ យត្ថ វសាមសេ”តិ។

តត្ថ បដិគ្គហិតន្តិ សត្តមេតំ តុម្ពេហិ ទិន្នំ មយា ច បដិគ្គហិតមេវ ហោតុ,
សត្តស្ស តុម្ពេហិ មយ្ហំ អគ្គិយំ និវេទនំ កតំ។ រាជា បន មំ អវុទ្ធិសិ វជ្ជា
បញ្ញាជេសិ, តស្មា វុទ្ធិមេវ គមិស្សន្តិ, តស្មី មេ អវញ្ញោ វសនជ្ជានំ ជាតាថាតិ។

តេ រាជាតោ អាហំសុ -

១៨៨៩.

“តេជេវ តាវ អច្ឆស្ស, ចេតវជ្ជេ វថេសក;
យាវ ចេតា គមិស្សន្តិ, វញ្ញោ សន្តិក យាចិត្តំ។

១៨៩០.

“និជ្ឈាបេតុំ មហារាជំ, សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនំ;
តំ តំ ចេតា បុរក្ខត្វា, បតីតា លទ្ធិបច្ចយា;
បរិវារេត្វាន កច្ឆន្តិ, វរំ ជាតាហិ ខត្តិយា”តិ។

តត្ថ រញ្ជោ សន្តិក យាចិត្តន្ត រញ្ជោ សន្តិក យាចនត្តាយ គមិស្សន្តិ។
និជ្ឈាបេត្តន្ត តុម្ហាកំ និទ្ទោសការំ ជាតាបេតុំ។ លទ្ធពច្ចយាតិ លទ្ធពតិជ្ជា។
គច្ឆន្តិតិ គមិស្សន្តិ។

មហាសត្តោ អាហា -

១៨៩១.

“មា វោ រុច្ចិត្ត គមនំ, រញ្ជោ សន្តិក យាចិត្ត;
និជ្ឈាបេតុំ មហារាជំ, រាជាបិ តត្ថ និស្សរោ។

១៨៩២.

“អច្ចគ្គតា ហិ សិវយោ, ពលគ្គា នេគមា ច យេ;
តេ វិធិសេតុមិច្ឆន្តិ, រាជានំ មម ការណា”តិ។

តត្ថ តត្ថាតិ តស្មី មម និទ្ទោសការំ និជ្ឈាបនេ រាជាបិ អនិស្សរោ។
អច្ចគ្គតាតិ អតិកុទ្ធា។ ពលគ្គាតិ ពលកាយា។ វិធិសេតុន្តិ រដ្ឋតោ និហរិតុំ។
រាជានន្តិ រាជានម្បិ។

តេ រាជានោ អាហាសុ -

១៨៩៣.

“សចេ ឯសា បវត្តត្ថ, រដ្ឋស្មី រដ្ឋវឌ្ឍន;
ឥនេវ រដ្ឋំ កាវេហិ, ចេតេហិ បរិវារិតោ។

១៨៩៤.

“ឥទ្ធី ជីតញ្ចំ រដ្ឋំ, ឥន្ទោ ជនបទោ មហា;
មតី ករោហិ ត្វំ នេវ, រដ្ឋស្ស មនុសាសិតុ”ន្តិ។

តត្ថ សចេ ឯសា បវត្តត្ថាតិ សចេ ឯតស្មី រដ្ឋឯសា បវត្តិ។ រដ្ឋស្ស
មនុសាសិតុន្តិ រដ្ឋំ សមនុសាសិតុំ, អយមេវ វា ចាថោ។

វេស្សន្តរោ អាហា -

១៨៩៥.

“នមេ ធន្នោ មតិ អត្ថិ, រដ្ឋស្ស អនុសាសិតុំ;
បញ្ញាជិតស្ស រដ្ឋស្មា, ចេតបុត្តា សុណាថ មេ។

១៨៩៦.

“អតុដ្ឋា សិវយោ អាសុំ, ពលក្តា នេគមា ច យេ;
បញ្ញាជិតស្ស រដ្ឋស្មា, ចេតា រដ្ឋភិសេចយុំ។

១៨៩៧.

“អសម្មាទិយម្បិ វោ អស្ស, អច្ចន្តំ មម ការណា;
សិវីហិ ភណ្ឌានំ ចាបិ, វិគ្គហោ មេ ន រុច្ចតិ។

១៨៩៨.

“អថស្ស ភណ្ឌានំ យោរំ, សម្មហារោ អនប្បកោ;
ឯកស្ស ការណា មយ្ហំ, ហីសេយ្យ ពហុកោ ជនោ។

១៨៩៩.

“បដិគ្គហិតំ យំ ទិន្នំ, សត្តស្ស អគ្សិយំ កតំ;
អវុទ្ធសិ មំ រាជា, វុត្តំ កច្ឆាមិ បព្ពតំ;
ឱកាសំ សម្មា ជានាថ, វនេ យត្ថ វសាមសេ”តិ។

តត្ថ ចេតា រដ្ឋភិសេចយុទ្ធិ ចេតរដ្ឋវាសិនោ កិរ វេស្សន្តរំ រដ្ឋ
អភិសិញ្ញាស្វតិ តុម្ហាកម្មិ តេ អតុជ្ជា អាសុំ។ អសម្មោទិយន្តិ អសាមគ្គិយំ។
អស្សាតិ ភវេយ្យ។ អថស្សាតិ អថ មយ្ហំ ឯកស្ស ការណា តុម្ហាកំ កណ្ណានំ
ភវិស្សតីតិ។

ឯវំ មហាសត្តោ អនេកបរិយាយេន យាចិតោបិ រដ្ឋំ ន ឥច្ឆិ។ អថស្ស តេ
ចេតរាជាណោ មហន្តំ សក្ការំ ករីសុ។ សោ នគរំ បរិសិតុំ ន ឥច្ឆិ។ អថ នំ
សាលមេវ អលង្ករិទ្ធា សាលិយា បរិក្ខេបំ កត្វា មហាសយនំ បញ្ញាបេត្វា
សព្ពេ អារក្ខំ ករីសុ។ សោ ឯករត្ថី តេហិ សង្កហិតារក្ខោ សាលាយំ សយិត្វា
បុនទិវសេ ចាតោវ ន្តត្វា នាទគ្គរសភោជនំ ភុញ្ញត្វា តេហិ បរិវុតោ និក្ខមិ។
សដ្ឋិសហស្សា ខត្តិយា តេន សទ្ធិ បន្ទរសយោជនមគ្គំ គន្ធា វនទ្វារេ វត្វា
បុរតោ បន្ទរសយោជនមគ្គំ អាចិក្ខន្តា អាហំសុ -

១៩០០.

“តក្ស្យ តេ មយមក្ខាម, យថាបិ កុសលា តថា;
រាជិសី យត្ថ សម្មន្តិ, អាហុតគី សមាហិតា។

១៩០១.

“ឯស សេលោ មហារាជ, បត្តតោ គន្ធមាទនោ;
យត្ថ ភំ សហ បុត្តេហិ, សហ ភរិយាយ ចច្ចសិ។

១៩០២.

“តំ ចេតា អនុសាសីសុ, អស្សនេត្តា រុទ្ធមុខា;
ឥតោ គច្ឆ មហារាជ, ឧជុំ យេនុត្តរាមុខោ។

១៩០៣.

“អថ ធនក្ខិសិ ភទ្ទន្តេ, វេបុល្លំ នាម បព្ពត៌;
នាធានុមគណាកិណ្ណំ, សីតច្ឆាយំ មនោរមំ។

១៩០៤.

“តមតិក្កម្ម ភទ្ទន្តេ, អថ ធនក្ខិសិ អាបកំ;
នទី កេតុមតី នាម, កម្ពុរំ គិរិកព្ភរំ។

១៩០៥.

“បុដុលោមមច្ឆាកិណ្ណំ, សុបតិភ្នំ មហោទកំ;
តត្ថ ម្ពា បិវិត្វា ច, អស្សាសេត្វា សបុត្តកេ។

១៩០៦.

“អថ ធនក្ខិសិ ភទ្ទន្តេ, និក្រោជំ មធុបិប្ផលំ;
រម្មកេ សិខរេ ជាតំ, សីតច្ឆាយំ មនោរមំ។

១៩០៧.

“អថ ធនក្ខិសិ ភទ្ទន្តេ, នាធិកំ នាម បព្ពត៌;
នាធានិជគណាកិណ្ណំ, សេលំ កិម្មុរិសាយុតំ។

១៩០៨.

“តស្ស ឧត្តរុបុព្វេន, មុចលិន្នោ នាម សោ សរោ;
បុណ្ណរិកេហិ សញ្ញោ, សេតសោគន្ធិកេហិ ច។

១៩០៩.

“សោ វនំ មេយសង្គាសំ, ធុរំ ហរិតសទ្ធាលំ;
សីហោវាមិសបេក្ខិវ, វនសណ្ណំ វិគាហយ;

បុប្ផរុក្ខេហិ សញ្ញន្តំ, ជលរុក្ខេហិ ជូកយំ។

១៩១០.

“តត្ថ ពិន្ទុស្សរា វគ្គ, នាធាវណ្ណា ពហូ ទិជា;
ក្ខណ្ឌមុបក្ខណ្ឌ, ឧតុសំបុប្ផិតេ ទុមេ។

១៩១១.

“កត្វា គិរិវិទុក្កានំ, នទីនំ បកវានិ ច;
សោ ឧក្ខិសិ ចោក្ខវណី, ករញ្ញកកុដាយុតំ។

១៩១២.

“បុប្ផលោមមច្ឆាកិណ្ឌំ, សុបតិវត្ថំ មហោទកំ;
សមញ្ញា ចតុរិសញ្ញា, សាទុំ អប្បជិតន្ទិយំ។

១៩១៣.

“តស្សា ឧត្តរុបុព្វេន, បណ្ណាសាលំ អមាបយ;
បណ្ណាសាលំ អមាបេត្វា, ឧញ្ញាចរិយាយ វ្យាហថា”តិ។

តត្ថ រាជិសីតិ រាជានោ ហុត្វា បព្ពជិតា។ សមាហិតាតិ ឯកគ្គចិត្តា។ ឯសាតិ
ឧក្ខិណាហត្ថំ ឧក្ខិបិត្វា ឥមិនា បព្ពតថាទេន គប្បថាតិ អាចិត្តត្វា វទន្តិ។
អច្ឆសីតិ វសិស្សសិ។ អាបគន្តិ ឧទកវាហនទិអារវដ្តំ។ គិរិគត្តវន្តិ គិរិនំ កុច្ឆិតោ
បវត្ថំ។ មធុបិប្ផលន្តិ មធុរដលំ។ រម្មកេតិ រមណីយេ។ កិម្មុរិសាយុតន្តិ
កិម្មុរិសេហិ អាយុតំ បរិកិណ្ឌំ។ សេតសោគន្ធិកេហិ ចាតិ នាឧប្បកាវេហិ
សេតុប្បលេហិ ចេវ សោគន្ធិកេហិ ច សញ្ញន្តោ។ សីហោវាមិសបេក្ខិវាតិ
អាមិសំ បេក្ខន្តោ សីហោវិយ។

តិរុស្សរាតិ សម្បជ្ឈិតស្សរា។ វគ្គតិ មធុរស្សរា។ កូដន្តមុបកូដន្តតិ បឋម
កូដមាណំ បក្ខិ បច្ឆា ឧបកូដន្តិ។ ឧតុសំបុប្ផិតេ ទុមេតិ ឧតុសមយេ បុប្ផិតេ ទុមេ
និលីយិត្វា កូដន្តំ ឧបកូដន្តិ។ សោ ទក្ខិសីតិ សោ តំ បស្សិស្សសីតិ អត្ថោ។
ករញ្ញកកុដាយុតន្តិ ករញ្ញរុក្ខេហិ ច កកុដរុក្ខេហិ ច សម្បវិកិណ្ណំ។
អប្បជិតន្ទិយន្តិ បជិតុលគន្ធវិវហិតំ
មធុរោទកបរិកិណ្ណំនាធិប្បការបទុមុប្បលាធិហិ សញ្ញន្នំ។ បណ្ណាសាលំ
អមាបយាតិ បណ្ណាសាលំ មាបេយ្យាសិ។ អមាបេត្វាតិ មាបេត្វា។
ឧញ្ញាចរិយាយ ព្យាបាតិ អថ តុម្កេ, ទេវ, ឧញ្ញាចរិយាយ យាបេន្តា អប្បមត្តា
ព្យាបា, អារទ្ធវិរិយា ហុត្វាវិហរេយ្យាបាតិ អត្ថោ។

ឯវំ តេ រាជានោ តស្ស បន្ទរសយោជនមគ្គំ អាចិត្តិត្វា តំ ឧយ្យោដេត្វា
វេស្សន្តរស្ស អន្តរាយភយស្សវិនោទនត្ថំ “មា កោចិទេវ បច្ឆាមិត្តោ ឱកាសំ
លភេយ្យា”តិ ចិន្តេត្វា ឯកំ ព្យត្ថំ សុសិត្តិតំ ចេតបុត្ថំ អាមន្តេត្វា “តំ គច្ឆន្តេ ច
អាគច្ឆន្តេ ច បរិគ្គណ្ណាហី”តិ វនទ្វារេ អារក្ខណាត្ថាយ វេបេត្វា សកនគរំ
គមីសុ។ វេស្សន្តរោបិ សបុត្តនារោ គន្ធមាទនបព្ពតំ បត្វា, តំ ទិវសំ តត្ថ វសិត្វា
តតោ ឧត្តរាភិមុខោ វេបុល្លបព្ពតចាទេន គន្ធា, កេតុមតិយា នាម នទិយា ទីរេ
និសីទិត្វា វនចរកេន ទិន្នំ មធុមំសំ ខាទិត្វា តស្ស សុវណ្ណាសូចី ទត្វា តត្ថ ទត្តា
បរិត្វា បជិប្បស្សន្ធទ្វរេថា នទិតោ ឧត្តរិត្វា សានុបព្ពតសិខរេ វិតស្ស
និក្រោធស្ស មូលេ ថោកំ និសីទិត្វា និក្រោធដលានិ ខាទិត្វា ឧដ្ឋាយ គច្ឆន្តោ
នាឡិកំ នាម បព្ពតំ បត្វា តំ បរិហរន្តោ មុចលិន្ទសរំ គន្ធា សរស្ស ទីរេន
បុព្ពត្តរកណ្ណំ បត្វា, ឯកបទិកមគ្គេន វនយជំ បរិសិត្វា តំ អតិក្កម្ម គិរិវិទុក្កានំ
នទិប្បភវានំ បុរតោ ចតុរសចោក្ខរណី ចាបុណិ។

តស៊ី ខណៈ សក្តានុ អារ្យធម៌ “មហាសត្តោ ហិមវន្តំ បរិដ្ឋោ” តិ ញត្វា
“តស្ស វសនជ្ជានំ លទ្ធិំ វដ្តតី” តិ ចិន្តត្វា វិស្សកម្មំ បក្កោសាបេត្វា “គប្ប, តាត,
តំ វដ្តបព្ពតកុលប្បិម្ពិ រមណីយេ ហិ នេ អស្សមបទំ មាបេត្វា ឯហី” តិ
បេសេសិ។ សោ “សាធុ, ទេវា” តិ ទេវលោកតោ ឌីតវិត្វា តត្ថ ទ្វេ
បណ្ណាសាលាយោ ទ្វេ ចង្គមេ វត្តិជ្ជានទិវាជ្ជានានិ ច មាបេត្វា ចង្គមកោដិយំ
តេសុ តេសុ ហិ នេសុ នាណាជលជរេ រុក្ខេ ច កនលិវនានិ ច ទស្សត្វា សព្វេ
បព្ពជិតបរិក្ខារេ បដិយាទេត្វា “យេ កេចិ បព្ពជិតុកាមា, តេ ឥមេ គណ្ណាន្ត” តិ
អក្ខរានិ លិខិត្វា អមនុស្សេ ច ភេរវសន្តេ មិគបក្ខិនោ ច បដិក្កមាបេត្វា
សកជ្ជានមេវ គតោ។

មហាសត្តោ ឯកបទិកមគ្គំ ទិស្វា “បព្ពជិតានំ វសនជ្ជានំ ភវិស្សតី” តិ
មទ្ធិញ្ច បុត្តេ ច អស្សមបទន្ទារេ ឯបេត្វា អស្សមបទំ បរិសិទ្ធា អក្ខរានិ
ឌីលោកេត្វា “សក្កនម្ហិ ទិដ្ឋោ” តិ ញត្វា បណ្ណាសាលំ បរិសិទ្ធា ខគ្គញ្ច ធនុញ្ច
អបនេត្វា សាដកេ ឌីមុញ្ចិត្វា វត្តវាកថំ និវាសេត្វា អជិនចម្ពំ អំសេ កត្វា
ជជាមណ្ឌលំ ពន្ធិត្វា ឥសិវេសំ គហេត្វា កត្តរទណ្ឌំ អាទាយ បណ្ណាសាលតោ
និក្ខមិត្វា បព្ពជិតសិវី សមុព្ពហន្តោ “អហោ សុខំ, អហោ សុខំ, បព្ពជ្ជា មេ
អធិគតា” តិ ឧទានំ ឧទានេត្វា ចង្គមំ អារុយ្ហ អបរាបរំ ចង្គមិត្វា
បច្ឆេកពុទ្ធសទិសេន ឧបសមេន បុត្តនារាជំ សន្តិកំ អគមាសិ។ មទ្ធិបិ
មហាសត្តស្ស ចាទេសុ បតិទ្វា រោទិត្វា តេនេវ សទ្ធិ អស្សមបទំ បរិសិទ្ធា
អត្តនោ បណ្ណាសាលំ គន្ធា ឥសិវេសំ គណ្ហិ។ បច្ឆា បុត្តេបិ តាបសកុមារកេ
កវីសុ។ ចត្តារោ ខត្តិយា វដ្តបព្ពតកុប្បិម្ពិ វសីសុ។ អថ មទ្ធិ មហាសត្តំ វំ យាចិ
“ទេវ, តុម្ពេ ជលាជលត្ថាយ វំនំ អគន្ធា បុត្តេ គហេត្វា ឥនេវ ហោថ, អហំ
ជលាជលំ អាហរិស្សាមី” តិ។ តតោ បដ្ឋាយ សា អវញ្ញតោ ជលាជលានិ
អាហរិត្វា តយោ ជនេ បដិជគ្គតិ។

ពោធិសត្តោបិ តំ វំ យាចិ “ភន្តេ, មន្ទិ មយំ ឥតោ បដ្ឋាយ បព្ពជិតា នាម,
ឥត្ថិ ច នាម ព្រហ្មចរិយស្ស មលំ, ឥតោ បដ្ឋាយ អកាលេ មម សន្តិកំ មា
អាគន្ធាហី” តិ។ សា “សាធ្វ” តិ សម្បជិដ្ឋិ។ មហាសត្តស្ស មេត្តានុភាវេន សមន្តា
តិយោជនេ សព្ពេ តិវច្ឆានាបិ អញ្ញមញ្ញំ មេត្តចិត្តំ បដិលភីសុ។ មន្ទិទេវីបិ
ចាតោវ ឧដ្ឋាយ ចានីយបរិភោជនីយំ ឧបដ្ឋាបេត្វា មុខោទកំ អាហារិត្វា
ទន្តកដ្ឋំ ទត្វា អស្សមបទំ សម្មជ្ជិត្វា ទ្វេ បុត្តេ បិតុ សន្តិកេ វេបេត្វា
បច្ឆិខណីត្ថិអន្តុសហត្ថា អរញ្ញំ បរិសិត្វា វនមូលដលាដលានិ អាទាយ បច្ឆិ
បូរេត្វា សាយន្តសមយេ អរញ្ញតោ អាគន្ធា បណ្ណាសាលាយ ដលាដលំ វេបេត្វា
ន្តត្វា បុត្តេ ម្ចាបេសិ។ អថ ចត្តារោបិ ជនា បណ្ណាសាលាទ្វារេ និសីទិត្វា ដលាដលំ
បរិភូត្តិត្ថិ។ តតោ មន្ទិ បុត្តេ គហេត្វា អត្តនោ បណ្ណាសាលំ ចារិសិ។ ឥមំនា
និយាមេន តេ បព្ពតកុច្ឆិម្ហិ សត្ត មាសេ វសីស្វតិ។

វនបវេសនកណ្ណាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ជូជកបព្ពវណ្ណានា

តទា កាលិផ្ករដ្ឋេ ទុន្ទិវិដ្ឋព្រាហ្មណគាមវាសី ជូជកោ នាម ព្រាហ្មណោ
ភិក្ខាចរិយាយ កហាបណាសតំ លភិត្វា ឯកស្មី ព្រាហ្មណកុលេ វេបេត្វា បុន
ជនបរិយេសនត្ថាយ គតោ។ តស្មី ចិរាយន្តេ ព្រាហ្មណកុលា កហាបណាសតំ
វលញ្ជេត្វា បច្ឆា ឥតវេន អាគន្ធា ចោទិយមាណ កហាបណោ ទាតុំ អសក្កោន្តា
អមិត្តតាបនំ នាម ធីតវំ តស្ស អទំសុ។ សោ តំ អាទាយ កាលិផ្ករដ្ឋេ
ទុន្ទិវិដ្ឋព្រាហ្មណគាមំ គន្ធា វសី។ អមិត្តតាបនា សម្មា ព្រាហ្មណំ បរិចរតិ។
អថ អញ្ជោ តរុណាព្រាហ្មណា តស្ស អាចារសម្បត្តិ ទិស្វា “អយំ
មហាល្លកព្រាហ្មណំ សម្មា បដិជគ្គតិ, តុម្ពេ បន អម្ពេសុ កី បមជ្ជថា” តិ
អត្តនោ អត្តនោ ភិរិយាយោ តន្ត្រិន្តិ។ តា “ឥមំ អមិត្តតាបនំ ឥមម្ហា កាមា

បលាបេស្សមា”តិ នទីតិត្តាធីសុ សន្និបតិទ្វា តំ បរិភាសីសុ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោសត្តាអាហា -

១៩១៤.

“អហុ វាសី កលិទ្កេសុ, ជូជកោ នាម ព្រាហ្មណោ;
តស្សសិ ធម្មាភារិយា, នាមេនាមិត្តតាបនា។

១៩១៥.

“តា នំ តត្ថ គតាវោចំ, នទី ឧទកហារិយា;
ចិយោ នំ បរិភាសីសុ, សមាគន្ធា កុត្វហលា។

១៩១៦.

“អមិត្តា នូន តេ មាតា, អមិត្តា នូន តេ បិតា;
យេ តំ ជីណ្ណាស្ស ចាទំសុ, ឯវំ ធម្មារិយំ សតី។

១៩១៧.

“អហិតំ វត តេ ញាតិ, មន្តយីសុ រហោគតា;
យេ តំ ជីណ្ណាស្ស ចាទំសុ, ឯវំ ធម្មារិយំ សតី។

១៩១៨.

“អមិត្តា វត តេ ញាតិ, មន្តយីសុ រហោគតា;
យេ តំ ជីណ្ណាស្ស ចាទំសុ, ឯវំ ធម្មារិយំ សតី។

១៩១៩.

“ធុក្កជំ វត តេ ញាតិ, មន្តយីសុ រហោគតា;
យេ តំ ជីណ្ណាស្ស ចាទំសុ, ឯវំ ធម្មារិយំ សតី។

១៩២០.

“ចាបកំ វត្ត តេ ញាតិ, មន្តយីសុ រហោគតា;
យេ តំ ជិណ្ឌាស្ស ចាទំសុ, ឯវំ ធម្មារិយំ សតី។

១៩២១.

“អមធាបំ វត្ត តេ ញាតិ, មន្តយីសុ រហោគតា;
យេ តំ ជិណ្ឌាស្ស ចាទំសុ, ឯវំ ធម្មារិយំ សតី។

១៩២២.

“អមធាបវាសំ វសិ, ជិណ្ឌាន បតិធា សហ;
យា ត្វំ វសសិ ជិណ្ឌាស្ស, មតំ តេ ជីវិតា វរំ។

១៩២៣.

“ន ហិ នួន តុយ្ហំ កល្យាណិ, មិតា មាតា ច សោភនេ;
អញ្ញំ ភត្តារំ វិជ្ជិសុ, យេ តំ ជិណ្ឌាស្ស ចាទំសុ;
ឯវំ ធម្មារិយំ សតី។

១៩២៤.

“ធុយិដ្ឋំ តេ នវមិយំ, អកតំ អគ្គិហុត្តកំ;
យេ តំ ជិណ្ឌាស្ស ចាទំសុ, ឯវំ ធម្មារិយំ សតី។

១៩២៥.

“សមណោ ព្រាហ្មណោ នួន, ព្រាហ្មចរិយបរាយណោ;
សា ត្វំ លោកេ អភិសមិ, សីលវន្តេ ពហុស្សតេ;
យា ត្វំ វសសិ ជិណ្ឌាស្ស, ឯវំ ធម្មារិយា សតី។

១៩២៦.

“ន ធុក្ខំ អហំនា ធុដ្ឋំ, ន ធុក្ខំ សត្តិយា ហតំ;
តញ្ចា ធុក្ខញ្ចា តិព្ពញ្ចា, យំ បស្សេ ជិណ្ឌាកំ បតី។

១៩២៧.

“នត្ថិ ឱទ្ធា នត្ថិ វតិ, ជិណ្ឌាន បតិនា សហ;
នត្ថិ អាហាបសណ្ឌោចា, ជក្ខ្យតម្មិ ន សោភតិ។

១៩២៨.

“យនា ច ធម្មារោ ធម្មារា, មន្តយន្តិ វហោគតា;
សព្វេសំ សោកា នស្សន្តិ, យេ កេចិ ហធម្មស្សតា។

១៩២៩.

“ធម្មារា ត្វំ រូបវតី, បុរិសានំភិបត្តិតា;
គច្ឆ ញាតិកុលេ អច្ឆ, កី ជិណ្ឌោ វមយិស្សតី”តិ។

តត្ថ អហ្មតិ អហោសិ។ វាសី កាលិវ្ក្កស្វតិ កាលិវ្ក្កវដ្ឋសុ
ធុដ្ឋិវដ្ឋព្រាហ្មណគាមវាសី។ តា នំ តត្ថ គតាវោចុន្តិ តត្ថ គាមេ តា ឥត្តិយោ
នធិតិតេ ឧទកហារិកា ហុត្វា គតា នំ អវោចុំ។ ឱយោ នំ បរិភាសីស្វតិ ឥត្តិយោ
ន អញ្ញំ កិញ្ចា អវោចុំ, អថ ខោ នំ បរិភាសីសុ។ កុត្វហាលាតិ កោត្វហាលជាតា
វិយ ហុត្វា។ សមាគន្ធាតិ សមន្តា បរិក្ខិបិត្វា។ ធម្មារិយំ សតិទ្គិ ធម្មារី តរុណី
សោភគ្គប្បត្តំ សមាទំ។ ជិណ្ឌាស្សាតិ ជរាជិណ្ឌាស្ស គេហោ។ ធុយិដ្ឋំ តេ នវមិយន្តិ
តវ នវមិយំ យាគំ ធុយិដ្ឋំ ភវិស្សតិ, សោ តេ យាគបិណ្ឌោ បឋមំ
មហាល្លកកាកេន គហិតោ ភវិស្សតិ។ “ធុយិដ្ឋា តេ នវមិយា”តិបិ ចាថោ,
នវមិយា តយា ធុយិដ្ឋា ភវិស្សតីតិ អត្ថោ។ អកតំ អគ្គិហុត្តកន្តិ អគ្គិដុហនម្បិ

តយា អកតំ ភវិស្សតិ។ អភិសប្បីតិ សមណព្រាហ្មណេ សមិតថាបេ វា
ពាហិតថាបេ វា អក្កោសិ។ តស្ស តេ ចាបស្ស ឥទំ ជលន្តិ អធិប្បាយេនេ
អាហំសុ។ ជគ្គិតម្បិ ន សោភតីតិ ខណ្ឌានន្តេ វិវិត្វា ហសន្តស្ស មហាល្លកស្ស
ហសិតម្បិ ន សោភតិ។ សព្វេសំ សោកា នស្សន្តីតិ សព្វេ ឯតេសំ សោកា
វិនស្សន្តិ។ កី ជិណ្ឌោតិ អយំ ជិណ្ឌោ តំ បញ្ចាហិ កាមគុណេហិ កជំ
រមយិស្សតីតិ។

សា តាសំ សន្តិកា បរិភាសំ លភិត្វា ឧទកយដំ អាទាយ រោធិមាណ យរំ
គន្ធា “កី ភោតិ រោធិសី”តិ ព្រាហ្មណេន បុជ្ជា តស្ស អាហោចេន្តី ឥមំ កាធិមាហា

-

១៩៣០.

“ន តេ ព្រាហ្មណ គន្ធាមិ, នធិ ឧទកហារិយា;
ជិយោ មំ បរិភាសន្តិ, តយា ជិណ្ឌោន ព្រាហ្មណា”តិ។

តស្សត្ថោ - ព្រាហ្មណ, តយា ជិណ្ឌោន មំ ឥត្ថិយោ បរិភាសន្តិ, តស្មា ឥតោ
បុជ្ជាយ តវ ឧទកហារិកា ហុត្វា នធិ ន គន្ធាមីតិ។

ជូជកោ អាហា -

១៩៣១.

“មា មេ ត្វំ អករា កម្មំ, មា មេ ឧទកមាហារិ;
អហំ ឧទកមាហិស្សំ, មា ភោតិ កុបិតា អហូ”តិ។

តត្ថ ឧទកមាហិស្សន្តិ ភោតិ អហំ ឧទកំ អាហារិស្សមិ។

ព្រាហ្មណី អាហា -

១៩៣២.

“នាហំ តម្កិ កុលេ ជាតា, យំ ត្វំ ឧទកមាហរេ;
ឯវំ ព្រាហ្មណ ជាតាហិ, ន តេ វន្តាមហំ យវេ។

១៩៣៣.

“សចេ មេ ធាសំ ធាសី វា, នានយិស្សសិ ព្រាហ្មណ;
ឯវំ ព្រាហ្មណ ជាតាហិ, ន តេ វន្តាមិ សន្តិកេ”តិ។

តត្ថ នាហន្តិ ព្រាហ្មណ, យម្ពិ កុលេ សាមិកោ កម្ពំ ករោតិ, នាហំ តត្ថ
ជាតា។ យំ ត្វន្តិ តស្មា យំ ឧទកំ ត្វំ អាហរិស្សសិ, ន មយ្ហំ តេន អត្ថោ។

ជូជកោ អាហា -

១៩៣៤.

“នត្ថិ មេ សិប្បហំ វា, ធនំ ធម្មញ្ញា ព្រាហ្មណិ;
កុតោហំ ធាសំ ធាសី វា, អានយិស្សមិ ភោតិយា;
អហំ ភោតិ ឧបជ្ឈិស្សំ, មា ភោតិ កុបិតា អហូ”តិ។

ព្រាហ្មណី អាហា -

១៩៣៥.

“ឯហិ តេ អហាមក្ខិស្សំ, យថា មេ វចនំ សុតំ;
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា, វង្កេ វសតិ បព្ពតេ។

១៩៣៦.

“តំ ត្វំ គន្ធាន យាចស្ស, ធាសំ ធាសីញ្ច ព្រាហ្មណ;
សោ តេ ធស្សតិ យាចិតោ, ធាសំ ធាសីញ្ច ខត្តិយោ”តិ។

តត្ថ ឯហិ តេ អហមក្ខិស្សន្តិ អហំ តេ អាចិក្ខិស្សមិ។ ឥទំ សា
នេវតាធិគ្គហិតា ហុត្វា អាហា។

ជូជកោ អាហា -

១៩៣៧.

“ជិណ្ហោហមស្មី ទុព្ពលោ, ធីយោ ចន្ទា សុទុគ្គមោ;
មា ភោតិ បរិនេវេសិ, មា ច ភ្នំ វិមនា អហុ;
អហំ ភោតី ឧបដ្ឋិស្សំ, មា ភោតិ កុបិតា អហូ”តិ។

តត្ថ ជិណ្ហោហមស្មីតិ ភទ្កេ, អហំ ជិណ្ហោ អម្ហិ, កថំ គមិស្សមីតិ។

ព្រាហ្មណី អាហា -

១៩៣៨.

“យថា អគន្ធា សង្កាមំ, អយុទ្ធាវ បរាជិតោ;
ឯវមេវ តុវំ ព្រាហ្ម, អគន្ធាវ បរាជិតោ។

១៩៣៩.

“សចេ មេ ធាសំ ធាសី វា, នានយិស្សសិ ព្រាហ្មណ;
ឯវំ ព្រាហ្មណ ជានាហិ, ន តេ វន្ទាមហំ យវេ;
អមនាបំ តេ ករិស្សមិ, តំ តេ ទុក្ខំ ភរិស្សតិ។

១៩៤០.

“នក្ខត្តេ ឧតុបុព្ពេសុ, យថា មំ ទក្ខិសិលង្គតំ;
អញ្ញោហិ សទ្ធិ រមមាណំ, តំ តេ ទុក្ខំ ភរិស្សតិ។

១៩៤១.

“អនុស្សនេន មយ្ហំ តេ, ជិណ្ហាស្ស បរិទេវតោ;
ភិយ្យោ វុត្តា ច បលិតា, ពហូ ហោស្សន្តិ ព្រាហ្មណា” តិ។

តត្ថ អមឆាបំ តេតិ វេស្សន្តរស្ស សន្តិកំ គន្ធា ធាសំ វា ធាសី វា
អនាហរន្តស្ស តវ អរុច្ឆនកំ កម្មំ ករិស្សមិ។ នក្ខត្តេ ឧតុបុព្វេស្វតិ
នក្ខត្តយោគវសេន វា ធន្នំ ឧត្ថនំ តស្ស តស្ស បុព្វវសេន វា បវត្តេសុ ធលោសុ។

តំ សុត្វា ព្រាហ្មណោ ភីតោ អហោសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្លោ សត្តា អាហា -

១៩៤២.

“តតោ សោ ព្រាហ្មណោ ភីតោ, ព្រាហ្មណីយា វសានុគោ;
អដ្ឋិតោ កាមរាគេន, ព្រាហ្មណី ឯតទព្រិ។

១៩៤៣.

“ចាថយ្យំ មេ ករោហិ ត្វំ, សំគុល្យា សគុឡានិ ច;
មធុបិណ្ឌិកា ច សុកតាយោ, សត្តុភត្តញ្ចា ព្រាហ្មណី។

១៩៤៤.

“អានយិស្សំ មេជុនកេ, ឧភោ ធាសកុមារកេ;
តេ តំ បរិចរិស្សន្តិ, វត្តិន្ទិវមតទ្ធិតា” តិ។

តត្ថ អដ្ឋិតោតិ ឧបទ្កតោ បីឡិតោ។ សគុឡានិ ចាតិ សគុឡបូវេ ច។
សត្តុភត្តន្តិ ពទ្ធសត្តុអពទ្ធសត្តុញ្ចោវ បុជភត្តញ្ចា។ មេជុនកេតិ
ជាតិគោត្តកុលបទេសេហិ សទិសេ។ ធាសកុមារកេតិ តវ ធាសត្ថាយ
កុមារកេ។

សា ឱប្បំ ចាថយ្យំ បដិយាទេត្វា ព្រាហ្មណស្ស អាហារេសិ។ សោ គេហេ
ធុត្ថលដ្ឋានំ ជិវំ កត្វា ឆ្វារំ សន្និវត្វា អរញ្ញា ធារុនិ អាហារិត្វា យជេន ឧទកំ
អាហារិត្វា គេហេ សត្តកាជនានិ បូរេត្វា តត្ថេវ តាបសវេសំ គេហត្វា “ភទ្កេ,
ឥតោ បដ្ឋាយ វិកាលេ មា និក្ខមិ, យាវ មមាគមនា អប្បមត្តា ហោហី” តិ
ឡិវទិត្វា ឧចាហានំ អារុយ្ហ ចាថយ្យបសិព្ភកំ អំសេ លគ្គេត្វា អមិត្តតាបនំ
បទក្ខិណំ កត្វា អស្សុប្បុណ្ណាហិ នេត្តហិ រោទិត្វា បក្កាមិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ
សត្តា អាហា -

១៩៤៥.

“ឥទំ វត្វា ព្រាហ្មពន្ធ, បដិមុញ្ចិ ឧចាហនា;
ឥតោ សោ មន្តយិត្វាន, ភវិយំ កត្វា បទក្ខិណំ។

១៩៤៦.

“បក្កាមិ សោ រុណ្ណាមុខោ, ព្រាហ្មណោ សហិតព្ភតោ;
សិរីនំ នគរំ ដីតំ, ធាសបរិយេសនំ ចរ” ត្ថិ។

តត្ថ រុណ្ណាមុខោតិ រុទំមុខោ។ សហិតព្ភតោតិ សមាទិន្ទវតោ,
គហិតតាបសវេសោតិ អត្ថោ។ ចរន្តិ ធាសបរិយេសនំ ចរន្តោ សិរីនំ នគរំ អារព្ភ
បក្កាមិ។

សោ តំ នគរំ គន្ធា សន្និបតិ ជនំ “វេស្សន្តរោ កុហិ” ត្ថិ បុច្ឆតិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៩៤៧.

“សោ តត្ថ គន្ធា អវេច, យេ តត្ថាសុំ សមាគតា;
កុហិ វេស្សន្តរោ រាជា, កត្ថ បស្សេមុ ខត្តិយំ។

១៩៤៨.

“តេ ជនា តំ អវចីសុ, យេ តត្ថាសុំ សមាគតា;
តុម្ពេហិ ព្រហ្មេ បកតោ, អតិទានេន ខត្តិយោ;
បញ្ញាជិតោ សកា វជ្ជា, វុត្តេ វសតិ បព្ពតេ។

១៩៤៩.

“តុម្ពេហិ ព្រហ្មេ បកតោ, អតិទានេន ខត្តិយោ;
អាទាយ បុត្តទារញ្ច, វុត្តេ វសតិ បព្ពតេ” តិ។

តត្ថ បកតោតិ ឧបទ្កតោ បីឡិតោ អត្ថនោ នគរេ វសិតុំ អលភិទ្វា ឥទានិ
វុត្តេបព្ពតេ វសតិ។

ឯវំ “តុម្ពេ អម្ពាភំ រាជានំ នាសេត្វា បុនបិ អាគតា ឥធ តិដ្ឋថា” តិ តេ
លេខុទ្ធល្អាទិហត្ថា ព្រាហ្មណំ អនុពជ្ជិសុ។ សោ ទេវតាធិគ្គហិតោ ហុត្វា
វុត្តេបព្ពតមគ្គមេវ គល្លា។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

១៩៥០.

“សោ ចោទិតោ ព្រាហ្មណិយា, ព្រាហ្មណោ កាមគិទ្ធិមា;
អយំ តំ បជិសេវិតុ, វនេ វាឡមិគាកិណ្ណោ;
ខត្តធិបិនិសេវិតេ។

១៩៥១.

“អាទាយ ពេឡុវំ ទណ្ឌំ, អគ្គិហុត្ថំ កមណ្ឌលុំ;
សោ ចារិសិ ព្រហ្មារញ្ចំ, យត្ថ អស្សោសិ កាមទំ។

១៩៥២.

“តំ បរិដ្ឋំ ព្រហ្មារញ្ញំ, កោកា នំ បរិវារយុំ;
វិក្កន្តិ សោ វិប្បនដ្ឋោ, ទូរេ បន្តា អបក្កមិ។

១៩៥៣.

“តតោ សោ ព្រាហ្មណោ គន្ធា, ភោគលុទ្ធា អសញ្ញតោ;
វដ្តស្សោរោហណោ នដ្ឋេ, ឥមា គាថា អភាសថា”តិ។

តត្ថ អយំ តន្តិ តំ មហាជនេន អនុពន្ធនុក្ខញ្ចោវ
វេនបរិយោគាហនុក្ខញ្ចោ។ អគ្គិហុត្តន្តិ អគ្គិដុហនកជ្ជំ។ កោកា នំ បរិវារយុន្តិ
សោ ហិ អរញ្ញំ បរិសិទ្ធា វដ្តបព្ពតតាមិមគ្គំ អជានន្តោ មគ្គមុឡោ ហុត្វា អរញ្ញោ
វិចរិ។ អថ នំ អារក្ខណត្ថាយ និសិទ្ធស្ស ចេតបុត្តស្ស សុនខា បរិវារយីសូតិ
អត្តោ។ វិក្កន្តិ សោតិ សោ ឯករុក្ខំ អារុយ្យ មហាន្តេន វេន កន្តិ។ វិប្បនដ្ឋាតិ
វិនដ្ឋមគ្គោ។ ទូរេ បន្តាតិ វដ្តបព្ពតតាមិបន្តតោ ទូរេ បក្កាមិ។ ភោគលុទ្ធាតិ
ភោគរត្តោ។ អសញ្ញតោតិ ទុស្សីលោ។ វដ្តស្សោរោហណោ នដ្ឋេតិ វដ្តបព្ពតស្ស
គមនមគ្គេវិនដ្ឋេ។

សោ សុនខេហិ បរិវារិតោ រុក្ខេ និសិន្នោវ ឥមា គាថា អភាសថ -

១៩៥៤.

“កោ រាជបុត្តំ និសកំ, ជយន្តមបរាជិតំ;
ភយេ ខេមស្ស ធាតារំ, កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ។

១៩៥៥.

“យោ យាចតំ បតិជ្ជាសិ, ភូតានំ ធរណីរិវ;
ធរណ្ឌបមំ មហារាជំ, កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ។

១៩៥៦.

“យោ យាចតំ គតី អាសិ, សវន្តិនំ សាគរោ;
សាគរូបមំ មហារាជំ, កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ។

១៩៥៧.

“កល្យាណាតិ ត្ថំ សុចិមំ, សីតុទកំ មនោរមំ;
បុណ្ណារិកេហិ សញ្ញន្នំ, យុត្តំ កិញ្ញកូរេណុនា;
រហទ្ធច្ចបមំ មហារាជំ, កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ។

១៩៥៨.

“អស្សត្ថំ បថេ ជាតំ, សីតុទ្ទាយំ មនោរមំ;
សន្តានំ វិសមេតារំ, កិលន្តានំ បដិគ្គហំ;
តដ្ឋបមំ មហារាជំ, កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ។

១៩៥៩.

“និក្រោដំ បថេ ជាតំ, សីតុទ្ទាយំ មនោរមំ;
សន្តានំ វិសមេតារំ, កិលន្តានំ បដិគ្គហំ;
តដ្ឋបមំ មហារាជំ, កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ។

១៩៦០.

“អម្ពំ វេ បថេ ជាតំ, សីតុទ្ទាយំ មនោរមំ;
សន្តានំ វិសមេតារំ, កិលន្តានំ បដិគ្គហំ;
តដ្ឋបមំ មហារាជំ, កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ។

១៩៦១.

“សាលំ វេ បថេ ជាតំ, សីតុទ្ទាយំ មនោរមំ;

សន្តានំវិសមេតារំ, កិលន្តានំ បដិគ្គហំ;
តដ្ឋបមំ មហារាជំ, កោ មេ វេស្សន្តរំវិទូ។

១៩៦២.

“ធុមំ ឥវ បដេ ជាតំ, សីតន្តាយំ មនោរមំ;
សន្តានំវិសមេតារំ, កិលន្តានំ បដិគ្គហំ;
តដ្ឋបមំ មហារាជំ, កោ មេ វេស្សន្តរំវិទូ។

១៩៦៣.

“ឯវញ្ច មេ វិលបតោ, បរិជ្ជស្ស ព្រហ្មារនេ;
អហំ ជានន្តិ យោ វជ្ជា, នន្តិ សោ ជនយេ មម។

១៩៦៤.

“ឯវញ្ច មេ វិលបតោ, បរិជ្ជស្ស ព្រហ្មារនេ;
អហំ ជានន្តិ យោ វជ្ជា, តាយ សោ ឯកវាចាយ;
បសវេ បុញ្ញំ អនប្បក”ន្តិ។

តត្ថ ជយន្តន្តិ មច្ឆេរចិត្តំវិជយន្តំ។ កោ មេ វេស្សន្តរំវិទូតិ កោ មយ្ហំ
វេស្សន្តរំ អាចិត្តេយ្យាតិ វេទតិ។ បតិជ្ជាសីតិ បតិជ្ជា អាសិ។ សន្តានន្តិ
បរិស្សន្តានំ។ កិលន្តានន្តិ មគ្គកិលន្តានំ។ បដិគ្គហន្តិ បដិគ្គហកំ បតិជ្ជាភូតំ។
អហំ ជានន្តិ យោ វជ្ជាតិ អហំ វេស្សន្តរស្ស វសនដ្ឋានំ ជានាមីតិ យោ វេទេយ្យាតិ
អត្ថោ។

តស្ស តំ បរិទេវេសទ្ធំ សុត្វា អារក្ខណត្ថាយ ឋបិតោ ចេតបុត្តោ
មិគលុទ្ធកោ ហុត្វា អរញ្ញេវិចរន្តោ “អយំ ព្រាហ្មណោ វេស្សន្តរស្ស
វសនដ្ឋានត្ថាយ បរិទេវេតិ, ន ខោ បនេស ធម្មតាយ អាគតោ, មទ្ធី វា ធារកេ វា

យាបិស្សតិ, ឥធនំ នំ មារេស្សមី”តិ តស្ស សន្តិកំ គន្ធា “ព្រាហ្មណ, ន តេ ជីវិតំ
នស្សមី”តិ ធនុំ អាហេបេត្វា អាកឡិក្ខត្វា តន្ថេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា
អាហា -

១៩៦៥.

“តស្ស ចេតោ បដិស្សោសិ, អវញ្ញេ លុទ្ធកោ ចរំ;
តុម្ពេហិ ព្រាហ្មេ បកតោ, អតិទានេន ខត្តិយោ;
បញ្ញាជិតោ សកា វជ្ជា, វុត្ថេ វសតិ បព្ពតេ។

១៩៦៦.

“តុម្ពេហិ ព្រាហ្មេ បកតោ, អតិទានេន ខត្តិយោ;
អាទាយ បុត្តទារញ្ច, វុត្ថេ វសតិ បព្ពតេ។

១៩៦៧.

“អកិច្ចការី ធុម្ពេធា, វជ្ជា បវនមាគតោ;
រាជបុត្តំ គវេសន្តោ, ពកោ មជ្ឈមិវោទកេ។

១៩៦៨.

“តស្ស ត្យាហំ ន នស្សមី, ជីវិតំ ឥធព ព្រាហ្មណ;
អយញ្ញំ តេ មយា នុន្នោ, សរោ បិស្សតិ លោហិតំ។

១៩៦៩.

“សិរោ តេ វុត្ថយិក្ខាន, ហទយំ ធនេត្វា សពន្ធនំ;
បន្តសកុណំ យាបិស្សមិ, តុយ្ហំ មំសេន ព្រាហ្មណ។

១៩៧០.

“តុយ្ហំ មំសេន មេនេន, មត្តកេន ច ព្រាហ្មណៈ;
អាហុតិ បគ្គហេស្សមិ, ឆេត្វាន ហនយំ តវ។

១៩៧១.

“តំ មេ សុយិដ្ឋំ សុហុតំ, តុយ្ហំ មំសេន ព្រាហ្មណៈ;
ន ច ត្វំ រាជបុត្តស្ស, ភវិយំ បុត្ត ច នេស្សសី”តិ។

តត្ថ អភិច្ចការីតិ ត្វំ អភិច្ចការកោ។ ទុម្មេនាតិ និប្បញ្ញោ។ រដ្ឋា
បវេនមាគតោតិ រដ្ឋតោ មហារាជំ អាគតោ។ សរោ បិស្សតីតិ អយំ សរោ តវ
លោហិតំ បិស្សតិ។ វជ្ជយិត្វានាតិ តំ មារេត្វា រុក្ខា បតិស្ស តេ សីសំ
តាលដលំ វិយ លុញ្ចិត្វា សពន្ធនំ ហនយំ មំសំ ជិន្និត្វា បន្តនេវតាយ
បន្តសកុណំ នាម យជិស្សមិ។ ន ច ត្វន្តិ វេសនេន ត្វំ រាជបុត្តស្ស ភវិយំ វា
បុត្ត វា នេស្សសីតិ។

សោ តស្ស វេចនំ សុត្វា មរណភយតន្ត្រីតោ មុសាវាទំ កថេន្តោ អាហា -

១៩៧២.

“អវេជ្ជោ ព្រាហ្មណោ ទូតោ, ចេតបុត្ត សុណោហិ មេ;
តស្មា ហិ ទូតំ ន ហន្តិ, វេស ធម្មោ សនន្តនោ។

១៩៧៣.

“និជ្ឈត្តា សិវយោ សព្វេ, បិតា នំ ទដ្ឋមិច្ឆតិ;
មាតា ច ទុព្ពលា តស្ស, អចិរា ចក្ខុនិ ជីយវេ។

១៩៧៤.

“តេសាហំ បហិតោ ទូតោ, ចេតបុត្ត សុណោហិ មេ;

រាជបុត្តំ នយិស្សមិ, យទិ ជាតាសិ សំស មេ"តិ។

តត្ថ និដ្ឋត្តាតិ សញ្ញត្តា។ អចិរា ចក្ខុនិ ជីយវេតិ និច្ចរោទនេន ន ចិរស្សេវ
ចក្ខុនិ ជីយិស្សន្តិ។

តទា ចេតបុត្តោ "វេស្សន្តរំ កិរ អាទេតុំ អាគតោ"តិ សោមនស្សប្បត្តោ
ហុត្វា សុនខេ ពន្ធិត្វា វេបេត្វា ព្រាហ្មណំ ឌីតាវេត្វា សាខាសន្តវេ និសីទាបេត្វា
កោជនំ ទត្វា ឥមំ កាថមាហា -

១៩៧៥.

"បិយស្ស មេ បិយោ ទូតោ, បុណ្ណាបត្តំ ទទាមិ តេ;
ឥមញ្ច មធុនោ តុម្ហំ, មិគសត្តិញ្ច ព្រាហ្មណា;
តញ្ច តេ ទេសមក្ខិស្សំ, យត្ថ សម្មតិ កាមទោ"តិ។

តត្ថ បិយស្ស មេតិ មម បិយស្ស វេស្សន្តរស្ស វុំ បិយោ ទូតោ។ បុណ្ណាបត្តន្តិ
តវ អជ្ឈាសយបូរណំ បុណ្ណាបត្តំ ទទាមិតិ។

ជូជកបព្ភវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ចូឡវណ្ណានា

ឯវំ ចេតបុត្តោ ព្រាហ្មណំ កោដេត្វា ចាថយ្យត្តាយ តស្ស មធុនោ
តុម្ហញ្ចេវ បក្កមិគសត្តិញ្ច ទត្វា មគ្គេ វេត្វា ទក្ខិណាហត្ថំ ឧក្ខិបិត្វា
មហាសត្តស្ស វសនោកាសំ អាចិក្ខុត្តោ អាហា -

១៩៧៦.

"ឯស សេលោ មហាព្រាហ្ម, បព្ពតោ គន្ធមាទនោ;

យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា, សហ បុត្រហិ សម្មតិ។

១៩៧៧.

“ធារេន្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណំ, អាសនញ្ចា មសំ ជជំ;
ចម្ពវាសី ធមា សេតិ, ជាតវេទំ នមស្សតិ។

១៩៧៨.

“ឯតេ នីលា បទិស្សន្តិ, នាណាជលជរា ទុមា;
ឧគ្គតា អព្ពក្ខជាវ, នីលា អព្ពនបព្ពតា។

១៩៧៩.

“ធរស្សកណ្ណា ខទិរា, សាលា ជន្ទនមាលុវា;
សម្មវេជន្តិ វាតេន, សកី បីតាវ មាណាវា។

១៩៨០.

“ឧបរិ ទុមបរិយាយេសុ, សង្កឹតិយោវ សុយ្យវេ;
នដ្ឋហរា កោកិលសង្ឃា, សម្មតត្ថិ ទុមា ទុមំ។

១៩៨១.

“អវ្ពយន្តោវ គច្ឆន្តំ, សាខាបត្តសមីរតា;
រមយន្តោវ អាគន្តំ, មោទយន្តិ និវាសិនំ;
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា, សហ បុត្រហិ សម្មតិ។

១៩៨២.

“ធារេន្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណំ, អាសនញ្ចា មសំ ជជំ;
ចម្ពវាសី ធមា សេតិ, ជាតវេទំ នមស្សតិ”តិ។

តត្ថ គន្ធមាធនោតិ ឯស គន្ធមាធនបព្ពតោ, ឯតស្ស ចាទេន ឧត្តរាភិមុខោ
គច្ឆន្តោ យត្ថ សក្កនត្ថិយេ អស្សមបទេ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តទារេហិ
វេសតិ, តំ បស្សិស្សសីតិ អត្តោ។ ព្រាហ្មណាវណ្ណន្តិ សេដ្ឋបព្ពជិតវេសំ។
អាសទញ្ច មសំ ជជន្តិ អាកឡិទ្វា ជលានំ គហណាតំ អន្ត្តសញ្ច
អគ្គិជុហនកជច្ឆញ្ច ជជាមណ្ឌលញ្ច ធារេន្តោ។ ចម្មវាសីតិ អជិនចម្មជរោ។ ធមា
សេតីតិ បថវិយំ បណ្ណាសន្តរេ សយតិ។ ធរស្សកណ្ណា ខទិរាតិ ធរា ច
អស្សកណ្ណា ច ខទិរា ច។ សកី បីតាវ មាណវាតិ ឯកវាវមេវ បីតា
សុរាសោណ្ណាវិយ។ ឧបវិ ធុមបវិយាយេស្វតិ រុក្ខសាខាសុ។ សង្កីតិយោវ
សុយ្យវេតិ នាធាសកុណានំ វេស្សន្តានំ សន្តា ទិព្វសង្កីតិយោវិយ សុយ្យវេ។
នដ្ឋហាតិ នដ្ឋហសកុណា។ សម្មតង្កីតិ វិក្ខុជន្តាវិចរន្តិ។ សាខាបត្តសមីរតាតិ
សាខានំ បត្តេហិ សង្ឃដ្ឋិតា ហុត្វាវិក្ខុជន្តា សកុណា, វាតេន សមីរតា
បត្តសាខាយេវ វា។ អាគន្តន្តិ អាគច្ឆន្តំ ជនំ។ យត្ថាតិ យស្មី អស្សមេ វេស្សន្តរោ
វេសតិ, តត្ថ គន្ធា ឥមំ អស្សមបទសម្បត្តិ បស្សិស្សសីតិ។

តតោ ឧត្តរិបិ អស្សមបទំ វេណ្ណោន្តោ អាហា -

១៩៨៣.

“អម្ពា កបិត្តា បនសា, សាលា ជម្ពូវិភីតកា;
ហរីតកី អាមលកា, អស្សត្តា ពទរាជិ ច។

១៩៨៤.

“ចារុតិម្ពរុក្ខា ចេត្ថ, និក្រោធា ច កបិត្តនា;
មជ្ជមជ្ជកា ថេវន្តិ, និចេ បក្កា ចុទ្ធម្ពរា។

១៩៨៥.

“ចារវេតា ភវេយ្យា ច, មុទ្គិកា ច មធុត្តិកា;
មជ្ជំ អនេលកំ តត្ថ, សកមាធាយ ភុញ្ញវេ។

១៩៨២.

“អញ្ញេត្ថ បុប្ផិតា អម្ពា, អញ្ញេ តិជ្ជន្តិ ទោវិលា;
អញ្ញេ អាមា ច បក្កា ច, ភេកវណ្ណា តទ្ធកយំ។

១៩៨៣.

“អថេត្ថ ហេដ្ឋា បុរិសោ, អម្ពបក្កានិ គណ្ហាតិ;
អាមានិ ចេវ បក្កានិ, វណ្ណាគន្ធវសុត្ថមេ។

១៩៨៤.

“អតេវ មេ អច្ឆរិយំ, ហិដ្ឋារោ បដិភាតិ មំ;
ទេវានមិវ អាវាសោ, សោភតិ នន្ទនូបមោ។

១៩៨៥.

“វិភេទិកា នាឡិកេរា, ខន្ធវីនំ ព្រាហ្មវនេ;
មាលាវ គន្តិតា ឋន្តិ, ធម្មគ្គានេវ ទិស្សវេ;
នាធាវណ្ណេហិ បុប្ផេហិ, នកំ តារាវិតាមិវ។

១៩៩០.

“កុដដី កុដ្ឋតគរា, ចាដលិយោ ច បុប្ផិតា;
បុន្នាតា គិរិបុន្នាតា, កោវិឡារា ច បុប្ផិតា។

១៩៩១.

“ឧទ្ទាលកា សោមរុក្ខា, អគរុដល្លិយា ពហូ;

បុត្តជីវា ច កកុដា, អសនា ចេត្ត បុប្ផតា។

១៩៩២.

“កុដជា សលឡា នីចា, កោសម្ពា លពុជា ធាវា;
សាលា ច បុប្ផតា តត្ថ, បលាលខលសន្និកា។

១៩៩៣.

“តស្សវិទូរេ ចោក្ខវណ្ណំ, ភូមិភាគេ មនោរមេ;
បទុមុប្បលសញ្ញា, ទេវានមិវ នន្ទនេ។

១៩៩៤.

“អថេត្ត បុប្ផសមត្តា, កោកិលា មញ្ញុភាណិកា;
អភិជានេន្តិ បវនំ, ឧតុសម្បប្បិទេ ទុមេ។

១៩៩៥.

“ភស្សន្តិ មករន្ទេហិ, ចោក្ខវេ ចោក្ខវេ មធ្ល;
អថេត្ត វាតា វាយន្តិ, ទក្ខិណា អថ បច្ឆិមា;
បទុមកិញ្ញក្ខវេណ្ឌហិ, ឡិកិណ្ណោ ហោតិ អស្សមោ។

១៩៩៦.

“ជូលា សិដ្ឋាជកា ចេត្ត, សំសាទិយា បសាទិយា;
មច្ឆកច្ឆបព្យាវិទ្ធា, ពហូ ចេត្ត មុបយានកា;
មជ្ជំភិសេហិ សវតិ, ឡិសប្បិ មុឡាលិភិ។

១៩៩៧.

“សុរភី តំ វនំ វាតិ, ឆានាគន្ធសមោទិតំ;

សម្មន្តតេវ គន្លេន, បុប្ផសាខាហិ តំ វនំ;
ភមរា បុប្ផគន្លេន, សមន្តា មភិណ្ឌិតា។

១៩៩៨.

“អថេត្ថ សកុណា សន្តិ, នាណវណ្ណា ពហ្វ ទិជា;
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ, អញ្ញមញ្ញំ បក្ខជិនោ។

១៩៩៩.

“នន្តិកា ជីវបុត្តា ច, ជីវបុត្តា បិយា ច នោ;
បិយា បុត្តា បិយា នន្តា, ទិជា ចោក្ខវណ្ណិយរា។

២០០០.

“មាលាវ គន្តិតា វន្តិ, ធនគ្គានេវ ទិស្សវេ;
នាណវណ្ណាហិ បុប្ផហិ, កុសលេហេវ សុគន្តិតា;
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា, សហ បុត្តហិ សម្មតិ។

២០០១.

“ធាវេន្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណំ, អាសទញ្ច មសំ ជជំ;
ចម្មវាសី ធមា សេតិ, ជាតវេទំ នមស្សតី”តិ។

តត្ថ ចារុតិម្ពុត្តាតិ សុវណ្ណាតិម្ពុត្តា។ មធុមធុកាតិ មធុរសា មធុកា។
ថេវន្តិវិរោចន្តិ។ ចារវេតាតិ ចារវេតាទសទិសា រុក្ខា។ ភវេយ្យាតិ ទីយដលា
កនលិយោ។ មធុត្ថិកាតិ មធុត្ថេវ បគ្សវន្តិយោ, មធុរតាយ វា
មធុត្ថេវសទិសា។ សកមាធាយាតិ តំ សយមេវ គហេត្វា បរិភុញ្ញន្តិ។ ទោវិលាតិ
បតិបុប្ផបុត្តា សញ្ញាយមានដលា។ ភេកវណ្ណា តទ្ធកយន្តិ តេ ឧភោបិ អាមា
ច បក្កា ច មណ្ឌកបិដ្ឋវណ្ណាយេវ។ អថេត្ថ ហេដ្ឋា បុរិសោតិ អថ ឯត្ថ អស្សមេ

តេសំ អម្ពានំ ហេដ្ឋា បីតកោវ បុរិសោ អម្ពុដលានិ គណ្ហាតិ, អាហោហោកិច្ចំ
នត្ថិ។ វណ្ណាគន្ធរសុត្ថមេតិ ឯតេហិ វណ្ណាធិហិ ឧត្តមានិ។

អតេវ មេ អច្ឆរិយន្តិ អតិរិយ មេ អច្ឆរិយំ។ ហិដ្ឋាហោតិ ហិន្ទិ ករណំ។
វិភេទិកាតិ តាលា។ មាលាវ គន្ធិតាតិ សុបុប្ផិតរុក្ខានំ ឧបរិ គន្ធិតា មាលាវិយ
បុច្ឆានិ តិដ្ឋន្តិ។ ធរណីនេវ ទិស្សរេតិ តានិ រុក្ខានិ អលង្កតធរណីវិយ
ទិស្សន្តិ។ កុដដី កុដ្ឋតករាតិ កុដដិ នាមេកា រុក្ខជាតិ កុដ្ឋតន្ទា ច តករកន្ទា
ច។ ភិរិបុដ្ឋាតាតិ មហាបុដ្ឋាតា។ កោវិឡារាតិ កោវិឡារុក្ខា នាម។
ឧទ្ទាលកាតិ ឧទ្ទាលរុក្ខា។ សោមរុក្ខាតិ បីតបុប្ផវណ្ណា រាជរុក្ខា។ ដល្លិយាតិ
ដល្លិយរុក្ខា នាម។ បុត្តដីវាតិ មហានិក្រោធា។ លពុជាតិ លពុជរុក្ខា នាម។
បលាលខលសន្និភាតិ តេសំ ហេដ្ឋា បគ្ប័រិតបុប្ផបុព្វា បលាលខលសន្និភាតិ
វេទតិ។

ចោក្ខរណីតិ ចតុរស្សចោក្ខរណី។ នន្ទនេតិ នន្ទនវនេ នន្ទាចោក្ខរណី
វិយ។ បុប្ផរសមត្ថាតិ បុប្ផរសេន មត្តា ចលិតា។ មករន្ទេហិតិ កិញ្ចក្ខេហិ។
ចោក្ខរេ ចោក្ខរេតិ បទុមិនិបល្លោ បទុមិនិបល្លោ។ តេសុ ហិ កិញ្ចក្ខេតោ វេណុ
ភស្សិត្វា ចោក្ខរមជ្ជ នាម ហោតិ។ ទក្ខិណា អថ បដ្ឋិមាតិ ឯត្រាវតា សព្វា
ទិសាវិទិសាបិ វាតា ទស្សិតា ហោន្តិ។ ដូលា សិដ្ឋាជកាតិ មហន្តា សិដ្ឋាជកា
ច។ សំសាទិយាតិ សយំ ជាតសាលី, សុកសាលីតិបិ វុច្ឆន្តិ។ បសាទិយាតិ
តេយេវ ភូមិយំ បតិតា។ ព្យាវិទ្វាតិ បសន្នេ ឧទកេ ព្យាវិទ្វា បដិចាដិយា គច្ឆន្តា
ទិស្សន្តិ។ មុបយានកាតិ កក្កដកា។ មធម្មន្តិ ភិសកោដិយា ភិន្នាយ
បគ្ប័រណារសោ មជ្ជុសទិសោ ហោតិ។ ជីវសប្បិ មុឡាលីភីតិ មុឡាលេហិ
បគ្ប័រណារសោ ជីវមិស្សកនវនីតសប្បិ វិយ ហោតិ។

សម្មន្តតេវាតិ សម្មត្ថជនំ មនយតិ វិយ។ សមន្តា មភិណ្ឌិតាតិ សមន្តា
អភិណ្ឌិតាវិចរន្តិ។ “នន្តិកា”តិអាទិនិ តេសំ នាមាណិ។ តេសុ ហិ បឋមា “សាមិ
វេស្សន្តរ, ឥមស្មី វនេ វសន្តោ នន្តា”តិ វនន្តិ។ ទុតិយា “តូញ សុខេន ជីវ, បុត្តា ច
តេ”តិ វនន្តិ។ តតិយា “តូញ ជីវ, បិយា បុត្តា ច តេ”តិ វនន្តិ។ ចតុត្តា “តូញ នន្ត,
បិយា បុត្តា ច តេ”តិ វនន្តិ។ តេន តេសំ ឯតានេវ នាមាណិ អហេសុំ។
ចោក្ខរណីយរាតិ ចោក្ខរណីវាសិនោ។

ឯវំ ចេតបុត្តេន វេស្សន្តរស្ស វសនជ្ជានេ អក្ខាតេ ជូជកោ តុស្សិត្វា
បជិសន្តារំ ករោន្តោ ឥមំ កាថមាហា -

២០០២.

“ឥនញ្ច មេ សត្តកត្តំ, មធុនា បជិសំយុតំ;
មធុបិណ្ឌិកា ច សុកតាយោ, សត្តកត្តំ ទទាមិ តេ”តិ។

តត្ថ សត្តកត្តន្តិ បក្កមធុសន្និកំ សត្តសម្ពាតំ ភត្តំ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - ឥទំ
មម អត្ថិ, តំ តេ ទម្មិ, គណ្ណាហិ នន្តិ។

តំ សុត្វា ចេតបុត្តោ អាហា -

២០០៣.

“តុយ្ហេវ សម្ពលំ ហោតុ, នាហំ ឥច្ឆាមិ សម្ពលំ;
ឥតោបិ ព្រាហ្ម គណ្ណាហិ, គច្ឆ ព្រាហ្ម យថាសុខំ។

២០០៤.

“អយំ ឯកបទី ឯតិ, ឧជុំ គច្ឆតិ អស្សមំ;
ឥសីបិ អច្ចតោ តត្ថ, បន្តិទន្តោ វជស្សិរោ;

ឆារេន្តោ ព្រាហ្មណ៍វណ្ណំ, អាសន្តោ មសំ ជជំ។

២០០៥.

“ចម្កវាសី ធម្មា សេតិ, ជាតវេទំ នមស្សតិ;
តំ តុំ គន្ធាន បុច្ឆស្ស, សោតេ មគ្គំ បវក្ខតិ”តិ។

តត្ថ សម្ពុលន្តិ ចារេយ្យំ។ ឯតីតិ យោ ឯកបទិកមគ្គោ អម្ពាភំ អភិមុខោ
ឯតិ, ឯស អស្សមំ ឧជុំ គច្ឆតិ។ អច្ចតោតិ ឯវំនាមកោ ឥសី តត្ថ វសតិ។

២០០៦.

“ឥទំ សុត្វា ព្រាហ្មពន្ធ, ចេតំ កត្វា បទិក្ខណំ;
ឧទគ្គចិត្តោ បក្កាមិ, យេនាសិ អច្ចតោ ឥសី”តិ។

តត្ថ យេនាសីតិ យស្មី ហំនេ អច្ចតោ ឥសី អហោសិ, តត្ថ គតោតិ។

ចូឡ្យវនវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

មហាវនវណ្ណានា

២០០៧.

“គច្ឆន្តោ សោ ភារទ្វាជា, អទ្ធស្ស អច្ចតំ ឥសី;
ទិស្វាន តំ ភារទ្វាជា, សម្មោទិ ឥសីនា សហ។

២០០៨.

“កច្ចិ នុ កោតោ កុសលំ, កច្ចិ កោតោ អនាមយំ;
កច្ចិ ឧញ្ញេន យាបេសិ, កច្ចិ មូលដលា ពហ្វ។

២០០៩.

“កង្ខំ ខំសា មកសា ច, អប្បមេវ សរីសថា;
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណោ, កង្ខំ ហីសា នវិជ្ជតី”តិ។

តត្ថ ភារទ្វាដោតិ ជូជកោ។ អប្បមេវាតិ អប្បាយេវ។ ហីសាតិ តេសំ វសេន
តុម្ហាកំ វិហីសា។

តាបសោ អាហា -

២០១០.

“កុសលញ្ជៅ មេ ព្រហ្ម, អថោ ព្រហ្ម អនាមយំ;
អថោ ឧញ្ញាន យាបេមិ, អថោ មូលដលា ពហូ។

២០១១.

“អថោ ខំសា មកសា ច, អប្បមេវ សរីសថា;
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណោ, ហីសា មម្ហំ នវិជ្ជតិ។

២០១២.

“ពហូនិ វស្សបូកានិ, អស្សមេ វសតោ មម;
នាភិជានាមិ ឧប្បន្នំ, អាពាធំ អមនោរមំ។

២០១៣.

“ស្វាគតំ តេ មហាព្រហ្ម, អថោ តេ អនុរាគតំ;
អន្តោ បរិស ភទ្ទន្តេ, ចានេ បក្ខាលយស្ស តេ។

២០១៤.

“តិន្ទកានិ បិយាលានិ, មធុកេ កាសុមារិយោ;
ដលានិ ឧទ្ធកប្បានិ, ភុញ្ញ ព្រហ្ម វរំ វរំ។

២០១៥.

“ឥឡូវ ចានីយំ សីតំ, អាកតំ គិរិគព្ភរា;
តតោ បិវ មហាព្រហ្ម, សេច ភូ អភិកម្ពសី”តិ។

ជួជកោ អាហា -

២០១៦.

“បដិគ្គហិតំ យំ ទិន្នំ, សព្វស្ស អគ្គិយំ កតំ;
សញ្ញយស្ស សកំ បុត្តំ, សិរីហិ វិប្បវាសិតំ;
តមហំ ទស្សនមាគតោ, យទិ ជាធាសី សំស មេ”តិ។

តត្ថ តមហំ ទស្សនមាគតោតិ តំ អហំ ទស្សនាយ អាកតោ។ តាបសោ
អាហា -

២០១៧.

“ន ភវំ ឯតិ បុញ្ញត្ថំ, សិរីរាជស្ស ទស្សនំ;
មញ្ញោ ភវំ បត្តយតិ, រញ្ញោ ភវិយំ បតិព្ពតំ;
មញ្ញោ កណ្ណាជិនំ ធាសី, ជាលី ធាសញ្ច ឥច្ឆសី។

២០១៨.

“អថ វា តយោ មាតាបុត្ត, អរញ្ញា នេតុមាគតោ;
ន តស្ស ភោគាវិជ្ជន្តិ, ធនំ ធម្មញ្ច ព្រាហ្មណា”តិ។

តត្ថ ន តស្ស ភោគាតិ ភោ ព្រាហ្មណ, តស្ស វេស្សន្តរស្ស អរញ្ញោ
វិហារន្តស្ស នេវ ភោគាវិជ្ជន្តិ, ធនធម្មញ្ច នវិជ្ជតិ, ទុគ្គតោ ហុត្វា វេសតិ, តស្ស
សន្តិកំ គន្ធា កី កវិស្សសីតិ?

តំ សុត្វា ជូដកោ អាហា -

២០១៩.

“អកុទ្ធុរោចាហំ ភោតោ, ឆាហំ យាចិត្តមាគតោ;
សាធុ ទស្សនមរិយានំ, សន្និវាសោ សនា សុខោ។

២០២០.

“អទិដ្ឋបុព្ពោ សិរិរាជា, សិរីហិ វិប្បវាសិតោ;
តមហំ ទស្សនមាគតោ, យទិ ជាឆាសិ សំស មេ”តិ។

តស្សត្ថោ - អហំ, ភោ តាបស, អកុទ្ធុរោចា, អលំ ឯត្តាវតា, អហំ បន ន
កិត្តិ វេស្សន្តរំ យាចិត្តមាគតោ, អរិយានំ បន ទស្សនំ សាធុ, សន្និវាសោ ច
តេហិ សន្និ សុខោ។ អហំ តស្ស អាចរិយព្រាហ្មណោ, មយា ច សោយតោ
សិរីហិ វិប្បវាសិតោ, តតោ បជ្ជាយ អទិដ្ឋបុព្ពោ, តេឆាហំ តំ ទស្សនត្ថាយ
អាគតោ។ យទិ តស្ស វេសនជ្ជានំ ជាឆាសិ, សំស មេតិ។

សោ តស្ស វេចនំ សុត្វា សទ្ធិហិត្វា “ហោតុ ស្វេ សំសិស្សាមិ តេ, អន្ធិ តាវ
ឥធរេ វេសាហិ”តិ តំ ជលាជលេហិ សន្តប្បត្វា បុនទិវេសេ មគ្គំ ទស្សនោ
ទក្ខិណាហត្ថំ បសារេត្វា អាហា -

២០២១.

“ឯស សេលោ មហាព្រាហ្ម, បព្ពតោ គន្ធមាទនោ;
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា, សហ បុត្តហិ សម្មតិ។

២០២២.

“ឆារេន្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណំ, អាសទព្វា មសំ ជជំ;

ចម្បងសី ធម៌ សេតិ, ជាតវេទំ នមស្សតិ។

២០២៣.

“ឯតេ នីលា បទិស្សន្តិ, ឆានាជលជរា ធុមា;
ឧគ្គតា អព្ពក្ខជាវ, នីលា អព្ពនបព្ពតា។

២០២៤.

“ធូវស្សកណ្ណា ខទិរា, សាលា ជន្ទនមាលុវា;
សម្បវេជន្តិ វាតេន, សកី បីតាវ មាលាវា។

២០២៥.

“ឧបរិ ធុមបរិយាយេសុ, សំគីតិយោវ សុយ្យវេ;
នន្ទុហា កោកិលសង្ឃា, សម្បតន្តិ ធុមា ធុមំ។

២០២៦.

“អវ្ពយន្តេវ គច្ឆន្តំ, សាខាបត្តសមីរតា;
រមយន្តេវ អាគន្តំ, មោធយន្តិ និវាសិនំ;
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា, សហ បុត្តេហិ សម្មតិ។

២០២៧.

“ឆារេន្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណំ, អាសនញ្ចា មសំ ជជំ;
ចម្បងសី ធម៌ សេតិ, ជាតវេទំ នមស្សតិ។

២០២៨.

“ករេរិមាលាវិតតា, ភូមិភាគេ មនោរមេ;
សទ្ទលាហរិតា ភូមិ, ន តត្ថុទ្ធិសតេ រដោ។

២០២៩.

“មយូរគីវសង្ហាសា, តូលជស្សសម្មបមា;
តិណានិ នាតិវត្តន្តិ, សមន្តា ចតុរង្គុលា។

២០៣០.

“អម្ពា ជម្ព កបិត្តា ច, នីចេ បក្កា បុទុម្ពរា;
បរិភោគេហិ រុក្ខេហិ, វនំ តំ វតិវឌ្ឍនំ។

២០៣១.

“វេជ្ជរិយវណ្ណាសន្និកំ, មច្ឆគុម្ពនិសេវិតំ;
សុច្ឆិ សុគន្ធិ សលីលំ, អាចោ តត្ថបិ សន្នតិ។

២០៣២.

“តស្សវិទូរេ ចោក្ខវណី, ភូមិភាគេ មនោរមេ;
បទុមុប្បលសញ្ញន្ទា, ទេវានមិវ នន្ទនេ។

២០៣៣.

“តីណិ ឧប្បលជាតានិ, តស្មី សរសិ ព្រាហ្មណ;
វិចិត្តំ នីលានេកានិ, សេតា លោហិតកានិ ចា”តិ។

តស្សត្ថោ ហោជ្ជាវុត្តសទិសោយេវ។ ករេរិមាលាវិតតាតិ ករេរិបុប្ផេហិ
វិតតា។ សទ្ធីលាហិតាតិ ធុវសទ្ធីលេន ហិតា។ ន តត្ថទ្ធិសតេ រដោតិ តស្មី
វនេ អប្បមត្តកោបិ រដោ ន ឧទ្ធិសតេ។ តូលជស្សសម្មបមាតិ
មុទុសម្ពស្សតាយ តូលជស្សសទិសា។ តិណានិ នាតិវត្តន្តិ តានិ តស្ស
ភូមិយា មយូរគីវវណ្ណានិ តិណានិ សមន្តតោ ចតុរង្គុលប្បមាណានេវ វត្តន្តិ,
តតោ បន ឧត្តរំ ន វឌ្ឍន្តិ។ អម្ពា ជម្ព កបិត្តា ចាតិ អម្ពា ច ជម្ព ច កបិត្តា ច។

បរិភោគេហិតំ នាណវិជេហិ បុប្ផបគដលូបគេហិ បរិភោគរុក្ខេហិ។ សន្មតីតិ
តស្មី វេនសណ្ឋោ វដ្តបព្ពតេ កុន្ធធិហិ ឌីតវន្តំ ឧទកំ សន្មតិ, បវត្ថតីតិ អត្ថោ។
វិចិត្តំ នីលានេកានិ, សេតា លោហិតកានិ ចាតិ ឯកានិ នីលានិ, ឯកានិ
សេតានិ, ឯកានិ លោហិតកានីតិ ឥមេហិ តីហិ ឧប្បលជាតេហិ តំ សវំ វិចិត្តំ។
សុសន្និតបុប្ផចង្កោជកំ វិយ សោភតីតិ ទស្សេតិ។

ឯវំ ចតុរស្សចោក្ខរណី វណ្ណោត្វា បុន មុចលីន្ទសវំ វណ្ណោន្តោ អាហា -

២០៣៤.

“ខោមាវ តត្ថ បទុមា, សេតសោគន្ធិកេហិ ច;
កលម្ពកេហិ សញ្ញោន្តោ, មុចលីន្ទោ នាម សោ សរោ។

២០៣៥.

“អថេត្ថ បទុមា ដុល្លា, អបរិយន្តាវ ទិស្សវេ;
គិម្ហា ហេមន្តិកា ដុល្លា, ជណ្ឌុតគ្យា ឧបត្ថរា។

២០៣៦.

“សុរកី សម្បវាយន្តិ, វិចិត្តបុប្ផសន្មតា;
ភមរា បុប្ផគន្ធន, សមន្តា មភិណ្ឌិតា”តិ។

តត្ថ ខោមាវាតិ ខោមមយាវិយ បណ្ណារា។ សេតសោគន្ធិកេហិ ចាតិ
សេតុប្បលេហិ ច សោគន្ធិកេហិ ច កលម្ពកេហិ ច សោ សរោ សញ្ញោន្តោ។
អបរិយន្តាវ ទិស្សវេតិ អបរិមាណាវិយ ទិស្សន្តិ។ គិម្ហា ហេមន្តិកាតិ គិម្ពេ ច
ហេមន្តិកេ ច បុប្ផតបទុមា។ ជណ្ឌុតគ្យា ឧបត្ថរាតិ ជណ្ឌុបមាណោ ឧទកេ
ឧបត្ថរា ដុល្លា ហោន្តិ, សន្មតាវិយ ខាយន្តិ។ វិចិត្តបុប្ផសន្មតាតិ វិចិត្តា ហុត្វា
បុប្ផេហិ សន្មតា សទា សុរកី សម្បវាយន្តិ។

២០៣៧.

“អថេត្ត ឧទកន្តស្មី, រុក្ខា តិដ្ឋន្តិ ព្រាហ្មណៈ;
កទម្ហា ចាដលី ដុល្លា, កោវិជ្ជារា ច បុប្ផតា។

២០៣៨.

“អង្គោលា កង្ខិការា ច, ចារិដញ្ញា ច បុប្ផតា;
វារណា វយនា រុក្ខា, មុចលិន្ទមុកតោ សរំ។

២០៣៩.

“សិរីសា សេតចារិសា, សាធុ វាយន្តិ បទ្ធកា;
និគ្គុណ្ហិ សិរីនិគ្គុណ្ហិ, អសនា ចេត្ត បុប្ផតា។

២០៤០.

“បង្កុរា ពហុលា សេលា, សោភញ្ញនា ច បុប្ផតា;
កេតកា កណិការា ច, កណាវេរា ច បុប្ផតា។

២០៤១.

“អដ្ឋុនា អដ្ឋុកណ្ណា ច, មហានាមា ច បុប្ផតា;
សុបុប្ផតក្កា តិដ្ឋន្តិ, បដ្ឋលន្តេវ កីសុកា។

២០៤២.

“សេតបណ្ណិ សត្តបណ្ណា, កទលិយោ កុសុម្ពរា;
ធនុតក្ការី បុប្ផេហិ, សីសចារវរណានិ ច។

២០៤៣.

“អង្គិវា សល្លវា រុក្ខា, សល្លកិយោ ច បុប្ផតា;

សេតគេរុ ច តគរា, មំសិកុដ្ឋា កុលាវរា។

២០៤៤.

“ធម្មារា រុក្ខា ច រុក្ខា ច, អកុដិលា ចេត្ត បុប្ផតា;
អស្សមំ ឧកតោ វន្តិ, អគ្យាការំ សមន្តតោ”តិ។

តត្ថ តិដ្ឋន្តិ តិ សំ បរិក្ខិបិត្វា តិដ្ឋន្តិ។ កធម្មាតិ កធម្មរុក្ខា។ កង្ខិកាវា ចាតិ
ឯវំនាមកា រុក្ខា។ ចារិជញ្ញាតិ រត្តមាលា។ វារណា វយនាតិ វារណារុក្ខា ច
វយនរុក្ខា ច។ មុចលិន្ទមុកតោ សវន្តិ មុចលិន្ទស្ស សវស្ស ឧកយបស្សេសុ។
សេតចារិសាតិ សេតគប្បរុក្ខា។ តេ កិរ សេតក្ខន្ធា មហាបណ្ណា
កណិការសទិសបុច្ឆា ហោន្តិ។ និគ្គុណ្ឌិ សិរិនិគ្គុណ្ឌិ ច កតិនិគ្គុណ្ឌិ ចេវ
កាឡិនិគ្គុណ្ឌិ ច។ បង្កុរាតិ បង្កុរុក្ខា។ កុសុម្ភរាតិ ឯកគប្បា។ ធនុតក្ការិ
បុប្ផេហិតិ ធនុនព្វា តក្ការិធនុ បុប្ផេហិ សោភិតា។ សីសចារវណានិ ចាតិ
សីសបេហិ ច វរណេហិ ច សោភិតា។ អង្គិវាតិ អាធមោបិ រុក្ខាយេវ។ សេតគេរុ
ច តគរាតិ សេតគេរុ ច តគរា ច។ មំសិកុដ្ឋា កុលាវរាតិ មំសិកុដ្ឋា ច កុដ្ឋគប្បា
ច កុលាវរា ច។ អកុដិលាតិ ឧដុកា។ អគ្យាការំ សមន្តតោតិ អគ្យាការំ
បរិក្ខិបិត្វា វិចិត្តាតិ អត្ថោ។

២០៤៥.

“អថេត្ត ឧទកន្តស្មី, ពហុជាតោ ជណិដ្ឋកោ;
មុគ្គតិយោ ករតិយោ, សេវាលសីសកា ពហុ។

២០៤៦.

“ឧទ្ទាបវត្ថំ ឧល្លឡិវត្ថំ, មក្ខិកា ហិដ្ឋុជាលិកា;
ធាសិមកញ្ចកោ ចេត្ត, ពហុ និចេកលម្ពកា។

២០៤៧.

“ឯលម្ពរកសញ្ញា, រុក្ខា តិដ្ឋន្តិ ព្រាហ្មណៈ;
សត្តាហំ ធារិយមាណំ, គន្លោតេសំ ន ធិដ្ឋតិ។

២០៤៨.

“ឧភតោ សរំ មុចលិន្ទំ, បុច្ឆា តិដ្ឋន្តិ សោភនា;
ឥន្ទ្រវេហិ សញ្ញន្ទំ, វនំ តំ ឧបសោភតិ។

២០៤៩.

“អឡមាសំ ធារិយមាណំ, គន្លោតេសំ ន ធិដ្ឋតិ;
នីលបុប្ផិ សេតវារី, បុប្ផិតា គិរិកណ្ណិកា;
កលេរុក្ខេហិ សញ្ញន្ទំ, វនំ តំ តុលសីហិ ច។

២០៥០.

“សម្មន្តតេវ គន្លេន, បុប្ផសាខាហិ តំ វនំ;
ភមរា បុប្ផគន្លេន, សមន្តា មភិណ្ឌិតា។

២០៥១.

“តីណិ កក្ការុជាតានិ, តស្មី សរសិ ព្រាហ្មណៈ;
កុម្មមត្តានិ ចេកានិ, មុរជមត្តានិ តា ឧភោ”តិ។

តត្ថ ផលិដ្ឋកោតិ ភូតនកោ។ មុគ្គតិយោតិ ឯកា មុគ្គជាតិ។ ករតិយោតិ
រាជមាសោ។ សេវាលសីសកាតិ ឥមេបិ គច្ឆាយេវ, អបិ ច សីសកាតិ រត្តចន្ទំ
វុត្តំ។ ឧទ្ទាបវុត្តំ ឧល្លឡិវុត្តំ តំ ឧទកំ តិវមរិយាទពន្ធិ វាតាបហតំ ឧល្លឡិវុត្តំ
ហុត្វា តិដ្ឋតិ។ មគ្គិកា ហិដ្ឋុជាលិកាតិ ហិដ្ឋុជាលសម្ពាតេ វិកសិតបុប្ផគច្ឆ
បញ្ចវណ្ណា មធុមគ្គិកា មធុរស្សវេន វិវរុត្តិយោ តត្ថ វិចរន្តិ អត្ថោ។

ធាសីមកញាកោ ចេត្តាតិ ឥមាទិ ទ្វេ រុក្ខជាតិយោ ច ឯត្ថំ។ នីចកលម្ពកាតិ
នីចកលម្ពកា។ ឯលម្ពរកសញ្ញាតិ ឯវំនាមិកាយ វល្លិយា សញ្ញា។ តេសន្តិ
តេសំ តស្ស វល្លិយា បុច្ឆានំ សព្វេសម្ប វា ឯតេសំ ធាសីមកញាកាទីនំ បុច្ឆានំ
សត្តាហំ គន្លោ ន ជិដ្ឋតិ។ ឯវំ គន្ធសម្បជ្ជានិ បុច្ឆានិ,
រជតបដ្ឋសទិសវាលុកបុណ្ណា ភូមិភាគា។ គន្លោ តេសន្តិ តេសំ ឥន្ទីវបុច្ឆាទីនំ
គន្លោ អឌ្ឍមាសំ ន ជិដ្ឋតិ។ នីលបុប្ផិភិអាទិកា បុប្ផវល្លិយោ។ តុលសីហិ ចាតិ
តុលសីគន្ធបា ច។ កក្ការុជាតានិ វល្លិជលានិ។ តត្ថ ឯកិស្ស វល្លិយា ជលានិ
មហាយជមត្តានិ, ទិដ្ឋំ មុទិផ្កមត្តានិ។ តេន វុត្ថំ “មុរជមត្តានិ តា ឧភោ”តិ។

២០៥២.

“អថេត្ថ សាសនោ ពហុកោ, នាទិយោ ហរិតាយុតោ;
អសី តាលាវ តិដ្ឋន្តិ, ឆេដ្ឋា ឥន្ទីវា ពហុ។

២០៥៣.

“អត្មោជា សូរិយវល្លិ ច, កាឡិយា មធុគន្ធិយា;
អសោកា មុទយន្តិ ច, វល្លិកោ ខុទ្ទបុប្ផិយោ។

២០៥៤.

“កោរណ្ណកា អនោជា ច, បុប្ផតា នាគមល្លិកា;
រុក្ខមារុយ្ហ តិដ្ឋន្តិ, ជុល្លា កីសុកវល្លិយោ។

២០៥៥.

“កដេរុហា ច វាសន្តិ, យូចិកា មធុគន្ធិយា;
និលិយា សុមនា ភណ្ឌី, សោភតិ បទុមុត្តរោ។

២០៥៦.

“ចាជលី សមុទ្ទកប្បាសី, កណ៌ការា ច បុប្ផិតា;
ហេមជាលាវ ទិស្សន្តិ, រុចិរគ្គិ សិខុបមា។

២០៥៧.

“យានិ តានិ ច បុត្តានិ, ថលជាទុទកានិ ច;
សព្វានិ តត្ថ ទិស្សន្តិ, វរំ រម្មោ មហោទដី”តិ។

តត្ថ សាសនោតិ សិទ្ធកត្តកោ។ ពហុកោតិ ពហុ។ នាទិយោ ហរិតាយុតោតិ
ហរិតេន អាយុតោ នាទិយោ។ ឥមា ទ្វេបិ លសុណជាតិយោ, សោបិ លសុណោ
តត្ថ ពហុកោតិ អត្ថោ។ អសី តាលាវ តិដ្ឋន្តិតិ អសីតិ វរំនាមកា រុក្ខា
សិនិទ្ធាយ ភូមិយា បិតា តាលាវិយ តិដ្ឋន្តិ។ ធម្មា ឥន្ទ្រវរា ពហុតិ ឧទកបរិយន្តោ
ពហុ សុវណ្ណាឥន្ទ្រវរា មុដ្ឋិនា ធិន្ទិតព្វា ហុត្វា បិតា។ អច្ឆោជាតិ អច្ឆោជវល្លិយោ។
វល្លិកោ ឧទ្ទបុប្ផិយោតិ វល្លិកោ ច ឧទ្ទបុប្ផិយោ ច។ នាគមល្លិកាតិ វល្លិនាគា ច
មល្លិកា ច។ កឹសុកវល្លិយោតិ សុគន្ធបត្តា វល្លិជាតី។ កដេរុហា ច វាសន្តិតិ
ឥមេ ច ទ្វេ បុប្ផកន្ធា។ មជ្ជកន្ធិយាតិ មជ្ជសមាធកន្ធា។ និលិយា សុមនា ភណ្ឌិតិ
និលវល្លិសុមនា ច បកតិសុមនា ច ភណ្ឌិ ច។ បទុមុត្តរោតិ វរំនាមកោ រុក្ខោ។
កណ៌ការាតិ វល្លិកណ៌ការា រុក្ខកណ៌ការា។ ហេមជាលាវាតិ
បសារិតហេមជាលាវិយ ទិស្សន្តិ។ មហោទដីតិ មហាតោ ឧទកកក្ខន្ធស្ស
អាធារក្ខតោ មុចលិន្ទសរោតិ។

២០៥៨.

“អថស្សា ចោក្ខរណិយា, ពហុកា វារិគោចរា;
រោហិតា នឡបិ សិដ្ឋ, កុម្មិលា មករា សុស្វ។

២០៥៩.

“មធ្យ ច មធ្យលដ្ឋី ច, តាលីសា ច បិយដ្ឋកា;
កុដន្ទជា ភទ្ទមុត្តា, សេតបុច្ឆា ច លោលុចា។

២០៦០.

“សុរភី ច រុក្ខា តគរ, ពហុកា តុដ្ឋវណ្ណកា;
បទ្ធកា នរនា កុដ្ឋា, ឈាមកា ច ហវេណុកា។

២០៦១.

“ហលិទ្ធកា គន្ធសិលា, ហិរិវេរា ច គុគ្គលា;
វិភេទិកា ចោរកា កុដ្ឋា, កប្បរា ច កលិដ្ឋកា”តិ។

តត្ថ អថស្សា ចោក្ខវណិយាតិ ឥធ ចោក្ខវណិសទិសតាយ សរមេវ
ចោក្ខវណីតិ វទតិ។ រោហិតាតិអាទិនិ តេសំ វារិគោចរានំ នាមានិ។ មធ្យ ចាតិ
និម្មត្តិកមធ្យ ច។ មធ្យលដ្ឋី ចាតិ លដ្ឋីមធ្យកញ្ច។ តាលីសា ចាតិអាទិកា សញ្ញា
គន្ធជាតិយោ។

២០៦២.

“អថេត្ថ សីហព្យគ្យា ច, បុរិសាលូ ច ហត្ថិយោ;
ឯណោយ្យា បសនា ចេវ, រោហិតា សរភា មិគា។

២០៦៣.

“កោដ្ឋសុណា សុណោបិ ច, តុលិយា នន្ទ្យសន្និកា;
ចាមរី ចលនីលង្ក្រ, ឈាបិតា មក្កជា បិប្ផ។

២០៦៤.

“កក្កជា កដមាយា ច, ឥក្កា គោណសិរា ពហុ;

ឧត្តារាវាហា នកុលា, កាឡកេត្ត ពហូតសោ។

២០៦៥.

“មហីសា សោណាសិដ្ឋាលា, បម្បកា ច សមន្តតោ;
អាគុច្ឆា បចលាកា ច, ចិត្រកា ចាបិ ធីបិយោ។

២០៦៦.

“បេលកា ច វិយាសាធា, សីហា គោគណិសាធកា;
អដ្ឋចាធា ច មោរា ច, ភស្សរា ច កុកុត្តកា។

២០៦៧.

“ចង្កោរា កុក្កុជា នាគា, អញ្ញមញ្ញំ បក្ខជិនោ;
ពកា ពលាកា នដ្ឋុហា, ធិន្ទិកា កុញ្ញវាជិតា។

២០៦៨.

“ព្យគ្សិនសា លោហាបិដ្ឋា, បម្បកា ជីវជីវកា;
កបិញ្ញរា តិទ្តិរាយោ, កុលា ច បជិតុត្តកា។

២០៦៩.

“មន្ទាលកា បេលកេដុ, ភណ្ឌាតិទ្តិរនាមកា;
បេលាវកា បិដ្តលាយោ, គោជកា អដ្ឋហេតុកា។

២០៧០.

“ករវិយា ច សគ្គា ច, ឧហុដ្ឋារា ច កុក្កហា;
នាធាធិជគណាកិណ្ណំ, នាធាសវនិក្ខជិត”ន្តិ។

តត្ថ បុរិសាលូតិ វឌ្ឍនាមុខយ ក្ខិនិយោ។ រោហិតា សរភា មិគាតិ រោហិតា
ចេវ សរភា មិគា ច។ កោដ្ឋសុកាតិ សិដ្ឋាលសុនខា។ “កោត្តសុណា”តិបិ
ចាថោ។ សុណោបិ ចាតិ ឯសាបេកា ខុទ្ទកមិគជាតិ។ តុលិយាតិ បក្ខិពិណ្ឌរា។
នធឿសន្និភាតិ នធឿបុប្ផវណ្ណា រុក្ខសុនខា។ ចាមរី ចលនីលង្ក្រិតិ ចាមរីមិគា ច
ចលនីមិគា ច លង្ក្រិតិមិគា ច។ ឈាបិតា មក្កជាតិ ទ្វេ មក្កជាតិយោវ។ បិច្ចតិ
សរបរិយន្តេ គោចរគ្គាហី ឯកោ មក្កដោ។ កក្កដា កដមាយា ចាតិ ទ្វេ
មហាមិគា។ ឥក្កាតិ អន្ធា។ គោណសិរាតិ អរញ្ញគោណា។ កាឡកេត្ត
ពហូតសោតិ កាឡមិគា នាមេត្ត ពហូតសោ។ សោណសិដ្ឋាលាតិ រុក្ខសុនខា
ច សិដ្ឋាលា ច។ បម្បកាតិ អស្សមបទំ បរិក្ខិបិតា បិតា មហាវេជ្ជបម្បកា។
អាគុញ្ញាតិ គោធា។ បចលាកា ចាតិ គដកុម្មមិគា។ ចិត្រកា ចាបិ ធិបិយោតិ
ចិត្រកមិគា ច ធិបិមិគា ច។

បេលកា ចាតិ សសា។ វិយាសាធាតិ ឯតេ គិដ្ឋា សកុណា។ សីហាតិ
កេសរសីហា។ គោគណីសាធាតិ គោគណោ គហេត្វា ខាធនសីលា
ទុដ្ឋមិគា។ អដ្ឋចាធាតិ សរភា មិគា។ ភស្សរាតិ សេតហំសា។ កុកុត្តកាតិ
កុកុត្តកសកុណា។ ចង្កោរាតិ ចង្កោរសកុណា។ កុក្កជាតិ វនកុក្កជា។
ធិន្និកា កុញ្ញវាជិតាតិ ឥមេ តយោបិ សកុណាយេវ។ ព្យគ្សិនសាតិ សេនា។
លោហាបិដ្ឋាតិ លោហិតវណ្ណសកុណា។ បម្បកាតិ បម្បជកា។ កបិញ្ញរា
តិត្តិរាយោតិ កបិញ្ញរា ច តិត្តិរា ច។ កុលា ច បដិកុត្តកាតិ ឥមេបិ ទ្វេ
សកុណា។ មន្ទាលកា ចេលកេដូតិ មន្ទាលកា ចេវ ចេលកេដុ ច។
ភណ្ឌាតិត្តិរនាមកាតិ ភណ្ឌា ច តិត្តិរា ច នាមកា ច។ ចេលាវកា បិដ្ឋលាយោតិ
ទ្វេ សកុណាជាតិយោ ច, តថា គោជកា អដ្ឋហេតុកា។ សក្កាតិ
ចាតកសកុណា។ ឧហុដ្ឋារាតិ ឧលូកា។

២០៧១.

“អថេត្ត សកុណា សន្តិ, នីលកា មញ្ញុភាណកា;
មោទន្តិ សហ ភិយាហិ, អញ្ញមញ្ញំ បក្ខជិនោ។

២០៧២.

“អថេត្ត សកុណា សន្តិ, ទិជា មញ្ញុស្សរា សីតា;
សេតន្តិក្ខជា ភទ្រក្ខា, អណ្ណាជា ចិត្របេខុណា។

២០៧៣.

“អថេត្ត សកុណា សន្តិ, ទិជា មញ្ញុស្សរា សីតា;
សិខន្តិ នីលគីវាហិ, អញ្ញមញ្ញំ បក្ខជិនោ។

២០៧៤.

“កុកុត្តកា កុឡិវកា, កោដ្ឋា ចោត្តរសាតកា;
កាលាមេយ្យា ពលីយក្ខា, កទម្ពា សុវសាឡិកា។

២០៧៥.

“ហលិទ្កា លោហិតា សេតា, អថេត្ត នលកា ពហូ;
វារណា ភិដ្ឋរាជា ច, កទម្ពា សុវកោកិលា។

២០៧៦.

“ឧក្កុសា កុររា ហំសា, អាជា បរិវេទន្តិកា;
ចាកហំសា អតិពលា, ទន្ធហា ជីវជីវកា។

២០៧៧.

“ចារេវតា វិហំសា, ចក្កវាកា នទីចរា;

វារណាភិរុទា រម្មា, ឧភោ កាលូប កូជិនោ។

២០៧៨.

“អថេត្ថ សកុណា សន្តិ, នាធាវណ្ណា ពហូ ទិដា;
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ, អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ។

២០៧៩.

“អថេត្ថ សកុណា សន្តិ, នាធាវណ្ណា ពហូ ទិដា;
សព្ពេ មញ្ញំ និកូជន្តិ, មុចលិន្ទមុកតោ សវំ។

២០៨០.

“អថេត្ថ សកុណា សន្តិ, ករិយា នាម តេ ទិដា;
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ, អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ។

២០៨១.

“អថេត្ថ សកុណា សន្តិ, ករិយា នាម តេ ទិដា;
សព្ពេ មញ្ញំ និកូជន្តិ, មុចលិន្ទមុកតោ សវំ។

២០៨២.

“ឯណាយ្យបសនាកិណ្ណំ, នាគសំសេវិតំ វនំ;
នាណាវតាហិ សញ្ញន្តំ, កណ្តលីមិគសេវិតំ។

២០៨៣.

“អថេត្ថ សាសនោ ពហុកោ, នីវារោ វរកោ ពហុ;
សាលី អកដ្ឋចាកោ ច, ឧច្ឆ តត្ថ អនប្បកោ។

២០៨៤.

“អយំ ឯកបទី ឯតិ, ឧជុំ កច្ឆតិ អស្សម៌;
ឧទំ បិចាសំ អរតី, តត្ថ បត្តោ នវិន្ទតិ;
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា, សហ បុត្តេហិ សម្មតិ។

២០៨៥.

“ធារេន្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណំ, អាសនញ្ចា មសំ ជជំ;
ចម្មវាសី ធម្មា សេតិ, ជាតវេទំ នមស្សតី”តិ។

តត្ថ នីលកាតិ ចិត្ររាជបត្តា។ មញ្ញស្សរាសីតាតិ និពទ្ធមជ្ជរស្សរា។
សេតន្តិកុជា ភទ្រក្ខាតិ ឧភយបស្សេសុ សេតេហិ អក្ខិកុដេហិ សមន្នាគតា
សុន្ទរក្ខា។ ចិត្របេឡណាតិ វិចិត្របត្តា។ កុឡីរកាតិ កក្កដកា។
កោដ្ឋាតិអាធមោ សកុណារ។ វារណាតិ ហត្ថលិដ្ឋសកុណារ។ កនម្ពាតិ
មហាកនម្ពា គហិតា។ សុវកោកិលាតិ កោកិលេហិ សន្ធិវិចរណសុវកា ចេវ
កោកិលា ច។ ឧក្កសាតិ កាឡុកុររា។ កុររាតិ សេតកុររា។ ហំសាតិ
សកុណាហំសា។ អាជាតិ ធិត្ថសណ្ឋានមុខសកុណារ។ បរិវេន្តិកាតិ ឯកា
សកុណាជាតិ។ វារណាភិរុទា រម្មាតិ រម្មាភិរុទា វារណារ។ ឧភោ
កាលូបកូដិលោតិ សាយំ ចាតោ បព្ពតចាទំ ឯកនិដ្ឋាទំ ករោន្តា និកូដន្តិ។
ឯណោយ្យបសនាកិណ្ណាន្តិ ឯណោយ្យមិគេហិ ច បសនមិគេហិ ច អាកិណ្ណំ។
តត្ថ បត្តោ នវិន្ទតីតិ ព្រាហ្មណ, វេស្សន្តរស្ស អស្សមបទំ បត្តោ បុរិសោ តត្ថ
អស្សមេ ឆាតកំ វា ចានីយបិចាសំ វា ឧក្កណ្ឌិតំ វា ន បដិលភតិ។

២០៨៦.

“ឥទំ សុត្វា ព្រាហ្មពន្ធុ, ឥសី កត្វា បទក្ខិណំ;
ឧទគ្គិចិត្តោ បក្កាមិ, យត្ថ វេស្សន្តរោ អហូ”តិ។

តត្ថ យត្ថ វេស្សន្តរោ អហូតិ យស្មី ហំនេ វេស្សន្តរោ អហោសិ, តំ ហំនំ
គតោតិ។

មហាវេស្សន្តរោ និដ្ឋិតា។

ទានកបត្តវណ្ណានា

ជូជកោបិ អច្ចុតតាបសេន កថិតមគ្គេន គច្ឆន្តោ ចតុរស្សចោក្ខវណ្ណំ
បត្វា ចិន្តេសិ “អន្ធិ អតិសាយន្តោ, ឥនានិ មទ្ធិ អវញ្ញតោ អាគមិស្សតិ។
មាតុកាមោ ហិ នាម នានស្ស អន្តរាយ ករោ ហោតិ, សេ តស្ស អវញ្ញំ
គតកាលេ អស្សមំ គន្ធា វេស្សន្តរំ ឧបសម្ព័ន្ធមិត្វា ទានកេ យាចិត្វា តាយ
អនាគតាយ តេ គហេត្វា បក្កមិស្សមី”តិ។ អថស្ស អវិទូរេ ឯកំ សានុបព្ពតំ
អារុយ្ហ ឯកស្មី ជាសុកជ្ជានេ និបទ្ធិ។ តំ បន រត្តិ បច្ចុសកាលេ មទ្ធិ សុបិនំ
អទ្ទស។ ឯវុទោ សុបិនោ អហោសិ - ឯកោ បុរិសោ កណ្តោ ទេ កាសាយានិ
បរិទហិត្វា ធ្វិសុ កណ្តោសុ រត្តមាលំ បិដ្ឋន្ធិត្វា អារុធិបាតោ តន្តោ អាគន្ធា
បណ្ណាសាលំ បរិសិត្វា មទ្ធិ ជជាសុ គហេត្វា អាគឡិត្វា ភូមិយំ ឧត្តានកំ
ចាតេត្វា វិវរុទ្ធិយា តស្ស ទេ អក្ខិណិ ឧប្បាដេត្វា ពាហានិ ជិដ្ឋិត្វា ឧរំ ភិដ្ឋិត្វា
បក្សវន្តលោហិតពិន្ទុំ ហនយមំសំ អាទាយ បក្កាមីតិ។ សា បពុជ្ឈិត្វា
ភីតតសិតា “ចាបកោ សុបិនោ មេ ធិដ្ឋោ, សុបិនចាបកោ បន វេស្សន្តរេន
សទិសោ នាម នត្តិ, បុច្ឆិស្សមិ ន”ន្តិ ចិន្តេត្វា បណ្ណាសាលំ គន្ធា មហាសត្តស្ស
បណ្ណាសាលទ្ធារំ អាគោដេសិ។ មហាសត្តោ “កោ ឯសោ”តិ អាហា។ “អហំ ទេវ,
មទ្ធិ”តិ។ “ភទ្កេ, អម្ពា កំ កតិករត្តំ ភិដ្ឋិត្វា កស្មា អកាលេ អាគតាសី”តិ។
“ទេវ, នាហំ កិលេសវសេន អាគច្ឆាមិ, អបិច ខោ បន មេ ចាបកោ សុបិនោ
ធិដ្ឋោ”តិ។ “តេន ហិ កថេហិ, មទ្ធិ”តិ។ សា អត្តនា ធិដ្ឋនិយាមេនេវ កថេសិ។

មហាសត្តោបិ សុបិនំ បរិគ្គណ្ឌិត្វា “មយ្ហំ ទានចារមី បូរិស្សតិ, សេ មំ
 យាចកោ អាគន្ធា បុត្តេ យាចិស្សតិ, មទ្ធិ អស្សសេត្វា ឧយ្យោជេស្សមី” តិ
 ចិន្តេត្វា “មទ្ធិ, តវ ទុស្សយនទុព្ភោជនេហិ ចិត្តំ អាលុទ្ធិតំ ភវិស្សតិ, មា
 ភាយី” តិ សំមោហេត្វា អស្សសេត្វា ឧយ្យោជេសិ។ សាវិភាតាយ រត្តិយា សត្តំ
 កត្តព្ភកិច្ចំ កត្វា ទ្វេ បុត្តេ អាលិដ្ឋិត្វា សីសេ ធុម្ពិត្វា “តាតា, អដ្ឋ មេ ទុស្សបិណោ
 ធិដ្ឋោ, អប្បមត្តា ភវេយ្យោថា” តិ ឡីវទិត្វា “នេវ, តុម្ពេ ទ្វីសុ កុមារេសុ អប្បមត្តា
 ហោថា” តិ មហាសត្តំ បុត្តេ បដិច្ឆាបេត្វា បច្ឆិខណ្ឌិត្តិអាទិនិ អាទាយ អស្សនិ
 បុញ្ញន្តិ មូលដលាដលត្ថាយ វនំ ចារិសិ។ តទា ជូជកោបិ “ឥទានិ មទ្ធិ អវញ្ញំ
 គតា ភវិស្សតិ” តិ សានុបព្ពតា ឡីវយ្ហ ឯកបទិកមគ្គេន អស្សមាភិមុខោ
 ចាយាសិ។ មហាសត្តោបិ បណ្ណាសាលតោ និក្ខមិត្វា បណ្ណាសាលទ្វារេ
 ចាសាណាដលកេ សុវណ្ណាបដិមារិយ និសិន្នោ “ឥទានិ យាចកោ
 អាគមិស្សតិ” តិ បិចាសិតោរិយ សុរាសោណ្ណោ តស្សាគមនមគ្គំ ឡីលោកេន្តោវ
 និសីទិ។ បុត្តាបិស្ស ចាទមូលេ កិឡន្តិ។ សោ មគ្គំ ឡីលោកេន្តោ ព្រាហ្មណំ
 អាគច្ឆន្តំ ទិស្វា សត្ត មាសេ និក្ខិត្តំ ទានធុរំ ឧត្តិបន្តោរិយ ‘ឯហិ, តូ ភោ
 ព្រាហ្មណា” តិ សោមនស្សជាតោ ជាលិកុមារំ អាមន្តេន្តោ ឥមំ កាថមាហា -

២០៨៧.

“ឧដ្ឋេហិ ជាលិ បតិដ្ឋ, ចោរាណំរិយ ទិស្សតិ;
 ព្រាហ្មណំរិយ បស្សមិ, នន្ទិយោ មាភិក្កិវេ” តិ។

តត្ថ ចោរាណំរិយ ទិស្សតិ តិ បុព្វេ ជេតុត្តរនគរេ នាណទិសាហិ យាចកានំ
 អាគមនំរិយ អដ្ឋ យាចកានំ អាគមនំ ទិស្សតិ។ នន្ទិយោ មាភិក្កិវេ តិ ឯតស្ស
 ព្រាហ្មណស្ស ទិដ្ឋកាលតោ បដ្ឋាយ មំ សោមនស្សនិ អភិក្កិវន្តិ,

យម្មាភិតត្តស្ស បុរិសស្ស សីសេ សីត្វទកយជសហស្សហិ
អភិសេចនកាលោវិយ ជាតោតិ។

តំ សុត្វា កុមារោ អាហា -

២០៨៨.

“អហម្មិ តាត បស្សមិ, យោ សោ ព្រហ្មារ ទិស្សតិ;
អទ្ធិកោវិយ អាយាតិ, អតិថី នោ ភវិស្សតិ”តិ។

វត្វា ច បន កុមារោ មហាសត្តស្ស អបចិត្តី ករោត្តោ ឧដ្ឋាយាសនា
ព្រាហ្មណំ បច្ចុគ្គន្ធា បរិក្ខារគ្គហណំ អាបុច្ឆិ។ ព្រាហ្មណោ តំ ឱលោកេត្តោ
“អយំ វេស្សន្តរស្ស បុត្តោ ជាលិកុមារោ នាម ភវិស្សតិ, អាទិតោ បដ្ឋាយេវ
ជរុសវចនំ កថេស្សមី”តិ ចិន្តត្វា “អបេហិ អបេហិ”តិ អច្ឆរំ បហវិ។ កុមារោ
អបគន្ធា “អយំ ព្រាហ្មណោ អតិជរុសោ, កី នុ ខោ”តិ តស្ស សរីរំ ឱលោកេត្តោ
អដ្ឋារស បុរិសទោសេ បស្សិ។ ព្រាហ្មណោបិ ពោធិសត្តំ ឧបសង្កមិត្វា
បដិសន្តារំ ករោត្តោ អាហា -

២០៨៩.

“កច្ចិ នុ ភោតោ កុសលំ, កច្ចិ ភោតោ អនាមយំ;
កច្ចិ ឧញោន យាបេថ, កច្ចិ មូលជលា ពហូ។

២០៩០.

“កច្ចិ ឧសា មកសា ច, អប្បមេវ សរិសថា;
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណោ, កច្ចិ ហិសា នវិជ្ជតី”តិ។

ពោធិសត្តោបិ តេន សទ្ធិ បដិសន្តារំ ករោត្តោ អាហា -

២០៩១.

“កុសលញ្ជ័រ នោ ព្រាហ្មណ៍, អថោ ព្រាហ្មណ៍ អនាមយំ;
អថោ ឧញ្ញោន យាបេម, អថោ មូលជលា ពហូ។

២០៩២.

“អថោ ឧសា មកសា ច, អប្បមេវ សរីសវា;
វនេ វាឡមិកាកិណ្ណោ, ហីសា អម្ពំ នវិជ្ជតិ។

២០៩៣.

“សត្ត នោ មាសេ វសតំ, អវញ្ញោ ជីវសោកិនំ;
តមម្បិ បឋមំ បស្សាម, ព្រាហ្មណំ ទេវវណ្ណិនំ;
អាទាយ វេឡុវំ ទណ្ឌំ, អគ្គិហុត្តំ កមណ្ឌលុំ។

២០៩៤.

“ស្វាគតំ តេ មហាព្រាហ្មណ៍, អថោ តេ អនុរាគតំ;
អន្តោ បរិស ភទ្ទន្តេ, ចានេ បក្ខាលយស្ស តេ។

២០៩៥.

“តិណ្ណាកានិ បិយាលានិ, មធុកេ កាសុមារិយោ;
ជលានិ ឧទ្ធកប្បានិ, ភុញ្ញ ព្រាហ្មណ៍ វរំ វរំ។

២០៩៦.

“ឥទម្បិ ចានីយំ សីតំ, អាភតំ គិរិគព្ភរា;
តតោ បិវ មហាព្រាហ្មណ៍, សចេ ភូ អភិកម្ព៌សី”តិ។

ឯវត្តា បន វត្តា មហាសត្តោ “អយំ ព្រាហ្មណោ ន អការណោ ន ឥមំ
ព្រហ្មវញ្ញំ អាគតោ, អាគមនការណំ បបញ្ចំ អកត្វា បុច្ឆិស្សមិ ន”ន្តិ ចិន្តត្វា
ឥមំ កាថមាហា -

២០៩៧.

“អថ ត្វំ កេន វណ្ណោន, កេន វា បន ហេតុនា;
អនុប្បត្តោ ព្រហ្មវញ្ញំ, តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ”តិ។

តត្ថ វណ្ណោនាតិ ការណោន។ ហេតុនាតិ បច្ចយេន។

ជូជកោ អាហា -

២០៩៨.

“យថា វារិវហោ បូរោ, សត្តកាលំ ន ជីយតិ;
ឯវំ តំ យាចិតាគង្គិ, បុត្តេ មេ ទេហិ យាចិតោ”តិ។

តត្ថ វារិវហោតិ បញ្ចសុ មហានទីសុ ឧទកវាហោ។ ន ជីយតីតិ
បិចាសិតេហិ អាគន្ធា ហត្ថហិបិ ភាជនេហិបិ ឧស្សិញ្ចិត្វា បិរិយមាណោ ន
ជីយតិ។ ឯវំ តំ យាចិតាគង្គិន្តិ ត្វម្បិ សទ្ធាយ បូរិតត្តា ឯវុចោយេវាតិ
មញ្ញមាណោ អហំ តំ យាចិតុំ អាគង្គិ។ បុត្តេ មេ ទេហិ យាចិតោតិ មយា យាចិតោ
តវ បុត្តេ មយ្ហំ ធាសត្ថាយ ទេហីតិ។

តំ សុត្វា មហាសត្តោ សោមនស្សជាតោ បសាវិតហត្ថេ សហស្សត្ថវិកំ
ឋេបេន្តោ វិយ បព្ពតទាធំ ឧន្ទាទេន្តោ ឥមា កាថា អាហា -

២០៩៩.

“ធនាមិ ន វិកម្បមិ, ឥស្សរោ នយ ព្រាហ្មណ;

ចាតោ គតា រាជបុត្តី, សាយំ ឧញ្ញាតោ ឯហិតិ។

២១០០.

“ឯករត្ថី វសិត្វាន, ចាតោ គច្ឆសិ ព្រាហ្មណ;
តស្ស្យ ម្ពាតេ ឧបយាតេ, អថ នេ មាលធារិនេ។

២១០១.

“ឯករត្ថី វសិត្វាន, ចាតោ គច្ឆសិ ព្រាហ្មណ;
នាធាបុប្ផហិ សញ្ញាន្នេ, នាធាគន្ធមហិ ភូសិតេ;
នាធាមូលជលាកិណ្ណោ, គច្ឆ ស្វាធាយ ព្រាហ្មណា”តិ។

តត្ថ ឥស្សរោតិ ត្វំ មម បុត្តានំ ឥស្សរោ សាមិកោ ហុត្វា ឯតេ នយ, អបិច
ខោ បនេកំ ការណំ អត្ថិ។ ឯតេសំ មាតា រាជបុត្តី ជលាជលត្ថាយ ចាតោ គតា
សាយំ អរញ្ញតោ អាគមិស្សតិ, តាយ អានីតានិ មធុរជលាជលានិ ភុញ្ញត្វា
ឥធរេ ហ្មនេ អន្លេករត្ថី វសិត្វា ចាតោវ ធារកេ គហេត្វា គមិស្សសិ។ តស្ស្យ
ម្ពាតេតិ តាយ ម្ពាតេ។ ឧបយាតេតិ សីសម្ពិ ឧបសិជ្ឈិតេ។ អថ នេ
មាលធារិនេតិ អថ នេវិចិត្រាយ មាលាយ អលង្កិតេ តំ មាលំ វហមានេ។
ចាឡិចាត្ថកេសុ បន “អថ នេ មាលធារិនោ”តិ លិខិតំ, តស្សត្ថោ នវិចារិតោ។
នាធាមូលជលាកិណ្ណោតិ មគ្គេ ចាថយ្យត្ថាយ ធិន្នេហិ នាធាមូលជលាជលេហិ
អាកិណ្ណោ។

ជូជកោ អាហា -

២១០២.

“ន វាសមភិរោចាមិ, គមនំ មយ្ហ រុច្ឆតិ;
អន្តរាយោបិ មេ អស្ស, គច្ឆញ្ញោវ វេសេភ។

២០០៣.

“ន ហេតា យាចយោគី នំ, អន្តរាយស្ស ការិយា;
ឥត្តិយោ មន្តំ ជានន្តិ, សត្វំ គណ្ណាន្តិ វាមតោ។

២០០៤.

“សទ្ធាយ ធានំ ទទតោ, មាសំ អទក្ខិ មាតរំ;
អន្តរាយម្យំ សា កយិរា, គច្ឆញ្ញោវ វេសេត។

២០០៥.

“អាមន្តយស្ស តេ បុត្តេ, មា តេ មាតរមទ្គសុំ;
សទ្ធាយ ធានំ ទទតោ, ឯវំ បុញ្ញំ បវឡតិ។

២០០៦.

“អាមន្តយស្ស តេ បុត្តេ, មា តេ មាតរមទ្គសុំ;
មាធិសស្ស ធនំ ទទ្វា, រាជ សគ្គំ គមិស្សសី”តិ។

តត្ថ ន ហេតា យាចយោគី នន្តិ ឯត្ថ នន្តិ និចាតមត្តំ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ -
មហារាជ, ឯតា ឥត្តិយោ ច នាម ន ហិ យាចយោគី, ន យាចនាយ អនុច្ឆរិកា
ហោតិ, កេវលំ អន្តរាយស្ស ការិយា ធាយកានំ បុញ្ញន្តរាយំ, យាចកានញ្ច
លាភន្តរាយំ ករោត្តិ។ ឥត្តិយោ មន្តន្តិ ឥត្តិ មាយំ នាម ជានន្តិ។ វាមតោតិ សត្វំ
វាមតោ គណ្ណាន្តិ, ន ទក្ខិណតោ។ សទ្ធាយ ធានំ ទទតោតិ កម្មញ្ច ជលញ្ច
សទ្ធិហិត្វា ធានំ ទទតោ។ មាសន្តិ មា ឯតេសំ មាតរំ អទក្ខិ។ កយិរាតិ
ករេយ្យ។ អាមន្តយស្សតិ ជាធាបេហិ, មយា សទ្ធិ បេសេហិតិ វេទតិ។ ទទតោតិ
ទទន្តស្ស។

វេស្សន្តរោ អាហា -

២០០៧.

“សេច ត្វំ និច្ចសេ ធម្មំ, មម ភវិយំ បតិព្ពតំ;
អយ្យកស្សបិ ធស្សេហិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ បុគោ។

២០០៨.

“ឥមេ កុមារេ ធិស្វាន, មញ្ញុកេ បិយភាណិនេ;
បតីតោ សុមនោវិត្តោ, ពហំ ធស្សតិ តេ ធន”ន្តិ។

តត្ថ អយ្យកស្សតិ មយ្ហំ បិតុនោ សញ្ញយមហារាជស្ស ទ្វិន្នំ កុមារានំ
អយ្យកស្ស។ ធស្សតិ តេ ធនន្តិ សោ រាជា តុយ្ហំ ពហំ ធនំ ធស្សតិ។

ជូជកោ អាហា -

២០០៩.

“អន្នេននស្ស ភាយាមិ, រាជបុត្ត សុណោហិ មេ;
រាជនណ្ណាយ មំ ធម្មា, វិក្កិណោយ្យ ហនេយ្យ វា;
ជិនោ ធនញ្ច ធាសេ ច, ការយ្ហស្ស ព្រហ្មពន្ធយា”តិ។

តត្ថ អន្នេននស្សតិ អន្និន្ទិក្ខា គហណាស្ស ភាយាមិ។ រាជនណ្ណាយ មំ
ធម្មាតិ “អយំ ព្រាហ្មណោ ធារកចារោ, ធល្លាមស្ស ទេថា”តិ វរំ ធល្លាត្ថាយ មំ
អមច្ឆានំ ធនេយ្យ។ ការយ្ហស្ស ព្រហ្មពន្ធយាតិ កេវលំ ព្រាហ្មណីយាវ
គហិតត្តោ ភវិស្សមីតិ។

វេស្សន្តរោ អាហា -

២០១០.

“ឥមេ កុមារេ ធិស្វាន, មញ្ញុកេ បិយភាណិនេ;

ធម្មេ បិតោ មហារាជា, សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនោ;
លទ្ធា បិតិសោមនស្សំ, ពហំ នស្សមីតិ តេ ធន"ន្តិ។

ជូជកោ អាហា -

២០០០.

“ឆាហំ តម្បិ ករិស្សមិ, យំ មំ ភំ អនុសាសសិ;
ធារកេវ អហំ នេស្សំ, ព្រាហ្មណ្យា បរិចារកេ”តិ។

តត្ថ ធារកេវាតិ អលំ មយ្ហំ អញ្ញេន ធនេន, អហំ ឥមេ ធារកេវ អត្ថនោ
ព្រាហ្មណីយា បរិចារកេ នេស្សមីតិ។

តំ តស្ស ជុសុវចនំ សុត្វា ធារកា ភិតា បលាយិត្វា បិដ្ឋបណ្ណាសាលំ គន្ធា
តតោបិ បលាយិត្វា គុម្ភគហនេ និលីយិត្វា តត្រាបិ ជូជកេនាគន្ធា គហិតា
វិយ អត្តានំ សម្បស្សមាណា កម្មន្តា កត្ថចិ ហំតុំ អសមត្តា ឥតោ បិតោ ច
ឆាវិត្វា ចតុរស្សចោក្ខរណីតិរំ គន្ធា ទន្ធា វាកចិរំ និវាសេត្វា ឧទកំ ឡិយ្ហ
ចោក្ខរបត្តំ សីសេ បេត្វា ឧទកេន បដិច្ចន្តា ហុត្វា អជ្ជសុ។ តមត្តំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២០០២.

“តតោ កុមារា ព្យបិតា, សុត្វា លុទ្ធស្ស ភាសិតំ;
តេន តេន បឆាវីសុ, ជាលី កណ្ណាជិនា ចុកោ”តិ។

ជូជកោបិ កុមារេ អទិស្វា ពោធិសត្តំ អបសាទេសិ “កោ វេស្សន្តរ, ឥធានេវ
ភំ មយ្ហំ ធារកេ ទត្វា មយា ‘ឆាហំ ជេតុត្តរនករំ គមិស្សមិ, ធារកេ មម
ព្រាហ្មណីយា បរិចារកេ នេស្សមី’តិ វុត្តេ ឥដ្ឋីតសញ្ញំ ទត្វា បុត្តេ បលាបេត្វា

អជានន្តោវិយ និសិន្នោ, នត្តិ មញ្ញោ លោកស្មី តយា សទិសោ មុសាវាទី” តិ។ តំ
សុត្វា មហាសត្តោ បកម្បិតចិត្តោ ហុត្វា “ធារកា បលាតា ភវិស្សន្តី” តិ
ចិន្តេត្វា “កោ ព្រាហ្មណ, មា ចិន្តយិ, អានេស្សមិ តេ កុមារេ” តិ ឧដ្ឋាយ
បិដ្ឋិបណ្ណសាលំ គន្ធា តេសំ វេនគហនំ បរិដ្ឋការំ ញត្វា បទវេលញ្ញានុសារេន
ចោក្ខុរណីតីរំ គន្ធា ឧទកេ ឌីតិណ្ណាបទំ ទិស្វា “កុមារា ឧទកំ ឌីរុយ្ហ បីតា
ភវិស្សន្តី” តិ ញត្វា “តាត, ជាលី” តិ បក្កោសន្តោ ឥមំ កាថាទ្វយមាហា -

២០០៣.

“ឯហិ តាត បិយបុត្ត, បូរេជ មម ចារមី;
ហធយំ មេភិសិញ្ចេជ, ករោជ វេជនំ មម។

២០០៤.

“យាធា នាវា ជ មេ ហោជ, អចលា ភវសាគរេ;
ជាតិចារំ តវិស្សមិ, សន្តារេស្សំ សនេវក” តិ។

កុមារោ បិតុ វេជនំ សុត្វា “ព្រាហ្មណោ មំ យថារុចិ ករោតុ, បិតរា សន្ធិ ទ្វេ
កថា ន កថេស្សមី” តិ សីសំ នីហរិត្វា ចោក្ខុរបត្តានិវិយ្យហិត្វា ឧទកា ឧត្តរិត្វា
មហាសត្តស្ស ធឹក្ខណាចារេន និបតិត្វា គោប្បកសន្ធិ ទន្ធា គហេត្វា បរោធិ។
អជ នំ មហាសត្តោ អាហា “តាត, ភគិនី តេ កុហិ” តិ។ “តាត, ឥមេ សត្តា នាម
ភយេ ឧប្បន្នេ អត្តានមេវ វក្ខន្តី” តិ។ អជ មហាសត្តោ “បុត្តេហិ មេ កតិកា
កតា ភវិស្សតី” តិ ញត្វា “ឯហិ អម្ព កណ្ណោ” តិ បក្កោសន្តោ កាថាទ្វយមាហា -

២០០៥.

“ឯហិ អម្ព បិយជីតិ, បូរេជ មម ចារមី;
ហធយំ មេភិសិញ្ចេជ, ករោជ វេជនំ មម។

២០០៦.

“យានានាវា ច មេ ហោជ, អចលា ភវសាគរេ;
ជាតិចារំ តវិស្សាមិ, ឧទ្ទិវិស្សំ សនេវក”ន្តិ។

សាមិ “បិទរា សទ្ធិទ្វេ កថា ន កថេស្សាមី”តិ តថេវ ឧទកា ឧត្តវិត្វា
មហាសត្តស្ស វាមចាទេ និបតិក្ខា គោប្បកសន្ធិ ទន្ធាំ គហេត្វា បរោទិ។ តេសំ
អស្សនិ មហាសត្តស្ស ដុល្លបទុមវណ្ណោ ចាទបិដ្ឋេ បតន្តិ។ តស្ស អស្សនិ តេសំ
សុវណ្ណាដលកសទិសាយ បិដ្ឋិយា បតន្តិ។ អថ មហាសត្តោ កុមារេ ឧដ្ឋាបេត្វា
អស្សសេត្វា “តាត, ជាលិ កី តំ មម ទានវិត្តកការំ ន ជាទាសិ, អដ្ឋាសយំ មេ,
តាត, មត្តកំ ចាបេហី”តិ វត្វា គោលោ អគ្សាបេន្តោវិយ តត្ថេវ បិតោ កុមារេ
អគ្សាបេសិ។ សោ កិវ បុត្តំ អាមន្តេត្វា អាហា “តាត, ជាលិ តំ ភុជិស្សោ
ហោតុកាមោ ព្រាហ្មណស្ស និក្ខេសហស្សំ ទត្វា ភុជិស្សោ ភវេយ្យាសិ, ភគិនី
ខោ បន តេ ឧត្តមរូបជរា, កោចិ នីបជាតិកោ ព្រាហ្មណស្ស កិញ្ចោនេវ ជនំ
ទត្វា តវ ភគិនី ភុជិស្សំ កត្វា ជាតិសម្តេធំ កវេយ្យ, អញ្ញាត្រវញ្ញា
សព្ពសតទាយកោ ទាម នត្តិ, តស្មា ភគិនី តេ ភុជិស្សោ ហោតុកាមា
ព្រាហ្មណស្ស ទាសសតំ ទាសីសតំ ហត្ថិសតំ អស្សសតំ ឧសភសតំ
និក្ខេសតន្តិ វរំ សព្ពសតានិ ទត្វា ភុជិស្សោ ហោត្វ”តិ វរំ កុមារេ អគ្សាបេត្វា
សមស្សសេត្វា អស្សមបទំ គន្ធា កមណ្ឌលុនា ឧទកំ គហេត្វា “ឯហី វត, ភោ
ព្រាហ្មណ”តិ អាមន្តេត្វា សព្ពញ្ញតញ្ញាណស្ស បច្ឆយោ ហោត្វតិ បត្តនំ កត្វា
ឧទកំ ចាតេត្វា “អម្ពោ ព្រាហ្មណ, បុត្តេហិ មេ សតគុណោន សហស្សគុណោន
សតសហស្សគុណោន សព្ពញ្ញតញ្ញាណមេវ បិយតវ”ន្តិ បថវី ឧដ្ឋាទេន្តោ
ព្រាហ្មណស្ស បិយបុត្តទានំ អទាសិ។ តមត្តំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២០០៧.

“តតោ កុមារេ អាធាយ, ជាលី កណ្ណាជិនំ បុតោ;
ព្រាហ្មណស្ស អធា ធានំ, សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនោ។

២០១៨.

“តតោ កុមារេ អាធាយ, ជាលី កណ្ណាជិនំ បុតោ;
ព្រាហ្មណស្ស អធាវិត្តោ, បុត្តកេ ធានមុត្តមំ។

២០១៩.

“តធាសិ យំ ភីសនកំ, តធាសិ លោមហំសនំ;
យំ កុមារេ បទិន្នម្ហិ, មេធនី សម្បកម្មថ។

២០២០.

“តធាសិ យំ ភីសនកំ, តធាសិ លោមហំសនំ;
យំ បញ្ចលិកតោ រាជា, កុមារេ សុខវច្ឆិតេ;
ព្រាហ្មណស្ស អធា ធានំ, សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនោ”តិ។

តត្ថវិត្តោតិ បីតិសោមនស្សជាតោ ហុត្វា។ តធាសិ យំ ភីសនកន្តិ តធា
ធានតេជេន ឧន្ននន្តិ មហាបថវី
បតុនហុតាធិកទ្ធិយោជនសតសហស្សពហុលា មត្តវារណោវិយ គន្ធមាធា
កម្មិ, សាករោ សង្កតិ។ សិនេរុបព្ពតរាជា សុសេទិតវេត្តង្គរោវិយ ឱនមិត្វា
វង្គបព្ពតាភិមុខោ អដ្ឋាសិ។ សក្កោ ទេវរាជា អច្ឆោជេសិ, មហាព្រាហ្មា
សាធុការមធាសិ។ យាវ ព្រាហ្មលោកា ឯកកោលាហលំ អហោសិ។
បថវិសទ្ទេន ទេវោ គន្ធន្តោ ខណិកវស្សំ វស្សិ, អកាលវិជ្ជុលតា និច្ឆវីសុ។
ហិមវន្តវាសិនោ សីហាធម្មោ សកលហិមវន្តំ ឯកនិច្ឆាទំ កវីសូតិ ឯវរូបំ
ភីសនកំ អហោសិ។ ចាឡិយំ បន “មេធនី សម្បកម្មថា”តិ ឯត្ថកមេវ វុត្តំ។

យន្តិយនា។ សុខវត្ថុតេតិ សុខវសិតេ សុខសំវត្ថុតេ។ អនា នានន្តិ អម្ពោ
ព្រាហ្មណ, បុត្តេហិ មេ សតគុណេន សហស្សគុណេន សតសហស្សគុណេន
សព្ពញ្ញតញ្ញាណមេវ បិយតវន្តិ តស្សត្ថាយ អនាសិ។

មហាសន្តោ ទានំ ទត្វា “សុទិន្នំ វត មេ ទាន”ន្តិ បីតី ឧប្បាទេត្វា កុមារេ
ឌីលោកេន្តោវ អជ្ជាសិ។ ជូជកោបិ វនគុម្ពំ បរិសិទ្ធា វល្លិ ទន្តេហិ ជិន្និត្វា
អាទាយ កុមារស្ស ទក្ខិណាហត្ថំ កុមារិកាយ វាមហត្ថេន សទ្ធិ ឯកតោ
ពន្ធិត្វា តមេវ វល្លិកោដិ គហេត្វា ចោថយមាណោ ចាយាសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២០២០.

“តតោ សោ ព្រាហ្មណោ លុន្នោ, លតំ ទន្តេហិ ជិន្និយ;
លតាយ ហត្ថេ ពន្ធិត្វា, លតាយ អនុមជ្ឈេ។

២០២២.

“តតោ សោ វជ្ជមាទាយ, ទណ្ឌញ្ញាទាយ ព្រាហ្មណោ;
អាគោជយន្តោ តេ នេតិ, សិរិរាជស្ស បេក្ខតោ”តិ។

តត្ថ សិរិរាជស្សតិ វេស្សន្តវស្ស។

តេសំ បហជបហជដ្ឋានេ ធូរិ ជិន្នតិ, លោហិតំ បគ្បវតិ។ បហរណាកាលេ
អញ្ញមញ្ញស្ស បិដ្ឋិ ទទន្តិ។ អថេកស្មី វិសមដ្ឋានេ ព្រាហ្មណោ បក្ខលិត្វា បតិ។
កុមារាទំ មុទុហត្ថេហិ ពន្ធវល្លិ គន្ធិត្វា គតា។ តេ រោទមាណោ បលាយិត្វា
មហាសត្តស្ស សន្តិកំ អាគម៌សុ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២០២៣.

“តតោ កុមារា បក្កាមុំ, ព្រាហ្មណស្ស បមុញ្ជិយ;
អស្សុបុណ្ណាហិ នេត្តហិ, បិតរំ សោ ធុទិត្តតិ។

២០២២.

“វេជមស្សត្ថបត្តំវ, បិតុ ចាទានិ វន្តតិ;
បិតុ ចាទានិ វន្តិត្វា, ឥទំ វចនមព្រាវិ។

២០២៣.

“អម្ពា ច តាត និត្តន្តា, តូញ នោ តាត ទស្សសិ;
យាវ អម្ពម្មិ បស្សេមុ, អថ នោ តាត ទស្សសិ។

២០២៤.

“អម្ពា ច តាត និត្តន្តា, តូញ នោ តាត ទស្សសិ;
មា នោ តុំ តាត អទនា, យាវ អម្ពាបិ ឯតុ នោ;
តទាយំ ព្រាហ្មណោ កាមំ, វិក្កណាតុ ហនាតុ វា។

២០២៥.

“ពលង្គ័យាទោ អន្ទនខោ, អថោ ឡីវទ្ធិបិណ្ឌិកោ;
ធិបុត្តរោជ្ជោ ចបលោ, កឡារោ ភគ្គនាសកោ។

២០២៦.

“កុម្ភោទរោ ភគ្គបិដ្ឋិ, អថោ វិសមចក្ខុកោ;
លោហមស្ស ហរិតកេសោ, វលីនំ តិលកាហតោ។

២០២៧.

“បិដ្ឋុលោ ច វិនតោ ច, វិកដោ ច ព្រហ្មា ខរោ;

អធិនាធិ ច សន្និទ្ធោ, អមនុស្សោ ភយានកោ។

២០៣០.

“មនុស្សោ ឧទាហុ យក្ខោ, មំសលោហិតកោជនោ;
តាមា អរញ្ញមាគម្ម, ធនំ តំ តាត យាចតិ។

២០៣១.

“នីយមាទេ បិសាចេន, កី នុ តាត ឧទិត្តសិ;
អស្មា នូន តេ ហទយំ, អាយសំ ទទ្ធិពន្ធនំ។

២០៣២.

“យោ នោ ពទ្ធេ ន ជាតាសិ, ព្រាហ្មណេន ធនេសិនា;
អទ្ធាយិកេន លុទ្ធេន, យោ នោ តាវេវ សុម្ពតិ។

២០៣៣.

“ឥវេវ អច្ឆតំ កណ្ណោ, ន សា ជាតាតិ កិស្មិញ្ចិ;
មិគ្គីវ ឱរសម្ពត្តា, យូថា ហីនា បកន្តតិ”តិ។

តត្ថ ឧទិត្តតិ តិ សោ បិតុ សន្តិកំ គន្ធា កម្មមាទោ ឱលោកេតិ។ វេជន្តិ
វេជមាទោ។ តូញ នោ តាត, ទស្សសីតិ តូញ អម្ពេ តាយ អនាគតាយ វេ
ព្រាហ្មណស្ស ទទាសិ, វេ មា ករិ, អធិវាសេហិ តុំ តាវ។ យាវ អម្ពំ បស្សេមុ,
អថ នោ តាយ ទិដ្ឋកាលេ តុំ បុន ទស្សសិ។ វិក្កិណាតុ ហនាតុ វាតិ តាត,
អម្ពាយ អាគតកាលេ វេស អម្ពេ វិក្កិណាតុ វា ហនតុ វា។ យំ ឥច្ឆតិ, តំ
ករេតុ។ អបិច ខោ បនេស កក្ខុឡោ ជរុសោ, អជ្ឈាវសហិ បុរិសនោសេហិ
សមន្នាគតាតិ អជ្ឈាវស បុរិសនោសេ កថេសិ។

តត្ថ ពលផ្គូផ្គងនាគ បត្តជនាគោ អន្ទនខោតិ បូតិនខោ។ ឡើងបិណ្ឌកោតិ
ហេដ្ឋាកលិតបិណ្ឌកម៌សោ។ ធិយុត្តរោដ្ឋាតិ មុខំ បិណ្ឌាត្វា បិតេន ធិយេន
ឧត្តរោដ្ឋន សមន្នាគតោ។ ធម្មលោតិ បក្សវិតលាលោ។ កណ្ណរោតិ
សូករនាហាវិយ និក្ខន្ធនន្តេហិ សមន្នាគតោ។ ភគ្គនាសកោតិ ភគ្គាយ
វិសមាយ នាសាយ សមន្នាគតោ។ លោហាមស្សតិ តម្កលោហាវណ្ណាមស្ស។
ហរិតកេសោតិ សុវណ្ណាវណ្ណាវិរុទ្ធកេសោ។ វលីនន្តិ សរីរធម្មមស្ស
វលីគ្គហិតំ។ តិលកាហតោតិ កាឡតិលកេហិ បរិកិណ្ណោ។ បិដ្ឋលោតិ
និព្វិទ្ធិបិដ្ឋលោ ពិឡារក្ខិសធិសេហិ អក្ខិហិ សមន្នាគតោ។ វិនតោតិ កជិយំ
បិដ្ឋិយំ ខន្ធតិ តិសុ ហនេសុ វង្គោ។ វិកដោតិ វិកជនាគោ។ “អពទ្ធសន្ធិ” តិបិ
វុត្តំ, “កជកជា” តិ វិវរន្តេហិ អជ្ជិសន្ធិហិ សមន្នាគតោ។ ព្រហ្មាតិ ធិយោ។
អមនុស្សាតិ ន មនុស្សា, មនុស្សវេសេន វិចរន្តោបិ យក្ខោ ឯស។
ភយានកោតិ អតិវិយ ភីសនកោ។

មនុស្សា ឧទាហុ យក្ខោតិ តាត, សចេ កោចិ ឥមំ ព្រាហ្មណំ ធិស្វា ឯវំ
បុច្ឆេយ្យ “មនុស្សាយំ ព្រាហ្មណោ, ឧទាហុ យក្ខោ” តិ។ “ន មនុស្សា, អថ ខោ
មំសលោហិតភោជនោ យក្ខោ” តិ វុត្តំ យុត្តំ។ ធនំ តំ តាត យាចតិ តាត,
ឯស អម្ពាភំ មំសំ ខាទិតុកាមោ តុម្ពេ បុត្តធនំ យាចតិ។ ឧទិត្វសីតិ
អជ្ជបេក្ខសិ។ អស្មា នូន តេ ហនយន្តិ តាត, មាតាបិតុនំ ហនយំ នាម បុត្តេសុ
មុទុកំ ហោតិ, បុត្តានំ ទុក្ខំ ន សហតិ, តុំ អជានន្តោវិយ អច្ឆសិ, តវ បន
ហនយំ ចាសាលោវិយ មញ្ញោ, អថ វា អាយសំ ទទ្ធិពន្ធនំ។ តេន អម្ពាភំ
ឯវុបេ ទុក្ខេ ឧប្បន្នេ ន រុជតិ។

ន ជាតាសីតិ អជានន្តោវិយ អច្ឆសិ។ អន្ទាយិកេន លុទ្ធនាតិ អតិវិយ
លុទ្ធន បមាណាតិក្កន្ធន។ យោ នោតិ ព្រាហ្មណេន នោ អម្ពេ កនិជ្ជភាតិកេ

ពន្លឺ ពន្លឺតេ យោ ត្វំ ន ជាតាសិ។ សុម្ពត្តិ តិ ចោយេតិ។ ឥនេវ អប្បតន្តិ តាត, អយំ
កណ្ណាជិនា កិញ្ចិ ទុក្ខំ ន ជាតាតិ។ យថា នាម ជីវសម្មត្តា មិគចោតិកា យូថា
បរិហ័នា មាតរំ អបស្សន្តិ ជីវត្ថាយ កន្តតិ, ឯវំ អម្ពំ អបស្សន្តិ កន្តតិ កុស្តតិ សុស្សតិ
មរិស្សតិ, តស្មា មំយេវ ព្រាហ្មណស្ស ទេហិ, អហំ គមិស្សមិ, អយំ កណ្ណាជិនា
ឥនេវ ហោតូតិ។

ឯវំ វុត្តេបិ មហាសត្តោ ន កិញ្ចិ កថេតិ។ តតោ កុមារោ មាតាបិតោ អារត្ត
បរិនេវន្តោ អាហា -

២០៣៤.

“ន មេ ឥទំ តថា ទុក្ខំ, លញ្ញា ហិ បុមុនា ឥទំ;
យញ្ញា អម្ពំ ន បស្សមិ, តំ មេ ទុក្ខតរំ ឥតោ។

២០៣៥.

“ន មេ ឥទំ តថា ទុក្ខំ, លញ្ញា ហិ បុមុនា ឥទំ;
យញ្ញា តាតំ ន បស្សមិ, តំ មេ ទុក្ខតរំ ឥតោ។

២០៣៦.

“សា នូន កបណា អម្ពា, ជីវត្ថាយ វុច្ឆតិ;
កណ្ណាជិនំ អបស្សន្តិ, កុមារី ចារុទស្សនី។

២០៣៧.

“សោ នូន កបណា តាតោ, ជីវត្ថាយ វុច្ឆតិ;
កណ្ណាជិនំ អបស្សន្តោ, កុមារី ចារុទស្សនី។

២០៣៨.

“សោ ជូន កបណា អម្ពា, ចំរំ រុច្ឆតិ អស្សមេ;
កណ្ណាជិនំ អបស្សន្តិ, កុមារី ចារុទស្សនី។

២០៣៩.

“សោ ជូន កបណោ តាតោ, ចំរំ រុច្ឆតិ អស្សមេ;
កណ្ណាជិនំ អបស្សន្តោ, កុមារី ចារុទស្សនី។

២០៤០.

“សោ ជូន កបណា អម្ពា, ចំរំ ត្រាយ រុច្ឆតិ;
អឡរត្ថេ វ រត្ថេ វា, នទីវ អវសុច្ឆតិ។

២០៤១.

“សោ ជូន កបណោ តាតោ, ចំរំ ត្រាយ រុច្ឆតិ;
អឡរត្ថេ វ រត្ថេ វា, នទីវ អវសុច្ឆតិ។

២០៤២.

“ឥមេ តេ ជម្ពុកា រុក្ខា, វេទិសា សិន្ទុវារកា;
វិវិធានិ រុក្ខជាតានិ, តានិ អដ្ឋ ជហាមសេ។

២០៤៣.

“អស្សត្ថា បនសា ចេមេ, និគ្រោធា ច កបិត្តនា;
វិវិធានិ ជលជាតានិ, តានិ អដ្ឋ ជហាមសេ។

២០៤៤.

“ឥមេ តិដ្ឋន្តិ អាវាមា, អយំ សីត្វទកា នទី;
យត្ថស្សុ បុព្វេ កិឡាម, តានិ អដ្ឋ ជហាមសេ។

២០៤៥.

“វិវិធានិ បុប្ផជាតានិ, អស្មី ឧបរិបត្តតេ;
យានស្ស បុព្វេ ជារេម, តានិ អន្ធន ជហាមសេ។

២០៤៦.

“វិវិធានិ ជលជាតានិ, អស្មី ឧបរិបត្តតេ;
យានស្ស បុព្វេ ភុញ្ញាម, តានិ អន្ធន ជហាមសេ។

២០៤៧.

“ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សា, ពលិតផ្កា ច នោ ឥមេ;
យេហិស្ស បុព្វេ កីឡាម, តានិ អន្ធន ជហាមសេ”តិ។

តត្ថ បុមុនាតិ ភវេវិចរន្តេន បុរិសេន។ លញ្ញាតិ លភិតតំ។ តំ មេ ទុក្ខតរំ
ឥតោតិ យំ មេ អម្ពំ បស្សិតុំ អលកន្តស្ស ទុក្ខំ, តំ ឥតោ ចោជនទុក្ខតោ
សតគុណោន សហស្សគុណោន សតសហស្សគុណោន ទុក្ខតរំ។ រុដ្ឋតីតិ
រោទិស្សតិ។ អឌ្ឍរត្តេ វ រត្តេ វាតិ អឌ្ឍរត្តេ វា សកលរត្តេ វា អម្ពេ សរិទ្ធា ចិរំ
រោទិស្សតិ។ អវសុដ្ឋតីតិ អប្បោទកា កុដ្ឋដី អវសុស្សតិ។ យថា សា ឱប្បមេវ
សុស្សតិ, ឯវំ អរុណោ ឧត្តច្ឆន្តេយេវ សុស្សិត្វា មរិស្សតីតិ អធិប្បាយេនេវមាហ។
វេទិសាតិ ឱលម្ពនសាខា។ តានីតិ យេសំ នោ មូលបុប្ផជលានិ គណ្ណាន្តេហិ ចិរំ
កីឡិតំ, តានិ អន្ធន ឧភោបិ មយំ ជហាម។ ហត្ថិកាតិ តាតេន អម្ពាភំ
កីឡនត្ថាយ កតា ហត្ថិកា។

តំ ឯវំ បរិទេវមានមេវ សទ្ធិ ភគិនិយា ជូជកោ អាគន្ធា ចោថេន្តោ គហេត្វា
បក្កាមិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២០៤៨.

“នីយមាណ កុមារាតេ, បិតរំ ឯតទព្រុំ;
អម្ពំ អាហេគ្យំ វជ្ជាសិ, តូញា តាត សុខី ភវ។

២០៤៩.

“ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សរា, ពលីពន្ទា ច នោ ឥមេ;
តានិ អម្ពាយ ធន្នេសិ, សោកំ តេហិ វិនេស្សតិ។

២០៥០.

“ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សរា, ពលីពន្ទា ច នោ ឥមេ;
តានិ អម្ពា ឧទិក្ខន្តិ, សោកំ បដិវិនេស្សតិ”តិ។

តទា ពោធិសត្តស្ស បុត្ត អារត្ត ពលវសោកោ ឧប្បន្និ, ហធយមំសំ ឧណ្ហំ
អហោសិ។ សោកេសរសីហន គហិតមត្តវារណោវិយ រាហុមុខំ បរិជ្ជចន្នោ
វិយ ច កម្មមាណោ សកកាវេន សណ្ឋាតុំ អសក្កោន្តោ អស្សបុណ្ណាហិ
នេត្តហិ បណ្ណាសាលំ បរិសិទ្ធា កលុនំ បរិទេវី។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា
អាហា -

២០៥១.

“តតោ វេស្សន្តរោ រាជា, ធានំ ទទ្វាន ខត្តិយោ;
បណ្ណាសាលំ បរិសិទ្ធា, កលុនំ បរិទេវី”តិ។

តតោ បរា មហាសត្តស្ស វិលាបតាថា ហោន្តិ -

២០៥២.

“កំ ទ្ធច្ឆ ធាតា តសិតា, ឧបុប្ផន្តិ ធារកា;
សាយំ សំវេសនាកាលេ, កោ នេ ធន្នេសិ ភោជនំ។

២០៥៣.

“កំ ឡង្គ ឆាតា តសីតា, ឧបរុច្ឆន្តិ ធារកា;
សាយំ សំវេសនាកាលេ, ‘អម្ពា ឆាតម្ព ទេវ នោ’។

២០៥៤.

“កងំ នុ បដំ គច្ឆន្តិ, បត្តិកា អនុចាហនា;
សន្តា សូនេហិ ចាទេហិ, កោ នេ ហត្ថេ គហេស្សតិ។

២០៥៥.

“កងំ នុ សោ ន លន្ទេយ្យ, សម្ពុទ្ធា បហរំ មម;
អន្ទុសកានំ បុត្តានំ, អលង្គី វត ព្រាហ្មណោ។

២០៥៦.

“យោមិ មេ ធាសិធាសស្ស, អញ្ញោ វា បន បេសិយោ;
តស្សបិ សុវិហ័នស្ស, កោ លង្គិ បហរិស្សតិ។

២០៥៧.

“វារិជស្សេវ មេ សតោ, ពន្ទស្ស កុមិនាមុខេ;
អក្កោសតិ បហរតិ, បិយេ បុត្តេ អបស្សតោ”តិ។

តត្ថ កំ ឡង្គាតិ កំ នុ អង្គ។ ឧបរុច្ឆន្តិ តិ សង្ឃិយោជនមគ្គំ គន្ធា ឧបរោទិស្សន្តិ។
សំវេសនាកាលេ តិ មហាជនស្ស បរិវេសនាកាលេ។ កោ នេ ទស្សតីតិ កោ
នេសំ កោជនំ ទស្សតិ។ កងំ នុ បដំ គច្ឆន្តិ តិ កងំ នុ សង្ឃិយោជនមគ្គំ គមិស្សន្តិ។
បត្តិកា តិ បាតិយានាទីហិ វិហិតា។ អនុចាហនា តិ ឧចាហនមត្ថេនបិ វិយុត្តា
សុខុមាលចាទា។ គហេស្សតីតិ កិលមថវិនោទនត្ថាយ កោ គណ្ហិស្សតិ។
ធាសិធាសស្ស តិ ធាសិយា ធាសោ អស្ស។ អញ្ញោ វា បន បេសិយោ តិ តស្សបិ

នាសោ, តស្សបិ នាសោតិ ឯវំ នាសបតិនាសបរម្បរាយ “យោ មយ្ហំ ចតុត្ថោ
បេសិយោ បេសនការកោ អស្ស, តស្ស ឯវំ សុវិហ័នស្សបិ អយំ វេស្សន្តរស្ស
នាសបតិនាសោ”តិ ញត្វា។ កោលដ្ឋិតិ កោលដ្ឋាសម្បន្នោ បហវេយ្យ, យុត្តំ
នុខោ តស្ស និល្លដ្ឋស្ស មម បុត្តេ បហវិតុន្តិ។ វារិជស្សេវាតិ កុមិនាមុខេ ពទ្ធស្ស
មជ្ឈស្សេវ សតោ មម។ អបស្សតោតិ អ-កាពេ និចាតមត្តោ, បស្សន្តស្សេវ
បិយបុត្តេ អក្កោសតិ ចេវ បហវិតិ ច, អហោ វត ធារុណោតិ។

អថស្ស កុមារេសុ សិនេហាន ឯវំ បរិវិតក្កោ ឧទទាទិ “អយំ ព្រាហ្មណោ
មម បុត្តេ អតិរិយ វិហេវេតិ, សោកំ សន្ធាវេតុំ ន សក្កាមិ, ព្រាហ្មណំ
អនុពន្ធិត្វា ជីវិតក្ខយំ ចាបេត្វា អានេស្សមិ តេ កុមារេ”តិ។ តតោ “អជ្ឈានមេតំ
កុមារានំ បីឡនំ អតិទុក្ខន្តំ ទានំ ទត្វា បច្ឆានុតប្បំ នាម សតំ ធម្មោ ន
ហោតី”តិ ចិន្តេសិ។ តទត្ថជោតនា ឥមា ទ្វេ បរិវិតក្កតាថា នាម ហោន្តិ -

២០៥៨.

“អទុ ចាបំ គហេត្វាន, ខត្តំ ពន្ធិយ វាមតោ;
អានេស្សមិ សកេ បុត្តេ, បុត្តានញ្ចា វិដោ ទុខោ។

២០៥៩.

“អជ្ឈានមេតំ ទុក្ខរូបំ, យំ កុមារា វិហញ្ញវេ;
សតញ្ចា ធម្មមញ្ញាយ, កោ ទត្វា អនុតប្បតី”តិ។

តត្ថ សតន្តិ បុព្ពពោធិសត្តានំ បវេណីធម្មំ។

សោ កិរ តស្មី ខណោ ពោធិសត្តានំ បវេណី អនុស្សរិ។ តតោ
“សព្ពពោធិសត្តានំ ជនបរិច្ឆាគំ, អផ្កបរិច្ឆាគំ, បុត្តបរិច្ឆាគំ, ភរិយបរិច្ឆាគំ,
ជីវិតបរិច្ឆាគន្តិ ឥមេ បញ្ចា មហាបរិច្ឆាគេ អបរិច្ឆជិត្វា ពុទ្ធកូតបុព្ពោ នាម នត្ថិ។

អបាម្បិ តេសំ អព្ពន្ធភោហោមិ, មយាបិ បិយបុត្តជីតោ អនត្វា ន សក្កា ពុទ្ធន
ភវិតុ"ន្តិ ចិន្តត្វា "កី ត្វំ វេស្សន្តរ បរេសំ ធាសត្ថាយ ទិន្នបុត្តានំ ទុក្ខភារំ ន
ជាធាសិ, យេន ព្រាហ្មណំ អនុពន្ធិត្វា ជីវិតក្ខយំ ចាបេស្សមីតិ សញ្ញំ
ឧប្បាទេសិ, ធានំ ទត្វា បច្ឆានុតប្បោ នាម តវ នាទ្បចោ"តិ ឯវំ អត្តានំ
បរិភាសិត្វា "សចេបិ ឯសោ កុមារេ មារេស្សតិ, ទិន្នកាលតោ បដ្ឋាយ មម ន
កិត្យិ ហោតី"តិ ទទ្គ្យសមាធានំ អធិដ្ឋាយ បណ្ណាសាលតោ និក្ខមិត្វា
បណ្ណាសាលទ្វារេ ចាសាណាជលកេ កញ្ចនបដិមារិយ និសីទិ។ ដូជកោបិ
ពោធិសត្តស្ស សម្មុខេ កុមារេ ចោថេត្វា នេតិ។ តតោ កុមារោ វិលបន្តោ អាហា

-

២០៦០.

“សច្ចំ កិរេវមាហំសុ, នវា ឯកច្ឆិយា ឥធ;
យស្ស នត្ថិ សកា មាតា, យថា នត្ថិ តថេវ សោ។

២០៦១.

“ឯហិ កណ្ណោ មរិស្សម, នត្តត្ថោ ជីវិតេន នោ;
ទិន្នម្ចាតិ ជនិទ្ធន, ព្រាហ្មណស្ស ធនេសិនោ;
អច្ឆាយិ កស្ស លុទ្ធស្ស, យោ នោ គាវោវ សុម្ពតិ។

២០៦២.

“ឥមេ តេ ជម្ពុកា រុក្ខា, វេទិសា សិទ្ធិវារកា;
វិវិធានិ រុក្ខជាតានិ, តានិ កណ្ណោ ជហាមសេ។

២០៦៣.

“អស្សត្ថា បនសា ចេមេ, និក្រោធា ច កបិត្តនា;

វិវិធានិ ជលជាតានិ, តានិ កណ្តោ ជហាមសេ។

២០៦៤.

“ឥមេ តិដ្ឋន្តិ អារាមា, អយំ សីតុទកា នទិ;
យត្ថស្ស បុព្វេ កីឡាម, តានិ កណ្តោ ជហាមសេ។

២០៦៥.

“វិវិធានិ បុប្ផជាតានិ, អស្មី ឧបរិបព្ពតេ;
យានស្ស បុព្វេ ជារេម, តានិ កណ្តោ ជហាមសេ។

២០៦៦.

“វិវិធានិ ជលជាតានិ, អស្មី ឧបរិបព្ពតេ;
យានស្ស បុព្វេ ភុព្ភាម, តានិ កណ្តោ ជហាមសេ។

២០៦៧.

“ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សា, ពលិតទ្វា ច នោ ឥមេ;
យេហិស្ស បុព្វេ កីឡាម, តានិ កណ្តោ ជហាមសេ”តិ។

តត្ថ យស្សាតិ យស្ស សន្តិកេ សកា មាតា នត្ថិ។ បិតា អត្ថិ, យថា
នត្ថិយេវ។

បុន ព្រាហ្មណោ ឯកស្មី វិសមដ្ឋានេ បក្ខលិត្វា បតិ។ តេសំ ហត្ថតោ
ពន្ធនវល្លិ មុច្ឆិត្វា គតា។ តេ បហជកុក្កជារិយ កម្មន្តា បលាយិត្វា
ឯកវេគេនេវ បិតុ សន្តិកំ អាគមីសុ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២០៦៨.

“នីយមាតា កុមារា តេ, ព្រាហ្មណស្ស បមុញ្ជិយ;

តេន តេន បដាវីសុ, ជាលី កណ្តាជីនា ចុកោ"តិ។

តត្ថ តេន តេនាតិ តេន មុត្តខណោន យេន ទិសាភាគេន តេសំ បិតា អត្ថិ,
តេន បដាវីសុ, បដាវីត្វា បិតុ សន្តិកញ្ជោវ អាគមីស្វតិ អត្តោ។

ជូជកោ វេគេនុជ្ជាយ វល្លិទណ្ឌាហត្ថោ កប្បជ្ជានគ្គិវិយ អវត្តរន្តោ អាគន្ធា
“អតិវិយ បលាយិតំ ឆេកា តុម្ពេ”តិ ហត្ថ ពន្ធិត្វា បុន នេសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២០៦៩.

“តតោ សោ វដ្ឋមាធាយ, ទណ្ឌាញាធាយ ព្រាហ្មណោ;
អាគោជយន្តោ តេ នេតិ, សិរិរាជស្ស បេក្ខតោ”តិ។

ឯវំ និយមានេសុ កណ្តាជីនា និវត្តិត្វា ឌីលោកេន្តិ បិតរា សទ្ធិ សល្លបិ។
តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២០៧០.

“តំ តំ កណ្តាជីនាវោច, អយំ មំ តាត ព្រាហ្មណោ;
លដ្ឋិយា បដិកោដេតិ, យវេ ជាតំវ ធាសិយំ។

២០៧១.

“ន ចាយំ ព្រាហ្មណោ តាត, ធម្មិកា ហោន្តិ ព្រាហ្មណោ;
យត្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណោន, ខាទិតុំ តាត នេតិ នោ;
និយមានេ បិសាចេន, កី នុ តាត ឧទិក្ខសី”តិ។

តត្ថ តន្តិ តំ បស្សមាណំ និសិទ្ធិំ បិតរំ សិរិរាជានំ។ ធាសិយន្តិ ធាសិកំ។
ខាទិតុន្តិ ខាទនត្ថាយ អយំ នោ គិរិទ្វារំ អសម្បត្តេយេវ ឧភោហិ ចក្ខុហិ

រត្តលោហិតពិន្ទុំ បក្សរន្តេហិ ខាទិស្សមីតិ នេតិ, តូញ ខាទិតុំ វា បចិតុំ វា
និយមនេ កី អម្ពេ ឧទិត្តសិ, សត្តនា សុខិតោ ហោហិតិ បរិទេវិ។

ធម្មារក្ខមារិកាយ វិលបន្តិយា កម្មមាណយ គប្បន្តិយា មហាសត្តស្ស
ពលវសោកោ ឧប្បជ្ជិ, ហធយវត្ថុ ឧណ្ហំ អហោសិ។ នាសិកាយ អប្បហោន្តិយា
មុខេន ឧណ្ហោ អស្សាសបស្សសេ វិស្សន្នេសិ។ អស្សនិ លោហិតពិន្ទុនិ ហុត្វា
នេត្តហិ និក្ខមីសុ។ សោ “ឥទំ ឯវរូបំ ទុក្ខំ សិនេហានេសេន ជាតំ, ន អញ្ញេន
ការណេន។ សិនេហំ អកត្វា មជ្ឈត្តេនេវ ភវិតត្ថ”ន្តិ តថាវរូបំ សោកំ អត្តនោ
ញ្ញាណពលេន វិនោទេត្វា បកតិនិសិដ្ឋាការេនេវ និសីទិ។ គិរិទ្ធារំ
អសម្មត្តាយេវ កុមារិកា វិលបន្តិ អគមាសិ។

២០៧២.

“ឥមេ នោ ចាទកា ទុក្ខា, ជីយោ ចទ្វា សុទុគ្គមោ;
និចេ ចោលម្ពតេ ស្វរិយោ, ព្រាហ្មណោ ច ធារេតិ នោ។

២០៧៣.

“ឱកន្ទាមសេ ភូតានិ, បព្ពតានិ វនានិ ច;
សរស្ស សិរសា វន្ទាម, សុបតិវត្ថេ ច អាបកេ។

២០៧៤.

“តិណាលតានិ ឱសដ្យោ, បព្ពតានិ វនានិ ច;
អម្ពំ អាហេត្យំ វជ្ជាថ, អយំ នោ នេតិ ព្រាហ្មណោ។

២០៧៥.

“វជ្ជន្តុ កោន្តោ អម្ពញ្ច, មជ្ជិ អស្មាក មាតវំ;
សចេ អនុបតិគុកាមាសិ, ឱប្បំ អនុបតិយាសិ នោ។

២០៧២.

“អយំ ឯកបដិ ឯតិ, ឧជុំ កច្ឆតិ អស្សមំ;
តមេវានុបតេយ្យាសិ, អបិ បស្សេសិ នេលហំ។

២០៧៣.

“អហោ វត វេ ជជីនី, វនមូលជលហារិកេ;
សុញ្ញំ ទិស្វាន អស្សមំ, តំ តេ ទុក្ខំ ភវិស្សតិ។

២០៧៤.

“អតិវេលំ នុ អម្ពាយ, ឧញ្ញា លទ្ធោ អនប្បកោ;
យា នោ ពទ្ធេ ន ជាតាសិ, ព្រាហ្មណេន ធនេសិនា។

២០៧៥.

“អច្ឆាយិកេន លុទ្ធេន, យោ នោ កាវោវ សុម្ពតិ;
អបជ្ឈ អម្ពំ បស្សេមុ, សាយំ ឧញ្ញាតោ អាគតំ។

២០៨០.

“ទដ្ឋា អម្ពា ព្រាហ្មណស្ស, ជលំ ខុទ្ទេន មិស្សិតំ;
តទាយំ អសិតោ ធាតោ, ន ពាទ្ធាំ ធារយេយ្យ នោ។

២០៨១.

“សូនា ច វត នោ ចាទា, ពាទ្ធាំ ធារេតិ ព្រាហ្មណោ;
ឥតិ តត្ថ វិលបីសុ, កុមារា មាតុគិទ្ធិនោ”តិ។

តត្ថ ចាទកាតិ ខុទ្ធកចាទា។ ឱកន្ទាមសេតិ អវកន្ទាម, អបចិត្តី និចរុត្តិ
នស្សេន្តា ជាតាបេម។ សរស្សាតិ ឥមស្ស បទុមសរស្ស បរិក្កាហកានេវ

នាគកុលានិ សិរសាវន្តាម។ សុបតិវត្ថុ ច អាបកេតិ សុបតិវត្ថាយ នទិយា
អធិវត្ថា ទេវតាបិ វន្តាម។ តិណាលតានីតិ តិណានិ ច ឱលម្ពកលតាយោ ច។
ឱសធឿតិ ឱសធិយោ។ សព្ពត្ថ អធិវត្ថា ទេវតា សន្ធាយេវមាហា។
អនុបតិវត្ថុកាមាសីតិ សចេបិ សា អម្ពាភំ បទានុបទំ អាគន្ធកាមាសិ។ អបិ
បស្សេសិ នេលហុន្តិ អបិ នាម ឯតាយ ឯកបទិយា អនុបតមាណា បុត្តកេ តេ
លហុ បស្សេយ្យាសីតិ ឯវំ តំ វទេយ្យជាតិ។ ជជិនីតិ ពទ្ធជដំ អារព្ភ មាតវំ
បរម្ពុទាលបនេន អាលបន្តិ អាហា។ អតិវេលន្តិ បមាណាតិក្កន្ធី កត្វា។ ឧញ្ញាតិ
ឧញ្ញាចរិយាយ។ ជលន្តិ វនមូលជលាជលំ។ ឧទ្ទេន មិស្សិតន្តិ ឧទ្ទកមដុនា
មិស្សិតំ។ អសិតាតិ អសិតាសនោ បរិគុត្តជលោ។ ជាតាតិ សុហិតោ។ ន
ពាទ្ធាំ ជារយេយ្យ នោតិ ន នោ ពាទ្ធាំ វេកេន នយេយ្យ។ មាតុគិទ្ធិនោតិ មាតវិ
គិទ្ធន សមន្នាគតា ពលវសិនេហា ឯវំ វិលវីស្សតិ។

ទារកបព្ពវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

មទ្ធិបព្ពវណ្ណានា

យំ បន តំ រញ្ញា បថី ឧន្ទាទេត្វា ព្រាហ្មណស្ស បិយបុត្តេសុ ទិន្នេសុ យាវ
ព្រាហ្មលោកា ឯកកោលាហលំ ជាតំ, តេនបិ ភិដ្ឋមានហទយាវិយ
ហិមវន្តវាសិនោ ទេវា តេសំ ព្រាហ្មណេន និយមាណំ តំ វិលាបំ សុត្វា
មន្តយីសុ “សចេ មទ្ធិ កាលស្សេវ អស្សមំ អាគមិស្សតិ, តត្ថ បុត្តកេ អទិស្វា
វេស្សន្តំ បុច្ឆិត្វា ព្រាហ្មណស្ស ទិន្នការំ សុត្វា ពលវសិនេហេន បទានុបទំ
ជារិត្វា មហន្តំ ទុក្ខំ អនុភវេយ្យ” តិ។ អថ តេ តយោ ទេវបុត្តេ “តុម្កេ
សីហព្យគ្គដិបិវេសេ និម្មិនិត្វា ទេវិយា អាគមនមគ្គំ សន្និវុត្តិត្វា យាចិយមាណាបិ
យាវ ស្វរិយត្ថដ្ឋមនា មគ្គំ អទត្វា យថា ចន្ទាលោកេន អស្សមំ បរិសិស្សតិ,

ឯវេមស្ស ឥហាជីនម្បិ អវិហេវេនត្ថាយ អារក្ខំ សុសំវិហិតំ ករេយ្យថា”តិ
អាណាបេសុំ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២០៨២.

“តេសំ លាលប្បិតំ សុត្វា, តយោ វាឡា វនេ មិគា;
សីហោ ព្យុគ្គោ ច ធិបិ ច, ឥទំ វេនមព្រាវុំ។

២០៨៣.

“មា ហេវ នោ រាជបុត្តិ, សាយំ ឧញ្ញាតោ អាគមា;
មា ហេវម្ហាក និព្វោគេ, ហេវយិត្ត វនេ មិគា។

២០៨៤.

“សីហោ ច នំវិហេវេយ្យ, ព្យុគ្គោ ធិបិ ច លក្ខណំ;
នេវ ជាលីកុមារស្ស, កុតោ កណ្ណាជីនា សិយា;
ឧកយេនេវ ជីយេថ, បតី បុត្តេ ច លក្ខណា”តិ។

តត្ថ ឥទំ វេនមព្រាវុំន្ត “តុម្ពេ តយោ ជនា សីហោ ច ព្យុគ្គោ ច ធិបិ ចាតិ ឯវំ
តយោ វាឡា វនេ មិគា ហោថា”តិ ឥទំ តា ទេវតា តយោ ទេវបុត្តេ វេនមព្រាវុំ។
មា ហេវ នោតិ មទ្ធិ រាជបុត្តិ ឧញ្ញាតោ សាយំ មា អាគមិ, ចន្ទាលោកេន សាយំ
អាគច្ឆតិ វេនន្តិ។ មា ហេវម្ហាក និព្វោគេតិ អម្ហាកំ និព្វោគេ វិជិតេ វេនយដាយំ
មា នំកោចិបិ វនេ វាឡាមិគា វិហេវេសិ។ នយថាវិហេវេសិ, ឯវេមស្ស អារក្ខំ
គណ្ណាថាតិ វេនន្តិ។ សីហោ ច នន្តិ សេច ហិ តំ អនាវក្ខំ សីហាជីសុ កោចិ
វិហេវេយ្យ, អេស្ស ជីវិតក្ខយំ បត្តាយ នេវ ជាលីកុមារោ អស្ស, កុតោ
កណ្ណាជីនា សិយា។ ឯវំ សាលក្ខណសម្បជ្ជា ឧកយេនេវ ជីយេថ បតី បុត្តេ
ចាតិ ទ្វិហិ កោដ្ឋាសេហិ ជីយេថេវ, តស្មា សុសំវិហិតមស្ស អារក្ខំ ករេថាតិ។

អថតេ តយោ ទេវបុត្តា “សាធ្វ”តិ តាសំ ទេវតានំ តំ វេចនំ បដិស្សុណិគ្វា
សីហាព្យគ្សធិបិនោ ហុត្វា អាគន្ធា តស្សា អាគមនមគ្គេ បដិចាជិយា និបជ្ជិសុ។
មជ្ជិបំ ខោ “អជ្ជ មយា ទុស្សបិនោ ធិដ្ឋោ, កាលស្សេវ មូលដលាដលំ គហេត្វា
អស្សមំ គមិស្សមី”តិ កម្មមាធា មូលដលាដលានិ ឧបធាវេសី។ អថស្សា
ហត្ថតោ ខណិក្ខិ បតិ, តថា អំសតោ ឧត្តិវញ្ញ បតិ, ទក្ខិណក្ខិច ជន្ទតិ, ដលិនោ
រុក្ខា អដលាវិយ អដលា ច ដលិនោវិយ ខាយីសុ, ទស ទិសា ន បញ្ញាយីសុ។
សា “កី ទុ ខោ ឥទំ, បុព្វេ អភូតបុព្វំ អជ្ជ មេ ហោតិ, កី ភវិស្សតិ, មយ្ហំ វា
អន្តរាយោ ភវិស្សតិ, មម បុត្តានំ វា, ឧទាហុ វេស្សន្តរស្សា”តិ ចិន្តេត្វា អាហា -

២០៨៥.

“ខណិក្ខិកំ មេ បតិទំ, ទក្ខិណក្ខិ ច ជន្ទតិ;
អដលា ដលិនោ រុក្ខា, សញ្ញា មុយ្ហន្តិ មេ ទិសា”តិ។

ឯវំ សា បរិទេវន្តិ បក្កាមិ។

២០៨៦.

“តស្សា សាយន្តកាលស្មី, អស្សមាគមនំ បតិ;
អត្ថផ្គតម្ហិ ស្វរិយេ, វាឡា បន្តេ ឧបជ្ឈហំ។

២០៨៧.

“នីចេ ចោលម្ហតេ ស្វរិយោ, ទូរេ ច វត អស្សមោ;
យញ្ច នេសំ ឥតោ ហស្សំ, តំ តេ ភុញ្ញេយ្យ កោជនំ។

២០៨៨.

“សោ ទ្វន ខត្តិយោ ឯកោ, បណ្ណាសាលាយ អច្ឆតិ;
តោសេន្តោ ទារកេ ធាតេ, មមំ ទិស្វា អនាយតី។

២០៨៩.

“តេ ទូន បុត្តកា មឃ្លី, កបណាយ វរាភិយា;
សាយំ សំវេសនាកាលេ, ជីវីបីតាវ អច្ឆរេ។

២០៩០.

“តេ ទូន បុត្តកា មឃ្លី, កបណាយ វរាភិយា;
សាយំ សំវេសនាកាលេ, វារីបីតាវ អច្ឆរេ។

២០៩១.

“តេ ទូន បុត្តកា មឃ្លី, កបណាយ វរាភិយា;
បច្ចុគ្គតា មំ តិជ្ជន្តិ, វច្ឆា ពាលាវ មាតវំ។

២០៩២.

“តេ ទូន បុត្តកា មឃ្លី, កបណាយ វរាភិយា;
បច្ចុគ្គតា មំ តិជ្ជន្តិ, ហំសារុបរិបល្លលេ។

២០៩៣.

“តេ ទូន បុត្តកា មឃ្លី, កបណាយ វរាភិយា;
បច្ចុគ្គតា មំ តិជ្ជន្តិ, អស្សមស្សវិទូរតោ។

២០៩៤.

“ឯកាយនោ ឯកបថោ, សរា សោត្តា ច បស្សតោ;
អញ្ញំ មគ្គំ ន បស្សមិ, យេន គច្ឆេយ្យ អស្សមំ។

២០៩៥.

“មិកា នមត្ថុ រាជានោ, កាននស្មី មហាព្ពលា;

ធម្មេន ភាគរោហោជ, មគ្គំ មេ ទេជ យាចិតា។

២០៩៦.

“អវុទ្ធស្សហំ ភិរិយា, រាជបុត្តស្ស សិរីមតោ;
តំ ចាហំ នាតិមញ្ញាមិ, រាមំ សីតាវុទ្ធតា។

២០៩៧.

“តុម្ពេ ច បុត្តេ បស្សេ, សាយំ សំវេសនំ បតិ;
អហញ្ច បុត្តេ បស្សេយ្យំ, ជាលី កណ្តាជិនំ ចុកោ។

២០៩៨.

“ពហុំ ចិនំ មូលជលំ, ភក្ខោ ចាយំ អនប្បកោ;
តតោ ឧបឡំ ធស្សាមិ, មគ្គំ មេ ទេជ យាចិតា។

២០៩៩.

“រាជបុត្តិ ច នោ មាតា, រាជបុត្តោ ច នោ បិតា;
ធម្មេន ភាគរោហោជ, មគ្គំ មេ ទេជ យាចិតា”តិ។

តត្ថ តស្សាតិ តស្សា មម។ អស្សមាគមនំ បតីតិ អស្សមំ បជិច្ច សន្ធាយ
អាគច្ឆន្តិយា។ ឧបជ្ឈហុន្តិ ឧដ្ឋាយ បិតា។ តេ កិរ បឋមំ បជិចាជិយា និបដ្ឋិតា
តាយ អាគមនកាលេ ឧដ្ឋាយ វិជម្ពិតា មគ្គំ រុក្ខត្ថា បជិចាជិយា តិរិយំ អដ្ឋសុ។
យញ្ច តេសន្តិ អហញ្ច យំ ឥតោ មូលជលាជលំ តេសំ ហរិស្សំ, តមេវ វេស្សន្តរោ
ច ឧកោ បុត្តកា ចាតិ តេ តយោបិ ជនា ភុញ្ញេយ្យំ, អញ្ញំ តេសំ ភោជនំ នត្ថិ។
អនាយតិន្តិ អនាគច្ឆន្តិ មំ ញាតា ឯកកោវ ទូន ទារកេ តោសេន្តោ និសិន្នោ។
សំវេសនាកាលេតិ អញ្ញេសុ ធិវេសេសុ អត្ថនោ ខាធាបនបិវាបនកាលេ
ទីវបីតាវាតិ យថា ទីវបីតា មិគចោតកា ទីវត្ថាយ កន្តិតា តំ អលភិតា

កន្លែង និង ឡើងមុខ, ឯ មេ បុត្រ កា ជលាជល ត្រាយ កន្លែង តំ អលភិត្វា
កន្លែង និង ឧបគតា ភវិស្សន្តិតិ វេទិតិ។

វារីបីតាវាតិ យថា បិបាសិតា មិគហោតកា ចានីយត្រាយ កន្លែង តំ
អលភិត្វា កន្លែង និង ឡើងមុខ ឥមិនាវ នយេន អត្ថោ វេទិតត្ថោ។ អច្ឆវេតិ
អច្ឆន្តិ។ បច្ឆុត្តតា មំ តិដ្ឋន្តិតិ មំ បច្ឆុត្តតា ហុត្វា តិដ្ឋន្តិ។ “បច្ឆុត្តន្តនា” តិបិ ចាថោ,
បច្ឆុត្តន្តតិ អត្ថោ។ ឯកាយនោតិ ឯកស្សេវ អយនោ ឯកបទិកមគ្គោ។
ឯកបថោតិ សោ ច ឯកោវ, ធុតិយោ នត្ថិ, ឡើងមុខ គន្លំ ន សក្កា។ កស្មា?
យស្មា សរា សោញ្ញា ច បស្សតោ។ មិគា នមត្ថុតិ សា អញ្ញំ មគ្គំ អធិស្វា “ឯតេ
យាចិត្វា បដិក្កមាបេស្សមី” តិ ជលបច្ឆិ សីសតោ ឡើងមុខ អញ្ញាលី បគ្គយ្ហ
នមស្សមាណា ឯវមាហា។ ភាតរោតិ អហម្យំ មនុស្សរាជបុត្តិ, តុម្ហិបិ
មិគរាជបុត្តា, ឥតិ មេ ធម្មេន ភាតរោ ហោថ។

អវុទ្ធស្សតិ វជ្ជតោ បញ្ញាជិតស្ស។ រាមំ សីតាវុទ្ធតាតិ យថា
នសរេវរាជបុត្តំ រាមំ តស្ស កនិជ្ជកគិន្តិ សីតាទេវី តស្សេវ អគ្គមហេសី ហុត្វា
តំ អនុត្តតា បតិទេវតា ហុត្វា អប្បមត្តា ឧបជ្ជាសិ, តថា អហម្យំ វេស្សន្តរំ
ឧបជ្ជហមិ, នាតិមញ្ញាមីតិ វេទិតិ។ តុម្ហេ ចាតិ តុម្ហេ ច មយ្ហំ មគ្គំ ធិត្វា សាយំ
គោចរគ្គហណាកាលេ បុត្តេ បស្សេ, អហញ្ញ អត្តនោ បុត្តេ បស្សេយ្យំ, ទេវេ មេ
មគ្គន្តិ យាចិតិ។

អថ តេ តយោ ទេវបុត្តា វេលំ ឡើងមុខ តា “ឥទានិស្សា មគ្គំ ទាតុំ វេលា” តិ
ញាត្វា ឧជ្ជាយ អបគច្ឆីសុ។ តមគ្គំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២២០០.

“តស្ស លាលប្បមាណាយ, ពហុំ ការុញ្ញសញ្ញិតិ;

សុត្វា នេលបតី វាចំ, វាឡា បន្តា អបក្កមុ"ន្តិ។

តត្ថ នេលបតីន្តិ ន ឯលបតី ឯលចាតវិវហិតំ វិសដ្ឋំ មជ្ជវាចំ។

សាបិ វាឡេសុ អបកតេសុ អស្សមំ អគមាសិ។ តទា ច បុណ្ណាមុចោសថោ
ហោតិ។ សា ចផ្កមនកោជី បត្វា យេសុ យេសុ ឃានេសុ បុត្តេ បុត្តេ បស្សតិ,
តេសុ តេសុ ឃានេសុ អបស្សន្តិ អាហា -

២២០១.

“ឥមម្ហំ នំ បទេសម្ហំ, បុត្តកា បំសុកុណ្ឌិតា;
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ, វច្ឆា ពាលាវ មាតវំ។

២២០២.

“ឥមម្ហំ នំ បទេសម្ហំ, បុត្តកា បំសុកុណ្ឌិតា;
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ, ហំសារុបរិបល្លលេ។

២២០៣.

“ឥមម្ហំ នំ បទេសម្ហំ, បុត្តកា បំសុកុណ្ឌិតា;
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ, អស្សមស្សវិទូរតោ។

២២០៤.

“ទ្វេ មិគា វិយ ឧក្កណ្ណា, សមន្តា មភិជារីនោ;
អានន្តិនោ បមុទិតា, វគ្គមាធាវ កម្មវេ;
ត្បជ្ជ បុត្តេ ន បស្សមិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុកោ។

២២០៥.

“ឆកលីវ មិគី ធាបំ, បក្ខិ មុត្តាវ បញ្ចារ;

ឡីហាយ បុត្តេ និក្ខមី, សីហីវាមិសតិទ្ធីន៍;
ត្បដ្ឋ បុត្តេ ន បស្សមិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុកោ។

២២០៦.

“ឥទំ នេសំ បទក្កន្តំ, នាកានមិវ បព្ពតេ;
ចិត្តកា បរិកិណ្ណាយោ, អស្សមស្សវិទូរតោ;
ត្បដ្ឋ បុត្តេ ន បស្សមិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុកោ។

២២០៧.

“វាលីកាយបិ ឡីកិណ្ណា, បុត្តកា បំសុកុណ្ឌិតា;
សមន្តា អភិជាន្តិ, តេ ន បស្សមិ ធារកោ។

២២០៨.

“យេ មំ បុរេ បច្ចុជ្ជន្តិ, អរញ្ញា ទូរមាយតី;
ត្បដ្ឋ បុត្តេ ន បស្សមិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុកោ។

២២០៩.

“ឆកលីវ មិគី ឆាចា, បច្ចុគ្គន្តុន មាតវំ;
ទូរេ មំ បរិលោកេន្តិ, តេ ន បស្សមិ ធារកោ។

២២១០.

“ឥទំ នេសំ កីឡនកំ, បតិទំ បណ្ណាពោលុវំ;
ត្បដ្ឋ បុត្តេ ន បស្សមិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុកោ។

២២១១.

“ថនា ច មយ្ហិមេ បូរា, ឧរោ ច សម្មទាលតិ;

ត្បូង បុត្ត ន បស្សមិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុកោ។

២២១២.

“ឧត្តង្គោកោវិចិត្តាតិ, ជនមេការលម្ពតិ;

ត្បូង បុត្ត ន បស្សមិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុកោ។

២២១៣.

“យស្ស សាយន្តសមយំ, បុត្តកា បំសុកុណ្ឌិតា;

ឧត្តង្គោមេវិត្តន្តិ, តេ ន បស្សមិ ធារកោ។

២២១៤.

“អយំ សោ អស្សមោ បុត្តេ, សមន្នោ បដិភាតិ មំ;

ត្បូង បុត្ត អបស្សន្យា, ភមតេ វិយ អស្សមោ។

២២១៥.

“កិមិទំ អប្បសន្នោវ, អស្សមោ បដិភាតិ មំ;

កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ, មតា មេ នូន ធារកា។

២២១៦.

“កិមិទំ អប្បសន្នោវ, អស្សមោ បដិភាតិ មំ;

សកុណាបិ ន វស្សន្តិ, មតា មេ នូន ធារកា”តិ។

តត្ថ នន្តិ និបាតមត្តំ។ បំសុកុណ្ឌិតាតិ បំសុមក្ខិតា។ បច្ចុគ្គតា មន្តិ មំ
បច្ចុគ្គតា ហុត្វា។ “បច្ចុគ្គន្តា”តិបិ ចាថោ, បច្ចុគ្គន្តាសង្ខារេ អត្ថោ។ ឧក្កណ្ឌាតិ
យថា មិគទោតកា មាតវំ ទិស្វា កណ្ណោ ឧត្តិបិត្វា គីរំ បសារេត្វា មាតវំ
ឧបគន្ធា ហដ្ឋតុដ្ឋា សមន្តា អភិជារីនោ។ វគ្គមាណវំ កម្មវេតិវដ្ឋមាណយេវ

មាតុ បាទយមំសំ កម្មេន្តិវិយ ឯវំ បុព្វេ មម បុត្តា។ ត្បដ្ឋាតិ តេ អដ្ឋេ ន
បស្សមិ។ ឆកលីវ មិគី ឆាបន្តិយថា ឆកលី ច មិគី ច បញ្ចវសន្តាតា
កុលាវកា មុត្តា បក្ខិ ច អាមិសតិទ្ធិនំ សីហី ច អត្តនោ ឆាបំ ឱហាយ
គោចរាយ បក្កមន្តិ, តថាហម្មិ ឱហាយ បុត្តេ គោចរាយ និក្ខមិន្តិ វេទតិ។ ឥទំ
នេសំ បទក្កន្តន្តិ វស្សវត្ថុ សានុបព្វតេ នាគានំ បទវលញ្ញំ វិយ ឥទំ នេសំ
កិឡនដ្ឋានេ អាធាវនបិធាវនបទក្កន្តំ បញ្ញាយតិ។ ចិត្តកាតិ សញ្ញាតនិចិត្តា
កវាលុកបុញ្ញា។ បរិកិណ្ណាយោតិ វិប្បកិណ្ណាយោ។ សមន្តា មភិធាវន្តិ
អញ្ញេសុ ធិវសេសុ សមន្តា អភិធាវន្តិ។

បច្ចុដ្ឋេន្តិ បច្ចុគ្គន្តិ។ ទូរមាយតិន្តិ ទូរតោ អាគច្ឆន្តិ។ ឆកលីវ មិគី ឆាចាតិ
អត្តនោ មាតវំ ឆកលី វិយ មិគី វិយ ច ឆាចា។ ឥទំ នេសំ កិឡនកន្តិ
ហត្ថិរូបកាធិហិ កិឡន្តានំ ឥទព្វា តេសំ ហត្ថតោ សុវណ្ណាវណ្ណំ កិឡនពេលុវំ
បរិគឡិក្ខា បតិភំ។ មយ្ហិមេតិ មយ្ហំ ឥមេ ជនា ច ជីវស្ស បូរា។ ឧរោ ច
សម្បទាលតីតិ បាទយព្វា ជលតិ។ ឧច្ឆន្តេ មេ វិវត្តន្តិ មម ឧច្ឆន្តេ អាវត្តន្តិ
វិវត្តន្តិ។ សមន្តោ បដិភាតិ មន្តិ សមន្តដ្ឋានំ វិយ មយ្ហំ ឧបដ្ឋាតិ។ ត្បដ្ឋាតិ តេ
អដ្ឋេ។ អបស្សន្យាតិ អបស្សន្តិយា មម។ ភមតេ វិយាតិ កុលាលចក្កំ វិយ
ភមតិ។ កាកោលាតិ វេនកាកា។ មតា នូនាតិ អន្ធា មតា វា កេនចិ នីតា វា
ភវិស្សន្តិ។ សកុណាតិ អវសេសសកុណា។

ឥតិ សាវិលបន្តិ មហាសត្តស្ស សន្តិកំ គន្ធា ជលបច្ឆិ ឱតារេត្វា មហាសត្តំ
តុណ្ហិមាសីនំ ទិស្វា ទារកេ ចស្ស សន្តិកេ អបស្សន្តិ អាហា -

២២១៧.

“កិមិទំ តុណ្ហិភូតោសិ, អបិ វត្ថុវ មេ មនោ;
កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ, មតា មេ នូន ទារកា។

២២១៨.

“កិមិទំ តុណ្ហិត្យតោសិ, អបិ រត្តេវ មេ មនោ;
សកុណាបិ ន វស្សន្តិ, មតា មេ នួន ធារកា។

២២១៩.

“កង្ខិ នុ មេ អយ្យបុត្ត, មិគា ខាទីសុ ធារកេ;
អរញ្ញោ ភីរណេវិវនេ, កេន នីតា មេ ធារកា។

២២២០.

“អនុ តេ បហិតា ទូតា, អនុ សុត្តា បិយំវនា;
អនុ ពហិ នោ និក្ខន្តា, ឱឆ្ឆាសុ បសុតា នុតេ។

២២២១.

“នេវាសំ កេសា ទិស្សន្តិ, ហត្ថចាទា ច ជាលិនោ;
សកុណានញ្ច ឱចាតោ, កេន នីតា មេ ធារកា”តិ។

តត្ថ អបិ រត្តេវ មេ មនោតិ អបិ ពលវបច្ចសេ សុបិទំ បស្សន្តិយាវិយ មេ
មនោ។ មិគាតិ សីហាធម្មោ វាឡមិគា។ ភីរណេតិ និរោដេ។ វិវនេតិ វិវិត្តេ។
ទូតាតិ អនុ ជេតុត្តរនគរេ សិរិរញ្ញោ សន្តិកំ តយា ទូតា កត្វា បេសិតា។
សុត្តាតិ អន្តោបណ្ណាសាលំ បរិសិត្វា សយិតា។ អនុ ពហិ នោតិ អនុ តេ ធារកា
ឱឆ្ឆាបសុតា ហុត្វា ពហិ និក្ខន្តាតិ បុច្ឆតិ។ នេវាសំ កេសា ទិស្សន្តិសាមិ
វេស្សន្តរ, នេវ តេសំ កាឡញ្ញនវណ្ណា កេសា ទិស្សន្តិ។ ជាលិនោតិ
កញ្ចនជាលវិចិត្តា ហត្ថចាទា។ សកុណានញ្ច ឱចាតោតិ ហិមវន្តបទេសេ
ហត្ថិលិដ្ឋសកុណា នាម អត្ថិ, តេ ឱបតិត្វា អាទាយ អាគាសេនេវ គប្បន្តិ។ តេន

តំ បុត្រាមី “កី តេហ៍ សកុណាហ៍ ជីតា, តេតា អញ្ជើសម្បី កេសញ្ចី តេសំ
សកុណានំវិយ ឌីចាតោ ជាតោ, អក្ខាហ៍, កេន ជីតា មេ ធារកា” តិ?

ឃុំ វុត្តបិ មហាសត្តោ ន កិញ្ចី អាហា។ អថ នំ សា “ធនេ, កស្មា មយា សទ្ធិ ន
កថេសិ, កោ មម ធាសោ” តិ វត្ថា អាហា -

២២២២.

“ឥទំ តតោ ធុក្ខតរំ, សល្លវិទ្ធោ យថា វណោ;
ត្បដ្ឋ បុត្តេ ន បស្សមិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុកោ។

២២២៣.

“ឥទម្បី ធុតិយំ សល្លំ, កម្មតិ ហធយំ មម;
យញ្ច បុត្តេ ន បស្សមិ, ត្បញ្ច មំ នាភិកាសសិ។

២២២៤.

“អជ្ជេវ មេ ឥមំ វត្ថី, វាជបុត្តេ ន សំសតិ;
មញ្ញោ ឌីក្កន្តសន្តំ មំ, ចាតោ ធុត្ថិសិ នោ មត” តិ។

តត្ថ ឥទំ តតោ ធុក្ខតរន្តិ សាមិ វេស្សន្តរ, យំ មម វជ្ជា បញ្ចាជិតាយ អរញ្ញោ
វសន្តិយា បុត្តេ ច អបស្សន្តិយា ធុក្ខំ, ឥទំ តរ មយា សទ្ធិ អកថនំ មយំ តតោ
ធុក្ខតរំ។ ត្បញ្ច មំ អគ្គិទឡំ បជិទហន្តោវិយ បចាតា បតិកំ ធន្លោន ចោថេន្តោ
វិយ សល្លេន វណំវិជ្ឈន្តោវិយ តុណ្ហិកាវេន កិលមេសិ។ ឥទញ្ចី មេ ហធយំ
សល្លវិទ្ធោ យថា វណោ តថេវ កម្មតិ ថេវ វុជតិ ច។ “សម្បវិទ្ធោ” តិបិ ចាថោ,
សម្បតិវិទ្ធោតិ អត្ថោ។ ឌីក្កន្តសន្តំ មន្តិ អបគតជីវិតំ មំ។ ធុត្ថិសិ នោ មតន្តិ ឯត្ថ
នោ-កាវេ និចាតមត្តោ, មតំ មំ កាលស្សេវ ត្បំ បស្សិស្សសីតិ អត្ថោ។

អថ មហាសត្តោ “កក្ខុឡ កថាយ នំ បុត្តសោកំ ជហាបេស្សមី” តិ ចិន្តេត្វា
ឥមំ កាថមាហា -

២២២៥.

“នួន មទ្គី វរាហេហា, រាជបុត្តិ យសស្សីនី;
ចាតោ គតាសិ ឡោយ, កិមិទំ សាយមាគតា” តិ។

តត្ថ កិមិទំ សាយមាគតា តិ “មទ្គី, តំ អភិរូចា ចាសាទិកា, ហិមវន្តេ ច នាម
ពហូ វនបរកា តាបសវិជ្ជាធរាជយោវិចរន្តិ។ កោ ជាធាតិ, កី ភវិស្សតិ, កិញ្ចា
តយា កតំ, តំ ចាតោវ គន្ធា កិមិទំ សាយមាគតាសិ, ធម្មាគុមារកេ ឱហាយ
អរញ្ញាគតិត្ថិយោ នាម សសាមិកិត្ថិយោ ឯវរូចា ន ហោន្តិ, ‘កា នុខោ មេ
ធារកានំ បវត្តិ, កី វា មេ សាមិកោ ចិន្តេស្សតី’ តិ ឯត្ថកម្មំ តេ នាហោសិ។ តំ
ចាតោវ គន្ធា ចន្ទាលោកេន អាគតាសិ, មម ធុគ្គតការស្សេវេស ឆោសោ” តិ
តន្តេត្វា វព្វេត្វា កថេសិ។

សា តស្ស កថំ សុត្វា អាហា -

២២២៦.

“ននុ តំ សទ្ធមស្សោសិ, យេ សវំ ចាតុមាគតា;
សីហស្សបិ ននន្តស្ស, ព្យគ្សស្ស ច និកុដ្ឋិតំ។

២២២៧.

“អហុ បុព្ពនិមិត្តំ មេ, វិចរន្ត្យា ព្រហារនេ;
ខណីត្តោ មេ ហត្ថា បតិកោ, ឧត្តិវញ្ញាបិ អំសតោ។

២២២៨.

“តទាហំ ព្យាបិតាភីតា, បុត្ត កត្វាន អញ្ញាលី;
សព្ពុទ្ធិសា នមស្សីស្សំ, អបិ សោត្តិ ឥតោ សិយា។

២២២៩.

“មា ហោវ នោ រាជបុត្តោ, ហតោ សីហោន ធិបីនា;
ធារកាវា បរាមជ្ជា, អច្ឆកោកតវច្ឆិហិ។

២២៣០.

“សីហោ ព្យាក្សោ ច ធិបី ច, តយោ វាឡា វនេ មិគា;
តេ មំ បរិយារុំ មគ្គំ, តេន សាយម្ហិ អាគតា”តិ។

តត្ថ យេ សវំ ចាតុមាគតាតិ យេ ចានីយំ ចាតុំ ឥមំ សវំ អាគតា។
ព្យាក្សស្ស ចាតិ ព្យាក្សស្ស ច អញ្ញោសំ ហតិអាធិនំ ចតុប្បធានព្យោវ
សកុណាសង្ឃស្ស ច និក្ខេជិតំ ឯកនិទ្ទាទសទ្គំ កី តំ ន អស្សោសីតិ បុច្ឆតិ។ សោ
បន មហាសត្តេន បុត្តានំ ទិន្នវេលាយ សន្នោ អហោសិ។ អហុ បុព្វនិមិត្តំ មេតិ
នេវ, ឥមស្ស មេ ទុក្ខស្ស អនុភវនត្ថាយ បុព្វនិមិត្តំ អហោសិ។ ឧត្តិវន្តិ អំសក្ខុជេ
បច្ឆិលគ្គនកំ។ បុច្ឆតិ វិសុំ វិសុំ។ សព្ពុទ្ធិសា នមស្សីស្សន្តិ សព្ពា ទស ទិសា
នមស្សី។ មា ហោវ នោតិ អម្ពាគំ រាជបុត្តោ សីហាធិបិ ហតោ មា ហោតុ,
ធារកាបិ អច្ឆាធិបិ បរាមជ្ជា មា ហោត្ថតិ បត្តយន្តិ នមស្សីស្សំ។ តេ មំ
បរិយារុំ មគ្គន្តិ សាមិ វេស្សន្តរ, អហំ “ឥមាធិ ច ភីសនកាធិ មហាឆានិ,
ទុស្សបិនោ ច មេ ធិដ្ឋោ, អន្ធន សកាលស្សេវ គមិស្សមី”តិ កម្មមាធា
មូលដលាដលានិ ឧបទាវេសី, អថ មេ ដលិតវុក្ខាបិ អដលាវិយ អដលា ច
ដលិនោវិយ ទិស្សន្តិ, កិច្ចន ដលាដលានិ គហេត្វា គិរិទ្ធារំ សម្មាបុណ្ហី។ អថ
តេ សីហាធយោ មំ ទិស្វា មគ្គំ បដិចាជិយា រុម្ពិត្វា អជ្ជសុ។ តេន សាយំ
អាគតាម្ហិ, ឧមាហិ មេ, សាមីតិ។

មហាសត្តោ តាយ សន្ធិ ឯត្ថកមេវ កងំ វត្វា យាវ អរុណុគ្គមនា ន កិត្យិ
កថេសិ។ តតោ បជ្ឈាយ មន្ទី នាឈ្យការកំ វិលបន្តិ អាហា -

២២ក៣.

“អហំ បតិញ្ចា បុត្តេ ច, អាចេវមិវ មាណវោ;
អនុដ្ឋិតា ទិវាវត្ថី, ជជិនី ព្រហ្មចារិនី។

២២ក៣២.

“អទិនានិ បរិទហិត្វា, វនមូលជលហារិយា;
វិចរាមិ ទិវាវត្ថី, តុម្ហំ កាមា ហិ បុត្តកា។

២២ក៣៣.

“អហំ សុវណ្ណាហាលិដ្ឋី, អាកតំ បណ្ណាពោលុរំ;
រុក្ខបក្កានិ ចាហាសី, ឥមេ វោ បុត្ត កីឡនា។

២២ក៣៤.

“ឥមំ មូឡាលីវត្ថកំ, សាលុកំ ចិញ្ចកេទកំ;
ភុញ្ញា ខុទ្ទេហិ សំយុត្តំ, សហ បុត្តេហិ ខត្តិយ។

២២ក៣៥.

“បទុមំ ជាលិនោ ទេហិ, កុមុទញ្ចា កុមារិយា;
មាលិនេ បស្ស នច្ឆន្តេ, សិរិ បុត្តានិ អង្គរយ។

២២ក៣៦.

“តតោ កណ្ណាជិនាយបិ, និសាមេហិ រថេសក;
មញ្ញុស្សរាយ វគ្គុយា, អស្សមំ ឧបយន្តិយា។

២២៣៧.

“សមានសុខទុក្ខម្ហា, រដ្ឋា បញ្ចាជិតា ឧភោ;
អបិ សិរិ បុត្តេ បស្សេសិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុភោ។

២២៣៨.

“សមណោ ព្រាហ្មណោ នូន, ព្រាហ្មចរិយបរាយណោ;
អហំ លោកេ អភិស្សបី, សីលវន្តេ ពហុស្សតេ;
ឡដ្ឋ បុត្តេ ន បស្សមិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុភោ”តិ។

តត្ថ អាចរមិវ មាណវោតិ វត្ថុសម្បន្នោ អន្តោវាសិកោ អាចរិយំ វិយ
បដិជគ្គតិ។ អនុជ្ជិតាតិ ចារិចរិយានុជ្ជានេន អនុជ្ជិតា អប្បមត្តា ហុត្វា
បដិជគ្គាមិ។ តុម្ហំ កាមាតិ តុម្ហាកំ កាមេន តុម្ហេ បត្តយន្តិ។ បុត្តកាតិ កុមារេ
អាលបន្តិ បរិទេវតិ។ សុវណ្ណាហាលិទ្ធិន្តិ បុត្តកា អហំ តុម្ហាកំ ឆ្លាបនត្ថាយ
សុវណ្ណាវណ្ណំ ហាលិទ្ធិ ឃំសិទ្ធា អាទាយ អាគតា។ បណ្ណាពេលុវន្តិ កិឡនត្ថាយ ច
វោ ឥទំ សុវណ្ណាវណ្ណំ ពេលុវបក្កំ មយា អាកតំ។ រុក្ខបក្កានីតិ តុម្ហាកំ
កិឡនត្ថាយ អញ្ញានិបិ មនាទានិ រុក្ខជលានិ អាហាសី។ ឥមេ វោតិ បុត្តកា
ឥមេ វោ កិឡនាតិ វេទតិ។ មូឡាលិវត្ថកន្តិ មូឡាល កុណ្ឌាលកំ។ សាលុកន្តិ ឥទំ
ឧប្បលាទិសាលុកម្មិ មេ ពហុ អាកតំ។ ចិញ្ចារេនកន្តិ សិជ្ឈាជកំ។ តុញ្ញាតិ ឥទំ
សត្តំ ឧទ្ទមធុនា សំយុត្តំ បុត្តេហិ សទ្ធិ តុញ្ញាហិតិ បរិទេវតិ។ សិរិ បុត្តានិ
អវ្កយាតិ សាមិ សិរិរាជ, បណ្ណាសាលាយ សយាបិតជ្ជានតោ សីយំ បុត្តកេ
បក្កោសាហិ។ អបិ សិរិ បុត្តេ បស្សេសីតិ សាមិ សិរិរាជ, អបិ បុត្តេ បស្សេសិ,
សចេ បស្សេសិ, មម ឧស្សេហិ, កី មំ អតិវិយ កិលមេសិ។ អភិស្សបីន្តិ តុម្ហាកំ
បុត្តជីតរោ មា បស្សិត្ថាតិ ឯវំ នូន អក្កោសិន្តិ។

ឯវិលបមាឆាយបិ តាយ សន្ធិ មហាសត្តោ ន កិញ្ចិ កថេសិ។ សា តស្មី
អកថេន្តេ កម្មមាឆា ចន្ទាលោកេន បុត្តេ វិចិនន្តិ យេសុ យេសុ ជម្ពុរុក្ខាធិសុ
បុព្វេ កិឡិសុ, តានិ តានិ បត្វា បរិទេវន្តិ អាហា -

២២៣៩.

“ឥមេ តេ ជម្ពុកា រុក្ខា, វេទិសា សិន្ទារកា;
វិវិធានិ រុក្ខជាតានិ, តេ កុមារា ន ទិស្សវេ។

២២៤០.

“អស្សត្ថា បនសា ចេមេ, និគ្រោធា ច កបិត្តនា;
វិវិធានិ ជលជាតានិ, តេ កុមារា ន ទិស្សវេ។

២២៤១.

“ឥមេ តិជ្ជន្តិ អារាមា, អយំ សីតុទកា នទី;
យត្ថស្សុ បុព្វេ កិឡិសុ, តេ កុមារា ន ទិស្សវេ។

២២៤២.

“វិវិធានិ បុប្ផជាតានិ, អស្មី ឧបរិបព្ពតេ;
យានស្សុ បុព្វេ ធារីសុ, តេ កុមារា ន ទិស្សវេ។

២២៤៣.

“វិវិធានិ ជលជាតានិ, អស្មី ឧបរិបព្ពតេ;
យានស្សុ បុព្វេ ភុញ្ញីសុ, តេ កុមារា ន ទិស្សវេ។

២២៤៤.

“ឥមេ តេ ហត្ថិកា អស្សា, ពលិពន្ធា ច តេ ឥមេ;

យេហិស្ស បុព្វេ ក៏ឡើយ, តេ កុមារា ន ធិស្សវេ”តិ។

តត្ថ ឥមេ តេ ហត្ថិកាតិ សា បព្ពត្ថបរិ ធារកេ អធិស្វា បរិទេវមាធា តតោ
ឡើយ បុន អស្សមបទំ អាគន្ធា តត្ថ តេ ឧបធាវេន្ត្រេ តេសំ ក៏ឡើយ ឧបធាវេន្ត្រេ
ធិស្វា ឯវមាហ។

អធិស្វា បរិទេវនសទ្ទេន ចេវ បទសទ្ទេន ច មិគបក្ខិនោ ចលីសុ។ សា តេ
ធិស្វា អាហ -

២២៤៥.

“ឥមេ សាមា សសោល្លកា, ពហុកា កធិលីមិគា;
យេហិស្ស បុព្វេ ក៏ឡើយ, តេ កុមារា ន ធិស្សវេ”តិ។

២២៤៦.

“ឥមេ ហំសា ច កោត្វា ច, មយូរា ចិត្របេឡណា;
យេហិស្ស បុព្វេ ក៏ឡើយ, តេ កុមារា ន ធិស្សវេ”តិ។

តត្ថ សាមាតិ ឧទ្ធកា សាមា សុវណ្ណមិគា។ សសោល្លកាតិ សសា ច
ឧល្លកា ច។

សា អស្សមបទេ បិយបុត្តេ អធិស្វា និក្ខមិត្វា បុប្ផិវេនយជំ បរិសិទ្ធា តំ តំ
ហំនំ ឡើយ កេន្ត្រេ អាហ -

២២៤៧.

“ឥមា តា វេនគុម្ភាយោ, បុប្ផិវេន សព្វកាលិកា;
យត្ថស្ស បុព្វេ ក៏ឡើយ, តេ កុមារា ន ធិស្សវេ”តិ។

២២៤៨.

“ឥមា តា ចោក្ខរណី រម្មា, ចក្កវាក្យបក្ខជិតា;
មន្ទាលកេហិ សញ្ញា, បទុមុប្បលកេហិ ច;
យត្ថស្ស បុព្វេ កិធីសុ, តេ កុមារា ន ទិស្សរេ” តិ។

តត្ថ វនគុម្ពាយោតិ វនយជាយោ។

សា កត្តចិ បិយបុត្តេ អទិស្វា បុន មហាសត្ថស្ស សន្តិកំ អាគន្ធា តំ ទុម្ពុ
និសិទ្ធិ ទិស្វា អាហា -

២២៤៩.

“ន តេ កជ្ជានិ ភិន្នានិ, ន តេ ឧទកមាហជៈ;
អគ្គិបិ តេ ន ហាបិតោ, កី នុ មន្ទោវ ឈាយសិ។

២២៥០.

“បិយោ បិយេន សង្កម្ម, សមោ មេ ព្យបហាញ្ញតិ;
ត្បជ្ជ បុត្តេ ន បស្សមិ, ជាលី កណ្ណាជិនំ ចុភោ” តិ។

តត្ថ ន ហាបិតោតិ ន ជលិតោ។ ឥទំ វុត្ថំ ហោតិ - សាមិ, ត្វំ បុព្វេ កជ្ជានិ
ភិន្នាសិ, ឧទកំ អាហរិត្វា វេយសិ, អគ្គារកបល្លេ អគ្គី ករោសិ, អជ្ជ តេសុ ឯកម្មិ
អកត្វា កី នុ មន្ទោវ ឈាយសិ, តវ កិរិយា មយ្ហំ ន វុច្ចតីតិ។ បិយោ បិយេនាតិ
វេស្សន្តរោ មយ្ហំ បិយោ, ឥតោ មេ បិយតរោ នត្ថិ, ឥមិនា មេ បិយេន សង្កម្ម
សមាគន្ធា បុព្វេ សមោ មេ ព្យបហាញ្ញតិ ទុក្ខំ វិគច្ចតិ, អជ្ជ បន មេ ឥមំ
បស្សន្តិយាបិ សោកោ ន វិគច្ចតិ, កី នុ ខោ ការណានិ។ ត្បជ្ជាតិ ហោតុ, ទិដ្ឋំ មេ
ការណំ, តេ អជ្ជ បុត្តេ ន បស្សមិ, តេន មេ ឥមំ បស្សន្តិយាបិ សោកោ ន
វិគច្ចតីតិ។

តាយ ឯវំ វុត្តេបិ មហាសត្តោ តុណ្ហិភូតោវ និសីទិ។ សា តស្មី អកថេន្តេ
សោកសមប្បិតា បហជកុក្កដិរិយ កម្មមាណា បុន បឋមំវិចិត្តដ្ឋានានិ
វិចិត្តា មហាសត្តស្ស សន្តិកំ បច្ឆាគន្ធា អាហា -

២២៥១.

“នខោ នោ ទេវេ បស្សមិ, យេន តេ នីហតា មតា;
កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ, មតា មេ នូន ទារកា។

២២៥២.

“នខោ នោ ទេវេ បស្សមិ, យេន តេ នីហតា មតា;
សកុណាបិ ន វស្សន្តិ, មតា មេ នូន ទារកា”តិ។

តត្ថ នខោ នោតិ ទេវេ, នខោ អម្ពាភំ បុត្តេ បស្សមិ។ យេន តេ នីហតាតិ
កេនចិ តេសំ នីហតការម្យំ ន ជាតាមីតិ អធិប្បាយេនេវមាហ។

ឯវំ វុត្តេបិ មហាសត្តោ ន កិញ្ចិ កថេសិយេវ។ សា បុត្តសោកេន ធុដ្ឋា បុត្តេ
ឧបទាវេន្តិ តតិយម្យំ តានិ តានិ ឋានានិ វាតវេគេនវិចរិ។ តាយ ឯករត្តិ
វិចិត្តដ្ឋានំ បរិគ្គយ្ហមាណំ បន្ទវសយោជនមត្តំ អហោសិ។ អថ វត្តិវិភាសិ,
អរុណោទយោ ជាតោ។ សា បុន គន្ធា មហាសត្តស្ស សន្តិកេ បិតា បរិទេវិ។
តមត្តំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២២៥៣.

“សា តត្ថ បរិទេវិត្វា, បព្ពតានិ វនានិ ច;
បុនទេវស្សមំ គន្ធា, វេទិ សាមិកសន្តិកេ។

២២៥៤.

“នុខោនោនេវ បស្សមិ, យេនតេ នីហតា មតា;
កាកាលាបិ នវស្សន្តិ, មតាមេ នូនទារកា។

២២៥៥.

“នុខោនោនេវ បស្សមិ, យេនតេ នីហតា មតា;
សកុណាបិ នវស្សន្តិ, មតាមេ នូនទារកា។

២២៥៦.

“នុខោនោនេវ បស្សមិ, យេនតេ នីហតា មតា;
វិចរន្តិ រុក្ខមូលេសុ, បព្ពតេសុ គុហាសុ ច។

២២៥៧.

“ឥតិ មទ្គិ វរាហេហា, រាជបុត្តិ យសស្សិន្ទ;
ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទិទ្វា, តត្ថេវ បតិតា ធមា”តិ។

តត្ថ សាមិកសន្តិកេតិ ភិក្ខុវេ, សា មទ្គិ តត្ថ វង្គបព្ពតកុច្ឆិយំ សានុបព្ពតានិ
វនានិ ច វិចរន្តិ បរិទេវីទ្វា បុន គន្ធា សាមិកំ និស្សាយ តស្ស សន្តិកេ បីតា
បុត្តានំ អត្ថាយ រោទិ, “នុខោនោ”តិអាទិនិ វទន្តិ បរិទេវីតិ អត្ថោ។ ឥតិ មទ្គិ
វរាហេហាតិ ភិក្ខុវេ, ឯវំ សា ឧត្តមរូបធរា វរាហេហា មទ្គិ រុក្ខមូលានិសុ វិចរន្តិ
ទារកេ អទិស្វា “និស្សំសយំ មតា ភវិស្សន្តិ”តិ ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទិទ្វា តត្ថេវ
វេស្សន្តរស្ស ចាទមូលេ និទ្ទសុវណ្ណាកទលី វិយ ធមាយំ បតិ។

អថ មហាសត្តោ “មតា មទ្គិ”តិ សញ្ញាយ កម្មមាណោ “អដ្ឋានេ បទេសេ
មតា មទ្គិ។ សចេ ហិស្សា ជេតុត្ថរនគរេ កាល កិរិយា អភវិស្ស, មហាត្តោ
បរិវារោ អភវិស្ស, ទ្វេ រដ្ឋានិ ចលេយ្យំ។ អហំ បន អរញ្ញេ ឯកកោវ, កី នុខោ
កិរិស្សមី”តិ ឧប្បន្នពាលវសោកោបិ សតី បច្ចុបដ្ឋាបេត្វា “ជាទិស្សមិ តាវា”តិ

ឧដ្ឋាយ តស្សា បាធយេ ហត្ថំ វេយេត្វា សន្តាបបវត្ថី ញត្វា កមណ្ឌលុនា ឧទកំ
អាហរិត្វា សត្ត មាសេ កាយសំសគ្គំ អនាបន្នបុញ្ចេបិ ពលវសោកេន
បព្ពជិតការំ សល្លកេតុំ អសក្កោន្តោ អស្សុបុណ្ណោហិ នេត្តហិ តស្សា សីសំ
ឧក្ខិបិត្វា ឡុសុ វេយេត្វា ឧទកេន បរិច្ឆោសិត្វា មុខញោ បាធយញោ បរិមជ្ឈន្តោ
និសីទិ។ មជ្ជិម ខោ ថោកំ វីតិនាមេត្វា សតី បដិលភិត្វា ហិរោត្តប្បំ
បច្ចុបដ្ឋាវេត្វា ឧដ្ឋាយ មហាសត្ថំ វន្តិត្វា “សាមិ វេស្សន្តរ, ទារកា តេ កុហិ
គតា”តិ អាហា។ “ទេវី, ឯកស្ស ព្រាហ្មណស្ស ទាសត្ថាយ ទិន្នា”តិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២២៥៨.

“តមជ្ឈបត្ថំ រាជបុត្តី, ឧទកេនាភិសិញ្ចេ;

អស្សត្ថំ នំវិទិត្វាន, អថ នំ ឯតទព្រី”តិ។

តត្ថ អជ្ឈបត្តន្តិ អត្តនោ សន្តិកំ បត្ថំ, ចាធម្មលេ បតិត្វា វិសញ្ញក្ខតន្តិ
អត្តោ។ ឯតទព្រីតិ ឯតំ “ឯកស្ស មេ ព្រាហ្មណស្ស ទាសត្ថាយ ទិន្នា”តិ វេចនំ
អព្រី។

តតោ តាយ “ទេវី, បុត្ត ព្រាហ្មណស្ស ទត្វា មម សព្ពវត្ថី បរិទេវិត្វា
វិចរន្តិយា កី នាចិត្តសី”តិ វុត្តេ មហាសត្តោ អាហា -

២២៥៩.

“អាទិយេនេវ តេ មជ្ជិ, ទុក្ខំ នក្ខាតុមិច្ឆិសំ;

ទលិទ្ធោ យាចកោ វុឡោ, ព្រាហ្មណោ យរមាគតោ។

២២៦០.

“តស្ស ទិន្នា មយា បុត្តា, មជ្ជិ មា ភាយិ អស្សស;

មំ បស្ស មទ្ធិ មា បុត្តេ, មា ពាណ្ឌំ បរិទេវសិ;
លច្ឆាម បុត្តេ ជីវន្តា, អរោគា ច ភវាមសេ។

២២៦១.

“បុត្តេ បសុញ្ញ ធម្មញ្ញ, យញ្ញ អញ្ញំ យវេ ធនំ;
ទដ្ឋា សប្បុរិសោ ទានំ, ទិស្វា យាចកមាគតំ;
អនុមោទាហិ មេ មទ្ធិ, បុត្តកេ ទានមុត្តម”ន្តិ។

តត្ថ អាទិយេនេវាតិ អាទិកេនេវ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - សចេតេ អហំ
អាទិតោវ តមត្តំ អាចិត្តិស្សំ, តតោ តវ សោកំ សន្ធាវេតុំ អសក្កាន្តិយា
ហទយំ ជលេយ្យ, តស្មា អាទិកេនេវ តេ មទ្ធិ ទុក្ខំ ន អក្កាតុំ ឥច្ឆិស្សន្តិ។
យរមាគតោតិ ឥមំ អម្ពាភំ វសនជ្ជានំ អាគតោ។ អរោគា ច ភវាមសេតិ យថា
តថា មយំ អរោគា ហោម, ជីវមាណ អវស្សំ បុត្តេ ព្រាហ្មណេន ជិតេបិ
បស្សិស្សម។ យញ្ញ អញ្ញន្តិ យញ្ញ អញ្ញំ យវេ សវិញ្ញាណកំ ធនំ។ ទដ្ឋា
សប្បុរិសោ ទានន្តិ សប្បុរិសោ ឧត្តមត្តំ បត្តេន្តោ ឧរំ ភិក្ខុត្វា ហទយមំសម្មិ
គហេត្វា ទានំ ទទេយ្យតិ។

មទ្ធិ អាហា -

២២៦២.

“អនុមោទាមិ តេ ទេវ, បុត្តកេ ទានមុត្តមំ;
ទត្វា ចិត្តំ បសាទេហិ, ភិយ្យោ ទានំ ទទោ ភវ។

២២៦៣.

“យោ ភូ មច្ឆេវភូតេសុ, មនុស្សេសុ ជនាធិប;
ព្រាហ្មណស្ស អទា ទានំ, សិរីនំ វជ្ជវង្សនោ”តិ។

តត្ថ អនុមោទនាមិ តេតិ ធន មាសេ កុច្ឆិយា ធារេត្វា ទិវសស្ស ទ្វត្តិ ក្ខត្តំ
ឆ្លាបេត្វា ចាយេត្វា ភោជេត្វា ឧរេ និបជ្ជាបេត្វា បដិជគ្គិតបុត្តកេសុ
ពោធិសត្តេន ទិន្នេសុ សយំ បុត្តទានំ អនុមោទន្តិ វេរមាហា។ ឥមំនា ការណេន
ជានិតត្ថំ “បិតារ បុត្តានំ សាមិកោ” តិ។ ភិយ្យោ ទានំ ទទោ ភវាតិ មហារាជ,
ឧត្តរិបិ បុនប្បុនំ ទានំ ទាយកោវ ហោហិ, “សុទិន្នំ មេ ទាន” ត្ថិ ចិត្តំ បសាទេហិ,
យោ ភូ មច្ឆេត្វតេសុ សត្តេសុ បិយបុត្តេ អទាសីតិ។

ឯវំ វុត្តេ មហាសត្តោ “មទ្ធិ, កិណ្ឌាមេតំ កថេសិ, សចេ ហិ មយា បុត្តេ ទត្វា
ចិត្តំ បសាទេតុំ នាភវិស្ស, ឥមា និ បន មេ អច្ឆរិយានិ ន បវត្តេយ្យ” ត្ថិ វត្វា
សព្ពានិ បថវិនិច្ឆាទានិនិ កថេសិ។ តតោ មទ្ធិ តានិ អច្ឆរិយានិ កិត្តេត្វា ទានំ
អនុមោទន្តិ អាហា -

២២៦៤.

“និច្ឆាទិតា តេ បថវី, សន្នោ តេ តិទិវដ្ឋតោ;
សមន្តា វិជ្ជតា អាគុំ, គិរីនំ បតិស្សតា” តិ។

តត្ថ វិជ្ជតា អាគុន្តិ អកាលវិជ្ជុលតា ហិមវន្តបទេសេ សមន្តា និច្ឆរីសុ។
គិរីនំ បតិស្សតាតិ គិរីនំ បតិស្សតសទ្ធាវិយ វិរវា ឧជ្ឈហីសុ។

២២៦៥.

“តស្ស តេ អនុមោទន្តិ, ឧភោ នារទបព្ពតា;
ឥន្នោ ច ព្រាហ្មា បជាបតិ, សោមោ យមោ វេស្សវណោ;
សព្ពេ ទេវានុមោទន្តិ, តាវតីសា សឥន្ទកា។

២២៦៦.

“ឥតិ មទ្ធិ វរារោហា, រាជបុត្តិ យសស្សិន្ទិ;

វេស្សន្តរស្ស អនុមោទិ, បុត្តកេ ទានមុត្តម”ន្តិ។

តត្ថ ឧកោ នារទបព្ពតាតិ ឥមេបិ ទ្វេ ទេវនិកាយា អត្តនោវិមានទ្វារេ
បិតាវ “សុទិន្នំតេ ទាន”ន្តិ អនុមោទន្តិ។ តាវតីសា សឥន្ទកាតិ ឥន្ទជដ្ឋកា
តាវតីសាបិ ទេវា តេ ទានំ អនុមោទន្តិតិ។

ឯវំ មហាសត្តេន អត្តនោ ទានេ វណ្ណាតេ តមេវត្ថំ បរិវត្តត្វា “មហារាជ
វេស្សន្តរ, សុទិន្នំនាម តេ ទាន”ន្តិ មទ្ធិបិ តថេវ ទានំ វណ្ណាយិត្វា អនុមោទមាណ
និសីទិ។ តេន សត្តា “ឥតិ មទ្ធិវរាហេហា”តិ កាថមាហ។

មទ្ធិបព្ពវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

សក្កបព្ពវណ្ណានា

ឯវំ តេសុ អញ្ញមញ្ញំ សម្មោទនីយំ កេមំ កថេន្តេសុ សក្កោ ចិន្តេសិ “អយំ
វេស្សន្តរោ រាជា ហិយ្យោ ជូជកស្ស បថវី ឧន្ទានេត្វា ទារកេ អទាសិ, ឥទានិ តំ
កោចិ ហីនបុរិសោ ឧបសង្កមិត្វា សព្ពលក្ខណាសម្បន្នំ មទ្ធិ យាចិត្វា រាជានំ
ឯកកំ កត្វា មទ្ធិ គហេត្វា គច្ឆេយ្យ, តតោ ឯស អនាថោ និប្បច្ចយោ ភវេយ្យ។
អហំ ព្រាហ្មណាវណ្ណានំ ឧបសង្កមិត្វា មទ្ធិ យាចិត្វា ចារមិក្ខុដំ កាហាបេត្វា
កស្សចិ អវិស្សន្ធិយំ កត្វា បុនំ តស្សេវ ទត្វា អាគមិស្សាមី”តិ។ សោ
សូរិយុគ្គមនវេលាយ តស្ស សន្តិកំ អគមាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្នោ សត្តា អាហ

-

២២៦៧.

“តតោ វត្សាវិវសានេ, សូរិយស្សគ្គមនំ បតិ;
សក្កោ ព្រាហ្មណាវណ្ណាន, ចាតោ តេសំ អទិស្សថា”តិ។

តត្ថ ចាតោតេសំ អទិស្សថាតិ ចាតោវ នេសំ ទិដ្ឋម្បិ ជនានំ
បញ្ញាយមានុចោ បុរតោ អដ្ឋាសិ, បត្វា ច បន បដិសន្តារំ ករោត្តោ អាហា -

២២៦៨.

“កង្ខំ នុ ភោតោ កុសលំ, កង្ខំ ភោតោ អនាមយំ;
កង្ខំ ឧញ្ញេន យាបេថ, កង្ខំ មូលជលា ពហូ។

២២៦៩.

“កង្ខំ ខំសា មកកសា ច, អប្បមេវ សរីសថា;
វនេ វាឡមិគាកិក្ខេណ, កង្ខំ ហិសា នវិជ្ជតិ”តិ។

មហាសត្តោ អាហា -

២២៧០.

“កុសលញ្ជោវ នោ ព្រាហ្ម, អថោ ព្រាហ្ម អនាមយំ;
អថោ ឧញ្ញេន យាបេម, អថោ មូលជលា ពហូ។

២២៧១.

“អថោ ខំសា មកកសា ច, អប្បមេវ សរីសថា;
វនេ វាឡមិគាកិក្ខេណ, ហិសា មយ្ហំ នវិជ្ជតិ។

២២៧២.

“សត្ត នោ មាសេ វសតំ, អរញ្ញោ ជីវសោកិនំ;
ឥទំ ទុតិយំ បស្សម, ព្រាហ្មណំ ទេវវណ្ណិនំ;
អាធាយ វេឡុវំ ទណ្ឌំ, ធាវេន្តំ អជិនក្ខិបំ។

២២៧៣.

“ស្វាគតំ តេ មហាព្រហ្ម, អថេ តេ អនុរាគតំ;
អន្តោ បរិស ភន្តន្តេ, ចានេ បក្ខាលយស្ស តេ។

២២៧៤.

“តិន្ទកានិ បិយាលានិ, មដុកេ កាសុមារិយោ;
ជលានិ ខុទ្ទកប្បានិ, ភុញ្ញ ព្រហ្ម វរំ វរំ។

២២៧៥.

“ឥទម្បិ ចានីយំ សីតំ, អាភតំ គិរិគព្ភរា;
តតោ បិវ មហាព្រហ្ម, សចេ វុំ អភិកម្ព៌សី”តិ។

ឯវំ តេន សទ្ធិ បដិសន្តារំ កត្វា មហាសត្តោ -

២២៧៦.

“អថ វុំ កេន វណ្ណាន, កេន វា បន ហេតុនា;
អនុប្បត្តោ ព្រហ្មារញ្ញំ, តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ”តិ។ -

អាគមនការណំ បុច្ឆិ។ អថ នំ សក្កោ “មហារាជ, អហំ មហាល្លកោ,
ឥធាគច្ឆន្តោ តវ ភរិយំ មទ្ធិ យាចិតុំ អាគតោ, តំ មេ ទេហី”តិ វត្វា ឥមំ
កាថមាហា -

២២៧៧.

“យថា វារិវហោ បូរោ, សព្ពកាលំ ន ជីយតិ;
ឯវំ តំ យាចិតាគច្ឆិ, ភរិយំ មេ ទេហិ យាចិតោ”តិ។

ឯវំ វុត្តេ មហាសត្តោ “ហិយេ មេ ព្រាហ្មណស្ស ទារកា ទិដ្ឋា, អរញ្ញោ
ឯកកោ ហុត្វា កថំ តេ មទ្ធិ ទស្សមី”តិ អវត្វា បសារិតហត្ថេ សហស្សត្ថវិកំ

ឋេបឆ្មោរិយ អសង្ខត្វា អពង្ខ័ត្វា អនោលីនមានសោ ហុត្វា គីរី ឧន្ទ្រាធន្តោ ឥមំ
កាថមាហា -

២២៧៨.

“ធនាមិ នវិកម្ភាមិ, យំ មំ យាចសិ ព្រាហ្មណៈ;
សន្តំ នប្បជិតុយ្ហាមិ, ធានេ មេ រមតី មនោ”តិ។

តត្ថ សន្តំ នប្បជិតុយ្ហាមីតិ សិរិដ្ឋមាណំ ន គុយ្ហាមិ។

ឯវព្វា បន វត្វា សីយមេវ កមណ្ឌលុនា ឧទកំ អាហរិត្វា ឧទកំ ហត្ថ
ចាតេត្វា បិយភរិយំ ព្រាហ្មណស្ស អនាសិ។ តន្ត្រីណោយេវ ហេដ្ឋា
វុត្តប្បកាវាទិ សព្វានិ អច្ឆរិយានិ ចាតុរហេសុំ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា
អាហា -

២២៧៩.

“មទ្ធិ ហត្ថ គហេត្វាន, ឧទកស្ស កមណ្ឌលុំ;
ព្រាហ្មណស្ស អនា ធានំ, សិរីនំ វជ្ជវឡនោ។

២២៨០.

“តនាសិ យំ ភីសនកំ, តនាសិ លោមហំសនំ;
មទ្ធិ បរិច្ឆជន្តស្ស, មេធនី សម្បកម្មថ។

២២៨១.

“នេវស្ស មទ្ធិ ភាកុជិ, ន សន្ធិយតិ ន រោធិតិ;
បេក្ខតេវស្ស តុល្លា សា, ឯសោ ជានាតិ យំ វរ”ន្តិ។

តត្ថ អនា ទានន្តិ “អម្ពោ ព្រាហ្មណ, មន្ទិតោ មេ សតតុលោន
សហស្សតុលោន សតសហស្សតុលោន សត្តញ្ញតញ្ញាណមេវ បិយតរំ, ឥទំ
មេ ទានំ សត្តញ្ញតញ្ញាណប្បជីវេធស្ស បច្ចយោ ហោតូ” តិ វត្ថា ទានំ អនាសិ
វុត្តម្បិ ចេតំ -

“ជាលី កល្យាណិនំ ធីតំ, មន្ទិ ទេវី បតិព្ពតំ;
ចជមាធាន ចិន្តេសី, ពោធិយាយេវ ការណា។

“ន មេ ទេស្ស ឧភោ បុត្តា, មន្ទិ ទេវី ន ទេស្សិយា;
សត្តញ្ញតំ បិយំ មយ្ហំ, តស្មា បិយេ អនាសហ” ន្តិ។ (ចរិយា. ១.១១៨-១១៩);

តត្ថ សម្បកម្មជាតិ បថី ឧទកបរិយន្តំ កត្វា កម្មត្ថ។ នេវស្ស មន្ទិ
ភាកុដ្ឋិតិ ភិក្ខុវេ, តស្មី ខណោ មន្ទិ “មំ មហាល្លកស្ស ព្រាហ្មណស្ស រាជា
ទេតី” តិ កោធរសេន ភាកុដ្ឋិបិ នាហោសិ។ ន សន្និយតិ ន រោទតីតិ នេវ មន្ត្ត
អហោសិ, ន អក្ខិទិ បូរេត្វា រោទតិ, អថ ខោ តុល្លា សា ហុត្វា “មាទិសំ ឥត្តិរតនំ
ទទមាធាន និក្ការណា ទស្សតិ, ឯសោ យំ វរំ, តំ ជាធាតី” តិ ដុល្លបទុមវណ្ណំ
អស្ស មុខំ បេក្ខតេវ, ឡិលោកយមាធាវ បិតាតិ អត្តោ។

អថ មហាសត្តោ “កិទិសា មន្ទិ” តិ តស្ស មុខំ ឡិលោកេសិ។ សាបិ “សាមិ កី
មំ ឡិលោកេសី” តិ វត្ថា សីហនាទំ នទន្តិ ឥមំ កាថមាហា -

២២៨២.

“កោមារី យស្សបាំ ភរិយា, សាមិកោ មម ឥស្សរេ;
យស្សិច្ឆេ តស្ស មំ ទដ្ឋា, វិក្កិណោយ្យ ហានេយ្យ វា” តិ។

តត្ថ កោមារី យស្សបំភិយាតិ អបំ យស្ស តវ ធម្មារិកា ភិយា, សោ
ត្វញ្ញោវ មម ឥស្សរោ សាមិកោ។ យស្សិច្ឆេ តស្សាតិ ឥស្សរោ ច នាម ធាសី មំ
យស្ស ធាតុំ ឥច្ឆេយ្យ, តស្ស ទទេយ្យ។ វិក្កិណោយ្យ វាតិ ជនេន វា អត្ថេ សតិ
វិក្កិណោយ្យ, មំសេន វា អត្ថេ សតិ ហនេយ្យ, តស្មា យំ វោ រុច្ឆតិ, តំ ករោថ,
នាហំ កុដ្ឋាមីតិ។

សក្កោ តេសំ បណីតដ្ឋាសយតំ វិទិត្វា ដុតី អកាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ
សត្តា អាហា -

២២៨៣.

“តេសំ សង្កប្បមញ្ញាយ, ទេវិន្ទោ ឯតទព្រិ;
សព្វេ ជិតា តេ បច្ចហា, យេ ទិញ្ញា យេ ច មាណុសា។

២២៨៤.

“និដ្ឋាទិកា តេ បថី, សន្នោ តេ តិទិវង្គតោ;
សមន្តា វិជ្ជតា អាគុំ, ភិវិទំវ បតិស្សតា។

២២៨៥.

“តស្ស តេ អនុមោទន្តិ, ឧភោ នារទបព្ពតា;
ឥន្ទោ ច ព្រាហ្មា បជាបតិ, សោមោ យមោ វេស្សវណោ;
សព្វេ ទេវានុមោទន្តិ, ទុក្ខវញ្ញិ ករោតិ សោ។

២២៨៦.

“ទុទ្ធាំ ទទមាណំ, ទុក្ខំ កម្ម កុព្ពតំ;
អសន្តោ នានុកុព្ពន្តិ, សតំ ធម្មោ ទុវន្តយោ។

២២៨៧.

“តស្មា សតញ្ចា អសតំ, ឆានា ហោតិ ឥតោ គតិ;
អសន្តោ និរយំ យន្តិ, សន្តោ សគ្គបរាយណា។

២២៨៨.

“យមេតំ កុមារេ អទា, ភិរិយំ អទា វនេ វសំ;
ព្រហ្មយានមនោក្កម្ម, សគ្គេ តេ តំ វិបដ្ឋតុ”តិ។

តត្ថ បដ្ឋហាតិ បដ្ឋត្តិកា។ ធិញ្ញាតិ ធិព្ពសម្បត្តិបដិពាហកា។ មាណសាតិ
មនុស្សសម្បត្តិបដិពាហកា។ កេ បន តេតិ? មជ្ឈិយធម្មា។ តេ សព្វេ បុត្តទារំ
ទេន្តេន មហាសត្តេន ជិតា។ តេឆាហ “សព្វេ ជិតា តេ បដ្ឋហា”តិ។ ទុក្ខរញ្ជិ
ករោតិ សោតិ សោ វេស្សន្តរោ រាជា ឯកកោវ អរញ្ញោ វសន្តោ ភិរិយំ
ព្រាហ្មណស្ស ទេន្តោ ទុក្ខំ ករោតីតិ ឯវំ សព្វេ ទេវា អនុមោទន្តីតិ វនតិ។
“យមេត”ន្តិ កាចំ អនុមោទនំ ករោន្តោ អាហា។ វនេ វសន្តិ វនេ វសន្តោ។
ព្រហ្មយានន្តិ សេដ្ឋយានំ។ តិវិជោ ហិ សុចរិតធម្មោ ឯវុចោ ច ទានធម្មោ
អរិយមគ្គស្ស បដ្ឋយោ ហោតីតិ “ព្រហ្មយាន”ន្តិ វុដ្ឋតិ។ តស្មា យំ តំ ឥទំ អន្ត
ទានំ ទទតោបិ និប្បន្នំ ព្រហ្មយានំ អចាយភូមិ អនោក្កមិត្វា សគ្គេ តេ តំ វិបដ្ឋតុ,
វិចាកបរិយោសានេ ច សព្វញ្ញតញ្ញាណាយកំ ហោតុតិ។

ឯវមស្ស សក្កោ អនុមោទនំ កត្វា “ឥទានិ មយា ឥធ បបញ្ចំ អកត្វា ឥមំ
ឥមស្សេវ ទត្វា គន្ធុំ វដ្ឋតី”តិ ចិន្តេត្វា អាហា -

២២៨៩.

“ទទាមិ កោតោ ភិរិយំ, មជ្ឈិ សព្វដ្ឋសោភនំ;
តូញោវ មជ្ឈិយា ធន្នោ, មជ្ឈិ ច បតីនា សហ។

២២៩០.

“យថា បយោ ច សង្ខារោ ធម៌, ឧភោ សមាធិវណ្ណិនោ;
ឯវំ តុវញ្ញា មទ្គិ ច, សមាធិមនចេតសា។

២២៩១.

“អវុទ្ធទេត្តា អវញ្ញស្មី, ឧភោ សម្មច អស្សមេ;
ខត្តិយា កោត្តសម្មន្នា, សុជាតា មាតុបេត្តិកោ;
យថា បុញ្ញានិ កយិរាថ, ទទន្តា អបរាបរ”ន្តិ។

តត្ថ ធន្នោតិ អនុរូចោ។ ឧភោ សមាធិវណ្ណិនោតិ សមាធិវណ្ណា ឧភោបិ
បរិសុទ្ធាយេវ។ សមាធិមនចេតសាតិ អាចារ្យធម៌វិ កម្មេវិ សមាធន
មនស្ខារតន ចេតសា សមន្នាគតា។ អវុទ្ធទេត្តាតិ វជ្ជតោ បញ្ញាជិតា ហុត្វា ឯត្ថ
អវញ្ញោ វសថ។ យថា បុញ្ញានិ យថា ជេតុត្តរនគរេ វោ ពហុនិ បុញ្ញានិ កតានិ,
ហិយេវ បុត្តានំ អដ្ឋ ភរិយាយ ធានវសេនបិ កតានិ ឯត្ថកេនេវ បរិភោសំ
អកត្វា តតោ ឧត្តរិបិ អបរាបរំ ទទន្តា យថានុរូចានិ បុញ្ញានិ ករេយ្យថាតិ។

ឯវញ្ញា បន វត្វា សក្កោ មហាសត្តស្ស មទ្គិ បដិច្ចាបេត្វា វំ ធាតុំ អត្តានំ
អាចិត្តន្តោ អាហា -

២២៩២.

“សក្កោហមស្មិ ទេវិន្តោ, អាគតោស្មិ តវន្តិកេ;
វំ វស្ស រាជិសិ, វេ អដ្ឋ ទទាមិ តេ”តិ។

កថេន្តោយេវ ច ទិព្ភត្ថភារេន ជលន្តោ តរុណាស្វរិយោវិយ អាគាសេ
អដ្ឋាសិ។ តតោ ពោធិសត្តោ វំ គណ្ណន្តោ អាហា -

២២៩៣.

“វរំ ចេ មេ អនោ សក្ក, សព្ពគ្វតានមិស្សរ;
បិតា មំ អនុមោទេយ្យ, ឥតោ បត្តំ សកំ យរំ;
អាសនេន និមន្តេយ្យ, បឋមេតំ វរំ វរេ។

២២៩៤.

“បុរិសស្ស វជំ ន រោចេយ្យំ, អបិ កិត្តិសការកំ;
វជ្ឈំ វធម្មា មោចេយ្យំ, ធុតិយេតំ វរំ វរេ។

២២៩៥.

“យេ វុឡា យេ ច ធម្មា, យេ ច មជ្ឈិមចារិសា;
មមេវ ឧបជីវេយ្យំ, តតិយេតំ វរំ វរេ។

២២៩៦.

“បរទារំ ន កច្ឆេយ្យំ, សទារបសុតោ សិយំ;
ជីនំ វសំ ន កច្ឆេយ្យំ, ចតុត្ថេតំ វរំ វរេ។

២២៩៧.

“បុត្តោ មេ សក្ក ជាយេថ, សោ ច ធិយាយុកោ សិយា;
ធម្មេន ជិនេ បថី, បញ្ចមេតំ វរំ វរេ។

២២៩៨.

“តតោ រត្យា វិវសានេ, សុរិយស្សគ្គមនំ បតិ;
ធិញ្ញា ភក្ខា ចាតុភវេយ្យំ, ធម្មមេតំ វរំ វរេ។

២២៩៩.

“ធនតោមេនឌីយេថ, ធនតោនាមុតបេយ្យហំ;
ធនំចិត្តំបសាទេយ្យំ, សត្តមេតំវំវរេ។

២៣០០.

“ឥតោវិមុច្ចមាធាហំ, សត្តកាមីវិសេសគូ;
អនិវត្តិ តតោអស្សំ, អដ្ឋមេតំវំវរេ”តិ។

តត្ថ អនុមោទេយ្យាតិ សម្មជីវ្ហយ្យន កុដ្ឋេយ្យ។ ឥតោបត្តន្តិ ឥមម្ហា
អរញ្ញាសកំយំ អនុប្បត្តំ។ អាសនេនាតិ រាជាសនេន។ វដ្ឋំមេទេតូតិ វទតិ។
អបិ កិត្តិសការកន្តិ រាជា ហុត្វា រាជាបរាធិកម្មំ វដ្ឋំ វធម្មាមោចេយ្យំ,
ឯវ្វបស្សបិ មេវនាធាមនុច្ចតុ។ មមេវ ឧបជីវេយ្យន្តិ សព្វេតេ មញ្ញេវ
និស្សាយ ឧបជីវេយ្យំ។ ធម្មេនជិនេតិ ធម្មេនជិនាតុ, ធម្មេនវដ្ឋំ ការេតូតិ
អត្តោវិសេសគូតិ វិសេសគមនោ ហុត្វា តុសិតបុរេ និព្ពត្តោ ហោមីតិ វទតិ។
អនិវត្តិ តតោអស្សន្តិ តុសិតភវនតោ ចរិត្វា មនុស្សត្ថំ អាគតោ បុនភវេ
អនិវត្តិ អស្សំ, សព្ពញ្ញតំ សម្មាបុណេយ្យន្តិ វទតិ។

២៣០១.

“តស្ស តំវចនំសុត្វា, ទេវិន្ទោ ឯតទព្រិះ;
‘អចិរំវតតេតតោ, បិតាតំទដ្ឋមេស្សតី’”តិ។

តត្ថ ទដ្ឋមេស្សតីតិ មហារាជ, តវមាតា ច បិតា ច អចិរេនេវ តំ
បស្សិតុកាមោ ហុត្វា ឥធាគមិស្សតិ, អាគន្ធា ច បនសេតច្ចត្តំ ធនា វដ្ឋំ
និយ្យាធនា ជេតុត្តវនគរមេវនេស្សតិ, សព្វេតេ មនោរថា មត្តកំ
ចាបុណិស្សន្តិ, មា ចិន្តយិ, អប្បមត្តោ ហោហិ, មហារាជាតិ។

ឯវំ មហាសត្តស្ស ឡោតំ ទត្វា សក្កោ សកជ្ជានមេវ គតោ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៣០២.

“ឥទំ វត្វាន មយវា, ទេវរាជា សុជម្បតិ;
វេស្សន្តរេ វំ ទត្វា, សក្កកាយំ អបក្កមី”តិ។

តត្ថ វេស្សន្តរេតិ វេស្សន្តរស្ស។ អបក្កមីតិ គតោ អនុប្បត្តោយេវាតិ។

សក្កបព្ភវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

មហារាជបព្ភវណ្ណានា

ពោធិសត្តោ ច មទ្គិ ច សម្មោទមាណា សក្កទត្ថិយេ អស្សមេ វសីសុ។
ជូជកោបិ កុមារេ គហេត្វា សដ្ឋិយោជនមគ្គំ បដិបន្និ។ ទេវតា កុមារានំ
អារក្ខមកំសុ។ ជូជកោបិ ស្វរិយេ អត្ថដ្ឋតេ កុមារេ គប្បេ ពន្ធិត្វា ភូមិយំ
និបជ្ជាបេត្វា សយំ ចណ្ណាវាឡមិគភយេន រុក្ខំ អារុយ្ហំ វិជបន្តរេ សយតិ។ តស្មី
ខណោ ឯកោ ទេវបុត្តោ វេស្សន្តរវណ្ណាន, ឯកា ទេវជីតា មទ្គិវណ្ណាន អាគន្ធា
កុមារេ មោចេត្វា ហត្ថចារេ សម្ពាហិត្វា មណ្ឌេត្វា មណ្ឌេត្វា ទិព្វភោជនំ
ភោជេត្វា ទិព្វសយនេ សយាបេត្វា អរុណុគ្គមនកាលេ ពន្ធាកាលេន
និបជ្ជាបេត្វា អន្តរឆាយិ។ ឯវំ តេ ទេវតាសង្គហោន អរោគា ហុត្វា គប្បន្តិ។
ជូជកោបិ ទេវតាធិគ្គហិតោ ហុត្វា “កាលិដ្ឋវដ្ឋំ គប្បមី”តិ គប្បន្តោ
អឡមាសេន ជេតុត្តរនគរំ បត្តោ។ តំ ទិវសំ បច្ឆសកាលេ សញ្ញាយោ មហារាជា
សុបិនំ បស្សិ។ ឯវំ រូចោ សុបិនោ អហោសិ - រញ្ជោ មហាវិនិច្ឆយេ និសិន្ទស្ស
ឯកោ បុរិសោ កណ្តោ ទ្វេ បទុមានិ អាហារិត្វា រញ្ជោ ហត្ថេ វេសិ។ រាជា តានិ
ទ្វីសុ កណ្តោសុ បិឡន្ទិ។ តេសំ រេណុ ភស្សិត្វា រញ្ជោ ឧរេ បតតិ។ សោ បពុជ្ឈិត្វា

ចាតោវ ព្រាហ្មណោ បុច្ឆិ។ តេ “ចិវបរុត្តា វោ, ទេវ, ពន្ធវា អាគមិស្សន្តិ” តិ
ព្យាករិសុ។ សោ ចាតោវ សីសំ ម្ហាយិត្វា នានគ្គរសភោជនំ ភុញ្ញិត្វា អលង្ករិត្វា
វិនិច្ឆយេ និសីទិ។ ទេវតា ព្រាហ្មណំ ធ្វិហិ កុមារេហិ សទ្ធិ អានេត្វា រាជង្គ្គណោ
បបយីសុ។ តស្មី ខណោ រាជា មគ្គំ ឡិលោកេន្តោ កុមារេ ទិស្វា អាហា -

២៣០៣.

“កស្សេតំ មុខមាភាតិ, ហេមំ-វុត្តត្ថមគ្គិនា;
និក្ខំវ ជាតរូបស្ស, ឧក្កាមុខបហំសិតំ។

២៣០៤.

“ឧភោ សទិសបច្ចដ្ឋា, ឧភោ សទិសលក្ខណា;
ជាលិស្ស សទិសោ ឯកោ, ឯកា កណ្ណាជិនា យថា។

២៣០៥.

“សីហា ពិលាវ និក្ខត្តា, ឧភោ សម្មតិរូបកា;
ជាតរូបមយាយេវ, ឥមេ ទិស្សន្តិ ទារកា” តិ។

តត្ថ ហេមំវុត្តត្ថមគ្គិនាតិ ហេមំ ឥវ ឧត្តត្ថំ អគ្គិនា។ សីហា ពិលាវ និក្ខត្តាតិ
កញ្ចនគុហតោ និក្ខត្តា សីហាវិយ។

ឯវំ រាជា តីហិ គាថាហិ កុមារេ វណ្ណេត្វា ឯកំ អមច្ចំ អាណាបេសិ “គច្ឆេតំ
ព្រាហ្មណំ ទារកេហិ សទ្ធិ អានេហិ” តិ។ សោ វេគេន គន្ធា ព្រាហ្មណំ អានេសិ។
អថ រាជា ព្រាហ្មណំ អាហា -

២៣០៦.

“កុតោ នុ ភវំ ភារទ្វាជ, ឥមេ អានេសិ ទារកេ;

អង្គ រដ្ឋ អនុប្បត្តោ, កុហី គប្បសិ ព្រាហ្មណា"តិ។

ជូជកោ អាហា -

២៣០៧.

“មយ្ហំ តេ ទាវកា ទេវ, ទិន្នាវិត្តេន សញ្ញាយ;
អង្គ បន្ទវសា វត្ថិ, យតោលទ្ធាមេ ទាវកា"តិ។

តត្ថ វិត្តេនាតិ តុជ្ជេន បសន្នេន។ អង្គ បន្ទវសា វត្ថិ តិ ឥមេសំ លទ្ធិទិវសតោ
បជ្ជាយ អង្គ បន្ទវសា វត្ថិ តិ វេទតិ។

រាជា អាហា -

២៣០៨.

“កេន វា វាចបេយ្យេន, សម្មាញ្ញាយេន សទ្ធិហេ;
កោ តេតំ ទានមទទា, បុត្តកេ ទានមុត្តម"ន្តិ។

តត្ថ កេន វា វាចបេយ្យេនាតិ ព្រាហ្មណា, កេន បិយវេទនេន តេ តយា
លទ្ធា។ សម្មាញ្ញាយេន សទ្ធិហេតិ មុសាវាទំ អកត្វា សម្មាញ្ញាយេន ការណេន
អម្ពេ សទ្ធិហាបេយ្យាសិ។ បុត្តកេតិ អត្តនោ បិយបុត្តកេ ឧត្តមំ ទានំ កត្វា កោ
តេ ឯតំ ទានំ អទទាតិ។

ជូជកោ អាហា -

២៣០៩.

“យោ យាចតំ បតិជ្ជាសិ, ភូតានំ ធរណីវិវ;
សោ មេ វេស្សន្តរោ រាជា, បុត្តេនាសិ វេនេ វេសំ។

២៣០០.

“យោ យាចតំ គតី អាសិ, សវន្តីនំវ សាគរោ;
សោ មេ វេស្សន្តរោ រាជា, បុត្តេនាសិ វនេ វស”ន្តិ។

តត្ថ បតិជ្ជាសីតិ បតិជ្ជា អាសិ។

តំ សុត្វា អមច្ឆា វេស្សន្តរំ គរហមាណា អាហំសុ -

២៣០១.

“ទុក្កំ វត ភោ រញ្ញា, សទ្ធន យរមេសីនា;
កងំ នុ បុត្តកេ ទដ្ឋា, អរញ្ញោ អវុទ្ធកោ។

២៣០២.

“ឥមំ ភោន្តោ និសាមេថ, យាវន្តេត្ថ សមាគតា;
កងំ វេស្សន្តរោ រាជា, បុត្តេនាសិ វនេ វសំ។

២៣០៣.

“នាសី នាសញ្ច សោ ទដ្ឋា, អស្សំ ចស្សតីវរជំ;
ហត្ថិញ្ច កុញ្ញំ ទដ្ឋា, កងំ សោ ទដ្ឋ ទារកេ”តិ។

តត្ថ សទ្ធនាតិ សទ្ធាយ សម្បន្នេនបិ សតា យំ អាវសន្តេន រញ្ញា ឥទំ ទុក្កំ
វត, អយុត្តំ វត កតំ។ អវុទ្ធកោតិ រជ្ជា បញ្ចាជិតោ អរញ្ញោ វសន្តោ។ ឥមំ
ភោន្តោតិ ភោន្តោ នគរវាសិនោ យាវន្តោ ឯត្ថ សមាគតា, សព្វេ ឥមំ និសាមេថ
ឧបទារេថ, កងំ នាមេសោ បុត្តកេ នាសេ កត្វា អនាសិ, កេន នាម ឯវុបំ
កតបុព្វន្តិ អធិប្បាយេនេវមាហំសុ។ ទដ្ឋាតិ នាសាធិសុ យំ កិញ្ចិ ជនំ ទេតុ។ កងំ
សោ ទដ្ឋ ទារកេតិ ឥមេ បន ទារកេ កេន ការណេន អនាសីតិ។

តំ សុត្វា កុមារោ បិតុ គរហំ អសហន្តោ វាតាភិហតស្ស សិនេរុនោ ពាហំ
ឌីឡេន្តារិយ ឥមំ កាថមាហា -

២៣៧៤.

“យស្ស នស្ស យវេ ទាសោ, អស្សោ ចស្សតីវេថោ;
ហត្ថី ច កុញ្ញារោ នាគោ, កី សោ ទដ្ឋា បិតាមហា” តិ។

រាជា អាហា -

២៣៧៥.

“ទានមស្ស បសំសាម, ន ច និដ្ឋាម បុត្តកា;
កងំ នុ ហទយំ អាសិ, តុម្ពេ ទត្វា វនិព្ពកេ” តិ។

តត្ថ ទានមស្ស បសំសាមាតិ បុត្តកា មយំ តវ បិតុ ទានំ បសំសាម ន
និដ្ឋាម។

តំ សុត្វា កុមារោ អាហា -

២៣៧៦.

“ទុក្ខស្ស ហទយំ អាសិ, អថោ ឧណ្ណាម្មិ បស្សសិ;
រោហិណីហោវ តម្ពក្ខិ, បិតា អស្សនិ វត្ថយី” តិ។

តត្ថ ទុក្ខស្ស ហទយំ អាសិ តិ បិតាមហា កណ្ណាជីនាយ វុត្ថំ ឯតំ វចនំ សុត្វា
តស្ស ហទយំ ទុក្ខំ អាសិ។ រោហិណីហោវ តម្ពក្ខិ តិ តម្ពវណ្ណេហិ វិយ វត្ថុអក្ខិហិ
មម បិតា តស្មី ខណោ អស្សនិ បវត្ថយី។

ឥទានិស្សា តំ វចនំ ទស្សេន្តោ អាហា -

២៣១៧.

“យំ តំ កណ្តាជិនារោច, អយំ មំ តាត ព្រាហ្មណ៍;
លង្គិយា បដិកោដេតិ, យវេ ជាតំវ ធាសិយំ។

២៣១៨.

“ន ចាយំ ព្រាហ្មណ៍ តាត, ធម្មិកា ហោន្តិ ព្រាហ្មណ៍;
យក្ខោ ព្រាហ្មណ៍វណ្ណន, ខាទិតុំ តាត នេតិ នោ;
និយមានេ បិសាចេន, កី នុ តាត ឧទិក្ខសី”តិ។

អថ នេ កុមារេ ព្រាហ្មណំ អមុញ្ចន្តេ ទិស្វា រាជា តាថមាហា -

២៣១៩.

“រាជបុត្តី ច វោ មាតា, រាជបុត្រោ ច វោ បិតា;
បុព្វេ មេ អង្គមារុយ្ហ, កី នុ តិជ្ជថ អារកា”តិ។

តត្ថ បុព្វេ មេតិ តុម្ពេ ឥតោ បុព្វេ មំ ទិស្វា វេតេនាគន្ធា មម អង្គមារុយ្ហ,
ឥធានិ កី នុ អារកា តិជ្ជថាតិ?

កុមារោ អាហា -

២៣២០.

“រាជបុត្តី ច នោ មាតា, រាជបុត្រោ ច នោ បិតា;
ធាសា មយំ ព្រាហ្មណស្ស, តស្មា តិជ្ជាម អារកា”តិ។

តត្ថ ធាសា មយន្តិ ឥធានិ បន មយំ ព្រាហ្មណស្ស ធាសា ភវាម។

រាជា អាហា -

២៣២១.

“មាសធុរ្តី អវចុត្ត, ឧប្បតេ ហធម៌ មម;
ចិត្តកាយំ មេ កាយោ, អាសនេ ន សុខំ លភេ។

២៣២២.

“មាសធុរ្តី អវចុត្ត, ភិយ្យោ សោកំ ជនេថ មំ;
និក្ខណ្ឌិស្សមិ ទព្ពេន, ន វោ ធាសា ភវិស្សថ។

២៣២៣.

“កិមគ្សិយញ្ញំ វោ តាត, ព្រាហ្មណស្ស បិតា អធា;
យថាភូតំ មេ អក្ខាជ, បដិចាទេន្ត ព្រាហ្មណ”ន្តិ។

តត្ថ សម្មាសិ បិយវចនំ។ ចិត្តកាយំ មេ កាយោតិ ឥធានិ មម កាយោ
អធិរចិត្តកាយំ អាហេបិតោវិយ ជាតោ។ ជនេថ មន្តិ ជនេថ មេ, អយមេវ វា
ចាហោ។ និក្ខណ្ឌិស្សមិ ទព្ពេនាតិ ធនំ ទត្វា មោចស្សមិ។ កិមគ្សិយន្តិ កី អគ្សំ
កត្វា។ បដិចាទេន្តតិ ធនំ បដិច្ឆាបេន្ត។

កុមារោ អាហា -

២៣២៤.

“សហស្សគ្សញ្ញំ មំ តាត, ព្រាហ្មណស្ស បិតា អធា;
អថ កណ្ណាជិនំ កញ្ចំ, ហត្ថិនា ច សតេន ចា”តិ។

តត្ថ សហស្សគ្សំ ហិតិ ទេវ, មំ បិតា តធា និក្ខសហស្សំ អគ្សាបេត្វា
អធាសិ។ អថ កណ្ណាជិនន្តិ កនិជ្ជំ បន មេ កណ្ណាជិនំ។ ហត្ថិនា ច សតេន ចាតិ

ហត្ថិនញ្ច អស្សនញ្ច ឧសភានញ្ច និក្ខានញ្ចាតិ សព្ពេសំ ឯតេសំ សតេន
អន្តមសោ មញ្ចបីឋថាធុកេ ឧទាធាយ សព្ពេសតេន អគ្សបេសីតិ។

រាជា កុមារានំ និក្ខយំ ធាបេន្តោ អាហា -

២៣២៥.

“ឧដ្ឋេហិ កត្ត តរមាធា, ព្រាហ្មណស្ស អវាករ;
ធាសិសតំ ធាសសតំ, កវំ ហត្ថសកំ សតំ;
ជាតរូបសហស្សញ្ច, បុត្តានំ ទេហិ និក្ខយ”ន្តិ។

តត្ថ អវាករាតិ ទេហិ។

២៣២៦.

“តតោ កត្តា តរមាធា, ព្រាហ្មណស្ស អវាករ;
ធាសិសតំ ធាសសតំ, កវំ ហត្ថសកំ សតំ;
ជាតរូបសហស្សញ្ច, បុត្តានំធាសិ និក្ខយ”ន្តិ។

តត្ថ អវាករីតិ អធាសិ។ និក្ខយន្តិ អគ្សស្ស មូលំ។

ឯវំ ព្រាហ្មណស្ស សព្ពេសតញ្ច និក្ខសហស្សញ្ច កុមារានំ និក្ខយំ អធាសិ,
សត្តក្ខមិកញ្ច ចាសាធំ, ព្រាហ្មណស្ស បរិវារោ មហា អហោសិ។ សោ ធំ
បដិសាមេត្វា ចាសាធំ អភិរុយ្ហ សាធុរសភោជនំ ភុញ្ញិត្វា មហាសយនេ និបដ្ឋិ។
កុមារេ សីសំ នហាបេត្វា ភោជេត្វា អលដ្ឋិត្វា ឯកំ អយ្យកោ, ឯកំ
អយ្យិកាតិ ទ្វេបិ ឧប្បដ្ឋេ ឧបវេសេសុំ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៣២៧.

“និក្ខិណិត្វា នហាបេត្វា, ភោជយិត្វាន ធារកេ;

សមលផ្លូវត្វា កណ្តោន, ឧបទ្វីប ឧបវេសយុំ។

២៣២៨.

“សីសំ ឆ្មាត សុចិត្ត, សញ្ញាភរណាភូសិតេ;
រាជា អង្គេ ករិត្វាន, អយ្យកោ បរិបុច្ឆថ។

២៣២៩.

“កុណ្ណាលេ យុសិតេ មាលេ, សញ្ញាភរណាភូសិតេ;
រាជា អង្គេ ករិត្វាន, ឥទំ វេទនមព្រាវិ។

២៣៣០.

“កង្ខិ ឧភោ អរោគា តេ, ជាលិ មាតាបិតា តវ;
កង្ខិ ឧញ្ញេន យាបេន្តិ, កង្ខិ មូលជលា ពហូ។

២៣៣១.

“កង្ខិ ខំសា មកសា ថ, អប្បមេវ សរីសថា;
វេនេ វាឡមិគាភិណ្ណោ, កង្ខិ ហីសា នវិជ្ជតី”តិ។

តត្ថ កុណ្ណាលេតិ កុណ្ណាលានិ បិលន្ទាបេត្វា។ យុសិតេតិ ឧត្តរាសិតេ
មនោរមំ វរំ វរុន្តេ។ មាលេតិ បុច្ឆានិ បិលន្ទាបេត្វា។ អង្គេ ករិត្វានតិ
ជាលិកុមារំ អង្គេ និសីទាបេត្វា។

កុមារោ អាហា -

២៣៣២.

“អថោ ឧភោ អរោគា មេ, ទេវ មាតាបិតា មម;
អថោ ឧញ្ញេន យាបេន្តិ, អថោ មូលជលា ពហូ។

២៣៣៣.

“អថោ ខំសា មកសា ច, អប្បមេវ សរីសថា;
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណោ, ហីសា នេសំ នវិជ្ជតិ។

២៣៣៤.

“ខណាត្តាលុកលម្កានិ, ពិលានិ តក្កលានិ ច;
កោលំ ភល្លាតកំ ពេល្លំ, សា នោ អាហត្វ ចោសតិ។

២៣៣៥.

“យព្រោវ សា អាហរតិ, វនមូលជលហារិយា;
តំ នោ សព្វេ សមាគន្ធា, វត្ថី ភុញ្ញាម នោ ធិវា។

២៣៣៦.

“អម្ពាវ នោ កិសា បណ្ណា, អាហរន្តី ធុមប្ចលំ;
វាតាតបេន សុខុមាលី, បធុមំ ហត្ថគតាមិវ។

២៣៣៧.

“អម្ពាយ បតន្ធកេសា, វិចរន្យា ព្រហារនេ;
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណោ, ខត្តធិបិនិសេវិតេ។

២៣៣៨.

“កេសេសុ ជជំ ពន្ធិត្វា, កច្ឆេ ជល្លមធារយិ;
ចម្មវាសី ធមា សេតិ, ជាតវេទំ នមស្សតិ”តិ។

តត្ថ ខណាត្តាលុកលម្កានីតិ ខណាត្តី អាហរនិ ច កលម្កានិ ច។ ឥមិនា
មាតាបិតុនំ កិច្ចជីវិតំ វណ្ណាតិ។ តំ នោតិ ឯត្ថ នោតិ និចាតមត្តំ។ បធុមំ

ហត្ថគតាមិវាតិ ហត្ថេន បរិមទ្គិតំ បទុមំ វិយ ជាតា។ បតន្ធកេសាតិ ទេវ,
អម្ពាយ មេ មហារាជេវិចរន្តិយា តេ ភមរបត្តវណ្ណា កាឡកេសា
រុក្ខសាខាធិហិវិលុត្តា បតន្ធជាតា។ ជល្លមធារយីតិ ឧភោហិ កច្ឆេហិ ជល្លំ
ធារេតិ, កិលិដ្ឋវេសេនវិចរតីតិ។

សោ ឯវំ មាតុ ទុក្ខិតការំ កថេត្វា អយ្យកំ ចោទេន្តោ ឥមំ កាថមាហ -

២៣៣៩.

“បុត្តា បិយា មនុស្សានំ, លោកស្មី ឧទបជ្ជិសុ;
ន ហិ នូនម្នាកំ អយ្យស្ស, បុត្ត ស្មេហោ អជាយថា”តិ។

តត្ថ ឧទបជ្ជិសុន្តិ ឧប្បជ្ជិសុ។

តតោ រាជា អត្តនោ ទោសំ អារិករោន្តោ អាហ -

២៣៤០.

“ទុក្ខជញ្ចា ហិ នោ បុត្ត, ភូនហជ្ជំ កតំ មយា;
យោហំ សិរីនំ វេធា, បញ្ចាជេសិមទ្ធសកំ។

២៣៤១.

“យំ មេ កិញ្ចិ ឥធម អត្ថិ, ធនំ ធម្មញ្ញា វិជ្ជតិ;
ឯតុ វេស្សន្តរោ រាជា, សិរិវេជ្ជេ បសាសត្វ”តិ។

តត្ថ បុត្តាតិ បុត្ត ជាលិ ឯតំ អម្នាកំ ទុក្ខជំ។ ភូនហជ្ជន្តិ វុឡិយាតកម្មំ។ យំ
មេ កិញ្ចិតិ តាត, យំ មេ កិញ្ចិ ឥធម អត្ថិ, សព្វំ តេ បិតុ ទេមិ។ សិរិវេជ្ជេ
បសាសត្វតិ ឥមស្មី នគរេ សោ រាជា ហុត្វា បសាសត្វតិ។

កុមារា អាហា -

២៣៤២.

“ន ឆេវ មឃ្លំ វេចនា, ឯហិតិ សិរិសុត្តមោ;
សយមេវ ឆេវោ គន្ធា, សិញ្ច ភោគេហិ អត្រជ”ន្តិ។

តត្ថ សិរិសុត្តមោតិ សិរិសេដ្ឋោ វេស្សន្តរោ។ សិញ្ចាតិ មហាមេយោ វិយ
វុដ្ឋិយា ភោគេហិ អភិសិញ្ច។

២៣៤៣.

“តតោ សេនាបតី រាជា, សញ្ញយោ អជ្ឈភាសថ;
ហត្ថី អស្សា វថា បត្ថិ, សេនា សន្នាហយន្តុនំ;
នេគមា ច មំ អន្ធន្តុ, ព្រាហ្មណា ច បុរោហិតា។

២៣៤៤.

“តតោ សដ្ឋិសហស្សានិ, យោធិនោ ចារុទស្សនា;
ទិប្បមាយន្តុ សន្នន្ធា, នាធាវណ្ណោហិលដ្ឋតា។

២៣៤៥.

“នីលវត្ថុធរា នេកេ, បីតានេកេ និវាសិតា;
អញ្ញោ លោហិតឧស្ម័នីសា, សុទ្ធានេកេ និវាសិតា;
ទិប្បមាយន្តុ សន្នន្ធា, នាធាវណ្ណោហិលដ្ឋតា។

២៣៤៦.

“ហិមវាយថា គន្ធដរោ, បព្ពតោ គន្ធមាទនោ;
នាធាវុក្ខេហិ សញ្ញន្នោ, មហាភូតគណាលយោ។

២៣៤៧.

“ឌីសធរេហិ ច ធិត្តេហិ, ធិសាភាតិ បវាតិ ច;
ឱប្បមាយន្តុ សន្នធ្វា, ធិសាភន្តុ បវន្តុ ច។

២៣៤៨.

“តតោ នាគសហស្សានិ, យោជយន្តុ ចតុទ្ទុស;
សុវណ្ណាកច្ឆា មាតុដ្ឋា, ហេមកប្បនវាសសា។

២៣៤៩.

“អារុទ្ធា តាមណីយេហិ, តោមវន្តុសចាណិភិ;
ឱប្បមាយន្តុ សន្នធ្វា, ហត្ថិក្ខន្ធវិ ធស្សិតា។

២៣៥០.

“តតោ អស្សសហស្សានិ, យោជយន្តុ ចតុទ្ទុស;
អាជានីយាវ ជាតិយា, សិន្ធពា សីយវាហនា។

២៣៥១.

“អារុទ្ធា តាមណីយេហិ, ឥល្លិយាចាបជារិភិ;
ឱប្បមាយន្តុ សន្នធ្វា, អស្សបិដ្ឋេហីលង្គតា។

២៣៥២.

“តតោ វជសហស្សានិ, យោជយន្តុ ចតុទ្ទុស;
អយោសុកតនេមិយោ, សុវណ្ណាចិតបក្ខវេ។

២៣៥៣.

“អាហេបេន្តុ ធជេ តត្ថ, ចម្មានិ កវចានិ ច;

វិប្បាលេន្តុ ច ចាចានិ, ទន្ធិយ្ហា បហារិនោ;
ឱប្បមាយន្តុ សន្និទ្ធា, រថេសុ រថជីវិនោ"តិ។

តត្ថ សន្នាហយន្តុនន្តិ សន្និយ្ហន្តុ។ សង្ឃិសហស្សនីតិ មម បុត្តន សហជាតា
សង្ឃិសហស្សា អមទ្វា។ នីលវត្ថុធរា នេកេតិ ឯកេ នីលវត្ថុនិវាសិតា ហុត្វា
អាយន្តុ។ មហាក្ខតកណ្តាលយោតិ ពហុយក្ខតកណ្តានំ អាលយោ។ ទិសា កន្តុ
បវន្តុ ចាតិ វុត្តប្បកាពោ ហិមវារិយ អាគរណវិលេបនាទីហិ ឱកាសេន្តុ ចេវ
បវាយន្តុ ច។ ហត្ថិក្ខន្ធហិទិ តេ ហត្ថិកាមណិនោ ហត្ថិក្ខន្ធហិ ឱប្បមាយន្តុ។
ទស្សិតាតិ ទស្សិតវិក្ខុសនា។ អយោសុកតនេមិយោតិ អយេន សុដ្ឋ
បរិក្ខិត្តនេមិយោ។ សុវណ្ណាចិតបក្ខវេតិ សុវណ្ណាន ខចិតបក្ខវេ។ ឯវរុបេ ចុទ្ធស
សហស្សេ រថេ យោជយន្តុតិ វេទតិ។ វិប្បាលេន្តុតិ អាពោបេន្តុ។

ឯវំ រាជា សេនន្តិវិចារេត្វា “បុត្តស្ស មេ ជេតុត្តរនករតោ យាវ វង្គបព្ពតា
អដ្ឋសភវិត្តារំ អាគមនមគ្គំ សមតលំ កត្វា មគ្គាលង្ការត្ថាយ ឥទព្វិទព្វា
ករោថា”តិ អាណាបេន្តោ អាហា -

២៣៥៤.

“លាជា ឱលោមិយា បុត្តា, មាលាកន្ធិវិលេបនា;
អគ្គិយានិ ច តិដ្ឋន្តុ, យេន មគ្គេន ឯហិតិ។

២៣៥៥.

“តាមេ តាមេ សតំ កុម្មា, មេរយស្ស សុរាយ ច;
មគ្គម្ហិ បតិទិដ្ឋន្តុ, យេន មគ្គេន ឯហិតិ។

២៣៥៦.

“មំសា បូរា សង្កលិយោ, កុម្មាសា មច្ឆសំយុតា;

មគ្គម្ហូ បតិទិដ្ឋន្ត, យេន មគ្គេន ឯហិតិ។

២៣៥៧.

“សប្បិ តេលំ ទទិ ជីវំ, កង្ក្តីជា ពហូ សុរា;
មគ្គម្ហូ បតិទិដ្ឋន្ត, យេន មគ្គេន ឯហិតិ។

២៣៥៨.

“អាឡារិកា ច សូទា ច, នជនដ្ឋកកាយិនោ;
ចាលិសុរា កុម្មដូណិយោ, មន្ទកា សោកជ្ឈាយិកា។

២៣៥៩.

“អាហញ្ញន្ត សត្តវីណា, ភេរិយោ ទិន្និមាទិ ច;
ខរមុខានិ ធមេន្ត, នទន្ត ឯកចោក្ខរា។

២៣៦០.

“មុទិដ្ឋា បណាវា សដ្ឋា, គោធា បរិវេន្តិកា;
ទិន្និមាទិ ច ហញ្ញន្ត, កុតុម្បទិន្និមាទិ ចា”តិ។

តត្ថ លាជា ឱលោមិយា បុច្ឆាទិ លាដេហិ សទ្ធិ លាជបញ្ចមកានិ បុច្ឆានិ
ឱកិរន្តានំ ឱកិរណបុច្ឆានិ បដិយាទេថាទិ អាណាបេតិ។ មាលាគន្ធវិលេបនាទិ
មគ្គវិតានេ ឱលម្ពកមាលា ចេវ គន្ធវិលេបនាទិ ច។ អគ្សិយានិ ចាទិ
បុប្ផអគ្សិយានិ ចេវ រតនអគ្សិយានិ ច យេន មគ្គេន មម បុត្តោ ឯហិតិ, តត្ថ
ទិដ្ឋន្ត។ គាមេ គាមេទិ គាមទ្វារេ គាមទ្វារេ។ បតិទិដ្ឋន្តទិ បិចាសិតានំ
បិវេនត្ថាយ បដិយាទិតា ហុត្វា សុរាមេរយមជ្ជកុម្មា ទិដ្ឋន្ត។ មច្ឆសំយុតាទិ
មច្ឆេហិ សំយុត្តា។ កង្ក្តីជាទិ កង្ក្តីបិដ្ឋមយា។ មន្ទកាទិ មន្ទកកាយិនោ។
សោកជ្ឈាយិកាទិ មាយាការា, អញ្ជេបិ វាយេ កេចិ

ឧប្បន្នសោកហរណសមត្ថា សោកជ្ឈាយីកាតិ វុច្ឆន្តិ, សោចន្តេ ជនេ អត្តនោ
រំសយោសបរម្បរាជំ នន្ទេ កតេ និស្សោកេ កត្វា សយាបកាតិ អត្ថោ។
ខរមុខានីតិ សាមុទ្ធិកមហាមុខសង្ខារ។ សង្ខារីតិ ទក្ខិណាវដ្ឋា មុដ្ឋិសង្ខារ,
នាឡិសង្ខារីតិ ទ្វេ សង្ខារ។ គោធា បរិវេទន្តិកា ទិន្និមាទិ កុតុម្បទិន្និមាទិ
ឥមាទិបិ ចត្តារិ ត្វិយានេវ។

ឯវំ រាជា មគ្គាលង្ការាជិវិចារេសិ។ ដូដកោបិ បមាណាតិក្កន្តំ ភុញ្ញត្វា
ជីវាបេតុំ អសក្កោន្តោ តត្ថេវ កាលមកាសិ។ រាជា តស្ស សរីរកិច្ចំ ការាបេត្វា
“នគរេ កោចិ ព្រាហ្មណស្ស ញាតកោ អត្ថិ, ឥទំ គណ្ណាត្វ” តិ ភេរី ចរាបេសិ។
ន កញ្ចិស្ស ញាតកំ បស្សិ, ធនំ បុន រញ្ជោយេវ អហោសិ។ អថ សត្តមេ ទិវសេ
សត្តា សេនា សន្និបតិ។ អថ រាជា មហាន្តេន បរិវារេន ជាលី មគ្គនាយកំ កត្វា
និក្ខមិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៣៦០.

“សា សេនា មហាតី អាសិ, ឧយ្យត្តា សិរិវាហិនិ;
ជាលិនា មគ្គនាយេន, វង្គំ ចាយាសិ បព្ពតំ។

២៣៦២.

“កោញំ នទតិ មាតង្គោ, កុញ្ញរោ សដ្ឋិហាយនោ;
កន្ទាយ ពទ្ធមានាយ, កោញំ នទតិ វារណោ។

២៣៦៣.

“អាជានិយា ហសិយន្តិ, នេមិយោសោ អជាយថ;
អត្ថំ រជោ អន្នាទេសិ, ឧយ្យត្តា សិរិវាហិនិ។

២៣៦៤.

“សាសេនា មហាតី អាសិ, ឧយ្យត្តា ហារហារីនី;
ជាលីនា មគ្គនាយេន, វង្គី ចាយាសិ បព្ពតំ។

២៣៦៥.

“តេ ចារីសុ ព្រហ្មារញ្ញំ, ពហុសាខំ មហោទកំ;
បុប្ផរុក្ខេហិ សញ្ញន្តំ, ជលរុក្ខេហិ ចូកយំ។

២៣៦៦.

“តត្ថ ពិនុស្សរា វគ្គុ, នាណវណ្ណា ពហូ ទិជា;
ក្ខណ្ឌមុបក្ខណ្ឌិ, ឧតុសម្បជ្ជិតេ ទុមេ។

២៣៦៧.

“តេ កន្ធា ធិយមទ្វានំ, អហោរត្តានមច្ចយេ;
បទេសំ តំ ឧចាគប្បំ, យត្ថ វេស្សន្តរោ អហូ”តិ។

តត្ថ មហាតីតិ ទ្វានសអក្ខោកណ៍សម្ពាតា សេនា។ ឧយ្យត្តាតិ បយាតា។
កោញំ នទតីតិ តទា កាលិដ្ឋវដ្ឋវាសិនោ ព្រាហ្មណា អត្តនោ រដ្ឋទេវេ វុដ្ឋេ តំ
នាគំ អាហារីត្វា សញ្ញយស្ស អទំសុ។ សោ ហត្ថី “សាមិកំ វត បស្សិតុំ
លភិស្សមី”តិ តុដ្ឋោ កោញនាទមកាសិ។ តំ សន្ធាយេតំ វុត្តំ។ កក្ខាយាតិ
សុវណ្ណាកក្ខាយ ពទ្ធមាឆាយបិ តុស្សិត្វា កោញំ នទតិ។ ហាសិយន្តីតិ
ហាសសទ្ធមកំសុ។ ហារហារីនីតិ ហារិតព្ពហរណាសមត្ថា។ ចារីស្វតិ បរិសីសុ។
ពហុសាខន្តិ ពហុរុក្ខសាខំ។ ធិយមទ្វានន្តិ សជ្ជិយោជនមគ្គំ។ ឧចាគប្បន្តិ យត្ថ
វេស្សន្តរោ អហោសិ, តំ បទេសំ ឧបគតាតិ។

មហារាជបព្ពវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ធម្មតិយកម្មវណ្ណា

ជាលិកុមារោ មុច្ឆលីន្ទសរតីវេ ខន្ធាវារំ និវាសាបេត្វា ចុទ្ទស រថសហស្សានិ
អាគតមគ្គាភិមុខានេវ ឋថាបេត្វា តស្មី តស្មី បទេសេ សីហព្យគ្សធិបិអាធិសុ
អារក្ខំ សំរិទ្ធហិ។ ហត្ថិអាធិនំ សន្នោ មហា អហោសិ។ អថ មហាសន្តោ តំ សទ្ធិ
សុត្វា “កី នុ ខោ មេ បច្ឆាមិត្តា មម បិតរំ ឃាតេត្វា មមត្ថាយ អាគតា” តិ
មរណភយភីតោ មទ្ធិ អាធាយ បព្ពតំ អារុយ្ហ សេនំ ឡិលោកេសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៣៦៨.

“តេសំ សុត្វាន និគ្យាសំ, ភីតោ វេស្សន្តរោ អហុ;
បព្ពតំ អភិរុហិត្វា, ភីតោ សេនំ ឧទិក្ខតិ។

២៣៦៩.

“ឥឡ្ហ មទ្ធិ និសាមេហិ, និគ្យាសោ យាធិសោ វនេ;
អាជាជីយា ហសិយន្តិ, ធនគ្គានិ ច ទិស្សវេ។

២៣៧០.

“ឥមេ នូន អរញ្ញាស្មី, មិគសង្ឃានិ លុទ្ធកា;
វាគុរាហិ បរិក្ខិប្ប, សោព្តំ ចាតេត្វា តាវនេ;
វិក្កោសមាធា តិព្ពាហិ, ហន្តិ នេសំ វរំ វរំ។

២៣៧១.

“យថា មយំ អទូសកា, អរញ្ញោ អវុទ្ធកា;
អមិត្តហត្ថត្ថំ គតា, បស្ស ទុព្ពលយាតក” ន្តិ។

តត្ថ ឥដ្ឋាតិ ចោទនត្ថ និចាតោ។ និសាមេហីតិ សកសេនា វា បរសេនា
វាតិ ឡិលោកេហិ ឧបធារេហិ។ “ឥមេ នូន អរញ្ញស្មិ”ន្តិអាទិនំ អឡ្ហតេយ្យកាថានំ
ឯវមត្តសម្ពន្ធោ វេទិតញ្ចា “មទ្ធិ យថា អរញ្ញម្ហិ មិគសដ្ឋានិ លុទ្ធកា វាគុរាហិ
បរិក្ខិប្ប អថ វា បន សោត្តំ ចាតេត្វា តាវនេវ ‘ហនថ, អវេ, ទុដ្ឋមិគ’តិ
វិក្កាសមាធា តិព្ពាហិ មិគមារណាសត្ថិហិ នេសំ មិគានំ វំ វំ ដូលំ ដូលំ ហនន្តិ,
ឥមេ ច នូន តថេវ អម្ពេ អសញ្ញាហិ វាចាហិ វិក្កាសមាធា តិព្ពាតិ សត្ថិហិ
ហនិស្សន្តិ, មយញ្ច អទូសកា អរញ្ញេ អវុទ្ធកា រជ្ជា បញ្ចាជិតា វនេ វសាម, ឯវំ
សន្តេបិ អមិត្តានំ ហត្ថត្ថំ គតា, បស្ស ទុព្ពលយាតក”ន្តិ។ ឯវំ សោ
មរណាភយេន បរិទេវិ។

សា តស្ស វចនំ សុត្វា សេនំ ឡិលោកេត្វា “សកសេនាយ ភវិតញ្ច”ន្តិ
មហាសត្ថំ អស្សាសេន្តិ ឥមំ កាថមាហា -

២៣៧២.

“អមិត្តា នប្បសាហេយ្យំ, អគ្គីវ ឧទកណ្ណាវេ;
តនេវ ត្វំ វិចិន្តេហិ, អបិ សោត្ថិ ឥតោ សិយា”តិ។

តត្ថ អគ្គីវ ឧទកណ្ណាវេតិ យថា តិលុកាញ្ញាទិនំ វសេន ឧបនីតោ អគ្គិ
អណ្ណាវសម្ពាតានិ បុគ្គលគម្ពីរានិ ឧទកានិ នប្បសហតិ, តាបេតុំ ន សក្កោតិ,
តថា តំ អមិត្តា នប្បសហេយ្យំ នាភិភវិស្សន្តិ។ តនេវាតិ យំ សក្កេន តុយ្ហំ វំ
ទត្វា “មហារាជ, ន ចិរស្សេវ តេ បិតា ឯហិតី”តិ វុត្ថំ, តនេវ ត្វំ វិចិន្តេហិ, អបិ
នាម ឥតោ ពលកាយតោ អម្ពាភំ សោត្ថិ សិយាតិ មហាសត្ថំ អស្សាសេសិ។

អដ មហាសន្តោ សោកំ តនុកំ កត្វា តាយ សទ្ធិ បព្ពតា ឡើយ
បណ្ណាសាលាទ្វារេ និសីទិ, ឥតរាបិ អត្ថនោ បណ្ណាសាលាទ្វារេ និសីទិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៣៧៣.

“តតោ វេស្សន្តរោ រាជា, ឡើយហិទ្ធាន បព្ពតា;
និសីទិ បណ្ណាសាលាយំ, ទទ្ធិំ កត្វាន មានស”ន្តិ។

តត ទទ្ធិំ កត្វាន មានសន្តិ មយំ បព្ពតិ តា នាម, អម្ពា កំ កោ កី
ករិស្សតិ តិ ចិរំ ហធយំ កត្វា និសីទិ។

តស្មី ខណោ សញ្ញយោ រាជា ទេវី អាមន្តេត្វា - “ភទ្ទេ, ធុស្សតិ អម្ពេសុ
សព្ពេសុ ឯកតោ គតេសុ សោកោ មហា ភរិស្សតិ, បឋមំ តាវ អហំ គច្ឆាមិ,
តតោ ‘ឥទានិ សោកំ វិនោទេត្វា និសីទិ ភរិស្សន្តិ’ តិ សល្លក្ខេត្វា តំ មហាន្តេន
បរិវារេន អាគច្ឆេយ្យាសិ។ អដ ថោកំ កាលំ វីតិនាមេត្វា ជាលីកណ្ណាជិនា
បច្ឆតោ អាគច្ឆន្ត” តិ វត្វា រជំ និវត្តាបេត្វា អាគតមគ្គាភិមុខំ កត្វា តត តត
អារក្ខំ សំវិទហិទ្ធា អលង្កតហត្ថិក្ខន្ធតោ ឡើយ បុត្តស្ស សន្តិកំ អគមាសិ។
តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៣៧៤.

“និវត្តយិទ្ធាន រជំ, វុដ្ឋបេត្វាន សេនិយោ;
ឯកំ អរញ្ញេ វិហារន្តំ, បិតា បុត្តំ ឧបាគមិ។

២៣៧៥.

“ហត្ថិក្ខន្ធតោ ឡើយ, ឯកំសោ បញ្ចលីកតោ;
បរិកិណ្ណា អមច្ឆេហិ, បុត្តំ សិញ្ញិតុមាគមិ។

២៣៧៦.

“តត្ថទ្គស កុមារំ សោ, រម្មបំ សមាហិតំ;
និសិន្នំ បណ្ណាសាលាយំ, ឈាយន្តំ អកុតោកយ”ន្តិ។

តត្ថ វុជ្ជបេត្វាន សេនិយោតិ អារក្ខត្ថាយ ពលកាយេ បេត្វា។ ឯកំសោតិ
ឯកំសកតឧត្តរាសន្តោ។ សិញ្ញាតុមាគមីតិ រន្ទេ អភិសិញ្ញាតុំ ឧចាគមិ។ រម្មបន្តិ
អនញ្ញាតំ អមណ្ឌិតំ។

២៣៧៧.

“តញ្ចា ទិស្វាន អាយន្តំ, បិតរំ បុត្តតិទ្ធិនំ;
វេស្សន្តរោ ច មទ្ធិ ច, បច្ចុគ្គន្ធា អវទ្ធិសុំ។

២៣៧៨.

“មទ្ធិ ច សិរសា ចានេ, សសុរស្សភិវាទយិ;
មទ្ធិ អហញ្ញោ តេ ទេវ, ចានេ វន្តាមិ តេ សុណ្ណា;
តេ សុ តត្ថ បលិស្សន្ត, ចាណិនា បរិមន្តថា”តិ។

តត្ថ ចានេ វន្តាមិ តេ សុណ្ណាតិ អហំ, ទេវ, តវ សុណ្ណា ចានេ វន្តាមីតិ ឯវំ
វត្វា វន្តិ។ តេ សុ តត្ថាតិ តេ ឧភោបិ ជនេ តស្មី សក្កទត្តិយេ អស្សមេ
បលិស្សន្តិ បាទយេ និបជ្ជាបេត្វា សីសេ បរិច្ចម្ពត្វា មុទុកេន ចាណិនា
បរិមន្តថ, បិដ្ឋិយោ នេសំ បរិមន្តិ។

តតោ រោទិត្វា បរិទេវិត្វា រាជា សោកេ បរិនិព្វតេ តេហិ សទ្ធិ បដិសន្តារំ
ករោន្តោ អាហា -

២៣៧៩.

“កង្ខំ វោ កុសលំ បុត្ត, កង្ខំ បុត្ត អនាមយំ;
កង្ខំ ឧញ្ញេន យាបេជ, កង្ខំ មូលជលា ពហូ។

២៣៨០.

“កង្ខំ ខំសា មកសា ច, អប្បមេវ សរីសទា;
វនេ វាឡមិត្តាកិណ្ណោ, កង្ខំ ហិសា នវិជ្ជតី”តិ។

បិតុ វចនំ សុត្វា មហាសត្តោ អាហា -

២៣៨១.

“អត្ថំ នោ ជីវិតា ទេវ, សា ច យាទិសក្ខិទិសា;
កសិរា ជីវិតា ហោម, ឧញ្ញាចរិយាយ ជីវិតំ។

២៣៨២.

“អនិទ្ទិនំ មហារាជ, ទមេតស្សំវ សារថិ;
ត្យម្ហា អនិទ្ធិកា ទន្តា, អសមិទ្ធិ ទមេតិ នោ។

២៣៨៣.

“អបិ នោ កិសានិ មំសានិ, បិតុ មាតុ អទស្សនា;
អវុទ្ធានំ មហារាជ, អវញ្ញោ ជីវសោកិន”ន្តិ។

តត្ថ យាទិសក្ខិទិសាតិ យា វា សា វា, លាមកាតិ អត្តោ។ កសិរា ជីវិតា
ហោមាតិ តាត, អម្ហាគំ ឧញ្ញាចរិយាយ ជីវិតំ នាម កិច្ចំ, ទុក្ខា នោ ជីវិតា
អហោសិ។ អនិទ្ទិនន្តិ មហារាជ, អនិទ្ធិ អសមិទ្ធិ ទលិទ្ធបុរិសំ នាម សាវ អនិទ្ធិ
នេកោ សារថិ អស្សំវិយ ទមេតិ, និព្វិសេវនំ ករោតិ, តេ មយំ ឥធវ វសន្តា
អនិទ្ធិកា ទន្តា និព្វិសេវនា កតា, អសមិទ្ធិយេវ នោ ទមេតីតិ។ “ទមេជ នោ”តិបិ

ចាហៅ, ធម៌យិត្ត នោតិ អត្ថោ។ ជីវសោកិន្តិ អវិគតសោកានំ អរញ្ញេ វសន្តានំ
កី នាម អម្ពាភំ សុខន្តិ វទតិ។

ឯវញ្ញោ បន វត្វា បុន បុត្តានំ បវត្ថី បុច្ឆន្តោ អាហា -

២៣៨៤.

“យេបិ តេ សិរីសេដ្ឋស្ស, ឆាយាធាបត្តមានសា;
ជាលី កណ្ណាជិនា ចុកោ, ព្រាហ្មណស្ស វសានុតា;
អច្ឆាយិកស្ស លុទ្ធស្ស, យោ នេ គាវោវ សុម្ពតិ។

២៣៨៥.

“តេ រាជបុត្តិយា បុត្តេ, យេទិ ជានាថ សំសថ;
បរិយាបុណាថ នោ ឱប្បំ, សប្បទដ្ឋំវ មាណវ”ន្តិ។

តត្ថ ឆាយាធាបត្តមានសាតិ មហារាជ, យេបិ តេ តវ សិរីសេដ្ឋស្ស
ឆាយាធា អបត្តមានសា អសម្បណ្ណាមនោរថា ហុត្វា ព្រាហ្មណស្ស វសានុតា
ជាតា, តេ ទ្វេ កុមារេ យោ ព្រាហ្មណោ គាវោវ សុម្ពតិ បហាវតិ, តេ រាជបុត្តិយា
បុត្តេ យេទិ ទិដ្ឋវសេន វា សុតវសេន វា ជានាថ សំសថ។ សប្បទដ្ឋំវ មាណវន្តិ
វិសនិម្ពទនត្ថាយ សប្បទដ្ឋំ មាណវំ តិកិច្ចន្តាវិយ ឱប្បំ នោ បរិយាបុណាថ
កថេថាតិ វទតិ។

រាជា អាហា -

២៣៨៦.

“ឧកោ កុមារា និក្ខតា, ជាលី កណ្ណាជិនា ចុកោ;
ព្រាហ្មណស្ស ធនំ ទត្វា, បុត្ត មា ភាយិ អស្សសា”តិ។

តត្ថ និក្ខតាតិ និក្ខយំ ធនា គហិតា។

តំ សុត្វា មហាសត្តោ បដិលទ្ធស្សាសោ បិតរា សទ្ធិ បដិសន្តារមកាសិ -

២៣៨៧.

“កង្ខិ នុ តាត កុសលំ, កង្ខិ តាត អនាមយំ;
កង្ខិ នុ តាត មេ មាតុ, ចក្ខុ ន បរិហាយតី”តិ។

តត្ថ ចក្ខុ ន បរិហាយតីតិ បុត្តសោកេន រោទន្តិយា ចក្ខុ ន បរិហាយតីតិ។

រាជា អាហា -

២៣៨៨.

“កុសលញ្ជោវ មេ បុត្ត, អថោ បុត្ត អនាមយំ;
អថោ ច បុត្ត តេ មាតុ, ចក្ខុ ន បរិហាយតី”តិ។

ពោធិសត្តោ អាហា -

២៣៨៩.

“កង្ខិ អរោគំ យោគ្គំ តេ, កង្ខិ វហិតិ វាហនំ;
កង្ខិ ជិតោ ជនបទោ, កង្ខិ វុដ្ឋិ ន ជិដ្ឋតី”តិ។

តត្ថ វុដ្ឋិតិ វុដ្ឋិធារា។

រាជា អាហា -

២៣៩០.

“អថោ អរោគំ យោគ្គំ មេ, អថោ វហិតិ វាហនំ;

អថោ ជីតោ ជនបទោ, អថោ វុដ្ឋិន ជិដ្ឋតី”តិ។

ឯវំ តេសំ សល្លបន្តានញ្ញោ វុស្សតិ ទេវី “ឥទានិ សោកំ តនុកំ កត្វា
និសិដ្ឋា ភវិស្សន្តី”តិ សល្លកេត្វា មហាបរិវារេន សទ្ធិ បុត្តស្ស សន្តិកំ
អគមាសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្នោ សត្តា អាហា -

២៣៩៤.

“ឥច្ឆេ មន្តយន្តានំ, មាតា នេសំ អទិស្សថ;
រាជបុត្តំ គិរិទ្វារេ, បត្តិកា អនុចាហនា។

២៣៩៥.

“តញ្ចា ទិស្វាន អាយន្តិ, មាតរំ បុត្តគិទ្ធិនិ;
វេស្សន្តរោ ច មទ្ធិ ច, បច្ចុគ្គន្ធា អវទ្ធិសុំ។

២៣៩៦.

“មទ្ធិ ច សិរសា ចាទេ, សស្សយា អភិវាទយិ;
មទ្ធិ អហញ្ញំ តេ អយ្យេ, ចាទេ វជ្ជាមិ តេ សុណ្ណា”តិ។

តេសំ វុស្សតិទេវី វុទ្ធិត្វា បិតកាលេ បុត្តកា កុមារកុមារីកាហិ បរិវុតា
អាគមីសុ។ មទ្ធិ ច តេសំ អាគមនមគ្គំ ឱលោកេន្តិយេវ អជ្ឈាសិ។ សា តេ
សោត្តិនា អាគច្ឆន្តេ ទិស្វា សកតាវេន សណ្ណាតុំ អសក្កោន្តី តរុណាវច្ឆាវិយ
គាវី បរិទេវមាតា តតោ ចាយាសិ។ តេបិ តំ ទិស្វា បរិទេវន្តា មាតរាភិមុខាវ
បជារីសុ។ តមត្ថំ បកាសេន្នោ សត្តា អាហា -

២៣៩៧.

“មទ្ធិញ្ចា បុត្តកា ទិស្វា, ទូរតោ សោត្តិមាគតា;

កន្ទុក្តា មកិធាវីសុ, វេជ្ជពាលាវ មាតរំ។

២៣៩៥.

“មន្ត្រី ច បុត្តកេ ធិស្វា, ធូរតោ សោត្តិមាគតេ;
វារុណីវ បវេជេន្ត្រី, ជនធារាភិសិញ្ចជា”តិ។

តត្ថ កន្ទុក្តា មកិធាវីសុតិ កន្ទុក្តា អកិធាវីសុ។ វារុណីវាតិ យក្ខាវិជ្ជា
ឥក្ខណ៍ការិយ បវេជមាធា ជនធារា អភិសិញ្ចជាតិ។

សា កិរ មហាសន្តេន បរិទេវិត្វា កម្មមាធាវីសញ្ញី ហុត្វា ជ័យតោ បថវិយំ
បតិ។ កុមារាបិ វេគនាគន្ធាវីសញ្ញីនោ ហុត្វា មាតុ ឧបរិយេវ បតីសុ។ តស្មី
ខណោ តស្សា ធូរិហិ ជនេហិ ទ្វេ វិរាជានិក្ខមិត្វា តេសំ មុខេយេវ បរិសីសុ។
សចេ កិរ ឯត្តកោ អស្សាសោ នាភវីស្ស, ទ្វេ កុមារា សុក្ខហធយា ហុត្វា អធ្វា
នស្សីស្សន្តិ។ វេស្សន្តរោបិ បិយបុត្ត ធិស្វា សោកំ សន្ធាវេតុំ អសក្កោន្តោ
វិសញ្ញី ហុត្វា តត្ថេវ បតិ។ មាតាបិតរោបិស្ស វិសញ្ញីនោ ហុត្វា តត្ថេវ បតីសុ,
តថា សហជាតា សដ្ឋិសហស្សា អមធ្វា។ តំ ការុញ្ញំ បស្សន្តេសុ ឯកោបិ
សកកាវេន សណ្ឋាតុំ នាសក្ខិ។ សកលំ អស្សមបទំ យុគន្តវាតេន បមន្តិតំ
វិយ សាលវនំ អហោសិ។ តស្មី ខណោ បព្ពតា នធិសុ, មហាបថវី កម្មិ,
មហាសមុទ្ពោ សន្តិភិ, សិទេវ គិរិរាជា ឱនមិ។ ធរ កាមាវចរទេវលោកា
ឯកកោលាហលា អហោសុំ។

សក្កោ ទេវរាជា “ធរ ខត្តិយា សបរិសាវីសញ្ញីនោ ជាតា, តេសុ ឯកោបិ
ឧដ្ឋាយ កស្សចិ សរីរេ ឧទកំ សិញ្ញតុំ សមត្ថោ នាម នត្តិ, អហំ ធានិ ឥមេសំ
ចោក្ខវវស្សំ វស្សាបេស្សមី”តិ ចិន្តេត្វា ធរខត្តិយសមាគមេ ចោក្ខវវស្សំ
វស្សាបេសិ។ តត្ថ យេ តេមិត្តកាមា, តេ តេមេន្ត្រី, អតេមិត្តកាមា នំ ឧបរិ

ឯកពិន្ទុមត្តម្បី ន បតតិ, បទុមបត្តតោ ឧទកំរិយ និវត្តិត្វា គប្បតិ។ ឥតិ
ចោក្ខរវនេ បតិទំ វស្សំរិយ ទំ វស្សំ អហោសិ។ ឆ ខត្តិយា អស្សាសំ
បដិលភីសុ។ មហាជនោ តម្បី ទិស្វា “អហោ អច្ឆរិយំ, អហោ អត្តតំ ឯវរូបេ
ញាតិសមាគមេ ចោក្ខរវស្សំ វស្សិ, មហាបជីវី កម្មី” តិ អច្ឆរិយំ បវេនេសិ។
តមត្តំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៣៩៦.

“សមាគតានំ ញាតិនំ, មហាយោសោ អជាយថ;
បត្តតា សមនាទីសុ, មហី បកម្បីតា អហុ។

២៣៩៧.

“វុដ្ឋិជារំ បវត្តេន្តោ, ទេវោ ចាវស្សិ តាវនេ;
អថ វេស្សន្តរោ រាជា, ញាតិហិ សមគប្បថ។

២៣៩៨.

“នត្តារោ សុណិសា បុត្តោ, រាជា ទេវី ច ឯកតោ;
យទា សមាគតា អាសុំ, តទាសិ លោមហំសនំ។

២៣៩៩.

“បញ្ចលីកា តស្ស យាចន្តិ, រោទន្តា ភេរវេ វនេ;
វេស្សន្តរោ មទ្ធិញ្ច, សព្វេ រជ្ជា សមាគតា;
ត្វំ នោសិ ឥស្សរោ រាជា, រជ្ជំ កាវេន នោ ឧភោ” តិ។

តត្ថ យោសោតិ ការុញ្ញយោសោ។ បញ្ចលីកាតិ សព្វេ នាគរា ចេវ នេគមា
ច ជានបទា ច បគ្គហិតញ្ចលីកា ហុត្វា។ តស្ស យាចន្តិតិ តស្ស ចាទេសុ

បតិគ្វា រោទិគ្វា កន្ទិគ្វា “ទេវ, តុំ នោ សាមិ ឥស្សរោ, បិតា តេ ឥធម៌
អភិសិញ្ញាត្វា នគរំ នេតុកាមោ, កុលសន្តកំ សេតច្ចត្តំ បដិច្ចថា” តិ យាធិសុ។

ធម្មត្ថិយ កម្មវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

នគរកណ្តាវណ្ណានា

តំ សុត្វា មហាសន្តោ បិតា សន្ធិសល្លបន្តោ ឥមំ កាថមាហា -

២៤០០.

“ធម្មេន វន្តំ កាវេន្តំ, វជ្ជា បញ្ញាជយិត្ត មំ;
ត្វញ្ញា ជានបទា ចេវ, នេកមា ច សមាគតា” តិ។

តតោ រាជា បុត្តំ អត្តនោ ទោសំ ខមាបេន្តោ អាហា -

២៤០១.

“ទុក្ខជញ្ញា ហិ នោ បុត្ត, ភូនហន្តំ កតំ មយា;
យោហំ សិរីនំ វេជនា, បញ្ញាជេសិមទ្ធិសក” តិ។

ឥមំ កាថំ វត្វា អត្តនោ ទុក្ខហរណាត្តំ បុត្តំ យាចន្តោ ឥតរំ កាថមាហា -

២៤០២.

“យេន កេនចិ វណ្ណេន, បិតុ ទុក្ខំ ឧទព្ពហេ;
មាតុ ភគិនិយា ចាបិ, អបិ ចាលោហិ អត្តនោ” តិ។

តត្ថ ឧទព្ពហេតិ ហរេយ្យ។ អបិ ចាលោហិ តាត បុត្តេន នាម ជីវិតំ
បរិច្ចដិគ្វាបិ មាតាបិតុនំ សោកទុក្ខំ ហរិតត្ថំ, តស្មា មម ទោសំ ហធម្មេ

អកត្វា មម វេនំ ករោហិ, ឥមំ ឥសិលីដ្ឋំ ហារេត្វា រាជវេសំ គណ្ហា តាតាតិ
ឥមីនា កិរ នំ អធិប្បាយេនេវមាហ។

ពោធិសត្តោ រដ្ឋំ ការេតុកាមោបិ “ឯត្ថកេ បន អកថិតេ គរុកំ នាម ន
ហោតី”តិ កថេសិ។ មហាសត្តោ “សាធ្វ”តិ សម្បជិដ្ឋិ។ អថស្ស អធិវាសនំ
វិទិត្វា សហជាតា សជ្ជិសហស្ស អមច្ឆា “នហានកាលោ មហារាជ, រដោជល្លំ
បវាហាយា”តិ វេទិសុ។ អថ នេ មហាសត្តោ “ថោកំ អធិវាសេថា”តិ វត្វា
បណ្ណាសាលំ បរិសិត្វា ឥសិកណ្ហំ ឌីមុញ្ជិត្វា បដិសាមេត្វា សង្ខវណ្ណាសាជកំ
និវាសេត្វា បណ្ណាសាលតោ និក្ខមិត្វា “ឥទំ មយា នវ មាសេ អឌ្ឍមាសញ្ច
វេសន្តេន សមណធម្មស្ស កតជ្ជានំ, ចារមីក្ខុដំ គណ្ហាន្តេន មយា ធានំ ទត្វា
មហាបថវិយា កម្មាបិតជ្ជាន”ន្តិ បណ្ណាសាលំ តិក្ខត្តំ បទក្ខិណំ កត្វា
បញ្ចបតិដ្ឋិតេន វេទិត្វា អជ្ជាសិ។ អថស្ស កប្បកាធយោ កេសមស្ស កម្មាធិនិ
កិរីសុ។ តមេនំ សញ្ញាភរណភូសិតំ នេវរាជានមិវ វិរោចមាជំ រដ្ឋេ អភិសិញ្ជីសុ។
តេន វុត្ថំ -

២៤០៣.

“តតោ វេស្សន្តរោ រាជា, រដោជល្លំ បវាហាយិ;
រដោជល្លំ បវាហេត្វា, សង្ខវណ្ណំ អធារយី”តិ។

តត្ថ បវាហាយីតិ ហារេសិ, ហារេត្វា ច បន រាជវេសំ គណ្ហាតិ អត្តោ។

អថស្ស យសោ មហា អហោសិ។ ឌីលោកិតឌីលោកិតជ្ជានំ កម្មតិ,
មុខមង្គលិកា មុខមង្គលានិ ឃោសយីសុ, សត្តត្វិយានិ បគ្គណ្ហីសុ,
មហាសមុទ្ធកុដ្ឋិយំ មេឃគង្គិតឃោសោវិយ ត្វិយឃោសោ អហោសិ។
ហត្ថិរតនំ អលង្ករិត្វា ឧបាធិយីសុ។ សោ ខគ្គរតនំ ពន្ធិត្វា ហត្ថិរតនំ អភិរុហិ។

តាវនេវ នំ សហជាតា សង្ឃិសហស្សា អមច្ឆា សញ្ញាលង្ការឃ្មុំមណ្ឌិតា
បរិវារយីសុ, សត្តកញ្ញាយោ មទ្ធិទេវិម្បិ នហាបេត្វា អលង្ករិត្វា អភិសិញ្ញីសុ។
សីសេ ច បនស្សា អភិសេកឧទកំ អភិសិញ្ញាមាណ “វេស្សន្តរោ តំ
ចាលេត្ថ” តិអាទិនិ មជ្ឈលានិ វទីសុ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៤០៤.

“សីសំ ម្ហាតោ សុចិវត្តោ, សញ្ញាភរណភូសិតោ;
បច្ចយំ នាគមារុយ្ហ, ខត្តំ ពន្ធិ បរន្តបំ។

២៤០៥.

“តតោ សង្ឃិសហស្សានិ, យោធិនោ ចារុទស្សនា;
សហជាតា បកិរីសុ, នន្ទយន្តា រថេសកំ។

២៤០៦.

“តតោ មទ្ធិម្បិ ម្ហាបេសុំ, សិរិកញ្ញា សមាគតា;
វេស្សន្តរោ តំ ចាលេតុ, ជាលី កណ្ណាជិនា ធុកោ;
អថោបិ តំ មហារាជា, សញ្ញាយោ អភិរក្ខត្ថ” តិ។

តត្ថ បច្ចយំ នាគមារុយ្ហាតិ តំ អត្តនោ ជាតទិវសេ ឧប្បន្នំ ហត្ថិនាគំ។
បរន្តបន្តិ អមិត្តតាបនំ។ បកិរីស្វតិ បរិវារយីសុ។ នន្ទយន្តាតិ តោសេន្តា។
សិរិកញ្ញាតិ សិរិរញ្ញោ បជាបតិយោ សន្និបតិត្វា គន្ធាទកេន ម្ហាបេសុំ។ ជាលី
កណ្ណាជិនា ធុកោតិ ឥមេ តេ បុត្តាបិ មាតរំ រក្ខន្ធិតិ។

២៤០៧.

“ឥទញ្ច បច្ចយំ លទ្ធា, បុព្វេ សំក្កេសមត្តនោ;
អានន្ទិយំ អាចរីសុ, រមណីយេ គិរិព្ពជេ។

២៤០៨.

“ឥឡូវ បង្អួច លឿង, បុព្វេសំក្រួសមត្តនា;
អាណន្តិវិត្តា សុមនា, បុត្តេសង្កម្ម លក្ខណា។

២៤០៩.

“ឥឡូវ បង្អួច លឿង, បុព្វេសំក្រួសមត្តនា;
អាណន្តិវិត្តា បតីតា, សហ បុត្តេហិ លក្ខណា”តិ។

តត្ថ ឥឡូវ បង្អួច លឿង ភិក្ខុវេ, វេស្សន្តរោ មន្ទី ច ឥឡូវ បង្អួច លឿង
ឥម បតីជ្ជំលភិក្ខុ, រដ្ឋេ បតីជ្ជហិក្ខុតិ អត្តោ។ បុព្វេតិ ឥតោ បុព្វេ អត្តនា
វេណីសំក្រួសញ្ច អនុស្សវិត្តា។ អាណន្តិយំ អាចរីសុ, រមណីយេ គិរីព្ពជេតិ
រមណីយេ វង្គតិរិកុច្ឆិម្ហ “វេស្សន្តរស្ស រញ្ជោ អាណា”តិ កញ្ចនលតាវិន្ទំ
អាណន្តេវី ចរាបេត្វា អាណន្តេណំ អាចរីសុ។ អាណន្តិវិត្តា សុមនាតិ
លក្ខណាសម្បជ្ជា មន្ទី បុត្តេសង្កម្ម សម្បាបុណីត្វាវិត្តា សុមនា ហុត្វា អតិរិយ
នន្ទិតិ អត្តោ។ បតីតាតិ សោមនស្សា ហុត្វា។

ឯវំ បតីតា ហុត្វា ច បន បុត្តេ អាហា -

២៤១០.

“ឯកកត្តា បុរេ អាសី, និច្ចំ ជណ្ឌិលសាយិន្ទ;
ឥតិ មេតំ វតំ អាសី, តុម្ហំ កាមា ហិ បុត្តកា។

២៤១១.

“តំ មេ វតំ សមិទ្ធផ្ល, តុម្ហេសង្កម្ម បុត្តកា;
មាតុជម្បិ តំ ចាលេតុ, បិតុជម្បិ ច បុត្តក;
អថោបិ តំ មហារាជា, សញ្ញាយោ អភិរក្ខតុ។

២៤១២.

“យំ កិញ្ចិត្តិ កតំ បុញ្ញំ, មយ្ហញ្ញោ បិតុច្ចតេ;
សព្វេន តេន កុសលេន, អជរោ អមរោ ភវា”តិ។

តត្ថ តុម្ហំ កាមា ហិ បុត្តកាតិ បុត្តកា អហំ តុម្ហាកំ កាមា តុម្ហេ
បត្តយមាណ បុរេ តុម្ហេសុ ព្រាហ្មណេន និគេសុ ឯកភត្តំ កុញ្ញិកា ភូមិយំ សយី,
ឥតិ មេ តុម្ហាកំ កាមា ឯតំ វតំ អាសីតិ វនតិ។ សមិទ្ធជាតិ តំ មេ វតំ អន្ធន
សមិទ្ធិ។ មាតុជម្បិ តំ ចាលេតុ, បិតុជម្បិ ច បុត្តកាតិ បុត្តជាលិ តំ មាតុជាតំ
សោមនស្សម្បិ បិតុជាតំ សោមនស្សម្បិ ចាលេតុ, មាតាបិតុនំ សន្តកំ បុញ្ញំ តំ
ចាលេតូតិ អត្ថោ។ តេនេវាហ “យំ កិញ្ចិត្តិ កតំ បុញ្ញំ”ន្តិ។

ដុស្សតីបិ ធើវី “ឥតោ បជ្ជាយ មម សុណ្ហា ឥមា នេវ វត្តានិ និវាសេតុ, ឥមានិ
អាករណានិ ធារេតូ”តិ សុវណ្ណាសមុគ្គេ បូរេត្វា បហិណិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ
សត្តា អាហា -

២៤១៣.

“កប្បាសិកញ្ច កោសេយ្យំ, ខោមកោដុម្ពរានិ ច;
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហេសិ, យេហិ មទ្ធិ អសោភថ។

២៤១៤.

“តតោ ហេមញ្ច កាយ្យំ, គីរេយ្យំ វតនាមយំ;
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហេសិ, យេហិ មទ្ធិ អសោភថ។

២៤១៥.

“តតោ ហេមញ្ច កាយ្យំ, អន្តទំ មណិមេខលំ;
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហេសិ, យេហិ មទ្ធិ អសោភថ។

២៤១៦.

“ឧណ្ហាតំ មុខដុល្លញ្ច, ឆានារត្តេ ច មាណិកេ;
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហេសិ, យេហិ មទ្ធី អសោភថ។

២៤១៧.

“ឧត្តត្ថនំ គិដ្ឋមកំ, មេខលំ ចាជិចាទកំ;
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហេសិ, យេហិ មទ្ធី អសោភថ។

២៤១៨.

“សុត្តញ្ច សុត្តវជ្ជញ្ច, ឧបនិជ្ឈាយ សេយ្យសិ;
អសោភថ រាជបុត្តិ, ទេវកញ្ញាវ នន្ទនេ។

២៤១៩.

“សីសំ ម្ហាតា សុចិវត្តា, សញ្ញាលង្ការភូសិតា;
អសោភថ រាជបុត្តិ, តាវតីសេវ អច្ឆរា។

២៤២០.

“កេទលីវ វាតច្ចបិតា, ជាតា ចិត្តលតាវនេ;
អន្តាវរណាសម្បជ្ជា, រាជបុត្តិ អសោភថ។

២៤២១.

“សកុណី មាទុសិទីវ, ជាតា ចិត្តបត្តា បតិ;
និក្រោធបក្កពិម្ពោជ្ជិ, រាជបុត្តិ អសោភថា”តិ។

តត្ថ ហេមញ្ច កាយ្យរន្តិ សុវណ្ណាមយំ វនខន្ធវិជលសណ្ឋានំ
គីវាបសាធនមេវ។ រតនមយន្តិ អបរម្បិ រតនមយំ គីវេយ្យំ។ អង្គទំ

មណីមេខលន្តិ អង្គនាគរណាញា មណីមយមេខលញា។ ឧណ្ណាតន្តិ ឯកំ
 នលាជបសាធនំ។ មុខដុល្លន្តិ នលាជន្តេ តិលកមាលាភរណំ។ ឆានាវត្តតិ
 ឆានាវណ្ណេ។ មណីកេតិ មណីមយេ។ ឧត្តត្ថនំ គិដ្ឋមកន្តិ ឯតានិបិ ទ្វេ
 អាករណានិ។ មេខលន្តិ សុវណ្ណាជតមយំ មេខលំ។ ចាជិចាធកន្តិ
 ចាធបសាធនំ។ សុត្តញ្ច សុត្តវដ្ឋំ ចាតិ សុត្តារុទ្ធិញ្ច អសុត្តារុទ្ធិញ្ច បសាធនំ។
 ចាឡិយំ បន “សុប្បញ្ច សុប្បវដ្ឋញ្ច” តិ លិខិតំ។ ឧបនិជ្ឈាយ សេយ្យសីតិ ឯតំ
 សុត្តារុទ្ធិញ្ច អសុត្តារុទ្ធិញ្ច អាករណំ តំ តំ ឧនដ្ឋានំ ឱលោកេត្វា អលង្កិត្វា
 បិតា សេយ្យសី ឧត្តមរូបធារា មទ្ធិ ទេវកញ្ញារំ នន្ទនេ អសោភថ។ វាតច្ចបិតាតិ
 ចិត្តលតារំនេ ជាតា វាតសម្ពុដ្ឋា សុវណ្ណាកន្តលី វិយ តំ ទិវសំ សាវិជម្ពមាធា
 អសោភថ។ ធន្តារំរណសម្បជ្ជាតិ ពិម្ពជលសធិសេហិ វត្តធន្តារំរណហិ
 សមជ្ជាគតា។ សកុណី មាណសិដ្ឋិ, ជាតា ចិត្តបត្តា បតីតិ យថា មាណសិយា
 សរីរេន ជាតា មាណសិដ្ឋិ នាម សកុណី ចិត្តបត្តា អាកាសេ ឧប្បតមាធា បក្ខេ
 បសារេត្វា គច្ចន្តិ សោភតិ, ឯវំ សា រត្តោជ្ជតាយ
 និក្រោធបក្កពិម្ពជលសធិសឱដ្ឋហិ អសោភថ។

សដ្ឋិសហស្សា អមច្ឆា មទ្ធិ អភិរុបាធត្ថាយ សញ្ញាលង្ការប្បដិមណ្ឌិតំ
 នាតិវទ្ធិំ សត្តិសរេបហារក្ខមំ ឯកំ តរុណាហត្ថិ ឧបនាមេសុំ។ តេន វុត្ថំ -

២២២២.

“តស្សា ច នាគមាណេសុំ, នាតិវទ្ធិវ កុញ្ញវ;
 សត្តិក្ខមំ សរក្ខមំ, ល្អិសាធន្តំ ឧរុទ្ធាវំ។

២២២៣.

“សា មទ្ធិ នាគមារុហិ, នាតិវទ្ធិវ កុញ្ញវ;
 សត្តិក្ខមំ សរក្ខមំ, ល្អិសាធន្តំ ឧរុទ្ធាវំ” ត្ថិ។

តត្ថ តស្ស ចាតិ ភិក្ខុវេ, តស្សបិ មទ្ទិយា សញ្ញាលង្ការប្បដិមណ្ឌិតំ កត្វា
នាតិវុទ្ធិំ សត្តិសរបហារក្ខមំ ឯកំ តរុណាហត្ថិ ឧបនេសុំ។ នាគមារុហិតិ
វេហត្ថិបិដ្ឋិ អភិរុហិ។

ឥតិ តេ ឧភោមិ មហាន្តេន យសេន ខន្ធាវារំ អគម៌សុ។ សញ្ញាយរាជា
ធូរាទសហិ អក្កោភិណ្ឌិហិ សទ្ធិ មាសមត្ថំ បព្ពតកិឡំ វេនកិឡំ កិឡិ។
មហាសត្តស្ស តេជេន តាវមហាន្តេ អរញ្ញេ កោចិ វាឡមិគោ វា បក្ខិ វា កញ្ចំ ន
វិហោបេសិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៤២៤.

“សត្តម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ, យាវន្តេត្ថ មិគា អហំ;
វេស្សន្តរេស្ស តេជេន, នញ្ញមញ្ញំ វិហោបេយុំ។

២៤២៥.

“សត្តម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ, យាវន្តេត្ថ ទិជា អហំ;
វេស្សន្តរេស្ស តេជេន, នញ្ញមញ្ញំ វិហោបេយុំ។

២៤២៦.

“សត្តម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ, យាវន្តេត្ថ មិគា អហំ;
ឯកជ្ឈំ សន្និចាតីសុ, វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ;
សិរីនំ រជ្ជវឡនេ។

២៤២៧.

“សត្តម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ, យាវន្តេត្ថ ទិជា អហំ;
ឯកជ្ឈំ សន្និចាតីសុ, វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ;
សិរីនំ រជ្ជវឡនេ។

២៤២៨.

“សត្តម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ, យាវន្តេត្ថ មិគា អហំ;
នាស្ស មញ្ញុ និក្ខជីសុ, វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ;
សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនេ។

២៤២៩.

“សត្តម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ, យាវន្តេត្ថ ទិជា អហំ;
នាស្ស មញ្ញុ និក្ខជីសុ, វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ;
សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនេ”តិ។

តត្ថ យាវន្តេត្ថាតិ យាវន្តោ ឯត្ថ។ ឯកជ្ឈំ សន្និទាតីស្វតិ ឯកស្មី ហំនេ
សន្និបតីសុ, សន្និបតិក្ខា ច បន “ឥតោ បជ្ជាយ ឥទានិ អម្ពាភំ អញ្ញមញ្ញុ លជ្ជា
វា ហិរោត្ថប្បំ វា សំវរោ វា ន ភវីស្សតី”តិ ទោមនស្សបត្តា អហោសុំ។ នាស្ស
មញ្ញុ និក្ខជីស្វតិ មហាសត្តស្ស វិយោគទុក្ខិតា មធុរំ រំ បុព្វេវិយ ន វីសុ។

សញ្ញយនិវន្តោ មាសមត្តំ បព្ពតកីឡំ, វនកីឡំ កីឡិក្ខា សេនាបតី
បក្កោសាបេត្វា “តាត, ចិរំ នោ អរញ្ញេ វុត្តំ, កី តេ មម បុត្តស្ស គមនមគ្គោ
អលង្កតោ”តិ បុច្ឆិក្ខា “អាម, ទេវ, កាលោ វោ គមនាយា”តិ វុត្តេ វេស្សន្តរស្ស
អាហោចាបេត្វា សេនំ អាទាយ និក្ខមិ។ វុត្តិកិកុច្ឆិតោ យាវ ជេតុត្តរនគរា
សដ្ឋិយោជនំ អលង្កតមគ្គំ មហាសត្តោ មហាន្តេន បរិវារេន សទ្ធិំ បដិបដ្ឋិ។ តមត្តំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៤៣០.

“បដិយត្តោ រាជមគ្គោ, វិចិត្តោ បុប្ផសន្តតោ;
វសិ វេស្សន្តរោ យត្ថ, យាវតាវ ជេតុត្តរា។

២៤៣១.

“តតោ សង្ខិសហស្សានិ, យោធិនោ ចារុទស្សនា;
សមន្តា បរិកិរីសុ, វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ;
សិរីនំ រជ្ជវឌ្ឍនេ។

២៤៣២.

“ឡិរោធា ច កុមារា ច, វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា;
សមន្តា បរិកិរីសុ, វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ;
សិរីនំ រជ្ជវឌ្ឍនេ។

២៤៣៣.

“ហត្ថារោហា អនិកជ្ជា, រថិកា បត្តិការកា;
សមន្តា បរិកិរីសុ, វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ;
សិរីនំ រជ្ជវឌ្ឍនេ។

២៤៣៤.

“សមាគតា ជានបទា, នេគមា ច សមាគតា;
សមន្តា បរិកិរីសុ, វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ;
សិរីនំ រជ្ជវឌ្ឍនេ។

២៤៣៥.

“ករោធិយា ចម្ពុជរា, ឥល្លីហត្ថា សុវម្ពិលោ;
បុរតោ បជិបទ្ឋិសុ, វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ;
សិរីនំ រជ្ជវឌ្ឍនេ”តិ។

តត្ថ បដិយត្តោតិ វិសាខាបុណ្ណាមបូជាកាលេ វិយ អលង្កតោ។ វិចិត្តោតិ
 កនលិបុណ្ណាយជជជបដាកាធិហិ វិចិត្តោ។ បុប្ផសន្តតោតិ លាជាបញ្ចមកេហិ
 បុប្ផហិ សន្តតោ។ យត្តោតិ យស្មី វង្គបញ្ចតេ វេស្សន្តរោ វសតិ, តតោ បដ្ឋាយ
 យាវ ជេតុត្តរនគរា និរន្តរំ អលង្កតប្បដិយត្តោវ។ ករោជិយាតិ សីសករោជីតិ
 លទ្ធនាមាយ សីសេ បដិមុក្កករោជិកា យោធា។ ចម្មធរាតិ
 កណ្តារាវណាចម្មធរា។ សុវម្មិនោតិ វិចិត្រាហិ ជាលិកាហិ សុដ្ឋវម្មិកា។ បុរតោ
 បដិបជ្ជិសូតិ មត្តហត្ថិសុបិ អាគច្ឆន្តេសុ អនិវត្តិនោ សូរយោធា រញ្ជោ
 វេស្សន្តរស្ស បុរតោ បដិបជ្ជិសុ។

រាជា សដ្ឋិយោជនមគ្គំ ធ្វើហិ មាសេហិ អតិក្កម្ម ជេតុត្តរនគរំ បត្តោ
 អលង្កតប្បដិយត្តនគរំ បរិសិទ្ធា ចាសាទំ អភិរុហិ។ តមត្ថំ បកាសេន្តោ សត្តា
 អាហា -

២៤៣៦.

“តេ ចារិសុំ បុរំ រម្មំ, មហាចាការតោរណំ;
 ឧបេតំ អន្តចានេហិ, នច្ចគីតេហិ ចូកយំ។

២៤៣៧.

“វិត្តា ជានបទា អាសុំ, នេកមា ច សមាគតា;
 អនុប្បត្តេ កុមារម្ហិ, សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនេ។

២៤៣៨.

“ចេលុក្ខេចា អវត្តិតុ, អាគតេ ជនទាយកេ;
 នជ្ជិ បវេសិ នគរេ, ពន្ធនា មោក្ខោ អយោសថា”តិ។

តត្ថ មហាថាការតោរណន្ត្រី មហាន្តេហិ ថាការេហិ ច តោរណេហិ ច
សមន្នាគតំ។ នច្ចគីតេហិ ច្ចកយន្ត្រី នច្ចេហិ ច គីតេហិ ច ឧគយេហិ
សមន្នាគតំ។ វិត្តាតិ តុដ្ឋា សោមនស្សប្បត្តា។ អាគតេ ធនធាយកេតិ
មហាជនស្ស ធនធាយកេ មហាសត្តេ អាគតេ។ នន្ទិ បវេសីតិ “វេស្សន្តវស្ស
មហារាជស្ស អាណា”តិ នគវេ នន្ទិភេរី ចរិ។ ពន្ធនា មោក្ខោ អយោសថាតិ
សត្តសត្តានំ ពន្ធនា មោក្ខោ យោសីតោ។ អន្តមសោ ពិឡារំ ឧចាធាយ
វេស្សន្តវមហារាជា សត្តសត្តេ ពន្ធនា វិស្សជ្ជាបេសិ។

សោ នគរំ បរិជ្ជទិវសេយេវ បច្ចុសកាលេ ចិន្តេសិ “យេ វិភាតាយ វត្តិយា
មម អាគតការំ សុត្វា យាចកា អាគមិស្សន្ត្រី, តេសាហំ កី ទស្សមី”តិ? តស្មី
ខណេ សក្កស្ស ភវនំ ឧណ្ហាការំ ទស្សេសិ។ សោ អារជ្ជេន្តោ តំ ការណំ ញត្វា
តាវនេវ រាជនិវេសនស្ស បុរិមវត្ថុញ បច្ចិមវត្ថុញ កដិប្បមាណំ បូរេន្តោ
យនមេយោ វិយ សត្តវតនវស្សំ វេស្សបេសិ, សកលនគវេ ជាណុប្បមាណំ
វេស្សបេសិ។ បុរិជ្ជវសេ មហាសត្តោ “តេសំ តេសំ កុលានំ បុរិមបច្ចិមវត្ថុសុ
វុដ្ឋជនំ តេសំ តេសញ្ញេវ ហោតូ”តិ ទាបេត្វា អវសេសំ អាហារាបេត្វា អត្តនោ
គេហវត្ថុស្មី សធូរិ ធនេន កោដ្ឋាគារេសុ ឱកិរាបេត្វា ទានមុខេ ឋបេសិ។ តមត្ថំ
បកាសេន្តោ សត្តា អាហា -

២៤៣៩.

“ជាត្រូបមយំ វេស្សំ, ទេវោ ចាវស្សិ តាវនេ;
វេស្សន្តវេ បរិជ្ជម្ហិ, សិរីនំ វជ្ជវឌ្ឍនេ។

២៤៤០.

“តតោ វេស្សន្តវោ រាជា, ទានំ ទត្វាន ខត្តិយោ;
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ, សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជថា”តិ។

តត្ថ សគ្គំ សោ ឧបបដ្ឋជាតិ តតោ ចុតោ ទុតិយចិត្តន តុសិតបុរេ
ឧប្បជ្ជិតិ។

នករកណ្ណវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សត្តា ៩មំ កាថាសហស្សប្បដិមណ្ឌិតំ មហាវេស្សន្តរធម្មទេសនំ អាហារិទ្ធា
ជាតកំ សមោទានេសិ - “តទា ជូជកោ ទេវទត្តោ អហោសិ, អមិត្តតាបនា
ចិញ្ចមាណវិកា, ចេតបុត្តោ ឆន្នោ, អច្ចុតតាបសោ សារិបុត្តោ, សក្កោ
អនុរុទ្ធោ, សញ្ញយនិរុទ្ធោ សុទ្ធោទនមហារាជា, ដុស្សតី ទេវី សិរិមហាមាយា,
មទ្គី ទេវី រាហុលមាតា, ជាលិកុមារោ រាហុលោ, កណ្ណាជិនា ឧប្បលវណ្ណា,
សេសបរិសា ពុទ្ធបរិសា, មហាវេស្សន្តរោ រាជា បន អហាមេវ សម្មាសម្ពុទ្ធោ
អហោសិ”ន្តិ។

វេស្សន្តរជាតកវណ្ណនា ទសមា។

មហានិចាតវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ជាតក-អដ្ឋកថា សមត្តា។

